Murrinhpatha Bible

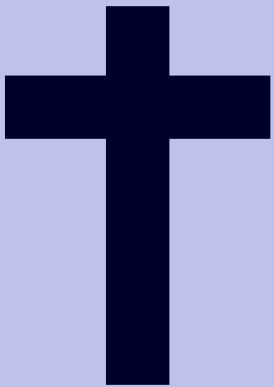

Portions of the Holy Bible in the Murrinhpatha language of Australia

Murrinhpatha Bible
Portions of the Holy Bible in the Murrinhpatha language of Australia

copyright © 2018-2025 Bible Society Australia

Language: Murrinhpatha (Murrinh-Patha)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-08-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 3 Apr 2025
2ee86d17-708e-5782-bf6d-258714901628

Contents

Matthew 1
Mark 125
Luke 222
John 376
1 Thessalonians 456
2 Thessalonians 469
James 476
1 John 496
Revelation 512

Matthew

Murrinh Ngarra Jesus Christ Bammat
Luke 3.23-38

18 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Jesus Christ-te bammat. Bere da ngarra marra-re kathu-ka kale nukunu Jesus Mary-ya, kardu niyeniye nukunu Joseph. Mu kardu peningintha-ka kardu mere da ngatha benanginthalettha ngarra nigunu-re Mary-ka the warda mebaththa wurrini kardu marda wurrinidha-yu. Nhini-ka Ngepan Yile neki thangunu weyida nigunu-yu damngemut kardu marda pangu kardidha warda-yu.

19 Mu nukunu Joseph-ka mam mana-wa, nigunu Mary-ka kardu nugarn numi thangunu mana-wa kardu marda pangu wurrinidha-yu. Bere nukunu Joseph-ka kardu pathawa kardidha-yu i murrinh law kardu ngarra Jews nukunu daninmariwaktha wurrini. I nhini-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa memnu murrinh mange nukunu ngatha-yu, "Ngay-ka mere murrinh nukun marra kardu ngarra terert wangu-yu nigunu Mary kardu putput kurran pangu-yu. Mu ngay-ka murrinh thawath da matha marrunungime ngarra kardu darrikardu nigunu, i nhini-ka menginthardarrarrnu ngurru i mere warda benginthalet nukun."

20 Mu bere, ngarra mukmuk nhini-re benayengkarnirntha dini-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy ngarra nukunu da, da ngarra nirn-te yudha. I murrinh mamna, "Joseph, nhinhi-ka kardu tharntethbath thathpirr thurran ngarra King David thangunu kathu. Mu nga. Mere nukun yidiwe thaninge ngarra nigunu Mary-yu, mu kardu bere matha wangu denginthaletnu thani. Nigunu kardu putput pana kanam-ka ngarra Ngepan Yile neki thangunu kathu damngemut wakal pangu-yu. 21 Nigunu-ka kardu wakal nugarn-wa buyngebatnu-yu i nhinhi-ka murrinh thuparlnu-ka nan-wa Jesus, nhini nukunu-ka kardu pirranmaputhnu purru da ngarra wiye pumammath parnam kardu darrikardu nukunu kardu Jews-ya. I nhini nukunu-ka da mange wiye pirrinmaputhnu ngarra kardu wurnangat thangunu kathu, i kardu warda manthibirnunu purru." Ku angel nhini kathu-yu mamna ngarra Joseph.

22-23 Bere da murntak nhini warra-ka Yile neki kathu murrinh mamna ngarra ku prophet nukunu. I murrinh-ka kanhi-wa mamna, "Nga. Kardu mardinhpuy manangka nangkun paningenu kardu putput paninu-yu, da nakurlnu-wa. I wakal-ka nugarn-wa buyngebatnu-yu. I murrinh

nukunu-ka nan-wa Immanuel." Murrinh kanhi-wa-nu, "Yile neki-ka kanhi-wa dim ngarra nekingime." I bere da nhini-re ngarra nigunu Mary putput kardidha warda-ka, murrinh nhini ngarra Yile neki thangunu kathu ngarra ku prophet nukunu mamna da murntak warra-ka, murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

24 Bere ngarra nukunu thangunu Joseph bangamnirn ngarra yungurrkurrktha-ka, kardu warda dempirnturt i murrinh warda mamnabath ku angel mamna-yu. I nhini nukunu Joseph-ka kardu warda manganmert nigunu Mary-yu i kardu warda bamnginthamardi nigunu-yu.

25 Mu peningintha-ka mere da ngatha kaningintharrittha da-yu, mu da ngarra wakal nugarn-te warda bampirrubat-ngintha. I kardu wakal nugarn nhini-ka Joseph murrinh panparl-ka nukunu-wa Jesus.

2

Kardu Nugarn Ngamere Parramnaruyneme Ngarra Jesus

1 Bere, ngarra nukunu-re Jesus bammat da ngarra Bethlehem-ka, nukunu Hered-ka ku pule ngala dinirradha pangu-yu da nan-ya Judea. Da Bethlehem nhini-ka ngarra da ngala nhini Judea pirrimpirra.

Bere kardu nugarn ngamere parramkaruyneme pangu da da nan Jerusalem. Peneme nhini-ka da pangu thangunu kathu punnadhaneme-yu ngarra da ngunga kathu pangar-nturtuy wurran. I peneme-ka bere matha wangu nanhthi pilinh pirabaththaneme parde.

2 Bere peneme nhini-ka murrinh warda pumerradha pardi kardu pana ngarra da Jerusalem pardidha-ya, "Ya. Ngarra wangu da-yu ngarra kardu wakal nugarn nhini bammat-yu, kardu wakal pana ngarra kardu Pule ngala pinarranu-yu ngarra kardu Jews-yu?" Parrinintharrpudha-yu. "Ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme nanhthi pilinh nukunu pangu thangunu kathu-ya ngarra ngunga kathu pangarnturtuy wurran-yu. I nhini ngankuneme-ka the warda nganthinkaneme nukunu bammat wardarra-yu, wakal nugarn pana-ya ngarra kardu Pule ngala pinarranu-yu ngarra kardu Jews nukun-ya. I ngankuneme kanhi da ngunnadhaneme-yu nukunu-nu ngubangkardunemenu i ngenawinhipingkarlnemenu-yu." Murrinh nhini-wa murrinh pumerrudhaneme parde peneme nhini kathu-yu ngarra kardu.

3 Bere ngarra nukunu-re pule Hered panthepup mur-rinh nhini-ka, nukunu-ka kardu puniyengkawerrdha warda

kardi i kardu wurnangat pangu deyida wanku ngarra da
Jerusalem pardingkadhuktha.

4 Bere nukunu Hered-ka dimpirrakay warda ku yilarn
ngala ngala i kardu pana ngarra puddininthethiththa purni
murrinh law ngarra kardu Jews nukun. I mampirra, "Ya.
Ngarra mani wangu nukunu Christ buybatnu-yu, kardu
nugarn pana ngarra Yile neki mam da murntak warra
purduthuknu-yu ku Pule ngala-nu pinarranu ngarra kardu
Jews-yu?" Dampunkudharrpuneme nukunu kathu Hered-
yu.

5 I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Ya. Da pana wangu
da nan-ya Bethlehem ngarra da pirrimpirra-ya Judea. I
kanhi-wa murrinh mam ku prophet-yu da murntak warra-
yu, murrinh ngarra Yile neki thangunu-yu,

6 'Nga, kardu ngarra da Bethlehem narnam da ngarra
ngala pirrimnarra Judea. Da nanki-ka da mere warda
pirranarranu-yu da kunungingki, nhini-ka kardu Pule ngala
buynarrabatnu da pangu Bethlehem-yu. I nukunu-wa
kardu kumparra purrunarranu i pirrananpenu pani-yu
kardu ngarra ngay-yu kardu ngarra narrarntethbath ngarra
nukunu Israel thangunu-yu.' "

7 Bere nhini thangunu nukunu Hered-ka dimpir-
rukayneme murrinh dederrk-nu kardu peneme ngamere
pana ngarra nanhthi pilinh nhini pubamkangkarduneme i
mampirruneme, "Ya peneme. Minthire nankuneme pana-
yu nubamkangkarduneme nanhthi pilinh nhini da marra-re
kathu-yu?" I peneme kathu murrinh pumamnaneme.

8 I ngana deyida mampirruneme, "Nga. Narnu-warda-
neme da pangu nan Bethlehem i niranawinhadhathne-
menu kardu wakal nugarn nhini-nu i ngarra nubardurt-
da-nu-mana-neme. I murrinh-ka nuddungangkarlnu-kathu-
neme i kanhi deyida ngarra ngay ngem. I nhini ngay-
ka pana deyida ngurrunanu warda wangu i bangkardunu
kardu wakal nugarn nhini-yu i ngenawinhipingkarlnu i
ngariparlnu warda nukunu-yu." Nhini-wa mampirruneme
nukunu Hered kathu-yu.

9-10 Bere murrinh nhini thangunu peneme nhini-ka
punnungamkardurr-warda-neme i puy punnadhaneme da
Bethlehem-nu warda wangu. Mu ngarra peneme-re
punnadhaneme-ka nanhthi pilinh nhini da ngatha da
ngarra marra-re pubamkangkarduneme-ka pangu warra
kumparra wurrinirrudhaneme ngarra peneme. I peneme-
ka parraneriwaktha-warda-neme purne da Bethlehem-nu
wangu, i le patha nimin-ya punnadhaneme. Bere nanhthi
pilinh nhini-ka puy wurrinidha i pirret i pirringanawedha

pangu kathu da kangkarl ngarra thelput nhini da ngarra
kardu wakal nugarn nhini kardidha-yu.
11 Bere nhini thangunu-ka peneme nhini-ka parnamkardi-
warda-neme ngarra thelput nhini da i pubamkangkar-
duneme kardu wakal nugarn nhini-yu wunku kale nukunu
Mary-ya. I perremnawinhipingkarlneme i parramkariparl-
neme mange pana mani ngarra pule ngala pumerradha
purni. I ngarra nanhthi bag ngarra peneme-ka pumamkad-
harlurlneme i parramnamutmutneme nanhthi gold nanhthi
mani-ya, i nanhthi tulurulumam nanhthi kangunu patha, i
nanhthi nginipunh maminanh mani kangunu patha.
12 Bere nhini thangunu Yile neki kathu-ka mampirruneme
ngarra peneme nhini ngarra da nirn-te, "Nga. Mere
nukun nuddewurlneme pangu wangu ngarra Hered-yu
i mere numana-nukun-neme ngarra wangu da nukunu
kanam." Bere peneme nhini-ka perremkawirnturtneme i
puddamkawurlneme ngarra da peneme-nu warda wangu
da mayern numi deyida-nu wangu punnadhaneme.

Joseph, Mary i Jesus Punnadhangime Da Egypt-nu

13 Bere ngarra peneme thangunu punnungamkardurrneme-
ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy
ngarra Joseph da nirn-te. I murrinh mamna, "Ya, wurr
thewirnturt. Kardu wakal nugarn pana i kalekale
nankubertinu-warda-ngintha ngarra da ngamengka-nu
warda wangu ngarra da nan Egypt. Nukunu Hered-ka
pirranawinhadhathnu pani da pana ngangka-re-wa wakal
nugarn nhinhi-nu thu pubatnu-yu. Mu nunnardurr-warda-
ngime i pirtpirt da matha nunnanungime. I pangu da
matha narnengimenu da nan Egypt i murrinh ngarra
ngay da mana manarrunungime nuddewurlnungime kanhi
deyida kathu-yu." Ku angel-te kathu-yu mamna ngarra
Joseph.
14 Bere da thipinhi nhini da ngatha nukunu Joseph-
ka dempirnturt i wakal nugarn pana i kalekale mam-
punkubertngintha i pumpankardurr-warda-ngime da nan-
nu warda wangu Egypt.
15 I pangu da ngadha pardedhangime i ngarra nukunu da
mana Hered yibimpup. I murrinh nhini Yile neki thangunu
kathu yunangurrkurrktha da murntak warra-ka murrinh
da thathpirr nhini-yu ngarra ku prophet nukunu-dha warra
mamna-yu, "Ngay-ka ngirranakaynu wakal nugarn ngarra
ngay pangu thangunu kathu purrunu da Egypt."
16 Bere peneme nhini kardu ngarra nanhthi pilinh
pirabaththaneme parde puddamkawurlneme da ngarra
peneme-nu-ka da mayern numi deyida-re punnadhaneme

i mere murrinh puddinangkarldhaneme ngarra nukunu wangu Hered-yu.

Bere ngarra nukunu-re Hered pampirruyepupneme peneme-ka pangu wardarra puddamkawurlneme-ka, nukunu-ka kardu warda darntithi ngala da matha nhini-yu, nhini peneme-ka parramnayirrarartneme nhini-yu. Bere nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu warda wurdanpunthuk kardu thu-nu warda punthuknu puru kardu mamay nugarn kardu pana-ya ngarra kardu thangku numi i kardu thangku perrkenku-ya, da nan warda wangu Bethlehem i da town purrkpurrk pangu da ngatha.

Bere Hered-ka memnu mange nukunu, “Ngay mani ngunthuknu ngurru kardu mamay nugarn nhini mani ngatha-ka ngay-ka ngubatnu mani warda kardu wakal nugarn pana ngarra ku Pule ngala ngarra kardu Jews pirranu-yu. Nhini kardu peneme pana ngarra nanhthi pil-inh pirabaththaneme purne-ka murrinh pumamnganeme da ngarra marra-re pubamkangkarduneme ngarra pil-inh ngarra nukunu da thangku perrkenku-dha warra-ya,” memnu.

17 I nhini murrinh ngarra nukunu ku prophet Jeremiah mam wardarra-ka murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

18 I kanhi-wa murrinh mam nukunu Jeremiah-yu, “Nga. Nubiyepupnu nanhthi du ngala da matha da nan thangunu kathu Ramah. Kardu kalekale pana ngarra parrarntethbath kardu kunugunu pana nan thangunu Rachel, parnamkarrk i dampunmardathin dim ngala da matha. Peningime-ka parnamkakarrkngime kardu wakal peningime-nu. I peningime-ka mere ngarra nukun kumadhapngime du-yu, nhini kardu wakal wurnangat peningime-ka kardu makardu warda thu thangunu punninthuktha warda purni nhini-yu.”

19 Bere nhini thangunu ngarra nukunu Hered yibimpup-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu pangamnaruy deyida ngarra nukunu Joseph-yu da nirn da ngatha-re da pangu wangu-yu Egypt.

20 I murrinh mamna deyida, “Ya Joseph, wurr thewirn-turt. Kardu wakal nugarn pana i kalekale thurdunkungkarl-deyida-ngintha pangu deyida da nan Israel. Kardu pana ngarra marda merttha wurrini thu puybattha kardu wakal nugarn nankungintha-ka, nukunu kardu nhini-ka yibimpup warda.”

21 Bere nukunu Joseph-ka dempirnturt i mampunkubert-ngintha wakal i kalekale i puddamkawurlngime pangu deyida da nan Israel.

22 Mu nukunu Joseph-ka pamnayepup warda nukunu
nan Archelaus wakal nukunu nan Hered ku pule ngala
warda dinirradha ngarra da Judea-yu. I nukunu Joseph-
ka demmanham warda nhini-yu i mere warda ngarra
parnewupthangime da nhini-yu. Mu Yile neki kathu-ka
mamna deyida ngarra da nirn-te, “Ya. Da pangu wangu
nimin narnungime Kelili i narnepupnungime pangu-yu.”
23 Bere peningime-ka punnadha-warda-ngime da nan-nu
warda wangu Kelili i pangu da pardedhangime da ngarra
nan-ya Nazareth. I murrinh nhini Yile neki nukunu yunan-
gurrkurrktha da murntak warra-ka murrinh-ka murrinh da
thathpirr nhini-yu ngarra ku prophet wardarra piyemam-
yu, “Kardu nukunu nhini-ka kardu Nazareth-mawu-wa.”

3

John the Baptist Kardu Daninluluwewudha Wurrini
Mark 1.1-8; Luke 3.1-18; John 1.19-28

1 Bere nhini thangunu-ka John the Baptist nadha dini
ngarra da darrinpirr pularn, da ngarra nan-ya Judea.
Nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki thangunu kathu
wurdanarrayiththa wurrini.
2 I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu, “Ya kardu.
Pananmardathinnu warda thathpirr da mange wiye nhini
thangunu nanthin numpan-yu, i narnipartnu warda nhini-
yu. Mu da-ka manta warda wurran kathu-yu ngarra Yile
neki-re ku Pule ngala thathpirr warda pinarranu ngarra
kardu wurnangat warda ngatha-yu.” Nhini-wa murrinh
merradha wurrini-yu.
3 Bere nukunu ku prophet nan-ya Isaiah murrinh darntilil
da murntak warra-ya, kardu-ka nukunu John the Baptist
da matha-nu kurrunu kathu-yu. I kanhi-wa murrinh mam-
yu, “Kardu nugarn panirrakaykaynu ngarra da darrinpirr
pularn ngarra kardu-nu wangu, murrinh kanhi-nu-ya. ‘Ya.
Kardu Pule ngala-ka tiduk kathu purrunu, nhini-ka da
mayern numanawathawathanu nukunu nhini-nu, da may-
ern yuthpan nubunayithithnu.’ ” Murrinh nhini-wa nukunu
Isaiah darntilil da murntak warra-yu.
4 Bere nukunu John the Baptist banardurdidha wurrini-
ka nanhthi kaligu mampatha ku nan thangunu pemarr
ngarra ku camel. I nanhthi belk menarlarlarrdha wurrini-
ka nanhthi leather ku darripi-wa. I ku-ka wurrinimurrktha-
ka ku thalarrithay i ku thithay.
5 Bere kardu wurnangat warda ngatha da nan thangunu
kathu Jerusalem i Judea i manta ngangka da kathu ngarra
kura ngipilinh ngala da nan-ya Jordan punninadha kathu

ngarra John the Baptist-nu. I murrinh ngarra nukunu
pubinanayepuptha pardi.
6 I kardu-ka daninmardathintha warda kardi i puddini-
nayiththa pardi ngarra Yile neki-nu wangu da mange wiye
nhini ngarra pumebaththa pardi-yu. I nukunu nhini John
the Baptist-ka kardu daninluluwewudha warda wurrini
ngarra kura ngipilinh ngala nhini Jordan-ya.
7 Bere kardu ngalantharr pana nan-ya Pharisees i Sad-
ducees punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist
kardu panluluwewunu pirra. Mu John the Baptist bam-
punkardu i mampirra kathu, “Ya. Nanki-ka nginipunh
ku pangkuy murlak mani. Nanki kanhi nunningadha-
ka ngay-nu ngananluluwewunu ngirra i nhini Yile neki-
ka mere punanmatnu warda nhini-yu. Mu nhini-ka man-
angka mange-wa nhini-yu. 8 Nanki-ka da mange wiye
da ngatha numammath numpan. Mu marra-re nanki-ka
narnipart-wa-nu da mange wiye nhini-yu mu da mange
patha da matha numabathnu nuru i nhini kardu-ka the
warda pumananmathnu da mange wiye nhini thangunu
narnipartnu-yu.
9 I nga. Mere nubeyengkarnirn nuru Yile neki le
dimnarra-yu nhini nanki-ka kardu narrarntethbath kardu
ngalantharr pana Abraham.
10 “Ya,” mampirra. “The mana nanthin-ya thay mi
dhepdhep-yu. Nanhthi thay mi dhepdhep mani mi
wiye kinthatut-ka nhini kardu mani-ka lithpurr kukangkat
ngarra thay ngimalmin pepe kathu i kinapek ngarra
thungku. I nginipunh nhini deyida mani nanki-yu nu-
mamyit numpan da mange wiye. I nhini Yile neki-
ka punanmatnu i pirrananputhnu ngarra thungku ngala
wangu.”
11 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Ngay-
ka kardu mere pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana
ngarra tiduk kathu pununu pi-ka nukunu nimin kardu Pule
ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth
ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini-ka ngay-ka wur-
danngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nhini nukunu-
ka kardu Pule ngala thathpirr warda nhini-yu. Ngay-ka
berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da
matha-re nhini-ka da mange wiye narnampart warda, mu
nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile neki-
yu. I ku Ngepan nhini-ka nginipunh thungku deyida mani
i pinananmapeknu purru da ngarra mange wiye nanki
wangu-yu.
12 “I nga,” John the Baptist kathu-yu mampirra deyida.
“The mana nanthin-ya mi-ya i da mange ngarra mi

pumamyerryerr pumpan-yu-ya nanhthi darripi ngernu i mi kamarl thathpirr-ya. I nhini thangunu-ka parnammardawu ngarra nanhthi pot i panthin ngadha pirrim. Mu darripi ngernu-ka pinnangampek pangu wangu ngarra thungku. I bere kardu pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka kardu-ka nginipunh ku gardener nhini mani-wa. Nukunu-ka kardu manyerryerrnu purru kardu patha i kardu wiye. I kardu pana ngarra da mange wiye panthin pumpan-ka pirranputhnu ngarra thungku ngala wangu, thungku nhini mere ngarra ngadha kingkan," nukunu John the Baptist kathu-yu mampirra.

Jesus-ka John the Baptist-te Daluwewu
Mark 1.9-11; Luke 3.21-22

13 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nadha dini da nan thangunu kathu Kelili da kura ngipilinh ngala pangu da-nu, da nan-ya Jordan, kardu nukunu-re John the Baptist paluwewunu ngarra kura ngipilinh ngala nhini-yu.
14 Mu nukunu John the Baptist kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Awu, nhinhi-ka kardu Pule ngala-wa i nhini-ka nhinhi-wa kathu thangiluwewu ngay-yu. Mu thangku-nu-wa ngay nganhiluwewunu-yu?" Mamna.
15 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Aa berengunh. Nhinhi thangiluwewunu-yu. I da nhini thangunu warda-ka neki-ka da mange ngarra Yile ngay nukunu warda pamanu purru nhini-yu."

Bere John the Baptist-ka daluwewu warda Jesus-yu ngarra kura ngipilinh ngala nhini da.
16 I bere ngarra nukunu-re Jesus wurranmardaw-ith ngarra ngipilinh thangunu kathu-ka da marnirra kalakkalak memnadharl warda. I nukunu-ka kangkarl mamka i bamkardu Ngepan ngarra Yile neki kathu wur-damnathut ngarra nukunu-nu, mangini ku kuluntutuk mani wurdanthut tharra.
17 I da kangkarl kathu-ka murrinh dimngeng. I kanhi-wa mam murrinh-yu, "Nukunu pana-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda thathpirr-wa manganart ngurran. I le da matha nganamna nukunu-yu."

4

Ku Karrath Merulluldha Kardi Kangkarlmawu
Mark 1.12-13; Luke 4.1-13

1 Bere nhini thangunu-ka Ngepan ngarra Yile neki nukunu mengkayidha tharra Jesus-yu ngarra da darrinpirr pularn-nu warda wangu. Da pangu nadha dini-ka ku karrath marullulnu pani.

2 Bere da pirdithme nimin kardidha pangu-yu da merrk
numi-ya i kanganu wurrinirrittha-yu, i mi-ka mere kan-
imurrktha.
Bere da merrk numi-ya i kanganu nhini thangunu-ka
Jesus-ka medeyi da matha yunganpirntay.
3 I ku karrath kathu nanadha dini, i murrinh mamna, “Ya.
Nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka,
nhini-ka thurdathnu mani nanhthi palyirr kanhi i mi lawam
warda pirrampanu.”
4 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra Yile ngay
yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, ‘Kardu mani-ka mere
kanibirnu mi dhepdhep da matha-re kanammurrk, wurda.
Mu murrinh thathpi ngarra Yile ngay thangunu kathu
binayepupnu i manabathnu purru nhini kardu-ka panibir-
nunu warda thathpirr nhini-yu.’ ”
5 Bere nhini thangunu ku karrath-ka pangu warda wangu
mebertidha wurrini Jesus-yu da Jerusalem-nu. I kanthin-
nala da kangkarl thathpirr da ngarra church ngala pangu
da ngatha.
6 I nhini da nukunu kathu-ka mamna, “Ya. Nhinhi
ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka
thurdiwal mani kanhi da wangu i pepe da mana.” I ngana
deyida murrinh mamna ngarra Jesus, “Murrinh ngarra Yile
nhinhi nukunu-ka kanhi-wa yibim, ‘Nukunu Yile nhinhi-ka
ku angel ngarra nukunu purdumpathuknu i pumanhiyitnu,
i nhini-ka mere warda thanimemurrknu ngarra nanhthi
palyirr pepe-yu.’ ”
7 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu, nhini-ka murrinh. Mu
murrinh numi yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, ‘Mere da
matha duthap Pule ngala Yile ngay ngathayida-nu-yu.’ ”
8 Bere nhini thangunu-ka ku karrath pangu warda wangu
mebertidha tharra Jesus-yu da ngarra palyirr kangkarl
thathpirr kanthinmardawith. I kanthinkarr da terert warda
ngatha, da thelput terert i kardu terert i nanhthi purrkpurrk
wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi.
9 I mamna warda, “Nga. Nhinhi ngatha thengawinhip-
ingkarlnu kumparra warra kanhi ngarra ngay i murrinh
ngarra ngay nangabathnu kardu pule ngala ngurrumpanu,
nhini ngay-ka ngampamutnu warda da wurnangat kanhi
warda ngatha kurrankadhuk ngarra nganthinnhingkarr
ngarrim-ya.”
10 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ku karrath, pata thunu-
wa thi. Mu nga, murrinh thathpi Yile ngay-ka kanhi-wa
yibim-yu, ‘Nukunu da matha kardu Pule ngala thathpirr.
I murrinh ngarra nukunu da matha dinayewupnu thurru

i murrinh nanabathnu thurru. I da mange ngarra nukunu
da matha thamanu thurru-yu.’ ”
11 Bere nhini thangunu ku karrath-ka kanampart warda
Jesus-yu i ku angel warda parramnaruy i pirapedha warda
pardi nhini-yu.

Kangkarlmawu Murrinh Pantet Wurdanarrayiththa Wurrini Ngarra Da Kelili

Mark 1.14-15; Luke 4.14-15

12 Bere, ngarra nukunu-re Jesus pamnayepup John the
Baptist ngarra jail warda parramnadhap-ka, nhini nukunu-
ka pangu warda wangu nadha dini da ngala nan-nu-ya,
Kelili.
13 Mu ngarra da town nhini Nazareth-ka mere kani-
wuptha, mu puy wangu nadha dini da ngarra Capernaum
da mana, i nhini da kanawup. Da nhini Capernaum-ka da
manta ngangka da ngipilinh ngala nan-ya Kelili. Mu da
murntak warra da pangu-ka da nan-ya Zebulun i Naphtali
pumengkawadhadha purni.
14 Bere nhini da matha Jesus kardipuptha-yu, i nhini-ka
murrinh murntak pana ngarra ku prophet nan-ya Isaiah
darntilil-ka, murrinh da thathpirr warda nhini-yu. I kanhi-
wa murrinh mam-yu,
15 “Kardu nhini ngarra da Zebulun i Naphtali parnam,
i da ngamimarda pangu kathu da ngarra ngipilinh Jordan
parnam, i ngarra lalingkin manta parnam, i da ngarra ngala
nhini Kelili ngarra kardu mere Jews parnam.
16 Bere kardu wurnangat nhini ngarra da thipmam binhi
da matha parnam, mu kardu nhini-ka da tarangka thathpirr
warda pubangkardunu i parralarrangnu nhini-yu. Kardu
nhini-ka da wiye da matha pumarntithuk parnam i mere da
ngatha the pumabath Yile neki. Mu Yile neki-ka da mayern
yuthpan tarangka ngarra nukunu pankarrnu warda nhini-
yu.” Nhini-wa nukunu Isaiah darntilil-yu da murntak
warra-yu.
17 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda pantet
ngarra kardu wurdanarrayiththa wurrini. I kanhi-wa mur-
rinh merradha wurrini-yu, “Ya kardu. Pananmardathinnu
warda thathpirr da mange wiye nhini thangunu nanthin
numpan-yu, i narnipartnu warda nhini-yu. Mu da-ka manta
warda kurran kathu ngarra Yile neki-re kardu Pule ngala
thathpirr warda pinarranu ngarra kardu wurnangat warda
ngatha-yu.” Merradha wurrini-yu Jesus kathu-yu.

Kangkarlmawu Pirrimpirrukayneme Kardu Pulangay Nukunu-nu Warda

Mark 1.16-20; Luke 5.1-11

18 Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini da ngipilinh
ngala nan-nu Kelili. I ngarra nukunu-re punimardadha
wurrini ngarra ngipilinh-ka nukunu bampunkungkardu
piguna Simon, murrinh nukunu numi-ka Peter-ya i ngathan
nukunu Andrew nanhthi karlay parderuthtuththa ngarra
ngipilinh ku ngurlmirl-nu. Piguna nhini-ka kardu bere
matha parderuthtuththa ku ngurlmirl-nu nanhthi karlay-re.
19 Bere Jesus kathu-ka mampirru, "Ya. Nanku-ka kardu
bere matha wangu ku ngurlmirl-nu narnamkaruthtuth,
mu tharra-ya purruneme ngarra ngay. Ngay-ka ngurdi-
nankuyethithnu kardu-nu nururrakaykaynu i kardu ngarra
ngay pangilerrnu puru i pangiriwaknu puru."
20 Bere piguna nhini-ka parnamkapart warda nanhthi
karlay-yu i parraneriwaktha punne ngarra Jesus warda
wangu.
21 I puy deyida wangu punnedhaneme-ka, Jesus bam-
punkungkardu piguna James i John ngarra tharntu nanhthi
karlay parraneredhaneme pirrine wunku yile piguna nan,
Zebedee.
22 Bere Jesus-ka wurranpirrukay piguna nhini-yu. I nhini
thangunu-ka parnamkapart warda yile piguna pangu da
wangu ngarra tharntu. I ngarra Jesus warda parraneriwak-
tha punne.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini

Luke 6.17-19

23 Bere Jesus-ka nawattha dini da ngarra church terert
pangu-yu da ngarra ngala nan-ya Kelili, i murrinh thelerr-
dhe patha daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra Yile
neki-re kardu Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu.
I kardu matharr-wunngini wunku menpathadha wurrini,
nanhthi matharr terert warda ngatha.
24 Bere, murrinh nhini ngarra matharr-wunngini men-
pathadha wurrini-ka bamlang warda da ngathparr wangu
i da ngarra ngala nhini nan-ya Siriya da mana. I
kardu da ngarra nhini-ka kardu matharr-wunngini terert
pumenmertidha purni ngarra Jesus-nu, matharr terert-ya i
yidingurr terert. Kardu wunku ku ngepan wiye panthidha
purni-ya, i kardu matharr werrerrerr panthidha purni-ya
i kardu punintedha wurrini. Bere Jesus-ka menpathadha
wurrini kardu matharr-wunngini terert nhini-yu i kardu-
ka manangka matharr warda nhini pardingkadhuktha-yu.
25 Bere kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha
warda purni Kangkarlmawu-yu da ngarra Kelili thangunu
kathu i da town 10 nhini pangu-yu, i da ngarra Jerusalem

thangunu kathu, i da Judea, i da ngamimarda pangu kathu ngipilinh ngala nhini-ya Jordan. Kardu wurnangat nhini warda ngatha parraniriwaktha purni Kangkarlmawu-yu.

5

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Wurnangat
Luke 6.20-23

1 Bere Kangkarlmawu bampunkardu kardu wurnangat ngarra pubemkardurdu-yu. I nhini nukunu-ka dimmardawith warda ngarra da palyirr i kanawup. I kardu pulangay nukunu deyida pirrimkamardawithneme da pangu-yu i ngarra Kangkarlmawu manta parnamkawupneme.

2 I bere nukunu-ka murrinh warda wurdanpunthethith kardu ngarra wurnangat nhini. I mampirra,

3 “Nga kardu. Nanki kardu ngamere kanhi nirrimkadhukya ngepan ngarra nanki mere lurruth ngala numabath ngatha-ka, nhini nanki-ka le da matha narninu. Nhini Yile neki-ka kardu Pule ngala da matha dimnarra, i nukunu-ka pirrananpenu purru nhini-yu.

4 “I nanki kardu ngamere kanhi ngarra damnanmardathin kanam-ka, le deyida narninu, nhini Yile neki-ka ngarra nanki da matha mananmanpinu purru nhini-yu.

5 “I nanki kardu pana ngarra Yile neki da matha nuddamnayemit numpan-ka, kardu le da matha narninu, nhini Yile neki-ka da putek ngala kanhi panarramutnu i kardu pule ngala nuyunu da kanhi-yu.

6 “I nanki deyida kardu pana ngarra marda thathpirr numanganart da mange yuthpan-nu nariwaknu, nhini nanki-ka le deyida narninu. Yile neki-ka da mange yuthpan nhini panarrangkardanu purru.

7 “I nanki deyida kardu ngamere kanhi kardu ngarra darrikardu-nanmarda i da mange patha patha numampirra numpan ngarra kardu ngamere-ka, nhini nanki-ka le da matha narninu. Yile neki-ka mange patha deyida manarranu purru nhini-yu.

8 “I nanki deyida kardu pana ngarra marda thathpirr numanganart numpan Yile neki, le da matha narninu nhini-yu, nhini nanki-ka da ngarra Yile neki nukunu narninu.

9 “I nanki kardu ngarra makthuk numpan-ya i murlmurl thathpirr narnam, nhini-ka le da matha nurunu nhini-yu. Nhini Yile neki kathu-ka murrinh manarranu, ‘Nanki-ka kardu wakal ngay da matha nhini-yu.’

10 “I nanki kardu ngarra da tetemanthay kama pubannarrapak pumpan-ya kardu ngarra ngamere kathu, nhini

nanki-ka da mange ngarra Yile neki nukun weyida narrarn-
tiwak numpan. Nhini nanki-ka kardu le patha da matha
narninu, nhini Yile neki-ka kardu Pule ngala da matha
dimnarra nhini-yu, i nukunu pirrananpenu pani.
11 “I nga. Kardu ngamere pana deyida murrinh pumanan-
narrithaknu ngatha i da tetemanthay ngatha pubunarra-
paknu i murrinh pananthirrarartnu parni nanki-nu, nhini
nanki-ka le da matha narninu nhini-yu. Kardu-ka mange
nhini pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu ngarra ngay
weyida narramngiriwak numpan.
12 I da murntak warra da mange wiye nhini deyida
mani pumerrudhaneme purne ngarra ku prophet-yu kardu
ngarra Yile neki nukunu-yu. Nhini nanki-ka le da matha
narninu nhini Yile neki-ka nanhthi patha patha mamnar-
rayit dim da ngarra Heaven nanki-nu-yu.”

Kardu Ngarra Kangkarlmawu Nukunu Mangini Nanhthi Salk Mani i Da Tarangka Mani

Mark 9.50; Luke 14.34-35

13 “I nga,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Nanki-
ka nanhthi mangini salk mani kardu wurnangat kanhi
warda ngatha-nu ngarra da putek ngala kanhi parnam.
Nginipunh nanhthi salk mani nanhthi patha ku ngen-nu-ka,
nhini nanki-ka patha deyida numampirra numpan kardu
wurnangat kanhi-nu. Mu nanhthi salk nanhthi murntak
i wiye ngatha-ka nanhthi-ka mere patha deyida kirra,
wurda. I nanhthi-ka nunnuku warda nhini-yu, i kardu-ka
punnudhurrthurrnu warda nhini-yu.
14 “I ngana deyida nanki-ka nginipunh da tarangka mani
damlarrang pirrim-ya kardu wurnangat kanhi-nu da ngarra
putek ngala kanhi parnam-ya. Nginipunh da town mani-
ya da ngarra palyirr kangkarl dim-ka da-ka damlarrang
pilampirdarri da matha dim nhini-yu. I nhini nanki-ka
kardu pilampirdarri deyida narnam kardu-nu pubanan-
mangkardunu da mange ngarra patha patha nhini ngarra
nanki namam numpan.
15 Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu
i bupak pepe ngarra nanhthi pakit, wurda. Mu nukunu-
ka kangkarl da matha mamkale i thungku-ka palarrangnu
pintha i kardu ngarra thelput nhini pirrimkadhuk-ka bere
matha wangu parnammirlbirl nhini-yu.
16 Nginipunh nhini mani nanki-ka da mange tarangka
i patha da matha numarranu nuru. I nhini kardu-ka
pubananmangkardunu parni da mange patha patha nhini
ngarra namam numpan-ya. I nhini kardu-ka pariparlnu
warda parni Yile neki-yu ngarra da Heaven dim-ya.”

Kangkarlmawu Kardu Wurdanpunthethith Murrinh Law

17 I ngana deyida Kangkarlmawu kathu-ka mampirra,
“Nga. Nanki kama nubenthengkarnirn numpan-ka ngay-
ka ngurrinidha da putek ngala kanhi murrinh law
ngarra Moses i ku prophet ngarra Yile neki nukun
nguninmakudha-mana-wa-neme murrinh law murntak
nhini-ya? Mu wurda, ngay-ka mere nukun ngununku-
makuneme murrinh law nhini-yu. Mu ngay-ka mange
ngamanu ngurru da mange nhini da matha ngarra murrinh
law nhini mam-yu, i nhini nanki-ka the warda numabathnu
nuru murrinh law nhini-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.
18 Mu ngarra da putek ngala kanhi i da kangkarl pangu
pirra da ngatha-nu, murrinh law nhini-ka bere ngatha
pungurrkurrknu, i murrinh-ka mere ngarra nukun kiyer-
rarr murrinh kununingingki ngatha yida-yu. Mu murrinh-
ka bere ngatha wangu pungurrkurrknu i ngarra da putek
ngala kanhi da mana panirikerdeknu. Kanhi-ka murrinh
thathpirr-wa mamnarra ngem-yu.
19 “Mu kardu nangkal ngatha murrinh law kununingingki
ngatha yida muparlnu-ka i murrinh purdunthethithnu
ngatha kardu ngamere pumuparl-deyida-nu-ka, nhini
nukunu-ka kardu ngathayida da matha paninu i mere
kardu ngala paninu nhini-yu kardu ngarra Yile neki nukun-
yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr mabathnu
purru murrinh law nhini, i kardu ngarra ngamere deyida
purdunthethithnu purru murrinh pumabathnu puru, nhini
nukunu-ka kardu ngala thathpirr purrunu kardu ngarra
Yile neki nukun-yu.
20 “Nga, ngay-ka manarranu-ka murrinh thathpirr nu-
manabathnu nuru murrinh thathpi ngarra Yile neki
nukunu, i da mange ngarra nukunu da matha nariwaknu
nuru ngala deyida wangu nuyunpewalnu da mange kardu
pana-ya ngarra murrinh law Moses nukun puddanpun-
thethith pumpan, i kardu nan-ya kardu Pharisees. I mange
nhini ngatha nuyemanu nuru-ka nhini nanki-ka kardu
ngarra Yile neki da matha nukunu nhini-yu. I nukunu-ka
ku pule ngala nanki da matha pinarranu nhini-yu.”

Kangkarlmawu Mampirra Mere Kenmardarurr Nukun

21 “Nga, nanki-ka the mana nanthin murrinh law murntak
nhini nganaka ngarra Moses nukunu. Murrinh-ka kanhi-wa
yibim-yu, ‘Mere nukun thu thubat i thurdurinuminu kardu
numi. Mu kardu ngatha kubat i kurdurinumi kardu numi,
nhini kardu-ka pumabertinu puru kardu nhini-yu ngarra
murrinh court-nu wangu i nukunu nhini-ka pirramardatnu

kumparra warra ngarra ku judge. I ku judge-ka murrinh
mananu ngarra kama pamanu kardu nhini-yu.’
22 Mu ngay murrinh manarranu-ka kardu ngatha ka-
narithi ngarra kardu numi, nhini kardu-ka pumaberti-
deyida-nu puru kardu nhini-yu da ngarra murrinh court-
nu warda wangu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu
ngarra kardu numi, nhini kardu-ka pumabertinu puru
kardu nhini-yu ngarra kardu pule ngala ngala-nu wangu.
I kardu ngatha murrinh mananu ngarra kardu numi,
‘Nhinhi-ka pelpith wiye thathpirr-wa,’ nhini Yile neki-ka
kurduthuknu kama kardu nhini-yu ngarra da thungku
ngala wangu-yu, da Hell-ya.
23 “I nga. Ngarra narnirdi thelput ngarra Yile neki
nukunu-ka i nanhthi nanamutnu ngarra Yile neki, mu nhini
nanki-ka nuddiyerr deyida kardu numi da ngatha thu kuy
thanamnintha ngarra nhinhi kathu,
24 nhini-ka thanipartnu ngadha nanhthi pana-yu ngarra
thenamuttha-yu, i thurrunanu warra ngadha ngarra kardu
nhini i murlmurl warda thaninintha. Nhini-re warda
thurdiwurlnu i nanhthi nhini thanamutnu warda ngarra
Yile neki-yu.
25 “I ngana deyida, kardu ngatha murrinh mampa,
‘Nhinhi-ka da mange wiye nam, nhini ngay-ka ngarra
murrinh court-nu warda manhibertinu ngurru.’ Mu murl-
murl da matha thurruninthanu murrinh ngarra court-nu
wangu-yu. Mu wurda ngatha-ka nhini-ka manhiberti da
matha-nu purru ngarra murrinh court nhini-yu, i nhini-ka
ngarra ku judge panamutnu. I ku judge nhini-ka nhinhi-
ka panamutnu warda ngarra ku policeman, i nhini ku
policeman-ka pampadhapnu warda ngarra jail.
26 I pangu da matha thinganamardanu i ngarra ku mani
terert da mana pay thamanu, ku fine-ya. Murrinh thathpirr
mamnarra-yu.” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ngarra Palngun Ngamere Betkutma

27 “I nga, murrinh deyida manarranu,” Kangkarlmawu
kathu-yu mampirra. “Nanki-ka the mana nanthin murrinh
law kanhi yibim-yu, ‘Mere nukun nabert kardu palngun
karnabuy i ngarra nigunu warda thaninginthawit.’
28 Mu ngay-ka murrinh manarranu-ka, kardu nugarn
kathu pirrabathnu ngatha kardu palngun numi, i nukunu-
ka marda manganart dim paninginthawitnu ngarra nigunu,
nhini-ka mangini kanamnginthawit mani wardarra nukunu
nhini-yu.

29 I nhini-ka nanhthi kamarl numi ngarra nanki ngatha-
re nubangkardunu i da wiye warda nuyemanu, nhini-
ka kamarl-ka nunguyngkapirt i nunnuku warda nhini-yu.
Nhini-ka patha-wa nhini-yu kamarl numi da matha numa-
bathnu nuru. Mu kamarl perrkenku ngatha numabathnu
nuru i da mange wiye-nu ngatha numabathnu nuru, nhini-
ka ngarra da thungku ngala da matha narninu da nakurlnu-
re.
30 "I ngana deyida ngarra mange batbat nanki-re da
mange wiye numabath ngatha nuru-ka, nhini mange-ka
nubemartal-wa i nunnuku warda nhini-yu. Nhini-ka patha-
wa nhini-yu mange numi da matha numabathnu nuru. Mu
mange perrkenku ngatha numabathnu nuru i da mange
wiye-nu ngatha numabathnu nuru-ka, nhini-ka ngarra
thungku ngala da matha narninu da nakurlnu-re."

*Kangkarlmawu Mampunmardawerr Kardu Palngun i Nu-
garn Memnginthadarrarr*
Matthew 19.9; Mark 10.11-12; Luke 16.18
31 "I nga, murrinh law murntak numi kanhi nubinthepup
nawa?" Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Kardu
nugarn ngatha kanipart palngun nukunu, i nukunu-ka
murrinh pangerililnu ngarra nanhthi peypa murrinh kanhi-
ya, 'Palngun kanhi-ka palngun mere ngay warda nhini-yu,
wurda, nganampart warda,' i bamardanu nanhthi peypa
nhini-yu.
32 Mu ngay murrinh manarranu-ka, kardu nugarn ngatha
kanipart palngun nukunu, i nigunu-ka mere merithuktha
kani ngarra nugarn ngamere, mu nangkun nigunu-ka
ngathayida kanipart ngatha-ka, nhini-ka nginipunh ngarra
kardu nugarn numi deyida mani kanamut nigunu nhini i
kaninginthawitnu. I nukunu kardu nugarn nhini warra-
ka mungamparl deyida da law nhini-yu, nhini nukunu-ka
kardu palngun karnabuy warda kanthin wurran."

*Kangkarlmawu Mampunmardawerr Murrinh Yu-nu
Kama i Wurda Kama*
33 "I nga." Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Nanki-
ka the mana nanthin murrinh murntak kanhi yibim-ya.
Ngarra murrinh kanhi mani nuyemananu ngarra Yile neki
wangu, 'Yu, ngay-ka mampanu ngurru da nhini-yu, Yile.'
Murrinh nhini-ka murrinh da matha numanayitnu nuru
nhini-yu.
34-36 Mu ngay-ka murrinh kanhi-wa manarranu-yu.
Ngarra murrinh nginipunh nhini mani numarranu nuru
ngarra kardu-ka, nhini-ka mere nukun numangkawadha
Yile neki-yu, nginipunh kanhi mani-ya, 'Yu, Kangkarlmawu

thathpirr.’ I ngana deyida mere nukun numangkawadha
da Heaven, nginipunh kanhi mani-yu, ‘Yu, da Heaven
thathpirr.’ I mere nukun deyida numangkawadha da putek
ngala kanhi, i da Jerusalem, i pelpith nanki ngatha yida,
wurda da matha. Yile neki da matha da wurnangat kanhi
warda ngatha i da kangkarl mampatha i da terert nhini
warda ngatha da nukunu, i da mamnginikat dim. I nanki-
ka mere ngarra deyida pemarr nanki nuddunumath pemarr
thipmam i pemarr bamam da mana-nu, wurda.
37 “Mu ‘Yu’ da matha nuyemanu nuru, i ‘Wurda’ da
matha nuyemanu nuru. I nhini-ka nhini da matha murrinh-
yu. Mu murrinh pirdithme ngatha nubangkawunu-ka
ngarra murrinh ‘Yu’-nu i ‘Wurda’-nu-ka, nhini-ka murrinh
ku karrath thangunu kathu-wa nhini-yu.”

*Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mange Pumemnuw-
err Pumpan Kardu*

Luke 6.29-30

38 “Nanki-ka the mana nanthin murrinh law murntak
kanhi yibim nganaka, ‘Nhinhi ngatha thungungkapirt ka-
marl ngarra kardu numi, nhini nukunu deyida kamarl
ngarra nhinhi pungunhingkapirtnu. I nanhthi dimu
ngatha dardiwarl ngarra kardu numi, nhini nukunu deyida
kathu banhirdiwarl dimu ngarra nhinhi-yu. I mange-
ka nginipunh nhini mani-wa mange mungamninthawurr.’
39 Mu ngay murrinh manarranu-ka, mere nukun nud-
durrawerl kardu ngamere pana-ya ngarra ngurradhath
pananngurrunu-ya. Mu kardu ngatha banhidhamurrurduk
ngarra thamurru batbat-ka nhini-ka thamurru numi-re
thanamut i banhidhamurrurduk deyida.
40 “I kardu ngatha murrinh court-nu manhibertinu purru
nanhthi shirt nhinhi-nu-ka, nhini-ka thanamut da matha
nanhthi shirt nhinhi i nanhthi kawut wanku thanamutnu.
41 I ku soldier ngatha nanhthi swag nukunu kampamut
nanhthi thuynamanthinu thurru da kunungingki-nu, nhini
nhinhi-ka da ngathparr da matha thuynamanthinu thurru
nukunu nhini-nu-yu.
42 I kardu ngatha nanhthi-nu panhidharrpunu-ka nhini-
ka thanamut da matha. I kardu ngatha nanhthi-nu panhid-
harrpunu da kunungingki da matha-nu nhini-ka thanamut
deyida nanhthi nhini-yu.”

*Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Wurnangat
Marda Thathpirr Pumenurtnu Puru*

Luke 6.27-28,32-36

43 “I nga,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. “Nanki-
ka the mana nanthin murrinh murntak kanhi-ya ngarra

pumedha purni-ya, ‘Marda numanart nuru kardu pana-ya
ngarra marda pumangannhert pumpan-ya. I kardu pana
deyida ngarra thu kuy pumpannarra-ka, nhini nanki-ka thu
kuy deyida nururranu ngarra kardu nhini-yu.’
44 Mu ngay murrinh manarranu-ka marda thathpirr nu-
manartnu nuru kardu nhini ngarra thu kuy pumpannarra
i kardu ngarra mere kumananart kuru-yu. I Yile neki
nadharrpunu da mange patha marranu purru kardu pana
ngarra da tetemanthay pubannarrapak pumpan.
45 I nhini nanki-ka kardu wakal ngarra Yile neki nukunu
warda nurunu nhini-yu. Nukunu-ka kardu wurnangat
warda ngatha marda manganpunart dim. I nukunu-
ka nanhthi ngunga nukunu dampirralarrang dim ngarra
kardu wurnangat warda ngatha-nu, kardu pathanpun-nu-
ya i kardu wiyenpun-nu-ya. I nukunu-ka kura yelyel
wurdanpirrathukthuk wurran ngarra kardu pathanpun-nu
i kardu wiyenpun-nu.
46 “Mu nga. Nanki ngatha marda numanartnu nuru kardu
pana da matha ngarra marda pumangannanart pumpan-
ka nhini-ka nubenthengkarnirn Yile neki-ka panantiparlnu
nhini-yu? Nginipunh kardu wiyenpun pana ngarra ku mani
pumpanpunmatkut ku Government-nu mange nhini deyida
pamam pumpan nhini-yu. Mu nanki-ka kardu wurnangat
warda ngatha marda thathpirr numenurtnu nuru.
47 I murrinh ngatha narnirrangerrennu ngarra kardu dar-
rikardu nanki da matha-ka, nhini-ka nubenthengkarnirn
narnam mange patha nhini-yu? Kardu pana mani ngarra
mere kariwak kuru Yile neki-ka mange nginipunh nhini
deyida pamam pumpan nhini-yu. Mu nanki-ka ngarra
kardu terert da matha nururrangerrennu.
48 Yile neki-ka kardu yuthpan thathpirr dim. I nhini
nanki-ka mangini nukunu deyida mani kardu yuthpan
thathpirr nurunu.”

6

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Mange Ngarra Kardu Ngamere Pumanmanpinu

1 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, “Nga
kardu. Ngarra murrinh prayer-re nuyemanu nuru, i ngarra
kardu-re numanmanpinu nuru, i mange nginipunh nhini
mani nuyemananu nuru ngarra Yile neki-nu-ka, nhini-ka
mange-ka mere pilampirdarri nukun nuyema nuru ngarra
kardu terert pirananmathnu puru i panantiparlnu nhini-yu.
Mu ngarra pilampirdarri mange nhini ngatha nuyemanu

nuru-ka nhini Yile neki-ka mere kanantiparl nukun i mere
kanarramut nukun nanhthi ngarra nukunu-yu.
2 Mu ngarra nanhthi kama i mi kama narramut ngarra
kardu mananhthi-wunka-ka, nhini-ka watmam dere matha
narramut ngarra kardu terert makardu-re. Mu kardu pana
nganaka ngarra pumerntart pumpan Yile neki mana-wa
parrarntiwak pumpan, kardu nhini-ka nanhthi parrampir-
ramut ngarra kardu mananhthi-wunka-nu-ka ngarra kardu
terert-te panganpunmath mange nhini pamam pumpan-
yu, da ngarra murrinh church kama i da ngarra kardu
pubemkardurdu kama. Nhini-wa kardu mange kardu
pantiparlnu puru-yu. Mu Yile neki-ka mere kantiparl
nukun kardu nhini-yu, wurda.
3-4 Nhini-ka ngarra nanki-re nanhthi kama i mi kama
narramut ngarra kardu mananhthi-wunka-ka, nhini-ka
watmam da matha narramut kardu ngarra makardu-re-
ya, i nhini-ka kardu darrikardu nhinhi ngathayida-ka mere
warda the manhimabath nhini-yu. I nhini-ka Yile neki
da matha banhimangkardunu, i nukunu-ka nanhthi ngarra
nukunu thathpirr warda pampamutnu da nakurl-te-nu-ya."

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Prayer-nu
Luke 11.2-4

5 "I nga." Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Ngarra
murrinh prayer numananu nuru-ka, nhini-ka mere nirat
nukun ngarra kardu wurnangat pubemkardurdu-yu i pi-
rananmathnu da ngarra church kama i da pana ngangka-re
kama. Mu kardu pana-ya ngarra pumerntart pumpan Yile
neki mana-wa parrarntiwak pumpan-ka mange nginipunh
nhini mani pamam pumpan-ya nhini-ka kardu pantiparlnu
puru kardu nhini-yu. Mu Yile neki-ka mere kantiparl nukun
kardu nhini-yu, wurda.
6 Mu kardu numerrnhi da matha da ngarra nhinhi
thanirdinu i nanhthi tuwa thenumadhapnu i pangu da
matha thurdinayithnu thi ngarra Yile neki-nu. Yile neki-
ka kardu mere ngarra dangkardu, mu nukunu kathu-
wa banhimangkardunu mange pana numerrnhi ngarra
murrinh thurdinayithnu thi, i nukunu-ka nanhthi warda
pampamutnu.
7 "I mere nukun murrinh ngathayida nuddinayithnu nuru
wunku murrinh pangkuy i pirdithme wanku. Mu kardu
ngamere pana da mange nhini pamam pumpan-ya i puben-
thengkanirn pumpan Yile neki-ka birrayepupnu mana-wa
nhini-ka murrinh prayer pangkuy weyida pumpannanger-
ren, mu wurda.

8 Mu mere nuddinayith nukun nuru murrinh prayer
pangkuy nginipunh nhini mani-ya. Nukunu Yile neki-ka the
thathpirr kanthinnan i the deyida kanthin thangku nanhthi
kama nadharrpunu ngarra mere da ngatha nedharrpudha.

9 “Mu murrinh-ka kanhi mani-wa nuddinayithnu nuru
ngarra Yile neki-yu. Yile, ngarra da Heaven thim. Nhinhi
da matha ngala thathpirr-yu i patha da matha. I nhinhi da
matha nganhiriparlnu ngarni-yu.

10 I nganki nganhidharrpunu thingarranu kardu Pule
ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I
da mange ngarra marda nanganngganart thim nganki-nu,
nhini nganki deyida mange nhini nguyemampanu nguru,
nginipunh kardu pana mani da kangkarl parnam da mange
ngarra nhinhi da matha pumampa pumpan.

11 I mi dhepdhep thangarramutmutnu thurru.

12 I thirranganmaputhnu da mange wiye ngumebaththa
ngardi, nhini nganki-ka nguyenthekum warda da mange
wiye ngarra kardu ngamere thangunu kathu pumengar-
radha purni-yu.

13 I nanganmanpinu murrinh ngarra nhinhi da
matha ngumampabathnu ngarni ngarra ku karrath-te
mangantullulnu-yu. I nanganyitnu thurru nganki-yu, nhini
ku karrath-ka mere ngarra nukun manganbert. Murrinh-ka
nginipunh nhini mani-wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile
neki-nu wangu,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

14 “I nga. Ngarra kardu-re da wiye pumanarranu-ka,
nhini-ka nuyuyekum da wiye nhini, i nhini Yile neki deyida
puynanmayekum da wiye nhini ngarra numebaththa nurni-
yu.

15 Mu mere ngatha nuyunmayekum da mange wiye
ngarra kardu ngamere thangunu kathu, nhini Yile neki-ka
mere deyida kuynanmayekum nukun da wiye nhini ngarra
numebaththa nurni-yu.

*Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Ngarra Mi-re Par-
nampart Ngadha Murrinh Prayer-nu*

16 “Nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Ngarra mur-
rinh prayer-nu nuddinayithnu nuru-re-ka i mi dhepdhep
narnipartnu ngadha-ka, nhini-ka mere kanankawethin-
wa nukun nhini-yu. Mu kardu pana ngarra pumerntart
pumpan Yile neki mana-wa parrarntiwak pumpan-ka kardu
dampunkawethin wurran i mere kumenungkapurl kamarl
ngarra pigunu i mere kuyuwepek pemarr pigunu-yu. I
nhini kardu ngamere kathu-ka pubampunmangkardu mi
parnampart ngadha murrinh prayer-nu. I kardu ngamere

kathu parrampuntiparl pumpan kardu nhini-yu, mu Yile neki da matha wurda-wa nhini-yu.

17 Mu ngarra mi-re narnipartnu ngadha i murrinh nuddi-nayithnu nuru ngarra Yile neki, nhini-ka kardu bere ngatha numenungkapurlnu nuru kamarl ngarra nanki i pemarr wunku nuyuwepeknu nuru.

18 I nhini kardu ngamere-ka mere warda the pumananmabath-nu da mange nhini namam numpan-yu. Nga. Yile neki-ka kardu mere ngarra nubangkardu, nukunu kathu-wa bananmangkardunu da mange nhini watmam namam numpan-yu i nukunu-ka nanhthi nakurlnu panarramutnu."

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Nanhthi Terert Mere Pubemardarr Nukun

Luke 12.33-34; 16.13

19 "I nga," Kangkarlmawu kathu-yu mampirra. "Mere nukun nubemardarr nuru nanhthi purrkpurrk pana nanhthi terert i ku mani terert ngarra da putek ngala kanhi narnam. Nanhthi nhini-ka panirikerdek da matha-nu i ku kakurruth parnimurrknu nanhthi nhini-yu, i nhini-ka nanhthi warda piwurdup da matha-nu. I kardu darrarart-wunka kumanankardap nukun nanhthi nhini-yu.

20 Mu mange ngarra Yile neki da matha nukunu nari-waknu nuru, i nhini-ka mangini nanhthi purrkpurrk mani nubemardarrnu nuru da kangkarl da Heaven-ya. I nanhthi nhini-ka mere kanirerdek i mere kiwurdup nukun pangu-yu i mere nangkal nukun darrarart manankardap nhini-yu.

21 I nanki ngatha mangini nhini mani nubemardarrnu nuru da kangkarl-ka, nhini nanki-ka marda numartnu nuru pangu da matha narninu ngarra da Heaven." Kangkarl-mawu kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Nanhthi Kamarl-nu

22 "I nga. Nanhthi kamarl ngarra nanki-ka mangini thungku layit mani-wa nhini-yu ngarra ngepan nanki-nu-yu. Nanhthi kamarl ngatha da patha-nu numpanmirlbirl, nhini-ka nanhthi ngepan-ka tarangka da matha palar-rangnu pani nhini-yu.

23 Mu kamarl ngatha da wiye-nu numpanmirlbirl-ka, nhini ngepan-ka da ngarra thipmam binhi mani-wa narnam nhini-yu. I ngepan ngarra nanki manangka tarangka ngatha numammath narnam-ka, nhini ngepan nanki-ka thipmam binhi ngala da matha nhini-yu."

Kangkarlmawu Mampirra Yile Neki Pirranpenu Thathpirr Purru

Luke 12.22-31

24 “Mu nga. Mere nangkal ngadha murrinh birruyepup-
nintha i murrinh marrubathnintha ku pule ngala ngala
perrkenku-nu-yu, wurda. Mu nukunu-ka ku pule ngala
numi da matha murrinh manabath-yu le kanina i mere
ngarra murrinh manabath ku pule ngala numi-yu i mere le
kanina nukunu-yu. I nga. Mange nginipunh nhini mani-ka
Yile neki i ku mani-ka mere kinintha nukun ku pule ngala
nanki-nu-yu, wurda-wa nhini-yu.
25 I nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenuwerr
nukun ngarra mi dhepdhep wangu-yu i kura patha-nu-
yu nanhthi ngarra kardu birnu nukunu-yu. Nanki-ka
kardu berengunh birnu narnam i nhini-ka ngala-wa, mu
mi dhepdhep-ka kunungingki da matha, nhini nanki-ka
mere nenuwerr nukun. I ngana deyida mere nenuwerr
nukun nanhthi ngarra nubuyrdurdinu nuru-yu. Nginipunh
ngarra nanki-ka ngala-wa, mu nanhthi ngarra nubardurdi
numpan-ka kunungingki da matha nhini-yu, nhini-ka mere
nukun nenuwerr.
26 “Nga, ku murrirrbe nubangkardu kumpanmarlbarl
nganaka. Ku pangu-ka mi mere kubabirr kuru mi kamarl.
I mere kuddururturt kuru mi dhepdhep i mere kubarartal
i mere kubemardarr kuru mi-yu ngarra thelput, wurda da
matha nhini-yu. Mu Yile neki da matha da ngarra kangkarl
dim-ka dirranganpunpe kanam ku murrirrbe kanhi i mi
dampirramutmut wurran-yu. I nhini Yile neki-ka nanki
deyida wanku pirrananpenu purru nhini-yu. Nanki-ka
kardu-wa, mu ku murrirrbe-ka ku da matha nhini-yu.
27 Nga. Mere nangkal ngadha da pirdithme panibirnunu
ngarra da putek kanhi-yu penewerrnu ngatha pani da
mange nginipunh nhini wangu-yu wurda, mere niyema-
nukun-neme nuru nhini-yu.
28 “I mere nenuwerr nukun nanhthi ngarra nubuyrdur-
dinu nuru. Nga, nubangkardu mi purripulawa purrkpurrk
pangu kurrankadhuk-yu. Mi-ka mere wurlk kuyema kuru i
nanhthi kaligu mere kawarl karni nanhthi pangu pubuyr-
durdinu, wurda.
29 I mi pangu-ka lelunh da matha dimpunpewal ngarra
nanhthi kaligu ngarra King Solomon banardurdidha wur-
rini nanhthi kaligu murruwurlngka nimin-ya da murntak
warra-ya.
30 Yile neki-ka mamlelunh mi purripulawa terert warda
ngatha, mu mi-ka mere pirdith i demmugarl. Marra kanhi-
ka mi kibimkadhuk, mu thipinhire-ka mi-ka demmugarl

warda, i kardu-ka niraputh warda mi nhini-yu. Mu Yile
neki-ka lelunh da matha mampatha, i nhini-ka nanki
deyida pirrananpenu purru nanhthi-nu nubuyrdurdinu
nuru nhini-yu. Nga, mi i nanhthi-nu ngatha nerrew-
err numpan-ka nhini-ka nuddamnayemit kunungingki da
matha ngarra Yile neki-nu. Mu nuddunayemitnu thathpirr
nuru ngarra nukunu. I nhini-ka
31 mere nenuwerr nukun i murrinh mere nuyema nukun,
'Mi-ka ngarra wangu nganikutnu, i kura-ka ngarra wangu
ngiwurlnu, i nanhthi kaligu-ka ngarra wangu martnu?'
32 "Mu kardu ngamere nhini ngatha mi i nanhthi-nu
perrewerr pumpan-ya. Mu nanki-nu-ka Yile neki pirranan-
penu purru nhini-yu. Nukunu-ka the kanthinnan ngarra mi
mami narnam i nanhthi mananhthi narnam.
33 Yile neki-ka kumparra da matha nubupaknu ku Pule
ngala pinarranu i da mange patha ngarra nukunu da matha
nariwaknu nuru. I nhini nukunu-ka mi dhepdhep, kura
patha i nanhthi kaligu panarramutmutnu purru nhini-yu.
34 I mere nenuwerr nukun nuru da thipinhire-nu-yu.
Mu da thipinhire da matha nubeyengkarnirnnu nuru da
nhini-nu-yu. Mu marra kanhi nubeyengkarnirnnu nuru da
tetemanthay ngarra da marra kanhi nukun da matha."

7

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mere Purdunyith Puru Ngarra Kardu Ngamere

Luke 6.37-38,41-42

1-2 Kangkarlmawu mampirra deyida ngarra kardu terert,
"Nga kardu. Mere nukun murrinh nuddunyith nuru kardu
ngarra ngamere-yu, kardu wiyenpun kama pumpan-ya i
kardu pathanpun kama-ya. I mere numannarrithak nukun
nuru kardu nhini-yu. Mu mange nhini ngatha nuyemanu
nuru-ka nhini Yile neki-ka mange nhini deyida manarranu
nhini-yu. Da mange nhini ngarra numampirra numpan
kardu ngarra ngamere, nhini Yile neki kathu-ka mange
nhini da ngatha manarra-deyida-nu purru ngarra nanki.
3 Nhini-ka nginipunh kardu pana mani nganaka
thamkarda thirrim ngarra kamarl nukunu kardu numi
nanhthi thay kunungingki kanamkardi-ya. Mu nhinhi-ka
nemnupe-wa nanhthi thay ngala kanamnhingkardi deyida
ngarra kamarl nhinhi-yu.
4 I mere nukun nana ngarra kardu nhini-yu, 'Ya. Nanhthi
thay kunungingki mani ngungumpapirt ngarra kamarl
nhinhi,' ngarra nhinhi-re thanthin thirrim wunku thay
ngala pana kanamnhingkardi.

5 Mere nukun numerart nuru nginipunh nhini mani-yu,
wurda. Mu marra-re warra ngadha-ka nanhthi thay ngala
thunguyngkapirt ngarra kamarl nhinhi kanamnhingkardi.
I nhini kamarl-ka tarangka da matha dangkardunu-yu
nanhthi thay kunungingki pana-nu thungunapirtnu ngarra
kardu numi kathu-ya.
6 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Mere nukun
narramutmut nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu i
mi ngarra Yile neki nukunu ngarra kardu wiyenpun-yu,
nhini kardu-ka murrinh ngarra nukunu i mi nhini ngarra
nukunu pirraputh da matha-nu, i nanki deyida wanku
panankamitnu-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Yile Neki Padharrpunu
Luke 11.9-13

7-8 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirra, "Yile
neki nadharrpunu nuru nanhthi pana-nu-ya ngarra nar-
namyeyma. I ngana deyida nanhthi nhini-nu niraw-
inhadhathnu nuru, i nhini Yile neki-ka nanhthi-ka pa-
narrangkardanu warda nhini-yu. Kardu bere ngatha
wangu nadharrpunu nuru Yile neki, i nhini nukunu-ka
nanhthi warda kanarramutnu warda ngarra nanki-yu nan-
hthi pana ngarra narramtharrpu-yu, mange nhini ngatha
nuyemanu nuru-yu. 9 I nga, nankuneme yileyile. Wakal
nankuneme ngatha kanankudharrpuneme mi lawam-nu-
ka, nankuneme-ka mere ngarra kama mani narrumutneme
nanhthi palyirr-yu, wurda.
10 I ku ngurlmirl-nu ngatha kanankudharrpuneme-ka,
nankuneme-ka mere ngarra kama mani narrumutneme ku
pangkuy-yu, wurda.
11 Kardu nanki-ka mere patha thathpirr nuru, mu
nanki-ka the-wa numamath mi dhepdhep patha da matha
narrampirramutmut-yu ngarra wakal nanki-yu. Mu Yile
neki-ka patha thathpirr-wa nhini-yu, nhini nukunu-ka da
kangkarl kathu nanhthi patha thathpirr damnarramutmut
wurran kardu pana-nu ngarra narrantharrpu numpan-ya.
12 "Nanki-ka kardu le numpanpirra kardu pangu kathu
ngarra da mange patha pumamnarra pumpan-yu, na?
Nhini nanki-ka da mange patha nhini da ngatha numarranu
nuru-yu ngarra kardu nhini-yu. Nhini-wa murrinh law
ngarra Moses nukunu i ku prophet terert wanku da
murntak thangunu kathu." Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Da Mayern Ngalthe Ngarra Yile Neki Nukunu Wangu

13-14 “Da mayern pana da ngarra Yile neki-nu nungam
dim-ka da-ka mayern ngalthe i kunungingki da matha
nhini-yu. Mu da mayern ngarra da thungku ngala-nu
da Hell wangu nungam dim-ka, da-ka mayern ngala da
marda nhini-yu. Nhini nanki-ka nurulilinu ngarra mayern
ngalthe da matha, i nhini nanki-ka kardu bere matha wangu
birnu narninu. Kardu ngamere da matha pubangarnurdurt
pumpan da mayern ngalthe nhini, i mayern nhini-ka da
tetemanthay da matha nhini-yu.

“Mu da mayern da ngala da marda-ya kardu wurnangat
da matha pibiwat da nhini-yu, i da mayern nhini-ka pekpek
da matha. Mu kardu nhini-ka pubarikerdek da-nu matha
nhini-yu.

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ku Prophet Thirrukduk-nu

Luke 6.43-45

15 “Nga kardu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Thawath
wangu nururranu kardu nugarn pana ku prophet
thirrukduk-ya ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu
mana-wa puddampirrayith pumpan. Mu kardu-ka
pumenthart da matha pumpan-ya. Kardu nhini-ka
thanthanka da matha purunarranu kathu ngarra nanki
nginipunh ku thip mani, mu kardu thathpirr-ka nginipunh
ku were pulangarr mani-wa pumpan-yu.

16-17 “Mu nanki-ka da mange niranmayenhthenhnu nuru
kardu nhini-yu da ngarra mange nhini-re puyemanu puru-
yu. Nginipunh nanhthi thay patha mani nganaka, mi dhep-
dhep patha da matha memkalele dim. I thay nanhthi wiye-
ka mi dhepdhep wiye da matha memkalele wurran. I mi
kumpampa mani-ka mere karuy ngarra thay mululumpu-
yu, wurda da matha.

18 Mi dhepdhep wiye-ka mere ngarra karuy ngarra
nanhthi thay patha. I mi dhepdhep patha-ka mere ngarra
karuy ngarra nanhthi thay wiye, wurda.

19 I nanhthi thay wunku mi dhepdhep wiye ngatha
pirranu-ka nhini kardu-ka bartal-wa thay nhini-yu i kunuku
ngarra thungku wangu.

20 I nginipunh nhini mani nanki-ka niranmayenhthenhnu
nuru ku prophet thirrukduk nhini-yu ngarra mange nhini-
re puyemanu puru-yu.

Kangkarlmawu Mampirra Kardu Ngamere Mere Kuyu-mardawith Nukun Da Ngarra Yile Neki Nukunu

Luke 13.25-27

21 “I nga, murrinh numi warda manarranu,” Jesus kathu-
yu mampirra. “Kardu terert da matha pumamnga pumpan,

‘Pule.’ Mu kardu mere terert nhini thathpirr kuyu nukun da pangu ngarra da Heaven thathpirr kuyu nukun da pangu ngarra da Heaven i bere matha wangu parninu pangu-yu, wurda. Mu kardu pana da matha ngarra murrinh thathpi Yile ngay nukunu pubinayepupnu puru i murrinh pumanabathnu puru da ngarra Heaven wangu parninu da bere matha-nu wangu-yu.

22 Da nakurlnu ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu terert-ka murrinh pumanganu, ‘Pule, ngankuneme-ka murrinh thathpi Yile neki da matha ngurdinirrayiththa ngurni ngarra kardu warda ngatha. Ngankuneme-ka ngepan wiye wanku ngirranmapuththa ngurni ngarra kardu-yu, i da mange ngalangala ngumerradha ngardi, murrinh ngarra nhinhi da matha ngumenhnhirdarrine ngurni.’

23 “Mu ngay-ka murrinh warda marranu ngarra kardu nhini-yu, ‘Ngay-ka kardu mere the mananmath nanki-yu. Mu bere kardu nuru warda ngarra ngay thangunu kathu-yu kardu wiyenan, nhini kardu-ka mere murrinh thathpirr the numengabaththa narni.’

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Murrinh Thathpi Ngarra Nukunu Da Matha Pumanabathnu Puru

Luke 6.47-49

24 “Nga. Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay bingayewupnu purru i murrinh mangabathnu purru, nhini nukunu-ka nginipunh kardu pana mani-wa kardu pelpith patha ngarra thelput nukunu bangarnerde ngarra da palyirr werlpen-darri-ya i da tetemam da matha pirridha.

25 I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel i ngipilinh-ka dempirnturt i manthalert da mana i nanhthi wirrirr lurruth ngala wurrinidha i panmatnintha ngarra thelput nhini-yu. Mu da thelput nhini-ka mere nuykudha, nhini-ka ngarra palyirr thangunu weyida bangarnerde nhini-yu.

26 “Mu nga. Kardu nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra ngay bingayepupnu purru i kardu pana mere murrinh mangabathnu-ka, nhini nukunu-ka nginipunh kardu pana mani-wa kardu pelpith wiye ngarra thelput nukunu bangarnerde ngarra da darrimurn kupkup-darri.

27 I nhini thangunu-ka kura ngala warda kanamyel i ngipilinh-ka dempirnturt i manthalert da mana i nanhthi wirrirr lurruth ngala wurrinidha i panmatnintha ngarra thelput nhini-yu. I thelput nhini-ka banpek ngala da-mathanintha nhini-yu.”

Kangkarlmawu Dampirrarikerdek Murrinh Ngarra Wurdanpunthethith Da Nhini-yu

28 Bere Jesus-ka murrinh warda dampirrarikerdek murrinh ngarra wurdanpunthethith thangunu-yu ngarra kardu.
I kardu-ka pumemnamardat ngala da matha ngarra mange
Jesus-te wurdininthethiththa dini-yu.
29 Nukunu-ka mere kardu pana mani ngarra murrinh
law Jews pigunu puddininthethiththa purni, wurda da
matha. Mu nukunu wurdininthethiththa wurrini-ka mur-
rinh wunku lurruth ngala da matha.

8

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini

Mark 1.40-45; Luke 5.12-16

1 Bere Jesus-ka wurdanthut warda ngarra da palyirr
thangunu kathu-yu i kardu wurnangat nimin-ya parraniri-
waktha warda purni-yu.
2 Bere kardu nugarn numi wunku nanhthi matharr ngala
leprosy-ya kanthidha wurrini-ka, wurrininadha ngarra Je-
sus. I demnawinhipingkarl pangu warra kumparra. I
mamna, “Pule, marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangi-
wathanu kardu darripi tarangka ngurrunu.”
3 Bere Jesus-ka pirrimnalangma i manthap warda kardu
nhini-yu. I mamna, “Yu, ngay-ka marda manganart
ngarrim manhiwathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka
warda thurrunu.” I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-
ka kardu patha warda kardidha, i matharr ngala nhini-ka
kanampart warda nhini-yu.
4 I Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Mere nukun thantherr
ngarra kardu-yu mange kanhi thangunu mampa-yu. Mu
ngarra ku yilarn ngala da matha thununanu thi i nukunu-ka
banhingininingkardunu warda nhinhi-yu. I nhini thangunu-
ka mampa nukunu-yu, ‘Yu, nhinhi-ka kardu manangka
matharr warda kardu darripi tarangka thurran.’ I nhini
thangunu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra
ku yilarn ngala, i nukunu-ka pinapeknu warda nhini-
yu, ku nhini ngarra da murntak warra nukunu murrinh
mam Moses thanamutnu-ya. I nhini-ka the warda ngatha
pumanhibathnu kardu terert-yu nhinhi-ka kardu tarangka
thathpirr warda nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus
kathu-yu mamna i wurdanthuk warda nukunu-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Matharrngini

Luke 7.1-10; John 4.43-54

5 Bere Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da nan-nu
Capernaum.

Bere da ngarra nhini-ka ku pule ngala ngarra ku soldier
terert dinirradha-ka ngarra Jesus-nu warda wurrininadha.
6 I murrinh menadha kardi, “Pule, kardu nugarn numi
ngarra wurlk mamnga wurran-ka kardu matharr ngala da
matha kabimngurrkurrk pangu-yu ngarra da, i mere ngarra
da matha kewirnturt. Nangawatha mani mampa,” kardu
nhini kathu-yu danidharrpudha pirri.

7 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Mampa-ya, ngay-ka ngur-
runanu i mampawathanu nukunu pangu-yu.”
8 Mu ku pule nhini kathu-ka mamna, “Awu Pule. Mere
thurru nukun da ngarra ngay nhini-ka thunungiwerdi
nukun. Mu kanhi da wangu murrinh thamanu i nhini kardu
matharrngini pangu-ka patha warda nangawathanu nhini-
yu.
9 Ngay deyida wanku ku pule ngala dimnga ngarra ngay-
yu i ngay-ka ku pule ngala ngempirra ngarra ku soldier
ngamere-yu. I ngay mamna kardu ngarra ngay numi,
‘Pangu wangu thunu thi.’ I nukunu-ka nhini wangu nadha
dini. I mamna kardu numi, ‘Thurru kathu.’ I nhini-ka
nadha warda kathu dini. I mamna kardu numi deyida,
‘Mange kanhi thamanu.’ I nhini nukunu-ka mange nhini-ka
mamnga deyida.” Nhini-wa murrinh ku pule ngala soldier
nhini mamna ngarra Jesus-yu.

10 Bere murrinh nhini bimnayepup thangunu-ka, Jesus-
ka memnamardat warda thathpirr ngarra kardu nhini-
yu. I wurdampirramardarduy warda pirrim ngarra kardu
nhini-ya ngarra parraniriwaktha purni. I murrinh warda
mampirra, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-
yu. Kardu pule ngala kanhi karrim-ka murrinh thathpirr
mamngabath murrinh kardu matharrngini pangu-nu patha
mawathanu. Kardu Jews-wa thathpirr mere murrinh thath-
pirr kumangabath karni-yu mangini kardu pule ngala kanhi
mani kardu ngamengka murrinh mamngabath karrim-yu.
11 I nga murrinh numi manarranu-yu. Kardu wurnangat
da ngamengka pana ngangka-re warda ngatha da nakurlnu
puyuwerrnu ngarra da Heaven da ngarra Yile neki nukunu
i le thathpirr parninu wunku ngalantharr murntak nan
Abraham, Isaac i Jacob puyunu.
12 Mu kardu Jews terert nhini ngarra da Heaven
puyumardawiththa-ka Yile neki-ka purdunkartelnu da
ngarra thipmam binhi wangu-ya, i kardu nhini-ka du ngala
parnikarrknu wunku yidingurr ngala da matha da pangu-
yu.”

13 Bere Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra kardu
pule ngala nhini, “Nga. Thurdiwurlnu ngarra da, nhinhi-ka
murrinh namngabath kardu matharrngini-nu mawathanu-
yu, i nhini ngay-ka mampatha warda nukunu nhini-yu.”
I bere da nhini thangunu kardu matharrngini nhini-ka
kardu patha warda dinidha manangka matharr.

*Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-
wunngini*
Mark 1.29-34; Luke 4.38-41

14 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda i
nanadha dini ngarra thelput nukunu-nu Simon. Bere
da ngarra thelput nhini Jesus-ka bamkardu pipi nginarr
nukunu Simon matharr yungurrkurrktha matharr pimut-
wa mebaththa-yu.
15 Bere Jesus-ka wurriningedha i mange manthap. I
da nhini-re-ka kardu patha warda dinidha i matharr-
ka kanampart warda. I dempirnturt i dinidha warda.
I nhini thangunu nigunu-ka mi warda dhepdhep mam-
nawathawatha.
16 Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangunu
kananthurrk-ka kardu-ka kardu terert ku ngepan wiye
wanku panthingkadhuktha punni pumenbertidha punni
ngarra Jesus-nu. I bere nukunu-ka ku ngepan wiye
terert pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu
kathu-yu murrinh ngarra thathpi nukunu-re. I nukunu-ka
menpathadha wurrini kardu terert kardu ngarra matharr
panthidha punni.
17 Da murntak warra-ka kardu ngalantharr nan Isaiah
ku prophet-ya murrinh ngarra Yile neki wurdanarrayiththa
wurrini ngarra kardu. I murrinh nhini yungurrkurrktha
murrinh da thathpirr nhini-yu ngarra Jesus menpathadha
wurrini ngarra kardu. I kanhi-wa murrinh nukunu Isaiah
mam-yu, “Nukunu-ka kardu matharr wurnangat warda
ngatha menpathadha wurrini i nhini matharr-ka pirrinma-
puththa warda wurrini.”

*Kardu Ngarra Kangkarlmawu Perrariwaktha Warda-wa
Luke 9.57-62*

18 Bere nhini thangunu Jesus-ka bampunkardu kardu
wurnangat nimin-ya ngarra pubemkardurdu-yu. I nhini-
ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga
peneme. Nurukath-wa-neme ngarra ngipilinh i ngami-
marda pangu kathu.”
19 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu
Jews pigunu wurdininthethiththa wurrini wurrininadha

kathu ngarra Jesus i murrinh mamna, “Ya Pule. Ngay-ka
bere matha wangu nganhiriwaknu ngani.”
20 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Da-ka tetemanthay-wa
dardurtnu thurru ngarra ngay thangiriwaknu thani-yu.
Nga, ku were pulangarr pumpannupup-ka ngarra da
weyi-wa, i ku murrirrbe-ka ngarra da ku dirri pumpan-
nupup. Mu ngay mani, kardu ngarra da kangkarl kathu
ngurdamnarrathut-ka kardu manangka da da matha mere
ngarra ngadha da-yu nganirrit i nganipup.”
21 Bere kardu numi warda ngarra Jesus daniriwaktha
wurrini-ka murrinh kathu mamna, “Pule nga. Ngay-ka
nganhiriwaknu ngani, mu kuguk da ngatha. Ngay-ka
nganinu ngadha ngarra Yile ngay i ngarra pupup da-nu
mana. I nhini-ka babirrnu warda. I nhini thangunu ngay-ka
nganhiriwaknu warda ngani-yu.”
22 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Kardu pana ngarra mere
da ngatha the kumangibath kuru-ka kardu nhini-wa pangu
pubanmirrbirrnu puru-yu kardu ngarra pumpanpuwup-
yu.”

Kangkarlmawu Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh

Mark 4.35-41; Luke 8.22-25

23 Bere Kangkarlmawu-ka kanammardap ngarra tharntu
wunku pulangay nukunu wanku parnamkamardapneme.
24 Bere nanhthi wirrirr ngala pangampirruruyneme
wanku kura ngurntinh ngala, i tharntu-ka kura medhalert-
tha warda wurrini i dedhardumtha warda nhini-yu. Mu
nukunu Kangkarlmawu-ka ngurrnguwarl yungurrkurrktha
ngarra tharntu tiduk kathu.
25 Bere peneme-ka pumamkardurt-warda-neme
Kangkarlmawu-yu i murrinh pumamnaneme, “Pule,
kardu pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-
yu. Kardu-ka nhinhi-ka nangankuyibirnunu-mani-neme?”
Pumamnaneme.
26 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme,
“Thangku-dha nankuneme nerremkanhamneme-
yu? Nankuneme-ka murrinh nganaka-
ya numengabaththaneme-ya ngarra ngay
menankuyibirnudhaneme-yu.”
Bere Kangkarlmawu-ka dempirnturt warda i banpunkud-
hapnintha thu wirrirr ngala nhini-yu i kura ngurntinh
ngala deyida wanku. I nhini thangunu ngipilinh nhini-ka
watmam deyida dinidha.
27 Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme i mur-
rinh pumemnungkuneme mange peneme, “Ya. Kardu

kanhi-ka kardu mere nginipunh nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya. Nanhthi wirrirr ngala i kura ngurntinh ngala wanku deyida murrinh pumamnabathnintha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu.”

Kangkarlmawu Mampunkuwathanintha Kardu Nugarn Perrkenku Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthininthadha Wurrini

Mark 5.1-20; Luke 8.26-39

28 Bere Jesus i peneme wanku parramkaruyneme da ngamimardi kanhi kathu da ngipilinh ngala nhini, da nan-ya Kadara. I pangu da kardu nugarn perrkenku wurrinininthadha kathu ngarra Jesus-nu da ngarra mintilbith thangunu kathu. Penintha nhini-ka ku ngepan wiye kanthininthadha wurrini i kardu walmamka-wa nhini-yu. I mere nangkal puyidha da pangu ngarra penintha kardininthapuptha-yu.

29 Bere penintha-ka pirrimninthakay i murrinh lurruth mamnintha, “Ya, Jesus. Nhinhi-ka wakal Pule ngala nukunu-wa,” mamnintha. “Thangku-nu ngankunintha-nu-yu marda nanganngankurtnintha-yu? Mere thunganku-batnintha nukun marra-yu mu kuguk da ngatha i thunganku-batninthanu.”

30 Bere da nhini-re-ka ku pigipigi ku wurnangat pangu wangu pardimurrktha manta ngangka da.

31 Bere ku ngepan wiye nhini-ka pumemnarlupurl Jesus-yu i pumamna, “Nga, nganki ngatha thunganbatnu nhini-ka thurdungankarel pangu da matha ngarra ku pigipigi pangu-yu i ku ngarninnginirdinu.”

32 “Yu bere-ya. Nuru-wa.” Jesus kathu-yu mampirra. I nhini thangunu-ka ku-ka pungawurr warda kathu ngarra kardu penintha nhini thangunu-yu i parnampart warda i ku ngepan wiye nhini-ka parnampunnginirdi warda nhini-yu. I nhini thangunu ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr thangunu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha.

33 Bere kardu nugarn pana ngarra ku pigipigi pirapedhaneme parde-ka mange nhini pubamkangkardunemeka nhini-ka tharra warda punnungamkawinhatneme i murrinh parraninkuyelerrdhaneme ngarra kardu da pana ngangka-re-ya murrinh penintha-nu ngarra ku ngepan wiye kanthininthadha-yu.

34 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha punninadha pangu-yu i parramnaruy pubamkardu ngarra Jesus. Bere nhini thangunu kardu-ka murrinh

warda pumamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka thunurdurrnu warda marra kanhi-yu da ngarra nganki kathu-yu.”

9

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Mark 2.1-12; Luke 5.17-26

1 Bere nukunu Jesus kanammardap ngarra tharntu i wurdawurl deyida da ngarra da ngamimarda-nu pangu kathu wurrankath da ngarra nukunu-nu.

2 Bere kardu ngamere punnenadhaneme ngarra nukunu wunku kardu pulith pumenamathbaththaneme punne ngarra da pit-te. Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra marda peneme-yu murrinh da thathpirr pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu patha da thathpirr kardu pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda-wa.”

3 Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Nukunu karrim pana-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana-yu ngarra Yile neki wangu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh mange da wiye pangu-yu ngarra kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu.”

4 Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme mukmuk ngarra kardu peneme nhini-yu, i mampirruneme, “Thangkunu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrim-yu da wiye nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu?

5-6 Mu nga. Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da mange wiye-yu kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. Mu kardu numi ngatha yida nawa kama murrinh kanhi-yu. Mu mere nangkal kama patha mawatha kardu pulith kanhi-yu. I nhini ngay-ka patha thathpirr warda purrulilinu-yu i nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirranmaputh da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu.”

7 Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i pangu wangu wurrinililidha ngarra da nukunu-nu.

8 Mu kardu wurnangat-ka pubamkardu i perrenham warda i parriniriparldha warda pardi Yile neki-yu. I murrinh pumemnu, “Ya. Nekingime-ka mere ngarra

ngadha thubengkardudhangime thani mange nginipunh kanhi mani ngarra kardu thangunu kathu-yu."

Kangkarlmawu Pirrimnakay Nukunu Matthew
Mark 2.13-17; Luke 5.27-32

9 Bere nhini thangunu Jesus-ka kanampart warda da nhini thangunu-yu i mayern warda wurrinililidha. Bere nukunu-ka kardu nugarn bamkardu dinidha ngarra thelput kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra kardu ku Government-nu-wa. I murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Matthew. I Jesus kathu-ka mamna, "Ya, kagu. Thurru kathu. Purrunu warda. I kardu thangiriwaknu ngarra ngay warda." Bere nukunu Matthew-ka dempirnturt i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.

10 I bere ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy mi dhepdhep-nu wunku pulangay nukunu Jesus. I kardu terert deyida wanku purnenadhaneme pangu ngarra Jesus i pulangay nukunu i mi pirrinemurrkthaneme-yu. Kardu ngamere nhini-ka ku mani purninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. I kardu ngamere deyida-ka murrinh law kardu Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Kardu-ka nhini-wa pirrinimurrktha.

11 Bere kardu pana nan Pharisees kardu ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka pubam-pungkungkarduneme i pumampirruneme ngarra pulangay nukunu Jesus, "Ya, peneme. Thangku-dha Pule nhinhi-yu parnamkamurrkneme kanhi-yu ngarra kardu wiyepun pana mani-yu?"

12 Mu Jesus kathu-ka bimpunkumayepupneme murrinh nhini-yu i mampirruneme, "Nga. Kardu pana ngarra man-angka matharr lurruth ngala-ka mere deyida kirranakay ku wanangal-yu. Mu kardu pana da matha matharr wunku nhini da matha kirranakay ku wanangal-yu.

13 "Nga, nubeyengkarnirnnemenu murrinh murntak kanhi yibim ngarra Yile nukunu-yu, 'Ngay marda man-gannanart ngurran nanki-ka kardu thanthanka da matha niyemanu nuru.' Mu nanki-ka ku numpanthuk numpan ku thip-yu i ninnangampek numpan nhini-ka Yile neki weyida marda numanganart numpan. Mu ngala thathpirr-ka kardu thanthanka da matha nuyemanu nuru-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha
Mark 2.18-22; Luke 5.33-39

14 Bere pulangay nukunu John the Baptist mi
parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka Yile neki ngadha
murrinh pardenangerrenthaneme i parraneriparldhaneme
parde. Bere kardu punninadha ngarra Jesus i pumamna,
“Ya. Pulangay nukunu John the Baptist-ka mi mere da
ngatha karnemurrkneme nhini-ka ngarra Yile neki da
ngatha parnamnangerrenneme i parramkariparlneme
parnamka. I kardu pana Pharisees-ya mange nhini da
ngatha pamam pumpan. Mu thangku-nu pulangay nhinhi-
yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-
yu? Mu kardu ngarra nhinhi pana-ka bere matha wangu
mi parnamkamurrkneme-yu.”
15 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “The mana
nanthinkaneme-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert
kardu palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu
nukunu-ka puyemperr warda kardu terert warda ngatha
i le da matha nhini-yu. I kardu-ka mere ngarra kan-
mardathin, wurda da matha. Mu ngarra nugarn nhini-
re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu
kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida
nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I
da mange nginipunh nhini deyida mani ngarra ngay
kardu-re pumangibertnu pulangay ngarra ngay thangunu
kathu nganinkupartnemenu-ka nhini peneme-ka panku-
mardathinnemenu i mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-
nemenu.”
16 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampir-
runeme, “Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi
muyu wunku. Mere nangkal ngadha kawarl kani ngarra
nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-
nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-te warda-ka
nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamku-
nungingki warda ngarra kaligu murntak thangunu kathu-
yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka
nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu.
17 I ngana deyida mere nangkal ngadha kawinhimarda-
pak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi
murntak ngananu-yu. Mu mange nhini ngatha kama
kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda
nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy
warda i kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku
darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. Mu
kura wine marra ngatha-ka nawinhimardapaknu ngarra
nanhthi pul ku darripi marra da matha,” Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Kardu Palngun Mattharrngi Deyida Wanku Mampatha Nukunu-yu
Mark 5.21-43; Luke 8.40-56

18 Bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh nhini pirringerrentha-ka kardu nugarn wurrininadha ngarra nukunu-nu. Nukunu-ka ku pule ngala ngarra da church kardu Jews pigunu. Bere nukunu-ka demnawinhipingkarl ngarra Jesus kumparra warra, i mamna, “Pule nga. Kardu wakal ngay mardinhpuy ngay-ka kardu makardu warda kardu yibimpup. Mu purrunu ngadha ngarra thelput ngay wangu i nathapnu i patha nawathanu i kardu birnu warda paninu.”

19 Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I kardu pulangay nukunu deyida wanku parraneriwak-thaneme purne Jesus-yu.

20 Bere kardu palngun numi ngangka da matharr kan-thidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun nukun matharr kumulung-wa, i da bere matha wangu wur-rinikutkuttha. Da-ka da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu da thangku 12-wa. Bere nigunu nhini-ka tiduk wangu wurrininadha ngarra Jesus i mammathap ngarra nanhthi kaligu nukunu da mana ngarra bunibalbalktha wurrini.

21 I memnu mange nigunu, “Kaligu nukunu ngatha ngarra bardi kurran mathapnu-ka nhini-ka kardu patha warda manangka matharr ngurrunu nhini-yu.”

22 Bere Jesus-ka wurdarduy i bamkardu nigunu nhini-yu i murrinh warda mamnge, “Nga. Nhinhi-ka kardu patha warda manangka matharr thempirntiway thirrim pana-yu, nhini-ka ngarra ngay thangunu murrinh namngabath mamnhiwatha nhini-yu.” Bere da nhini-re-ka nigunu-ka patha warda kardidha, manangka matharr warda nigunu-yu.

23 Bere Jesus i Jairus-ka puy wangu naninthadha dini i pangamnintharuy warda ngarra thelput nukunu Jairus. I Jesus-ka bamkardu kardu ngarra tharrmanthi-nu ngarra pubabirrnu i kardu terert du pardikarrkmardadha.

24 I bere Jesus-ka murrinh mampirra kardu terert nhini-yu, “Ya, nungiwuy warda kardu terert. Kardu mardinhpuy pana kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.” Mu kardu kathu-ka pangankampa warda ngatha ngarra nukunu Jesus-yu.

25 Bere ngarra Jesus kardu yunganpunnurr warda ngarra thelput thangunu kathu-ka, nukunu-ka kanardi ngarra

nigunu da ngarra kardu mardinhpuy nhini yungurrkurrktha i mange ngarra nigunu manganmart i nigunu-ka dempirnturt warda.

26 Bere nhini thangunu-ka murrinh nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka bamlang da pana ngangka-re warda.

Jesus Mampunkuwathanintha Kardu Kamarrama Perrkenku

27 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu.

Bere ngarra nukunu-re nalilidha dini-ka kardu kamarrama perrkenku warda daninintharíwaktha wurrini i purnenakaykaydhanintha, “Pule, kardu tharntethbath ngarra King David, panhingarrumardathin-ngadha-nintha ngankunintha-nu-yu.”

28 Bere Jesus-ka ngarra thelput warda kanardi. I penintha nhini deyida-ka parnamnardinintha.

Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nga. Nankunintha-ka murrinh numamngabathnintha kamarl ngarra nankunintha manankungkawathaninthanu-yu?” “Yu, pule,” pumamnanintha.

29 Bere Jesus-ka menkungkadhadhaptha-warda-nintha pirri kamarl ngarra penintha-yu, i murrinh mampirrunintha, “Nankunintha-ka murrinh numamngabathnintha ngay-ka kamarl patha warda manankungkawathaninthanu, nhini ngay-ka manankungkawatha-warda-nintha kamarl ngarra nankunintha-yu.”

30 Bere kardu kamarrama nhini-ka kamarl patha warda kardininthadha i wurrininintabirlbirldha warda. Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nga. Mere nukun nankuyelerrnintha nuru ngarra kardu terert-yu mange kanhi thangunu-yu.”

31 Mu penintha nhini-ka da pana-re naninthalilidha dini i murrinh nhini banninthalang-yu.

32 Bere ngarra kardu kamarrama nhini nungamninthardurr warda-ka kardu ngamere kathu punninadha ngarra Jesus wunku kardu nugarn numi nhini mere ngarra murrinh kaningerrentha. Ku ngepan wiye wanku kanamnginirdi ngarra ngepan nukunu i mere warda wurringerrentha.

33 Bere Jesus-ka nungammaku warda ku ngepan wiye ngarra kardu nhini mebaththa wurrini-yu i nukunu nhini-ka murrinh warda wurriningerrentha. Bere kardu terert-ka pumemnamardat warda ngarra Jesus, i murrinh pumenanudha purni, “Ya. Nekingime-ka mere ngadha thube-

mangkardudhangime thani mange ngala nginipunh kanhi
mani-yu da ngarra Israel kanhi-yu, wurda da matha.”
34 Mu peneme pana kardu nan-ya kardu Pharisees-ka
murrinh pumenanudhaneme purne mange peneme, “Ya.
Nukunu pana-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala
damnamutmut wurran i da-ka nhini weyida pirrimpunma-
puth wurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu
kathu-yu.”

*Kangkarlmawu Marda Ngarra Nukunu Danimar-
dathintha Wurrini Kardu-nu*

35 Bere nhini thangunu-ka Jesus wurriniwattha da ngarra
town terert da matha i ngarra murrinh church terert kardu
Jews pigunu murrinh daninthelerrdha wurrini ngarra
kardu Yile neki thathpirr-wa ku Pule ngala thathpirr-yu
i pirranpenu pani kardu ngarra nukunu-yu. I kardu
matharr-wunngini wunku menpathadha wurrini, nanhthi
matharr terert warda ngatha.
36 Bere ngarra Jesus bampunkardu warda kardu wurnan-
gat nhini-yu nukunu-ka dampirramardathin warda nhini
weyida ngangka da pirriningkadhuktha-yu nginipunh ku
thip mani ngarra kardu mere nangkal ngadha dirranpedha
kani. I kardu-ka mere ngarra pumenumanpidha pardi.
37 Bere Jesus murrinh warda mampirruneme ngarra
pulangay nukunu, “Nga. Kardu wurnangat terert nimin-ya
parnam da ngarra putek ngala kanhi. Mu nanki-ka kardu
mere thathpirr terert nhini-yu i mere ngarra nanthelerr
nukun murrinh ngarra Yile neki nukun kardu ngarra
wurnangat kanhi warda ngatha. Kardu mani bangkardu
mi thungku dim-ka mere ngarra murartal mi terert warda
ngatha mange nukunu ngatha-yu, mu nhini-ka kardu terert
da matha kirrarrakay kumamanpi.
38 I nanki deyida mani nadharrpunu Yile neki kardu-
nu pumananmanpinu murrinh thathpi ngarra nukunu
panthelerrnu puru ngarra kardu wurnangat kanhi warda
ngatha parnam ngarra da putek ngala kanhi.”

10

*Kangkarlmawu Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay
Nukunu Kardu Peneme 12*

Mark 3.9-19; Luke 6.12-16; 21.12-17

1 Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme panpunkuwerrneme
kardu ngarra nukunu kardu peneme 12 nhini-ya. I
ngepan lurruth ngala dampirrumutneme ku ngepan wiye-
nu pirankumaputhnu-warda-neme ngarra kardu thangunu

kathu-yu. I kardu matharr-wunngini-nu pumankuwathane-
menu puru kardu patha-nu, nanhthi matharr pana warda
ngatha wurran-ya.

2 I kanhi-wa kardu murrinh peneme-yu kardu pulangay
nukunu Jesus, ku apostle-ya. Marra-re-ka nukunu Simon,
kardu nhini-ya Peter pumengkawadhadha pardi, i ngathan
nukunu Andrew-ya. I piguna James i John wakal ngarra
nukunu Zebedee-ya.
3 I nukunu Philip-ya, Bartholomew, i Thomas. I nukunu
Matthew kardu pana-ya ngarra ku mani wurrininmatkut-
tha kathu ngarra kardu ku Government-nu. I nukunu
James, wakal ngarra nukunu Alphaeus. I nukunu Thad-
daeus.
4 I Simon Patriot, i nukunu Judas Iscariot, kardu pana-
ya ngarra Jesus da nakurl-te dampirramut kardu ngarra
wiyenpun-nu wangu-ya.

5 Bere ngarra mayern-nu warda purdunkuthuknemenu
peneme nhini kardu 12-ya, Jesus-ka kanhi-wa murrinh
mampirruneme-yu, “Nga peneme. Nurnewatnemenu da
pana ngangka-re-ya da ngarra kardu Jews da matha
parnamkadhuk-yu. Mu mere nurnewat-nukun-neme da
pangu wangu kardu pana ngarra mere thathpirr Jews
pigunu-yu, i da nan-nu-ya Samaria.
6 Mu pangu da matha nurnewatnemenu kardu ngarra da
Jews pigunu da ngarra Israel-ya. Kardu nhini-ka kardu
nginipunh ku thip mani parnawarrk-ya, kardu puyen-
thekum warda Yile neki-nu-ya.
7 Nurnewatnemenu i murrinh kanhi nuddurrayithne-
menu nuru, ‘Nga kardu. Da-ka manta warda da kurran
kathu-yu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thathpirr warda
pinarranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha.’ ”

8 I mampirru-deyida-neme Jesus kathu-yu, “Nga. Kardu
matharr-wunngini numankuwathanemenu nuru kardu
patha warda ngatha parninu. I kardu ngatha kupup
deyida pana-ka nhini-ka nuddunkabirl-deyida-nu nhini-yu.
I kardu nhini deyida wanku nanhthi matharr leprosy pan-
thin pumpan, numankuwathanemenu nuru kardu darripi
tarangka warda parninu. I ku ngepan wiye ku terert
nirankumaputhnemenu nuru ngarra kardu thangunu. Nga,
ngay-ka ngurdinankuyethiththaneme ngurrini i ngepan
lurruth ngala wanku ngamnarrumutneme. I ngay-ka mere
ngenankudharrpudhaneme ku mani-nu-yu nawa? I da
mange nginipunh nhini mani nankuneme-ka mange patha
da matha numarrunemenu nuru ngarra kardu terert i mere
nankudharrpu-nukun-neme nuru ku mani-nu-yu.

9 “I nga numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.
“Ngarra nunnardurr-re-neme-nu-ka ku mani-ka mere
nukun numabathneme nuru.
10 I nanhthi bag mi dhepdhep nukunu-ka mere numa-
bathneme. I nanhthi thingkilit numi deyida i me put numi
deyida mere numabath-nukun-neme nuru. I nanhthi thay
ngarra wilili nukun mere numi deyida numabath-nukun-
neme. Nankuneme-ka wurlk ngarra Yile neki nukunu
nuyemananemenu nuru, nhini-ka kardu pangu-ka mi i
nanhthi warda panarrumutmutnemenu parne i piranankupenemenu parne nhini-yu.
11 “I ngarra da town ngala kama i da kunungingki
ngatha kama narurtuynemenu-ka, marra-re-ka kardu patha
warra ngadha nubardurtnemenu. I ngarra nukunu nhini
da matha nenemenu-yu i ngarra nunnardurr-da-nu-mana-
neme da numi deyida-nu wangu.
12 I ngarra thelput nhini-re narnerdinemenu-ka murrinh-
ka kanhi-wa numarrunemenu ngarra kardu-yu, ‘Nga, Yile
neki pirrananpenu pani.’
13 I kardu nhini-ka le ngatha parninarrunemenu ngarra
thelput nhini nenemenu-ka, nhini Yile neki-ka pirran-
penu thathpirr pani kardu nhini-yu murrinh nginipunh
numampirruneme pana-ya. Mu mere ngatha le kuyunar-
runemenu da ngarra thelput nhini nenemenu-ka, nhini-
ka murrinh numankumartnemenu murrinh pana-ya ngarra
numampirruneme-ya.
14 “I nga numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.
“Mu da numi ngatha naruy-deyida-nemenu-ka i kardu
mere ngatha deyida le puyunarrunemenu i mere mur-
rinh kubinarruyepupnemenu-ka, nhini-ka ngarra da nhini
narnepartnu-re-neme-ka me sandal-ka nunguynumewur-
rnemenu i putek ngarra me sandal pepe thangunu-ka
nuyunumerurtulnemenu. I kardu terert nhini-ka pub-
anankumangkardunemenu i the warda pumabathnu Yile
neki-ka mere warda pirranpenu pani nhini-yu.
15 “I nga, murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu-
yu. Kardu murntak pana nganaka ngarra da Sodom i
Gomorrah pardidha-ka, da wiye wiye thathpirr pumedha
pardi. I da nakurl deyida-nu kardu nhini-ka piramardatnu
kumparra warra ngarra Yile neki, i da nhini-nu-re-ka da
wiye thathpirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu kardu
pana nimin ngarra mere le puyunarrunemenu-ya ngarra
da town nhini naruynemenu-ya nhini-ka da-ka wiye ngala
thathpirr warda pirrarranu kardu nhini-nu-yu da nakurlnu-
ya ngarra kardu wurnangat warda ngatha piramardatnu
kumparra warra ngarra Yile neki-yu.

16 “I nga numi-yu,” mampirruneme Jesus kathu-
yu. “Ngay-ka ngurdunankuthuknemenu kardu ngarra
murlakpun deyida wangu, i kardu nhini-ka mere le
kuyunarrunemenu. Nankuneme-ka mangini ku thip mani
ngurdunankuthuknemenu pangu wangu-yu ngarra ku were
pulangarr ngala mani wangu. Nhini nankuneme-ka kardu
thawath da matha nanemenu i yarrarr numangkanemenu
nuru nginipunh ku pangkuy mani-ya, i ngana deyida thu
kuy-ka wurda-wa, kardu thanthanka da matha nanemenu
nginipunh ku yinpi mani deyida. 17 I thawath da wangu
nanemenu, nhini kardu ngamere-ka ngawurt warda
purunankungawurtnemenu i ngarra murrinh court-nu
warda wangu pumanankubertinemenu puru, i thu whip-te
pumanankulalarrnemenu parni da ngarra church pigunu
wangu.
18 I kardu nhini-ka mange lurruth-te panankuwurrne-
menu i pumanankubertinemenu puru ngarra ku pule ngala
ngala-nu wangu. I pubunankupaknemenu kumparra warra
ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu wangu-yu. Da terert
nhini-wa pumanarrunemenu puru nhini nankuneme-ka
kardu ngarra ngay weyida. I nankuneme-ka murrinh
ngarra ngay nuddurrayithnemenu nuru ngarra ku pule
ngala ngala nhini-nu-yu i ngarra kardu pana deyida wanku
kardu mere Jews-ya nuddurrayithnemenu nuru murrinh
thathpi ngay-ya.
19 I nga. Ngarra kardu-re pumanankubertinemenu
puru ngarra murrinh court-nu wangu-ka mere
numenungkumardawerr-nukun-neme murrinh ngarra
numarrunemenu ngarra kardu pule ngala ngala pangu-yu.
Mu pangu da Yile neki kathu panarrumutnemenu ngarra
murrinh numarrunemenu-yu.
20 I Ngepan ngarra nukunu-re manankudhawiyithnemenu-
yu i nhini-ka mere murrinh ngarra nankuneme-re
nururrungerrennemenu-yu.
21 “I da nhini-nu-re-ka kardu ngarra darrikardu
nankuneme deyida thu kuy purunarrunemenu-yu
nginipunh kanhi mani-ya. Kardu nugarn ngathan
nukunu mabertinu purru pangu da wangu ngarra
kardu murlakpun thu pubatnu parni i purdurinuminu.
I yileyile-ka wakal nukunu mabertinu pangu warda
wangu kardu-nu thu pubatnu parni i purdurinuminu.
I kardu wakal deyida-ka yileyile i kalekale nukunu pangu
warda wangu mankubertinungintha purru kardu-nu thu
punkubatnungintha.
22 I kardu wurnangat-ka mere marda pumanankurtne-
menu nhini-ka kardu ngarra ngay weyida nankuneme-yu.

Mu kardu nangkal ngatha bere matha wangu pangiriwaknu
purru i mere kaningipart nukun-ka, kardu nhini-ka kardu
bere matha wangu paninu ngarra Yile ngay.
23 “I nga murrinh numi kanhi manarrunemenu-
yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “I da ngarra
narurtuy-re-neme nuru-ka i kardu ngatha da tetemanthay
pubunarrupaknemenu-ka, nhini-ka nunnawinhatnu-
warda-neme i ngarra da numi wardarra nanemenu.
I nga, murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu-yu.
Nankuneme-ka da pana-re nurnewatnemenu da ngarra
Israel i murrinh ngarra ngay nuddurruyithnemenu
nuru. Mu ngay, kardu da ngarra Heaven thangunu
kathu ngurdanthut-ka, ngurdiwurl-deyida-nu kathu
ngarra mere da ngatha murrinh ngay ngarra kardu
numarrurikerdeknemenu-yu.
24 “I nga,” mampirruneme Jesus kathu-yu. “Ngay-ka muk-
muk ngala nganthin ngem i ngurdannankuyethithneme
nganam. I ngay-ka kardu pule ngemnarruneme, nawa?
25 I nhini nankuneme-ka ngurdannankuyethithneme
murrinh ngarra ngay thangunu, i numangirartnu-warda-
neme, i nhini-ka patha thathpirr narnenemenu. I kardu-
ka da tetemanthay pubanngapak ngay-nu-yu i ku karrath
ngatha yida pumengadha pardi. I nhini kardu-ka da wiye
thathpirr warda pumanarrunemenu ngarra nankuneme-
yu, nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida nhini-
yu.

Yile Neki Dirranganhipe Wurran

Luke 12.2-9; 10.16; 12.51-53; 14.26-27; Mark 9.41; John 13.20

26 “Nga. Kardu thangku ngatha mange nhini pinu-
mardarriwupnu parni ngarra mange pumanarranemenu-
ka, nhini-ka da nakurl-te warda the pumabathnu kardu
wurnangat warda ngatha ngarra nukunu Yile neki-re warda
manmardarripurlnu. Nhini murrinh manarrunemenu-ka
mere nukun nenkumanhamneme kardu nhini-yu.
27 I murrinh kanhi ngarra nankuneme da matha menar-
rudhaneme ngurrini-ka nhini-ka ngarra kardu terert warda
ngatha murrinh nuyemarranemenu nuru, pilampirdarri da
matha.
28 “I nga. Mere nenkumanham-nukun-neme kardu
pana-yu ngarra thu kama kunankuthukneme. Kardu
nhini-ka nanhthi nginipunh ngarra nankuneme da matha
punankuthuknemenu, mu mere ngarra kunankumabat-
neme nanhthi ngepan ngarra nankuneme-yu, wurda. Mu
Yile neki da matha nemanhamnemenu nuru-yu, nukunu da
matha kardu mani pirranputhnu ngarra da thungku ngala

wangu, da nan Hell, nanhthi nginipunh-ya i nanhthi ngepan
wanku.
29 “Nga, ku murrirrbe purrkpurrk nganaka, ku-ka
ngathayida-wa nawa? I ku ngatha thelim nuyemanu-ka
nhini ku mani wakal da matha numart. Mu Yile ngay-ka the
kanthin ku terert nhini warda ngatha-yu. I ku numi ngatha
buybat i kupup nhini nukunu-ka the kanthin ku murrirrbe
nhini-yu.
30 I nanki deyida wanku the kanthinnan. I thangku
numa ngatha nanhthi pemarr ngarra pelpith nanki nanthin
numpan-ka the deyida kanthin nukunu Yile ngay-yu.
31 Nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenham
nukun nuru, nanki-ka ngala thathpirr nimpunpewal ngarra
ku murrirrbe-yu.

32 “I nga murrinh numi-yu,” Jesus kathu-yu mampir-
runeme. “Nankuneme-ka kardu ngay-wa. I kardu ngatha
murrinh nuyemarranemenu nuru nankuneme-ka ngarra
ngay da matha narramngiriwakneme numpanka, nhini
ngay-ka murrinh mananu deyida ngarra Yile ngay wangu
da kangkarl dim, nankuneme-ka kardu ngarra ngay nukun-
wa.
33 Mu kardu nangkal ngatha ngarra kardu ngamere-nu
wangu murrinh kanhi marranu, ‘Ngay-ka mere ngariwak
ngurru Jesus-yu’, nhini ngay-ka mananu deyida ngarra Yile
ngay wangu, ‘Kardu pana-ka kardu mere thathpirr ngarra
ngay nukun pana-yu.’

34 “I nga numi-yu. Nankuneme nuyemamka-mana-
neme ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi-nu da
mange watmam-nu mebaththa? Mu wurda, kardu-ka
thu puyunuthuknu puru nhini-ka ngarra ngay thangunu
weyida nhini-yu.
35 Nginipunh yileyile mani thu kuy purrunanu ngarra
wakal nukunu, i kalekale mani thu kuy deyida purrungenu
ngarra wakal nigunu. I wunku marda pipingintha mani thu
kuy paninginthanu.
36 I kardu nangkal ngatha ngarra ngay pangiriwaknu
purru-ka i kardu nhini-ka thu kuy deyida purunanu ngarra
kardu darrikardu nukunu kathu-yu.

37 “I nga murrinh numi manarrunemenu-yu,” Jesus
kathu-yu mampirruneme. “Nankuneme-ka ngay-wa thath-
pirr kumparra marda numangertnemenu nuru-yu ngarra
yileyile i kalekale nankuneme-yu. I ngana deyida
nankuneme-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda nu-
mangertnemenu nuru-yu ngarra wakal nankuneme wangu-
yu. Mu mere ngatha marda thathpirr numangertnemenu

nuru nginipunh nhini mani nankuneme-ka mere warda
kardu ngarra ngay nurunu nhini-yu.
38 “I kanhi numi-yu. Kardu-ka da tetemanthay da matha
pubungapaknu ngay-nu-yu. I thu pungibatnu parni i ngay-
ka ngupupnu ngarra thay kathu nginthanu. Mu nanki
ngatha kardu ngarra ngay narni-ka, nhini kardu-ka mange
nginipunh nhini deyida mani kumanarra kama-ya. Mu
mere ngatha nangiriwaknu nuru nginipunh nhini mani,
nanki-ka mere ngarra nuru nukun kardu ngarra ngay-yu.
39 Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibirnunu
i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru,
nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu
nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr i ngay da matha
kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha
wangu birnu paninu.
40 “Nga. Kardu ngatha pubinarrayepupnu i le puyunar-
ranu da ngarra pigunu-ya, nhini-ka ngay deyida wanku le
puyunganu nhini-yu. I ngana deyida le puyunanu nukunu
nhini kardu ngarra ngay wurdanngithuk-yu.
41 I kardu nangkal ngatha pubinayepupnu ku prophet,
kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu
wurdampirrayith wurran, nhini Yile neki-ka mange patha
marranu purru da mange patha nhini deyida mani ngarra
ku prophet mamna wurran-ya. I ngana deyida kardu
nangkal ngatha pubinayepupnu kardu patha ngarra Yile
neki darntiwak wurran, nhini Yile neki-ka mange patha
marranu purru da mange patha nhini deyida mani ngarra
kardu patha nhini mamna wurran-ya.
42 “I nga murrinh tiduk kanhi manarranu-yu. Kardu
nangkal ngatha kanamut kura burrburr kardu ngarra ngay-
nu-ya, kardu ngathayida-ya, nhini Yile neki-ka nanhthi
thangku nanhthi kama-ya patha panamutnu ngarra kardu
nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay
nukunu-yu.

11

John the Baptist Murrinh Wurdanmathuk Ngarra Jesus-nu
Luke 7.18-35

1 Bere, Jesus-ka murrinh dampirrurikerdek-warda-neme
murrinh ngarra wurdininkuyethiththaneme kardi ngarra
pulangay nukunu-yu. I nhini thangunu-ka nungardurr
warda da nhini thangunu-yu i pangu warda wangu da nan-
nu Kelili nadha dini i murrinh ngarra Yile neki nukun
wurdininthethiththa wurrini da ngarra town terert nhini-
yu.

2 Bere nukunu John the Baptist-ka ngarra da jail
dininganamardadha da nhini-re-yu. Mu nukunu-ka pam-
nayepup Jesus da mange ngala ngala nhini medha wur-
rini. I nhini nukunu John the Baptist-ka murrinh
warda wurdanmathuk kardu ngarra pulangay nukunu-re
pumenabaththaneme tharra ngarra Jesus-nu warda wangu.
3 I pumamnaneme, "Ya. Nhinhi da kardu Pule ngala-
yu ngarra nukunu John the Baptist mengarradha wurrini-
yu purrunu kathu-yu? Nhinhi da kama kardu-yu i kardu
numi deyida kama da nakurl karuynu i nukunu nhini kama
ngarninamardamardanu-yu?" Peneme nhini-re kathu par-
ramkadharrpuneme.

4 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Nudde-
nawurlneme ngarra nukunu John the Baptist i murrinh
numananemenu da mange kanhi ngarra nubengimangkar-
dudhaneme nurne-ya i murrinh ngarra kardu kathu pume-
narrudhaneme parde.
5 Kardu kamarrama-ka pumpanmirlbirl warda, i kardu
pulith parnalili warda. I kardu ngarra matharr leprosy
pumebaththa purni-ka kardu tarangka warda pumpan. I
kardu ngarra the wiye-ka pubinthewup warda pumpan
nhini-yu. I kardu ngarra marra purniwuwuptha-ka birnu
deyida pumpan nhini-yu. I kardu ngarra mananhthi-
wunka-ka murrinh pubimnayepup warda pumpan murrinh
thathpi ngarra Yile neki nukun-ya.
6 I kanhi numi-yu. Nga. Kardu nangkal ngatha bere
ngatha wangu murrinh mangabathnu purru i mere kaningi-
part nukun, kardu nhini-ka le da matha paninu nhini-
yu. Nhini-wa murrinh-yu numananemenu ngarra nukunu
John the Baptist-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme kardu
ngarra pulangay nukunu John the Baptist-yu.

7 Bere ngarra peneme nhini-ka punnungamkardurr-
warda-neme, i Jesus murrinh warda wurdampirrayith
ngarra kardu terert murrinh ngarra nukunu-nu-ya John the
Baptist. I mampirra, "Nga kardu. Da marra-re nganaka
ngarra nanki-re da pangu wangu ngarra da darrinpirr
pularn nunninadha John the Baptist-nu nubamkardu-ka,
kardu ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha
kardi-yu? Kardu manangka lurruth ngala kama nu-
menadha nurni-yu nginipunh nanhthi parnu mani wur-
danparl pirrim nanhthi wirrirr-te-yu? Mu wurda nawa
nukunu-yu? Nukunu-ka kardu lurruth ngala da matha
kardidha-yu.
8 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu
nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu

nginipunh medha kardi-yu? I numenadha nurni nanhthi
kaligu patha patha kama banardurdidha wurrini? Mu
wurda nawa? Kardu pana ngarra kaligu patha patha
pubardurdi pumpan-ka da ngarra thelput ngala ngala da
matha pumpannupup-ya.
9 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu
nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu
nginipunh medha kardi-yu? Nanki-ka numenadha nurni
nukunu-ka ku prophet kama i murrinh thathpi ngarra
Yile neki nukunu kama wurdanayiththa wurrini? Yu, bere
thathpirr-ya. Nukunu-ka ku prophet-wa kanam, ku prophet
ngala thathpirr nungampunkuwewurtneme nukunu nhini-
yu." Jesus kathu-yu mampirra.

10 "Nga. Ku prophet ngamere murntak warra-ka mur-
rinh parrarntilil murrinh ngarra nukunu-nu-yu John the
Baptist. Ku prophet murntak nhini-ka Yile neki kathu
murrinh kanhi-wa dampirrumutneme-yu, i mam, 'Ngay-
ka kardu nugarn ngurduthuknu wunku murrinh ngay-yu.
Nukunu nhini-ka kumparra warra punuu pi i kardu warda
manpathawathanu kardu ngarra nukunu nhini tiduk kathu
purrunu-yu.' Nhini-wa murrinh parrarntilil ku prophet
ngamere da murntak warra-yu.

11 "Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu," Jesus
kathu-yu mampirra. "Nukunu nhini John the Baptist-
ka kardu ngala thathpirr-wa kardu nungamnanpewurt
ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra
da putek ngala kanhi narnam-ya, i kardu pana deyida
wanku nungampunpewurt kardu ngarra da murntak warra
pardingkadhuktha. Mu kardu nangkal ngatha ngarra
murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu purru-ka
nhini nukunu-ka ngala thathpirr-wa punuwewurtnu ngarra
nukunu nhini John the Baptist-yu.

12 "I da ngarra marra-re kathu nganaka ngarra nukunu-
re John the Baptist murrinh wurdanarrayiththa wurrini
ngarra kardu ngarra da darrinpirr pularn wangu i ngarra
marra kanhi da mana, kardu-ka murrinh pamam pumpan-
ka, 'Yile neki-ka ku Pule ngala thathpirr pirranhengimenu-
yu.' Mu kardu murlakpun pamam pumpan-ka, 'Yile neki
mere kirranhe-nukun-ngime wurda da matha nhini-yu.'
13 I da murntak warra-ka nukunu Moses, i ku prophet
terert murrinh puddanayiththa purni ngarra nukunu-nu
Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I murrinh nhini-
ka puddanayiththa purni i ngarra nukunu John the Baptist
da mana pangarntuy-yu.

14 Ku prophet murntak nhini murrinh-ka kanhi-wa
pumedha purni, ‘Kardu nugarn numi da nakurlnu purrunu
kathu, kardu nginipunh Elijah deyida mani pamanu purru
nhini-yu.’ Mu ngay murrinh manarranu-ka nukunu nhini
ngarra pumedha purni-ka berengunh pangarntuy warda
nhini-yu, i nukunu nhini kardu-ka John the Baptist-wa.
Murrinh-ka numangabathnu nhini-yu?
15 Nanki-ka murrinh nhini-ya nubingayepupnu i murrinh
numangabathnu.
16 “I nga numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki,
kardu wurnangat narnam kanhi-ka kardu nginipunh ma-
may mani narnamyekdhek i narnampirrakaykay ngarra
mamay ngamere-ya. I murrinh kanhi numampirra
numpan,
17 ‘Nganki-ka nanhthi dhekdhek ngardirrayekdhektha
nanhthi kardu marrit mamngintha-ya ngathayida ngumen-
thart, mu nanki-ka mere le narnidha nanhthi dhekdhek
nhini-nu-yu. I nanhthi dhekdhek ngathayida ku birrbirr
ngumenthart-ya, mu nanki-ka mere narnikarrktha.’ Mange
nhini mani-wa nanki-ka mere da matha le patha narni.”
Jesus kathu-yu mampirra.
18 “Nga, ngarra nukunu nhini-re John the Baptist
pangarntuy-ka nukunu-ka mi dhepdhep kununingingki da
matha kardimurrktha i mere kanigurdugurduktha kura
wine-yu. I murrinh numenadha nurni nanki-yu, ‘Nukunu
nhini-ka ku ngepan wiye kanthin wurran.’ I kardu nukunu
nhini-ka narnampart warda.
19 I ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr
ngangarntuy-re-ka mi dhepdhep ngardimurrktha i kura
wine ngardigurdugurduktha. Mu kardu-ka numamnga
numpan, ‘Ya. Nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu
mi kanammurrk i kura kanamkurdugurduk-yu. I nukunu
nhini-ka wurrannupup-ya ngarra kardu wiyenpun i kardu
ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu-ya,’
numamnga numpan ngarra ngay-nu-ya. Mu nga. Kardu
nangkal ngatha ngarra Yile ngay darntiwak wurran-ka
nukunu nhini-ka the kanthin da mange ngarra nukunu
thathpirr-ka patha-wa nhini-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

Kardu Ngamere Mere Murrinh Pumenabaththa Puyi Kangkarlmawu

Luke 10.21-22

20-21 Bere Kangkarlmawu-ka mange ngala ngala nimin
merradha wurrini kardu pangu-nu ngarra da nan
pardipuptha-yu, da Korazin i da Bethsaida. Mu kardu nhini-
ka mere parnipartha da mange wiye ngarra pumebaththa

purni-yu. I bere Jesus kathu-ka nungampirramardawal i
mampirra ngarra kardu nhini-yu, “Da-ka wiye thathpirr
pirranarranu nanki-nu-yu da ngarra Korazin i Bethsaida
narnapup-yu. Mange ngala ngala menarradha ngurrini
nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange
wiye nhini-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha
merradha ngatha kardu pangu-nu ngarra da Tyre i Sidon
parnapup-ka, kardu nhini-ka da mange wiye parniparttha-
wa da murntak warra i denmardathintha warda thathpirr
da mange wiye nhini ngarra pumebaththa purni-yu.
22 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu nhini-
ka ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka da nakurl-te
piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu, i da-ka
wiye pirrarranu kardu nhini-nu da nhini-nu-re-yu. Mu da-
ka wiye ngala thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu ngarra
niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu.
23 I nanki-nu ngarra da Capernaum narnapup ngarra
kardu numemnungala numpan-ka Yile neki-ka pananpin-
hithputhnu da ngarra thungku ngala wangu-yu. Ngay-ka
mange ngala ngala deyida menarradha ngurrini nanki-nu-
yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye ngarra
numammath numpan-yu. Mu mange ngala ngala nhini
da ngatha merradha ngatha kardu nhini ngarra da Sodom
pardipuptha-ka, kardu nhini-ka murrinh pumengabaththa-
wa i da nhini-ka bere ngatha pirrangidha-wa marra kanhi-
yu.
24 I ngay murrinh manarranu-ka kardu nhini ngarra
da Sodom thangunu kathu piramardatnu kumparra warra
ngarra Yile neki wangu-ka da-ka wiye da matha pirrarranu
kardu nhini-nu-yu. Mu da nhini-nu-re-ka da-ka wiye ngala
thathpirr warda pirranarranu nanki-nu-yu.” Jesus kathu-
yu mampirra.
25 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh wurdamnayith
ngarra Yile nukunu-nu wangu. I mamna, “Yile, nhinhi da
matha Pule ngala thathpirr thim ngarra da kangkarl i da
putek ngala kanhi-yu. I ngay-ka ngamnhiriparl ngem nhini
weyida da mange ngarra nhinhi thampunkarr wardarra
kardu pana ngatha yida, mu mere thenkarrdha da mange
ngarra nhinhi kardu ngarra murrinh piyemam pumpan the
pumammath pumpan da terert.
26 Yu Yile, nhini da matha mange marda nanganart thim.”
Jesus kathu-yu mamna.
27 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra kardu
ngarra terert-yu. “Nga kardu. Yile ngay-ka murrinh
wurnangat warda ngatha banngiwerdi ngarra mukmuk
ngay i nanhthi lurruth ngala thathpirr damngamut. I

kardu-ka mere thathpirr the numangibath ngay-yu, mu Yile ngay da matha the thathpirr kanthinngi. I ngana deyida mere nangkal the thathpirr mabath Yile ngay-yu, mu ngay da matha wakal ngarra nukunu-ya the nganthin nukunu pangu-yu. I ngay-ka kardu ngamere deyida ngurdunthethithnu ngarra Yile ngay-nu-yu kardu ngarra ngay mampunkarart-ya.

28 "Nga. Kardu nangkal ngatha le wiye kani da tetemanthay thangunu bangarnurdurt wurran, nhini kardu-ka purrunganu kathu ngarra ngay, i ngay-ka ngurduwupnu kardu nhini-yu i bayuknu pi i marda pekpek warda paninu.
29 I ngarra ngay da matha pangiriwaknu purru-yu i murrinh thathpi ngarra ngay da matha mangabathnu purru. Ngay-ka kardu thanthanngingka-wa i ngirranganpunpe nganam kardu-yu, i ngay-ka mere menungala ngurru, wurda. Ngarra ngay da matha nurunganu i murrinh numangabathnu nuru i nhini ngepan ngarra nanki-ka patha da matha narninu nhini-yu.
30 Murrinh thathpi ngay-ka mere thathpirr tetemanthay, i da mange ngarra ngay-ka mere deyida tetemanthay nangimariwaknu nuru." Jesus kathu-yu mampirra.

12

Jesus Mampatha Kardu Mange Wardi
Mark 2.23-28; Luke 6.1-5

9 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu i pangu warda wangu nadha dini ngarra da church kardu Jews pigunu i kanardi warda.
10 I da nhini da kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange numi-re-yu.

Bere da-ka Saturday-wa nhini-yu i kardu peneme pana nan-ya Pharisees kardu pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu nukunu Jesus mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra mange mamawathanu. Peneme nhini-ka marda pumertthaneme purne nukunu Jesus mange ngarra kardu pangu mamawathanu, i nhini Jesus-ka munmaparlnu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.

Bere peneme nhini-ka parramkadharrpuneme ngarra Jesus, "Ya. Ngarra murrinh law nekineme yibim-yu? Da Saturday kanhi ngarra da nekineme bannhiyukneme-ka mange da patha thathpirr nhini-yu kardu nawathanu-yu?"

11 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Ku thip
ngarra nankuneme kama buybat ngarra da weyi ngala-
ya da ngarra Saturday mani-ya, ngarra mani warda niye-
manemenu nankuneme nhini-yu? Nankuneme-ka naneme
pangu i nungurlartneme ku thip pangu-yu nawa? I nhini-ka
numayibirnu-warda-neme nhini-yu.
12 Mu ku thip-ka ku da matha nhini-yu. Mu kardu-ka
ngala thathpirr-wa nhini-yu, nhini-ka berengunh-wa kardu
numanmanpinu nhini-yu i mange patha nuyumarranu
nuru da ngarra Saturday mani-yu. Nhini-wa murrinh law
nekineme yibim-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.
13 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn
mange wardi nhini-yu, “Nga. Mange pana ngarra
nhinhi thungurathtath-nu.” Bere kardu nugarn nhini-ka
mange yungammarathtath i mange nhini-ka patha warda
mebaththa pirri nginipunh mange patha numi pangu-re
deyida mani mebaththa kardi.
14 Bere nhini thangunu kardu Pharisees-ka pungawurr
warda ngarra da church kathu-yu. I murrinh warda pud-
danayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange nukunu
Jesus thu pubatnemenu-yu. Murrinh pumemnungkuneme-
yu.

Jesus Wurlk Ngarra Yile Neki Nukunu Mamna Wurran

15 Bere ngarra nukunu-re Jesus panthepup kardu thu
pubatnu-ka, nhini nukunu-ka nungardurr warda da nhini
thangunu-yu, i pangu warda wangu nadha dini. I
kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni. I
kardu matharr-wunngini kardu terert warda ngatha men-
pathadha wurrini pangu da.
16 I murrinh warda merradha wurrini kardu terert nhini-
yu, “Nga, mere nukun nanthelerr da mange kanhi thangunu
menarradha ngurrini-yu.”
17 Bere, ngarra Jesus da mange ngala ngala terert nhini
merradha wurrini-ka nhini-ka murrinh murntak pana
ngarra ku prophet nan-ya Isaiah darntilil-ka murrinh da
thathpirr nhini-yu. I kanhi-wa murrinh-yu ngarra Yile neki
kathu mamna ngarra nukunu Isaiah-yu, murrinh ngarra
nukunu-nu-ya Jesus,
18 “Nga kardu. Nukunu pana-ka kardu ngarra ngay-
wa i wurlk ngarra ngay mamnga wurran. Ngay-ka mem-
mangkart nukunu nhini-yu, i ngay-ka marda thathpirr
manganart ngurran. I ngay-ka le thathpirr ngemna. I ngay-
ka bumardardinu ngepan ngay ngarra nukunu wangu-
yu, i nhini nukunu-ka murrinh thathpi ngarra ngay pur-
dirrayithnu purru ngarra kardu da mange wiye-nu parni-

partnu. I murrinh nhini thangunu ngay-ka kardu warda manthibirnunu da ngarra thungku ngala nhini thangunu-yu.

19 Nukunu nhini-ka mere kankabirr nukun ngarra kardu, i mere kanirrawapa nukun. I mere murrinh lurruth nukun purdirrayith purru ngarra kardu terert wangu parningkadhuknu-yu, wurda da matha.

20 I nukunu nhini-ka kardu thanthanka da matha purrurranu ngarra kardu pana manangka lurruth ngala parnam i kardu pana ngarra mere kumenumanpi kuru-yu. I nukunu-ka kardu bere ngatha wangu purdirrayithnu purru murrinh thathpi ngarra ngay da matha i ngarra kardu thathpirr murrinh pumangabathnu puru nhini-yu.

21 I kardu wurnangat da matha pubinayepupnu puru murrinh thathpi ngarra nukunu i kardu-ka the warda pumabathnu nukunu pirranpenu purru i kardu pule ngala pirranu-yu." Nhini-wa murrinh nukunu Isaiah darntilil-yu, murrinh ngarra nukunu-nu-ya Jesus.

Murrinh Ngarra Nanhthi Lurruth Ngala Jesus Nukunu i Nanhthi Lurruth Ngala Ku Karrath Nukun

Mark 3.20-30; Luke 11.14-23; 12.10

22 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn pumebertidha purni ngarra Jesus. Nukunu kardu nhini-ka ku ngepan wiye kanthidha wurrini, i nhini nukunu-ka mere ngarra murrinh kaningerrentha i mere ngarra kanibirlbirldha.

Bere Jesus-ka nungammaku warda ku ngepan wiye ngarra kardu nhini thangunu kathu-yu i nukunu-ka patha deyida kardidha i murrinh warda kardingerrentha i kamarl patha deyida wurrinibirlbirldha.

23 I kardu wurnangat pubangammangkardu da mange nhini Jesus mamna-yu i kardu warda pumemnamardat. I murrinh pumemnu, "Ya. Nukunu pana karrim-ka kardu darntethbath kama ngarra nukunu King David thangunu kathu. Nukunu kardu nhini kama ngarra Yile neki mam warra purdunhethuknungime ku Pule ngala pinhenungime. Nukunu da kama kardu pana-yu, na?"

24 Mu bere kardu Pharisees-ka pubimpirrayepup murrinh nhini ngarra kardu pumenanudha purni, i nhini-ka murrinh warda pumampirra, "Awu wurda, nukunu-ka mere wurridha ngarra Yile neki kathu. Mu nukunu-ka ku karrath kathu damnamut nanhthi lurruth ngala pana-yu, i da-ka nhini weyida pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu kathu-yu."

25 Bere Jesus-ka the-wa menkumabaththaneme wurrini i nhini-ka murrinh warda mampirruneme ngarra

kardu Pharisees nhini-yu, “Nga peneme. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu thu kuyunurikerdek-wa nhini-yu. I kardu darrikardu manta ngatha thu kuyuthuk kuru-ka nhini kardu-ka kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime, i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu.
26 I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka nhini peneme-ka mere warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurda da matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu.”

27 “Nankuneme numamkaneme-ka ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala ngarra nukunu damngamutmut wurran ngarra ngay ku ngepan wiye wiye-nu ngarrimpunmaputh ngurran-yu. Mu nga, murrinh kanhi nganankudharrpunemenu, kardu nangkal nimin nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurran kardu ngarra nankuneme ku ngepan wiye wiye-nu pibimpunmaputh pumpan-yu? Nganaka, nangkal nhini-yu? Yile neki nawa nanhthi lurruth ngala dampirramutmut wurran-yu? Mu nhini nankuneme-ka murrinh narrampirrayirrart ngarra ngay-nu-yu numamnganeme ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damngamutmut wurran-yu.
28 Mu nga. Ngay-ka ngarrimpunmaputh ngurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu, nhini ngay nganthin ngurran-ka ku ngepan lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-wa. Nanhthi lurruth ngarra ku karrath nukunu-ka wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka thewa numabathnemenu Yile neki kardu Pule ngala wardarra dimpirra kardu ngarra nukunu-yu.

29 “I ngana deyida,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Mere nangkal ngadha kanimardi ngarra thelput kardu nugarn lurruth ngala nukunu-yu i mangkardap nanhthi purrkpurrk nukunu-yu, wurda da matha. Mu kardu nhini-ka pumadharrkirrknu warra ngadha kardu nugarn lurruth ngala nhini-yu i nhini-ka nanhthi purrkpurrk nukunu warda pumangkardap nhini-yu.

30 “I nga numi-yu. Kardu nangkal ngatha mere kangiriwak kurru ngarra ngay, nhini nukunu-ka mere marda thathpirr mangert kurru. I ngana deyida kardu ngatha

mere kunperr kurru kardu ngarra ngay-nu, kardu nhini-ka
bannganthalang warda-wa nhini-yu ngarra ngay wangu-yu.
31 "I nga," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu
ngatha da mange wiye panipartnu, nhini Yile neki-ka
pirramaputhnu i puymayekumnu da mange wiye nhini
ngarra mebaththa wurrini-yu. I kardu ngatha murrinh
mardarrithaknu ngarra Yile neki wangu, mu da nakurl-te
pamardathinnu murrinh nhini thangunu, nhini Yile neki-
ka pirramaputh deyida-nu i puymayekumnu murrinh wiye
nhini thangunu-yu. Mu nga. Kardu ngatha murrinh
mardarrithaknu ku Ngepan patha ngarra Yile neki nukunu
i da mange patha nhini mam wurran-ya, nhini Yile neki-
ka mere ngarra kirramaputh i mere ngarra kuymayekum
murrinh wiye nhini-yu, wurda da matha nhini-yu.
32 I kardu ngatha murrinh mangirdarrithaknu ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr-ka nhini Yile ngay-
ka puymayekumnu murrinh wiye nhini-yu. Mu kardu
murrinh pumardarrithaknu ngatha ngarra Ngepan patha
ngarra Yile neki nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra
kuynmayekum nukun murrinh wiye nhini-yu marra kanhi
kama, i da nakurl deyida-nu kama, wurda da matha nhini-
yu. Nukunu-ka mere ngarra kuynmayekum nukun, wurda
da matha." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Murrinh Ngarra Thay Patha i Thay Wiye
Luke 6.43-45

33 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga.
Nanhthi thay wunku mi dhepdhep patha ngatha memkalele
wurran, nhini-ka thay patha da matha wurdanturturt
wurran. Mu nanhthi thay wunku mi dhepdhep wiye
ngatha memkalele wurran, nhini-ka thay wiye da matha
wurdanturturt wurran. I mangini nhini mani nubangkar-
dunu i nirathenhnu nanhthi thay patha kama i nanhthi
thay wiye kama ngarra mi thangunu kathu memkalele
wurran-yu. 34 Nankuneme-ka kardu wiyenanku-da-
matha-neme mangini ku pangkuy murlak mani nu-
mamkaneme numpan. Nankuneme-ka murrinh ngarra
marda nankuneme thangunu kathu narnamkangerren-
neme, i marda ngarra nankuneme-ka wiye da matha nhini-
yu. I murrinh patha-ka mere ngarra narnengerrenneme,
wurda.
35 Nankuneme-ka mukmuk da wiye da matha nube-
mkayengkarnirnneme numpan i nhini-ka murrinh wiye da
matha narnamkangerrenneme ngarra marda nankuneme
thangunu kathu. Mu kardu patha ngatha-ka mukmuk
patha da matha benthengkarnirn wurran i murrinh patha

da matha kanamngerren ngarra marda nukunu thangunu
kathu-yu.
36 “I nga, murrinh kanhi manarrunemenu-ka da nakurl-
te-nu nganaka ngarra kardu wurnangat warda ngatha
piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, nhini
nankuneme-ka murrinh numananemenu thangku-dha
murrinh thathpi wiye wiye nhini nardengerrenthaneme-
yu?
37 I nhini thangunu Yile neki-ka pirranputhnu warda
kardu-yu da ngarra thungku ngala wangu-yu nhini-ka
murrinh wiye wiye thangunu weyida pardingerrentha-yu.
Mu kardu wurnangat ngamere-ka ngarra nukunu da matha
puyunu, nhini kardu ngamere nhini-ka murrinh patha
patha da matha pumedha purni ngarra da putek ngala
kanhi-re pardidha-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala Pamanu
Mark 8.11-12; Luke 11.29-32

38 Bere nhini thangunu kardu Pharisees ngamere i
kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law kardu
Jews nukun puddininthethiththa purni-ka murrinh warda
pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya Pule. Da mange
ngala mani nangarru-kathu-neme i ngubanhimangkar-
dunemenu.”
39 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nga.
Nanki-ka kardu wiyenan i mere thathpirr murrinh numan-
abath nuru murrinh ngarra Yile neki nukunu. I wurda da
matha, nanki-ka mere nubangimangkardu nukun da mange
ngala ngamanu-yu. Mu nga. Da murntak warra nganaka
Yile neki kathu da mange ngala mamna ngarra kardu
prophet murntak nhini-nu-ya Jonah. I da mange ngala
mangini murntak nhini da matha nubangkardu-deyida-nu.
40 Nukunu nhini Jonah-ka dininganamardadha ngarra
marda nukunu ku ngurlmirl ngala da-ka perrenkuneme-
wa mam. I nhini thangunu ku ngurlmirl nhini-ka dimme
warda nukunu-yu. I mange nginipunh nhini deyida mani
ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-
ka kardu nganinganamardanu pepe ngarra da putek ngala
kanhi da perrkenkuneme-nu. I da nhini thangunu ngay-ka
ngurdingkabirl-deyida-nu.
41 “I nga. Da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda
ngatha niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki,
kardu nhini deyida wanku ngarra da nan thangunu-ya
Nineveh pardipuptha-ka ngarra Yile neki deyida kumparra

warra piramardatnu. Kardu nhini-ka murrinh pubim-
nayepup i murrinh pumamnabath ngarra ku prophet nhini-
ya Jonah murrinh merradha wurrini. I nhini kardu-ka
daninmardathintha warda kardi da mange wiye thangunu
pumebaththa pardi i parnampart warda nhini-yu. Mu da
nakurl-nu-re-ka kardu nhini kathu-ka murrinh pumanar-
ranu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange wiye
ngarra numebaththa nurni nhini Yile neki-ka ngarra da
thungku ngala warda wangu purdunanthuknu.' I nga, mur-
rinh kanhi manarranu, kardu ngalantharr murntak nhini
Jonah-ka kardu ngala-wa nukunu-yu, mu kardu nugarn
numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal
ngarra nukunu Jonah-yu.

42 "I ngana deyida kardu muthingka ngala pana nganaka
da nan thangunu kathu Sheba. Da murntak warra nigunu
nadha dini da ngathparr nhini thangunu kathu i murrinh-
nu binanayewuptha dini murrinh ngarra nukunu nan-ya
King Solomon, kardu nukunu nhini-ya ngarra murrinh
mukmuk ngala kanthidha wurrini. I da nakurl-te nigunu
wanku kumparra warra pirramardatnu ngarra Yile neki i
kanhi-wa murrinh manarranu da nhini-nu-re-yu, 'Nanki-
ka mere ngadha narniparttha da mange wiye ngarra nu-
mebaththa nardi, nhini nanki-ka ngarra da thungku ngala
da matha nurunu-yu.' Nigunu kathu-yu manarranu. Yu,
nukunu ngalantharr nhini King Solomon-ka kardu ngala-
wa, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala
thathpirr dimpewal ngarra nukunu nhini King Solomon-
yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Ku Ngepan Wiye Kardu Thangunu Kanampart i Wurdamnawurl

Luke 11.24-26

43 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Ngarra
ku ngepan wiye thangunu kardu kanampart-ka, nhini-ka
nungawat dim da ngarra demtumtum ngarra kura makura
i da-nu dirranganpinhadhath tharra. Mu mere ngatha
bardurt da-yu
44 nhini nukunu-ka murrinh warda memnu mange
nukunu, 'Aa yu. Ngay-ka ngurdinawurlnu kardu pangu
deyida ngarra nganampart i nganinginirdi-deyida-nu.'

"I bere nhini-ka wurdamnawurl pangu deyida, i bangar-
nurt kardu nhini da ngatha-ka maku da ngatha kanam,
mere kaninginirdidha ku ngepan numi thangunu kathu, mu
kardu patha i watmam da matha kardidha kardu nhini-yu.

45 Bere ku ngepan wiye nhini-ka mampirrukayneme ku 7
deyida kathu, i ku-ka ku wiyenpun warda thathpirr nhini-
yu. I ku-ka parnamkanginirdi-warda-neme kardu nhini-yu
i da warda parnamkapupneme. I nukunu kardu nhini-
ka kardu wiye thathpirr warda wurran nhini-yu, mu da
marra-re-ka kardu nhini-ka wiye kunungingki da matha
wurrinidha-yu. I mange nginipunh nhini mani, nanki
deyida wanku kardu wiyenan numpan. Mu da nakurlnu
kardu wiye thathpirr nurunu mangini kardu kanhi mani
ku ngepan wiye parnamkanginirdineme." Jesus kathu-yu
mampirra.

Jesus i Kardu Darrikardu Nukunu Thathpirr
Mark 3.31-35; Luke 8.19-21

46 Bere ngarra Jesus-te murrinh da ngatha wurdinir-
rayiththa dini-ka, kale nukunu i ngathan nukunu-ka par-
ramkaruyngime ngarra thelput nhini da. Kardu-ka pangu
da kathu outside penganadhaydhangime i murrinh puddan-
nathukngime ngarra nukunu-nu Jesus.
47 I kardu numi kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya. Kale
nhinhi i ngathan nhinhi-ka kanhi kibimkangime nhinhi-
nu."
48 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Nangkal nimin ngay-
yu kale mamnge ngurran-yu? I nangkal nimin ngay-yu
ngathan mamna ngurran-yu?"
49 I daninkardadha warda dini mange ngarra nukunu-
re ngarra pulangay nukunu i murrinh warda mam, "Nga.
Kardu kanhi nimin karrimkadhuk kale mampirra ngurran-
yu i ngathan mampirra ngurran-yu.
50 I kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile ngay
nukunu pariwaknu purru-ka, kardu-ka nhini-wa kardu
darrikardu ngay thathpirr-yu. Nhini-wa kardu-yu ngathan
ngay, munak ngay i kale ngay-yu." Jesus kathu-yu mam-
pirra.

13

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini
Mark 4.1-9; Luke 8.4-8

1 Bere da ngunga numi nhini da ngatha Jesus-ka yun-
gawuy ngarra thelput thangunu kathu i nadha dini pangu
warda wangu ngarra ngipilinh ngala-nu. I pangu da
dinidha da dimunurdi. 2 Bere kardu wurnangat nimin-
ya puyemnawerr ngarra Jesus i nhini nukunu-ka ngarra
tharntu warda kanammardap dinidha, i kardu-ka pangu-re
pidha da ngarra ngipilinh nganangurru.

3 Bere murrinh terert da matha wurdanarrayiththa dini
ngarra tharntu thangunu kathu-yu murrinh pana-ya ngarra
yungkamnumtha. I murrinh warda mampirra, “Ya kardu.
Nubingayepup kathu. Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra
kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi kadin. Bere
nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi warda kamarl wur-
riniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini
nanhthi thay pangkuy wuting-te.
4 “Bere nukunu-ka da pana-re wurriniwuthpuththa. Mu
mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra may-
ern i ku murrirrbe-ka pardimurrktha warda mi nhini-yu.
5 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra
palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt pirt-
pirt da matha nhini-ka putek kunungingki-wa nhini-yu i
tukuriki wanku.
6 Mu ngarra ngunga ngala mana warda pirridha-ka nhini-
ka mulurn therrke warda dempunmugarl nhini-yu. Nhini-
ka ngimalmin mananhthi-wa nhini-yu.
7 “I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra
nanhthi nan wangu mayeyep. Mi-ka pangarntuy i wurda.
Mu nanhthi mayeyep-ka nanhthi ngala da matha puddarn-
turturt i mi nhini-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap
mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu.
8 “I mi kamarl ngamere mi terert thathpirr-ka ba-
nawaththa wurrini ngarra da putek patha. I mi-ka
pangarntuy i puddarnturturt da matha i mi terert warda
pinthut nhini-yu. Ngamere mi kamarl dhepdhep nhini
pinthut-ka mi-ka terert nimin-ya. I ngamere mi kamarl
dhepdhep nhini pinthut-ka mi-ka terert tharrngini nhini-
yu. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthut-ka mi-ka
ngamere da matha.”
9 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu nangkal ngatha
mangimarta murrinh kanhi-ka, kardu nhini-ka murrinh-ka
mabathnu warda nhini-yu.”

Jesus Wurdampirrayith Murrinh Yungkamnumtha
Mark 4.10-12; Luke 8.9-10

10 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka pur-
nenadhaneme ngarra Jesus i murrinh pumamnaneme, “Ya
pule. Thangku-nu murrinh nginipunh nhini mani thurdam-
pirrayith thurran-yu murrinh pana ngarra yibimkamnum-
yu?”
11 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay-ka
bannankuwerdi-wardarra-neme da ngarra mange nukunu-
yu i da mange ngarra-re ku Pule ngala thathpirr pinu-yu.
I mere nangkal ngadha the mebaththa wurri da mange

nhini-yu, mu nankuneme da matha the warda thathpirr nanthinkaneme. Mu kardu ngamere pangu-ka Yile neki-ka mere buynperdidha da mange nhini-nu-yu, wurda.

12 “Nga. Kardu ngatha bingayewupnu purru ngarra murrinh thathpi ngay i kunungingki mangimartanu, nhini Yile neki-ka kanamut warda mangimartanu ngala da matha. Mu kardu nangkal ngatha mere bingayewup kurru murrinh ngarra ngay, nhini Yile neki-ka mamartnu warda mukmuk kunungingki nhini ngarra kanthin wurran-yu.

13 Kardu pangu-ka mange pubamngimangkardu pumpan mu mere thathpirr kumangimarta kuru, i kardu-ka pubimngayewup pumpan mu mere thathpirr kumangimarta kuru. Kardu-ka mere warda marda kumart kuru murrinh pumangimartanu-yu, wurda. I da-ka nhini weyida murrinh kanhi ngurdampirrayith ngurran murrinh ngarra yibimkamnum-yu.

14 “Da murntak warra kardu ngalantharr nan Isaiah ku prophet-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu darntilil-yu. I murrinh-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. I kanhi-wa murrinh darntilil-yu, ‘Kardu-ka mere kumangimarta kuru ngarra murrinh ngay-yu wurda da matha. Kardu-ka mange pubangimangkardunu puru mu mere thathpirr kumangimartanu, i kardu-ka pubingayewupnu puru mu mere thathpirr kumangimartanu.

15 Kardu-ka marda wiye pirrim i mutmutwunthe. I kardu-ka kamarl pumpanmirlbirl, mu kardu-ka nginipunh kamarrama mani-wa pumpan. Mu kardu ngatha mange ngarra ngay thathpirr pubengimangkardudha i murrinh pubingayepuptha i puddingawurldha, nhini ngay-ka ngirranginmapuththa warda da mange wiye i buynpaktha kardu ngarra Yile neki nukunu nhini-yu, mu wurda.’ ”

16 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Mu nankuneme-ka kardu mere pangu mani numpankaneme kanhi. Nankuneme-ka mange ngarra ngay nubamngimangkarduneme numpan i murrinh nubimngayepupneme numpan i numpanngimangawurtneme. I nhini nankuneme-ka le patha warda numpankaneme nhini-yu.

17 “Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr manarrunemenu. Da murntak warra-ka kardu nugarn pana nganaka ngarra murrinh Yile neki nukunu puddanarrayiththa purni ku prophet-ya, i kardu ngamere deyida ngarra Yile neki parraniriwaktha purni-ka kardu marda pumerttha purni pubangingkardunu i murrinh ngarra ngay pubingayewupnu puru. Mu wurda, kardu nhini-ka mere pubengingkardudha i mere pubinangayewuptha puyi ngarra murrinh ngay-yu.

Mu nankuneme-ka nubamngimangkarduneme i nubimngayepupneme.”

Jesus Wurdanpirrumeriyithneme Murrinh Ngarra Yungkamnumtha
Mark 4.13-20; Luke 8.11-15

18 “Nga, nubingayepup-kathu-neme,” Jesus kathuyu mampirru-deyida-neme. “Ngay-ka ngurdunarrumeriyithnemenu murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu.
19 Kardu ngamere pubinthepup murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu. Mu murrinh-ka mere kumarta-wa i nhini-ka mere pirdith i ku karrath kathu wurran i manganpunmart murrinh nhini ngarra pubinthepup thangunu-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani nganaka ngarra da mayern banawaththa wurrini i ku murrirrbe pana da tiduk-te pardimurrktha mi kamarl nhini-yu.
20-21 “I kardu ngamere deyida-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu pubinthepup i murrinh ngadha pumammath i le patha warda parnam-ya. Mu ngarra kardure da tetemanthay pubanpirrapak, murrinh ngarra Yile neki nukunu weyida pumammath pumpan-ka, nhini-ka parnampart warda pirtpirt da matha murrinh nhini-yu, nhini-ka mere thathpirr pumeyittha da marra-re-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani ngarra palyirr kurethkurethmam banawaththa wurrini i mi pirtpirt da matha puddarnturturt, mu nanhthi ngimalmin-ka mananhthi-wa i nhini-ka mere pirdith dempunmugarl.
22 “I kardu ngamere deyida-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu pubinthepup. Mu kardu-ka pubenthengkarnirn da ngatha pumpan nanhthi purrkpurrk terert da ngarra da putek kanhi nukun i ku mani deyida marda pumanganart pumpan. I nhini nanhthi nhini thangunuka dampirradhap warda kardu ngarra murrinh Yile neki nukunu kumanabathnu thathpirr kuru. Kardu nhini-ka mangini mi kamarl pana mani ngarra nanhthi mayeyep wangu buniwinharrarrdha wurrini. Mi-ka pangarntuy, mu nanhthi mayeyep-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap i pumpanpunthinkun warda mi nhini-yu.
23 “Mu kardu ngamere thathpirr warda-ka pubinthepup murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu. Kardu nhini-ka murrinh thathpirr warda pumamnabath pumpan i murrinh pumanganmarta i pumpantet warda parrarntiwak thathpirr warda pumpan Yile neki-yu. Kardu ngamere nhini-ka da mange terert nimin-ya pumpanna Yile nekinu-yu. I kardu ngamere-ka da mange terert tharrngini

pumamna pumpan Yile neki-nu-yu. I kardu ngamere-ka da mange kunungingki da matha pumpanna Yile neki-nu-yu. Kardu nhini-ka nginipunh mi kamarl pana mani ngarra da putek patha banawaththa wurrini. I mi-ka puddarnturturt i mi terert warda pinthut-yu. I mi ngamere-ka mi terert tharrngini pinthut i mi ngamere deyida-ka mi ngamere da matha pinthut." Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu wurdanpirrumeriyithneme.

Murrinh Ngarra Mi Yimun i Parnu Wiye

24 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith murrinh mampunkardarrath-ya. I mampirra, "Nga. Da nakurlnu-re ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha, nhini-ka mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu-yu.

"Bere kardu pule ngala-ka mi kamarl patha mi yimun-ya bebirrbirrdha wurrini ngarra da putek nukunu.

25 Bere, da thipinhi nhini ngarra kardu terert ngurrn-guwarl pardingurrkurrktha-ka, kardu nugarn numi kathu nadha dini ngarra mi kadin nhini da. Kardu nugarn nhini-ka mere marda merttha wurri ku pule ngala nhini, i nhini nukunu-ka mi kamarl wiye bebirrbirrdha wurrini ngarra mi kamarl mi yimun wangu-yu, mi nginipunh memninthangkarnu mani. I bere nukunu nhini-ka pangu warda wangu nawinharartha dini.

26-27 "Bere mi kamarl mi yimun i mi kamarl wiye pangarnturtuy warda i wurdamnintharurturt. I da nakurl-te ngarra mi dhepdhep wanku pangarnturtuy ngarra mi yimun nhini-yu, kardu pana ngarra mi kadin nhini wurlk pumedhaneme purne-ka pangankathenh-warda-neme nan-hthi parnu wiye wanku puddanturturt memninthangkarnu. I bere, ngarra ku pule ngala warda purnenadhaneme, i murrinh pumamnaneme, 'Ya pule. Mi kamarl patha da matha debirrbirrdha thurrini nhinhi-yu nawa? Nhini-ka ngarra-dha kathu nanhthi parnu wiye pangu puddarn-turturt pumpan pangu-yu?' 28 I ku pule nhini kathu-ka mampirruneme, 'Kardu nugarn pana ngarra mere marda mangert kurru mi kamarl wiye pangu bebirrbirrdha wur-rini i nanhthi parnu wiye pana warda puddarnturturt-yu.' I peneme kathu-ka pumamnaneme, 'Nanhthi parnu wiye pangu-ka ngungumparlarartnemenu?'

29 I ku pule kathu-ka mampirruneme, 'Awu, kuguk da ngatha. Mu ngarra parnu wiye-re nungurlarartneme nukun-ka mi yimun nukun deyida nungurlarartneme nhini-yu.

30 Mu bere ngatha mi yimun i nanhthi parnu wiye
purdinintharurturtnu i ngarra mi yimun da mana mi
thungku warda pingkadhuknu. I da nhini-nu-re mur-
rinh kanhi marrunemenu kardu nugarn ngamere pana,
“Nanhthi parnu wiye pangu ngarra memninthangkarnu
nungurlarartnemenu nuru i numalalarrnemenu nuru i
ngarra thungku warda niraputhnemenu. I mi nhini mi
yimun-ka nubarartalnu-warda-neme, i nadhakthuknemenu
i ngarra thelput ngay mi ngarra dhepdhep nukun nuburdur-
dinemenu.” ’ ”

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard
Mark 4.30-32; Luke 13.18-21

31 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpun-
thethith, i mampirra, “Da mange ngarra kardu wurnangat
murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki
nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu, mange-ka mur-
rinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdinarrayithnu kanhi.
Bere kardu nugarn manganart mi kamarl mi mustard-ya i
bangammirr warda ngarra putek.
32 Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathpirr-wa. I
mi wurdarnturturt-ka thay-ka ngala-wa mi wanku-ya. I ku
murrirrbe wanku pumpannupup ngarra nithinu thay nhini-
yu i ku dirri wanku pumampatha pumpan,” Jesus kathu-yu
mampirra.

33 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpun-
thethith, i mampirra, “Ngay-ka murrinh deyida ngur-
diyithnu da mange ngarra kardu wurnangat murrinh
pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku
Pule ngala thathpirr pirranu. Bere kardu palngun manga-
nart nanhthi turlurlumam kunungingki i mamkarnu ngarra
mi lawam. I nigunu-ka mi ninganthi warda i mi lawam-
ka ngala warda dinidha nanhthi turlurlumam kunungingki
nhini thangunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.
34 Bere murrinh niyith-niyith terert nginipunh nhini
mani Kangkarlmawu wurdanarrayiththa wurrini-ya kardu
ngarra wurnangat-yu murrinh nginipunh yibimkamnum
mani-ya.
35 Murrinh-ka terert da matha wurdanarrayiththa wur-
rini da ngarra marra-re kathu Yile neki mampatha da putek
ngala kanhi i ngarra marra kanhi da mana. I murrinh
terert nhini-ka murrinh ngarra kardu mere da ngatha the
pumebaththa puyi. I murrinh-ka nhini-wa kardu ngalan-
tharr murntak ku prophet-ya mam-yu murrinh ngarra Jesus

wurdanarrayiththa wurrini-yu. I murrinh-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu.

Jesus Wurdanpirrumeriyithneme Murrinh Ngarra Mi Yimun i Parnu Wiye

36 Bere nhini thangunu Jesus-ka kanampunpart warda kardu wurnangat nhini i pangu warda wangu nadha dini i ngarra thelput warda kanardi. I bere pulangay nukunu kathu-ka pumamnaneme, “Ya pule. Thurdungar-rumeriyithnemenu murrinh pana ngarra nanhthi parnu wiye-ya.”

37 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu pule pana ngarra mi yimun mi kamarl patha-ya bebirrbirrdha wurrini-ka nhini-ka ngay-wa, kardu ngarra darrikardu nanki.
38 I da putek pana ngarra mi kamarl bebirrbirrdha wurrini-ka mangini da putek ngala kanhi mani-yu. I mi kamarl patha pana-ka mangini kardu ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I nanhthi parnu wiye-ka mangini kardu ngarra ku karrath nukunu mani.
39-40 I kardu pana ngarra mi kamarl wiye bebirrbirrdha wurrini-ka nginipunh ku karrath mani-wa nhini-yu. I kardu nugarn pana ngarra mi dhepdhep patha parraned-hakthukthaneme parde-ka nginipunh ku angel mani-wa nhini-yu. I ku nhini-ka da nakurlnu pankudhakthukne-menu puru kardu ngarra Yile neki nukunu, i da nhini thangunu da putek ngala kanhi-ka pirtalnu warda nhini-yu. I mange nginipunh nanhthi parnu wiye pana mani parranedhakthukthaneme purne i ngarra thungku warda pibimkaputhneme, kardu wiye deyida panthakthuknemenu puru i ngarra da thungku ngala-nu wangu pirankuputhne-menu puru.

41 “I ngay, kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ku angel ngarra ngay ngurdunthuknu da pana ngangka-re i kardu wiyenpun da matha panthakthuknu puru i kardu ngamere pana ngarra da wiye-nu pumampuntullul pumpan ngarra kardu-ya. I ku angel nhini-ka pumanyerryerrnu kardu wiyenpun nhini
42 i ngarra da thungku ngala-nu warda wangu piran-puthnu kardu wiyenpun nhini-yu. I kardu nhini-ka du ngala da matha parnikarrknu wunku nanhthi yidingurr ngala da matha parninu.
43 I kardu ngarra Yile neki nukunu-ka, kardu pathanpun-ka, da bere matha wangu puyunu i parninu da ngarra

nukunu dim, i kardu-ka panlarrangnu pani mangini nanhthi ngunga deyida mani.” I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh kanhi-ka, kardu nhini-ka murrinh-ka mabathnu warda nhini-yu.”

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Pubinanayepuptha Ngarra Jesus
Mark 6.1-6; Luke 4.16-30

53 Bere, ngarra Jesus-te murrinh nhini darntikerdek-ka nhini nukunu-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu
54 i pangu warda wangu nadha dini wurdawurl da ngarra nukunu.
Bere, nukunu-ka kanardi ngarra da church kardu Jews pigunu, i kardu warda wurdininthethiththa dini murrinh ngarra Yile neki nukunu. I kardu-ka pumemnamardat da matha murrinh ngarra pubimnayepup thangunu-yu. I murrinh warda pumenanudha pirrini mange pigunu ngatha-yu, “Ya. Kardu ngarra-re kathu nukunu kanhi kardu mukmuk ngala kanhi kanthin dim-yu? I ngarra-dha kathu nanhthi lurruth ngala kanhi ngarra da mange patha patha kanhi mam wurran-yu?
55 Mu nukunu-ka wakal nukunu ku carpenter-wa nawa? I kale nukunu-ka Mary-wa nawa? I ngathan nukunu-ka James, Joseph, Simon i Judas nawa?
56 I munak nukunu terert-ka kanhi parnapup deyida nawa? Nhini-ka thangku-dha nukunu kanhi kardu mukmuk ngala kanthin kem-yu?” Nhini-wa kardu-yu murrinh pumenanudha pardi-yu.
57 I bere nhini thangunu kardu-ka mere warda pubinanayepuptha. Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu wurnangat warda ngatha pubimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath pumpan kardu nugarn pana ngarra murrinh Yile neki nukunu wurdamyith wurran. Mu ngarra da nukunu mana kardu ngarra darrikardu nukunu mana wurdampirrayith-ka, nhini kardu-ka mere warda kubinayepup nhini-yu i mere warda murrinh kumanabath nhini-yu ngarra murrinh thathpi nukunu-yu.”
58 Bere Jesus-ka mere ngarra ngadha merradha da mange patha patha terert da pangu-yu, nhini kardu mere murrinh weyida pubinanayepuptha puyi i mere murrinh pumenabaththa puyi nhini-yu.

14

Nukunu John the Baptist Yibimpup Warda
Mark 6.14-29; Luke 9.7-9

1 Bere kardu pule ngala Hered, kardu ngarra da Kelili
dinirradha-ka pamnayepup Jesus i da mange patha patha
merradha wurrini nhini-yu.
2 I nukunu kathu murrinh merradha dini kardu ngarra
nukunu, “Ya. Nukunu Jesus pana-ka John the Baptist-wa
kardu wurdamkabirl deyida. Nhini weyida da mange patha
patha pana mam wurran-yu i kardu lurruth ngala pana
kurran-yu.”
3-4 Bere da murntak warra-ka kardu pule ngala nhini
Hered-ka manganbertnintha ngarra palngun ngathan
nukunu nukun Philip. Murrinh nigunu-ka nan-wa Here-
dias. Bere ngarra da nhini-re nukunu John the Baptist-
ka murrinh kanhi kathu mamna ngarra Hered-yu, “Ya.
Nhinhi-ka mere nebertha kardu palngun pana-yu. Nigunu-
ka kardu palngun ngathan nhinhi nukunu-wa. I nhini-
ka da mange wiye-wa nam nhini-yu.” I bere murrinh
nhini thangunu nukunu John the Baptist murrinh mamna
ngarra Hered-ka, nhini nukunu Hered-ka ku soldier ngarra
nukunu wurdanpunkuthukneme nukunu-nu John the Bap-
tist pumabertnemenu i pumadharrkirrknu i panadhapne-
menu ngarra da jail.
5 Nukunu Hered marda merttha wurrini-ka John the
Baptist thu pubatnu i purdurinuminu mu nukunu-ka
dempunmanham ngarra kardu wurnangat nhini, kardu-ka
murrinh kanhi pumedha purni, “Ya. Nukunu pana John the
Baptist-ka ku prophet thathpirr-wa pana kurran-yu.” Kardu
kathu-yu pumam.
6 Bere da ngarra birthday nukunu-re Hered
pangamnaruy-ka, nukunu-ka kardu warda dimpirrakay
mi dhepdhep-nu pullathnu i le patha parninu. Bere
kardu wurnangat warda ngatha pubemnangkardurdu
warda. Bere kardu wakal mardinhpuy nigunu Heredias-
ya pangampirraruy ngarra kardu terert nhini-yu i
kardirrapurrktha nanhthi mampurrkinh. I nukunu
Hered le patha nimin diningedha-ya ngarra nanhthi
kardipurrktha nigunu-yu.
7 I nhini Hered kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku ngadha
nanhthi marda nanganart nhinhi-yu? I nanhthi ngarra
marda nartnu-ka nhini nanhthi-ka ngampamutnu warda.”
8 Bere kardu mardinhpuy ngarra kale nigunu nan
Heredias-ya mamnge, “Kale, ngarra murrinh mananu
ngarra kardu pule ngala pangu-yu? Thangku nanhthi
ngadharrpunu-yu?” Dantharrpu nigunu kathu-yu. Mu
kalekale kathu-ka mamnge, “Nga. Thadharrpunu pelpith
ngarra nukunu John the Baptist badhamartalnu.”

9 Mu nukunu Hered ngarra murrinh-te bimngeyepup-ka,
kardu dammardathin warda. Mu nukunu-ka mere ngarra
warda “wurda” mengedha nhini-yu. Nhini-ka murrinh
thathpi nukunu wardarra damngemut i kardu terert wanku
pubimnayepup murrinh ngarra marra-re mamnge-yu. I
bere nhini-ka “Yu berengunh,” mamnge nukunu kathu-yu.
10 Bere nukunu Hered-ka ku soldier wurdannathuk
ngarra John the Baptist-nu i nhini-ka banganthamartal
warda pelpith nukunu-yu da ngarra jail-yu.
11 I nhini thangunu ku soldier nhini-ka ku pelpith nukunu
John the Baptist-ka ngarra nanhthi plate-te mebaththa
tharra. I damngemut ngarra kardu mardinhpuy nhini. I
kardu mardinhpuy nhini-ka damngemut warda ngarra kale
nigunu kardu nan Heredias.
12 Bere nhini thangunu-ka kardu pulangay nukunu John
the Baptist-ka purnenadha-kathu-neme i ku nginipunh
nukunu pumangankartneme i pubankardineme ngarra da
weyi palyirr da. I nhini thangunu-ka parnamnathar-
rmuneme Jesus.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat

Mark 6.30-44; Luke 9.10-17; John 6.1-14

13 Bere ngarra Jesus pamnayepup nukunu John the Baptist
pelpith pubanganthamartal-ka nukunu-ka nungardurr da
nhini thangunu kathu-yu i ngarra tharntu warda kanam-
mardap i pangu warda wangu nadha dini da ngarra
watmam-nu.
Bere kardu wurnangat puyemnayepup Jesus nadha dini
da ngarra watmam-nu-yu i nhini kardu-ka parnampart
da pigunu-yu i parriniriwaktha warda punni ngarra
dimunurdi purnimardadha punni.
14 Bere ngarra Jesus nanhthi tharntu thangunu kathu
wurdawal-ka, nukunu-ka bampunkardu warda kardu wur-
nangat nhini ngarra parraniriwaktha purni-yu i nukunu-
ka dampirramardathin warda nhini weyida ngangka da
pirriningkadhuktha-yu i kardu matharr-wunngini men-
pathadha wurrini pangu da.
15 Bere da kungini nhini-ka pulangay nukunu kathu
punnenadhaneme i pumamna-warda-neme, “Pule. Kardu-
ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta
kanhi nimin pumpan-ya mi dhepdhep-nu parnikutkutnu.
Da-ka kungini warda kanhi-yu i mi-ka mami-wa kanhi-yu
thanamngime.”
16 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, kardu-ka
bere ngatha puyunu-yu. Mu nankuneme-wa mi dhepdhep
narramutnu-yu mi pullathnu kardu kanhi-yu.”

17 Bere peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mi-ka 5 mi
lawam nganthinkaneme ngarrim-yu i ku ngurlmirl per-
rkenku wanku.”
18 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Berengunh
nhini-yu. Mi i ku kathu.”
19 I Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Kardu ter-
ert warda ngatha numarranu parniwupnu pangu ngarra
parnu.”

Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku
ngurlmirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i ngarra
Yile nukunu warda mamna, “Mi i ku kanhi patha-wa
thamngarramut-yu.” I bere mi nhini-ka mungarnterrarr i
dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu i peneme
nhini-ka ngarra kardu warda parranirramutmuttha purne.
20 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus mewathadha
pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu
wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka
bangampunmardan-wa.

Bere nhini thangunu peneme nhini-ka punnekutkut-
thaneme mi i ku ngarra kardu thangunu parraniritmuttha
punni. I nanhthi thelerrtherr nanhthi 12-wa pumedhalert-
ertthaneme punne-yu mi i ku titmut-yu.
21 Kardu wurnangat warda ngatha kardu nugarn kardu
palngun kardu mamay mi i ku pullamath-yu. Kardu nugarn
da matha-wa 5,000 pangu pirrinidha-yu.

Jesus Wurrinililidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl
Mark 6.45-52; John 6.15-21

22 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh mampirruneme
ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Ngarra tharntu
warda narnemardapneme i kumparra warra nanemenu da
ngamimarda-nu pangu kathu.” I bere nukunu-ka kardu
wurnangat pangu-ka wurdanpunthuk warda i ngarra da-nu
warda wangu puddalath.

23 Bere kardu thangunu wurdanpunthuk-ka, mange
nukunu-re dimmardawith warda da ngarra palyirr i ngarra
Yile nukunu warda wurdananayiththa dini. Bere da
thipinhi nhini-ka nukunu-ka pangu da dinidha numerrnu.
24 Mu peneme-ka ngarra ngipilinh marda nganan-
gurr warda punnadhaneme ngarra nanhthi tharntu-re.
Kardu-ka puyenangurrukadhaneme purne, mu nanhthi
wirrirr warda kathu dampunkuwirnteneme i parrane-
mardatthaneme purne. I tharntu-ka wurrinithudhuththa
nanhthi ngurntinh-te i ngurru kanhi-re punibattha wurrini.

25 Bere da manta warda puningkapurldha wurrini-ka
nukunu Jesus-ka wurrinilildha warda kathu ngarra kura
ngipilinh kangkarl-yu ngarra pulangay nukunu-nu-yu.
26 I ngarra peneme-re pubamkangkarduneme Jesus wur-
rinililidha ngarra kura ngipilinh kangkarl-ka, peneme-ka
perremkanhamneme ngala da matha i murrinh pumem-
nungkuneme, “Ya. Ku wurdarr pangu kathu kurrannilili-
yu ngarra kura kangkarl-yu.” I peneme-ka pardewapadha-
warda-neme, i perremkanhamneme ngala da matha.
27 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme. Mere
nengimanhamneme, kardu ngay-wa kanhi-yu. Kardu
numenungkuyit-thathpirr-neme-ya.”
28 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna, “Pule, kardu
nhinhi da thathpirr pana kathu thurrannilili-yu, kardu-
ka thirrangakaynu ngurdiwalnu i ngurrumpalilinu ngarra
kura kangkarl i ngamparuynu ngarra nhinhi.”
29 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu mampa-ya, kagu.” I
nukunu Peter-ka kardu warda wurdawal ngarra tharntu
kathu-yu i wurrininalilidha pangu warda wangu ngarra
Jesus-nu ngarra kura ngipilinh kangkarl nhini-yu.
30 Mu ngarra nukunu-re bamkardu nanhthi ngurntinh
ngala i wirrirr ngala, nhini-ka denham warda i wurrinid-
hadumtha warda wangu ngarra kura-yu. I pirrimnakay
ngarra Jesus, i mamna, “Pule, kardu nangiyibirnu-ya i
kardu ngurranthardum warda.”
31 Bere Jesus-ka wurrininalangmadha i manganmert,
i murrinh warda mamna, “Thangku-dha mere murrinh
nengabaththa ngay menhimanpidha ngurri thurrililidha-yu
ngarra ngipilinh kanhi kangkarl-yu?”
32 Bere ngarra penintha-re kanamninthamardap ngarra
tharntu-ka nanhthi wirrirr ngala nhini-ka manthap warda
nhini-yu.
33 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka parramkariparl-
warda-neme Jesus-yu, i pumamnaneme, “Pule, nhinhi-ka
kardu wakal Yile neki nukunu thathpirr-wa.”

*Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-
wunngini Ngarra Da Gennesaret*

Mark 6.53-56

34 Bere peneme nhini Jesus wanku-ka pumpankakath-
neme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala nhini i
parramkaruyneme da nan Gennesaret. I puddamkalalneme
ngarra tharntu thangunu kathu-yu.
35 Bere kardu da nhini thangunu-ka pubamkardu i
panganthenh Jesus-yu. I nhini kardu-ka tharra warda

punnidha i kardu matharr-wunngini punninmetkuttha da pana ngangka-re kathu.

36 I pumenadha purni ngarra Jesus-yu, “Ya, thurrur-ralilinu manta pangu ngarra kardu matharr-wunngini i nhini kardu-ka pumanhidhadhapnu puyu ngarra nanhthi kaligu nhinhi.” Bere kardu matharr-wunngini terert-ka pumedhadhaptha pardi nanhthi kaligu nukunu Jesus-yu i patha deyida pardidha manangka matharr warda nhini-yu.

15

Kardu Nugarn Ngamere Murrinh Thirrukduk Pud-dininthethiththa Purni Ngarra Kardu

Mark 7.1-13

1 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu marda pumertthaneme purne kardu Pharisees-ya, i kardu nugarn ngamere deyida ngarra murrinh law Jews pigunu puddininkuyethiththaneme purne-ka da nan thangunu kathu Jerusalem purnedhaneme i parram-naruyneme ngarra Jesus. I murrinh pumamnaneme,

2 “Ya. Thangku-dha pulangay nhinhi-yu da mange law nekineme mere kariwakneme kuru-yu ngarra ngalan-tharr murntak thangunu parrannhemutneme-yu? Mu peneme pangu-ka mi parnamkamurrkneme i mange ngarra peneme-ka mere warra ngadha pumenamapurldhaneme da mange murntak pana ngarra nekineme-yu ngarra kardu ngalantharr thangunu parrannhemutneme-yu.”

3 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nankuneme-ka thangku-dha-wa murrinh ngarra Yile neki nukunu thath-pirr narnamkapartneme-yu i murrinh law pana da matha ngarra kardu ngalantharr murntak thangunu narramkari-wakneme numpanka-yu?

4 Yile neki mam-ka, ‘Yileyile i kalekale nanki-ka murrinh nubirruyewupnungintha nuru i murrinh numarrubath-nungintha nuru. I kardu nangkal ngatha mere murrinh marrubathnungintha ngarra yileyile i kalekale-ka i murrinh mankurdarrithaknungintha-ka kardu nhini-ka thu nubatnu i nuddurinuminu.’

5-6 “Mu nga. Nankuneme-ka murrinh thirrukduk da matha nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu nginipunh murrinh kanhi mani namamkaneme-ya, ‘Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk patha i ku mani kanthin wurran-ka, nukunu nhini-ka mere ngarra nukun karru-mutngintha ngarra yileyile i kalekale i mere ngarra nukun mankumanpingintha.’ Nhini-ka murrinh nginipunh kanhi nukun marrungintha, ‘Nanhthi purrkpurrk patha ngay i

ku mani ngay-ka ngamnamut wardarra ngarra Yile neki-
nu wangu. I nhini ngay-ka mere ngarra warda nga-
narrumutngintha nanhthi-yu i mere ngarra nukun warda
manankumanpingintha nankungintha-yu.’ Nhini-wa mur-
rinh thirrukduk nankuneme nuddanpunkuyethithneme-yu.
Mu nhini nankuneme-ka murrinh narnamkapart-warda-
neme murrinh ngarra thathpi Yile neki thangunu kathu-
yu, i ngarra ku prophet nukunu thangunu kathu-yu. Mu
murrinh ngarra kardu ngalantharr murntak nankuneme
nimin narramkariwak-da-matha-neme numpanka-yu.

7 “I nhini nankuneme-ka murrinh ngathayida
narramnayirrarartneme numpanka ngarra Yile neki-yu
i kardu ngathayida numemkadhart-da-matha-neme da
ngarra mange nukunu-yu narramkariwak-mana-neme. I
ku prophet murntak pana nan Isaiah murrinh thathpirr
danirilildha wurrini-yu i kanhi-wa murrinh mam-yu,
murrinh damnankurililneme-ya, murrinh thathpi Yile neki
nukunu,

8-9 ‘Kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan ngay-yu
ngarra murrinh thathpi pigunu-re-yu, mu ngarra marda
pigunu thathpirr-ka mere marda kumangert kuru. I
kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan i pumamngin-
gala pumpan kardu ngathayida-nu murrinh da matha
dampunthawinhinhinh kanam. Mu nhini pigunu-ka da
mange ngarra kardu thangunu da matha puddanpun-
thethith pumpan-yu, mu da mange ngarra ngay thathpirr-
ka mere kurdunthethith kuru.’ Nhini-wa murrinh Yile neki-
yu murrinh ngarra nukunu Isaiah thangunu darntilil-yu.”
Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Wurdanpunthethith Ngarra Marda Kardu Thangunu Wiye Pirrim-yu

Mark 7.14-23

10 Bere Jesus-ka pirrimpirrakay kardu panpunperr kardu
wurnangat. I murrinh warda mampirra, “Kardu, nubin-
gayepup kathu, kardu murrinh thathpirr the numabathnu
murrinh kanhi ngarra ngay manarranu-yu.

11 Nanki-ka mere thathpirr wiye nuru ngarra mi i
ku thangunu narnammurrk-yu, wurda. Mu kardu-ka
wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thangunu
kathu, i nhini-ka da mange wiye da matha mam wurran-yu
i murrinh thathpi wiye warda wurranngerren-yu.” Jesus
kathu-yu mampirruneme ngarra kardu Pharisees.

12 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus
purnenadha-kathu-neme i pumamnaneme, “Ya pule. Kardu

nugarn pana nganaka Pharisees thampunkumardarteneme ngarra murrinh pana thangunu nampirruneme.”

13 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu peneme Pharisees pangu karrimkaneme-ka nanhthi mangini thay mani pumamkaneme pirrim. I nanhthi thay terert pana ngarra Yile ngay mere buniwakpaktha-ka nhini nukunu-ka pungurlarart-deyida-nu warda kathu nhini-yu.

14 Mu peneme pangu deyida-ka bere ngatha ngadha kiye-maneme karne i mere nukun nubirruyepupneme. Kardu-ka mangini kamarrama mani pumpankaneme, i kardu ka-marrama ngamere deyida mani pumpanpunkungkayineme pumpanka. I nhini peneme-ka kardu pubuywathnu-warda-neme ngarra weyi pewerti wangu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

15 Mu bere nukunu Peter kathu-ka mamna, “Ya. Murrinh pana nganaka ngarra marra-re thurdanngarrayith-ka, mur-rinh mani thurdungarrumeriyithneme.”

16 Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka mere deyida numangimartaneme murrinh nhini-yu?

17 Nankuneme-ka the-wa numabathneme murrinh nhini-yu. Nga. Mi i ku-ka ngarra thathpi wangu kanardi i ngarra kurnthik i yungawuy deyida.

18 Mu kardu thathpirr wiye wurran-ka ngarra marda nukunu thathpirr-wa thangunu i ngarra thathpi thangunu kathu yungawuy ngarra wurranngerren da mana.

19 “Da mange wiye ngarra kardu mam wurran-ka nhini-ka ngarra marda nukunu thangunu thathpirr-wa. I nhini-ka da mange wiye warda benthengkarnirn wurran i nhini thangunu-ka da mange wiye mangini kanhi mani warda mam wurran-yu. Nukunu nhini-ka kardu thu panmat wurran i wurdantinumi-yu. I mange wiye wurran ngarra kardu palngun karnabuy ngamere-yu. I nanhthi darrarart wurran. I murrinh dampirrayirrarart wurran. I murrinh mampunnarrithak wurran.

20 Da mange wiye terert nhini-wa kardu-yu ngarra marda nukunu thangunu kathu mempiye wurran-yu. Mu kardu ngatha mange ngarra nukunu mere menumapurl-ka da ngarra mange murntak i mi wurranmurrk-ka nhini-ka kardu-ka mere thathpirr wiye kurru nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Palngun Murrinh Thathpirr Mamnabath Ngarra Jesus

Mark 7.24-30

21 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nungardurr
warda i pangu warda wangu nadha dini da manta pana
warda kardidha da nan-ya Tyre i Sidon.

22 Bere kardu palngun numi da nan thangunu kathu
Canaan da nhini da kardipuptha, kardu mere Jews-wa
nigunu-yu. Bere nigunu-ka nanadha dini ngarra Jesus-nu
warda wangu wurrininakaykaydha i bangantipak ngarra
nukunu da mana. I mamna, “Pule, kardu tharntethbath
ngarra King David thangunu, nangimanpinu kathu. Kardu
wakal mardinhpuy ngay-ka ku ngepan wiye kanthin wur-
ran, i ku nhini-ka bere matha wangu mampiyewiye kanam
nigunu-yu.”

23 Mu Jesus-ka mere dedharttha kardu palngun nhini-
nu-yu. I bere pulangay nukunu Jesus purnenadhaneme
i pumamnaneme, “Ya. Kardu palngun kanhi-ka thur-
duthuk warda. Nigunu-ka kardu bere matha wangu
dannheriwakneme kanam i bere matha wangu wur-
rannhekaykayneme.”

24 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay-ka
wurdanngithuk da putek ngala kanhi-nu kardu Jews da
matha-nu manmanpinu ngurru, kardu pana-ya ngarra
parrarntethbath thangunu kardu ngalantharr nan-ya Israel.
Kardu nhini-ka mere warda kariwak kuru ngarra Yile ngay-
yu, i nhini kardu-ka nginipunh ku thip mani parnawarrk-
ya.”

25 Bere kardu palngun nhini da ngatha-ka wurrininadha
deyida ngarra Jesus i demnawinhipingkarl pangu warra
kumparra ngarra nukunu. I mamna, “Pule, nangimanpinu
kathu ngadha.”

26 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Awu, ngay-ka mere
ngarra marradhap nukun kardu Jews kanhi mampunmanpi
nganam-yu. Mu nga. Kardu mani-ka mere marradhap
kardu ngarra mamay mi parrampirramut ngarra ku were-
nu wangu mi parramut-yu, wurda da ngatha nhini-yu.
Nhini ku were-ka tiduk-wa mi parrampirramut-yu.”

27 “Yu, bere-ya pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Mu ku
were ngatha yida parnammurrk ngarra mi kardu thangunu
perrenimpurr pumpan ngarra table kathu-yu. Nhini ngay-
ka mere ngarra bunhidhap nukun kardu Jews nampun-
manpi thanam-yu, mu kunungingki da matha nangiman-
pinu.”

28 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Nhinhi-ka murrinh
thathpirr namngabath thurran wakal nhinhi-nu
mampawathanu-yu. Nhini wakal nhinhi-ka ku ngepan

wiye-ka ngarrimngeputh warda i patha warda nigunu-yu ngarra murrinh thamngidharrpu thangunu-yu.” I bere kardu wakal mardinhpuy nhini-ka patha warda wurrinidha i ku ngepan wiye nhini-ka kanampart warda.

Jesus Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Terert

29 Bere Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu i pangu warda wangu nadha dini da ngarra kura ngipilinh ngala nan-nu da Kelili. I dimmardawith warda ngarra da palyirr i kanawup pangu da.

30 Bere kardu wurnangat nimin-ya ngangka da parraninarurtuydha purni, i kardu matharr-wunngini wanku pumenbertidha purni ngarra nukunu. Kardu mere ngarra purnililidha-ya, i kardu kamarrama, kardu pulith-ya, i kardu ngarra manangka murrinh-wunthay parningerrentha-ya. I kardu matharr-wunngini ngamere deyida wanku pumenbertidha purni ngarra Jesus-nu. I kardu-ka pinganpuwuptha pi kardu matharr-wunngini nhini-yu kumparra warra ngarra me nukunu Jesus. I Jesus-ka menpathadha warda dini, i nhini kardu-ka patha warda pardidha nhini-yu.

31 I kardu pana ngarra manangka murrinh parningerrentha-ka murrinh warda pardingerrentha, i kardu pulith terert nhini pardidha-ka patha warda pardidha. I kardu pana ngarra manangka wilili parnililidha-ka kardu wilili patha warda purnililidha, i kardu kamarrama terert wanku pardidha-ka kardu kamarl patha warda pardibirlbirldha. I kardu terert pangu pardidha-ka pumemnamardat ngala da matha ngarra Jesus-te mange ngala nhini merradha dini ngarra kardu matharr-wunngini terert nhini-yu. I nhini-ka parraniriparldha warda pardi ngarra Yile neki-nu, ku Pule ngala nhini-ya da ngarra Israel nukun dimpirra.

Jesus Mi Dhepdhep Dampirramut Ngarra Kardu Wurnan-gat

Mark 8.1-10

32 Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, “Peneme, ngay-ka damngimar-dathin kardu wurnangat kanhi-nu. Kardu pardidha-ka da perrkenkuneme warda ngarra ngay-yu i mi-ka mami warda parnam. Mu kardu kanhi ngatha ngurdunthuknu warda marra kanhi ngarra medeyi wanku parnam-ka nhini-ka mankarr nukun warda i kubuywath nukun warda ngarra da pigunu-nu purunu-yu.”

33 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, “Ya pule. Da kanhi-ka da mi mamirdarri-wa thanthinpun terert thanam. Mu ngarra-wa mi-yu pubanyerderrnu kardu wurnangat kanhi-yu?”

34 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mi-ka thangku numa mi lawam nanthinkaneme nirrimka-yu?” “Mi-ka 7-wa i ku ngurlmirl purrkpurrk deyida wanku kanhi kem-yu,” peneme kathu pumamnaneme-yu.

35 Bere nukunu Jesus-ka mampirra kardu ngarra wurnangat-yu, “Kardu, narniwup mani ngarra putek.”

36 Bere kardu-ka parnawup i nukunu-ka mi lawam 7 nhini i ku ngurlmirl purrkpurrk mangankut i ngarra Yile neki warda mamna, “Mi kanhi ngarra thamngarramut-ka mi-ka patha-wa.” I bere nukunu-ka mi munganterrarr i ku ngurlmirl-ka mamyerryerr warda nukunu-yu. I dampirrumutmut-warda-neme ngarra pulangay nukunu. I peneme nhini-ka mi warda parranirramutmuttha pardi ngarra kardu wurnangat wangu-yu.

37-38 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini thangunu-ka Jesus daninmadha pirri ngarra mange nukunu thangunu-ka mi terert i ku terert pardimurrktha. I kardu-ka mampunmay i bangampunmardan warda nhini-yu. Kardu-ka kardu wurnangat nimin-ya pardimurrktha-yu kardu nugarn, kardu palngun i kardu mamay. Kardu nugarn da matha-wa 4,000 pangu pirrinidha-yu. I bere mi i ku thangunu parrarntikerdek-ka peneme nhini-ka parranedhakthukthaneme purne mi i ku ngarra kardu thangunu parraniritmuttha pirrini. Mi i ku nhini thangunu pumamkadhalertneme-ka nanhthi 7 thelerrlerr-wa, nanhthi-ka ngala ngala nimin-ya.

39 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka kardu warda wurdanpunthuk. I nukunu-ka ngarra tharntu warda kanammardap. I nungardurr nadha dini da ngamimarda-nu kathu da nan-nu warda wangu Magadan.

16

Kangkarlmawu Mampunkumardawerrneme Nanhthi Turlururlumam Ngarra Kardu Pharisees i Sadducees

Mark 8.14-21

5 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumpankakathneme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala. Mu peneme-ka mi lawam puyemkayekumneme mere pumebaththaneme mi-yu.

6 I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlururlumam

ngarra peneme pana Pharisees kardu ngarra murrinh
law nekineme marda pumangankartneme pumpan i kardu
ngalantharr nan-ya Sadducees," mampirruneme Jesus
kathu-yu.
7 Bere peneme nhini-ka murrinh warda pud-
danayiththaneme pirrine i pumenanudhaneme pirrine
mange peneme ngatha, "Murrinh kanhi mannheneme-
ka mi lawam-nu kama mere thumebaththaneme mi
thanthekum-da-matha-neme."
8 Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra mur-
rinh peneme puddanayiththaneme pirrine mange pen-
eme ngatha-yu. I bere mampirruneme, "Ya. Thangku-
nu nuddamkayithneme nirrimka-yu mi lawam mami nu-
mamkaneme i mi nuyemkayekumneme-yu? Nankuneme-
ka murrinh mere da ngatha the numabathneme, na?
9 I murrinh-ka mere da ngatha numangimartaneme mur-
rinh ngarra mamnarruneme-yu? Mu nga. Nuddingayerr-
mani-neme ngarra mi munirerrarrdha ngirri mi lawam
5 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu-yu
kardu nugarn 5,000-wa. I thangku numa-wa nanhthi thelerr-
rtherr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut
thangunu-yu da nhini-re-yu?
10 I ngana deyida mi nhini-re-yu nganaka munirerrar-
rdha ngirri mi lawam 7 nhini-yu i ngampirramut kardu
wurnangat pangu kardu nugarn 4,000-ya. I thangku
numa deyida nhini-yu nanhthi thelerrtherr numedhalert-
ertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu?"
11 I bere Jesus-ka mampirru-deyida-neme, "Nga peneme.
Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha numangimar-
taneme narne, nawa? Mu mi lawam-ka mere thath-
pirr ngurdananarruyiththaneme ngirri." I bere Jesus-ka
murrinh mampunkumardawerrneme i mampirru-deyida-
neme, "Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlu-
rurlumam ngarra kardu nugarn pana Pharisees i kardu
Sadducees-ya."
12 I bere kardu pulangay nukunu Jesus-ka the warda
pumamkabathneme murrinh nhini mampirruneme ngarra
nanhthi turlururlumam-ya murrinh ngarra kardu ngalan-
tharr pana Pharisees i Sadducees puddanpunthethith
pumpan nhini-yu, mu mi lawam-ka wurda-wa nhini-yu.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Jesus-yu
Mark 8.27-30; Luke 9.18-21

13 Bere Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini manta
ngangka da nan-ya, Sesariya Filipi. I bere murrinh
kanhi warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu,

“Ya peneme. Ngay kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka, nangkal mana-wa ngay-yu kardu wurnangat pumamnga pumpan-yu?”

14 Bere peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere pumampa pumpan-ka John the Baptist mana-wa. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu nan mana-wa Elijah, kardu thurdamkabirl deyida. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka ku prophet nhini kama-ya Jeremiah. I ngamere deyida pumampa pumpan-ka ku prophet numi deyida thurdamkabirl.”

15 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nankuneme-ka nangkal mana-wa thathpirr ngay-yu numamnganeme numpan-yu?”

16 Bere Simon Peter kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka Christ-wa, kardu wakal ngarra Yile neki nukunu ngarra da kangkarl kanam-ya.”

17 I Jesus kathu-ka mamna, “Simon, Jonah marra marda. Yu, murrinh da thathpirr namnga-yu. Nhinhi-ka le da matha thaninu. Kardu mere nangkal murrinh nhini mempadha, mu Yile ngay da matha ngarra da kangkarl dim murrinh nhini dampamut mampa-yu.

18 I nga, murrinh kanhi mampanu. Murrinh nhinhi-ka Peter-wa, murrinh kanhi-nu-ya nanhthi palyirr tetemam. I kardu wurnangat warda ngatha da pana ngangka-re thangunu pangiriwaknu puru i murrinh pumangabathnu puru kardu nhini-ka da tetemanthay da matha pingkad-huknu nginipunh da palyirr ngala mani pirrim-yu. I kardu-ka bere matha wangu birnu parninu.

19 I ngarra murrinh thurdurrayithnu thurru da ngatha-re-ya kardu wurnangat puruwatnu da mayern ngarra Yile ngay nukun i da ngarra nukunu da mana panaruynu. Nanhthi mangini ki mani ngarra nanhthi tuwa nukun ngampamutnu, i nhinhi-ka narradharlnu da ngarra Yile ngay nukun kardu wurnangat-nu. I ngarra murrinh kanhi narranu ngarra kardu, ‘Awu, mayern pana-ka mere mayern thathpirr-wa,’ nhini Yile neki-ka murrinh nhini deyida pamanu. I ngana deyida murrinh kanhi narranu ngarra kardu, ‘Yu, kanhi-wa mayern thathpirr-yu,’ nhini Yile neki-ka murrinh nhini deyida pamanu.” Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu mamna ngarra Peter.

20 I bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Kardu mere nangkal nukun murrinh numananeme ngay da kardu Christ-yu i Yile ngay wurdingithuk-yu.”

Jesus Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Mark 8.31—9.1; Luke 9.22-27

21 Bere da nhini thangunu Jesus-ka murrinh kanhi warda merrudhaneme wurrini ngarra pulangay nukunu, murrinh yuthpan i pilampirdarri-ya. I mam, “Nga peneme. Ngay-ka da Jerusalem-nu warda wangu ngunungam da matha ngem. I kardu pangu-ka kardu ngalantharr ngalantharr-ya, ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews nukun puddanpunthethith pumpan, kardu pumangirtanu i thu pungibatnu pani i thu pangilurturtnu purru ngay-yu. I nhini thangunu-ka puddungirinuminu warda. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

22 Mu nukunu Peter-ka manganmert Jesus wurrinininthadha da kunungingki tharrngini wangu murrinh mange penintha-nu. I murrinh mamna, “Ya pule, pirda-wa murrinh nhini-yu. Mere murrinh nhini thama thurru. Kardu-ka mere kunhibat nukun-ya, wurda da matha. Mu Yile neki da matha pirranhipenu pani.”

23 Bere Jesus-ka wurdamnarduy pirrim ngarra Peter, i mamna, “Ya Peter, murrinh ngarra thirrimngerren pana-ka murrinh ngarra ku karrath thangunu kathu-wa. Nhinhi-ka thunungamngingkamit-wa da mange ngarra Yile ngay nukunu. Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran mangini kardu mani-wa i mere deyengkarnirn thani da mange ngarra Yile ngay nukunu, wurda da matha.” I Jesus kathu-ka mamna ngarra ku karrath, “Ku karrath, pata thurru-wa, thaningipart warda.”

24 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkal ngatha ngarra ngay pangiriwaknu pani-ka, nhini nukunu-ka puynuyekumnu warda i panipartnu warda purru da ngarra mange nukunu marda manganart wurran. I kardu ngathayida thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu purdurinuminu mangini ngay deyida mani pumanganu puru, kardu nhini-ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu.

25 “Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibir-nunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr i ngay da matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu paninu.

26 “I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk

terert nimin bemmardarr wurran, nhini-ka patha-wa-nu
nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu ngarra
nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka
mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu
birnu paninu-yu, wurda da matha nhini-yu. I kardu-
re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdingkabirl mange
nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini deyida
mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu
nhini-yu.
27-28 "Nga. Ngay, kardu darrikardu nanki thathpirr-
ka da nakurl-te ngurdiwurlnu kathu, kardu pule ngala
thathpirr ngurrunu wunku nanhthi lurruth ngala ngarra
Yile ngay thangunu i wunku ku angel wurnangat ngarra
ngay. I da nhini-nu-re-ka kardu nhini ngarra da
mayern patha parriniriwaktha purni, kardu nhini-ka le
patha thathpirr puyunu da ngarra Yile ngay nukun.
Mu kardu nhini ngarra da wiye parriniriwaktha purni
nhini ngay-ka ngurdunkartelnu ngarra da thungku ngala
wangu. I nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu.
Kardu ngamere nibimkadhuk kanhi-ka kardu mere da
ngatha nuyuwuwupnu da ngarra ngay da mana deyida
nubangingkardu-nu kardu pule ngala thathpirr ngurrunu."

17

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Jesus Wangu

Mark 9.2-13; Luke 9.28-36

1 Bere da 6 mana mam-ka nukunu Jesus-ka menku-
bertidhaneme tharra nukunu Peter, i piguna James i
John. I kanthinpunkumardawithneme ngarra da pa-
lyirr kangkarl thathpirr-ya numidharrwunku-da-matha-
neme nukun mange peneme da matha.
2 Bere da palyirr kangkarl nhini da ngatha peneme-
ka pubamkangkarduneme nukunu Jesus-ka kamarl ngarra
nginipunh nukunu-ka wurdamnungkath warda i damkalar-
rang ngala da matha nginipunh nanhthi ngunga mani
damkalarrang pirrim-ya. I nanhthi kaligu ngarra banar-
didha wurrini-ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam
thathpirr.
3 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka
pubamkangkardu-deyida-neme kardu ngalantharr
murntak nan Elijah i Moses puddananayiththanintha
pe ngarra Jesus wangu. 4 I bere nukunu Peter kathu-ka
mamna ngarra Jesus, "Pule, da patha-ya patha da mange
kanhi-yu ngarra nekineme thanamneme kanhi-yu. I marda

ngatha nart-ka ngay-ka nanhthi wuwup ngawupnu nanhthi
perrkenkuneme, nanhthi numi nhinhi-nu, nanhthi numi
nukunu Elijah-nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu."
5 Bere ngarra nukunu-re Peter pirrinangerrentha-ka nan-
hthi kalakkalak da kangkarl wurrinidha kathu nanhthi
kalakkalak damlarrang wurran-ya. I murrinh ngerren
warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak kathu-yu i
murrinh kanhi-wa mampirruneme-yu, "Ya. Kardu nugarn
kanhi karrim-ka kardu wakal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa
thathpirr manganart ngurran nukunu-yu. I nankuneme-ka
nubinayepup-da-matha-neme nuru nukunu-yu."
6 I pubimkayepupneme thangunu-ka peneme-ka kardu
warda perremkanhamneme ngala da matha nhini-yu, i
perremkawinhimardardumneme ngarra putek.
7 Mu Jesus-ka wurrinirrudhaneme i mampunkuthapneme
i mampirru-warda-neme, "Nga, newirnturtneme i mere
nenham-nukun-neme."
8 I bere peneme-ka kangkarl pumamkangkaneme i pub-
amkangkarduneme nukunu da matha Jesus numidharrnu
pirridha-yu.
9 Bere da ngarra palyirr nhini thangunu kathu
puddanathut-da-ngatha-neme punne-ka Jesus kathu-ka
mampirruneme peneme nhini-yu, "Nga peneme. Kardu
mere nangkal nukun nuddunayithneme da mange kanhi
thangunu nubamkangkarduneme-yu mu ngarra ngay da
mana ngurdingkabirl-deyida-nu, kardu ngay-ya darrikardu
nanki thathpirr-ya."
10 Bere peneme kathu-ka ngarra Jesus pumamnaneme,
"Nga. Kardu nugarn pana nganaka, kardu ngarra mur-
rinh law nekineme puddanpunthethith pumpan-yu kardu
kanhi-wa murrinh pumam pumpan-ya, 'Nukunu Elijah-
ka kumparra warra-wa punnu pi da kanhi-yu. I kardu
nugarn pana ngarra Yile neki purduthuknu-ka tiduk-wa
kathu punnu pi da kanhi-yu.' Thangku-nu murrinh
nhini pumam pumpan-yu?" Peneme kathu parramkadhar-
rpuneme ngarra Jesus.
11 I Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yu, murrinh
thathpirr nhini-yu," mampirruneme. "Nukunu Elijah-ka
kumparra warra-wa punnu pi da kanhi-yu i kardu-nu
bunyithithnu purru.
12 Mu murrinh kanhi manarruneme-ka nukunu Elijah-
ka berengunh wardarra wurrinidha da kanhi-yu. I kardu-
ka puddankapi-wa i mange mere patha punninadha i
pumpanmat puddantinumi nukunu-yu. I nginipunh nhini
deyida mani kardu-ka mange mere patha purunganu-yu i
mere murrinh pumangabathnu murrinh ngarra ngay-yu,

kardu ngay-ya darrikardu ngarra nanki thathpirr-yu," Jesus
kathu-yu mampirruneme.
13 Bere kardu pulangay nukunu Jesus-ka the warda
pumamkabathneme murrinh nhini ngarra mampirruneme-
ka murrinh ngarra John the Baptist-wa nhini-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kigay Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Mark 9.14-32; Luke 9.37-45

14 Bere Jesus i kardu pulangay nukunu-ka
puddamkawurlneme ngarra kardu wurnangat nhini.
I bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus i
demnawinhipingkarl kumparra warra
15 i mamna, "Pule, pangamardathin ngadha wakal ngay-
nu kardu kigay-ya i namanpinu. Nukunu-ka kardu parn-
terte thathpirr wurran i bawath kanam ngarra thungku i
ngarra kura ngatha yida.
16 Mu ngay-ka menkubertidhaneme tharra ngarra pu-
langay nhinhi, mu peneme-ka mere ngarra patha pume-
wathadhaneme, wurda puddamnabay-da-matha-neme."
17 Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-
yu, "Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup numpan mur-
rinh ngarra ngay-yu mu murrinh-ka mere thathpirr nu-
mangabath nuru. Da pirdithme da matha murrinh
ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka nanki-
ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra
thathpi ngay-yu. Ngarra-wa diki murrinh ngay ngurdinan-
thethithnu ngani-yu i murrinh numangabathnu thathpirr-
yu? Kardu kathu numangabert kardu kigay pana."
18 Bere Jesus kathu-ka murrinh mamna ngarra ku ngepan
wiye-yu, "Ya. Thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu."
Bere ku ngepan wiye-ka yungawuy warda kathu ngarra
kardu kigay thangunu kathu-yu. I kardu nhini-ka patha
warda dinidha-yu.
19 Bere nhini thangunu ngarra kardu wurnangat
mana puddalath pangu wangu-ka, pulangay nukunu
Jesus-ka murrinh warda pumamnaneme, "Thangku-
dha ngankuneme-yu mere ngunnemakudhaneme
nguddamnabayneme ku ngepan wiye nhini ngarra kardu
kigay pangu-yu?"
20 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme-
ka murrinh nganaka-ya numengabaththaneme-yu. Mu
nga. Nankuneme ngatha murrinh thathpirr numangabath-
neme murrinh kunungingki ngatha nhini nankuneme-ka
niyemana-mani-warda-neme ngarra da palyirr ngala kanhi
karrim-yu, 'Da palyirr ngala thunurdurr i pangu wangu

thurrunu.’ I nhini da palyirr nhini-ka murrinh warda ma-
narrubathneme i punurdurrnu nhini-yu. I nginipunh nhini
mani-ya mange da terert warda ngatha nuyemanuneme
nuru nhini-yu.”
22 Bere ngarra kardu pulangay nukunu Jesus
pubemkangkardurduneme da Kelili-ka nukunu Jesus-
ka murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme-yu, “Nga
peneme. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka
pumangirtanu i pumangibertinu puru kardu ngarra pule
ngala ngala-nu.
23 I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirin-
uminu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-
ka ngurdingkabirl-deyida-nu.” Bere pulangay nukunu-ka
dampunkumardathin-warda-neme ngala da matha mur-
rinh nhini thangunu mampirruneme-yu.
24 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme
da nan-ya Capernaum. Bere kardu nugarn pana ngarra
ku tax mani purninmatkuttha da church ngala-nu kardu
Jews nukun-ka, purnenadhaneme ngarra Peter i murrinh
pumamnaneme, “Ya. Pule nankuneme-ka ku mani ngadha
dammutmut wurran da church ngala-nu-yu?” Parramkad-
harrpuneme. 25 I Peter kathu-ka mampirruneme, “Yu,
nukunu-ka ku mani dammutmut wurran.”
Bere ngarra nukunu-re Peter kanardi ngarra thelput,
Jesus warra ngadha murrinh mamna, “Nganaka Simon?
Ngarra denthengkarnirn thanam nhinhi-yu? Thangku
kardu thangunu kathu ku tax mani-yu parnampunmatkut-
yu ku pule ngala ngala da kanhi-yu? Kardu darrikardu
ngarra pigunu ku pule ngala ngala nukun parnampun-
matkut kama i kardu ngamengka kama parnampunmatkut.
Kardu ngarra nimin denthengkarnirn thanam nhinhi-yu?”
Jesus kathu-yu dantharrpu.
26 Bere Peter kathu-ka mamna, “Kardu ngamengka
thangunu kathu ku tax mani-yu parnampunmatkut-yu.”
“Yu,” Jesus kathu-yu mamna. “Ku pule ngala-ka mere
kaninmatkut kurru ku tax mani ngarra kardu darrikardu
nukunu, wurda.
27 Mu neki-ka mere pumankumardaraki-nukun-neme
peneme pana ngarra ku tax mani parnampunmatkut da
church ngala-nu, nhini-ka thurrunu pangu ngarra kura
ngipilinh ngala i ku ngurlmirl-nu thikunu. I ku ngurlmirl
marra-re warra ngadha manhimartnu-ka ku mani dard-
urtnu ngarra thathpi nukunu. Ku mani nhini-ka bere
matha ku-yu ngarra murrinh pumam kathu-yu neki-nu
parramutnu-yu. I ku mani nhini-ka narrubathnemenu
pangu warda wangu ngarra peneme nhini ngarra ku mani

parnampunmatkut da church ngala-nu-yu.” Jesus kathu-yu mamna ngarra Peter.

18

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

Mark 9.33-37,42-48; Luke 9.46-48; 15.3-7; 17.1-2

1 Bere kardu pulangay nukunu punnenadhaneme ngarra Jesus i murrinh pumamnaneme, “Pule. Kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala pareth-bathnu ngarra nhinhi da nhini-nu-re ngarra Yile neki kardu Pule ngala thathpirr pinhenu-yu?”

2 Bere Jesus-ka manganmert kardu mamay kumparra pangu warra ngarra peneme i bamnungurrupak warda ngarra nukunu
3 i mampirruneme, “Murrinh thathpirr kanhi-yu. Nankuneme-ka kardu nginipunh mamay kanhi narnenemenu. Mu wurda ngatha-ka nankuneme-ka mere ngarra nukun narneneme da kangkarl-yu ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinhenu.
4 Kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala purrunu-ka nhini nukunu-ka kardu kununingki buynu-paknu nginipunh kardu mamay karrim kanhi-yu.
5 I kardu nangkal ngatha mardarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini kardu-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu.”

6 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu mamay kanhi karrim-ka murrinh ngarra ngay mam-ngabath wurran-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynardar-ripupnu i ngarra ngay paningipartnu kardu mamay kanhi mani karrim-ka nhini nukunu-ka da mange wiye ngala da matha mana nhini-yu. Mu nukunu nhini-nu-ka da-ka patha-wa kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-yu.”
7 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu-ka bere matha wangu pananngurradhathnu puru i pumanan-tullulnu puru ngarra nanki-yu da ngarra mange wiye-nu niyemanu nuru. Mu da-ka wiye da thathpirr pirranu kardu nhini-nu ngarra mange pumanarranu-yu.

8 “Mu nanhthi mange kama i ngarra nanhthi me kama
ngarra nankuneme-re da mange wiye numabathnu-ngatha-
neme nuru nhini mange i me nhini-ka nubemartal-wa-
neme nhini-yu. Nhini-ka da mange patha da thathpirr
mange numi da matha numabathnuneme nuru-yu i nhini-
ka da kangkarl nemardawithnuneme ngarra Yile ngay dim
i bere matha wangu birnu narnenemenu da pangu-yu.
Mu mange perrkenku i me perrkenku ngatha numabath-
nuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha numabath-
nuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu ngarra
thungku ngala dim, thungku mere ngarra kingkan nukun-
ya.
9 I ngana deyida nanhthi kamarl ngarra nankuneme
deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru,
nhini kamarl nhini-ka nunguyngkapirt-wa-neme nhini-yu.
Nhini-ka mange patha da thathpirr kamarl numi da matha
numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka nemardawithnemenu
da ngarra Yile ngay dim-ya i bere matha wangu birnu
narnenemenu da pangu-yu. I Yile ngay-ka ku Pule ngala
thathpirr warda pinarrunemenu. Mu kamarl perrkenku
ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da
ngatha numabathnuneme nuru-ka nhini-ka da pangu nane-
menu ngarra thungku ngala dim.
10 “I nga numi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.
“Kardu mamay kanhi karrim-ka mere nukun kununingki
nubupaknemenu, wurda da matha. Mu nga, murrinh kanhi
manurrunemenu. Ku angel ngarra mamay terert kanhi-ka
ku bere matha wangu parnam ngarra Yile ngay wangu-yu.
12 “Nga. Kardu nugarn mabath ki ku thip, ku-ka 100-wa,
i bere matha wangu ku kirranpe kani. Mu ku thip numi
ngatha kaniwarrk-ka ngarra warda kama kardu nugarn
nhini-yu? Nukunu nhini-ka kaninpart ku thip ngamere
nhini 99-yu ngangka da mi parnu kawekat karni i kunu
kirrawinhadhath tharra ku thip numi nhini-nu-yu. 13 I
ngarra ku thip nhini bangarnurt-ka nhini nukunu-ka le
warda kani. Nukunu-ka le kanam ngarra ku thip 99
ngarra mere karniwarrktha. Mu nukunu pana-ka le patha
thathpirr kanamna ngarra ku thip nhini bangarnurt-yu.
14 I nginipunh murrinh nhini mani-ya Yile neki le
da thathpirr kanampirra kardu mamay mani-ka murrinh
ngarra nukunu pumamnabath parnam. I nukunu-ka mere
le kani ngarra mamay kanhi mere warda murrinh puman-
abathnu i parniwarrknu.”

Murrinh Ngarra Kardu Ngatha Da Wiye Mampa
Luke 17.3

15 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu ngatha
da wiye mampanu-ka nhini-ka thurrunanu pangu ngarra
kardu nhini-yu i murrinh nananu da ngarra mange wiye
nhini mampa-yu. I thurrunanu ngarra kardu nhini i
mere nangkal numi the manhimabathnu. I kardu nhini
ngatha murrinh bimpayepupnu, nhini-ka murlmurl deyida
kanimpa kardu nhini-yu.
16 Mu mere ngatha bimpayepupnu-ka nhini-ka kardu
numi kama i kardu perrkenku kama nankubertinunintha
thurru ngarra kardu nhini deyida narnuneme. I penintha
nhini-ka kardu nangkanga purruninthanu ngarra murrinh
deyida kardu nhini nananu-yu. Da-ka mange-ka ngarra
murrinh Yile neki yibim.
17 Mu kardu nhini ngatha mere birruyepupnintha kardu
penintha nhini, nhini-ka murrinh warda thantherrnu kardu
pana ngarra da church parnardurdi-yu. I kardu nhini
ngatha mere birrayepupnu-ka, nhini-ka thanipart da matha
kardu nhini-yu, nhini nukunu-ka mere marda mart kurru
da mange ngarra Yile neki nukun kariwak kurru. Nhini-ka
thanipart da matha kardu nhini-yu, nhini-ka mangini kardu
da ngamengka thangunu kathu mani nadha dini.
18 “I nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Nanki
ngatha nanhthi thangku nanhthi kama nubudhap da ngarra
putek ngala kanhi-ka, nhini-ka Yile ngay kathu deyida
kardu ngarra kangkarl dim-ya budhap nanhthi nhini-yu.
Mu nanhthi nhini ngatha mere nubudhapnu nhini da
ngarra putek ngala kanhi-ka, nhini Yile ngay deyida wanku
mere budhapnu nanhthi nhini-yu.
19 I nga, murrinh numi manarranu-yu. Nginipunh kardu
perrkenku ngatha ‘Yu’ manintha nanhthi thangku nanhthi-
nu-ka, i ngarra Yile ngay-nu warda ngarra da kangkarl
dim paninthadharrpunu-ka, nhini nukunu-ka parrumutnu-
warda-nintha nanhthi nhini-yu.
20 Kardu perrkenku kama, i kardu perrkenkuneme kama
kardu ngarra ngay-ya pubengkardurdunemenu murrinh
prayer-nu i thangku nanhthi-nu kama, nhini ngay deyida
wanku nganinu ngarra kardu nhini-yu.” Jesus kathu-yu
mampirra.

Murrinh Ngarra Kardu Numi Mere Denamardathintha

21 Bere nukunu Peter wurrininadha ngarra Jesus i mur-
rinh mamna, “Pule, kardu ngatha da wiye manganu i nhini
ngay-ka nguymayekum warda da wiye nhini-yu. I ngana
deyida da wiye manganu i ngay-ka nguymayekum-deyida-
nu. I mangini nhini deyida mani da mange 7 manganu i
ngay-ka da nguymayekumnu warda ngurru da 7 nhini-yu,

nhini-ka bere matha warda da nhini-yu?” Dantharrpu Peter kathu-yu.

22 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Awu, manangka da 7 nhini ngatha thuymayekum-yu, mu puy deyida wangu da mangini 77 mani thuymayekumnu thurru da wiye nhini ngarra mampanu purru-yu.

23 “Nga, da mange ngarra Yile ngay nukun-ka mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu, murrinh ngarra kardu pule ngala-ya. Bere nukunu nhini kardu pule ngala-ka manganart nanhthi buk nukunu i bengkardudha dini murrinh ngarra kardu nukun ngarra ku mani borrow pumamna i mere da ngatha puddinangkarldha. Kardu nhini-ka kardu ngarra nukunu wurlk pumenadha purni.

24 “Bere ngarra nanhthi buk nhini da ngatha-re bengkar-dudha dini-ka kardu nugarn numi pumenabertidha purni. Nukunu nhini-ka wurlk menadha kardi kardu pule ngala nhini-nu i ku mani ngala nimin borrow mamna i mere da ngatha wurdinangkarldha.

25 Nukunu nhini-ka ku mani maku da matha i mere thangku mebaththa wurrini. I nhini ku pule ngala kathu-ka mampirruneme kardu ngamere ngarra nukunu, ‘Ya. Nukunu kanhi karrim-ka thelim nuyemanemenu i palngun nukunu wanku i mamay ngarra nukunu i nan-hthi purrkpurrk nukunu wanku thelim nuyemanemenu i nhini thangunu ku mani nhini-ka nangamutnu-warda-kathu-neme.’

26 “Mu nukunu nhini-ka demnawinhipingkarl kumparra warra ngarra ku pule ngala nhini i murrinh mamna, ‘Awu pule, thaningipartnu ngadha, i nhini ngay-ka ku mani terert warda ngatha ngurdumpangkarlnu warda.’

27 Bere ku pule ngala nhini-ka damnamardathin warda kardu nhini-nu i pammayekum warda ku mani ngala nhini-yu i wurdanthuk da matha nukunu nhini-yu.

28 “Bere nukunu kardu nugarn nhini-ka dempirnturt i pangu warda wangu nadha dini i bamkardu kardu numi deyida ngarra ku mani borrow mamna i mere da ngatha wurdinangkarldha. I nukunu nhini-ka mangarnta i medhamarliptha warda i murrinh menadha pirri, ‘Ku mani ngay kathu thurdungangkarlnu.’

29 Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Awu, thaningi-partnu ngadha, i nhini ngay-ka ku ngurdumpangkarlnu warda.’

30 Mu nukunu kardu nugarn nhini-ka mere binayepuptha i ngarra jail warda damnadhap i ngarra ku mani da mana wurdannangkarl.

31 “Mu bere, ngarra kardu ngamere nhini
ngarra wurlk pumenadha purni ku pule ngala
nhini-nu pubangamkamangkarduneme-ka, kardu-ka
mampunkumardarakineme i parnamnatharrmu-warda-
neme ngarra ku pule ngala nhini.
32 I bere, ku pule ngala nhini-ka dimnakay warda
kardu nhini ngarra ku mani pammayekum-yu, i murrinh
mamna, ‘Ya. Nhinhi-ka kardu wiye da matha. Ngay-
ka ngamnhimayekum ku mani ngala nhini ngarra mere
thurdingangkarl-da-dha ngatha-yu nhini-ka themngiwin-
hipingkarl i namnga, “Thaningipartnu ngadha.”
33 I nhinhi deyida denhimardathintha kardu pangu-nu-yu
mangini ngay mani damngimardathin nhinhi-nu.’
34 “Bere ku pule ngala nhini-ka damnarithi da matha
kardu nhini-nu i damnadhap warda ngarra jail ngarra ku
mani terert da matha thathpirr wurdannangkarl.”
35 I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, “Nga.
Yile ngay da ngarra kangkarl dim-ka mange nhini mani ma-
narranu ngarra nanki mere da ngatha pananmardathinnu
thathpirr i puynmayekumnu da wiye nhini ngarra kardu
ngamere kathu pumanarranu puru-yu.”

19

Kardu Nugarn Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu
Mark 10.17-31; Luke 18.18-30

16 Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus i mur-
rinh mam, “Pule, thangku da mange patha ngamanu ngurru
ngarra Yile neki nginu da bere matha wangu-yu?”
17 I bere Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-nu thamngid-
harrpu thirrim ngay-yu ngarra da mange patha thamanu
thurru-yu? Yile neki da matha patha thathpirr-yu. I
murrinh ngarra nukunu da matha nanabathnu thurru i
nhini-ka kardu bere matha wangu birnu thaninu.”
18 Mu kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, “Thangku
murrinh nhini-yu ngarra mabathnu ngurru-yu?”
19 “Kanhi-wa murrinh-yu”, Jesus kathu-yu mamna,
“ ‘Kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinumi
nukun.
I mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra
palngun nugarn karnabuy nukunu-yu.
I mere darrarart nukun thurru.
I mere tharrayirrarart nukun thurru.
I ngarra yileyile i kalekale dirruyewupnungintha thurru
i murrinh narrubathnungintha thurru.

I kardu ngamere marda nanartnu thurru nginipunh nhinhi deyida mani marda nemnurt thanam-ya.’ ” Jesus kathu-yu mamna.

20 I bere kardu nhini kathu-ka mamna, “Pule, murrinh nhini-ka bere matha wangu mebaththa ngardi. Mu thangku numi warda mange ngamanu ngurru-yu?”

21 I bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga, da mange patha thathpirr thamanu thurru-ka, nhini-ka nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthiwunka. I nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu warda nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangiriwaknu warda thani ngarra ngay da matha wangu.”

22 Mu kardu nugarn nhini-ka murrinh nhini-re binthepup-ka nhini-ka danimardathintha warda pirri nhini-yu. Nhini nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu. Bere nukunu nhini-ka kanampart warda ngarra Jesus-yu i nadha dini pangu warda wangu.

23 Bere Jesus-ka murrinh warda mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki Pule ngala ngarra kardu nhini-yu.

24 Nga. Murrinh deyida manarrunemenu. Kardu nangkal ngatha nanhthi terert mabath kurru-ka i purduyemitnu purru ngarra nanhthi nhini-ka, nukunu nhini-ka da tetemanthay nimin-ya mere ngarra kama kimardawith ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i mere ngarra nukun kani ngarra nukunu-yu. Nga. Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi-yu ngarra weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu nangkal ngatha nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu i pinu pangu-yu ngarra nukunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

25 Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme ngala da matha murrinh ngarra Jesus thangunu merrudhaneme pirri-yu. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Kardu nangkal mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu da kangkarl-yu ngarra da nukunu-yu?”

26 Bere Jesus-ka mempirrubirl-warda-neme pirrim yuth-
pan i murrinh mampirruneme, “Kardu-ka mere nangkal
meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, wurda, mu Yile neki
da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha mani
kardu manthibirnu-yu. Nukunu da matha mange da terert
warda ngatha kama kurru nhini-yu.”

27 Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus,
“Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme nan-
hthi purrkpurrk terert-yu, i kardu darrikardu ngankuneme
wanku, i nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha
ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra nhinhi warda
nganhiriwaknemenu nguru-yu. Nhini-ka thangku nanhthi
pangarrumutnuneme ngarra ngankuneme-yu?”

28 I Jesus murrinh mampirruneme, “Nga. Kanhi-ka
murrinh thathpirr manarrununeme. Da nakurl-te ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ku Pule ngala thath-
pirr nginu ngarra da chair ngala da kangkarl wangu-yu da
ngarra lelunh marra thathpirr pangu-yu. I da nhini-nu-re-
ka nankuneme deyida kardu 12 ngarra ngay narraningiri-
wakthaneme narde ku pule ngala deyida nenuneme ngarra
da chair ngala ngala i nerrununeme ngarra kardu Jews
wurnangat warda ngatha, kardu yek 12 nhini-ya.

29 I kardu nangkal ngatha thelput nukunu panipartnu i
kardu ngathan, munak, kalekale i yileyile i kardu wakal
nukunu paninpartnu i da ngarra putek nukunu wanku
panipartnu i ngarra ngay warda pangiriwaknu pani, nhini
Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu
darrikardu terert ngarra da putek ngala kanhi ngadha
paninu-yu. I da nakurl-te-ka kardu nhini-ka bere matha
wangu pinu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu dim.”

30 I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga.
Kardu terert ngamere ngarra kardu pumemnungalangala
pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka
kunungingki warda thathpirr puyunu tiduk da ngarra Yile
neki nukunu wangu. I kardu terert ngamere deyida-re
kardu ngarra kunungingki pubamnupak pumpan da ngarra
putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr
puyunu kumparra ngarra da Yile neki nukunu wangu.”
Jesus kathu-yu mampirruneme.

20

Murrinh Kardu Pana Ngarra Mi Kadin Wurlk Pumedha Pardi

1 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Da nakurl-nu-
re ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu, nhini-ka
mangini murrinh kanhi mani ngurdinarrayithnu-yu.

“Bere kardu nugarn pule ngala-ka da mi kadin ngala kan-
thidha dini i mi grape terert wurdinirurturttha dini. Bere da
thipinhire pankapurl nukunu nhini-ka dempirnturt i pangu
warda wangu nadha dini kardu-nu wurrinirrakaykaydha
ngarra mi kadin nukunu-nu wurlk pumananu puru.
2 I murrinh merradha wurrini, i mam, ‘Ya. Wurlk
numanganu ngatha ngarra mi kadin ngay nhini-ka ku $40
nganarramutmutnu ngirra da kungini terert-ya.’ I kardu
kathu-ka ‘Yu’ pumenadha pardi. I bere nukunu ku pule
nhini-ka wurdanpunthuk warda kardu nhini-yu ngarra mi
kadin nukunu wurlk pumananu puru.

3 “Bere nhini thangunu ngarra nanhthi ngunga
dempirnturt-ka nukunu ku pule nhini-ka pangu deyida
nadha dini ngarra kardu wurnangat pirriningkadhuktha-
yu. I bampunkungkarduneme kardu nugarn ngamere
ngathayida pedhaneme manangka wurlk.
4 I murrinh warda mampirruneme, ‘Ya peneme.
Nankuneme deyida wanku wurlk numanganemenu
ngarra mi kadin ngay, i nhini ngay-ka ku mani patha
nganarrumutnemenu.’
5 I bere peneme nhini-ka pangu warda wangu punnad-
haneme ngarra mi kadin nukunu wurlk-nu pumanane-
menu.

“Bere nhini thangunu ngarra nanhthi ngunga kangkarl
thathpirr warda pirridha-ka nukunu ku pule ngala nhini-
ka kardu nugarn ngamere deyida wurdanpunkuthukneme
ngarra mi kadin nukunu wurlk pumananemenu. I
da ngunga numi nhini da ngatha da kungini nukun
warda pirridha, kardu nugarn ngamere deyida wurdan-
punkuthukneme ngarra mi kadin nukunu deyida-nu.

6 “I bere nhini thangunu-ka da ngarra kungini thathpirr
warda pirridha ngunga-yu, nukunu nhini-ka pangu deyida
wangu nadha dini i kardu nugarn ngamere deyida bam-
punkungkarduneme ngathayida pedhaneme. I murrinh
warda mampirruneme, ‘Ya. Thangku-dha da pirdithme
kanhi nedhaneme nankuneme-yu manangka wurlk-yu
kardu ngathayida narnamkaneme?’
7 I peneme kathu-ka pumamnaneme, ‘Awu, kardu mere
nangkal ngadha wurlk dengarrumutthaneme.’ I nukunu
nhini kathu-ka mampirruneme, ‘Mampa-ya, na-warda-
neme pangu wangu i wurlk deyida numanganemenu
ngarra mi kadin ngay.’

8 “Bere ngarra nanhthi ngunga warda kanarnum-ka ku
pule ngala nhini kathu-ka dimnakay warda kardu numi
nhini-nu ngarra kardu dirranpedha kardi kardu pana
ngarra wurlk pumenadha pardi ku pule ngala nhini-nu.
I ku pule nhini kathu-ka mamna ngarra nukunu nhini-
yu, ‘Ya. Thirrarrukayneme kardu nugarn pana ngarra mi
kadin wurlk pumengadhaneme purne i ku mani tharrumut-
mutnemenu. I kardu ngarra tiduk ngarrimpirrukayneme,
nhini-wa ku mani kumparra tharrumutnemenu. I kardu
nugarn terert warda ngatha ku mani tharrumutmutne-
menu i ngarra kardu nugarn pana da mana ngarra kardu
marra-re ngarrimpirrukayneme.’
9 “I bere nukunu kardu nhini-ka ku $40 danirrumutmut-
thaneme pirri kardu nugarn ngarra da kungini thathpirr
wurlk pumpankaretneme-yu.
10 I bere kardu nugarn ngamere nhini ngarra da ngunga
pankapurl wurlk-nu pumpankaretneme-ka pangu warda
purnedhaneme ku mani-nu parnekutnemenu, i pube-
nayengkanirnthaneme purne ku mani ngala parnekutne-
menu. Mu nukunu kardu nhini-ka ku $40 nhini da ngatha
danirrumutmutthaneme pirri.
11 “Bere kardu nugarn peneme nhini-ka ku mani nhini
pardekutkutthaneme i pangu warda wangu purnenad-
haneme ngarra ku pule ngala thathpirr i murrinh warda
parranengkabirrdhaneme parde. 12 I murrinh pumam-
naneme, ‘Ya. Kardu nugarn pana nganaka ngarra da tiduk
thirrimpirrukayneme-ka, wurlk kunungingki da matha
pumempadhaneme parde. Mu ngankuneme-ka wurlk da
pirdithme ngumempadhaneme ngarde ngarra da ngunga-
re kathu pankapurl, nginthirrin ngala wanku ngarded-
haneme. Mu nhinhi-ka ku mani nhini da ngatha tham-
ngarrumutneme kardu ngankuneme terert kanhi warda
ngatha.’
13 “ ‘Mu bere,’ ku pule ngala nhini kathu-ka mamna
ngarra kardu numi ngarra peneme-yu. ‘Awu wurda. Ngay-
ka mere ngadha ngenarruyirrartthaneme, wurda. Mu
nankuneme kardu-ka numamnga-mana-neme-ya ku $40 da
matha-nu wurlk nuyemanemenu nuru-yu.
14 Mu ku mani pana-ka numabathnu-warda-neme
i ngarra da warda wangu nanemenu. Mu ngay
marda merttha ngini-ka ku mani nhini da ngatha
ngampirrumutneme-yu kardu pana ngarra wurlk tiduk
warda ngarrimpirrukayneme-ya i nankuneme ku mani
nhini da ngatha ngamnarrumutneme-yu.
15 Mu ngay ku mani ngarra ngay ngammutmut ngurran-
ka mange ngarra ngay da matha marda manganart ngur-

ran. Mu nankuneme-ka kardu nanganpunkungke-kamaneme nhini-ka da mange patha mampirruneme i ku mani nhini da ngatha ngampirrumutneme kardu pana ngarra da tiduk kathu ngarrimpirrukayneme-yu.' "

16 Bere nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus wurdampirrayith. I murrinh warda mampirra, "Nga. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa pamanu-yu ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. Kardu pana ngathayida kunungingki bamnupak tiduk kathu wurran da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr purrunu kumparra ngarra da Yile neki nukun. I kardu pana ngarra memnungala dim da ngarra putek ngala kanhi bamnupak-ka, nhini kardu-ka kunungingki warda thathpirr purrunu tiduk da ngarra Yile neki nukunu wangu."

Jesus Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Mark 10.32-34; Luke 18.31-34

17 Bere ngarra Jesus pangu warda wangu nadha dini da Jerusalem-nu-ka, nukunu-ka panpunkuwerrneme pulangay nukunu kardu 12-ya mange peneme da matha i murrinh kanhi warda mampirruneme ngarra purnelilidhaneme-yu.

18-19 "Nga peneme. Nubingayepupneme," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nekineme kanhi-ka da Jerusalem-nu warda wangu thurranneme. I da pangu-ka ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu warda nhini-yu. I nhini thangunu ngay-ka pumangibertinu puru ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law puddanpunthethith pumpan. I nhini thangunu-ka pubungipaknu kumparra pangu warra ngarra kardu. I murrinh thirrukduk pumangirdarrithaknemenu ngay manawa da mange wiye mebaththa ngurrini-yu. I nhini-ka murrinh pumanganu warda ngay-ka thu pungibatnu i ngupupnu. I nhini thangunu ngay-ka pubangimardanu i pumangibertnu pangu warda wangu kardu ngarra mere thathpirr Jews-ya. I kardu nhini-ka pirangikampanu parni i thu pumangirdarrilalarrnu parni thu whip-te. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu," Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu.

Palngun Nukunu Zebedee Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu

Mark 10.35-45

20 Bere palngun nukunu Zebedee i wakal nigunu per-
rkenku wanku purnenadhangime ngarra Jesus i perrem-
nawinhipingkarlngime i murrinh mamna nigunu kathu-yu,
“Pule, kardu nhinhi-ka da mange nanganu mani piguna
kanhi-nu-yu?”
21 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Ngarra-wa mange mam-
panu ngay-yu?”

I nigunu kathu-ka mamna, “Ngarra nhinhi-re kardu Pule
ngala thathpirr thinu da kangkarl pangu-ka, piguna kanhi-
ka kardu pule ngala deyida mani penu i penhinganangur-
runu mani ngarra nhinhi ngurru-yu batbat i thakunh-yu?”
Dantharrpu nigunu kathu-yu.
22 Mu Jesus kathu-ka mampirru, “Nanku-ka da mange
mere thathpirr the numabath da mange ngala da matha
pana-yu ngarra narramngidharrpu-yu. Kardu pana ngarra
Jerusalem-ka thu pungithuknu puru i pangilututnu warda
purru. I mange mere patha purunganu. Nanku-ka mange
nhini deyida-nu pumanarrunu puru, na?”

I piguna kathu-ka pumamna, “Yu, nganku-ka marda-wa
ngumangankart nhini-yu.”
23 I Jesus kathu-ka mampirru, “Yu, bere-ya. Mange-ka
nhini da matha pumanarrunu-yu, i nhini-ka mange mere
patha purunarrunu. Mu kardu pana ngarra penginganan-
gurruninthanu ngarra batbat i thakunh-te-ka ngay-ka mere
ngarra nukun mankungkarartnintha kardu nhini-yu. Mu
Yile ngay-ka mampunkungkarart-wardarra-nintha kardu
ngarra batbat i thakunh-te pininthanu-yu,” mampirru Jesus
kathu-yu.

24 Bere kardu ngarra pulangay ngamere kardu 10 kathu-
ka puyempirruyepup murrinh ngarra piguna James i John
pumenadha pe ngarra Jesus i nhini-ka peneme-ka parram-
pirrurithi warda ngarra piguna nhini-nu-yu.
25 Bere nhini thangunu Jesus-ka panpunkuwerrneme
kardu pulangay nukunu-yu i mampirruneme, “Nga pen-
eme. The mana nanthinpunkuneme-ya kardu pule ngala
ngala pangu kardu mere thathpirr Jews-ya. Kardu pule
ngala ngala nhini-ka da tetemanthay pirrimpirra ngarra
kardu-nu-yu. I kardu pule ngala pirrimpirra ngarra kardu
wurnangat nimin-ya.
26 Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini
mani nanemenu. Kardu numi ngatha ngarra nankuneme
marda mart kardu pule ngala pinarrunemenu, nhini
nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-
warda-ngatha-neme kurru nhini-yu.

27 I kardu numi ngatha marda mart kardu kumparra
pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynu-
paknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru.
28 Nginipunh ngay mani kardu ngarra da kangkarl
kathu ngurdamnarrathut-ka ngurrinidha da putek ngala
kanhi kardu-wa-nu manmanpinu ngurru, mere kardu-nu
pumangimanpinu puru. I ngana deyida ngurrinidha da
kanhi-ka kardu-nu ngunarrapupnu i kardu-ka ngay-re-wa
mananthibirnu-nu-yu. Ngay-ka ngunarrapupnu da mange
wiye thangunu numedha nardi. I nhini thangunu-ka kardu
mananthibirnunu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama Perrkenku
Mark 10.46-52; Luke 18.35-43

29 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-
warda-neme-ka ngarra da nan Jericho i kardu wurnangat
parrampunkuriwakneme.
30 Bere kardu kamarrama perrkenku manta pangu da
dinininthadha ngurru ngarra da mayern. Kardu nhini-
ka bimninthayepup Jesus wunku kardu wurnangat wanku
pubeyarrarrdha pardi. I dinininthakaykaydha warda,
"Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David thangunu
kathu. Panhimardathin ngadha ngankunintha-nu i nan-
gankumanpinunintha," mamnintha penintha kathu-yu.
31 Mu kardu wurnangat kathu-ka pumampirrunintha
ngarra penintha nhini-yu, "Ya. Nadhap ngadha. Mere
thininthakaykay, derrk da matha thinintha." Mu peninth-
ka puy deyida wangu dinininthakaykaydha lurruth da
matha i pumenadhanintha dini, "Ya Jesus. Kardu tharnteth-
bath ngarra King David thangunu kathu. Panhimardathin
ngadha ngankunintha-nu i nangankumanpinunintha."

32 I bere Jesus-ka pirret warda mampirrunintha,
"Thangku-nu? Mange ngarra-wa manarruninthanu-
yu?" 33 "Pule," pumamnanintha. "Nan-
gankungkawathaninthanu kamarl ngankunintha patha
ngurruninthabirlbirlnu."
34 Bere Jesus-ka dampunkumardathinnintha penintha
nhini-nu, i menkungkadhadhaptha-warda-nintha pirri ka-
marl ngarra penintha-yu. I bere kardu kamarrama nhini-
ka kamarl patha warda kardininthadha i wurrinininthabirl-
birldha warda i ngarra Jesus warda daninintharíwaktha
wurrini.

21

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Mark 11.1-11; Luke 19.29-38; John 12.12-19

1 Bere nhini thangunu-ka Jesus i kardu pulangay nukunu-
ka punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu. Bere
da nan warra ngadha parramkaruyneme da Bethphage
i da palyirr nhini da nan Olive. I da-ka Jerusalem
warda manta pardedhaneme-yu. I bere Jesus-ka mam-
pirrukaynintha kardu pulangay nukunu kardu perrkenku
purdunkuthukninthanu kumparra warra.
2 "Ya penintha," mampirrunintha. "Kumparra warra
thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-
yu. I ngarra thanintharuynu-re-ka ku tangki i ku wakal
nigunu daninthangkardunu pangu da karrimngintha. Ku-
ka memnginthadharrk-wa pirrim. I thurdunintharerethnu
nanhthi rup i ku perrkenku nhini-ka naninthabathnu
warda kathu thurru ngarra ngay kanhi.
3 Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka,
'Ya. Thangku-nu thurdanninthareretH thanam ku pana-yu?'
Mu murrinh nankunintha-ka kanhi-wa numanananinthanu-
yu, 'Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart
ku perrkenku kanhi-yu. I bere nukunu nhini-ka pur-
dunankuthuknu ku tangki wanku-yu.' " Murrinh-ka nhini-
wa Jesus mampirrunintha-yu. I bere wurdanpunkuthuk-
warda-nintha pangu warda wangu ku tangki perrkenku
nhini-nu-yu.
4 I da-ka nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki
nukunu da murntak warra mam-ka murrinh thathpirr
warda yibim da nhini-re-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu,
5 "Kardu pana ngarra da nan narnam Zion, 'Nga, kanhi
kurran ku Pule ngala nanki ngarra ku tangki wakal kan-
thimnganardarri. Nukunu-ka kardu thanthanka da matha
wurran.' "
6 Bere penintha-ka naninthadha warda dini i ku
tangki perrkenku nhini-ka bangamninthardurt warda pir-
ringinthadha pangu ngarra thelput. I bere ku nhini-ka
wurdanninthareretH warda.
7 I meninthabaththa wurrini ku tangki i ku wakal nigunu
nhini-yu ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kaligu
penintha-ka yingamninthardarriwup ngarra pangkin ku
tangki perrkenku. I Jesus-ka kanarnarrila warda ngarra ku
tangki wakal nhini-yu.
8 I kardu terert-ka nanhthi kaligu ngarra pigunu pardi-
nawewepta purni ngarra mayern pangu warra kumparra
ngarra ku tangki-nu purrulilinu. I kardu ngamere-ka

nithinu mulurn thay wath mani thangunu kathu pumu-
nibewaththa punni i pingangkaweptha purni pangu warra
kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu wunku Je-
sus wanku pinthanhinganardarridha. 9 Kardu wurnan-
gat nimin-ya kumparra ngarra Jesus punnililidha i tiduk
kathu ngarra Jesus parraniriwaktha punni. I kardu-
ka punnikaykaydha i pumenanudha punni, “Ya, mampa.
Nukunu kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala pan-
inu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak
nekingime-yu nukunu King David-ya. Pariparl-warda-
ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu. Yile
neki-ka wurdannhethukngime kardu kanhi-yu. Mampa
pariparlnu-warda-ngime Yile neki-yu.” Nhini-wa murrinh-
yu punnikaykaydha-yu.

10 Bere Jesus-ka pangarntuy warda da Jerusalem ngarra
ku tangki pinthanhinganardarridha. I bere kardu wurnan-
gat pangu pardidha-ka punninkawerrdha kardi i murrinh
pumenanudha pi, “Ya, kardu nangkal kurran pana-yu?”

11 I kardu ngamere kathu-ka murrinh pumerradha pi,
“Nukunu pana kanthim-ka Jesus-wa, kardu Nazareth-
mawu-ya. Nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki nukun
wurdanpirrayith wurran, ku prophet-wa nukunu-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdaptha Purni Ngarra Da Church Ngala

Mark 11.15-19; Luke 19.45-48; John 2.13-22

12 Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala
kardu Jews pigunu. I kardu bampunkardu thelim pumedha
pardi i peyim pumedha pardi ku yinpi, ku thip, ku
nenigut i nanhthi purrkpurrk wanku ngarra da church
ngala nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda
kardu nhini-yu. I daniwinhekpaktha wurrini nanhthi table
kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku mani
purninmatkuttha-yu. I wurriniwuthpuththa nanhthi chair
kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku yinpi
thelim pumedha pardi.

13 I bere Jesus kathu-ka murrinh warda mampirra kardu
nhini-yu, “Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh nukunu
yibimna-yu, ‘Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-nu pi-
rawatnu i parningangerrennu.’ Mu nanki-ka nubemkar-
durdu narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap nar-
nam kardu ngarra terert thangunu kathu-yu,” Jesus kathu-
yu mampirra.

14 Bere kardu pulith i kardu kamarrama-ka punninadha
ngarra da church ngala nhini da, i Jesus-ka patha men-

pathadha wurrini-yu kardu matharr-wunngini terert nhini-yu.

15 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka kardu mampunkumar-darakineme warda nhini nukunu Jesus-ka da mange patha patha merradha wurrini-yu i kardu mamay wanku murrinh pikaykaydha ngarra da church ngala nhini-yu. Murrinh kanhi-wa kardu mamay pikaykaydha i pumenanudha pi, "Ya, mampa. Nukunu kardu kanhi karrim-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya. Mampa, pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala karrim kanhi-nu-yu."

16 Bere kardu ngalantharr nhini kathu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, "Ya, dimpirrayepup thirrim kardu mamay pana parnamkaykay-yu?" I Jesus kathu-ka mur-rinh mampirra, "Yu berengunh, ngay-ka bimpirrayepup ngarrim. Mu nankuneme-ka rit ngadha numedhaneme-ya murrinh kanhi ngarra Yile neki-yu, 'Kardu mamay terert-ka murrinh tiparlti ngarra Yile neki-nu pariparlnu parni-yu.' "

17 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da Jerusalem thangunu kathu-yu i da Bethany warda wangu purnedhaneme i pangu da parnamkawitneme-yu.

Thay Mi Fig Mere Pinthangettha
Mark 11.12-14,20-24

18 Bere da thipinhire nhini-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da nan thangunu-yu da Bethany i punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu.

Bere Jesus-ka mi medeyi wurrinidha.

19 I nukunu bamkardu-yu nanhthi thay nanhthi nginipunh mi kurrangarr mani thay nan-ya fig-yu. I wurrinidha pangu da ngarra thay nhini da mi-nu. Mu mi-ka mere berdurttha, wurda, mu nanhthi mulurn da matha dinidha. Mi-ka mere da ngatha pinthangettha ngarra thay nhini-yu. I bere Jesus kathu-ka murrinh mamna warda ngarra thay nhini-yu, "Nga. Nhinhi thay pana thirrim-ka mi-ka mere deyida thinthatutnu thirra." I bere thay nhini-ka demkawath warda.

20 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pubamkangkarduneme thay demkawath i pumemmardart-da-matha-neme. "Ya," pumemnungkuneme. "Ngarra-re thay pana-yu mere pirdith demkawath-yu?"

21 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi-yu. Nankuneme ngatha murrinh thathpirr numangabathneme nuru, nhini nankuneme deyida-ka mange nginipunh pana deyida mani niyemanuneme ngarra thay pana mani karrim-yu. I ngana deyida ngarra da palyirr ngala pana karrim numananemenu, ‘Da palyirr ngala, thewirnturt i ngarra da lalingkin thununukunu.’ I nhini da palyirr ngala-ka murrinh warda manarrubathnuneme, kununuku nhini-yu.”
22 I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ngarra Yile ngayre nadharrpununeme-ka nhini murrinh thathpirr numanabathnuneme da panarrumutnuneme-ya i nhini nukunu-ka kanarrumut-da-matha-neme nhini-yu.”

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Jesus Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu
Mark 11.27-33; Luke 20.1-8

23 Bere nhini thangunu-ka Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra church ngala kardu Jews pigunu. I ngarra nukunu-re kardu wurdininthethiththa dini ku yilarn ngala ngala thathpirr i kardu pule ngala ngala thathpirr punnenadhaneme. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Nhinhi-ka nangkal thangunu murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thurran kardu kanhi-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?” Parramkadharrpuneme.
24 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nga. Ngay-ka murrinh deyida nganankudharrpunemenu. I murrinh thathpirr ngatha nangidhartnemenu nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu warda kardu nangkal wurdanngithuk-yu da mange kanhi-nu ngamam ngurranyu.
25 Nangkal kardu John the Baptist wurdanthuk-yu kardu pana-ya ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-reyu? Nangkal nimin thathpirr wurdanthuk nukunu-yu? Yile neki thangunu kama i kardu thangunu kama-ya, ngarra nimin-yu?” Dampunkudharrpuneme Jesus kathu-yu.

Bere kardu peneme nhini-ka puddanadharlurldhaneme pe murrinh mange peneme ngatha. “Murrinh kanhi ngatha pumananemenu, ‘Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu’, nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda, ‘Mu thangku-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the Baptist-yu?’

26 I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananemenu,
‘Kardu thangunu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-
yu.’ Nhini-ka kardu wurnangat kanhi-ka ngarra warda
mange kumanheneme nhini-yu?” Nhini-wa murrinh pume-
nanudhaneme pe kardu peneme nhini-yu. I perrempun-
manham kardu wurnangat, nhini-ka kardu wurnangat-
ka the-wa panthidha purni Yile neki wurdanthuk nukunu
John the Baptist-yu i murrinh ngarra Yile neki thangunu
wurdanarrayiththa wurrini-yu.
27 Bere kardu peneme nhini kathu-ka pumamna-warda-
neme ngarra Jesus-yu, “Yaa. Ngankuneme-ka mere the
ngumabathneme nangkal nimin wurdanthuk nukunu John
the Baptist-yu.” Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yu,
bere-ya. Nhini ngay-ka mere deyida manarru-nukun-neme
nangkal ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi ngarra ngay
ngamam ngurran-yu.”

Murrinh Kardu Yileyile i Wakal Nugarn Perrkenku

28 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra ku yilarn
ngala ngala i kardu pule ngala ngala, “Nga. Nubingayepup-
kathu-neme murrinh kanhi ngurdinarruyithnemenu.
Kardu yileyile-ka kardu wakal nugarn perrkenku
menkubertidha kardi.
“Bere nukunu wurrininadha ngarra wakal nugarn
kumparra-nu, i mamna, ‘Ya. Thurrunu pangu marra kanhi i
wurlk nanganu ngarra mi kadin ngay ngarra mi grape terert
wurdarnturturt wurran.’
29 Mu wakal nukunu nhini-ka mamna, ‘Awu, mere marda
mart wurlk pangu ngamanu-yu.’ Mu da nakurl-te nukunu
nhini-ka mange nukunu da ngatha mam, ‘Awu, bere ngatha
ngurrunu.’ I ngarra mi kadin nhini wurrinidha i wurlk
warda menadha wurrini.
30 “Bere nukunu yileyile nhini-ka wurrininadha ngarra
wakal nukunu numi i murrinh mamna, ‘Ya. Thurrunu
pangu marra kanhi i wurlk nanganu ngarra mi kadin ngay
ngarra mi grape terert wurdarnturturt wurran.’ I nukunu
nhini-ka mamna ngarra yile nukunu, ‘Yu yile, mampa-
ya.’ I nukunu nhini-ka pangu warda nadha dini, mu mere
wurridha ngarra mi kadin wurlk-nu-yu.”
31 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu
peneme nhini-yu, “Nganaka, kardu wakal ngarra nimin
murrinh mamnabath yile nukunu-yu?” I kardu kathu-ka
pumamnaneme, “Kardu pana nimin wakal kumparra-ya.”
I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Murrinh
thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Kardu nugarn pana
ngarra ku mani parnamnanmatkut ku Government-nu i
ku mani pumamnankapdap pumpan, i kardu palngun

wiye wiye deyida wanku, kardu nhini-ka da mange wiye parnipirrnu warda i da mange ngarra Yile neki nukunu warda pariwaknu purru i da ngarra Yile neki nukunu wangu purunu, mu nankuneme-ka wurda-wa.

32 Nukunu nan John the Baptist-ka pangamnarraruy i damnarrangkarda da mange yuthpan-yu. Mu nankuneme-ka mere murrinh numenabaththaneme nukunu-yu. Mu kardu nhini ngarra ku mani parnamnanmatkut i kardu palngun wiye wiye nhini-ka murrinh pumamnabath. I nhini nankuneme-ka nubampunmangkardu-wa mange nhini pumedha purni, mu nankuneme-ka mere narnepart-thaneme da mange wiye nhini ngarra numebaththaneme nurne i mere murrinh numenabaththaneme nukunu John the Baptist-yu, wurda da matha.”

Murrinh Kardu Ngarra Mi Kadin Ku Pule Ngala Nukun Piranapedha Pardi

Mark 12.1-12; Luke 20.9-19

33 “Nga.” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nubingayepup-kathu-neme murrinh numi kanhi murrinh yibimkamnum-ya. Bere kardu pule ngala ngarra mi kamarl mi grape bebirrbirrdha wurrini da ngarra putek nukunu. I nhini thangunu-ka nanhthi palyirr bengkardadha wurrini pana-re daniwegattha wurrini. I mampatha nanhthi palyirr werlpen pewerti marda mi kakpa-nu i punnuriyerrknu me-re. I thelput kangkarl deyida bangamkarda kardu-nu pirrabirlbirlnu pi kardu nukun mi grape nhini kanidarrarart. Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne. I murrinh mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu i mi warda pumemarryerrnemenu nhini-yu.’ Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu nadha dini.

34 “Bere, da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re mi thungku thungku wurriningkadhuktha-ka nukunu ku pule nhini-ka kardu ngarra nukunu wurdanpunkuthukneme mi pumanayerryerrnemenu kardu pana thangunu ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde.

35 Mu peneme nhini-ka pumanganpunkurtaneme kardu nugarn nhini ngarra kardu pule wurdanpunkuthukneme-yu. I kardu numi-ka thu purnebatthaneme parde, i kardu numi-ka thu pumpankabatneme puddankarinumineme, i kardu numi-ka nguni palyirr pubewelerrdhaneme parde.

36 “Bere nhini thangunu kardu pule ngala nhini-ka kardu
deyida wurdanpunkuthukneme kardu terert tharrngini
warda mi pumanayerryerrnemenu. Mu kardu pana ngarra
mi kadin nukunu piranapedhaneme parde-ka thu deyida
kathu punninkuthukthaneme parde.

37 “Bere nhini thangunu nukunu kardu pule ngala nhini-
ka wakal nugarn ngarra nukunu thathpirr wurdanthuk. I
murrinh memnu, ‘Wakal ngay pubinayepupnemenu i mere
thu kubat-nukun-neme.’

38 Mu bere, ngarra kardu nhini-re pubamkangkarduneme
kardu wakal ngarra kardu pule ngala nukunu, nhini-
ka murrinh warda pumemnungkuneme, ‘Ya, nhini da
kunungam kem wakal nukunu thathpirr kardu pule-yu.
Da nakurlnu ngarra yile nukunu-re pupupnu-ka nukunu
warda mi kadin ngala kanhi martnu i mabathnu pi-yu.
Ka, purru-wa-neme i thu pubatnemenu ngangka da i nhini
nekineme warda-wa mi kadin ngala kanhi pumartnemenu.’

39 Bere peneme nhini-ka pumangankartaneme wakal
nukunu kardu pule nhini-yu i punnungamkakuneme pangu
wangu outside ngarra mi kadin i thu pumpankabatneme i
puddankarinumi-warda-neme nhini-yu.”

40 I bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Mu nga. Mur-
rinh mani numanganemenu. Ngarra kardu pule ngala
nhini kathu kurdiwurl, ngarra mana warda mange nhini-
yu marrunemenu ngarra kardu peneme pana ngarra wakal
nukunu thu pumpankabatneme-yu?” Dampunkudhar-
rpuneme.

41 I peneme kathu-ka pumamnaneme ngarra Jesus,
“Nukunu kardu pule nhini-ka thu punkuthuknu-warda-
neme i purdunkurinuminuminemenu thathpirr warda pen-
eme wiye nhini-yu. I kardu ngamere deyida pirrar-
rukaynemenu mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu
parne-yu, kardu nhini-ya ngarra mi grape mi thungku
pumanayerryerrnemenu parne.”

42 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme, “Nga.
Nankuneme-ka murrinh rit ngadha numedhaneme mur-
rinh ngarra Yile neki nukun yibimnangurrkurrk-yu? Kanhi-
wa murrinh nhini-yu. ‘Kardu nugarn pana ngarra thelput
pubengkardadha pardi nanhthi palyirr-te, nanhthi palyirr
numi punnungamku, nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pa-
mam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka
tetemam warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I da
thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr
nhini thangunu-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr
nhini-yu, i nhini-ka patha warda thathpirr.’

43 “I nga.” Jesus kathu-ka mampirruneme. “Yile neki-
ka mere warda mange patha manarrunemenu purru i
mere ku Pule ngala pinarrunemenu ngarra nankuneme-
yu, wurda. Mu kardu ngamere deyida ngarra da mange
nukunu parrarntiwak thathpirr pumpan-ka, da mange
patha marranu purru i ku Pule ngala thathpirr pirranu-yu.
44 I nga. Kardu ngatha bamengkatnu ngarra palyirr
tetemam ngala nhini, nhini nukunu-ka buydhanmertal-wa
nhini-yu. I nanhthi palyirr nhini ngatha kaniyegarl ngarra
kardu, nhini-ka bamerl da matha nhini-yu.” Jesus kathu-yu
mampirruneme.
45 Bere, ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu Pharisees
nhini murrinh pubimnayepupneme-ka, kardu peneme-
ka pumangankamartaneme murrinh nhini Jesus wurdan-
punkuyithneme murrinh mampunkungkardarrathneme-
yu.
46 I nhini-ka parramnarithi-warda-neme i
pumertadhaneme-wa. Mu wurda, peneme nhini-ka
parnamkapartneme, nhini-ka perrempunmanham ngarra
kardu wurnangat. I kardu wurnangat nhini-ka murrinh
kanhi pumedha purni, “Ya. Nukunu pana Jesus-ka ku
prophet thathpirr-wa pana kurran-yu.” Kardu-yu pumam.

22

Jesus Dampunkudharrpuneme Ngarra Kathu Christ Darntethbath-yu

Mark 12.35-37; Luke 20.41-44

41 Bere kardu Pharisees ngamere puyemnawerrneme
ngarra Jesus, i murrinh dampunkudharrpuneme i mampir-
runeme,
42 “Ya, kardu nukunu nhini Christ nganaka? Kardu ngarra
kathu darntethbath nukunu nhini-yu?” I peneme nhini
kathu-ka pumamnaneme, “Nukunu kardu darntethbath-ka
ngarra King David thangunu-wa.”
43 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga.
Ngepan ngarra Yile neki nukunu murrinh kanhi mamna
ngarra King David da murntak warra, ‘Nukunu Christ-
ka ku pule nhinhi-wa nananu thurru.’ Mu nankuneme
numamnganeme-ka nukunu nhini-ka ngarra King David
thangunu kathu darntethbath-yu. Nhini-ka thangku-dha
King David menadha wurrini ‘Pule-yu’?” Mampirruneme
Jesus kathu-yu.
“Nga. Kanhi-wa murrinh-yu ngarra nukunu King David
mam-yu,
44 ‘Pule ngala Yile neki murrinh mamna ngarra ku pule
ngay-yu, “Nga. Kanhi thinu ngarra ngay batbat-te i kardu

pule ngala deyida wanku thinu. I kardu pana ngarra
mere marda kumanhert kuru, nhini ngay-ka ngirranputhnu
pangu warra kumparra, i nenawinhipingkarlnu ngarra me
nhinhi.” ’ Nhini-wa murrinh King David darntilil-yu.
45 King David-ka ‘Pule’ menadha wurrini kardu Christ-yu.
Mu ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra
King David thangunu-yu?” Jesus kathu-yu dampunkudhar-
rpuneme.
46 Mu mere nangkal ngadha murrinh nhini-yu dedhart-
tha. I da nhini thangunu kardu nhini-ka mere deyida mur-
rinh perradharrpudhaneme nhini-ka perremkamanham-
weyida-neme nhini-yu.

23

Murrinh Kardu Ngarra Da Jerusalem Jesus Marda Menarttha Wurrini

Luke 13.34-35

37 Bere Jesus-ka bempirrangkarnirn warda kardu ngarra
da Jerusalem pardipuptha-yu i medha warda dini murrinh
mange nukunu, “Ya, kardu Jerusalem-nan-mawu. Ngay-
ka damngimardathin-wa dim nanki-nu-yu. Nanki-ka thu
numpanpunthuk numpan ku prophet-yu i nguni palyirr
nubangampunpelerr numpan kardu nugarn pana ngarra
Yile neki kathu wurdanpunthuk nanki-nu. I da terert da
matha ngay marda menanarttha ngurrini-yu i menanman-
pidha ngurrini-yu i menanperdurdudha ngurrini mangini
ku kalekale thikin mani mampunperdurdu-ya ku ngarra
wakal nigunu. Mu nanki-ka mere marda numengerttha
nuyi nhini-yu. 38 Mu nga. Yile neki-ka paninanpartnu
warda nanki-yu i da church ngala nanki.
39 “I ngay murrinh manarranu-ka nanki-ka mere deyida
nubangingkardunu, mu da ngarra ngay thathpirr ngur-
diwurlnu da ngarra putek ngala kanhi. I da nhini-
nu-re nanki-ka murrinh kanhi warda numanganu, ‘Ya
mampa, pariparlnu-warda-ngime kardu kanhi ngarra Yile
neki kathu wurdanthuk wunku lurruth ngala Yile neki
nukunu.’ ” Nhini-wa murrinh Jesus denarramardamtha
dini kardu ngarra da Jerusalem pardidha-yu.

24

Jesus Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu

Mark 13.1-2; Luke 21.5-6

1 Bere Jesus-ka yungawuy ngarra da church ngala pigunu
kardu Jews i nungardurr warda. I kardu pulangay kathu-ka

pumamnaneme, “Pule nga. Da church ngala kanhi karrim-
ka da ngala nawa? I da-ka patha-wa thathpirr.”
2 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Da church ngala kanhi
ngarra nubamkangkarduneme nibimka-ka da nakurl-nu-
wa kardu-re pubayimpurrnu puru palyirr terert kanhi-yu.
I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re
buymardarrurrnu purru.”

*Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubar-
durtnu*
Mark 13.3-13; Luke 21.7-19

3 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka pun-
nadhaneme i pirrimkamardawithneme da palyirr nan-nu
Olive i da kangkarl parnamkawupneme. Bere ngarra kardu
makardu mana warda-ka pulangay nukunu-ka purnenad-
haneme ngarra Jesus i pumamnaneme, “Ya pule. Minthire
kardu thu kuy pubayimpurrnu puru-yu da church ngala
pangu karrim-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme the
ngumabathnuneme-yu da ngarra manta warda da nhini-
re puyimpurrnu puru-yu? I ngana deyida ngarra-re the
ngumabathnuneme-yu da putek kanhi panirikerdeknu-yu
i minthire nhinhi thurdiwurlnu kathu-yu?” Parramkadhar-
rpuneme.
4 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme.
Nankuneme-ka thawath wangu nanemenu kardu pana
ngarra murrinh thirrukduk panarrayirrarartnu-yu. 5 Nga.
Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-yu i mur-
rinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi
mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki
wurdanngithuk ngay-yu.’ I kardu wurnangat ngamere
deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu nhini-
yu.
6 “I nanki-ka nubirrayepupnu kardu wurnangat thu kuy
ngala da matha puyuwurdupnu da manta kanhi ngatha-
ya. I nuyurrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala
puyithuknu puru da ngathparr pangu wangu-ya. Mu
nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu mange-ka
nginipunh nhini mani-wa puyemanu puru-yu. Mu da putek
kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-nu-re-yu.
7 Kardu wurnangat warda pumethanu puru da nga-
mengka da numi numi nhini thangunu kathu. I kardu
pule ngala ngala i kardu ngarra peneme ngatha pumethane-
menu puru-ya. I da putek-ka purrurangkaltangkalnu da
pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat-ka mi dhepdhep-ka
mami parninu.
8 I da nhini-re-nu-ka kardu-ka da tetemanthay pubar-
durtnu puru da puretnu-yu.

9 “I nga. Kardu-ka mere marda pumananartnu puru
nhini-ka ngay thangunu weyida narramngiriwak numpan
nhini-yu. I kardu-ka purunanngawurtnu i pumananbertinu
puru ngarra murrinh court wangu. I kardu thu punan-
thuknu puru i pudduntinuminuminu-yu.
10 I da nhini-nu-re-ka kardu wurnangat pangu-ka parni-
partnu warda Yile neki-yu. I kardu darrikardu ngamere
pigunu-ka pangu warda wangu pumenubertinu puru
ngarra thu pubatnu i puwelerrnu parni. I kardu nhini-ka
mere warda marda pumunurtnu parni.
11 “Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-
yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh
kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile
neki wurdanngithuk ngay-yu.’ I kardu wurnangat ngamere
deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu nhini-yu.
12 I da wiye thathpirr-ka buylangnu da pana ngangka-
re i kardu wurnangat-ka mere warda marda pumenurtnu
parni.
13 Mu kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu pangiri-
waknu thathpirr pani i mere kaningipart nukun-ka kardu
nhini-ka bere matha wangu paninu ngarra ngay-yu da
kangkarl wangu-yu.
14 Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu
da nhini-re-yu. Mu da marra-re warra ngadha-ka mur-
rinh thelerrdhe patha ngarra ngay nanthelerrnu nuru da
ngarra pana ngangka-re-ya ngarra kardu wurnangat warda
ngatha. I kardu-ka the warda pumabathnu ngay da matha
ku Pule ngala thathpirr pinarranu. I nhini thangunu-ka da
putek kanhi-ka panirikerdek-da-nu-matha nhini-yu.”

Kardu Walmamka Thathpirr Pirranu Ngarra Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu

Mark 13.14-23; Luke 21.20-24

15 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Murrinh
kanhi-ka nubiyepup-thathpirr-neme i numangimartane-
menu. Nga, nubangkardunu kardu walmamka kardu kur-
dumparle thathpirr pirranu ngarra da church ngala pangu-
yu. Nukunu nhini-ka Yile ngay mere marda thathpirr mart
kurru. I nukunu nhini-ka mere mani kanirdi i kirra ngatha
ngarra da church pangu-yu. Nukunu kardu ngalantharr
murntak Daniel ku prophet-ya, murrinh darntilil ngarra
nukunu kardu wiye nhini-yu.
16 Mu bere ngarra nukunu ku walmamka nhini-re
nubangkardunu pirranu pangu-ka tharra pirtpirt da matha
nunnuwinhatnu ngarra da palyirr da ngathparr pangu
wangu-yu nanki-yu kardu ngarra da Judea narnam-yu.

17 I ngarra da nhini-nu-re-ka kardu ngatha pinu ngarra
thelput werlpen da kangkarl kathu-ka, nukunu nhini-
ka mere deyida kanirdi ngarra thelput nukunu nanhthi
purrkpurrk nukunu-nu panikutnu, mu tharra da matha
punuwinhatnu ngarra da palyirr-nu wangu-yu.
18 I kardu deyida ngarra mi kadin panirurtuynu ngatha-
ka nukunu nhini-ka mere deyida punnu pi pangu ngarra
thelput nanhthi kawut nukunu-nu martnu, mu tharra
da matha punuwinhatnu nhini-yu ngarra da palyirr-nu
wangu-yu.
19 I da nhini-nu-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu
kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu
palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru
ngapurlu.
20 Nhini Yile ngay nadharrpunu da tetemanthay nhini-
ka mere karuy nukun da ngarra burrburr-yu i da ngarra
Saturday-ya.
21 “I da nhini-re-ka kardu wurnangat warda ngatha da
tetemanthay nimin-ya pubardurtnu thu kuy ngala nhini
thangunu-yu i da nginipunh nhini mani-ya. I da ngarra
marra-re kathu ngarra Yile ngay mampatha da putek ngala
kanhi i kardu wanku mampatha i da ngarra marra kanhi
da mana thim-ka da tetemanthay ngala nimin-ka mere
puberdurdurttha puyi da nhini-re-yu, mu da tetemanthay
ngala nimin-ka kurran-wa kathu nhini-yu da nakurlnu-yu.
I da tetemanthay ngala nhini thangunu pirtalnu-ka nhini-ka
mere deyida paninu warda nhini-yu.
22 Mu da tetemanthay ngala nhini ngatha pirranu bere
ngatha wangu-ka nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha
puruwuwupnu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mere warda pur-
dumurlnu da tetemanthay ngala pirdithme nhini pirranu-
yu. Mu pangu da wangu ngaliwe bartal-da-nu-matha da
tetemanthay nhini-yu kardu pana-nu kardu ngarra nukunu
thathpirr kardu ngarra mampunkarart-ya.”
23 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga.
Da ngarra nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh
pumanarranu-ya murrinh nginipunh kanhi mani-ya, ‘Nga
nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim kanhi, Yile neki
kathu wurdanthuk nukunu-yu.’ I ngana deyida murrinh
kama pumanarranu-ya, ‘Nga nubangkardu. Nukunu Christ-
ka karrim pangu-ya.’ Mu murrinh nhini-ka mere thathpirr
murrinh nhini-yu, murrinh thirrukduk-wa. I mere murrinh
nukun numarrabath nhini-yu.
24 I kardu parurtuynu pira kardu Christ thirrukduk-ya
kardu pumenurartnu parni Yile ngay mana-wa kurdunthuk.
I ngana deyida kardu nugarn ngamere deyida parurtuynu

pira kardu pumenurartnu parni murrinh ngarra Yile ngay
mana-wa kurdurrayith kani. Mu kardu nhini-ka kardu
thirrukduk deyida. I kardu nugarn nhini-ka mange ngala
ngala terert puyemanu parni-ya wunku nanhthi lurruth
ngala deyida puyemanu parni. I kardu wurnangat warda
ngatha pumerramardatnu parni. I kardu nhini kathu-ka
panarrayirrarartnu parni kardu wurnangat warda ngatha i
nanki kama kardu ngarra Yile ngay nukunu-yu kanarrayir-
rart nukun.
25 Nga, nubingayepup kathu. Ngay-ka mamnarruneme
ngem murrinh terert kanhi-ka the numabathnemenu da
nhini-nu paruynu-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.
26 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga.
Da ngarra nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh
pumanarranu-ya murrinh nginipunh kanhi mani-ya, 'Nga
nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim pangu ngarra da
darrinpirr pularn i Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-
yu.' Mu wurda, mere nukun nuru da pangu-yu. I kardu
ngamere deyida kama murrinh pumanarranu-ya, 'Nga
nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim pangu marnarri
dim-ya.' Mu wurda, murrinh mere nukun numarrabath
nhini-yu.
27 I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu i
pangilarrangnu purru-yu nginipunh thu malarntath mani
dimmamath i damkayip da terert warda ngatha mange
nginipunh nhini da mani ngay ngurdiwurl-deyida-nu
kathu-yu."
28 Bere Jesus kathu-ka pumamnaneme, "Ngarra ku
nginipunh yibimpup kabim-ka nhini-wa da-yu ngarra ku
tiwungku puyuwerrnu-yu."

Kangkarlmawu Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

Mark 13.24-31; Luke 21.25-33

29 "I nga." Kangkarlmawu kathu-yu mampirru-deyida-
neme. "Ngarra thu kuy ngala nhini i da tetemanthay
ngala nhini thangunu-ka nanhthi ngunga-ka mere warda
palarrangnu pirra, wurda warda nhini-yu. I ngana deyida
nanhthi merrk-ka mere warda pangkawipnu pirra-yu.
I nanhthi pilinh-ka parniyimpurrnu kangkarl kathu-yu.
I nanhthi pana kangkarl karnam-ka pirangkaltangkalnu
warda nhini-yu.
30 I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu
ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu
ngarra kalakkalak ngurrurdurdinu kathu. I kardu-ka du da

matha parnikarrknu ngarra pubangingkardunu kardu Pule
ngala thathpirr warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi
lurruth ngala i ngay da matha warda pangilarrangnu purru-
yu.
31 I nanhthi trumpet ngala warda lurruth pirrakaynu
i ku angel warda ngurdunthuknu kardu ngarra Yile
ngay nukunu purunmetkutnu i punperrnu puru da pana
ngangka-re-ya. Kardu nhini ngarra Yile ngay menkararttha
wurrini da ngala kurran kanhi i ngangka-re-ya."
32 Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirruyithneme
i mampirruneme, "Nga. Numangkathannu nanhthi thay
thangunu kathu. The mana nanthin-ya nanhthi marlan-
pakpak ngarra thay-yu pangarntuy warda-ka nhini-ka da
thangku manta warda nhini-yu, nawa?
33 I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-
re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-
ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay
ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku
Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.
34 "Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini
i da terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme
ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnan-
gat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu.
35 I nga, nanhthi ngunga, merrk, nanhthi pilinh i da putek
ngala kanhi-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka
da-nu warda panirikerdek-da-nu-matha. Mu murrinh
thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek,
wurda."

Kardu Mere Nangkal The Mabath Da Nhini-yu Ngarra Kangkarlmawu Purdiwurlnu Kathu-yu

Mark 13.32-37; Luke 17.26-30,34-36

36 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Mu
da nhini-nu-re ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-
ka, kardu-ka mere nangkal-wa the mabathnu da nhini-nu-
yu. I ku angel deyida wunku mere the pumabathnu-yu i
ngay deyida wanku da nhini mere the mabathnu-yu, ngay
ngarra wakal nukunu thathpirr-ya. Mu Yile ngay da matha
the kanthin dim da ngarra ngay purdungithuk-deyida-nu-
yu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.
37-39 Nga. Da murntak warra nganaka ngarra nukunu
Noah tharntu ngala bangarnerde. Nukunu Noah-ka mur-
rinh merradha kardi da mange wiye parnipartnu i pud-
dinawurlnu ngarra Yile neki i mere the pumebaththa
da minthire kura ngala parraruynu-yu. I bere kardu-ka
murrinh-ka mere pubinayepuptha mu bere matha wangu

mi pardimurrktha kura pardigurdugurduktha i bere ngatha
wangu kardu nugarn i palngun pubanamardurdidha punni
i ngarra Noah da mana parnamkardingime ngarra tharntu
wunku kardu darrikardu nukunu. I nhini thangunu-ka
kura ngala warda kanamyel kura ngala nimin-ya wur-
rinidha i kardu-ka dampunthiwik warda. Mange nginipunh
nhini mani kardu pumedha pardi da ngarra nhini-re-ya. Mu
kardu-ka mange-ka piyema-deyida-nu parni da nakurlnu
ngarra ngay-re ngurdiwurlnu kathu-yu.
40 I nga," Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Ngarra
ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka kardu nugarn
perrkenku-ka paninintharurtuynu ngarra mi kadin. I
Yile ngay-ka pamardawithnu numi kangkarl i numi-ka
panipartnu pangu da wangu.
41 I kardu palngun perrkenku-ka mi kamarl pilanginthay-
erlnu pani. I Yile ngay-ka numi da matha pamardawithnu
kangkarl wangu i numi deyida panipartnu pangu da wangu.
42 "Nhini nankuneme-ka niranunginikatnuneme i
nuyungabirlbirlnuneme nhini-ka mere the numabathneme
da minthire ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-yu,
kardu Pule nankuneme-ya.
43 Nga. Kardu darrarartka nganaka. Nukunu-ka purrunu
pangu ngarra thelput ngarra kardu-re mere mankulkulnu
pi i mangkardap warda nanhthi karnabuy-nu. Mu kardu
ngatha mankulkul ki-ka kardu darrarartka nhini-nu-yu,
nhini-ka kardu-ka kiranginikat warda kardu nhini-nu-yu
i kubumadhap warda darrarart nhini-yu ngarra thelput
nukunu-yu.
44 Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka mere
the numabathnu minthire ngay ngurrunu kathu-yu,
nhini nanki-ka niranginginikatnu i nuyungamardamar-
danu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu," Jesus
kathu-yu mampirra.

*Kangkarlmawu Murrinh Dampunmardate Kardu Wur-
nangat*
Luke 12.35-48
45 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra,
"Kardu pana ngarra wurlk patha mamna wurran ku pule
ngala nukunu-nu-ka nginipunh kardu kanhi mani-wa. Nga,
kardu pule ngala-ka memmangkart kardu ngarra wurlk
thangunu kathu pumenadha punni thelput ngarra nukunu
pirranapenu pi i kardu pule parethbathnu kardu pule
pirranu ngarra kardu nukunu. I nhini thangunu kardu
pule ngala-ka nungardurr pangu warda wangu da ngarra
numi-nu. I kardu pule numi ngarra darntethbath-ka thelput

dirranapedha kardi-yu i wurlk danirramutmuttha wurrini i
mi dhepdhep danirramutmuttha kardi ngarra kardu nhini-
yu. Nukunu kardu nhini-ka kardu patha-wa.
46 Bere da nakurl-te kardu pule ngala nhini-ka wurdawurl
deyida kathu i bamkardu kardu pule numi-yu da mange
patha wurrinidha i nhini-ka le warda kardinadha kardu
pule ngala nhini kathu-yu.
47 Bere kardu pule ngala nhini-ka banpak warda kardu
pule numi nhini-yu nanhthi terert ngarra nukunu pir-
ranapenu pi-yu.
48 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Mu kardu nhini
murrinh kanhi ngatha midha, 'Yaa, kardu pule ngala pangu-
ka da pirdithme kanarnum-ya.
49 Ngay-ka kardu mere mange patha marrabathnu ngi
kardu ngarra nukunu-yu.' I nhini thangunu nukunu-ka thu
panpunthuk warda kanam i mi dhepdhep kanammurrk i
kura murlak ngala da matha kanamkurdugurduk wunku
kardu ngamere ngarra kura parnamkurdugurduk.
50 Mange nhini mani nukunu kama kurru-ka nukunu-
ka nhini-ka mere mani the-wa mabath ngarra pule ngala
purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I mere mani-wa makulkul
ki nhini-yu.
51 I ngarra nukunu pule ngala nhini-re purdiwurlnu-ka
nhini bangkardunu nukunu-ka kardu wiye-wa nhini-yu i
nhini-ka pubatnu warda i purdungkarelnu nhini-yu kardu
da ngarra wiyenpun parnam pangu-ya wunku nanhthi
yidingurr ngala da matha parninu."

25

Murrinh Ngarra Kardu Mardinhpuy 10

1 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga pen-
eme. Da nakurlnu ngarra ngay ngurdiwurl-deyida-nu
kathu-ka, nhini-ka mangini murrinh ngurdinarruyithne-
menu kanhi mani manarrunemenu-yu.

"Bere, kardu mardinhpuy 10 pumangankakutngime
thungku lem numi numi i parramkaribirlngime i
pumpankardurr-warda-ngime kardu nugarn pubamard-
abinungime i ngarra thelput warda pumangebertinungime
ngarra kardu palngun buynginthamardinu warda, i mi
dhepdhep-nu parnemurrknungime.
2 "Bere kardu mardinhpuy 5 ngamere nhini-ka kardu
pelpith wiye-wa pardedhangime, i kardu mardinhpuy 5
ngamere nhini deyida-ka kardu pelpith patha-wa parded-
hangime.

3 Kardu mardinhpuy 5 pelpith wiye pardedhangime
nhini-ka thungku lem peningime pumebaththangime purne
wunku nanhthi kerosene kunungingki pana da matha
ngarra thungku lem dininganamardadha-yu.
4 Mu kardu mardinhpuy 5 pelpith patha pardedhangime,
nhini-ka thungku lem peningime pumebaththangime purne
wunku nanhthi kerosene ngala ngarra nanhthi pul wanku
pumebaththangime purne.
5 “Bere kardu nugarn nhini ngarra buynginthamardinu
warda-ka da pirdithme da ngatha kardidha, mere da ngatha
deruydha. I kardu mardinhpuy peningime nhini-ka kardu
warda pardewalawalakadhangime i ngurrnguwarl warda
pardengurrkurrkthangime.
6 I bere da thipinhi nhini-ka da kalkkalk-ya kardu numi
kathu pirrimkay, i mam, ‘Ya. Kardu nugarn nhini-ka
pangu kathu kurran, kardu nhini-ya ngarra palngun warda
buynginthamardinu. Ka, purru-warda-ngime i pubamard-
abinungime.’
7 “Bere kardu mardinhpuy nhini-ka perremkawirnturt-
warda-ngime i thungku lem warda parramkaribirlngime.
8 I kardu mardinhpuy pelpith wiye pardedhangime
nhini-ka murrinh warda pumampirrungime ngarra kardu
mardinhpuy pelpith patha pardedhangime, ‘Ya. Nanhthi
kerosene mani kathu. Thungku lem ngarra ngankungime-
ka wurrankarrarr warda.’ 9 Mu peningime pelpith
patha pardedhangime nhini kathu-ka pumampirrungime,
‘Awu, ngankungime-ka nanhthi ngarra ngankungime
da matha-nu ngumebaththangime ngurne. Mu nan-
hthi ngatha nganarrumutnungime-ka thungku lem ngarra
ngankungime deyida kingankumangkarrarr-nukun-ngime.
Mu na-warda-ngime pangu wangu ngarra shop i nanhthi
narnekutnungime.’
10 “Bere kardu mardinhpuy nhini-ka pangu warda
wangu purnedhangime nanhthi kerosene-nu parnekut-
nungime. Mu ngarra peningime-re pumpankardurrngime-
ka kardu nugarn nhini-ka pangarntuy warda ngarra buyn-
ginthamardinu. I kardu mardinhpuy 5 pelpith patha nhini
pardedhangime ngarra pardenamardamardadhangime-ka
kardu warda pubangamkamardabingime nukunu nhini-yu,
i pangu warda wangu purnedhangime ngarra da thelput
mi dhepdhep parnimurrknungime. I parnamkardingime
thangunu-ka nanhthi tuwa-ka danthap warda ngarra da
thelput nhini-yu.
11 “Bere da nakurl-te puddamkawurlngime kardu
mardinhpuy 5 pelpith wiye nhini ngarra nanhthi kerosene-

nu purnedhangime parramkaruyngime ngarra da thelput nhini-yu. I pibimnakayngime ngarra ku pule ngala nhini-nu ngarra dininganamardadha-yu. I pumamnangime, ‘Ya pule, nanhthi tuwa kathu nangarrudharlngime ngarnerdinungime.’

12 Mu nukunu nhini kathu-ka mampirrungime, ‘Awu, ngay-ka mere thathpirr the manankubathngime.’ ” Nhini-wa murrinh wurdampirrayith ngarra Jesus kathu-yu.

13 I bere nukunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu nhini, “Nga kardu. Da bere matha wangu nuyungabirl-birlnu i nganarraruynu-yu, nhini kardu-ka mere da matha the numangibath da minthire kama ngurdinarrawurl-deyida-nu kathu-yu.”

Murrinh Ngarra Kardu Nugarn Wurlk Pumenadhaneme Parde Ku Pule Peneme-nu
Luke 19.11-27

14 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh numi warda wurdampirrayith. I mampirra, “Nga kardu. Da nakurlnu ngarra Yile neki-re ku Pule ngala thathpirr pinarranu kardu wurnangat warda ngatha, nhini-ka mangini murrinh ngurdinarrayithnu kanhi mani manarranu-yu.

“Bere, kardu pule ngala da manta warda punurdurrnu da mayern ngathparr-nu pununu pi, nukunu-ka dimpir-rukayneme kardu nugarn ngarra wurlk pumenadhaneme parde, i mampirruneme, ‘Nga. Da thelput ngay kanhi i nanhthi purrkpurrk wanku nirangape-warra-nemenu.’

15 I dampirrumut-warda-neme ku mani ngala, nhini peneme-ka nanhthi peyim puyemanemenu i nanhthi warda thelim puyemanemenu i ku mani ngala thathpirr deyida pubanangkardurdunemenu puru.

“Bere kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha nimin kanthidha dini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule nhini-ka ku mani ngala damnamut ku $5,000. I kardu numi deyida ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha tharrngini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule nhini-ka ku mani ngala tharrngini damnamut-yu ku $2,000. I kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu mukmuk patha kunungingki da matha kanthidha wurrini ku mani nukun-yu, i nhini kardu pule-ka ku mani kunungingki da matha damnamut-yu ku-ka $1,000. I bere nhini thangunu kardu pule ngala nhini-ka nungardurr warda i pangu warda wangu nadha dini da ngathparr-nu.

16 “Bere kardu nugarn nhini ngarra ku mani ngala nhini ku $5,000 mebaththa wurrini-ka pirtpirt da matha nanhthi

peyim medha wurrini i thelim deyida medha wurrini i ku
mani benamangkardurdudha kardi ngarra ku mani nhini
ku pule kathu damnamut. I ku mani nukunu-ka ku $10,000
warda-wa mebaththa wurrini-yu.
17 I kardu nugarn numi nhini ngarra ku mani $2,000
mebaththa wurrini-ka mange nhini deyida mani menadha
wurrini. I ku mani nukunu-ka ku $4,000 warda mebaththa
wurrini nhini-yu.
18 Mu kardu nugarn pana ngarra ku pule ngala kathu
ku mani $1,000 damnamut-ka, bangammirr warda ku mani
nhini-yu ngarra da putek pepe wurdanngath.
19 “Bere kardu pule ngala nhini-ka da pirdithme nimin
da pangu kardidha-ya. I nhini thangunu-ka wurdawurl i
dimpirrukayneme kardu ngarra nukunu, i mampirruneme,
‘Nganaka peneme? Ku mani-ka ngala thathpirr warda
nubangamngangkardurduneme ngarra ku mani nhini ngay
ngamnarrumutneme-yu?’
20 Bere kardu nugarn nhini ngarra ku $5,000 da marra-re
menabaththa wurrini-ka murrinh mamna, ‘Pule, nhinhi-ka
ku $5,000 thamngamut, i ngay-ka wurlk ngala mempadha
ngardi. I nga, ku $5,000 numi deyida manganpart kanhi
nhinhi-nu.’
21 I ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Kardu pathanhi
nhinhi-yu. Nhinhi-ka wurlk patha da matha nengadha thur-
rini i murrinh namngabath. I nhinhi-ka thirrangapedha
thathpirr thardi nanhthi ngarra purrkpurrk ngay-yu i
nhini ngay-ka nanhthi terert warda ngatha ngampamutnu
i thirrangapenu thani. Tharra-ya, ngarra ngay warda
thaninu i le patha thathpirr thaninu.’
22 “Bere, kardu numi warda kathu wurrininadha pangu,
kardu nhini-ya ngarra ku pule kathu ku $2,000 damnamut-
yu. I nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Pule, nhinhi-
ka ku $2,000 thamngamut, i ngay-ka wurlk ngala deyida
mempadha ngardi. I nga, ku $2,000 numi deyida bangam-
pangkawu i bempangkardurdudha ngardi kanhi-yu.’
23 I ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Kardu pathanhi.
Nhinhi-ka wurlk patha da matha nengadha thurrini i mur-
rinh namngabath. I nhinhi-ka thirrangapedha thathpirr
thardi nanhthi ngarra purrkpurrk ngay-yu, i nhini ngay-
ka nanhthi terert warda ngampamutnu i thirrangapenu
thani. Tharra-ya, ngarra ngay thaninu i le patha thathpirr
thaninu.’
24 “Bere nhini thangunu kardu numi wurrininadha kathu,
kardu nhini-ya ngarra ku pule ngala damnamut ku $1,000.
I nukunu nhini kathu-ka mamna ngarra ku pule ngala
wangu, ‘Ya. Ngay-ka the nganthin-nhi nhinhi-yu kardu

tetemanthay-wa. Nhinhi-ka thanthakthuk thurran mi dhep-
dhep karnabuy da ngarra kardu ngamere kathu mi kamarl
pubebirrbirrdha purni.
25 I nhini ngay-ka ngemnhimanham-wa i ku mani
nhini ngarra thamngamut-ka ngurdanngath warda. Ku-ka
bangammirr ngarra putek pepe. Mu nga, ku-ka kanhi-wa
ngurdumpangkarl-yu.'
26 "Bere, ku pule nhini kathu-ka mamna, 'Nhinhi-ka
kardu wiye-wa. Nhinhi-ka mere wurlk-wa ningadha. Mu
nhinhi-ka namnga mana-wa the nengibaththa thurrini
mi dhepdhep mana-wa nganthakthuk ngurran da ngarra
kardu ngamere kathu mi kamarl pubebirrbirrdha purni-yu.
27 Mu nhinhi ku mani kanhi-ka ngarra bank-wa
duyngardidha-yu. Nhini-ka ku mani kunungingki deyida
dengangkardurdudha i thengamuttha wunku ku mani
kanhi ngarra thamngamut-yu.'
28 "Bere, ku pule nhini kathu-ka mampirruneme ngarra
kardu nukunu ngamere-ya, 'Ya. Ku $1,000 pangu numa-
martneme i nanamutnemenu kardu nugarn pana ngarra ku
$10,000 kanthin pirrim-ya.'
29 I mam deyida ku pule nhini kathu-yu, 'Nga. Kardu
nangkal ngatha mabath ki nanhthi ngamere, nhini nukunu-
ka bere ngatha wangu nanhthi terert kanikutkkut nhini-yu.
Mu kardu nangkal ngatha mabath ki nanhthi kunungingki
da matha-ka nhini kardu-ka ku mamart da matha nanhthi
nhini-yu.'
30 "Bere ku pule ngala nhini kathu murrinh deyida mam-
pirruneme ngarra kardu nukunu, 'Ya. Kardu kanhi karrim
ngarra mere wurlk mengadha kani-ka, kardu nunnuku-
warda-neme outside da ngarra thipmam binhi wangu. I
pangu da du ngala da matha panikarrknu wunku nanhthi
yidingurr ngala da matha paninu.'

Jesus Kardu Pule Ngala Ngarra Kardu Wurnangat Warda Ngatha Manyerryerrnu Pi

31 "I nga. Kanhi-ka murrinh numi deyida
ngurdinarrayithnu-yu," Jesus kathu-yu mampirra. "Ngay,
kardu ngarra da kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka, da
nakurl-te-nu ngurdiwurl-deyida-nu kathu i pangilarrangnu
ngala da matha wunku ku angel ngarra ngay nganemenu
kathu. I da nhini-nu-re ngay-ka ku pule ngala thathpirr
nginu. 32 I kardu wurnangat warda ngatha ngarra
da putek ngala kanhi narnam-ka nubengkardurdunu i
nirangimardatnu kumparra warra ngarra ngay. I ngay-ka
mananyerryerrnu warda kardu wurnangat nhini warda
ngatha ngarra group perrkenku nuyunu-ya, mangini kardu

nugarn mani mampunyerryerr wurran ku thip i ku nenigut
mani-yu.
33 I ngay-ka kardu pathanpun ngunperrnu ngarra batbat
ngay-re, i kardu wiyenpun ngunperrnu ngarra thakunh-te.
34 “I bere nhini thangunu ngay kardu ngarra pule ngala
thathpirr-ka murrinh kanhi marranu kardu ngarra batbat-
te pirangkadhuknu-yu, ‘Kagu. Yile ngay-ka mamnan-
thibirnu, i nukunu-ka le thathpirr dimnarra. Nanki-ka da
ngarra ngay warda wangu nurunu, da-ka nanki warda-
wa nhini-yu. Da nhini-ka ngay mamnarrawatha ngarra da
putek ngala kanhi-re mampatha.’
35 “I nga. Ngarra ngay-re medeyi ngardidha, nanki-ka mi
narramngamut. I ngarra ngay-re demngiralal, nhini nanki-
ka kura patha narramngamut. I ngay-ka kardu ngamengka
thangunu kathu, mu nanki numamnga-ka, ‘Thanirdi kanhi
ngarra thelput nganki.’
36 I ngarra ngay-re nanhthi kaligu mananhthi mebaththa
ngardi, nhini nanki-ka nanhthi kaligu narramngamut. I
ngarra ngay-re matharr ngardidha-ka, nhini nanki-ka ni-
rangipedha nardi. I ngarra jail-te parramngadhap, nhini
nanki-ka narramngaruy.
37 “I nhini thangunu kardu pathanpun nhini-ka murrinh
kanhi warda pumanganu pira, ‘Pule, minthire ngubamn-
hingkardu medeyi thardidha-yu i mi ngarrampamut-yu?
I minthire ngubamnhingkardu demnhiralal i kura patha
ngarrampamut-yu?
38 I minthire ngubamnhingkardu kardu ngamengka
thangunu kathu i ngumenhibertidha ngurni ngarra thelput
nganki-yu? I ngana deyida minthire ngubamnhingkardu
nanhthi kaligu mananhthi nebaththa thurrini i nanhthi
kaligu ngarrampamut-yu?
39 I minthire ngubamnhingkardu kardu matharrnhingini
thardidha-yu? I minthire ngubamnhingkardu ngarra jail
thanardi i thininganamardadha-yu i ngarramparuy-yu?’
40 “I bere, ngay-ka murrinh kanhi warda marranu ngarra
kardu nhini-yu, ‘Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-
yu. Da mange patha patha nhini ngarra kardu ngathayida
kardu ngarra ngay-ya numerradha nurni, nhini nanki-
ka nginipunh ngay deyida mani da mange patha nhini
numengadha nurni-yu.’
41 “Bere murrinh nhini thangunu ngay-ka murrinh kanhi
warda marranu kardu ngarra thakunh-te pirangkadhuknu-
yu. ‘Ya kardu. Nanki-ka narningipartnu warda. Yile
ngay-ka mere da matha le kinarra ngarra nanki-yu. Mu
mampa puy, nuru-wa ngarra da thungku ngala pangu da

bere matha wangu dimum. Yile ngay kathu da thungku
ngala pangu mampirruwathawathaneme-ka ku karrath-nu
i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu da matha nukun, i
pangu da matha penkuwekpeknemenu pani.'
42 "I nga. Ngarra ngay-re medeyi ngardidha-ka nanki-ka
mere nerrangamuttha mi dhepdhep-yu. I ngarra ngay-re
demngiralal, nanki-ka mere nerrangamuttha kura patha-yu.
43 I ngay-ka kardu ngamengka thangunu kathu, mu
nanki-ka mere numengadha, 'Kagu, thanirdinu kathu.'
I ngarra ngay-re nanhthi kaligu mananhthi mebaththa
ngardi, nanki-ka mere nerrangamuttha nanhthi kaligu-
yu. I ngarra ngay-re matharr ngardidha i ngarra da jail
ngininganamardadha, nanki-ka mere nerrangaruydha.
44 "I bere kardu nhini kathu-ka murrinh pumanganu
pira, 'Pule, minthire ngubamnhingkardu medeyi thardidha
i demnhiralal? I minthire ngubamnhingkardu kardu
ngamengka thangunu kathu wunku kaligu mananhthi-
yu? I minthire ngubamnhingkardu matharr thardidha-
yu i ngarra jail thininganamardadha-yu i mere
ngumenhimanpidha-yu?'
45 I ngay-ka murrinh kanhi warda marranu, 'Nga. Mur-
rinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Ngarra nanki-re mere
numenmanpidha kardu ngarra ngay kardu ngathayida
pana, nhini nanki-ka mere deyida numengimanpidha ngay-
yu.'
46 "I nhini thangunu kardu wiyenpun nhini-ka da ngarra
yidingurr ngala nukun purunu i bere matha wangu pan-
lututnu pani. Mu kardu pathanpun-ka kardu bere matha
wangu parninu da ngarra Yile neki nukunu," Jesus kathu-
yu mampirra.

26

*Kardu Pule Ngalangala Murrinh Dederrk-te Puyem-
nunkuwathawathaneme Kangkarlmawu-nu*
Mark 14.1-2; Luke 22.1-2; John 11.45-53

1 Bere ngarra Jesus-te murrinh terert nhini warda dampir-
rarikerdek murrinh ngarra wurdanpunthethith thangunu-
yu ngarra kardu, nhini-ka murrinh warda mampirruneme
ngarra pulangay nukunu,
2 "Nga peneme. Da-ka perrkenku warda wangu pirri
mange ngarra punniret warda-yu da Passover-nu-yu. I
da nhini-nu-re-ka ngay kardu ngarra darrikardu nanki
thathpirr kardu pumangibertinu puru. I nhini thangunu-
ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu."

3 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr puyemperr warda da ngarra thelput nukunu Caiaphas, ku yilarn ngala thathpirr-ya.
4 I peneme nhini-ka murrinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-re nukunu Jesus pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinuminu-yu.
5 I kanhi-wa murrinh-yu kardu nugarn nhini pumenanudha punni-yu, "Ya nga. Ngarra kardu-re parikerdeknu da Passover kanhi-ka nhini-ka Jesus warda pumartanemenu. Mu marra kanhi ngatha pumarta-nukun-neme kardu-ka kanhirithi-nukun-neme i thu kunhituk-nukun-neme nhini-yu."

Kardu Palngun Nanhthi Oil Kangunu Patha Dampewewu Ngarra Pelpith Nukunu Kangkarlmawu
Mark 14.3-9; John 12.1-8

6 Bere Jesus-ka da nan dinidha-yu da Bethany ngarra thelput Simon nukunu. I nukunu Simon nhini-ka matharr leprosy kanthidha wurrini.
7 Bere ngarra nukunu-re Jesus mi dhepdhep dinimurrktha-ka kardu palngun kathu wurrininadha wunku nanhthi oil kangunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul-te. I bere dampewewu ngarra pelpith nukunu Jesus-yu.
8 Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka mampunkumardarakineme ngarra palngun nhini-yu i murrinh pumenanungkudhaneme pirrine, "Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dampewewu-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa.
9 Nigunu nanhthi-ka denhemuttha-wa-neme i nekineme-ka nanhthi warda thelim thumedhaneme nhini-yu ku mani ngala-nu-ya, i ku mani nhini-ka therrumutmuttha-wardangime kardu ngarra mananhthi-wunka-ya."
10 Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme puddanayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampirruneme, "Thangku-dha murrinh pana ngarra palngun kanhi numamkardarrithakneme nirrimka-yu? Mange ngarra nigunu mamnga-ka mange lelunh-wa nhini-yu.
11 Kardu pana ngarra nanhthi mananhthi-wunka-ka kardu bere matha wangu perduynu parni kanhi. Mu ngay-ka mere ngani ngatha nukun ngarra nankuneme kanhi-yu.
12 Nigunu-ka damngiwewu wardarra ngarra nginipunh ngay-yu nanhthi oil patha kanhi-yu i mamngawathawatha wardarra ngarra nginipunh ngay-nu-yu pubangibirrnu-yu.
13 I murrinh deyida thathpirr kanhi-yu," Jesus kathu mampirruneme. "Kardu pana ngangka-re puddirrayithnu puru murrinh ngarra ngay-yu. I murrinh numi deyida

puddirrayithnu puru murrinh ngarra kardu palngun kanhi thangunu damngiwewu-yu. Da pana ngangka-re kardu wurnangat nimin-ya pubiyepupnu puru kardu palngun kanhi i mange patha kanhi-yu ngarra mamnga-yu.”

Nukunu Judas Wurrinirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

Mark 14.10-11; Luke 22.3-6

14 Bere nhini thangunu-ka nukunu Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya kanampunkupart-warda-neme i wurrinirradha ngarra ku yilarn ngala ngala.
15 I mampirruneme, “Ya, ku thangku numa nangamut-nuneme ngarra Jesus ngatha manankumanpinuneme i pumartanemenu-yu?” Bere peneme-ka pumpankariwu-warda-neme ku mani ku silver 30-ya i parramkamutneme ngarra Judas Iscariot-nu-yu.
16 Bere nhini thangunu-ka nukunu Judas Iscariot-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu makardu-nu thath-pirr ngarra Jesus-yu i nhini-ka pirrarrakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Jesus-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Jesus i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen

Mark 14.12-26; Luke 22.7-13,14-23; John 13.21-30; 1 Corinthians 11.23-25

17 Bere da ngarra kumparra marra-re da ngarra ngala nhini da Passover-ya da-ka pangarntuy warda nhini-yu. Bere pulangay nukunu Jesus purnenad-haneme i pumamnaneme, “Ya pule. Ngarra wangu mi ngumampawathawathanemenu-yu mi lawam werlpen i ku ngen mi nekineme-nu pullathnuneme-yu?”
18 “Nga. Nunnanemenu da pangu-ya i kardu nugarn banankumardabineme. I murrinh-ka kanhi-wa numananemenu, ‘Kardu Pule ngankuneme da-ka manta warda kardu pubangingkardunu nukunu ngala thathpirr-yu. I nukunu i ngankuneme deyida wanku mi lawam werlpen mani i ku ngen ngullathnemenu mi passover-ya da ngarra thelput nhinhi.’ ”
19 Bere peneme-ka pangu warda wangu purnedhaneme i murrinh pumamnabathneme murrinh ngarra Jesus mampirruneme-yu. I pangu da mi warda pumamkawathawathaneme mi lawam werlpen i ku ngen-yu.
20 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu kardu 12-ya parramkaruy-warda-neme ngarra thelput nhini-yu i parnamkawup-warda-neme ngarra mi-nu-yu.

21 Bere nhini thangunu-ka ngarra peneme-re mi
pirrinemurrkthaneme-ka Jesus-ka murrinh warda
mampirruneme, “Nga peneme. Kanhi-ka murrinh
thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nugarn
numi kanhi da kem kardu paningipartnu-yu i manmanpinu
kardu wiyenpun pangu pumangirtanu i pumangibertinu
puru pangu warda wangu.”
22 I ngarra peneme-re murrinh ngarra Jesus
pubimnayepupneme-ka kardu dampunkumardathin-
warda-neme ngala da matha. I ngarra Jesus
parranedharrpudhaneme pirrine numi numi murrinh
nginipunh kanhi mani-ya, “Pule, ngay-ka wurda, nawa?”
Pumenadhaneme pirrine.
23 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu-ka kardu
nhini-wa ngarra mi lawam ngurduninthakulknu ngarra
nanhthi dish kanhi marda ngala.
24 Bere ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka
ngupupnu warda murrinh nginipunh ngarra Yile ngay da
matha mam da murntak warra-ya. Mu kardu nugarn nhini-
ka kardu ngarra ngay parramutnu kardu ngarra wiyenpun-
ka, da-ka da wiye-wa-nu ngarra nukunu-nu-yu. I nhini-
ka nukunu-ka patha-dha-wa nhini-yu mere banabattha-yu,”
Jesus kathu-yu mampirruneme.
25 Bere nukunu Judas Iscariot murrinh warda mamna
ngarra Jesus, “Pule, ngay-ka wurda, nawa?” Mu Jesus
kathu-ka mamna, “Yu, nhinhi da kardu nhini-yu.”

26 Bere ngarra mi-re pirrinemurrktha-da-ngatha-neme-ka
nukunu Jesus-ka mi lawam werlpen manganart dim i Yile
nukunu darntiparl mi-nu-yu i munirrarerrarrdha dini. I
mampirruneme, “Nga peneme. Mi kanhi nullathnemenu.”
I mi warda dampirrumutmutneme. I mampirru-deyida-
neme, “Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa.”
27 I ngana deyida nanhthi kap manganart kura wine
wanku i Yile nukunu deyida darntiparl kura wine-nu-yu
i dampirrumutneme. I mampirruneme, “Nga peneme,
nubagurdukneme kura kanhi.
28 Kura wine kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung
ngay-ka pinthawunu i ngay-ka ngupupnu i nhini-ka da wiye
ngarra kardu pumammath pumpan-ka ngirranmaputhnu
warda nhini-yu kardu ngarra murrinh ngay pumanga-
bathnu puru-yu. Yile ngay da murntak warra mam da
mange wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangunu, i
nhini-ka murrinh-ka murrinh da thathpirr ngarra kumu-
lung ngay-re pinthawunu-yu,” mampirruneme Jesus kathu-
yu.

29 I murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu. “Ngay-ka
mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi
mani-yu. Mu da ngala kurran kathu-ka ngarra Yile ngay
da matha Pule ngala thathpirr pinu-ka nhini-ka ngay-ka
kura deyida bagurduknu kura mi kakpa marra-yu,” nukunu
kathu-yu Jesus mampirruneme.

30 Bere nhini thangunu peneme-ka pardinareldhaneme
nanhthi thamarl tiparlti ngarra Yile neki-nu wangu. I
pungamkawuyneme warda ngarra thelput thangunu kathu
i pangu warda wangu punnedhaneme da palyirr nhini da,
nan Olive.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Kardu Parnepartnemenu i Punnuwinhatnemenu
Mark 14.27-31; Luke 22.31-34; John 13.36-38

31 I bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, “Nga. Da
thipinhi marra kanhi-ka nankuneme-ka kardu narnengi-
partnemenu i kardu numenganthardarrarrnemenu mur-
rinh nginipunh nhini mani-wa ngarra Yile ngay mam da
murntak warra-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam-yu, ‘Ngay-
ka ngubat-wa-nu kardu nugarn Pule ngala pana ngarra ku
thip dirranganpunpe kanam-yu. I nhini thangunu ku thip-
ka pumerdarrarrnu-warda-nintha nhini-yu.’
32 I nhini thangunu Yile ngay-ka purdungingkabirl-
deyida-nu. I ngay-ka kumparra wardarra ngununu ngi da
nan-nu wangu Kelili.”
33 Mu nukunu Peter kathu-ka ngarra Jesus mamna,
“Kardu peneme ngatha parnenhipartnemenu i pumerdar-
rarrnemenu, nhini-ka ngay da matha wurda-yu.”
34 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra Peter-yu, “Murrinh
kanhi mampanu-ka murrinh thathpirr-wa. Thipinhi marra
kanhi-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu,
nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-
yu, ‘Ngay-ka kardu mere the-wa mabath kardu nugarn
pangu-yu.’ I nhini thangunu ku rooster-ka pirrakaynu
warda diyepupnu-yu.”
35 Mu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Awu wurda,
ngay-ka mere da matha ngama nukun ngay mere the
manhibath nhinhi-yu. Kardu ngatha yida thu kungibatnu
mange nginipunh nhinhi deyida mani thu punhibatnu
pana, ngay-ka mere da matha ngama nukun ngay mere
the manhibath nhinhi-yu.” I peneme ngamere pana-
ka murrinh nginipunh nhini deyida mani pumamnaneme
ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu

Mark 14.32-42; Luke 22.39-46

36 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka purnedhaneme ngarra da nan Gethsemane ngarra thay terert-ya. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga, kanhi da nenuneme, mu ngay-ka ngurran dhi wangu-wa murrinh-nu ngarra Yile ngay nganinangerrennu.”

37 Bere Jesus-ka mampirrukayneme Peter, i James i John piguna-ya. Yile piguna-ka Zebedee-wa. I bere purnedha-warda-neme manta pangu da wangu.

Bere Jesus-ka kardu danimardathintha warda dini ngala da matha i nginipunh nukunu-ka dinirartaldhanintha.

38 I mampirruneme ngarra Peter, James i John, “Ngay-ka damngimardathin warda dim ngala da matha. I ngay-ka ngingamnuthap ngem-ka kardu ngupupnu warda. Nankuneme-ka karda nenemenu ngarra ngay i bere ngatha wangu nebirlbirlnemenu.”

39 Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu manta ngangka da ngatha i murrinh kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I dempinhimardardum ngarra putek i murrinh mamna, “Yile, kardu-ka pangilututnu i thu pungibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Nhini-wa ngay marda manganart ngem-yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart kardu thangunu pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu.”

40 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl pangu ngarra pulangay nukunu kardu perrkenkuneme nhini-nu-ya i bampunkurdurtneme kardu ngurrnguwarl pirrinengur-rkurrkthaneme. I murrinh mamna ngarra Peter, “Peter. Thangku-nu ngurrnguwarl pana nirrimkangurrkurrkneme-yu? Thangku-dha mere narnebirlbirl kunungingki ngadha-yu?

41 Kardu thathpirr narnebirlbirlneme-ya i ngarra Yile ngay warda nadharrpununeme manankumanpineme mere da mange wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath manankurullulnemenu. I ngepan ngarra nankuneme marda numangankartneme numpanka mange yuthpan da matha-nu, mu nanhthi nginipunh ngarra nankuneme-ka mere lurruth ngala numabathneme.”

42 Bere Jesus-ka wurdawurl i murrinh deyida kardi-nangerrentha ngarra Yile nukunu i murrinh mamna, “Yile, mange ngatha marda nart kardu thangunu pangilututnu

i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-yu.
Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka marda
deyida manganart mange nhini-nu-yu."
43 I nhini thangunu-ka wurdawurl deyida ngarra pu-
langay nukunu perrkenkuneme i bampunkurdurt-deyida-
neme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme,
nhini-ka kardu pardewalawalakadha-da-ngatha-neme.
44 Bere Jesus-ka kanampunkupartneme i wurdawurl
deyida i murrinh-nu kardinangerrentha ngarra Yile
nukunu murrinh nginipunh marra-re deyida mani kardi-
nangerrentha.
45 I murrinh nhini thangunu-ka wurdampirruwurl-
deyida-kathu-neme ngarra peneme i mampirruneme, "Ya.
Nankuneme-ka karda ngatha narnamkangurrkurrkneme i
bangamnankuyukneme dim? Nga. Ngay kardu darrikardu
nanki thathpirr-ka kardu pumangirtanu warda i ngay
pubangimardanu kardu ngarra nugarn wiyenpun warda
wangu.
46 Ka. Newirnturtneme, purru-warda-neme. Nhini da
kunungam kardu nugarn numi-yu kardu ngarra kanamngi-
part ngay-yu i kardu ngarra mampunmanpi kardu nugarn
wiyenpun kardu ngay-nu pumangirtanu."

Kardu Nugarn Pumangarnta Jesus
Mark 14.43-50; Luke 22.47-53; John 18.3-12

47 Bere ngarra Jesus-te pirringerren-da-dha-ngatha-ka
kardu nugarn numi nhini Judas Iscariot-ya pangarntuy
warda. I kardu nugarn terert deyida wanku parrarntuy
wanku thu sword i thu thay pumebaththa purni. Nukunu-
ka nhini da wanku Judas Iscariot kardu pulangay nukunu
Jesus ngadha daniriwaktha kardi-yu kardu 12-ya mam
numi-yu da ngarra marra-re-ya.
Ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalan-
tharr puddanpunthuk kardu murlakpun nhini-yu Jesus-nu
pumartanu-yu.
48 Mu nukunu nhini Judas Iscariot-ka murrinh
mampirra wardarra ngarra kardu murlakpun mange
ngarra-re manmanpinu Jesus pumartanu-yu. I kanhi-
wa murrinh mampirra wardarra, "Kardu pana ngarra
ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa kardu-yu numartanu-
yu."
49 Bere Judas Iscariot-ka wurrininadha ngarra Jesus i
murrinh mamna, "Pule, marda nhinhi-ka pekpek warda
nabathnu thurru." I nhini-ka danthamurrudhung warda
ngarra thamurru nukunu.

50 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga, wunkarrare mange
kanhi thamanu.”
I bere kardu murlakpun nhini-ka purnenadhaneme
i pumangarnta warda Jesus-yu, tetemam da matha
pumamyit pirridha.
51 I kardu nugarn numi ngarra pulangay nukunu Jesus-ka
thu sword manganart i panthertal the numi ngarra kardu
pana ngarra wurlk nukunu menadha wurrini ngarra ku
yilarn ngala thathpirr.
52 I Jesus kathu-ka mamna ngarra pulangay nukunu nhini,
“Thu pana thanthin thirrim-ka dupak. Thu pana-ka kardu
pana nganaka ngarra thu panthuk wurran nhini da kardu-
yu punnungamnubirr parnam-yu.
53 Nhinhi-ka mere the nabath ngay-yu ngirranakay ngarra
Yile ngay-yu. I nukunu-ka purdunthuknu-ka ku angel terert
nimin-ya ngarra ngay pumangimanpinu puru-yu.
54 Mu wurda, ngay-ka mere ngarra ngirranakay nukun.
Murrinh ngarra Yile ngay yibim-ka kanhi-wa, ‘Kardu
wiyenpun-ka bere ngatha pumangirta i thu pungibatnu.’
Nhini-ka murrinh nukunu Yile ngay thangunu yingampup
yibim da matha.”
55 Mu Jesus kathu-ka murrinh mampirra ngarra kardu
murlakpun nhini-yu, “Nanki-ka nunningadha ngay-nu nu-
mangirtanu nginipunh kardu pana deyida mani kardu dar-
rarartka numartanu wunku thu sword pangkuy pangkuy
i thu thay. Mu ngay-ka da terert da matha ngardipuptha
ngarra da church ngala i ngurdinthethiththa ngardi pangu-
yu. Mu nanki-ka mere numengirtadha ngadha da nhini-re-
yu.
56 Mu Yile ngay murrinh ngarra nukunu-ka murrinh
da thathpirr nhini-yu. Da murntak warra mam-ka
kanhi-wa kardu nugarn murlakpun pumangirtanu ngay-
yu nginipunh nanki mani numanganngirta warda marra
kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. Bere nhini thangunu
pulangay nukunu Jesus-ka parnamkapartneme i tharra
warda punnungamkawinhatneme.

27

Jesus Pumebertidha Purni Ngarra Nukunu Pilate-nu
Mark 15.1; Luke 23.1-2; John 18.28-32

1 Bere da thipinhire nhini da pankapurl-ka ku yilarn ngala
ngala i kardu ngalantharr pule ngala ngala-ka kardu pube-
mkangkardurduneme i murrinh warda pumenanungkud-
haneme parde mange peneme da matha murrinh ngarra-re
Jesus thu pubatnemenu i puddurinuminemenu-yu.

2 I bere pumambedharrkirrk warda Jesus-yu ngarra nithi
nukunu i pangu warda wangu pumebertidha purni ngarra
nukunu da Pilate i parramnamut warda. Nukunu Pilate-
ka ku pule ngala dinirradha ngarra kardu. Nukunu-ka da
ngarra Rome thangunu kathu-yu.

Judas Iscariot Memnudhamadharrk Mange Nukunu Ngarra Nanhthi Thay
Acts 1.18-19

3 Bere nukunu Judas Iscariot nhini-ya ngarra Jesus
kanampart-ka kardu warda panthepup Jesus thu pubatnu
i puddurinuminu. I nhini nukunu-ka danimardathintha
warda kardi da mange nhini thangunu mamna-yu. I
nhini ku mani ku silver 30-ya wurdanpirrungkalath-warda-
neme ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr
ngalantharr.
4 I murrinh warda mampirruneme, "Ya. Ngay-
ka da mange wiye ngala thathpirr ngamam. Ngay
ngamnarramut-ka kardu patha-wa i mere da wiye
merithuktha kani, wurda da matha. Mu nankuneme-
ka thu nubatnemenu warda. Mu pirda ngadha-ya, mere
kupup nukun nukunu nhini-yu."

Mu peneme nhini kathu-ka pumamnaneme, "Awu wurda-
wa ngankuneme-yu. Pana-ka da mange ngarra nhinhi da
matha nam pana-yu."

5 Bere nhini thangunu Judas Iscariot-ka pirrimputh warda
ku mani nhini-yu ngarra putek da ngarra church ngala
pangu-yu. I pangu warda wangu nadha dini, i memnud-
hamadharrk mange nukunu ngarra nanhthi thay i ngarra
yibimpup da mana.

6 Bere ku yilarn ngala ngala-ka ku pardekuttha-warda-
neme parde ku mani nhini-yu ngarra Judas Iscariot pirrim-
puth, i murrinh warda pumemnungkuneme, "Nga. Kardu
nugarn nawa pupupnu ngarra ku mani kanhi thangunu,
nhini ku kanhi-ka mere ngarra pubupak-nukun-neme ku
mani pangu warra-yu ngarra da church ngala kanhi-yu,
wurda da matha, nhini-wa murrinh law nekineme-yu.
7 Mu da putek kama pumartnemenu ngarra ku mani
kanhi-yu-ya, na?" Nhini-wa murrinh pumemnungkuneme
mange peneme ngatha-yu.

I bere nhini thangunu-ka da putek warda pumangankart-
neme ngarra kardu nugarn numi thangunu kathu ngarra
nanhthi pot nanhthi parldart thangunu mewathadha kardi
da nhini-yu. I bere peneme nhini-ka da mintilbith warda
pubankapakneme da putek nhini-yu i kardu ngamengka

ku pubebirrbirrdha pardi pangu-yu, kardu ngarra da
Jerusalem-te pardiwuwuptha-yu.
8 I da ngarra marra kanhi da mana kardu pamam pumpan
da putek nhini-ka, “Da putek ngarra kumulung pirrim.”
Nhini-ka ku mani nhini da ngatha nganaka ngarra Jesus
thangunu thu pumpanmat.
9 I murrinh murntak nhini ngarra ku prophet murntak
nan Jeremiah darntilil-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.
Murrinh nhini-ka kanhi-wa mam-yu, “Kardu-ka ku mani
pumangankut, ku silver 30-ya. Kardu nhini ngarra da Israel
thangunu-ka ku mani nhini pumangankut i ku mani nhini-
ka ku nukunu-nu warda Jesus pumanganbert.
10 I ku mani nhini da ngatha parramnamut ngarra kardu
nugarn nhini-yu ngarra nanhthi pot mampatha wurran
nanhthi parldart thangunu i da putek nukunu peyim warda
pumamna ngarra ku mani nhini-re-yu.” Nhini-wa murrinh-
yu ngarra Yile neki kathu mamna ngarra nukunu Jeremiah
da murntak warra, i murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr
nhini-yu.

Ku Soldier Pirangkadhaneme Pe Da Weyi Palyirr

62 Bere da thipinhire nhini da pankapurl da Saturday,
ku yilarn ngala ngala i kardu nan-ya kardu Pharisees
purnenadhaneme ngarra nukunu-nu Pilate.
63 I pumamnaneme, “Ya pule. Kardu nugarn pangu kabim
nganaka ngarra daniyirrararttha kardi, ngankuneme-
ka nguddamkayerr-warda-neme murrinh mam ngarra
kardu birnu-re kardidha-ya. Nukunu mam-ka, ‘Da per-
rkenkuneme paruynu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-
nu.’
64 Mu kanhi ngarrimnhidharrpuneme-ka ku soldier thur-
dunkuthuknemenu i kardu pirangkanemenu pira da weyi
palyirr nhini ngarra ku nginipunh nukunu pubannurdi-
ya. Nhini-ka kardu pulangay nukunu kuru nukun pangu-
yu i kumart nukun ku nginipunh nukunu-yu, i nhini-
ka murrinh nukun karrayirrart kuru kardu wurdamk-
abirl deyida. I murrinh nhini ngatha karrayirrart nukun
kuru nhini-ka murrinh wiye ngala thathpirr warda ngarra
murrinh nhini dannheyirrartneme i mannheneme-ya, ‘Yile
neki wurdanngithuk ngay-yu.’ ” Nhini-wa peneme kathu-yu
pumamnaneme ngarra nukunu Pilate-yu.

65 Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirruneme, “Mampa-
ya, ku soldier nirrarrukayneme i ngarra da weyi palyirr-nu
pirangkanemenu pira.”

66 Bere kardu peneme nhini-ka pangu warda wangu
purnedhaneme da ngarra weyi palyirr nhini-nu. I nan-
hthi warda magim pubankapakneme nanhthi kikmun-te
ngarra nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-yu, i nhini-
ka the warda pumabathnemenu kardu kama kumadharl-
ya nanhthi palyirr nhini-yu. I ku soldier-ka bere ngatha
pirangkadhaneme pe pangu-yu.

28

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda
Mark 16.1-8; Luke 24.1-12; John 20.1-10

1 Bere da Saturday nhini ngarra kardu Jews-te benyuk-
tha dini-ka da dirntal warda nhini-yu. I bere da thip-
inhire nhini da pankapurl da Sunday-ya, nigunu nhini
Mary Magdalene i Mary kardu numi deyida pangu warda
wangu nanginthadha dini ngarra da weyi palyirr nhini-nu
banginthangkardunu.
2 Bere da putek-ka dinirangkaltangkaldha warda nhini-
yu. I ku angel ngarra Yile neki thangunu kathu wurdanthut
da ngarra weyi palyirr nhini-nu-yu. I wurdarlerl nanhthi
palyirr wululuthpe ngala nhini-yu i mantharl warda. I
kanawup kangkarl warda ngarra palyirr nhini-yu.
3 I ku angel nhini-ka mangini thu malarntath mani
dinimamaththa, i nanhthi kaligu ngarra nukunu-ka bamam
thathpirr mangini nanhthi kalakkalak mani.
4 I ku soldier nhini ngarra pirangkadhaneme parde da
weyi palyirr nhini-ka kardu puninkungkawerrdhaneme
kardi ngala da matha i nanhthi werrerrerr pumerdarrithak-
thaneme parde. I peneme-ka pubanawaththaneme parde
i puninkurtedhaneme dini mangini ku pibimkapup-mani-
neme.
5 Bere ku angel nhini-ka murrinh warda mampir-
rungintha ngarra kardu palngun nhini-yu, “Ya peningintha.
Mere thenginthanham. Ngay-ka the-wa nganthin Jesus-nu
nangannawinhadhathngintha numpan-yu, nukunu nhini-
ya ngarra thay pubangarnerde.
6 Mu ku nginipunh nukunu-ka maku warda kanhi-yu.
Nukunu-ka wurdamkabirl warda-wa murrinh mangini da
marra-re warra menarradha wurrini. Mu nga, thur-
rungintha kathu i danginthangkardunu da ngarra nhini-yu
ku ngarra nginipunh nukunu thangunu yungurrkurrktha-
ya.”
7 I ngana deyida ku angel kathu-ka mampirrungintha,
“Nga. Pata wangu pirtpirt da matha thununginthanu
thi ngarra pulangay nukunu, i murrinh-ka kanhi-wa

numarrunemenu-yu, ‘Nukunu Jesus-ka wurdamkabirl warda-wa. I pangu wardarra kumparra kunungam kem da nan-nu Kelili bammanthiwat, i pangu da banankardunu-yu.’ Nhini-wa murrinh-yu numarrunemenu-yu ngarra pulangay nukunu-yu,” ku angel kathu-yu mampirrungintha.

8 Bere nhini thangunu-ka nungamnginthardurr pirtpirt da matha i nanginthawinharartha dini pangu warda wangu murrinh thelerrdhe-nu parnirrutharrmunemenu peningintha wangu-yu. I kardu-ka denanginthanhamtha wangu tharra i le patha wangu nanginthadha dini.

Kangkarlmawu Pangampirruruyneme Ngarra Pulangay Nukunu

Mark 16.14-18; Luke 24.36-49; John 20.19-23; Acts 1.6-8

16 Bere, kardu pulangay nukunu Jesus, kardu peneme 11 nhini-ya, pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu Kelili i pirrimkamardawith-warda-neme da palyirr nhini ngarra Jesus murrinh mampirruneme-yu punnanemenu.

17 Bere Jesus-ka pangampirruruy-warda-neme ngarra peneme nhini-yu ngarra da palyirr pardedhaneme. I ngarra peneme-re Jesus pubamkangkarduneme-ka kardu-ka perremnawinhipingkarlneme ngarra nukunu-nu. Mu peneme nhini kardu ngamere-ka pamamka-mana-wa-neme kardu numi deyida pangampirruruyneme-yu.

18 Bere Jesus-ka manta wurrinirrudhaneme i murrinh mampirruneme, “Nga peneme. Yile ngay-ka kardu Pule ngala thathpirr warda banngipak, i ngarra da putek ngala kanhi i da kangkarl kathu kurrankadhuk-ka ngay-ka kardu Pule ngala thathpirr nginarranu.

19 I nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu-ka da pana ngangka-re nunnawatnemenu ngarra kardu wurnangat warda ngatha da kurran pana-re warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi, i murrinh nuyemarranu nuru ngarra ngay da matha pangiriwaknu puru. I nankuneme-ka kardu nanluwewunu nuru i murrinh kanhi warda nuyemarranu, ‘Kardu Pule ngala nanki thathpirr warda-ka Yile neki-wa, i wakal nukunu, i Ngepan patha ngarra nukunu wanku.’

20 I kardu nuddunkuyethithnemenu nuru murrinh thathpi ngarra ngay da matha pumangabathnu thathpirr puru, murrinh terert nhini-ya ngarra ngay menarrud-haneme ngurrini-ya. I ngay-ka bere matha wangu nganinu ngarra nankuneme-yu i ngarra da putek ngala kanhi da mana panirikerdeknu.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Mark

John The Baptist Murrinh Wurdanrrayiththa Wurrini Ngarra Kardu

Matthew 3.1-12; Luke 3.1-9,15-17; John 1.19-28

1 Murrinh kanhi-ka murrinh thelerrdhe patha murrinh ngarra Jesus Christ nukun, wakal nukunu Yile neki-ya.

2 Murrinh kanhi pantet-ka ngarra kardu ngalantharr murntak nan Isaiah murrinh darntilil. I kanhi-wa murrinh darntilil-yu murrinh ngarra Yile neki kathu mamna,

"Nga. Ngay-ka ngurduthuknu kardu nugarn numi kardu pinhimardanu tharra kumparra warra. I nukunu kardu nugarn nhini-wa murrinh ngarra ngay panthelerrnu purru ngarra kardu-yu. I nhini kardu-ka puyumpamar-damardanu i pumempawathawathanu ngarra nhinhi-re tharraruynu-ya.

3 I nukunu kardu nugarn nhini-ka purrukaykaynu da pana-re-ya ngarra da darrinpirr pularn-ya, 'Ya,' marranu kardu-yu. 'Mayern numanawathawathanu kardu Pule ngala-nu tiduk kathu purrunu. Mayern nubunayithithnu.' "

4 I bere murrinh nhini ngarra nukunu Isaiah darntilil-ka kardu thathpirr-ka pangarntuy warda ngarra da darrinpirr pularn nhini-yu. Murrinh nukunu-ka John the Baptist-wa. I nukunu-ka daninthelerrdha wurrini pangu da ngarra kardu murrinh Yile neki nukunu-yu. I kanhi-wa merradha wurrini, "Nga. Narnipartnu warda da mange wiye pana nanthin numpan-yu i nhini ngay-ka ngananluluwewunu warda ngurru kura patha-re. I nhini Yile neki-ka pir-rananmaputhnu warda da mange wiye ngarra numammath numpan-yu."

5 Bere kardu wurnangat warda ngatha da nan thangunu kathu Judea i Jerusalem punninadha ngarra John-nu i murrinh ngarra nukunu pubimnayepup. I murrinh pume-nanudha punni, "Murrinh ngarra nukunu-ka murrinh thathpirr-wa. Nekineme-ka mange wiye da thathpirr thumedhaneme thurrini." I kardu-ka ngarra Yile neki deyida pumenadha punni mange wiye numi numi deyida parnamnatharrmu ngarra nukunu-yu. I nhini thangunu-ka nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha wurrini ngarra ngipilinh ngala da nan, Jordan.

6 Bere nukunu John the Baptist banardurdidha wurrini-ka nanhthi kaligu mampatha ku nan thangunu pemarr

ngarra ku camel. I nanhthi belk menarlarlarrdha wurrini-
ka nanhthi leather ku darripi-wa. I ku-ka wurrinimurrktha-
ka ku thalarrithay i ku thithay.
7 Bere nukunu John the Baptist-ka murrinh numi deyida
merradha wurrini ngarra kardu. "Ya. Ngay-ka kardu mere
Pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana ngarra tiduk kathu
pununu pi-ka nukunu nimin kardu Pule ngala thathpirr-
yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth ngarra me sandal
nukunu-yu. Nhini ngay-ka wurdanngiwerdi ngemmanham-
wa nhini-yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr warda
nhini-yu.
8 Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini
kura patha da matha-re, mu nukunu nhini-ka bunan-
nginirdinu Ngepan ngarra Yile neki nukun-yu."

John The Baptist-te Daluwewu Jesus
Matthew 3.13—4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13

9 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka nadha dini da
nan thangunu kathu Nazareth ngarra da ngala thathpirr
nan-ya Kelili. I nadha dini i pangamnaruy da mana
ngarra nukunu John the Baptist. Bere nukunu John
the Baptist-ka daluwewu warda Jesus-yu ngarra ngipilinh
da nan-ya Jordan. 10 I bere ngarra nukunu-re Jesus
wurranmardawith ngarra ngipilinh thangunu kathu-ka da
marnirra kalakkalak memnadharl warda. I nukunu-ka
kangkarl mamka i bamkardu Ngepan ngarra Yile neki kathu
wurdamnathut ngarra nukunu-nu, mangini ku kuluntutuk
mani wurdanthut tharra.
11 I da kangkarl kathu-ka murrinh dimngeng. I kanhi-wa
murrinh mam-yu, "Nhinhi-ka kardu wakal nugarn ngay-wa.
Ngay-ka marda-wa thathpirr mangannhert ngurran. I le da
matha ngurranpa nhinhi-yu."

Ku Karrath Merulluldha Kardi Jesus

12 Bere nhini thangunu-ka Ngepan Yile neki thangunu
wurdanthuk warda Jesus-yu da ngarra darrinpirr pularn-
nu warda wangu-yu.
13 Da-ka nhini da da pirdithme kardidha-yu da merrk
numi-ya i kanganu. I nukunu ku karrath-ka ku bere matha
merulluldha kardi Jesus-yu pangu da. I ku were pulangarr
wanku-ya i ku nginipunh nhini mani-ya pardidha da pangu-
yu. Mu ku angel-ka bere ngatha wangu pirapedha punni
Jesus-yu.

Jesus Wurranpirrukayneme Kardu Nugarn Ngamere
Matthew 4.12-17; Luke 4.14-15

14 Bere ngarra nukunu-re pule Hered thangunu John
the Baptist banurdi ngarra jail-ka, Jesus-ka nadha dini da

ngala pangu da nan-ya Kelili i murrinh ngarra Yile nukunu
thangunu daninthelerrdha wurrini ngarra kardu.
15 I kanhi-wa murrinh merradha wurrini-yu, “Nga. Da-
ka manta warda kurran kathu ngarra Yile neki-re ku
Pule ngala thathpirr warda pinarranu purru kardu ngarra
nukunu. Nhini-ka narnipartnu warda da mange wiye
ngarra nanthin numpan-yu i numabath warda nuru mur-
rinh thelerrdhe patha kanhi ngarra Yile neki thangunu-yu.”
Jesus kathu-yu murrinh merradha wurrini-yu.
16 Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini da ngipilinh
ngala nan-nu Kelili. I ngarra nukunu-re punimardadha
wurrini ngarra ngipilinh-ka nukunu bampunkungkardu
piguna Simon i Andrew nanhthi karlay parderuthtuththa
ngarra ngipilinh ku ngurlmirl-nu. Piguna nhini-ka kardu
bere matha parderuthtuththa ku ngurlmirl-nu nanhthi
karlay-re.
17 Bere Jesus kathu-ka mampirru, “Ya. Nanku-ka kardu
bere matha wangu ku ngurlmirl-nu narnamkaruthtuth,
mu tharra-ya purruneme ngarra ngay. Ngay-ka ngurdi-
nankuyethithnu kardu-nu nururrakaykaynu i kardu ngarra
ngay pangilerrnu puru i pangiriwaknu puru.”
18 Bere piguna nhini-ka parnamkapart warda nanhthi
karlay-yu i parraneriwaktha punne ngarra Jesus warda
wangu.
19 I puy deyida wangu punnedhaneme kunungingki-ka,
Kangkarlmawu bampunkungkardu piguna James i John
ngarra tharntu nanhthi karlay parraneredhaneme pirrine
wunku yile piguna nan, Zebedee.
20 Bere Kangkarlmawu-ka wurranpirrukay piguna nhini-
yu. I nhini thangunu-ka parnamkapart warda yile piguna i
kardu ngamere pangu da wangu ngarra tharntu. I ngarra
Kangkarlmawu warda parraneriwaktha punne.

*Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wur-
rini*
Luke 4.31-37
21 Bere nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-
ka punnedhaneme da nan-nu warda wangu Capernaum.
I da ngarra Saturday mana-ka, Jesus-ka kanardi ngarra
murrinh church kardu Jews pigunu i murrinh ngarra Yile
neki nukunu wurdininthethiththa dini ngarra kardu. Da
Saturday mana warda-ka benyuk warda dini kardu Jews-
yu i ngarra murrinh church pardirdurdi.
22 I kardu ngarra wurdininthethiththa dini-ka kardu
pumemnamardat da matha murrinh ngarra Jesus mer-
radha dini-yu. Mu nukunu-ka nginipunh kardu Pule ngala

da matha mani wurdininthethiththa dini, i mere pana mani kardu nhini-ya ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-yu.

23-24 Bere da ngarra church nhini-ka kardu nugarn dinidha pangu da wunku ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Bere nukunu nhini-ka dimnakay ngarra Jesus wangu i mamna, “Nga, Jesus kardu Nazareth-mawu. Ngay-ka the-wa mamnhibath ngurran nhinhi-yu. Pule ngala wurdannhithuk-yu. I nhinhi-ka patha i yuthpan da matha thurran i mere nabath thani da mange wiye-yu. I nhinhi-ka wakal nukunu-wa. Mu thangku-nu thurrinidha da kanhi-yu? Thurdungankartelnu i thurdungantinuminuminu ku ngepan wiye terert kanhi-yu?”

25 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, “Watmam thi. I thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu.”

26 Bere ku ngepan wiye nhini-ka buniwaththa kardi i bunirangkaltangkaldha kardi kardu nugarn nhini-yu. I nhini ku ngepan wiye-ka kardiwapadha i yungawuy warda ngarra kardu nhini thangunu kathu-yu.

27 I kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da matha nhini-yu i murrinh pumenanudha punni mange pigunu, “Thangku-wa kanhi-yu? Kanhi-ka mange murrinh marra-wa kanhi-yu wurdannhiyethithngime-yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa i kardu lurruth ngala. I ku ngepan wiye ngatha yida murrinh pumamnabath pumpan-yu ngarra murrinh mampirra wurran-yu.”

28 I bere murrinh nhini ngarra Kangkarlmawu medha wurrini-ka banalangtha wurrini murrinh-yu da pana ngangka-re ngarra da ngala nan Kelili.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini

Matthew 8.14-17; Luke 4.38-41

29 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme ngarra murrinh church nhini thangunu-yu i punnedhaneme ngarra thelput piguna-nu Simon i Andrew. Bere parnamkardineme wunku piguna James i John.

30 Bere da ngarra thelput nhini-ka pipi nginarr nukunu Simon-ka matharr yungurrkurrktha matharr pimut-wa mebaththa yu. I kardu-ka parrantherr Jesus-yu kardu matharr pangu yungurrkurrktha-yu.

31 Bere Kangkarlmawu-ka wurriningedha i mange man-ganmart i dampirnturt i dinidha warda. I da nhini-re-ka kardu patha warda dinidha i matharr-ka kanampart

warda. I nhini thangunu nigunu-ka mi warda dhepdhep mampirruwathawathangime.

32 Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangunu kananthurrk-ka kardu-ka kardu matharr-wunngini terert pumenbertidha punni ngarra Kangkarlmawu-nu i kardu terert ku ngepan wiye wanku panthingkadhuktha punni.

33 Kardu wurnangat nimin-ya da nan thangunu kathu da Capernaum pubenangkardurdudha punni ngarra tuwa ngarra thelput ngarra Kangkarlmawu dinidha-yu.

34 I nukunu-ka menpathadha wurrini kardu terert kardu ngarra matharr numi numi panthidha punni. I ku ngepan wiye terert pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu kathu-yu. Mu mere wurdirramurldha ku ngepan wiye-yu murrinh-yu. Mu banpunthap da matha nhini ku ngepan wiye-ka the-wa panthidha punni Jesus-ka wakal Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu
Luke 4.42-44

35 Bere da numi nhini warda-ka bere ngatha thipinhi pirridha, Kangkarlmawu-ka dempirnturt nungardurr ngarra thelput nhini thangunu-yu i nadha dini numidharrnu da ngarra watmam wangu ngarra kardu makardu-ya. I dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu.

36 Bere nhini thangunu-ka nukunu Simon i pulangay nukunu Kangkarlmawu-ka pumpankawinhayneme Kangkarlmawu-yu. I punnungamkardurrneme i piranawinhadhaththaneme tharra i pubangamkardurt-da-mananeme.

37 I murrinh pumamnaneme, “Ya. Kardu wurnangat warda ngatha panganpawinhadhath parnam nhinhi-nu.”

38 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, “Nekineme-ka da ngamere deyida-nu purruwatnuneme. Ngay-ka ngangarntuy da putek ngala kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha nganthelerrnu ngurru murrinh ngarra Yile ngay nukunu-yu.”

39 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka wurriniwattha da pana-re-ya da ngala nhini Kelili. I nukunu-ka daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra Yile nukunu thangunu ngarra murrinh church terert kardu Jews pigunu. I ku ngepan wiye deyida wanku pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu kathu-yu.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini Wanku
Matthew 8.1-4; Luke 5.12-16

40 Bere kardu nugarn numi wunku nanhthi matharr
leprosy kanthidha wurrini, wurrininadha ngarra Jesus. I
demnawinhipingkarl pangu warra kumparra i mamna, "Ya
pule. Marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangiwathanu-wa
kardu darripi tarangka ngurrunu."
41 Bere Jesus-ka damnamardathin warda kardu nhini-
nu-yu i nhini-ka pirrimnalangma warda i manthap. I
murrinh mamna, "Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim
manhiwathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka warda
thurrunu."
42 I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka patha warda
kardidha i matharr ngala nhini-ka kanampart warda nhini-
yu.
43-44 I Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Mere nukun
thantherr ngarra kardu-yu mange kanhi thangunu mampa-
yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da matha thununu thi
i nukunu-ka banhinginingkardunu nhinhi-yu. I nhini
thangunu-ka murrinh mampanu ku yilarn nhini-yu, 'Yu,
nhinhi-ka kardu manangka matharr warda, kardu darripi
tarangka warda.' I nhini thangunu-ka ku murrirrbe i
ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn-yu, ku nhini ngarra
nukunu Moses mam-ya da murntak warra thanamutnu-ya.
I nhini thangunu ku nhini-ka ku yilarn warda pinapeknu
Yile neki-nu-yu. I nhini-ka the warda ngatha puman-
hibathnu kardu wurnangat-yu nhinhi-ka kardu tarangka
thathpirr warda nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus
kathu-yu mamna i wurdanthuk warda nukunu-yu.
45 Mu kardu nugarn nhini-ka mere murrinh menabaththa
murrinh ngarra Jesus mamna-yu. I murrinh-ka bunilangtha
weyida wurrini murrinh da ngarra Jesus patha mampatha-
yu. Bere nhini thangunu Jesus-ka mere ngarra warda
wurridha ngarra da town wangu-yu nhini-ka kardu nukun
kirardarrirtirt kuru i kardu wurnangat nukun kuyunawerr
kuru ngarra nukunu-yu. Mu nukunu-ka kardidha da ngarra
bekmamarda da matha wangu. Mu kardu wurnangat-ka
bere ngatha wangu punninawattha da pana ngangka-re
thangunu-ya.

2

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Matthew 9.1-8; Luke 5.17-26

1 Bere da thangku numa kama Kangkarlmawu-ka wur-
dawurl deyida da nan-nu Capernaum ngarra da nukunu. I
murrinh-ka bamlang nukunu wurdawurl-yu.
2 I nhini thangunu-ka kardu-ka puyemnawerr warda
thelput ngarra dinidha-yu. Nhini thelput-ka memmarlip

da mana i outside deyida wanku kardu wurnangat-yu. I
Kangkarlmawu-ka wurdanarrayiththa warda dini murrinh
ngarra Yile neki nukunu.
3 Bere da nhini-re-ka kardu ngamere parramkaruyneme
ngarra thelput nhini da wunku kardu pulith pumenamath-
baththaneme punne ngarra da pit-te.
4 Mu kardu-ka mere ngarra pumebaththaneme puye
ngarra Jesus-nu-yu nhini-ka kardu wurnangat weyida
pinganulipiyiptha purni. Bere peneme nhini-ka par-
namkalaneme kangkarl da ngarra roof werlpen da mana.
I weyi warda parramkawebangneme kangkarl kathu-yu
ngarra Jesus da mana daniwebaththa pirri. I kardu pulith
nhini-ka puddankathutneme ngarra pit nukunu nanhthi
rup-te ngarra Jesus da mana warra kumparra pirridha.
5 Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra
marda peneme-yu murrinh da thathpirr pumamnabath-
neme nukunu-ka mawathanu patha da thathpirr kardu
pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu
pulith nhini-yu, “Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi
nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda-wa.”

6 Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pi-
gunu puddininthethiththa punni-ka pubimnayepup warda
ngarra murrinh Jesus mamna-yu i pubenayengkarnirntha
pi nginipunh kanhi mani-wa.
7 “Thangku-nu nukunu-yu murrinh nhini menadha pirri
ngarra kardu pulith pangu-yu? Nukunu pangu-ka murrinh
damnakumugat-wa kanam pana ngarra Yile neki-yu ngarra
murrinh menadha pirri kardu pulith pangu-yu. Nukunu-
ka mere ngarra nukun kirramaputh da mange wiye ngarra
kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha
kirramaputh da mange wiye pangu-yu.”

8 Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme murrinh pangu
pubenayengkarnirnthaneme pe-yu. I mampirruneme,
“Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrimka-
yu da mange nginipunh pana mani numamnganeme
narnam-yu?
9-11 Mu nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki
thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa. I ngay mani-ka
ngirramaputh-wa da mange wiye-yu kardu ngarra nugarn
pulith kabim kanhi-yu. Mu kardu numi ngatha yida
nawa kama murrinh kanhi-yu. Mu mere nangkal kama
patha mawatha kardu pulith kanhi-yu. I nhini ngay-ka
patha thathpirr warda kardu purrulilinu-yu i nhini-ka the
warda numabathnu ngay-ka ngirranmaputh da mange wiye
ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu.”

Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Ya, ngay-ka mampanu thewirnturt kathu i nartnu da pit nhinhi-yu i thurrulilinu pangu warda wangu ngarra da nhinhi-nu.”

12 Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i manganart da ngarra pit nukunu i wurrinililidha warda pangu wangu. Mu kardu wurnangat-ka pubamkardu i pumemnamardat warda i parriniriparldha warda pardi Yile neki-yu. I murrinh pumemnu, “Ya. Nekingime-ka mere ngarra ngadha thubengkardudhangime thani mange nginipunh kanhi mani-yu.”

Kangkarlmawu Pirrimnakay Nukunu Levi
Matthew 9.9-13; Luke 5.27-32

13 Bere nhini thangunu nukunu Kangkarlmawu-ka nadha deyida dini da ngarra ngipilinh ngala-nu. I kardu wurnangat puyemnawerr warda nhini-yu, i nukunu-ka murrinh wurdininthethiththa warda dini.

14 Bere nhini thangunu ngarra Jesus-te mayern wurrinililidha-ka, nukunu-ka kardu nugarn bamkardu dinidha ngarra thelput kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra kardu ku Government-nu-wa. I murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Levi. I yile nukunu-ka nan-wa Alphaeus. “Ya, kagu.” Jesus kathu-yu mamna. “Thurru kathu. Purrunu warda. I kardu thangiriwaknu ngarra ngay warda.” Bere nukunu Levi-ka dempirnturt i darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.

15 I ngarra thelput nukunu da mana Levi pangamnintharuy mi dhepdhep-nu wunku pulangay nukunu Jesus, i bere parnamkawupneme. I kardu terert deyida wanku pirrinidha pangu mi dhepdhep-nu-yu. Kardu ngamere nhini-ka ku mani purninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government. I kardu ngamere deyida-ka murrinh law kardu Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Kardu terert nhini-ka ngarra Jesus deyida wanku parraniriwaktha purni.

16 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni kardu Pharisees-ya pubamkardu Jesus dinimurrktha mi ngarra kardu pana ku mani purninmatkuttha ngarra kardu i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu mere murrinh pumebaththa puyi. Bere kardu Pharisees nhini-ka parrampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu Jesus, “Ya peneme,” pumampirruneme. “Thangku-dha nukunu Jesus kanammurrk pangu-yu ngarra kardu pana ku mani parnampunmatkut ngarra kardu-yu i ngarra kardu pangu mere murrinh kumabath

kuru ngarra murrinh law nekineme-yu? Nukunu-ka mere kurrumurrk nhini-yu ngarra kardu wiyenpun pangu-yu."

17 Mu Jesus kathu-ka bimpunkumayepupneme murrinh nhini-yu i mampirruneme, "Ya. Kardu pana ngarra manangka matharr ngala-ka mere deyida kirranakay ku doctor. Mu kardu nhini da matha matharr wunku kirranakay ku doctor-yu. Mange nginipunh nhini deyida mani ngay-ka ngurrinidha da kanhi-yu kardu pana-nu manmanpinu ngurru ngarra da mange wiye panthin pumpan-ya i murrinh marranu ngurru-ka parnipartnu warda da mange wiye-yu. Mu ngay-ka mere ngurridha kardu pana-nu ngarra pamam pumpan kardu pathanpun-ya," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha

Matthew 9.14-17; Luke 5.33-39

18 Bere pulangay nukunu John the Baptist i kardu Pharisees ngamere mi parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka Yile neki ngadha murrinh pardenangerrenthaneme i parraneriparldhaneme parde.

Bere kardu ngamere-ka purnenadhaneme ngarra Jesus-nu i pumamnaneme, "Ya. Pulangay nukunu John the Baptist i kardu Pharisees-ka mi-ka parnamkapart-ngadha-neme nhini-ka ngarra Yile neki ngadha parnamnangerrenneme i parramkariparlneme parnam. Mu thangku-dha pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu mi mere ngadha karnemurrkneme-yu?"

19 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "The mana nanthinkaneme-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert kardu palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda mi dhepdhep pullathnu-yu. I bere kardu terert warda ngatha le da matha i marda ngala mi parnammurrk-yu, i mi-ka mere ngarra ngadha karnipart, wurda.

20 Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I da mange nginipunh nhini deyida mani ngarra ngay kardu-re pumangibertnu pulangay ngarra ngay thangunu kathu nganinkupartnemenu-ka nhini peneme-ka pankumardathinnemenu i mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu."

21 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirruneme, "Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkal ngadha kawarl kani ngarra

nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-
nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-te warda-ka
nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamku-
nungingki warda i kingurrurduk warda ngarra kaligu
murntak thangunu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu
ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-
yu.
22 I ngana deyida mere nangkal ngadha kawinhimarda-
pak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi
murntak ngananu-yu. Mu mange nhini ngatha kama
kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda
nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy
warda i kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku
darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. Mu
kura wine marra ngatha-ka nawinhimardapaknu ngarra
nanhthi pul ku darripi marra da matha," Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Pulangay Nukunu Kangkarlmawu Mi Kamarl Wheat Pumuniwerartaldhaneme Purne Da Ngarra Kardu Jews Benyuktha Dini

Matthew 12.1-8; Luke 6.1-5

23 Bere da ngarra Saturday mana da ngarra kardu
Jews benyuktha dini-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-
ka purnelilidhaneme da ngarra mi katin ngarra mi
yimun da matha wangu wurrinidha. I pulangay nukunu
Kangkarlmawu-ka pumuniwerartaldhaneme purne ngarra
mi kamarl pelpith da matha i purnemurrktha-warda-neme.
24 Bere kardu nugarn pana kardu Pharisees-ya pumam-
naneme ngarra Jesus, "Ya. Thangku-dha pulangay
nhinhi mi pana kumungamkawerartalneme kumpanka-
yu i pumpankamurrkneme-yu? Peneme-ka mange mere
piyema-nukun-neme marra kanhi-yu ngarra kardu wur-
nangat warda ngatha-re bangamnganyuk dim-yu. Nhini-wa
da murrinh law yibim-yu, murrinh law nekineme-yu."
25-26 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme,
"Nankuneme-ka rit ngadha numedhaneme-ya murrinh
ngarra King David mange mam-yu ngarra nukunu-
re medeyi kardidha-yu wunku pulangay nukunu-yu?
Nga, nukunu-ka kanardi ngarra thelput Pule ngala
Yile neki nukunu i mi danthakthuk mi lawam pangu
diningkadhuktha mi Yile neki nukunu. I nukunu-ka
wulamath mi nhini-yu i ngarra kardu nukunu deyida
wanku danirrumutmutthaneme i pullamkath-warda-neme
nhini-yu. Da nhini-re nukunu Abiathar-ka dinidha ku
yilarn ngala. Murrinh law nekineme yibim-ka ku yilarn da

matha mi lawam pangu-yu pumpanmurrk-yu, mu nukunu
King David i kardu ngarra nukunu mi-ka pullamkath-
weyida-neme nhini-yu."
27 I Kangkarlmawu kathu-ka mampirru-deyida-neme,
"Yile neki marra-re mampatha-ka kardu nugarn. I nhini
thangunu tiduk nhini mampatha-ka da Saturday kardu-nu
banyuknu pi. Nhini da matha mange yibim-yu. Nukunu
Yile neki-ka da-ka nhini-wa dammut-yu i nekineme-ka
banhiyuk-wa-nu-neme pi.
28 Mu ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-
ka kardu Pule ngala thathpirr-wa ngarra da wurnangat
nukunu-ya i da ngarra Saturday deyida wanku. Mu nhini-ka
berengunh-wa pulangay ngay mi pana pumungamkawerar-
talneme pumpanka-yu." Kangkarlmawu kathu-yu mampir-
runeme.

3

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Mange Wardi
Matthew 12.9-14; Luke 6.6-11

1 Bere Kangkarlmawu-ka kanardi deyida ngarra murrinh
church kardu Jews pigunu. I da nhini-ka kardu nugarn
numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha
kardi mange numi-re.
2 Da-ka Saturday-wa nhini-yu i kardu ngamere Pharisees-
ya pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu
Kangkarlmawu mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra
mange mamawathanu. Peneme nhini-ka marda pumert-
thaneme purne Kangkarlmawu mange ngarra kardu pangu
mamawathanu, i nhini nukunu-ka munmaparlnu warda
murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka
murrinh warda pangkabirrnemenu.
3 Bere nukunu Jesus-ka murrinh mamna kardu nugarn
nhini-yu, "Wurr, thewirnturt kathu. Thurru kathu i
kumparra kanhi warra thirrat."
4 I Jesus kathu mampirra kardu ngarra terert, "Ngarra
nimin murrinh law nekingime pirrim-yu? Da Satur-
day ngarra da nekingime bangannhiyukngime-ya, ngarra
nimin da mange patha-yu? Kardu kama pumankumanpin-
ungime purru i kardu mere kama pumankumanpingime
purru? I ngana deyida ngarra nimin da mange patha-
yu? Kardu kama pumankuyibirnunungime purru i kardu
kama punkuthuknungime purru? Da-ka ngarra nimin da
mange yuthpan-nu-yu?" Jesus kathu-yu dampuntharrpu.
Mu kardu-ka manangka murrinh watmam da matha pir-
rinidha.

5 Bere Jesus-ka yerrarr mamka kanhi-re ngarra kardu
i pumammardaraki warda, nhini kardu-ka tetepumanthi-
wa i mere marda pumerttha murrinh ngarra nukunu-yu.
I murrinh mamna deyida ngarra kardu nugarn nhini-yu,
“Nga. Mange pana ngarra nhinhi thungurathtath.” Bere
kardu nugarn nhini-ka mange yungantathtath i mange
nhini-ka patha warda mebaththa pirri nginipunh mange
patha numi pangu-re deyida mani mebaththa kardi.

6 Bere nhini thangunu kardu Pharisees-ka pungawurr
warda nhini-yu i pubemkamardabineme kardu nugarn
pana kardu pule Hered nukun. I murrinh warda
puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re da mange
Kangkarlmawu thu pubatnemenu-yu.

Kardu Wurnangat Parraniriwaktha Purni Kangkarlmawu

7-8 Bere nukunu Jesus i kardu pulangay nukunu-
ka punnungamkardurr-warda-neme da ngarra nhini
thangunu-yu i punnadhaneme da ngarra ngipilinh ngala-
nu. Kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni
Jesus-yu. Kardu nhini-ka da-ka da nan thangunu kathu
Kelili i da Judea-ya i da nan Jerusalem i da Idumea-ya. I
da ngamimarda thangunu kathu da ngipilinh Jordan-ya
i da nan thangunu kathu-ya Tyre i da Sidon-ya. Kardu
wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni Jesus nhini
weyida puyemnayepup mange ngala ngala merradha
wurrini ngarra kardu-yu.

9 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, “Ya peneme. Tharntu kathu numangartneme
i manta kanhi nubungapakneme. Kardu kubangirerda
nukun kardu wurnangat-wa kanhi-yu.”

10 Bere Jesus-ka kardu matharr-wunngini terert men-
pathadha wurrini. I kardu matharr-wunngini ngamere
deyida kardu puddanarururttha purni kardu pumathapnu-
wa ngarra Jesus kardu patha-wa manpathanu.

11 I kardu pana ngarra ku ngepan wiye panthidha
purni-ka ngarra Jesus mana pubengkardu-ka nhini-ka pub-
ananabat warda pangu warra kumparra ngarra nukunu i
pardinakaykaydha warda nhini-yu. I pumenadha purni,
“Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu-wa.”

12 I Jesus kathu-ka murrinh warda menmardawerrdha
wurrini, “Nga. Mere nukun nanthelerr murrinh nhini-yu.”

*Kangkarlmawu Mampunkungkarartneme Kardu Pulan-
gay Nukunu*

Matthew 10.1-4; Luke 6.12-16

13 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka dimmardaw-
ith warda da ngarra palyirr i kardu ngarra marda
mampunkurtneme-ka pirrimpirrukayneme. I kardu nhini-
ka pirrimnamardawithneme ngarra nukunu da ngarra
palyirr kangkarl.
14-15 I kardu nhini-ka ngarra mampunkungkarartneme i
pirrimpirrukayneme-ka kardu-ka 12-wa i kardu-ka pulan-
gay nukunu-wa thathpirr. I mampirruneme, “Nga peneme.
Ngay-ka ngurdunankuthuknemenu da pana ngangka-re-ya
i murrinh ngarra ngay kardu nankuyelerrnemenu nuru.
I ngay-ka nganarrumutnemenu nanhthi lurruth ngala i
nhini-ka nirankumaputhnemenu nuru ku ngepan wiye
terert ngarra kardu thangunu kathu.”
16 Bere kanhi-wa kardu murrinh peneme-yu ngarra Jesus
mampunkungkarartneme-yu. Nukunu Simon, mu Jesus
panparl-ka murrinh numi deyida Peter-wa murrinh-yu.
17 I piguna James i John, i yile piguna-ka nukunu Zebedee-
wa. I piguna nhini nukunu Jesus-ka murrinh numi deyida
panpunkuparl murrinh-ka Boanerges-wa. Murrinh kanhi-
nu-ya kardu parramkarithi-ka nanhthi nginipunh bangan-
thaymirr mani.
18 I nukunu Andrew-ya, Philip i Bartholomew, Matthew,
Thomas i James. Yile nukunu James-ka Alphaeus-wa. I
nukunu Thaddaeus i Simon Patriot.
19 I nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus
dampirramut da nakurl-te kardu ngarra wiyenpun. Kardu-
ka nugarn-ka nhini-wa Jesus menkungkarartthaneme dini-
yu.

Jesus i Ku Karrath
Matthew 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10

20 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl da ngarra
nukunu. I kardu wurnangat puyemnawerr deyida ngarra
nukunu-yu. Kardu-ka wurnangat nimin-ya i Jesus i pu-
langay nukunu-ka mere warda ngarra pulleththaneme mi
dhepdhep-yu nhini kardu-ka parrampirruwerr-da-matha-
neme.
21 Bere ngarra kardu darrikardu manta nukunu mur-
rinh nhini-re puyemkayepupngime-ka nhini-ka punnenad-
hangime nukunu-nu piranakaynungime i ngarra da-nu
mana-wa pumabertinungime. Peningime-ka pumem-
nungkungime, “Nukunu-ka kardu pelpith wiye-wa.”
22 I ngana deyida kardu nugarn ngamere pana ngarra
murrinh law puddininthethiththa punni, punnina-deyida-
dha ngarra Jesus-nu da nan thangunu kathu Jerusalem.
I murrinh puddanarrayiththa punni i pumerradha punni,
“Nukunu Jesus-ka ku karrath da matha mammath wurran.

I da-ka nhini-re-wa pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu." Nhini-wa murrinh puddanarrayiththa punni ngarra nukunu-nu Jesus-yu murrinh pardirdarrikutkuttha-yu.

23 Bere Jesus-ka kardu panpunperr manta manta i murrinh warda mampirra, "Nga kardu, nubingayepup kathu. Nukunu ku karrath-ka mere ngarra kununuku ngarra kardu kathu-yu, wurda.

24 I nga, kanhi numi-yu. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek-wa nhini-yu.

25 I kardu darrikardu manta ngatha thu kuyuthuk kuru-ka nhini kardu-ka kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu.

26 I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka, nhini peneme-ka mere warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-neme, wurda da matha warda. I peneme-ka kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu."

27 Bere nukunu Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Mere nangkal ngadha kanimardi ngarra thelput kardu lurruth ngala nukunu-yu i mangkardap nanhthi purrkpurrk nukunu-yu. Mu kardu madharrkirrk warra ngadha kardu lurruth ngala nhini-yu i nhini-ka nanhthi purrkpurrk nukunu warda mangkardap nhini-yu." Murrinh-ka nhini-wa mampirra ngarra kardu-yu.

28 I murrinh deyida mampirra, "Nga, murrinh kanhi manarranu-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu ngatha da mange wiye panipartnu, nhini Yile neki-ka pirramaputhnu i puymayekumnu da mange wiye nhini ngarra mebaththa wurrini-yu. I kardu ngatha murrinh mardarrithaknu ngarra Yile neki wangu, mu da nakurl-te pamardathinnu murrinh nhini thangunu, nhini Yile neki-ka pirramaputh-deyida-nu i puymayekumnu murrinh wiye nhini thangunu-yu.

29 Mu nga. Kardu ngatha murrinh mardarrithak ngarra Ngepan patha Yile neki nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kirramaputh i mere ngarra kuymayekum da mange wiye nhini-yu. Mu da mange wiye nhini-ka da bere matha wangu mabathnu purru kardu paninu da kanhi-yu i da numi nhini wangu-yu."

30 Murrinh nhini Jesus mampirra-ka murrinh nhini
weyida kardu pumerdarrithaktha punni Ngepan Yile neki
nukunu i murrinh pumedha punni, “Nukunu Jesus-ka ku
ngepan wiye ngala da matha mammath wurran,” murrinh
pardirdarrikutkuttha. Mu da thathpirr-ka nukunu Jesus-ka
ku Ngepan Yile neki da matha nukunu mebaththa wurrini.

Kangkarlmawu i Kardu Darrikardu Nukunu Thathpirr

31 Bere ngarra da nhini-re-ka kale nukunu Jesus i ngathan
nukunu-ka parramkaruyngime ngarra thelput nhini da.
Kardu-ka pangu da kathu outside penganadhaydhangime
ngarra thelput i murrinh puddannathukngime ngarra
nukunu-nu Jesus.
32 Kardu wurnangat nimin-ya parraniwegattha pirrini
ngarra Jesus-yu. I murrinh pumamna, “Ya. Kale nhinhi i
ngathan nhinhi-ka kanhi kibimkangime nhinhi-nu.”
33 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Nangkal nimin ngay-
yu kale mamnge ngurran-yu? I nangkal nimin ngay-yu
ngathan mamna ngurran-yu?”
34 I yerrarr mamka warda kanhi-re ngarra kardu par-
raniwegattha pirrini. I mampirra deyida, “Ya. Nanki-wa
nimin kale mamnarra ngurran-yu i ngathan wanku deyida
mamnarra ngurran-yu.
35 Kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile neki
nukunu pariwaknu purru-ka, kardu-ka nhini-wa kardu
darrikardu ngay thathpirr-yu. Nhini-wa kardu-yu ngathan
ngay, munak ngay i kale ngay-yu.”

4

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini

Matthew 13.1-9; Luke 8.4-8

1 Bere kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr deyida
ngarra Kangkarlmawu ngarra ngipilinh nganangurru ngip-
ilinh ngala-ya. I nhini nukunu-ka kanammardap ngarra
tharntu i nhini da kathu wurdininthethiththa dini-yu
ngarra kardu pangu-re pidha manta da ngarra dimunurdi.
2 Bere murrinh niyithniyith terert wurdanarrayiththa
dini murrinh pana-ya ngarra yungkamnumtha. Murrinh
numi-ka kanhi-wa mampirra,
3 “Ya kardu, nubingayepup kathu,” nukunu Kangkarl-
mawu kathu-yu mampirra. “Murrinh kanhi-ka murrinh
ngarra kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi
kadin. Bere nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi
warda kamarl wurriniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki
meyeththa wurrini nanhthi thay pangkuy wuting-te.

4 I bere nukunu-ka da pana-re-ya wurriniwuthpuththa mi
kamarl-yu.
“Bere mi kamarl ngamere-ka buniwinharrdha wurrini
ngarra mayern i ku murrirrbe-ka pardimurrktha warda mi
nhini-yu.
5 I mi kamarl ngamere-ka buniwinharrdha wurrini
ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt
pirtpirt da matha nhini-ka putek kunungingki-wa nhini-yu
i tukuriki wanku.
6 Mu ngarra ngunga ngala mana warda pirridha-ka nhini-
ka mulurn therrke warda dempunmugarl nhini-yu. Nhini-
ka ngimalmin kunungingki-wa nhini-yu.
7 “I mi kamarl ngamere-ka buniwinharrdha wurrini
ngarra nanhthi nan wangu mayeyep. Mi-ka pangarnturtuy,
mu nanhthi mayeyep-ka nanhthi ngala da matha puddarn-
turturt i mi nhini-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap
mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu.
8 I mi kamarl ngamere mi terert thathpirr-ka ba-
nawaththa wurrini ngarra putek patha. I mi-ka pangar-
nturtuy i puddarnturturt i mi terert warda pinthutut nhini-
yu. Ngamere mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka
ngamere da matha. I ngamere mi kamarl dhepdhep nhini
pinthutut-ka mi-ka terert tharrngini nhini-yu. I ngamere
mi kamarl dhepdhep nhini pinthutut-ka mi-ka terert nimin-
ya.”
9 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu nangkal ngatha
mangimarta murrinh niyithniyith kanhi-ka nukunu kardu
nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpirrameriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha

Matthew 13.10-17; Luke 8.9-10

10 Bere kardu ngarra terert puddalath warda da ngarra
pigunu-ka kardu ngamere i kardu pulangay nukunu Jesus
kardu 12-ya murrinh warda pumamna, “Ya pule. Thurdun-
garrameriyith mani murrinh pana ngarra kardu mi kamarl
wurriniwuthpuththa-yu. I murrinh niyithniyith ngamere
nginipunh nhini mani thurdungarrameriyithnu.”
11 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Yile ngay bannanperdi
wardarra ngarra mukmuk nanki da ngarra mange nukunu-
yu, i da mange ngarra-re ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I
mere nangkal ngadha the mebaththa wurri da mange nhini-
yu, mu nanki da matha the warda thathpirr nanthin. Mu
kardu ngamere-ka pubinthepup da matha pumpan murrinh
niyithniyith yibimkamnum-ya. Mu mere thathpirr kumarta
murrinh nhini-yu, wurda da matha.

12 “Kardu nhini-ka da mange ngarra ngay pubamngi-
mangkardu pumpan mu mere thathpirr kumangimarta
kuru, i kardu-ka pubimngayewup pumpan mu mere thath-
pirr kumangimarta kuru. Mu kardu ngatha kumangimarta
kuru murrinh niyithniyith yibimkamnum-ka nhini kardu-
ka karnipart warda da mange wiye ngarra pigunu-yu i
ngarra Yile ngay warda kurdunawurl nhini-yu. I nukunu-ka
kirranmaputh warda da ngarra mange wiye ngarra pigunu
thangunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

13 Bere Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nanki-ka
mere numarta murrinh niyithniyith nhini-yu ngarra kardu
numi mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu?” Dampunthar-
rpu. “Murrinh nhini ngatha mere numarta murrinh
yibimkamnum-ka nhini-ka mere numarta-deyida-nu mur-
rinh niyithniyith yibimkamnum ngamere-yu.”

Kangkarlmawu Wurdanpirrumeriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha

14 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh wurdanpirrameriyith
thathpirr warda i mampirra, “Nga. Mi kamarl pana ngarra
kardu nhini wurriniwuthpuththa-ka nginipunh murrinh
Yile ngay nukun. I kardu pana ngarra mi kamarl
wurriniwuthpuththa-ka nginipunh kardu pana mani kardu
ngarra murrinh Yile ngay nukun dampunthelerr wurran.
15 I mi kamarl pana ngarra mayern banawaththa wurrini-
ka nginipunh pana mani kardu ngarra pubinthepup mur-
rinh ngarra Yile ngay nukun-ya. I mere pirdith ku
karrath kathu wurran i murrinh ngarra Yile ngay nukun
manganpunmart i puyenthekum warda nhini-yu nginipunh
ku murrirrbe pangu deyida mani mi kamarl nhini par-
dimurrktha.
16 I mi kamarl pana ngarra palyirr kurethkurethmam ba-
nawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra
pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya. I kardu
murrinh ngadha pumammath-ya i le patha warda parnam-
ya.
17 Mi kamarl nhini-ka mi pirtpirt da matha puddarn-
turturt, mu nanhthi ngimalmin pigunu-ka kunungingki-
wa i mere pirdith dempunmugarl. Mange nginipunh
nhini mani-ka ngarra kardu-re pumampirrarithuk pumpan
i pumampuntullul pumpan ngarra murrinh Yile ngay
nukunu weyida pumammath pumpan-ka, nhini-ka parnam-
part warda pirtpirt da matha murrinh nhini-yu. Nhini-ka
mere thathpirr pumeyittha da marra-re-yu.

18 I mi kamarl pana ngarra nanhthi mayeyep ba-
nawaththa wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra
pubinthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya.
19 Mu kardu nhini-ka dampunpethin wurran i ku mani i
nanhthi mirrkat-ka marda pumanganart da matha pumpan.
I nginipunh nanhthi mayeyep deyida mani wurdarnturturt
ngala-ya i damnadhap warda mi-yu i panthinkun warda.
Nhini-ka ku mani i nanhthi mirrkat ngarra kardu marda
pumanganart-ka i damnadhap warda kardu murrinh ku-
manabathnu thathpirr kuru murrinh ngarra Yile ngay
nukun-yu.
20 "I mi kamarl pana ngarra putek patha banawaththa
wurrini-ka nginipunh pana mani kardu ngarra pu-
binthepup murrinh ngarra Yile ngay nukun-ya i murrinh
pumamnabath warda i pumpantet parrarntiwak pumpan
Yile ngay-yu. I mi pana ngarra mi kamarl pelpith ngamere
pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh kardu pana mani
ngarra da mange ngarra kunungingki ngadha pumamna
pumpan Yile ngay-nu-ya. I mi pana ngarra mi kamarl pel-
pith terert tharrngini pinthutut-ka mi nhini-ka nginipunh
kardu pana mani ngarra da mange terert tharrngini
pumamna pumpan-ya Yile ngay-nu. I mi pana ngarra mi
kamarl pelpith terert nimin-ya pinthutut-ka mi nhini-ka
nginipunh kardu pana mani ngarra da mange terert nimin-
ya pumamna pumpan Yile ngay-nu-ya." Kangkarlmawu
kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Thungku Lem

Luke 8.16-18

21 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh niyithniyith numi
deyida wurdampirrayith i mampirra, "Nga. Mere nangkal
ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra
nanhthi pakit. I nukunu-ka mere ngarra ngadha bupak
ngarra da pit pepe-yu wurda. Mu nukunu-ka mamkale
kangkarl kathu nhini-ka thungku parlarrangnu pintha.
22 Murrinh nginipunh nhini deyida mani murrinh niyith-
niyith yibimkamnum nhini-ya da nakurl-te-wa murrinh
nhini pumartanu-yu kardu-yu. Mu kardu-ka murrinh-ka
mere da ngatha the kumabath marra-yu, mu da nakurl-te-
wa murrinh nhini-yu the pumabathnu-yu.
23 "Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh niyith-
niyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath
da matha warda nhini-yu."
24 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, "Nga.
Kanhi-ka murrinh thathpirr nubiyepup nuru. Kunungingki

ngatha murrinh nubiyewup nuru-ka, nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta kunungingki da matha. Mu ngala thathpirr ngatha murrinh nubiyewup nuru-ka nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta ngala da matha. I puy deyida wangu panarramutmutnu purru i nurumangawurtnu-yu.

25 I kardu ngarra wurranmangawurt thathpirr murrinh ngarra Yile neki nukun, nhini nukunu-ka panamutmutnu purru puy deyida wangu purrumangawurtnu. Mu kardu ngarra mere biyewup thathpirr kurru-ka nhini Yile neki-ka mamartnu warda murrinh ngarra kunungingki manganmarta-yu," Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mange Pigunu-re Mi Puddarnturturt

26 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu-ka murrinh numi deyida mampirra, "Nga. Ngay-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu murrinh yibimkamnum-ya. Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu ku Pule ngala thathpirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi.

"Bere kardu nugarn mi kamarl mangankut i mi bangammirrbirr ngarra putek.

27 I nhini thangunu nukunu-ka kanawit ngurrnguwarl ngadha da numi-yu. I pankapurl nhini-ka kanammirlbirl ngadha nhini-yu. I thipinhi nhini-ka kanawit deyida ngurrnguwarl. I mange nginipunh nhini-re mani mam wurran-ka mi pangarnturtuy warda kathu wurran mi therrke i puddarnturturt kathu pumpan i mi ngala da mana. Mu nukunu-ka mere the-wa mabath mi ngarra-re mam wurran mi puddarnturturt pumpan-yu.

28 Mu mi-ka mange pigunu-re mi puddarnturturt pumpan ngarra putek thangunu-yu. Mi marra-re-ka mi therrke pangarnturtuy. I nhini thangunu-ka mi kamarl terert warda mi ngatin pangarnturtuy.

29 I mi pinthutut mi thungku thathpirr warda. I nhini thangunu nukunu-ka mi bangammerartal i danthakthuk warda nhini-yu. Mange nginipunh nhini mani-wa kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-yu." Nhini-wa murrinh Kangkarlmawu kathu wurdampirrayith-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard

Matthew 13.31-32; Luke 13.18-19

30 Bere Kangkarlmawu kathu-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Ngay-ka murrinh numi deyida ngurdinarrayithnu. Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu, mange-ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi.
31 “Nga. The mana nanthin mi kamarl mi mustard. Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathpirr-wa. Bere karduka mi kamarl nhini-ka manganart i bangammirr ngarra putek.
32 I nhini thangunu-ka mi wurdarnturturt-ka thay-ka ngala-wa mi wanku-ya. I ku murrirrbe wanku pumpannupup ngarra nithinu thay nhini-yu i ku dirri wanku pumampatha pumpan,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.
33 Bere murrinh niyithniyith terert nginipunh nhini mani Kangkarlmawu wurdanarrayiththa wurrini-ya kardu ngarra wurnangat-yu, murrinh-ka nhini-wa ngatha pumeyit punni ngarra mukmuk pigunu-yu.
34 I kardu pana ngatha puyenanawerr punni ngarra nukunu ngarra murrinh nhini ngatha wurdanarrayiththa wurrini-ya. Mu da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda puddanalath pangu wangu-ka nhini-re warda nukunu wurdinirrumeriyithneme murrinh yibimkamnum nhini-yu ngarra pulangay nukunu-nu-yu.

Kangkarlmawu Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh
Matthew 8.23-27; Luke 8.22-25

35 Bere da nhini da ngatha ngarra nanhthi ngungare kananthurrk-ka nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Peneme, ka purrukath-wa-neme ngarra ngipilinh i ngamimarda pangu kathu.”
36 Bere kardu pulangay nukunu-ka parnamkamardapneme ngarra tharntu ngarra Jesus dininganamardadha-yu. I pumpankardurr-warda-neme da ngamimarda-nu kathu-yu. I kardu wurnangat-ka pangu da wangu parnampunkupartneme tiduk pidha ngarra dimunurdi da pangkin. I tharntu ngamere deyida wanku pumpannurdurr-yu i parraniriwaktha warda punni Jesus-yu.
37 Bere puy punnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i nhini da wirrirr ngala pangampirruruyneme nanhthi ngurntinh ngala wanku. I nanhthi ngurntinh ngala-ka punibattha wurrini ngarra tharntu i yingarlurl-da-dha-matha wurrini.
38 Mu nukunu Jesus-ka ngurrnguwarl yungurrkurrktha ngarra tharntu tiduk kathu wurdanangkardaldha-yu

ngarra nanhthi pila-re. I peneme nhini-ka pumamkardurt-
warda-neme i murrinh pumamnaneme, “Pule, kardu
pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu.
Kardu-ka nhinhi-ka nangankuyibirnunu-mani-neme?”
Pumamnaneme.
39 Bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh lurruth
warda mamna ngarra nanhthi wirrirr-yu, “Bere-ya, nadhap
warda-ya.” I nanhthi ngurntinh deyida wanku mamna,
“Bere-ya, da-ka watmam warda thirra-ya.” I nhini
thangunu-ka wirrirr manthap warda i kura ngipilinh ngala
nhini-ka watmam deyida yudha.
40 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Thangku-dha
nankuneme nerremkanhamneme-yu? Nankuneme-ka mur-
rinh nganaka-ya numengabaththaneme-ya ngarra ngay
menankuyibirnudhaneme-yu.”
41 I bere peneme nhini-ka perremkanham-warda-neme
ngala da matha. I murrinh pumemnungkuneme mange
peneme, “Ya. Kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh
nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-
ya. Nanhthi wirrirr i ngurntinh wanku deyida murrinh
pumamnabathnintha-yu murrinh ngarra thathpi nukunu-
yu.”

5

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini

Matthew 8.28-34; Luke 8.26-39

1 Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka purned-
haneme i parramkaruyneme da ngamimarda pangu kathu
ngarra ngipilinh ngala da ngarra kardu nan pardipuptha,
kardu Kadarinh.
2-3 Bere ngarra nukunu-re Jesus wurdawal ngarra tharntu
kathu-ka kardu nugarn numi wurrininadha kardu ku
ngepan wiye kanthidha wurrini. Nukunu-ka da ngarra
mintilbith-wa kardipuptha. I nukunu-ka nanhthi chain-te
mana-wa pumedharrkirrktha, mu wurda puddamnabay.
4 Da terert nimin-ya kardu nukunu-yu pumedharrkirrk-
tha mana-wa puyi mange perrkenku i tharrmu perrkenku.
Mu nukunu-ka wurda, bere matha wangu bunirartaldha
wurrini nanhthi chain nhini-yu ngarra mange i tharrmu-yu.
I kardu mere nangkal ngadha meyitthittha wurri. Nukunu-
ka kardu lurruth ngala-wa wurrinidha-yu ku ngepan wiye
wanku kanthidha wurrini.
5 Da bere matha wangu da ngunga da thipinhi-yu kardi-
wapa ngarra da mintilbith-ya i ngarra da palyirr wangu.

I nanhthi palyirr wutingwuting-te menanuyetheththa wurrini kardu nhini-yu.

6 Bere kardu nugarn nhini da Jesus bamkardu-yu
da ngathparr kathu nathiptha dini. I nhini-ka tharra
warda nungampinhat ngarra Jesus-nu i demnawinhip-
ingkarl kumparra warra ngarra nukunu.

7-8 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nhini-yu,
"Ngepan wiye, thungiwuy kathu ngarra kardu pana-yu." I
nukunu kathu-ka dimnakay, "Ya Jesus," mamna. "Nhinhi-
ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu-wa. Thangku-nu
ngay-yu? Yile neki-ka bimngayepup dim ngarra murrinh
kanhi ngay ngamnhidharrpu ngem-yu. Nhini-ka mere
thungibat nukun ngay-yu."

9 "Nangkal murrinh nhinhi-yu?" Jesus kathu-yu mamna.
"Murrinh ngay-ka wurnangat-wa. Nhini weyida ku ngepan
wiye ku wurnangat nimin-ya nganthin ngurran-ya."

10 I nukunu nhini-ka menanarlupurldha kardi i menadha
kardi ngarra Jesus, "Mere nukun thurdungankarel da numi-
nu warda wangu-yu."

11 Bere da nhini-re-ka ku pigipigi ku wurnangat pangu
wangu pardimurrktha manta ngangka da ngarra palyirr.

12 I ku ngepan wiye nhini-ka pumamna ngarra Jesus,
"Thurdungankarel pangu ngarra ku pigipigi i ngarnin-
nginirdinu."

13 "Yu bere-ya. Nuru-wa." Jesus kathu-yu mampirra. I
nhini thangunu-ka ku-ka pungawurr warda kathu ngarra
kardu nhini thangunu-yu i parnampart warda. I Jesus-
ka wurdanpunkarel warda ngarra ku pigipigi wangu i ku
ngepan wiye nhini-ka parnampunnginirdi warda nhini-
yu. Ku pigipigi-ka ku wurnangat nimin-ya ku 2,000-wa.
I nhini thangunu ku pigipigi-ka tharra warda dinidha
parrampirntigat ngarra palyirr thangunu kathu ngarra
ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampunthiwik warda
ku nhini-yu i bangarntikerdek da matha.

14 Bere kardu nugarn ngarra ku pigipigi pirapedhaneme
parde-ka tharra warda punnungamkawinhatneme i mur-
rinh parrininkuyelerrdhaneme ngarra kardu da ngarra
town i da pana ngangka-re-ya. I nhini thangunu-ka kardu
wurnangat warda ngatha punnidha pangu-yu

15 i parramnaruy ngarra Jesus. I kardu nhini-nu wanku
pubamkardu kardu ngarra ngepan wiye ku wurnangat
mebaththa wurrini. Nukunu kardu nhini-ka watmam
warda dinidha i pelpith patha thathpirr warda dinidha i
nanhthi kaligu thathpirr warda bardi. I nhini thangunu
kardu-ka perrenham warda nhini-yu.

16 I kardu nugarn pangu ngarra Jesus pubangammangkar-
duneme kardu nugarn nhini mampatha-ka nhini-ka mur-
rinh warda parraninkuyelerrdhaneme purne murrinh
ngarra kardu nhini patha mampatha-yu i ngarra ku pigipigi
dampunthiwik-yu.
17 Bere nhini thangunu-ka kardu-ka murrinh warda
pumamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka thunurdurrnu
warda marra kanhi-yu da ngarra nganki kathu-yu.”
18 Bere ngarra nukunu-re Jesus kanammardap ngarra
tharntu-ka kardu nugarn nhini ngarra ku ngepan wiye
mebaththa wurrini-ka memnarlupurl i murrinh mamna
ngarra Jesus, “Ngay deyida wanku purrunu?”
19 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Awu wurda. Mu pangu
wangu thununu thi kardu ngarra darrikardu nhinhi i
thanthelerrnu thurru Yile neki-ka dampamardathin nhinhi-
nu i patha mamnhiwatha warda.”
20 Bere nukunu kardu nhini-ka pangu warda wangu
nadha dini ngarra da town 10 nhini-ya, da nan Decapolis,
i kardu warda daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra
Jesus mampatha nukunu-yu. I kardu wurnangat nimin-ya
pumemnamardat da matha nhini-yu.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Mampatha Kardu Palngun Matharr Kumulung Kanthidha Wurrini
Matthew 9.18-26; Luke 8.40-56

21 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungamkath deyida da
ngipilinh ngala nhini da ngamimarda pangu kathu nanhthi
tharntu-re. I wurdawal i karnawup dinidha ngarra pangkin
dimunurdi. I kardu wurnangat warda puyemnawerr
ngarra nukunu-yu.
22 Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus-nu.
Murrinh nukunu-ka Jairus-wa i nukunu-ka kardu pule
deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu. Bere
nukunu Jairus-ka demnawinhipingkarl kumparra warra
ngarra Jesus
23 i memnarlupurl i mamna, “Pule nga. Wakal ngay kardu
mardinhpuy kardu matharr ngala yibim kardu manta
warda pupupnu. Mu purrunu ngadha da ngarra ngay
i nathapnu i patha nawathanu i kardu birnu da ngatha
paninu.”
24 Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha
warda dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus.
I kardu wurnangat wanku parraniriwaktha punni Jesus-yu
i pubenarerdadha punni manta manta ngangka da ngarra
nukunu-nu.

25 Bere kardu ngarra wurnangat nhini-ka kardu palngun
numi pangu da matharr kanthidha wurrini. Matharr nhini-
ka kardu palngun pigunu matharr kumulung-wa i da bere
matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da thangku 12-
wa da pirdithme nimin-ya mebaththa wurrini-yu matharr
kumulung nhini-yu.
26 I nigunu-ka ku mani ngala da matha danirramut-
muttha wurrini ngarra ku doctor terert kardu patha
pumewathadha mana-wa, mu puddamngebay da matha.
I nigunu-ka matharr ngala thathpirr warda mebaththa
wurrini i pakpakmenginidha wurrini.
27-29 Mu nigunu-ka pamnayepup Jesus-ka kardu matharr-
wunngini wurnangat menpathadha wurrini. I memnu
mange nigunu, “Kaligu nukunu ngatha ngarra bardi kur-
ran mathapnu-ka nhini-ka kardu patha warda manangka
matharr ngurrunu nhini-yu.” I bere nigunu-ka tiduk
wangu wurrininadha i manthap ngarra kaligu nukunu
da mana ngarra bunibalbalktha wurrini. I da nhini-re-
ka kardu patha warda kardidha nhini-yu i kumulung-ka
mamngedhap warda. I yingamnuthap ngarra nginipunh
nigunu-yu kardu patha warda kardidha-yu.
30 Mu nukunu Jesus-ka yingamnuthap kardu numi patha
mampatha-yu ngarra lurruth ngala nukunu thangunu. I
nhini-ka yerrarr mamka ngarra kardu wangu i murrinh
mampirra, “Nangkal kardu ngay mamngithap-yu?”
31 Mu pulangay nukunu kathu-ka pumamnaneme, “Kardu
wurnangat mana-ya pubangamnhirerda pumpan-ya.
Thangku-nu thentharrpu thurran-yu nangkal mamngithap-
yu?”
32 Bere Jesus-ka yerrarr mengka-da-dha-ngatha pirri
kardu ngarra manthap-nu-yu.
33 Mu nigunu kardu palngun nhini-ka the kanthin Jesus
patha mampatha-yu i nhini-ka wurrininadha warda ngarra
nukunu i demnawinhipingkarl kumparra warra. Nigunu-
ka denham i kardiwerrerrdha warda. I nhini thangunu-ka
murrinh thathpirr warda wurdamnayith.
34 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga, nhinhi-ka kardu
patha warda manangka matharr thim pana-yu nhini-ka
ngarra ngay thangunu murrinh namngabath mamnhiwatha
nhini-yu. Mampa-ya, thurru warda marda pekpek wanku
nabath thurru i matharr pana-ka kanamnhipart wurdantin-
umi warda.”
35 Mu bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh
pirringengerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn
ngamere-ka ngarra thelput nukunu thangunu kathu
Jairus-ka parramkaruy-warda-neme wunku murrinh

tharrmudharrmu-yu. I pumamnaneme ngarra nukunu Jairus, “Ya. Wakal nhinhi-ka mere warda thurduyemit, ku berengunh. Mu nukunu Pule pana-ka thanipart da tiduk warda.”
36 Mu nukunu Jesus-ka bimpunkumayepupneme kardu pangu-yu ngarra nukunu Jairus pumenadhaneme pe-yu i murrinh mamna warda ngarra Jairus, “Nga, mere thenham nukun. Mu ngarra ngay da matha thurdungayemitnu.”
37 I nhini thangunu-ka Jesus-ka wurrinidha ngarra thelput Jairus nukunu. I nukunu Peter i piguna James i John kardu perrkenkuneme da matha pangu punnedhaneme ngarra nukunu-yu.
38 I parramkaruyneme ngarra thelput nukunu da Jairus. I Jesus-ka binthepup kardu terert du pardikarrkmardadha.
39 Bere Jesus-ka kanardi ngarra thelput i mampirra ngarra kardu, “Ya. Thangku-nu narnamkarrkmarda-yu i narnamkarrk-yu? Kardu mardinhpuy kanhi kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.”
40 Mu kardu kathu-ka mere murrinh pumenabaththa i pangankampa warda ngarra nukunu Jesus-yu.
Bere nhini thangunu Jesus-ka kardu yunganpunnurr warda ngarra thelput thangunu kathu-yu. I mampirrukay-warda-ngime yileyile i kalekale i pulangay nukunu per-rkenkuneme deyida i parnamkardingime ngarra nigunu da ngarra kardu mardinhpuy nhini yungurrkurrktha.
41 Bere Jesus-ka mange ngarra nigunu manganmart i murrinh mamnge ngarra murrinh nukunu-re, murrinh-ka kanhi-wa mamnge-yu, “Talitha kumi,” murrinh kanhi-nu-ya, “Mardinhpuy, thewirnturt kathu.”
42 I nhini thangunu nigunu-ka dempirnturt warda i pir-rililidha warda. I kardu terert-ka pumemnamardat ngala da matha. Kardu mardinhpuy nhini-ka nigunu thangku-ka 12-wa.
43 Bere Jesus-ka mampirrungime ngarra kardu wangu-yu, “Nga. Mere nukun nuddirruyithngime ngarra kardu terert-yu mange kanhi thangunu-yu.” I mampirra deyida, “Nga, mi-ka nangemut warda mi pulathnu-yu.”

6

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Pubi-nanayepuptha Ngarra Kangkarlmawu

Matthew 13.53-58; Luke 4.16-30

1 Bere da nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka nungardurr warda da nhini-yu i nadha dini pangu warda wangu i wurdawurl da ngarra nukunu-nu wunku pulangay nukunu deyida wanku.

2 Bere da ngarra Saturday mana-ka Jesus-ka kanardi
warda ngarra murrinh church kardu Jews pigunu-yu. I
nukunu-ka murrinh ngarra Yile nukunu thangunu wur-
dininthethiththa dini kardu ngarra terert-yu. I kardu-ka
pumemnamardat da matha murrinh ngarra pubimnayepup
thangunu-yu, i mange pigunu ngatha murrinh pume-
nanudha pirrini-ya, "Ya. Kardu kanhi-ka kardu mukmuk
ngala da matha. Nangkal wurdiniyethiththa kardi mukmuk
ngala kanhi-yu? I ngarra-re mange mam wurran mange
patha patha kanhi-yu? Neki kardu mani mere mange pama
purru-yu.
3 Mu nukunu kardu kanhi-ka kardu carpenter da matha
nawa? I nukunu-ka wakal Mary nigunu-wa. I ngathan
nukunu-ka James, Joses, Judas i Simon-wa. I munak
nukunu-ka parnapup deyida da kanhi-yu nawa? Kardu
nugarn kanhi-ka mere thathpirr Yile neki wurdithuk-
tha." Murrinh-ka nhini-wa pumenanudha pirrini-yu ngarra
Jesus-nu-yu. I murrinh ngarra nukunu wurdanarrayiththa
dini-ka mere warda pumenabaththa nhini-yu.
4 Bere Jesus kathu-ka mampirra warda, "Kardu wur-
nangat warda ngatha pubimnayewup pumpan i mur-
rinh pumamnabath pumpan kardu ngarra murrinh Yile
neki nukunu wurdamyith wurran-yu. Mu ngarra da
nukunu mana kardu ngarra darrikardu nukunu mana
wurdampirrayith-ka nhini-ka mere warda kubinayepup
nhini-yu i mere warda murrinh kumanabath nhini-yu
ngarra murrinh thathpi nukunu-yu."
5 Bere Jesus-ka mere ngarra ngadha mange patha patha
merradha wurri da pangu-yu nhini weyida kardu mere
pubinanayepuptha puyi i murrinh mere pumenabaththa
puyi nhini-yu. Mu kardu matharr-wunngini ngamere da
matha menthadhaptha wurrini-yu i menpathadha wurrini.
6 Bere nukunu-ka mempirramardat da matha kardu
nhini kardu darrikardu ngarra nukunu-yu mere murrinh
pumenabaththa da pangu-yu ngarra da nukunu-yu.

Kangkarlmawu Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12

Matthew 10.5-15; Luke 9.1-6

Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nawattha dini
ngarra da town purrkpurrk manta da ngarra nukunu
da i murrinh Yile nukunu thangunu wurdininthethiththa
wurrini.
7 I bere pirrimpirrukayneme i panpunkuwerr-warda-
neme kardu pulangay nukunu kardu 12 nhini-yu pur-
dunkuthukthuknuneme kardu perrkenku perrkenku-ya.
Bere nukunu kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme.

Ngay-ka lurruth ngala nganarrumutnuneme i bunankupak-
nuneme ngala deyida wangu, i nhini-ka ku ngepan wiye
nirankumaputhnu-warda-neme na ngarra kardu thangunu
kathu-yu."
8 I murrinh deyida mampirruneme, "I nga. Ngarra
nardurrnemenu-re-ka nanhthi thay ngarra wilili nukunu da
matha punankumathaknuneme tharra i numabathnuneme
nuru-yu. Mu mi lawam i nanhthi bag i ku mani-ka mere
nukun numabathneme nuru.
9 Mu me sandal da matha nubuymerdinuneme-yu i nan-
hthi kaligu-ka nanhthi pana da matha ngarra nubamkar-
dineme nibimka nhini da matha numabathnuneme nuru-
yu.
10 I kardu nangkal ngatha nunamardalenuneme ngarra
thelput nukunu-ka nhini da matha nenemenu ngarra
thelput pangu da matha ngarra nunardurr-da-nu-mana-
neme da numi deyida-nu wangu.
11 "Mu da numi nhini-nu ngatha kardu mere
nunungkumardalenemenu-ka i mere nangkal
murrinh mere binarruyepupnuneme-ka, nhini da
ngarra nhini narnepartnemenu-re-ka me sandal
nunguynungkumewurrnuneme i putek ngarra me sandal
pepe thangunu-ka nuyunungkumerurtulnuneme. I kardu
nhini-ka the warda pumabathnu Yile neki-ka mere warda
le pirranu nhini-yu, nhini-ka parramnankungkamit-da
matha-neme nhini-yu." Bere nhini thangunu Jesus-ka
wurdanpunkuthukthuk-warda-neme kardu perrkenku
perrkenku-ya da terert-nu pana-re warda ngatha.
12 Bere peneme 12 nhini-ka da pana ngangka-re pun-
newatthaneme i murrinh kardu pumerrudhaneme punne,
"Nga kardu. Da mange wiye ngarra numammath numpan-
ka narnipartnu warda i da mange ngarra Yile neki warda
nariwaknu nuru."
13 I peneme-ka pirankumapuththaneme punne ku ngepan
wiye kardu ngarra terert thangunu kathu. I nanhthi
oil pumenkuwarlakthaneme punne ngarra kardu matharr-
wunngini terert i pumenkuwathadhaneme punne nhini-yu.

Nukunu Pule Hered Banganthamartal Pelpith Nukunu John the Baptist

Matthew 14.1-12; Luke 9.7-9

14 Bere kardu pule ngala Hered-ka pamnayepup Jesus i
da mange patha patha merradha wurrini nhini-yu. I kardu
wurnangat deyida puyemnayepup da mange patha patha
nhini-yu. I bere kardu ngamere kathu pumenanudha pardi-
ka, murrinh kanhi-wa, "Ya. Nukunu Jesus pana-ka John the
Baptist-wa kardu wurdamkabirl deyida. Nhini weyida da

mange patha patha pana mam wurran-yu i kardu lurruth ngala pana kurran-yu.”

15 Mu kardu ngamere deyida kathu pumenanudha pardi-ka murrinh kanhi deyida, “Awu, nukunu-ka kardu ngalan-tharr murntak pana-wa kardu nan Elijah wurdamkabirl deyida. Kardu pana nganaka ngarra murrinh Yile neki nukunu wurdanarrayiththa wurrini.” I kardu ngamere murrinh numi deyida kathu pumenanudha purni-ka mur-rinh kanhi-wa, “Awu, nukunu-ka ku prophet-wa, mangini ku prophet murntak mani warra pardipuptha i ngarra murrinh Yile neki nukun puddanarrayiththa pardi.”

16 Bere nukunu Hered-ka murrinh terert nhini pampir-rayepup i murrinh warda mam, “Nukunu pana-ka John the Baptist-wa i kardu-ka wurdamkabirl deyida. Kardu nukunu nhini-ka pana da kardu-yu. Da murntak nhini warra-ka ngarra pelpith nukunu banganthamartal ngay-yu.” Nhini-wa mam nukunu kathu Hered-yu.

17-18 Bere da murntak warra-ka kardu pule ngala nhini Hered-ka manganbertnintha ngarra palngun ngathan nukunu nukun Philip. Murrinh nigunu-ka nan-wa Here-dias. Bere ngarra da nhini-re nukunu John the Baptist-ka murrinh kanhi kathu mamna ngarra Hered-yu, “Ya. Nhinhi-ka mere nebertha kardu palngun pana-yu. Nigunu-ka kardu palngun ngathan nhinhi nukunu-wa. I nhini-ka da mange wiye-wa nam nhini-yu.” I bere murrinh nhini thangunu nukunu John the Baptist murrinh mamna ngarra Hered-ka, nhini nukunu Hered-ka ku soldier ngarra nukunu wurdanpunkuthukneme nukunu-nu John the Baptist pum-abertnemenu i panadhapnemenu ngarra da jail.

19 Bere kardu palngun nhini nan Heredias-ka damnarithi warda ngarra nukunu John the Baptist. I nigunu marda merttha wurrini-ka thu pubatnu i purdurinuminu. Mu nigunu-ka mere ngarra thu puybattha nukunu-yu, nhini-ka nukunu-wa Hered dirrapedha kardi John the Baptist ngarra da jail dinidha-yu.

20 Nukunu Hered-ka denamanhamtha dini ngarra John the Baptist-nu i murrinh nginipunh kanhi-wa marda-re memnu, “Kardu kanhi-ka kardu thathpirr-wa ngarra Yile neki kathu wurdanthuk. I nukunu-ka kardu patha-wa nimin kanhi-yu.” Nukunu Hered-ka le nimin binanayepup kardi-ya murrinh ngarra Yile neki nukun ngarra John the Baptist thangunu kathu wurdananayiththa wurrini-yu. Mu murrinh ngarra nhini ngatha-re binayepup kardi-ka nhini-ka daniwethintha kardi nhini-yu.

21 Bere da ngarra birthday nukunu-re Hered
pangamnaruy-ka, nukunu-ka kardu warda dimpirrakay
mi dhepdhep-nu pullathnu i le patha parninu. I da nhini-
re nigunu Heredias-ka murrinh benayengkarnirntha
wurrini kanhi-nu mani-wa, “Ngarra kardu terert-te
pubengkardurdunu i mi dhepdhep parnimurrknu-ka nhini
Hered-ka mange nganathuknu nukunu John the Baptist thu
pubatnu-yu.”

Bere kardu wurnangat warda ngatha pubemnangkar-
durdu warda. Kardu-ka kardu nugarn ngarra ku Govern-
ment thangunu kathu i kardu ku pule ngala ngala ngarra ku
soldier thangunu kathu-yu, i kardu pule ngala ngala ngarra
da nan Kelili thangunu kathu. I bere kardu terert nhini-
ka mi dhepdhep pardimurrktha i le patha wanku pardidha
ngarra birthday nukunu Hered dinidha-yu.

22 Bere kardu wakal mardinhpuy nigunu Heredias-ya
pangampirraruy ngarra kardu terert nhini-yu. I kardirra-
purrktha nanhthi mampurrkinh. I nukunu Hered i
kardu pule ngala ngala terert warda ngatha le nimin
pirriningedha-ya ngarra nanhthi kardipurrktha nigunu-yu.
I nhini Hered kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku ngadha
nanhthi marda nanganart nhinhi-yu? I nanhthi ngarra
marda nartnu-ka nhini nanhthi-ka ngampamutnu warda.”

23 I murrinh deyida mamnge, “Murrinh kanhi mampanu-
ka murrinh thathpirr-wa. Ngay-ka nanhthi ngampa-
mutnu nanhthi thangidharrpunu ngatha-yu. Nanhthi
nhini-ka thangidharrpunu ngatha mampayerrnu nanhthi
purrkpurrk ngarra ngay-ya, i ku mani ngarra ngay, i da
thelput terert ngarra ngay-ya, nhini nanhthi-ka mampay-
errnu i ngampamutnu warda nhini-yu.” Hered kathu-yu
mamnge.

24 Bere kardu mardinhpuy nhini-ka yungawuy pangu-
re ngarra kale nigunu nan Heredias-ya i mamnge, “Kale,
ngarra murrinh mananu ngarra kardu pule ngala pangu-
yu? Thangku nanhthi ngadharrpunu-yu?” Dantharrpu
nigunu kathu-yu. Mu kalekale kathu-ka mamnge, “Nga.
Thadharrpunu pelpith ngarra nukunu John the Baptist
badhamartalnu.”

25 I bere kardu mardinhpuy nhini-ka pirtpirt nimin-ya
wurdamnawurl ngarra kardu pule nhini-nu i mamna, “Nga.
Ngay marda manganart-ka pelpith ngarra nukunu John the
Baptist dadhamartalnu i thangamutnu-yu. I nangabathnu
kathu ku pelpith nukunu-yu ngarra nanhthi plate-te marra
da matha-nu.”

26 Mu ngarra murrinh-te bimngeyepup-ka, nukunu
Hered-ka dammardathin warda. Mu nukunu-ka mere

ngarra warda “wurda” mengedha nhini-yu. Nhini-ka mur-
rinh thathpi nukunu wardarra damngemut i kardu terert
wanku pubimnayepup murrinh ngarra marra-re mamnge-
yu.
27 Bere nukunu Hered-ka ku soldier wurdannathuk
ngarra John the Baptist-nu i badhamartalnu i pur-
dunangkarlnu pelpith nukunu-yu. Bere ku soldier nhini-ka
pangu warda wangu nanadha dini ngarra John the Baptist
ngarra da jail dinidha. I nhini-ka banganthamartal warda
nukunu-yu.
28 I nhini thangunu ku soldier nhini-ka ku pelpith nukunu
John the Baptist-ka ngarra nanhthi plate-te mebaththa
tharra. I damngemut ngarra kardu mardinhpuy nhini. I
kardu mardinhpuy nhini-ka damngemut warda ngarra kale
nigunu kardu nan Heredias.
29 Bere nhini thangunu-ka ngarra pulangay nukunu
John the Baptist puyemnayepupneme kardu Pule Hered
thangunu John the Baptist banganthamartal-ya, nhini-ka
purnenadha-kathu-neme i ku nginipunh nukunu puman-
gankartneme i pubankardineme ngarra da weyi palyirr da.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat

Matthew 14.13-21; Luke 9.10-17; John 6.1-14

30 Bere kardu apostle 12 nhini ngarra Jesus
wurdanpunkuthukneme-ka kardu puddanalaththa-warda-
kathu-neme ngarra nukunu deyida. I murrinh warda
puddamnayithneme murrinh ngarra peneme kathu
puddininthethiththa punne ngarra kardu i mange ngarra
pumerradha punne-yu.
31 Bere da nhini-re ngarra peneme parramnaruyneme
Jesus-ka kardu wurnangat parranirurtuydha pi ngarra
Jesus, i nhini peneme i Jesus wanku-ka mere ngarra
ngadha mi dhepdhep pulleththaneme kardu wurnangat
kathu pumenkumathpuththeneme pardi. I nhini nukunu-
ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, “Peneme
ka. Purru-warda-neme da ngarra watmam pangu wangu i
banankuyuknu-ngadha-neme pi.”
32 Bere peneme 12 nhini i Jesus wanku-ka parnamka-
mardapneme ngarra tharntu i punnadhaneme da ngarra
watmam-nu warda wangu.
33 Mu kardu-ka pubampunkungkarduneme peneme
nhini-yu ngarra tharntu panganpunkuthenhneme. I
kardu terert-ka punniwinharartha pangu warra kumparra
ngarra da dimunurdi purnimardadha purni ngarra Jesus-
nu warda wangu nadha dini ngarra tharntu. Kardu-ka

wurnangat nimin-ya ngarra da town terert thangunu kathu
punniwinharartha ngarra da watmam pangu-nu warda
wangu ngarra Jesus purnedhaneme-ya.
34-36 Bere ngarra Jesus nanhthi tharntu thangunu kathu
wurdawal-ka, nukunu-ka bampunkardu warda kardu wur-
nangat nhini-yu ngarra kumparra-dha warra parrarn-
tuy. I nukunu-ka dampirramardathin warda nhini weyida
ngangka da pirriningkadhuktha-yu nginipunh ku thip mani
ngarra kardu mere nangkal ngadha dirranpedha kani. I
nhini nukunu-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu warda
wurdininthethiththa dini da pirdithme nimin-ya i da-ka
kungini da mana pirridha.
Bere nhini thangunu pulangay nukunu kathu-ka
pumamna-warda-neme, “Pule. Kardu-ka thurdunthuknu
warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin pumpan-
ya mi dhepdhep-nu parnikutkutnu. Da-ka kungini warda
kanhi-yu i mi-ka mami-wa kanhi-yu thanamngime.”
37 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, nankuneme-
wa mi dhepdhep narramutnu-yu mi pullathnu kardu kanhi-
yu.” Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Ngankuneme
ngatha mi bread ngarnerrakutnu-ka nhini-ka ku mani ngala
nimin-ya, ku mangini $2,000 mani-ya peyim nguyemane-
menu.”
38 “Mu thangku numa mi lawam nanthinkaneme narnam-
yu?” Mampirruneme Jesus kathu-yu. “Na-mani-neme
pangu i mi mani thangku numa nubangkardunemenu-
yu.” Bere peneme-ka purnedha-warda-neme pangu ngarra
kardu terert i mi pubangamkardurtneme i puddamnawurl-
neme ngarra Jesus deyida i pumamnaneme, “Mi-ka 5
mi lawam nganthinkaneme ngarrim-yu i ku ngurlmirl
perrkenku wanku,” pumamnaneme.
39 Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme
ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha nu-
marranu parniwupnu pangu ngarra parnu ngatin i kardu-
ka pumeyerryerrnu puyu.”
40 Bere kardu-ka parnawup warda i nginipunh 50 mani
pangu wangu, i nginipunh 50 mani kanhi kathu, i nginipunh
100 mani pangu wangu, i nginipunh 100 mani deyida
pangu-re. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu pana
ngangka-re-yu pumenayerryerrdha purni.
41 Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku
ngurlmirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i ngarra
Yile nukunu warda mamna, “Mi i ku kanhi patha-wa
thamngarramut-yu.” I bere mi nhini-ka mungarnterrarr i
dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu i peneme
nhini-ka ngarra kardu warda parranirramutmuttha purne.

I ngana deyida ku ngurlmirl perrkenku deyida mungamparl
i mungamparl i kardu warda parranirramutmuttha purne.
42 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus mewathadha
pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu
wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka
bangampunmardan-wa ngarra marda mampunbay mi i ku
thangunu pardimurrktha.

43 Bere nhini thangunu peneme nhini kardu 12-ka
purnekutkutthaneme mi i ku ngarra kardu thangunu par-
raniritmuttha pirrini. I nanhthi thelerrtherr nanhthi 12-wa
pumedhalertertthaneme parde mi i ku titmut-yu.
44 Kardu wurnangat warda ngatha kardu nugarn kardu
palngun kardu mamay mi i ku pullamath-yu. Kardu nugarn
da matha-wa 5,000 pangu pirrinidha-yu.

Kangkarlmawu Wurrinililidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl
Matthew 14.22-33; John 6.15-21

45 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka mam-
pirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, “Nga peneme.
Nankuneme-ka kumparra wardarra naneme ngamimarda
pangu kathu nanhthi tharntu-re da nan-nu Bethsaida.” I
bere kardu wurnangat pangu-ka wurdanpunthuk warda da
ngarra pigunu warda wangu puddanalaththa.
46 Bere kardu thangunu wurdanpuntharr-ka nukunu
Jesus-ka dimmardawith warda ngarra da palyirr i ngarra
Yile nukunu warda murrinh wurdananayiththa dini.

47 Bere da thipinhi nhini-ka kardu peneme 12 nhini-ka
ngarra marda nganangurr ngarra ngipilinh punnedhaneme
ngarra nanhthi tharntu-re. Mu nukunu Jesus-ka pirridha
numerrnu ngarra da pangkin kathu
48 i bampunkungkarduneme pulangay nukunu-yu da
tetemanthay pubangamkardurtneme ngarra tharntu-yu
puyenangurrukadhaneme punne nanhthi wirrirr thangunu
dampunkuwirnteneme parranemardatthaneme punne.

Bere da nhini thangunu-ka da manta warda puningka-
purldha wurrini-ya nukunu Jesus-ka nungardurr warda
da pangkin kathu-yu i wurrinililidha warda ngarra kura
ngipilinh kangkarl ngarra pulangay nukunu-nu. Nukunu-
ka kardu benkukattha-warda-neme,
49 mu peneme-ka pubamkangkarduneme wurrinililidha
ngarra kura kangkarl-yu i nhini-ka pardiwapadhaneme
50 i perremkanhamneme ngala da matha i pumamka-
mana-wa-neme ku wurdarr wurrinililidha pangu-yu.

Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Peneme. Kardu thathpirr numenungkuyitneme i mere nengiman-hamneme, kardu ngay weyida kanhi-yu.”

51 Bere ngarra nukunu-re Jesus kanammardap ngarra tharntu-ka nanhthi wirrirr ngala nhini-ka manthap warda. I peneme nhini-ka kardu pumemnamardat-da-thathpirr-neme
52 nhini weyida mere the pumebaththaneme nukunu Jesus-yu kardu ngala thathpirr-yu lurruth ngala-yu. I ngana deyida mere the pumemabaththaneme nukunu ngarra-re mange mi pangu danirramutmuttha kardi ngarra kardu wurnangat nhini-yu. Mu mukmuk peneme-ka mampunkurdarrimepu-da-matha-neme mange pangu lur-ruth ngala ngarra Jesus medha wurrini-yu.

Kangkarlmawu Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini Ngarra Da Gennesaret
Matthew 14.34-36

53 Bere peneme nhini Kangkarlmawu wanku-ka pumpankakathneme ngamimarda kathu ngarra ngipilinh ngala nhini i parramkaruyneme da nan Gennesaret. Bere puddamkalalneme ngarra tharntu thangunu kathu-yu i tharntu-ka pumamkadharrkirrk-warda-neme.
54 Bere ngarra tharntu thangunu parnamkapartneme-ka kardu da nhini thangunu-ka pubamkardu i panganthenh Kangkarlmawu-yu.
55 I nhini kardu-ka tharra warda punniwinharartha i kardu matharr-wunngini punninmetkuttha da pana ngangka-re. I ngarra kardu-re puyenanayepuptha ngarra nukunu ngatha Kangkarlmawu dinidha-ka, nhini kardu-ka kardu matharr-wunngini pumenabertidha purni ngarra nukunu da ngarra nanhthi pit pigunu-re kathu pumena-mathbaththa purni.

56 Bere Kangkarlmawu-ka da pana ngangka-re wurrini-wattha ngarra da town ngala ngala, da town purrkpurrk i da pana ngarra thelput numi numi wurriningkadhuktha-ya. I kardu-ka bere matha wangu kardu matharr-wunngini-yu panthiwattha purni ngarra Kangkarlmawu-nu-yu i pingan-puwuptha purni ngarra mayern ngala wangu i pumenadha purni ngarra nukunu-yu, “Ya, thurrurralilinu manta pangu ngarra kardu matharr-wunngini i nhini kardu-ka puman-hidhadhapnu puyu ngarra nanhthi kaligu nhinhi.” Bere kardu matharr-wunngini terert-ka pumedhadhaptha pardi nanhthi kaligu nukunu Kangkarlmawu-yu i patha deyida pardidha manangka matharr warda nhini-yu.

7

Da Mange Murntak Kardu Jews Pigunu
Matthew 15.1-9

1-4 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu marda pumerttha punni kardu Pharisees-ya, i kardu nugarn pana deyida ngarra murrinh law Jews pigunu puddininkuyethiththaneme purne-ka kardu bere matha wangu mange ngarra pigunu pumenamapurl da warra ngadha i nhini mana-ka mi warda pulleth nhini-yu. Nhini-wa da mange murntak-yu ngarra ngalantharr murntak thathpirr pigunu-yu puddanpunthethith-yu. I kanhi deyida mi dhepdhep-ka ngarra shop pardikutkut-ka mi pumepurl da warra ngadha i nhini mani-ka mi warda pulleth nhini-yu. Nhini-wa da mange murntak-yu. I ngana deyida nanhthi kap nanhthi pot i nanhthi dish pumepurl punni da mange murntak-ya. I da mange murntak ngamere deyida wanku parraniriwak punni-yu.

Bere kardu Pharisees nhini i kardu nugarn pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka da Jerusalem thangunu kathu punnedhaneme i ngarra Kangkarlmawu puyemnawerr-warda-neme. I pub-ampunkungkarduneme pulangay nukunu Kangkarlmawu kardu ngamere mi dhepdhep pardemurrkthaneme, mu mange ngarra peneme-ka mere pumenamapurldhaneme da mange ngarra murntak nhini-yu da ngarra mange Jews pigunu-yu.

5 I bere kardu Pharisees i kardu nugarn nhini ngarra mur-rinh law Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka mur-rinh warda pumamnaneme ngarra Kangkarlmawu, “Nga. Pulangay nhinhi-ka mi pangu karnamkamurrkneme mu mange ngarra peneme-ka mere pumenamapurldhaneme da mange murntak pana ngarra nekineme-yu. Mu thangku-dha da mange mere kariwakneme kuru da mange murntak ngarra ngalantharr murntak parrannhemutneme-yu?” Par-ramkadharrpuneme.

6 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees i kardu ngamere nhini-yu, “Kardu ngalan-tharr pana nan Isaiah murrinh thathpirr danirilildha wurrini-yu da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu-ya. Nukunu-ka damnankurililneme nankuneme-yu numemkarart-da-matha-neme numpanka-yu ngarra da mange Yile neki nukunu wangu-yu. I kanhi-wa mam murrinh-yu Yile neki thangunu-yu,

" 'Kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan ngay-yu
ngarra murrinh thathpi pigunu-re-yu, mu ngarra marda
pigunu thathpirr-ka mere marda kumangert kuru.
7 I kardu kanhi-ka parramngiriparl pumpan i pumam-
ngingala pumpan kardu ngathayida-nu murrinh da matha
dampunthawinhinhinh kanam. Mu nhini pigunu-ka da
mange ngarra kardu thangunu da matha puddanpun-
thethith pumpan-yu, mu da mange ngarra ngay thathpirr-
ka mere kurdunthethith kuru.' Nhini-wa murrinh Yile neki-
yu murrinh ngarra nukunu Isaiah thangunu darntilil-yu."

8 Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme,
"Nankuneme-ka murrinh kardu ngarra ngalantharr
murntak da-dha matha numamkayitneme numpanka-yu,
mu murrinh ngarra Yile neki nukunu-ka narnamkapart-
da-matha-neme.
9 Nankuneme-ka mange pathanankumaneme yina
murrinh ngarra Yile neki nukunu narnamkapirrneme
numpanka-yu i murrinh ngarra ngalantharr murntak
da matha numamkayitneme numpanka murrinh ngarra
parramnarramut-ya.

10 "Nga. Murrinh kanhi nukunu Moses darntilil da murn-
tak warra-ya murrinh ngarra Yile neki nukunu, 'Yileyile i
kalekale nanki-ka murrinh nubirruyewupnungintha nuru i
murrinh numarrubathnungintha nuru. Mu kardu nangkal
ngatha mere murrinh marrubathnungintha ngarra yiley-
ile i kalekale-ka i murrinh mampunkurdarrithakngintha
wurran-ka kardu nhini-ka thu nubatnu nuddurinuminu.'
11-12 Mu nankuneme-ka murrinh thirrukduk
nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu nginipunh
murrinh kanhi mani-ya, 'Kardu nangkal ngatha nanhthi
purrkpurrk patha i ku mani kanthin wurran-ka nukunu
nhini-ka mere nimin karrumut-thathpirr-ngintha ngarra
yileyile i kalekale i mere nimin mankumanpi-thathpirr-
ngintha kurru.' Nhini-ka murrinh nginipunh kanhi nukun-
wa marrungintha, 'Nanhthi purrkpurrk patha ngay i ku
mani ngay-ka ngamnamut wardarra ngarra Yile neki. I
nhini ngay-ka mere ngarra nganarrumutngintha nanhthi-
yu i mere ngarra manankumanpingintha.' Kanhi-wa
murrinh nuddanpunkuyethithneme numpanka-yu.

13 "Mu nhini nankuneme-ka murrinh narnamkapart-
warda-neme murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu i mur-
rinh ngarra ngalantharr murntak da matha numamkay-
itneme numpanka-yu. I murrinh thirrukduk ngamere
deyida nginipunh nhini mani-wa nuddanpunkuyethith-
neme numpanka-yu."

Kangkarlmawu Wurdamyith Nanhthi Marda Ngarra Kardu Thangunu Wiye Pirrim-yu

Matthew 15.10-20

14 Bere Kangkarlmawu-ka pirrimpirrakay deyida kardu panpunperr kardu wurnangat. I murrinh warda mampirra, "Kardu, nubingayepup kathu kardu murrinh the thathpirr numabathnu murrinh kanhi ngarra ngay manarranu-yu.

15 Kardu-ka mere thathpirr wiye kurru ngarra mi i ku thangunu wurranmurrk-yu, wurda. Mu kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thangunu kathu i nhini-ka da mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thathpi wiye wurranngerren-yu."

17 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kanampunpart kardu-yu i ngarra thelput-nu warda wangu nadha dini i kanardi. I pulangay nukunu warda parramkadharrpuneme murrinh pangu ngarra kardu mampirra-ya.

18 Bere Kangkarlmawu kathu-ka mampirruneme, "Nankuneme-ka mere deyida numangimartaneme murrinh pangu medha ngirri-yu? Nankuneme-ka the-wa numabathneme murrinh nhini-yu. Kardu-ka mere thathpirr wiye kurru ngarra mi i ku thangunu wurranmurrk-yu.

19 Mi i ku-ka ngarra thathpi wangu kanardi i ngarra kurnthik i yungawuy deyida. Mi i ku-ka ngarra marda wangu-ka mere kariwiye kirra ngarra da mange wiye wangu-yu, wurda," Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme. Murrinh kanhi thangunu nukunu mam-ya ku i mi terert warda ngatha-ka nhini-ka berengunh purrumurrk warda ngatha.

20 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh deyida mampirruneme, "Kardu-ka wiye thathpirr wurran-ka ngarra marda nukunu thathpirr-wa thangunu i nhini-ka mange wiye da matha mam wurran-yu i murrinh thathpi wiye wurranngerren-yu. Mu mi i ku-ka mere kariwiye kirra ngarra marda kardu nukunu-yu, wurda da matha.

21 Da mange wiye ngarra kardu mam wurran-ka nhini-ka ngarra marda nukunu thangunu thathpirr-wa. I nhini-ka da mange wiye warda benthengkarnirn wurran i nhini thangunu-ka da mange nginipunh kanhi mani warda mam wurran-yu. Nukunu-ka da mange mamngerithuk wurran ngarra kardu mardinhpuy-yu. I nanhthi darrarart wurran. I kardu thu panmat wurdantinumi. I da mange mamngerithuk wurran ngarra kardu palngun karnabuy nugarn numi nukun.

22 I kardu mawumawu wurran. I kardu dampirrayirrarart wurran. I kardu ningke-ningke wurran. I murrinh mampunnarrithak wurran. I kardu memnungala wurran.

I kardu pelpith wiye wurran. I da mange wiye da matha wurran mange da ngarra marda manganart wurran-yu.

23 “Da mange wiye terert nhini-wa thathpirr kardu-yu ngarra marda nukunu thangunu kathu damnariwiye pirrim-yu,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mamngewatha Kardu Palngun Wakal Nigunu

Matthew 15.21-28

24 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr warda i nadha dini da manta pangu da nan-nu Tyre i Sidon. Bere nukunu-ka wurrinidha ngarra thelput warda kanardi dinidha. Nukunu-ka kardu menkangaththa mana-wa, mu wurda. Kardu wurdammay mere ngarra menkangaththa.

25-26 Kardu palngun deyida pamnayepup ngarra nukunu dinidha-yu ngarra thelput pana-yu. Nigunu-ka kardu mere Jews, mu da nigunu-ka da-ka Phoenicia-wa kardipuptha-yu. I nigunu-ka kardu mardinhpuy wakal mebertidha kardi ku ngepan wiye wanku kanamnginirdi kardu ngarra mardinhpuy nhini-yu.

Bere nigunu kardu palngun nhini-ka nanadha dini ngarra Jesus-nu warda. I pangamnaruy da mana i bamnabat ngarra putek ngarra nukunu-nu. I murrinh warda mamna, “Pule. Thirramaputhnu ku ngepan wiye pangu ngarra wakal ngay.”

27 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Ngay-ka kardu ngarra darrikardu ngay warra ngadha manmanpinu kumparra-yu kardu Jews-ya. Mu nhinhi i kardu darrikardu nhinhi ngatha manmanpinu warra ngadha ngurru-ka nhini-ka nginipunh mi dhepdhep ngarra kardu mamay pigunu deyida mani ngarra ku were ngarramutnu. I nhini-ka mange mere yuthpan thathpirr nhini-yu.”

28 “Yu, bere-ya pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Mu ku were ngatha yida mi pumpanmurrk mi perrenimpurr pumpan kardu mamay thangunu-yu. Mu nhini-ka nangi-manpi kunungingki da matha.”

29 I bere Jesus kathu-ka mamnge, “Murrinh pana ngarra namnga-ka yuthpan-wa i nhini-ka ku ngepan wiye pangu-ka kanampart warda ngarra wakal nhinhi-yu. Mu bere nhinhi-ka thurdiwurlnu warda ngarra da nhinhi wangu.”

30 Bere kardu palngun nhini-ka wurdawurl warda i ban-garnurt wakal nigunu watmam yungurrkurrktha ngarra da pit. I ku ngepan wiye nhini-ka kanampart warda.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Nugarn Kardu The Wiye i Themen Wiye Kardidha

31 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr da
nhini thangunu Tyre-yu i nadha dini da ngarra nan-nu
warda wangu Sidon. I puy deyida wangu nadha dini ngarra
ngipilinh ngala da nan Kelili. I nadha dini da ngarra town
da 10, da-ka nan-wa Decapolis.
32 Bere da nhini da Decapolis kardu ngamere kathu kardu
nugarn pumenabertidha purni ngarra Kangkarlmawu-
nu. I kardu nugarn nhini-ka kardu the wiye kardidha
mere binayewuptha kani i themen wiye mere thathpirr
kaningerrentha. Bere kardu ngamere nhini da ngatha
pumemnarlupurl ngarra Kangkarlmawu i pumamna, "Pule.
Kardu kanhi-ka nayethapnu ngarra the i ngarra themen
nadhanmethapnu i nawathanu patha deyida paninu."
33 Bere Kangkarlmawu i kardu nugarn nhini-ka mebertidha wurrini pangu wangu kardu mange penintha wurrininthadha. Bere Kangkarlmawu-ka mange perrkenku kanantherdi ngarra the nukunu kardu nhini. I nhini thangunu-ka thade kanamnumabe ngarra mange i manthanmethap ngarra themen wiye kardu nhini.
34 I nhini thangunu nukunu-ka kangkarl mamka i
ngirtkirt ngadha wurdammardaputh i mamna ngarra kardu
nhini-yu murrinh nukunu-re, "Yepata." Nhini-ka murrinh
kanhi-nu-ya, "Bang thirraye."
35 I bere da nhini thangunu-ka the nukunu kardu nhini-
ka bang pirrinthe warda nhini-yu. I themen wangu patha
warda pirringerrentha.
36 Bere Kangkarlmawu i kardu nugarn nhini-ka wurdamninthawurl ngarra kardu ngamere nhini-yu. I Kangkarlmawu kathu-ka murrinh warda merradha wurrini, "Ya kardu. Kardu-ka mere nukun numarra kardu kanhi mampatha-yu." Mu kardu ngamere nhini-ka murrinh parrininthelerrdha weyida purni nhini-yu ngarra kardu wurnangat-yu.
37 I bere kardu wurnangat nhini ngarra puyemnayepup
kardu nugarn nhini mampatha-ka kardu warda pumemna-
mardat nhini ngarra Kangkarlmawu-yu i murrinh pume-
nanudha purni, "Ya. Mange ngarra nukunu mam wurran-
ka mange patha da matha. Nukunu-ka kardu the wiye
ngatha yida mampunpatha wurran i kardu themen wiye
ngatha yida mampunpatha wurran."

8

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat

Matthew 15.32-39

1 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat ngala deyida
pubemnangkardurdu ngarra Jesus. I kardu-ka mi-ka mami-
wa. Bere nukunu Jesus-ka pirrimpirrukayneme kardu
pulangay nukunu i mampirruneme,
2 "Peneme. Ngay-ka damngimpirramardathin kardu wur-
nangat kanhi-nu. Kardu pardidha-ka da perrkenkuneme-
wa ngarra ngay-yu i mi-ka mami warda parnam.
3 Mu kardu kanhi ngatha ngurdunthuknu warda marra
kanhi ngarra medeyi wanku parnam-ka nhini-ka kubuy-
wath nukun warda kuru i mankarr nukun warda nhini-yu.
Kardu ngamere-ka da wilili ngathparr purunu."
4 Bere pulangay nukunu Kangkarlmawu-ka
pumamnaneme, "Pule. Da kanhi-ka da mi mamirdarri-
wa thanthinpun terert thanam. Mu ngarra-wa mi
lawam panikutnuneme-yu kardu wurnangat kanhi
parrumutnuneme-yu?" 5 Mu Kangkarlmawu kathu-
ka mampirruneme, "Mi-ka thangku numa mi lawam
nanthinkaneme nirrimka-yu?" "Mi-ka 7-wa nhini-yu,"
peneme kathu pumamnaneme-yu.
6 Bere nukunu Kangkarlmawu-ka mampirra kardu ngarra
wurnangat-yu, "Kardu nga. Narniwup mani ngarra putek."
Bere kardu-ka parnawup i nukunu-ka mi 7 nhini-ka
mangankut i Yile nukunu darntiparl mi nhini-nu-yu. I
bere nukunu-ka mi mungarnterrarr i dampirrumutmut-
warda-neme ngarra pulangay nukunu. I peneme nhini-ka
mi warda parranirramutmutthaneme pardi ngarra kardu
wurnangat wangu-yu.
7 I peneme nhini-ka ku ngurlmirl purrkpurrk deyida
wanku panthidhaneme pirrine. I Kangkarlmawu-ka ku
nhini mangankut i Yile nukunu deyida darntiparl ku nhini-
nu-yu. I ngarra pulangay nukunu warda dampirrumut-
mutneme i mampirruneme, "Nga peneme. Ku ngurlmirl
kanhi-ka narramutmut-deyida-nuneme nuru ngarra kardu
wangu."
8-9 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Kangkarlmawu
mewathadha pirri-ka mi i ku terert warda nhini-yu. I
kardu wurnangat ku i mi nhini pullamath-ka mampunmay
i bangampunmardan warda nhini-yu. Kardu-ka kardu
wurnangat nimin-ya mi i ku pullamath-yu 4,000-wa kardu
nhini-yu. I bere mi i ku thangunu pullamath-ka peneme
nhini-ka pardekutthaneme purne mi i ku ngarra parranir-
itmut thangunu pardi. I mi i ku nhini thangunu-ka pumed-
haletetthaneme purne-ka nanhthi-ka 7-wa thelerrtherr-yu,
nanhthi-ka ngala ngala nimin-ya.
10 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kardu warda
wurdanpunthuk. I kanammardap ngarra tharntu pulangay

nukunu wanku. I pumpankardurrneme i puy punned-haneme da ngamimarda-nu kathu da nan-nu Dalmanutha.

Kardu Pharisees Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala-nu Pamanu
Matthew 12.38-42; 16.1-4

11 Bere da nhini thangunu kardu Pharisees ngamere deyida purnenadhaneme ngarra Kangkarlmawu-nu. I par-ranedharrpudhaneme pe da mange pubuythaptha-mana-wa-neme ngarra Kangkarlmawu-nu. I murrinh pumam-naneme, "Ya. Da mange ngala mani nangarruneme nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-yu. I nhini ngankuneme-ka the warda ngumanhibathnemenu nukunu da thathpirr wurdannhithuk kanhi-yu."

12 Bere Kangkarlmawu-ka wurdammardaputh i mampir-runeme, "Thangku-nu nankuneme-yu i kardu wurnangat warda ngatha narramngidharrpu narnam da mange ngala ngamanu-yu ngarra nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-yu? Mu ngay-ka mere ngama nukun da mange ngala nanki-nu-yu nubangkardunu-yu. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa," nukunu kathu-yu mampirruneme.

13 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka kanampunpart warda kardu-yu i kanammardap deyida ngarra tharntu wunku pulangay nukunu wanku. I purnedhaneme da ngamimarda-nu kathu.

Kangkarlmawu Mampunkumardawerrneme Nanhthi Turlururlumam Ngarra Kardu Pharisees i Ngarra Pule Hered Nukun
Matthew 16.5-12

14 Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka puy purnedhaneme. Mu pulangay nukunu-ka mi lawam puyemkayekumneme mere pumebaththaneme mi terert-yu. Mu mi numi da matha pumebaththaneme purne-yu ngarra tharntu-yu.

15 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampunkumardawer-rneme i mampirruneme, "Nga peneme. Thawath wangu nururranemenu nanhthi turlururlumam ngarra kardu pana Pharisees peneme-ya kardu ngarra murrinh law nekineme marda pumangankartneme pumpan. I ngana deyida thawath wangu nanuneme nanhthi turlururlumam ngarra kardu pule ngala nhini nukunu Hered-ya," mampir-runeme Jesus kathu-yu.

16 Bere peneme nhini-ka murrinh warda pud-danayiththaneme pirrine i pumenanudhaneme pirrine

mange peneme ngatha, “Murrinh kanhi mannheneme-ka mi lawam-nu kama mere thumebaththaneme mi thanthekum-da-matha-neme.”

Mu peneme nhini-ka mere thathpirr pumemartadhaneme murrinh ngarra Jesus mampirruneme ngarra nanhthi turlururlumam kardu Pharisees peneme-ya i ngarra kardu pule ngala Hered nukunu-ya. Mu Jesus murrinh nhini mampunkurdarrathneme nanhthi turlururlumam-ka ngarra kardu Pharisees-ya murrinh kanhi-nu mam-yu da murrinh parrampunpinhingkayit pumpan da ngarra mange wiye wangu. I nanhthi turlururlumam pana deyida ngarra kardu pule ngala Hered-ka murrinh kanhi-nu mam-yu da murrinh dampunpinhingkayit wurran da ngarra mange wiye wangu.

17 Bere Jesus-ka the-wa mebaththa dini ngarra murrinh peneme puddanayiththaneme pirrine mange peneme ngatha-yu. I bere mampirruneme, “Ya. Thangku-nu nuddamkayithneme nirrimka-yu mi lawam mami nu-mamkaneme i mi nuyemkayekumneme-yu? Murrinh-ka mere da ngatha numangimartaneme murrinh ngarra mamnarruneme-yu? Nankuneme-ka murrinh mere da ngatha the numabathneme, na?

18 Kardu nankuneme-ka kamarl wanku nanthinkaneme numpanka mu kardu-ka mere thathpirr nubangkarduneme. I nankuneme-ka the perrkenku wanku nanthinkaneme numpanka, mu kardu-ka murrinh-ka mere thathpirr nubingayewupneme nuru. Mu nga. Nuddingayerr-mani-neme

19 ngarra mi munirerrarrdha ngirri mi lawam 5 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu-yu kardu nugarn 5,000-wa. I thangku numa-wa nanhthi thelelerr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu da nhini-re-yu?” I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mi-ka nanhthi thelelerr 12-wa da nhini-re-yu ngumedhalertertthaneme ngurne-yu.”

20 I bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme, “I ngana deyida mi nhini-re-yu nganaka munirerrarrdha ngirri mi lawam 7 nhini-yu i ngampirramut kardu wurnangat pangu kardu 4,000-ya. I thangku numa deyida nhini-yu nanhthi thelelerr numedhalertertthaneme nurne-yu mi parriniritmut thangunu-yu?” Dampunkudharrpuneme. I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mi-ka nanhthi thelelerr 7-wa da nhini-re-yu.”

21 I bere nukunu Jesus-ka dampunkudharrpuneme i mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Nankuneme-ka

murrinh mere da ngatha numangimartaneme narne, nawa?”

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama

22 Bere Kangkarlmawu i kardu pulangay nukunu-ka parramkaruyneme da ngamimarda kathu-yu da nan Bethsaida nanhthi tharntu-re.

Bere da nhini da kardu kamarrama pumenabertidha purni ngarra Kangkarlmawu-nu i murrinh pumamna, “Pule. Kardu kamarrama kanhi-ka nangkathapnu kamarl nukunu.”

23 Bere Kangkarlmawu-ka manganmert nukunu nhini-yu i mebertidha wurrini da ngathparr tharrngini wangu ngarra kardu makardu. I bere nanhthi thade menthanmethap ngarra Kangkarlmawu kathu-yu i mamkathap nanhthi thade-re nhini-yu ngarra kamarl nukunu. I mamna warda kardu ngarra kamarrama nhini-yu, “Kardu-ka ngarra nam thirrim nhinhi-yu? Kardu-ka patha warda thirrimmirlbirl?” Jesus kathu-yu dantharrpu.

24 I bere nukunu nhini-ka kardu wurrinibirlbirldha warda i murrinh warda mamna ngarra Kangkarlmawu, “Yu, kardu-ka berengunh bampunkardu ngarrim, mu ngawuy da ngatha ngarrim i nginipunh nanhthi thay da ngatha kardu-yu parnalili.”

25 I ngana deyida Kangkarlmawu-ka mamkathap deyida ngarra kamarl nukunu-yu. I ngana deyida birlbirl pirrim i nhini thathpirr warda tarangka pirribirlbirldha-yu.

26 Bere Kangkarlmawu-ka wurdanthuk warda kardu nhini-yu. I mamna, “Nga. Thurdiwurlnu warda da ngarra nhinhi wangu, mu mere nukun thurdiwurl da Bethsaida wangu ngarra kardu karrimkadhuk-yu,” nukunu kathu-yu mamna.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Kangkarlmawu-yu

Matthew 16.13-20; Luke 9.18-21

27 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus i pulangay nukunu-ka punnewatthaneme da pana-re-ya da town purrkpurrk ngarra da ngala nan-ya Sesariya Filipi.

Bere ngarra punnelili-re-neme nukunu Jesus-ka dampunkudharrpuneme kardu pulangay nukunu i mampirruneme, “Ya peneme. Ngay-ka nangkal mana-wa kardu-yu murrinh pumamnga pumpan-yu?”

28 I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere pumampa pumpan-ka John the Baptist mana-wa. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu nan mana-wa Elijah kardu thurdamkabirl deyida. I kardu ngamere deyida pumampa pumpan-ka kardu ngalantharr murntak

mana-wa murrinh ngarra Yile neki nukunu wurdanar-
rayiththa wurrini i kardu thurdamkabirl deyida.”
29 Bere Jesus-ka dampunkudharrpu-deyida-neme i mam-
pirruneme ngarra pulangay nukunu, “Mu nankuneme
ngay-ka nangkal mana-wa thathpirr numamnganeme
numpanka-yu?” I bere nukunu kathu Peter-ka danthart i
mamna, “Nhinhi-ka Christ-wa, kardu ngarra Yile neki mam
purduthuknu da murntak warra-ya.”
30 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu mere
nangkal nukun murrinh numananeme ngay da kardu-yu
Christ-yu i Yile ngay wurdanngithuk-yu.”

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 16.21-28; Luke 9.22-27

31 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka murrinh warda
pantet wurdininkuyethiththaneme wurrini da murrinh
ngarra mange nukunu ngatha-ya. I mampirruneme
ngarra pulangay nukunu, “Nga. Ngay kardu darrikardu
nanki thathpirr-ka da nakurlnu pumangirtanu i thu pun-
githuknu puru i thu pangilurturtnu purru ngay kardu
nhini thangunu-yu kardu ngalantharr ngalantharr-ya i
ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh
law nekineme puddanpunthethith pumpan-yu. I kardu
nhini-ka mere murrinh pumangabathnu ngarra ngay-
yu. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungir-
inuminu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana
pamanu-ka ngurdingkabirl-deyida-nu,” nukunu kathu-yu
Jesus mampirruneme-yu,
32 murrinh tarangka thathpirr wurdanpunkuyethithneme-
yu.
Mu nukunu Peter-ka manganmert Jesus pangu wangu
kunungingki murrinh mange penintha-nu. I bere Peter
kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Pirda-wa murrinh
nhini-yu. Mere murrinh nhini thama thurru. Kardu-ka
mere kunhibat nukun-ya, wurda.”
33 Mu Jesus-ka wurdarduy pirrim i wurdanpunkuyith-
neme ngarra kardu pulangay nukunu wangu-yu. I bere
nungamnamardawal warda ngarra Peter i mamna, “Mur-
rinh ngarra nhinhi thurranngerren-ka murrinh ngarra ku
karrath thangunu kathu-wa. Nukunu da ku-yu ngarra
ngay mamngirullul wurran-yu. Nhinhi-ka denthengkarnirn
thurran-ka nginipunh kardu mani-wa mu mange ngarra
Yile ngay nukunu-ka mere deyengkarnirn thani, wurda.” I
Jesus kathu-ka mamna ngarra ku karrath, “Ku karrath, pata
thurru-wa, thaningipart warda.”

34 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka kardu warda
pirrimpirrakay kardu wurnangat-yu. I bere kardu-ka
pubemnangkardurdu i pulangay nukunu wanku. Bere Jesus
kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu nangkal ngatha kardu
pulangay ngay purrunu i pangilerrnu-ka, nhini nukunu-ka
puynuyekum-wa-nu i panipartnu warda da ngarra mange
nukunu marda manganart wurran-yu. I kardu ngatha
yida thu puthuknu puru i palurturtnu purru i thu pubatnu
nginipunh ngay deyida mani pumanganu puru nhini kardu
nhini-ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu.
35 “Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibir-
nunu i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru,
nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu
nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr-ka i murrinh
ngarra ngay panthelerrnu purru i mangirart-da-nu-matha
purru, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu birnu
paninu.
36 “I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn
kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk
terert nimin bemmardarr wurran, nhini-ka patha-wa-nu
nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu ngarra nukunu
nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka mere
ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu
paninu-yu, wurda da matha nhini-yu.
37 I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdingk-
abirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini
deyida mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu
kardu nhini-yu.”
38 I nukunu Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Kardu
wurnangat-wa da mange wiye da matha pumpan da pana
ngangka-re. I kardu nhini-ka parnampart warda Yile ngay-
yu. I nga. Kardu nangkal ngatha yidiwe kurrunga i murrinh
thathpi ngarra ngay yidi marradhay kurru ngarra kardu,
nhini ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka yidiwe
ngurrunanu ngarra kardu nhini-yu da nakurlnu da nhini-
re-ya ngarra ngay ngurru-deyida-nu kathu wunku lurruth
ngala wanku ngarra Yile ngay thangunu kathu i ku angel
terert deyida wanku.”

9

1 I Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga. Mur-
rinh thathpirr-wa kanhi-yu. Kardu ngamere nibim
kanhi-ka mere da ngatha nuyuwuwupnu mu da ngarra
nubangkardu-da-nu-mana Yile ngay ku Pule ngala thathpirr
pirranu kardu ngarra nukunu-yu wunku nanhthi lurruth
ngala wanku.”

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Kangkarlmawu Wangu
Matthew 17.1-13; Luke 9.28-36

2 Bere da 6 mana mam-ka nukunu Jesus-ka menkubertidhaneme tharra nukunu Peter, James i John. I kanthinpunkumardawithneme ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya numidharrwunku-da-matha-neme nukun mange peneme da matha.

Bere da palyirr kangkarl nhini da ngatha peneme-ka pubamkangkarduneme nukunu Jesus-ka kamarl ngarra nginipunh nukunu-ka wurdamnungkath warda.

3 I nanhthi kaligu nukunu ngarra banardidha wurrini-ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam thathpirr. Kardu mere nangkal pana ngangka mapurl mani nanhthi kaligu bamam nginipunh nhini mani-yu.

4 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka pubamkangkardu-deyida-neme kardu ngalantharr murntak nan Elijah i Moses puddananayiththanintha pe ngarra Jesus wangu.

5 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule, da patha-ya patha da mange kanhi-yu ngarra nekineme thanamneme kanhi-yu. Ngankuneme-ka nanhthi wuwup ngawupnemenu nanhthi perrkenkuneme. Nanhthi numi nhinhi-nu nanhthi numi nukunu Elijah-nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu.” 6 Nukunu Peter murrinh kanhi mam-ka murrinh derntereth-wa. Peneme nhini-ka pununkungkaw-errdhaneme kardi.

7 Bere nanhthi kalakkalak wurrinidha kathu nhini thangunu-yu i dampunkurdarrupneme Jesus i penintha Moses I Elijah. I murrinh ngerren warda pubimkayepup-neme ngarra kalakkalak kathu-yu, i murrinh kanhi-wa mampirruneme-yu, “Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka kardu wakal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr man-ganart ngurran nukunu-yu. I nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme nuru nukunu-yu.”

8 Bere peneme nhini-ka yerrarr pumamkangkaneme, mu pubamkangkarduneme-ka nukunu da matha Jesus numid-harrnu pirridha ngarra peneme nhini-yu.

9 Bere da ngarra palyirr nhini thangunu kathu puddanathut-da-ngatha-neme punne-ka Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu mere nangkal nukun nuddunayithneme da mange kanhi thangunu nubamkangkarduneme-yu mu ngarra ngay da mana ngurdingkabirl-deyida-nu kardu ngay-ya darrikardu nanki thathpirr-ya.”

10 I bere peneme nhini-ka murrinh warda pumamnabath-
neme ngarra Jesus, mu mange murrinh peneme pume-
nungkudhaneme punne, “Thangku nukunu murrinh Jesus
mam-yu kardu purdingkabirl-deyida-nu?”

11 I peneme kathu-ka ngarra Jesus pumamnaneme, “Nga.
Kardu nugarn pana nganaka, kardu ngarra murrinh law
nekineme puddanpunthethith pumpan-yu, kardu nhini-wa
murrinh pamam pumpan-ya, ‘Nukunu Elijah-ka kumparra
warra-wa pununu pi da kanhi-yu. I kardu nugarn pana
ngarra Yile neki purduthuknu-ka tiduk-wa kathu pununu
pi da kanhi-yu.’ Kardu-ka nhini-wa murrinh pamam
pumpan-yu. Thangku-nu murrinh nhini pamam pumpan-
yu?” Peneme kathu parramkadharrpuneme ngarra Jesus.

12-13 I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yu, murrinh
thathpirr nhini-yu,” mampirruneme. “Nukunu Elijah-ka
kumparra warra-wa pununu pi da kanhi-yu i kardu-nu
bunyithithnu purru. Mu murrinh kanhi manarruneme-
ka nukunu Elijah-ka berengunh wardarra wurrinidha da
kanhi-yu. I kardu-ka mange mere patha punninadha i
pumpanmat puddantinumi nukunu-yu. I nginipunh nhini
deyida mani-ka murrinh ngarra Yile ngay mam-ka ngay
deyida wanku mange mere patha purunganu-yu i mere
murrinh pumangabathnu murrinh ngarra ngay-yu, kardu
ngay-ya darrikardu ngarra nanki thathpirr-yu. I murrinh
ngarra Yile ngay yudha-ka murrinh da thathpirr ngarra
kardu-re thu pumpanmat thangunu nukunu Elijah-yu,”
nukunu Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kigay Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Matthew 17.14-23; Luke 9.37-45

14 Bere Kangkarlmawu i pulangay ngamere nukunu-ka
puddamkathutneme ngarra da palyirr kangkarl thangunu
kathu. I purnerrudhaneme ngarra pulangay ngamere
nukunu-nu. I pubampunkungkarduneme kardu wurnangat
puyempirruwerrneme ngarra peneme nhini-yu. I kardu
nugarn ngamere murrinh law kardu Jews pigunu pud-
dininthethiththa punni-ka murrinh thu kuy pumampir-
rungkaneme ngarra pulangay ngamere nukunu Kangkarl-
mawu.

15 Bere ngarra kardu wurnangat nhini mana pubamkardu
Kangkarlmawu-ka kardu-ka pubemkabat ngala da matha
i punnungamnawinhat ngarra nukunu-nu i le warda
pinadha ngarra pubamkardu thangunu-yu.

16 Mu Kangkarlmawu-ka dampunkudharrpuneme ngarra
pulangay nukunu-yu i mampirruneme, “Thangku-wa mur-
rinh thu kuy pana-yu nardedhaneme-yu?”

17 Mu kardu nugarn numi pirrimnangeng ngarra kardu
wurnangat kathu i mamna ngarra Kangkarlmawu, “Pule,
wakal nugarn ngay mempabertidha ngurrini ngarra nhinhi-
nu patha nawathanu. Nukunu-ka ku ngepan wiye kanthin
wurran i mere kaningerren warda murrinh-yu.

18 I ku ngepan wiye mana warda mangarnta-ka nhini-
ka wurdarntururt warda kanam nhini-yu i nhini-ka man-
tharryirr warda kanam nanhthi thurrulk ngarra thathpi
i dimu damlirr kanam i parnte kanam ngarra nginipunh
ngala kanhi wangu. Mu ngay-ka ngampunkudhar-
rpuneme ngarra pulangay nhinhi ku ngepan wiye nhini
punnimakudha-mana-neme, mu wurda puddamnabay-da-
matha-neme.”

19 Mu Kangkarlmawu kathu-ka mampirra ngarra kardu
wurnangat-yu, “Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup
numpan murrinh ngarra ngay-yu mu murrinh-ka mere
thathpirr numangabath nuru. Da pirdithme da matha
murrinh ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka
nanki-ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh
ngarra thathpi ngay-yu. Ngarra-wa diki murrinh ngay
ngurdinanthethithnu ngani-yu i murrinh numangabathnu
thathpirr-yu? Kardu kathu numangabert kardu kigay
pana,” Kangkarlmawu kathu-yu mampirra.

20 Bere kardu kigay nhini-ka pumenabertidha punni
ngarra Kangkarlmawu-nu.

Bere ku ngepan wiye mana bamkardu Kangkarlmawu-ka
nhini kardu kigay nhini-ka wurdarnturt i bammat warda i
bunirangkaltangkaldha wurrini i wurdanarlerlerldha kardi
ngarra putek kardithurrulkthaydha ngarra thathpi nukunu-
yu.

21 Mu Kangkarlmawu kathu-ka dantharrpu ngarra yile
nukunu-yu i mamna, “Ya. Thangku numa da thangku-yu
ku ngepan wiye mebaththa wurrini-yu?” I yileyile kathu-
ka mamna, “Kardu mamay-re kathu wurrinidha ku ngepan
wiye kanhi kanthidha wurrini-yu.

22 I da terert da matha ku ngepan wiye-re
kanamputhputh-yu ngarra thungku-ya i ngarra kura
ngipilinh wangu-ya kardu purdurinuminu-mana-
wa pubatnu. Mu nhinhi kama-ya kardu kigay
kanhi nawathanu-yu. Nhinhi-ka panhingarrumar-
dathinnungintha ngankungintha-nu i patha warda
nangarruwathanungintha.”

23 I Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra-nu
namnga pana-yu ngay mawathanu kama-ya? Mu nhinhi
murrinh ngatha nangabathnu mawathanu-wa nhini
ngay-ka mawathanu warda nhini-yu. Kardu nangkal
ngatha murrinh mangabathnu thathpirr-ka nhini ngay-ka
mange ngama da thathpirr nhini-yu ngarra kangidharrpu
thangunu-yu.”
24 Bere yile nukunu kathu kardu kigay nhini-ka murrinh
lurruth warda pirrimngeng i mamna, “Nga. Ngay-ka
murrinh thathpirr mampabath wakal ngay nawathanu
patha deyida-yu. Nangimanpinu thurru ngay-yu kardu bere
matha wangu murrinh thathpirr mampabathnu ngurru.”
25 Bere Jesus-ka bampunkardu kardu puyenanawerrdha
warda punni ngarra nukunu manta i nhini-ka murrinh
warda mamna ngarra ku ngepan wiye nhini-yu, “Ya. Ku
ngepan wiye. Nhinhi-ka the nukunu nanthekum i themen
nukunu nanthapnintha. Mu thungiwuy warda kathu
ngarra kardu kigay pana-yu i mere deyida thaninginirdi
nukun ngarra nukunu-yu.”
26 I ku ngepan wiye nhini-ka kardiwapadha warda i
bunirangkaltangkaldha kardi ngala da matha i nhini-ka
kanampart warda i yungawuy warda ku ngepan wiye nhini-
yu ngarra kardu kigay nhini thangunu kathu-yu. I kardu
kigay nhini-ka parnte ngadha yungurrkurrktha nginipunh
ku yibimpup deyida mani. Mu kardu wurnangat kathu-
ka pamam, “Ya. Kardu kigay kanhi-ka yibimpup warda,
nawa?”
27 Mu Jesus-ka mange ngarra nukunu kardu kigay nhini
manganmart i dampirnturt i pirridha warda kardu kigay
nhini-yu.
28 Bere nhini thangunu-ka Jesus-ka wurdawurl
deyida ngarra thelput i kanardi. I ngarra kardu
wurnangat mana puddalath pangu wangu ngarra
thelput-ka, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda
pumamnaneme, “Thangku-dha ngankuneme-yu mere
ngunnemakudhaneme nguddamnabayneme ku ngepan
wiye nhini ngarra kardu kigay pangu-yu?”
29 I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yile ngay warra
ngadha nerradharrpudhaneme i nhini-ka nunnemakudha-
warda-neme nhini-yu, ku ngepan wiye nginipunh nhini
mani-yu.”
30 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu i pulan-
gay nukunu-ka punnungamkardurr-warda-neme da nhini
thangunu-yu i yuthpan da matha punnedhaneme da Kelili-
nu-yu. Nhini Kangkarlmawu-ka mere ngadha marda
merttha wurri kardu-nu puyunawerrnu-yu.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith i Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

31 Bere Jesus-ka wurdinkuyethiththaneme wurrini kardu pulangay nukunu da-nu matha. I bere murrinh-ka kanhi-wa mampirruneme-yu, “Nga. Ngay kardu ngarra dar-rikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu i pumangibert-inu puru kardu ngarra pule ngala ngala-nu. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”

32 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere pumemartad-haneme ngarra murrinh nhini mampirruneme-yu. I mere ngarra ngadha perradharrpudhaneme murrinh wurdirruriyiththaneme-yu nhini-ka perremkamanham-weyida-neme.

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

Matthew 18.1-5; Luke 9.46-48

33 Bere Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme i parramkaruyneme da ngarra nan Capernaum da. I ngarra thelput warda parnamkardineme. Bere Kangkarlmawu kathu-ka dampunkudharrpuneme i mampirruneme, “Ya peneme. Thangku murrinh nankuneme-yu nuddanadharlurldhaneme nurne-yu ngarra mayern thurrinililidhaneme kanhi kathu-yu?”

34 Mu peneme-ka mere perredhartthaneme manangka murrinh, nhini thangunu weyida murrinh mange peneme puddanadharlurldhaneme purne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala-yu.

35 Bere Kangkarlmawu-ka kanawup warda i murrinh mampirruneme kardu ngarra pulangay nukunu kardu 12 nhini, “Peneme. Kagu manta kathu,” mampirruneme. “Nga. Kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala purrunu-ka nhini nukunu-ka kardu kunungingki buynupaknu i kardu terert da matha manmanpinu purru,” nukunu kathu-yu mampirruneme.

36 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka manganmert kardu mamay kumparra pangu warra ngarra peneme i bamnungurrupak warda ngarra nukunu i panthamayir-rikat. I mampirru-deyida-neme,

37 “Nga. Kardu nangkal ngatha mardarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini kardu-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu. I ngana

deyida kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu ngay-nu-ka nhini nukunu-ka mardarrile-deyida-nu thathpirr ngarra Yile ngay-yu nukunu pana ngarra wurdanngithuk-yu.”

Kardu Nugarn Numi Kardinmawuthpuththa Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu Thangunu

38 Bere nukunu John kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule. Ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn numi kardinmawuthpuththa ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu ngarra murrinh nhinhi menhirdarrinedha kardi. Mu ngankuneme-ka ngubuymadhaptha-mana-wa-neme nhini nukunu-ka kardu mere nekineme-wa nhini-yu.”

39 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, mere mani nubumadhap-nukun-neme. Kardu nangkal ngatha mange patha mam wurran nanhthi lurruth ngala ngarra ngay thangunu i murrinh ngarra ngay-re mamngirdarrine wurran-ka nukunu nhini-ka mere murrinh mangirdarrithak kurru nhini-yu ngarra ngay-yu.

40 Kardu nangkal ngatha ngarra nekineme mere manhengkaneme kurru-ka, nhini-ka kardu mangini nekineme deyida mani nhini-yu.”

41 I Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Kardu nangkal ngatha the mamnankubathneme ngarra kardu pulangay ngay i nhini-ka mange patha purrunarrunemenu i kura patha ngatha yida punankudhaygurduknemenu-ka nhini Yile ngay ngarra wurdanngithuk da kanhi-ka le pinanu kardu ngarra nhini-nu-yu i mange patha deyida purrunanu.”

Mere Kuynardarripup Nukun Kardu Mamay i Ngarra Kangkarlmawu Panipartnu-yu

Matthew 18.6-9; Luke 17.1-2

42 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga. Kardu mamay kanhi karrim-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurran-yu. Mu kardu nangkal ngatha puynardarripupnu i ngarra ngay paningipartnu kardu mamay kanhi mani karrim-ka nhini nukunu-ka da mange wiye ngala da matha mana nhini-yu. Mu nukunu nhini-nu-ka da-ka patha-wa kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-yu.”

43 Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga. Mu nanhthi mange ngarra nankuneme deyida-re da mange

wiye numabathnu-ngatha-neme nuru nhini mange nhini-
ka nubemartal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka da mange
patha da thathpirr mange numi da matha numabath-
nuneme nuru-yu i nhini-ka da kangkarl nemardawith-
nuneme ngarra Yile ngay dim i bere matha wangu birnu
narnenemenu da pangu-yu. Mu mange perrkenku ngatha
numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha num-
abathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu
ngarra thungku ngala dim, thungku mere ngarra kingkan
nukun-ya.

45 "I ngana deyida nanhthi me ngarra nankuneme
deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru
nhini me-ka nubemertal-wa-neme nhini-yu. Nhini-ka
mange patha da thathpirr me numi da matha numabath-
nuneme nuru-yu i nhini-ka da kangkarl nemardawithne-
menu ngarra Yile ngay dim i bere matha wangu birnu
narnenemenu da pangu-yu. Mu me perrkenku ngatha
numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da ngatha num-
abathnuneme nuru, nhini-ka da pangu wangu nanemenu
ngarra thungku ngala dim.

47 "I ngana deyida nanhthi kamarl ngarra nankuneme
deyida-re da mange wiye numabathnu-ngatha-neme nuru,
nhini kamarl nhini-ka nunguyngkapirt-wa-neme nhini-yu.
Nhini-ka mange patha da thathpirr kamarl numi da matha
numabathnuneme nuru-yu i nhini-ka nemardawithnemenu
da ngarra Yile ngay dim-ya i bere matha wangu birnu
narnenemenu da pangu-yu. I Yile ngay-ka ku Pule ngala
thathpirr warda pinarrunemenu. Mu kamarl perrkenku
ngatha numabathnuneme nuru-ka i da mange wiye da
ngatha numabathnuneme nuru-ka nhini-ka da pangu nane-
menu ngarra thungku ngala dim.

48 Da pangu-ka ngarra ku kirrikdarri ku bere matha
wangu dim i thungku-ka bere matha wangu panpemath
wurran.

49 "I nanki kardu wurnangat warda ngatha Yile ngay-
ka bunanthadhapnu thungku-re kardu ngarra mana-wa
yuthpan thathpirr numpan."

50 Bere Kangkarlmawu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga.
Nanhthi salk-ka patha nawa ku ngen nukun-yu? Mu nga,
nanhthi salk murntak manangka thithimarnti-ka nhini-
ka wiye da matha nhini-yu i mere da matha nanhthi
salk patha deyida nhini-yu. I bere nhini nankuneme-
ka nanhthi nginipunh salk patha deyida mani nanemenu
i nankuneme-ka patha-wa nururrunemenu ngarra kardu-
yu. I kardu marda pekpek thathpirr nanemenu mange

nankuneme ngatha-yu,” nukunu kathu-yu Kangkarlmawu mampirruneme.

10

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Kardu Nugarn Mere Kanipart Kurdurinumi Palngun Ngarra Nukunu

Matthew 19.1-12; Luke 16.18

1 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka nungardurr warda da nan thangunu kathu Kelili i pangu warda wangu nadha dini da nan-nu Judea. I puy deyida wangu nadha dini da ngamimarda pangu kathu da ngipilinh nan Jordan. I kardu wurnangat nimin-ya puyemnawerr-yu i nukunu-ka murrinh deyida wurdininthethiththa dini.

2 Bere kardu nugarn ngamere pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu marda pumerttha purni, kardu Pharisees-ya, purnenadhaneme ngarra Jesus-nu i murrinh perrenathuktha-mana-wa-neme. I pumamnaneme, “Ya. Ngarra-re murrinh law nekineme yibim-yu? Mange-ka patha nhini-yu kardu nugarn kanipart kurdurinumi mani-yu palngun ngarra nukunu-yu?”

3 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nukunu Moses-ka ngarra mam murrinh nhini-nu-yu?”

4 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kanhi-wa murrinh Moses mam-yu da murntak warra-ya, ‘Kardu nugarn ngatha marda mart kardu palngun nukunu kanipart kurdurinumi-ka nhini nukunu-ka murrinh karilil ngarra nanhthi peypa mere marda mart kardu palngun nukunu nhini-yu. I kangemut warda nanhthi peypa murrinh nhini-yu ngarra palngun nukunu i nhini-ka kanipart warda thathpirr kurdurinumi-yu palngun nukunu-yu.’ Nhini-wa murrinh Moses mam-yu.”

5 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nukunu Moses darntilil murrinh law pana-ka nhini nanki-ka kardu tetenumanthi-wa numpan i mange ngarra nanki da matha marda numanganart numpan.

6 Mu da marra-re kathu ngarra Yile neki mampatha da putek ngala kanhi-ka kardu nugarn i kardu palngun mampunkuwathangintha.

7 I da-ka nhini weyida kardu nugarn-ka kaninkupart-warda-ngintha ngarra yileyile i kalekale-yu i benginthalet ngarra palngun nukunu warda.

8 I nhini peningintha-ka kardu numi da matha warda kurrungintha nhini-yu. Nhini peningintha-ka kardu mere warda perrkenku kurrungintha-yu, mu kardu numi da matha warda nhini-yu wurranngintha.

9 Yile neki-ka kardu nugarn i palngun mam-
punkuwathangintha i bangampunkuletngintha i kardu
numi da matha warda wurranngintha nhini-yu. Mu nhini-
ka mere warda kardu nangkal bunkulangngintha nhini-yu.”
Jesus kathu-yu mampirruneme.
10 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka pud-
damkawurlneme ngarra thelput da i parnamkardineme.
I pulangay nukunu-ka parramkadharrpuneme murrinh
pangu ngarra kardu Pharisees merrudhaneme dini-yu.
11 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Kardu nu-
garn ngatha kanipart kurdurinumi ngarra palngun nukunu
i palngun numi kathu mabert i benginthalet-ka nhini
nukunu-ka da mange wiye-wa mamnge nhini-yu ngarra
palngun marra-re kanampart-yu.
12 I ngana deyida kardu palngun ngatha kanipart kurdur-
inumi ngarra nangkun nigunu i kardu nugarn numi kathu
mabert i benginthalet-ka nhini nigunu-ka da mange wiye
deyida mamna nhini-yu nangkun ngarra nigunu marra-re
kanampart-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Mamay Pumenmertidha Purni Ngarra Kangkarlmawu-nu

Matthew 19.13-15; Luke 18.15-17

13 Bere kardu terert-ka kardu mamay pigunu
pumenmertidha purni ngarra Jesus-nu kardu
manthadhapnu pi i murrinh parradharrpunu pi ngarra
Yile nukunu wangu. Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka
kardu pubuynkumadhaptha-mana-wa-neme ngarra kardu
pumenmertidha mana-wa kardu mamay ngarra nukunu-
nu.
14 Mu Jesus-ka bampunkumangkarduneme pulangay
nukunu pubuynkumadhaptha-mana-wa-neme i nhini
nukunu-ka pumamkamardaraki-warda-neme i mampirru-
warda-neme, “Ya peneme. Kardu mamay kanhi-ka
purunganu kathu i mere nubunkumadhap-nukun-neme.
Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay mangabathnu
kardu nginipunh mamay kanhi deyida mani murrinh
pumamngabath pumpan-ya nhini kardu-ka Yile ngay-ka
kardu pirrapenu pani kardu nhini-yu.
15 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kanhi-
ka murrinh thathpirr-wa. Kardu mamay kanhi-ka le
thathpirr parnamnga i murrinh pumamngabath parnam
ngarra ngay-nu-yu. I kardu wurnangat warda ngatha
murrinh thathpirr pumangabathnu mangini kardu mamay
kibimkadhuk kanhi mani-yu, nhini Yile ngay-ka pirranpenu
warda pani kardu nhini-yu. Mu nga. Kardu nangkal

ngatha mere murrinh pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka
mere Yile neki nukunu parninu nhini-yu." Jesus kathu-yu
mampirruneme.
16 Bere nhini thangunu Jesus-ka dininbetkuttha kardu
mamay-yu numi numi ngarra lawali nukunu pirriningkad-
huktha i kardu mamay numi mebertidha i puy merradha
dini Jesus-yu. I nukunu-ka menpedhadhaptha dini ngarra
pelpith-yu i ngarra Yile nukunu danirradharrpudha dini
kardu bere matha wangu pirranpenu pani.

Kardu Nugarn Wurrininadha Ngarra Kangkarlmawu Murrinh-nu
Matthew 19.16-30; Luke 18.18-30

17 Bere nhini thangunu Jesus-ka dempirnturt i wur-
rinililidha pangu warda wangu. Bere kardu nugarn numi-
ka nanawinharartha kathu dini ngarra Jesus-nu i dem-
nawinhipingkarl kumparra pangu warra. I mamna kathu,
"Pule, nhinhi-ka kardu patha-wa. Mu ngay-ka da-ka ngarra
ngamanu ngurru ngarra Yile neki nganinu da bere matha
wangu-yu?" Kardu nugarn nhini kathu dantharrpu ngarra
Jesus.
18 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Thangku-nu nhinhi
namnga-yu ngay-ka kardu patha-yu? Mere nangkal ngadha
kardu patha kani-yu, mu Yile neki da matha patha
thathpirr-yu. 19 Nga. Nhinhi-ka the mana thanthin murrinh
ngarra Yile neki da murntak warra mam-yu. I murrinh-ka
kanhi-wa mam, 'Kardu-ka mere thu thubat nukun i mere
thurdurinumi nukun. I mere nukun da mange nangerithuk
thurru kardu ngarra palngun nugarn karnabuy nukunu-
yu. I mere darrarart nukun thurru. I mere tharrayirrarart
nukun thurru. I mere nukun nankapdap thurru. I ngarra
yileyile i kalekale dirruyewupnungintha thurru i murrinh
narrubathnungintha thurru.' "
20 I kardu nhini kathu-ka mamna, "Pule, murrinh nhini-
ka kardu mamay-re ngardidha i marra kanhi da mana
murrinh bere matha mebaththa ngardi murrinh nhini-yu."
21 Mu bere Jesus-ka marda thathpirr merttha wurrini
kardu nhini-nu-yu. I memnabirl pirrim yuthpan i murrinh
warda mamna, "Nga. Da mange numi da matha warda
thamanu thurru. Nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda
ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramut-
mutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthi-wunka. I
nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu-
ka nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu
nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini
thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu

i thangirwaknu warda thani ngarra ngay wangu nhini-
yu. I da nakurl-te-ka Yile neki-re nanhthi patha nimin-ya
pampamutnu da ngarra nukunu wangu-yu. I bere mampa,
thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu
ngarra ngay deyida kathu i thurrunu warda ngarra ngay
nhini-yu."
22 Mu kardu nugarn nhini murrinh nhini-re binthepup-
ka nhini nukunu-ka kardu warda danimardathintha pirri
nhini-yu. Nhini nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert
kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-
yu. Bere nukunu nhini-ka kanampart warda ngarra Jesus-
yu i nadha dini pangu warda wangu danimardathintha
wurrini.
23 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdampirrumardard-
uyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, "Nga.
Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk terert mam-
math wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere
ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra kardu
nhini-yu."
24 Mu kardu pulangay nukunu Jesus-ka pumemnamardat-
warda-neme murrinh pangu ngarra Jesus menadha pirri-yu
kardu pangu ngarra nanhthi terert kanthidha dini i ngarra
murrinh peneme deyida wanku mampirruneme.
Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga.
Kardu darrikardu ngay," mampirruneme. "Kardu nangkal
ngatha nanhthi terert mabath kurru i purduyemitnu purru
ngarra nanhthi nhini-ka, nukunu nhini-ka da tetemanthay
nimin-ya mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala
ngarra nukunu nhini-yu.
25 Nga. Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-
wa ngarra kanirdi-yu ngarra da weyi kamarl ngarra nan-
hthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka
tetemanthay nimin-ya kardu nangkal ngatha nanhthi terert
wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra
da Yile neki nukunu wangu-yu i pinu pangu-yu ngarra
nukunu-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.
26 Bere ngana deyida peneme nhini-ka pumemnamar-
datneme ngala da matha murrinh ngarra Jesus thangunu
merrudhaneme pirri-yu. I murrinh pumemnungkuneme
mange peneme ngatha, "Ya. Kardu nangkal mani warda
Yile neki manthiyibirnu-yu i panmardawithnu kangkarl-yu
ngarra da nukunu-yu?"
27 Bere Jesus-ka mempirrubirl-warda-neme pirrim yuth-
pan i murrinh mampirruneme, "Kardu-ka mere nangkal
meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, wurda, mu Yile neki
da matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha mani

kardu manthibirnu-yu. Nukunu da matha mange da terert warda ngatha kama kurru nhini-yu."

28 Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus, "Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme nanhthi purrkpurrk terert-yu, i kardu darrikardu ngankuneme wanku, i nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra nhinhi warda nganhiriwaknemenu nguru-yu."

29-30 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu nangkal ngatha thelput nukunu panipartnu i kardu ngathan, munak, kalekale i yileyile i kardu wakal nukunu paninpartnu i da ngarra putek nukunu wanku panipartnu i ngarra ngay warda pangiriwaknu pani i murrinh ngarra ngay pantherlerrnu purru, nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu ngathan terert, munak terert, kalekale terert, yileyile terert i wakal terert-ya i da putek terert panamutmutnu purru ngarra da putek ngala kanhi ngadha paninu-yu. I ngana deyida kardu ngamere ngatha kathu da tetemanthay da wiye thathpirr pubunapaknu puru, mu nukunu nhini-ka bere ngatha wangu pangiriwaknu purru, nhini nukunu-ka bere matha wangu paninu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu dim."

31 I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, "Nga. Kardu terert ngamere ngarra kardu pumemnungalangala pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka kunungingki warda thathpirr puyunu tiduk da ngarra Yile neki nukunu wangu. I kardu terert ngamere deyida-re kardu ngarra kunungingki pubamnupak pumpan da ngarra putek ngala kanhi, nhini kardu-ka ngala warda thathpirr puyunu kumparra ngarra da Yile neki nukunu wangu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 20.17-19; Luke 18.31-34

32 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme ngarra mayern da Jerusalem-nu warda wangu. Jesus-ka kumparra pangu warra wurrinililidha. I pulangay nukunu-ka pumemnamardatneme ngarra nukunu-yu. I kardu ngamere deyida ngarra parraniriwaktha purni tiduk-ka perrenham.

Bere Jesus-ka kardu pulangay nukunu da matha panpunkuwerrneme mange peneme da matha. I murrinh warda mampirruneme murrinh ngarra kardu da mange wiye pumananu puru-yu da ngarra Jerusalem wangu.

33 “Nga peneme. Nubingayepupneme,” Jesus kathu-yu
mampirruneme. “Nekineme kanhi-ka da Jerusalem-nu
warda wangu thurranneme. I da pangu-ka ngay kardu
ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu warda
nhini-yu. I nhini thangunu ngay-ka pumangibertinu puru
ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law
puddanpunthethith pumpan. I nhini thangunu-ka pubungi-
paknu kumparra pangu warra ngarra kardu. I murrinh
thirrukduk pumangirdarrithaknemenu ngay mana-wa da
mange wiye mebaththa ngurrini-yu. I nhini-ka murrinh
pumanganu warda ngay-ka thu pungibatnu i ngupupnu. I
nhini thangunu ngay-ka pubangimardanu i pumangibertnu
pangu warda wangu kardu ngarra mere thathpirr Jews-ya.
34 I kardu nhini-ka pirangikampanu parni i parning-
ingkabebenu parni nanhthi thade-re i thu pumangirdar-
rilalarrnu parni thu whip-te. I nhini thangunu-ka thu
pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-yu. Mu da
perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-
deyida-nu,” Jesus kathu-yu mampirruneme ngarra pulan-
gay nukunu-yu.

Piguna James i John Parramkadharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngarra Marrunu

Matthew 20.20-28

35 Bere nhini thangunu piguna James i John-ka pun-
nanadha ngarra Jesus-nu. Yile piguna-ka nukunu nan-
wa Zebedee. Bere piguna kathu-ka pumamna ngarra
Jesus, “Pule, kardu nhinhi-ka da mange nangarrunu mani
nganku-nu-yu?”
36 “Ngarra-wa mange manarrunu ngay-yu?” Jesus kathu-
yu mampirru.
37 I piguna kathu-ka pumamna, “Nga. Ngarra nhinhi-re
kardu Pule ngala thathpirr thinu da kangkarl pangu-ka,
nganku-ka kardu pule ngala deyida mani ngenu i ngen-
hinganangurrunu mani ngarra nhinhi ngurru-yu batbat i
thakunh-yu?” Parramkadharrpu piguna kathu-yu.
38 Mu Jesus kathu-ka mampirru, “Nanku-ka da mange
mere thathpirr the numabath da mange ngala da matha
pana-yu ngarra narramngidharrpu-yu. Kardu pana ngarra
Jerusalem-ka thu pungithuknu puru i pangilututnu warda
purru. I mange mere patha purunganu. Nanku-ka mange
nhini deyida-nu pumanarrunu puru, na?”
39 I piguna kathu-ka pumamna, “Yu, nganku-ka marda-
wa ngumangankart nhini-yu.” I Jesus kathu-ka mampirru,
“Yu, bere-ya. Mange-ka nhini da matha pumanarrunu-yu, i
nhini-ka mange mere patha purunarrunu.

40 Mu kardu pana ngarra penginganangurruninthanu
ngarra batbat i thakunh-te-ka ngay-ka mere ngarra nukun
mankungkarartnintha kardu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka
mampunkungkarart-wardarra-nintha kardu ngarra batbat
i thakunh-te pininthanu-yu," mampirru Jesus kathu-yu.
41 Bere kardu ngarra pulangay ngamere kardu 10 kathu-
ka puyempirruyepup murrinh ngarra piguna James i John
pumenadha pe ngarra Jesus i nhini-ka peneme-ka parram-
pirrurithi warda ngarra piguna nhini-nu-yu.
42 Bere nhini thangunu Jesus-ka panpunkuwerrneme
kardu pulangay nukunu-yu i mampirruneme, "Nga pen-
eme. The mana nanthinpunkuneme-ya kardu pule ngala
ngala pangu kardu mere thathpirr Jews-ya. Kardu pule
ngala ngala nhini-ka da tetemanthay pirrimpirra ngarra
kardu-nu-yu. I kardu pule ngala pirrimpirra ngarra kardu
wurnangat nimin-ya.
43 "Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini
mani nanemenu. Kardu numi ngatha ngarra nankuneme
marda mart kardu pule ngala pinarrunemenu, nhini
nukunu-ka kunungingki-wa buynupaknu i manankumanpi-
warda-ngatha-neme kurru nhini-yu.
44 I kardu numi ngatha marda mart kardu kumparra
pinarrunemenu, nhini nukunu-ka kunungingki-wa buynu-
paknu i manankumanpi-warda-ngatha-neme kurru.
45 Nginipunh ngay mani kardu ngarra da kangkarl
kathu ngurdamnarrathut-ka ngurrinidha da putek ngala
kanhi kardu-wa-nu manmanpinu ngurru, mere kardu-nu
pumangimanpinu puru. I ngana deyida ngurrinidha da
kanhi-ka kardu-nu ngunarrapupnu i kardu-ka ngay-re-wa
mananthibirnunu-yu. Ngay-ka ngunarrapupnu da mange
wiye thangunu numedha nardi. I nhini thangunu-ka kardu
mananthibirnu-nu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Kamarrama
Matthew 20.29-34; Luke 18.35-43

46 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka parramkaruyneme
ngarra da nan Jericho i pirrinidha-ngadha-neme pangu da.
I bere ngarra pumpankardurr-te-warda-neme-ka wunku
kardu wurnangat parrampunkuriwakneme, i kardu kamar-
rama manta pangu da dinidha ngurru ngarra da mayern.
Kardu nhini-ka kardu bere matha wangu dinikaykaydha ku
mani-nu. Murrinh nukunu-ka nan-wa Bartimaeus. I yile
nukunu-ka nan-wa Timaeus.
47 Bere ngarra nukunu-re Bartimaeus binthepup ngarra
Jesus kardu Nazareth-mawu wurrinililidha manta ngarra
nukunu, nhini nukunu-ka dimnakay warda i mamna,

"Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhingamardathin ngadha ngay-nu i nangimanpinu."

48 Mu kardu wurnangat kathu-ka pumamna ngarra nukunu Bartimaeus, "Ya. Nadhap ngadha. Mere thinakaykay derrk da matha thi." Mu nukunu-ka puy deyida wangu dininakaykaydha lurruth da matha i menadha dini, "Ya Jesus. Kardu tharntethbath ngarra King David thangunu kathu. Panhingamardathin ngadha ngay-nu i nangimanpinu."

49 Bere Jesus-ka pirret i murrinh mampirra ngarra kardu, "Ya. Niranakay kathu purrunu kanhi." I nhini-ka pibimnakay warda kardu kamarrama nhini-yu i pumamna, "Ya. Le warda thi. Thewirnturt, kagu. Nukunu-ka pirrimpakay nhinhi-nu."

50 Bere nukunu Bartimaeus-ka nanhṭhi kawut nukunu kanthinyegarl i kanampart i dempirnturt wurdawal kangkarl wangu i wurrininadha ngarra Jesus-nu warda wangu.

51 I Jesus kathu-ka mamna ngarra nukunu, "Thangku-nu? Mange ngarra-wa mampanu?" I kardu kamarrama kathu-ka mamna, "Pule, nangingkawathanu kamarl ngay patha ngurrubirlbirlnu."

52 I bere Jesus kathu-ka mamna, "Ngay-ka manhingkawathanu kamarl ngarra nhinhi, nhini-ka murrinh ngarra ngay thangunu namngabath kamarl pana manhingkawathanu-yu. Mampa-ya nhinhi-ka thurrunu warda."

Bere da nhini thangunu-re-ka kardu kamarrama nhini-ka wurrinibirlbirldha warda i kardu kamarl-ka patha da matha mebaththa wurrini. I nukunu nhini-ka daniriwaktha warda wurrini ngarra Jesus-yu.

11

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Luke 19.29-38; John 12.12-19

1 Bere nhini thangunu-ka Kangkarlmawu i kardu pulangay nukunu-ka punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu. Bere parramkaruy-warda-neme da nan Bethphage i da Bethany i da palyirr nhini da, da nan Olive. I da-ka Jerusalem warda manta pardedhaneme-yu.

Bere Kangkarlmawu-ka mampirrukaynintha kardu pulangay nukunu perrkenku kardu purdunkuthukninthanu kumparra warra.

2 I mampirrunintha, “Ya penintha. Kumparra warra thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintharuynu-re-ka ku tangki wakal daninthangkardunu pangu da karrim. Ku-ka mendharrk-wa pirrim. I mere nangkal ngadha kanirdarrilaladha ku nhini-yu. I thurdunintharerethnu nanhthi rup i ku-ka naninthabathnu warda kathu thurru ngarra ngay kanhi.

3 Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka, ‘Ya. Thangku-nu thurdanninthareretH thanam ku pana-yu?’ Mu murrinh nankunintha-ka kanhi-wa numanananinthanu-yu, ‘Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart ku kanhi-yu. Mu nukunu-ka mere pirdith deyida pur-dumpangkarlnu.’ ” Murrinh-ka nhini-wa Kangkarlmawu mampirrunintha-yu. I bere wurdanpunkuthuk-warda-nintha pangu warda wangu ku tangki nhini-nu-yu.

4-5 Bere penintha-ka naninthadha dini i ku tangki nhini-ka bangamninthardurt warda pirridha pangu ngarra thelput ngarra mayern ngala menadharrktha pirri ngarra tuwa manta. I bere ku nhini-ka wurdanninthareretH warda. Mu kardu ngamere-ka parrampunkudharrpunintha i pumam-pirrunintha, “Ya penintha. Thangku-nu thurdanninthar-eretH thanam ku tangki pana-yu?”

6 I penintha kathu murrinh ngarra Jesus mampirrunintha-ka pumampirru-warda-nintha murrinh nhini-yu. I bere kardu ngamere nhini-ka puddanpunkuthuk-warda-nintha ku tangki wanku-yu.

7 Bere nhini thangunu penintha nhini-ka menintha-baththa wurrini ku tangki nhini-yu ngarra Jesus-nu warda wangu-yu. I nanhthi kaligu penintha-ka yingamninthardar-riwup ngarra pangkin ku tangki. I Jesus-ka kanarnarrila warda nhini-yu.

8 Bere Jesus-ka pinthanhinganardarridha ngarra ku tangki nhini-yu da Jerusalem-nu warda wangu. I kardu terert-ka nanhthi kaligu ngarra pigunu pardinawewepth a purni ngarra mayern pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu. I kardu ngamere-ka nithinu mulurn thay wath mani thangunu kathu pumunibewaththa punni i pingangkaweptha purni pangu warra kumparra ngarra ku tangki-nu purrulilinu wunku Jesus wanku pinthanhin-ganardarridha.

9-10 Kardu wurnangat nimin-ya kumparra ngarra Jesus punnililidha i tiduk kathu ngarra Jesus parraniriwaktha punni. I kardu-ka punnikaykaydha i pumenanudha punni, “Ya, mampa. Pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-yu. Yile neki-ka wurdannhethukngime kardu kanhi-yu. Mampa pariparlnu-warda-ngime purru

Yile neki-yu. Nukunu kardu kanhi-ka kardu Pule ngala paninu kardu nginipunh pangu mani ngalantharr murntak nekingime-yu nukunu King David-ya. Mampa pariparlnu-warda-ngime Yile neki-yu." Nhini-wa murrinh-yu punnikaykaydha-yu.

11 Bere Jesus-ka pangarntuy warda da Jerusalem ngarra ku tangki pinthanhinganardarridha. I bere wurdanthut i ngarra murrinh church ngala kardu Jews pigunu kanardi warda. I yerrarr mengkadha wurrini. Mu da-ka nhini-ka da kungini-wa i nhini nukunu-ka nungardurr da nhini thangunu-yu. I wurdawurl da pangu deyida da nan Bethany wangu wunku pulangay nukunu kardu 12 nhini punnedhaneme-yu.

Thay Mi Fig Mere Pinthangettha
Matthew 21.18-19

12 Bere da thipinhire nhini-ka Kangkarlmawu i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme da nan thangunu-yu da Bethany i punnedhaneme da Jerusalem-nu warda wangu.

Bere Kangkarlmawu-ka mi medeyi wurrinidha.

13 I da ngarra ngathparr da ngatha nukunu bamkardu-yu nanhthi thay nanhthi nginipunh mi kurrangarr mani thay nan-ya fig wunku mulurn terert wanku-yu. I wurrinidha pangu da ngarra thay nhini da mi-nu. Mu mi-ka mere berdurttha, wurda, mu nanhthi mulurn da matha dinidha. Mi-ka mere da ngatha pinthangettha ngarra thay nhini-yu.

14 Bere Jesus-ka murrinh mamna warda ngarra thay nhini-yu, "Nga. Nhinhi thay pana thirrim-ka mi-ka mere deyida thinthatutnu thirra i mere nangkal deyida panin-himurrknu ngarra mi nhinhi thangunu-yu." I pulangay nukunu-ka pubimnayepupneme murrinh nhini menadha pirri ngarra thay-yu.

Kangkarlmawu Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdaptha Purni Ngarra Da Church Ngala
Matthew 21.12-17; Luke 19.45-48; John 2.13-22

15 Bere peneme-ka bere ngatha wangu puy punnad-haneme i parramkaruyneme da Jerusalem da.

Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra da church ngala kardu Jews pigunu. I kardu bampunkardu thelim pumedha pardi i payim pumedha pardi ku yinpi, ku thip, ku nenigut i nanhthi purrkpurrk wanku ngarra da church ngala nhini-yu. Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda kardu nhini-yu. I daniwinhekpaktha wurrini nanhthi table kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku mani purninmatkuttha-yu. I wurriniwuthpuththa nanhthi chair

kardu ngarra nanhthi pigunu kardu pana ngarra ku yinpi
thelim pumedha pardi.
16 I murrinh mampirra, “Ya. Nanhthi pana i ku-ka mere
nukun numabath nuru ngarra da church ngala kanhi-yu.”
17 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda wur-
danpunthethith kardu nhini ngarra wurdanpunkarel-yu i
mampirra, “Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh nukunu
yibimna-yu. I kanhi-wa mam-yu, ‘Thelput kanhi ngarra
ngay-ka kardu-nu pirawatnu i parningangerrennu ngarra
ngay kardu da pana-re ngangka thangunu-ya.’ Mu nanki-
ka nubemkardurdu narnam kanhi ku mani-nu numam-
punkapdap narnam kardu ngarra terert thangunu kathu-
yu,” Jesus kathu-yu mampirra.
18 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra
murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-
ka puyemnayepupneme Jesus wurdanpunkarel kardu pana
ngarra da church ngala pardidha. I nhini-ka parramnarithi-
warda-neme. I murrinh pumemnungkuneme mange pen-
eme ngatha, “Ya. Ngarra-re-wa Jesus thu pubatnemenu-
yu?” Mu kardu nugarn peneme nhini-ka perremka-
manhamneme ngarra Jesus-yu nhini-ka kardu wurnangat
nimin-ya pumenanamardattha purni-yu ngarra murrinh
nukunu wurdininthethiththa wurrini-yu.
19 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu-
ka pumpankardurr-warda-neme da Jerusalem thangunu
kathu-yu.

Thay Mi Fig Demkawath Warda
Matthew 21.20-22

20 Bere da thipinhire nhini pankapurl peneme-ka
puddamkawurlneme pumpanka da Jerusalem-nu warda
wangu. I punnedhaneme i pubamkangkarduneme thay
nhini-yu nanhthi nan-ya fig. Mu nanhthi-ka demkawath-
wa kangkarl da kathu ngarra ngimalmin da mana pepe.
21 I nukunu Peter-ka wurdantherr thay nhini-yu i murrinh
ngarra Jesus menadha pirri-yu nanhthi thay nhini-nu-yu.
“Ya pule, dangkardu.” Peter kathu-yu mamna. “Kanhi
karrim thay fig nhini-yu ngarra nhinhi nam mi mere deyida
pinthatutnu pirra-yu. Nanhthi-ka demkawath warda thay
kanhi-yu.”
22 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka
murrinh thathpirr numanabathnuneme ngarra Yile ngay i
mange nginipunh nhini deyida mani niyemanemenu nuru-
ya.
23 Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu
kanhi-yu. Kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr

manabathnu ngarra Yile ngay, nhini nukunu-ka murrinh mana ngarra da palyirr ngala kanhi karrim, 'Thurrurdurr pangu wangu i thununuku mange nhinhi ngarra lalingkin'. I nhini-ka da palyirr kanhi-ka kurrurdurr warda i kununuku warda mange nukunu ngarra lalingkin wangu.

24 "I murrinh numi manarrunemenu. Ngarra Yile ngay-re nadharrpununeme-ka nhini murrinh thathpirr numan-abathnuneme da panarrumutnuneme-ya i nhini nukunu-ka kanarrumut-da-matha-neme nhini-yu.

25 I ngana deyida ngarra nankuneme-re niranangerren-nemenu ngarra Yile ngay i thu kuy da ngatha marda pepe pirrim narnamnaneme ngarra kardu numi, nhini marra-re warra ngadha-ka nuyunayekumneme da ngarra mange wiye kardu ngarra numi kathu mamnarruneme-yu. I mere deyida nanariyithineme nhini-yu kardu ngarra nangkal ngatha-yu. I nhini thangunu Yile ngay-ka da mange wiye ngarra nankuneme-ka pirranankumaputhnu-warda-neme ngarra nankuneme-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Kangkarlmawu Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu

Matthew 21.23-27; Luke 20.1-8

27 Bere nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka puy punnadhaneme i puddamkawurl-deyida-neme pangu deyida da nan Jerusalem.

Bere ngarra nukunu-re Jesus wurrinililidha ngarra da church ngala nhini, ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law puddininthethiththa purni i kardu ngalantharr ngalantharr wanku purnenadhaneme ngarra Jesus-nu.

28 I murrinh pumamnaneme, "Ya. Nhinhi-ka nangkal thangunu murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thur-ran i kardu pana thurdanpunkarel ngarra da church ngala kanhi thangunu kathu-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk da kanhi-yu?" Parramkadharrpuneme kardu nhini kathu-yu.

29 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Mu nga. Ngay-ka murrinh deyida nganankudharrpunemenu. I murrinh thathpirr ngatha nangidhartnemenu nhini ngay-ka murrinh manarrunemenu warda kardu nangkal wurdanngithuk-yu da mange kanhi-nu ngamam ngurran-yu.

30 Nga, murrinh mani numanganemenu. Nangkal kardu John the Baptist wurdanthuk-yu kardu pana-ya ngarra kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-yu? Nangkal nimin thathpirr wurdanthuk nukunu-yu? Yile neki

thangunu kama i kardu thangunu kama-ya, ngarra nimin-
yu?” Dampunkudharrpuneme Jesus kathu-yu.
31 Bere kardu peneme nhini-ka puddanadharlurld-
haneme pe murrinh mange peneme ngatha. “Murrinh
kanhi ngatha pumananemenu, ‘Yile neki wurdanthuk
nukunu John the Baptist-yu’, nhini nukunu Jesus-ka mur-
rinh manhenemenu warda, ‘Mu thangku-dha murrinh
mere numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John the
Baptist-yu?’
32 I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumananemenu,
‘Kardu thangunu-wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-
yu’, nhini-ka kardu wurnangat kanhi-ka ngarra warda
mange kumanheneme nhini-yu?” Nhini-wa murrinh pume-
nanudhaneme pe kardu peneme nhini-yu. I perrempun-
manham kardu wurnangat, nhini-ka kardu wurnangat-
ka the-wa panthidha purni Yile neki wurdanthuk nukunu
John the Baptist-yu i murrinh ngarra Yile neki thangunu
wurdanarrayiththa wurrini-yu.
33 Bere kardu peneme nhini kathu-ka pumamna-warda-
neme ngarra Jesus-yu, “Yaa. Ngankuneme-ka mere the
ngumabathneme nangkal nimin wurdanthuk nukunu John
the Baptist-yu.” Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Yu,
bere-ya. Nhini ngay-ka mere deyida manarru-nukun-neme
nangkal ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi ngarra ngay
ngamam ngurran-yu.”

12

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Kardu Wiyenpun Ngarra Mi Kadin Pirapedha Pardi

Matthew 21.33-46; Luke 20.9-19

1 Bere nhini thangunu Kangkarlmawu-ka murrinh warda
mampirra ngarra kardu murrinh yibimkamnum-ya, “Yu
bere, kardu pule ngala mi grape bebirrbirrdha wurrini
ngarra putek nukunu. I nanhthi palyirr bengkardadha
wurrini kanhi-re daniwegattha wurrini. I mampatha
nanhthi palyirr werlpen pewerti marda mi kakpa-nu i pun-
nuriyerrknu me-re. I thelput kangkarl deyida bangamkarda
kardu-nu pirrabirlbirlnu pi kardu nukun mi grape nhini
kanidarrarart. Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere
pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapen-
emenu parne. I murrinh mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi
ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu
i mi warda pumemarryerrnemenu nhini-yu.’ Bere nhini
thangunu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr

warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu
nadha dini.
2 “Bere da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re demmay-
ka kardu pule nhini-ka wurdanthuk kardu nugarn numi
mi pumanayerrnemenu kardu pangu ngarra mi kadin
nukunu piranapedhaneme parde. 3 Mu peneme nhini-
ka pumangankartaneme i punnebatthaneme parde kardu
nugarn pana ngarra kardu pule wurdanthuk-ka i pud-
dankathukneme pangu deyida wangu i mi-ka grape-ka
mami-wa nayeymadha dini.
4 “Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kardu
numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu
pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka pub-
amkawerdupneme thu thay-re ngarra pelpith. I mange
wirritmarnti pardenadhaneme kardu nhini-yu ngarra
kardu pule wurdanthuk-yu.
5 I ngana deyida kardu pule nhini-ka kardu nugarn numi
deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanay-
errnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka pumpankabat-
deyida-neme i thu puddankarinumineme. Bere nhini
thangunu kardu pule nhini-ka bere kathu wurdininthuk-
thuktha dini kardu-ka numi numi-wa mi grape pangu da-
nu. Mu peneme nhini-ka ngarra mi kadin piranaped-
haneme parde-ka thu-ka pata kathu punninthuktha punni
ngamere thu putput i ngamere thu puddininkurinuminu-
midhaneme punne.
6 “Bere kardu ngarra nugarn mana kardu ngarra pule
nukun pumpanpuntikerdek-ka kardu numi warda kan-
thidha dini kardu purduthuknu-yu mi grape deyida-nu-yu.
I kardu nugarn nhini mebertidha dini-ka wakal ngarra
nukunu thathpirr-wa. I nukunu kardu pule nhini-ka
memnu, ‘Wakal ngay ngatha pangu ngurduthuknu-ka nhini
kama kununkumardaleneme i murrinh-yu kubinayepup-
neme.’ I bere kardu pule nhini-ka wurdanpirruthuk-warda-
neme wakal nukunu ngarra peneme nhini-nu-yu.
7 “Mu peneme nhini ngarra nukunu-re
pubamkangkarduneme-ka murrinh pumemnungkuneme
mange peneme, ‘Nga. Nhini da kunungam kem wakal
nukunu thathpirr kardu pule-yu. Ngarra yile nukunu-re
pupupnu-ka nukunu warda mi kadin kanhi-yu martnu
i mabathnu pi-yu. Mu nga, ka. Purru-wa-neme i thu
pubatnemenu pangu da i nekineme warda mi kadin kanhi-
yu pumartnemenu-yu i pumabathnemenu pi-yu.’
8 Bere peneme nhini-ka pumangankartaneme wakal
nukunu kardu pule nhini-yu i thu pumpankabatneme
i puddankarinumi-warda-neme nhini-yu. I nginipunh

nukunu-ka punnungamkakuneme pangu wangu outside
ngarra mi kadin.”
9 Bere murrinh nhini thangunu Kangkarlmawu kathu-ka
mampirra deyida ngarra kardu-yu. “Nga. Ngarra kardu
pule ngala mana kathu kurdiwurl ngarra mi kadin nukunu-
ka ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenu
ngarra kardu peneme nhini-yu ngarra wakal nukunu thu
pumpankabatneme-yu? Nukunu kardu pule ngala nhini-ka
thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinuminumine-
menu warda peneme nhini-yu. I kardu ngamere deyida
pirrarrukaynuneme mi ngarra kadin nukunu piranapene-
menu parne-yu.”
10-11 I Kangkarlmawu kathu-ka mampirra deyida, “Nanki-
ka murrinh rit ngadha numedha murrinh ngarra Yile neki
nukun yibimnangurrkkurrk-yu. I murrinh-ka kanhi-wa,
‘Kardu nugarn pana ngarra thelput pubengkardadha punni
nanhthi palyirr-te nanhthi palyirr numi punnungamku
nhini-ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra kanhi
nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam warda pirrim
ngarra thelput nhini-yu. I da thelput nhini-ka yuthpan
warda pirrim nanhthi palyirr nhini thangunu-yu. I Yile neki
banpak nanhthi palyirr nhini-yu, i nhini-ka patha warda
thathpirr.’ ”
12 Bere ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr
ngalantharr wanku murrinh pubimnayepupneme-
ka, kardu peneme-ka pumangankamartaneme
murrinh nhini Kangkarlmawu wurdanpunkuyithneme
murrinh mampunkungkardarrathneme-yu. I nhini-ka
parramnarithi-warda-neme i pumertadhaneme-wa. Mu
wurda, peneme nhini-ka parnamkapartneme, nhini-ka
perrempunmanham ngarra kardu wurnangat i nhini-ka
parnampart warda Kangkarlmawu-yu i puy punnidha
pangu warda wangu.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Mange Yuthpan-nu Ku Mani Panamutmutnu Puru Ngarra Nukunu Caesar

Matthew 22.15-22; Luke 20.20-26

13 Bere kardu pule ngala ngala kathu pibimpirrukayneme
kardu nugarn ngamere pana Pharisees i kardu ngamere
nugarn pana ngarra pule Hered nukun, i puddan-
punkuthukneme ngarra Jesus-nu murrinh perrenathuk-
mana-wa-neme murrinh merdarrithaktha kardu ngarra
pule ngala wangu-ya.
14 Bere kardu peneme nhini-ka purnenadha-kathu-
neme i murrinh pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya
pule. Ngankuneme-ka the-wa nganthinnhineme murrinh

thathpirr-wa thurdanpirrayith thurran-yu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i kardu pule ngala ngala wanku. I nhinhi-ka kardu mere nangkal ngadha themanham thani murrinh-yu. I nhinhi-ka da mange ngarra Yile neki nukun murrinh thathpirr thurdanpunthethith thurran. Mu nga. Ngarra-re murrinh law nekineme yibim-yu? Mange-ka yuthpan ku mani-yu nganamutmut nguru kardu pule ngala ngarra ku Government-yu nukunu Caesar-yu? Mange nhini-ka yuthpan kama i mange wiye kama?" Parramkadharrpuneme peneme nhini kathu.

15 Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme dini murrinh pangu pumenadhaneme pe-yu murrinh perranathuktha-mana-wa-neme i merdarrithaktha mana-wa ngarra pule ngala Caesar. I nhini-ka mampirru-warda-neme, "Ya. Thangku-dha ngay nerrangathuktha-mana-wa-neme-yu? Ku mani silver kathu numangabathneme kanhi i ku mani bangkardunu."

16 Bere peneme nhini-ka ku mani silver parramnamut-neme. I nukunu Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, "Nangkal pelpith kanhi ngarra ku mani silver kanhi-yu? I nangkal murrinh nukunu yibim-yu?" I peneme kathu-ka pumamnaneme, "Pana-ka pelpith nukunu kardu pule ngala ngarra ku Government nukunu-wa nan-ya Caesar. I murrinh nukunu deyida wanku kabim pana-yu."

17 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ku mani kanhi ku nukunu ngatha Caesar-ka nhini-ka nuddunangkarl pangu deyida wangu ngarra nukunu. I nanhthi pana deyida ngarra Yile neki nukunu-ka nhini-ka nuddunangkarlnu pangu deyida wangu ngarra nukunu." I bere kardu nhini-ka pumemnamardat-warda-neme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Kardu Ngarra Punniwuwuptha-ka Puddingkarlbirl-deyida-nu

Matthew 22.23-33; Luke 20.27-40

18 Bere kardu nugarn ngamere kardu nan-ya Sad-ducees purnenadhaneme ngarra Jesus. Kardu nhini-ka murrinh puddininthethiththa purni-ka kardu ngarra punniwuwuptha-ka mere deyida ku nginipunh pud-dingkarlbirlnu nhini-yu.

Bere kardu peneme nhini kardu Sadducees-ka murrinh warda pumamnaneme ngarra Jesus murrinh perranathuktha-mana-wa-neme,

19 "Ya pule. Kanhi-wa murrinh law ngarra nukunu Moses dannherililneme da murntak warra-yu, 'Kardu nugarn ngatha kupup-ka i palngun nukunu kanampart i kardu manangka wakal da ngatha, nhini-ka ngathan nukunu

kathu warda mabert i benginthalet kardu palngun nhini-
yu. I nukunu nhini-ka kardu wakal yingammapup warda
kardu palngun nhini-yu ngathan nukunu yibimpup nukun-
yu.’ Nhini-wa murrinh law Moses darntilil-yu.”
20 I kardu peneme nhini-ka murrinh deyida pumam-
naneme ngarra Jesus-yu, “Nga. Murrinh kanhi nguddim-
payithnemenu. Kardu-ka 7-wa ngathan ngathan-yu. I
bere kardu ngathan kumparra warra ngadha manganmert
i bemnginthalet kardu palngun-yu. I kardinginthadha i
yibimpup kardu nugarn nhini i manangka wakal.
21 I nhini thangunu-ka kardu ngathan nukunu numi
deyida manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-
yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan
nhini i manangka wakal da ngatha. Nhini thangunu-ka
kardu ngathan numi deyida manganmert i bemnginthalet
kardu palngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup
deyida kardu ngathan nhini i manangka wakal da ngatha.
22 I mange-ka nginipunh nhini mani-wa pumedha punni-
yu ngathan ngathan ngamere nhini-yu, i wakal-ka man-
angka wakal da matha. Bere nhini thangunu ngarra
pirriniwuwuptha-ka kardu palngun nhini deyida wanku
yibimpup.”
23 Nhini-wa murrinh peneme nhini kathu
puddamnayithneme-yu.
I pumamna-deyida-neme, “Mu nga pule. Da nakurlnu
da ngala ngarra nhini-re kardu ngarra wurnangat-
te puddingkarlbirlnu-ka kardu ngathan ngarra nimin
nangkun nigunu thathpirr warda-yu kardu palngun nhini
pingenu-yu da nhini-nu-re-yu? Nhini nigunu-ka nangkun
nigunu-ka 7-wa menkadhuktha kardi-yu da ngarra putek
kanhi-yu.”
24 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme-ka
mere thathpirr the numabathneme murrinh ngarra Yile
neki nukunu. I mere the numabathneme nanhthi lurruth
ngarra nukunu-yu. Mu murrinh ngarra numamnganeme-
ka mere thathpirr murrinh nhini-yu.
25 Mu nga. Da nakurlnu da ngala ngarra nhini-nu-
re kardu ngarra wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu
nugarn i kardu palngun mere ngarra deyida benginthaletnu
da ngarra nhini-nu-re-yu, wurda. I kardu mere nangkal
deyida bayenu kardu palngun i nugarn da ngarra nhini-re-
yu. Mu kardu wurnangat warda ngatha puyemanu puru ku
nginipunh angel mani-ya da kangkarl pangu karnam-ya. I
mere nangkal da matha benginthaletnu, wurda da matha.
26 “I kanhi murrinh numi-yu ngurdinarruyithnemenu
murrinh ngarra kardu puddingkarlbirl-deyida-nu.

Nankuneme-ka murrinh rit ngadha numedhaneme-
ya murrinh pana ngarra nukunu Moses i thay nhini
pirrinamumtha da murntak warra-ya. Da nhini-re-ka
Yile neki kathu mamna Moses, ‘Ngay-ka kardu Pule ngala
ngempirruneme ngarra kardu ngalantharr murntak nan-
ya Abraham, Isaac i Jacob.’ Nhini-wa murrinh-yu mamna
ngarra Yile neki thangunu kathu-yu ngarra Moses-yu. I
ngarra murrinh nhini-re mamna-ka kardu ngalantharr
murntak nhini-ka pirrinewuwuptha-wardarra-neme nhini-
yu da ngarra putek ngala kanhi.
27 Mu puddamkangkabirl-weyida-neme ngarra nukunu
wangu Yile neki parnamkaneme. Yile neki-ka dimpirra-
wa kardu Pule ngala kardu wurnangat warda ngatha
kardu ngarra birnu da matha parnam. Nukunu-ka mere
Pule ngala ngarra kardu punniwuwuptha-yu, wurda. I
nhini murrinh pana ngarra nuddanpunthethith numpan-ka
mere thathpirr murrinh nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampir-
runeme.

Kangkarlmawu Wurdamyith Ngarra Nimin Murrinh Law Ngala Thathpirr-yu

Matthew 22.34-40; Luke 10.25-28

28 Bere ngarra nukunu-re Jesus i kardu nhini murrinh
pumenanungkudhaneme pirrine-ka kardu nugarn numi-
ka wurrinirrudha-warda-kathu-neme pangu da i bina-
rruyepupthaneme pirri murrinh nhini-yu. Nukunu kardu
nhini-ka kardu ngarra murrinh law kardu Jews pigunu-
wa wurdininthethiththa wurrini. I nukunu kardu nhini-
ka bimnayepup ngarra Jesus murrinh patha da matha
dampunkudhartneme ngarra kardu nhini-yu. I bere
nukunu nhini-ka pangu deyida dantharrpu Jesus i mamna,
“Ya. Nukunu Moses-ka murrinh law terert dannhemut-
neme. Mu murrinh-ka ngarra nimin murrinh ngala
thathpirr-yu?”
29 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Kanhi-wa murrinh
law ngala thathpirr-yu. I nubingayepup kathu kardu pana
narrarntethbath ngarra ngalantharr murntak nan Israel.
Nga, ‘Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr dimnarra-
yu.
30 I nanki-ka marda thathpirr numartnu nuru Yile neki
wunku marda-ya i wunku mukmuk-ya wunku ngepan-ya
wunku nginipunh wanku.’ Nhini-wa murrinh law ngala
thathpirr-yu i kumparra-yu.
31 I murrinh law numi darntethbath-ka kanhi-wa,
‘Nginipunh nanki deyida mani marda numemnurt numpan
i nimnupe numpan-ya nhini nanki-ka marda numanartnu

nuru i niranpe-deyida-nu nuru kardu ngamere-yu.’ Kanhi-wa murrinh law perrkenku ngala thathpirr-yu,” Jesus kathu-yu mamna kardu nhini-yu.

32 Mu kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus deyida, “Nhini-ka murrinh-ka yuthpan da thathpirr, pule. Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr-yu.

33 I murrinh yuthpan da matha kardu nganki-ka marda ngumartnu nguru nukunu-yu wunku marda i wunku mukmuk i wunku nginipunh wanku. I kanhi deyida wanku kardu-ka marda ngumanartnu nguru i ngiranpenu nguru nginipunh nganki deyida mani marda ngumemnurt ngumpan i ngimnupe ngumpan-ya. Mu nganki-ka ku bere matha wangu ngumpanthuk ngumpan ku thip-yu i nginnangampek ngumpan nhini-ka Yile neki weyida marda ngumanganart ngumpan. I nhini-ka ngala-wa, mu ngala thathpirr-ka murrinh law perrkenku pana ngumabathnu nguru-yu.”

34 Kardu nugarn nhini-ka murrinh patha da matha dan-thart Jesus-yu. I nhini Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka denthengkarnirn thurran yuthpan da matha i da-ka manta warda Yile neki ku Pule ngala pimpanu ngarra nhinhi-yu.”

Bere nhini thangunu kardu-ka dala pumamnamarda warda i mere ngarra warda murrinh perradharrpudha ngarra nukunu Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dampunkudharrpuneme Ngarra Kathu Christ Darntethbath-yu

Matthew 22.41-46; Luke 20.41-44

35 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdininthethiththa dini kardu ngarra church ngala kardu Jews pigunu-yu. I murrinh mampirra, “Nga. Kardu pana ngarra murrinh law nukun puddannanthethith pumpan-ka nginipunh kanhi mani-wa murrinh pamam pumpan-yu, ‘Nukunu Christ-ka kardu darntethbath ngarra nukunu thangunu kardu ngalantharr murntak King David-ya.’ Nhini-wa pamam pumpan-yu. Mu thangku-nu murrinh nhini-yu pamam pumpan-yu?” Jesus kathu-yu dampuntharrpu.

36 “Nga. Ngepan Yile neki nukunu murrinh mamna David murrinh ngarra darntilil-yu da murntak warra. I murrinh-ka kanhi-wa, ‘Yile neki murrinh mamna ngarra pule ngay.’ Kanhi-wa murrinh mam-yu, ‘Nhinhi-ka kanhi-re thinu ngarra ngay batbat-te i kardu pule ngala thinu-yu. I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru nhini ngay-ka ngirranputhnu pangu warra kumparra ngarra nhinhi. I nhinhi-ka kardu pule ngala warda thirranu ngarra kardu nhini-yu.’ Nhini-wa murrinh David darntilil-yu.”

37 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nukunu David
mam-ka kanhi-wa murrinh-yu, ‘Nukunu Christ-ka kardu
pule ngala ngay-wa.’ ” I Jesus mampirra deyida, “Mu
ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra
David thangunu-yu? Nukunu Christ-ka kardu pule ngala-
wa dim,” murrinh wurdamnuyith Jesus-yu.

Bere kardu wurnangat ngarra pubimnayepup murrinh
nhini-ka kardu le nimin pardinadha-ya murrinh ngarra
nukunu Jesus wurdanpunthethith-yu.

*Kangkarlmawu Mampunmardawerr Ngarra Kardu Pana-
nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Punni*
Matthew 23.1-36; Luke 20.45-47

38 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh numi deyida wur-
dininthethiththa dini i mampirra, “Nga kardu. Thawath
wangu nururranu kardu nugarn pana ngarra murrinh law
puddannanthethith pumpan-yu. Kardu nhini-ka marda
pumangannanart pumpan kardu pule ngala da matha
nubankardunu i nantiparlnu nuru i ‘Pule’ numarranu nuru.
I nhini weyida nanhthi kaligu pangkuy nanhthi patha
pubardurdi pumpan i pumpannilili pana ngangka-re ngarra
kardu wurnangat pirrimkadhuk-ya. Nhini-wa mange-yu le
pumpan-yu.

39 “I ngana deyida ngarra da church mana parnardi-ka
nhini-ka ngarra da chair patha da matha ngarra kardu pule
ngala ngala nukun parnapup-ya. I ngana deyida ngarra
kardu wurnangat-te puyemperr pirrim mi dhepdhep-nu-ka
nhini-ka le-wa parnam ngarra da chair patha deyida par-
nawup ngarra kardu pule ngala ngala nukunu-ya. Nhini-wa
mange-yu le pumpan-yu.

40 “I ngana deyida kardu nhini-ka mere kiranpe karni
kardu palngun mekmunurr. Mu nanhthi purrkpurrk i
ku mani pigunu parnampunmakut parnam. I ngana
deyida pumemnurart pumpan nginipunh kardu patha mani
nhini-ka murrinh pirdithme parnamnangerren ngarra Yile
neki. Nhini-wa mange-yu kardu nhini le parnam-yu.
Mu Yile neki-ka mere marda manart kurru mange pana
ngarra pumenthart pumpan da ngarra mange nukunu
parrarntiwak mana pumpan-yu, nhini-ka da nakurl-te
purdunkartelnu thathpirr kardu nhini-yu,” Kangkarlmawu
kathu-yu mampirruneme.

*Kardu Palngun Mekmunurr Ku Mani Kunungingki
Kanammardawu Ngarra Nanhthi Box*
Luke 21.1-4

41 Bere nhini thangunu Jesus-ka kanawup manta ngangka
da ngarra nanhthi box ngarra kardu ku mani pubunimar-
dardurdidha pi ngarra da church ngala nhini pirridha-
yu. I kardu ngathayida dirrankadha dini ku mani kardu
pubunimardardurdidha pi. I kardu wurnangat wunku
ku mani ngala wanku pubunimardardurdidha pi ku mani
terert ngarra nanhthi box nhini-yu Yile neki nukun.
42 I nhini thangunu-ka kardu palngun mekmunurr warda
kathu wurrinidha wunku ku mani kunungingki mebaththa
wurrini. I nigunu-ka kanammardawu ku nginipunh five
cent perrkenku ngarra nanhthi box nhini-yu.

43 Bere nhini thangunu-ka Jesus mampirrukayneme
kardu pulangay nukunu i mampirruneme, "Nga peneme.
Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu.
Kardu mekmunurr kurran pangu ku mani ngala thathpirr
kanammardawu-yu ngarra nanhthi box pana-yu, ku-ka
dimpunpewal ngarra kardu ngamere-yu.

44 "Mu kardu pangu karrimkadhuk-ka ku mani ngarra
pumarntimut thangunu pimardathpuththa-yu, mu kardu
palngun mekmunurr pangu-ka nanhthi pangu banmar-
dardi nanhthi-ka nanhthi bere matha mebaththa kardi-yu, i
nhini nanhthi-ka mananhthi warda kathu mi-nu-yu," Jesus
kathu-yu mampirruneme.

13

Kangkarlmawu Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Matthew 24.1-2; Luke 21.5-6

1 Bere Jesus-ka yungawuy ngarra da church ngala pigunu
kardu Jews i nungardurr warda. I kardu numi pulangay
nukunu kathu mamna, "Pule nga. Da church ngala kanhi
karrim-ka pubuniwakpaktha purni nanhthi palyirr ngala
ngala nawa? I da-ka church ngala thathpirr kanhi-yu i da-
ka patha-wa."
2 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Da church ngala
kanhi ngarra damkardu thirrim-ka da nakurl-nu-wa kardu-
re pubayimpurrnu puru palyirr terert kanhi-yu. I nanhthi
palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re buymar-
darrurrnu purru."

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubar-durtnu
Matthew 24.3-14; Luke 21.7-19

3 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka
punnadhaneme i pirrimkamardawithneme da palyirr nan-
nu Olive i da kangkarl parnamkawupneme i pumengkad-
haneme pirrine pangu wangu ngarra church ngala nhini
da pirabaththaneme pirrine.

Bere ngarra kardu makardu mana warda-ka peneme
Peter, James, John i Andrew purnenadhaneme ngarra Jesus
i pumamnaneme,
4 "Ya pule. Minthire kardu thu kuy pubayimpurrnu
puru-yu da church ngala pangu karrim-yu? I ngarra-re-wa
kardu ngankuneme the ngumabathnemenu-yu ngarra da
manta-nu warda-yu da nhini-re pubayimpurrnu puru-yu?
I kanhi deyida numi-yu, ngarra-re-wa the ngumabathne-
menu da ngarra manta-nu warda ngarra da nhinhi-re kardu
Pule ngala thathpirr thingarranu ngarra kardu wurnangat
warda ngatha?" Parramkadharrpuneme.
5 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme.
Nankuneme-ka thawath wangu nanemenu mere nangkal
nukun murrinh thirrukduk kanarruyirrarart-nukun-neme.
6 Nga. Kardu nugarn terert warda kathu purunu nhini-
yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh
kanhi mani-ya pumanarranu-ya, 'Ngay-ka Christ-wa. I Yile
neki wurdanngithuk ngay-yu.' I kardu wurnangat ngamere
deyida murrinh nhini pumarrabathnu puru kardu nhini-yu.
7 "I nanki-ka nubirrayepupnu kardu wurnangat thu kuy
ngala da matha puyuwurdupnu da manta kanhi ngatha-
ya. I nuyurrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala
puyithuknu puru da ngathparr pangu wangu-ya. Mu
nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu, mange-ka
nginipunh nhini mani-wa puyemanu puru-yu. Mu da putek
kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-nu-re-yu.
8 Kardu wurnangat warda pumethanu puru da nga-
mengka da numi numi nhini thangunu kathu. I kardu
pule ngala ngala i kardu ngarra peneme ngatha pumethane-
menu puru-ya. I da putek-ka purrurangkaltangkalnu da
pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat-ka mi dhepdhep-
ka mami parninu. I da nhini-re-nu-ka kardu-ka da tetema-
nthay pubardurtnu puru da puretnu-yu.
9 "I nga. Thawath-nu deyida wangu. Kardu-ka
mere marda pumananartnu puru nhini-ka ngay thangunu
weyida narramngiriwak numpan nhini-yu. I kardu-ka pu-
runanngawurtnu i pumananbertinu puru ngarra murrinh
court wangu. I kardu thu punanthuknu puru ngarra da
church-ya. I nhini thangunu-ka pumananbertinu puru
ngarra kardu pule ngala ngala. I kumparra pangu warra

pubunanpaknu ngarra kardu pule ngala ngala nhini da, nhini-ka ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan. I da nhini-nu-re-ka murrinh nuddurrayithnu kardu nhini-yu murrinh ngarra ngay thangunu-yu.

10 Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu. Mu da marra-re warra ngadha-ka murrinh thelerrdhe patha ngarra ngay nanthelerrnu nuru da ngarra pana ngangka-re-ya ngarra kardu wurnangat warda ngatha.

11 "I kardu pana-re ngarra purunanngawurtnu-ka i murrinh court wangu pumananbertinu puru-ka, nhini nanki-ka mere numenumardawerr nukun murrinh numarranu-yu ngarra kardu pule ngala ngala wangu. Mu Ngepan ngarra Yile ngay-ka murrinh panarramutnu ngarra kardu pule ngala ngala wangu murrinh numarranu-yu. I murrinh ngarra nururrangerrennu-ka nhini-ka murrinh ngarra Ngepan Yile ngay thangunu kathu i mere murrinh nanki thangunu nhini-yu.

12 "Kardu-ka mere marda pumanartnu kardu ngarra ngay parramngiriwak pumpan-yu. I pumanbertinu puru kardu ngarra ngay-yu ngarra kardu pule ngala ngala wangu-yu thu punthuknu-yu pudduntinuminuminu-yu. Nginipunh kanhi mani-ya kardu-ka kardu ngathan nukunu mabertinu purru thu pubatnu-ya. I kardu yileyile-ka wakal nukunu mabertinu purru pangu wangu thu pubatnu-yu. I kardu-ka yileyile i kalekale pigunu pumanbertinu puru pangu wangu thu punkuthuknungime puru-yu.

13 Kardu wurnangat warda ngatha mere marda pumanan-artnu puru, nhini-ka ngarra ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan-yu. Mu kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu pangiriwaknu thathpirr pani i mere kaningipart nukun-ka kardu nhini-ka bere matha wangu paninu ngarra ngay-yu da kangkarl wangu-yu."

Kardu Walmamka Thathpirr Pirranu Ngarra Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu

14 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Murrinh kanhi-ka nubiyepup-thathpirr-neme i numangi-martanemenu. Nga, nubangkardunu kardu walmamka kardu kurdumparle thathpirr pirranu ngarra da church ngala pangu-yu. Nukunu nhini-ka Yile ngay mere marda thathpirr mart kurru. I nukunu nhini-ka mere mani kanirdi i kirra ngatha ngarra da church pangu-yu. Mu ngarra nukunu-re nubangkardunu pirranu pangu-ka tharra pirtpirt da matha nunnuwinhatnu ngarra da palyirr da

ngathparr pangu wangu-yu nanki-yu kardu ngarra da Judea
narnam-yu.
15 “I ngarra da nhini-nu-re-ka kardu ngatha pinu ngarra
thelput werlpen da kangkarl kathu-ka, nukunu nhini-
ka mere deyida kanirdi ngarra thelput nukunu nanhthi
purrkpurrk nukunu-nu panikutnu, mu tharra da matha
punuwinhatnu ngarra da palyirr-nu wangu-yu.
16 I kardu deyida ngarra mi kadin panirurtuynu ngatha-
ka, nukunu nhini-ka mere deyida punuu pi pangu ngarra
thelput nanhthi kawut nukunu-nu martnu, mu tharra
da matha punuwinhatnu nhini-yu ngarra da palyirr-nu
wangu-yu.
17 I da nhini-nu-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu
kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu
palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru
ngapurlu.
18 Nhini Yile ngay nadharrpunu da tetemanthay nhini-ka
mere karuy nukun da ngarra burrburr-yu.
19 “I da nhini-re-ka kardu wurnangat warda ngatha da
tetemanthay nimin-ya pubardurtnu thu kuy ngala nhini
thangunu-yu i da nginipunh nhini mani-ya. I da ngarra
marra-re kathu ngarra Yile ngay mampatha da putek ngala
kanhi i kardu wanku mampatha i da ngarra marra kanhi
da mana thim-ka da tetemanthay ngala nimin-ka mere
puberdurdurttha puyi da nhini-re-yu, mu da tetemanthay
ngala nimin-ka kurran-wa kathu nhini-yu da nakurlnu-yu.
I da tetemanthay ngala nhini thangunu pirtalnu-ka nhini-ka
mere deyida paninu warda nhini-yu.
20 Mu da tetemanthay ngala nhini ngatha pirranu bere
ngatha wangu-ka nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha
puruwuwupnu nhini-yu. Mu Yile ngay-ka mere warda pur-
dumurlnu da tetemanthay ngala pirdithme nhini pirranu-
yu. Mu pangu da wangu ngaliwe bartal-da-nu-matha da
tetemanthay nhini-yu kardu pana-nu kardu ngarra nukunu
thathpirr kardu ngarra mampunkarart-ya.”
21 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, “Nga.
Da ngarra nhini-nu-re-ka kardu ngamere kama murrinh
pumanarranu-ya murrinh nginipunh kanhi mani-ya, ‘Nga
nubangkardu. Nukunu Christ-ka karrim kanhi, Yile neki
kathu wurdanthuk nukunu-yu.’ I ngana deyida murrinh
kama pumanarranu-ya, ‘Nga nubangkardu. Nukunu Christ-
ka karrim pangu-ya.’ Mu murrinh nhini-ka mere thathpirr
murrinh nhini-yu, murrinh thirrukduk-wa. I mere murrinh
nukun numarrabath nhini-yu.
22 I kardu parurtuynu pira kardu Christ thirrukduk-ya
kardu pumenurartnu parni Yile ngay mana-wa kurdunthuk.

I ngana deyida kardu nugarn ngamere deyida parurtuynu pira kardu pumenurartnu parni murrinh ngarra Yile ngay mana-wa kurdurrayith kani. Mu kardu nhini-ka kardu thirrukduk deyida. I kardu nugarn nhini-ka mange ngala ngala terert puyemanu parni-ya wunku nanhthi lurruth ngala deyida puyemanu parni. I kardu wurnangat warda ngatha pumerramardatnu parni. I kardu nhini kathu-ka panarrayirrarartnu parni kardu wurnangat warda ngatha i nanki kama kardu ngarra Yile ngay nukunu-yu kanarrayirrart nukun.

23 Mu nhini-ka kardu-ka thawath wangu-wa nururrabirlbirlnu-yu kardu thirrukduk-wunthay nhini-nu-yu. Ngay-ka mamnarruneme ngem murrinh terert kanhi-ka the numabathnemenu da nhini-yu paruynu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

Matthew 24.32-35; Luke 21.29-33

24 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ngarra thu kuy ngala nhini i da tetemanthay ngala nhini thangunu-ka nanhthi ngunga-ka mere warda palarrangnu pirra, wurda warda nhini-yu. I ngana deyida nanhthi merrk-ka mere warda pangkawipnu pirra-yu.

25 I nanhthi pilinh-ka parniyimpurrnu kangkarl kathu-yu. I nanhthi pana kangkarl karnam-ka pirangkaltangkalnu warda nhini-yu.

26 “I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngurrurdurdinu kathu. I pubangingkardunu kardu Pule ngala thathpirr warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda pangilarrangnu purru-yu.

27 Bere nhini thangunu-ka ku angel warda ngurdunthuknu kardu ngarra Yile ngay nukunu purunmetkutnu i punperrnu puru da pana ngangka-re-ya. Kardu nhini ngarra Yile ngay menkararttha wurrini da ngala kurran kanhi i ngangka-re-ya.”

28 Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirruyithneme i mampirruneme, “Nga. Numangkathannu nanhthi thay thangunu kathu. The mana nanthin-ya nanhthi marlanpakpak ngarra thay-yu pangarntuy warda-ka nhini-ka da thangku manta warda nhini-yu, nawa?

29 I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay

ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku
Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.
30 “Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini
i da terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme
ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnan-
gat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu.
31 I nga, nanhthi ngunga, merrk, nanhthi pilinh i da putek
ngala kanhi-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka
da-nu warda panirikerdek-da-nu-matha. Mu murrinh
thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek,
wurda.”

Kardu Mere Nangkal The Mabath Da Nhini-yu Ngarra Kangkarlmawu Purdiwurlnu Kathu-yu

Matthew 24.36-44

32 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Mu
da nhini-nu-re ngarra ngay deyida ngurdiwurlnu kathu-
ka, kardu-ka mere nangkal-wa the mabathnu da nhini-nu-
yu. I ku angel deyida wunku mere the pumabathnu-yu i
ngay deyida wanku da nhini mere the mabathnu-yu, ngay
ngarra wakal nukunu thathpirr-ya. Mu Yile ngay da matha
the kanthin dim da ngarra ngay purdungithuk-deyida-nu-
yu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.
33 Mu nhini nanki-ka niranunginikatnu i nuyungabirl-
birlnu, nhini nanki-ka mere the numabath ngarra ngay
ngurrunu kathu-yu.
34 “Mu nga. Da nhini-re ngarra ngay ngurrunu kathu-ka
kardu mange nginipunh nugarn pana mani-ya da ngarra
mayern ngathparr wangu nadha dini. I thelput nukunu
kanampirrapart ngarra kardu wurlk nukunu pumenadha
pardi kardu ngarra da piranapedha pardi-ya. I kardu
nhini-ka wurlk dampirramut i murrinh mamna kardu numi
ngarra nanhthi tuwa menadharlurldha pirri, ‘Ya. Bere
ngatha wangu thirrangabirlbirlnu kathu i thirrangamar-
damardanu ngarra ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.’ ”
35 I Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Ngay-
ka kardu nugarn nginipunh nhini deyida mani ngarra
thelput nukunu pangu mebaththa dini-ya. I nanki-ka
kardu nginipunh pana mani ngarra wurlk pumenadha
pardi. I nhini nanki-ka nuyungabirlbirl-nu i narningamar-
damardanu, nhini-ka mere the numabath minthire kama
ngurdinarrawurl-deyida-nu kathu-yu, da kungini kama-ya,
da kalkkalk kama-ya, da pangkararanu kama-ya i thipinhire
pungkapurlnu kama-ya.
36-37 “Mu nanki-ka mere the numabath ngarra ngay
deyida kathu ngurdiwurlnu-yu, nhini-ka nuyungabirlbirlnu

bere ngatha wangu, da pirtpirt da matha ngurdinarrawurl nukun kathu-yu. I mere nuyungiyekum nukun ngarra ngay kathu ngurdiwurlnu-yu, mu nuyungabirlbirl-da-nu matha i narningamardamardanu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

14

Kardu Nugarn Ngamere Puddamyith Ngarra-re Kangkarlmawu Thu Pubatnu
Matthew 26.1-5; Luke 22.1-2; John 11.45-53

1 Bere kardu Jews-ka pubenangkardurdu punni da Jerusalem pangu-yu da thangku terert-yu. I mi-ka pulleth mi lawam werlpen. I da-ka nhini murrinh-ka da nan-wa Passover. Bere da-ka da nhini-wa i kardu wurnangat nimin-ya pubemkardurdu warda da Passover-nu-ya. Mu da-ka da perrkengku warda wangu pirri mange ngarra punniret warda da Passover nhini-nu-yu.

Bere da nhini-re-ka ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka murrinh dederrk-te pud-danayiththa punni ngarra-re Kangkarlmawu pumartanu-yu i thu pubatnu i puddurinuminu-yu.

2 Kanhi-wa murrinh-yu kardu nugarn nhini pume-nanudha punni-yu, "Ya nga. Ngarra kardu-re mur-rinh tiparlti ngarra Yile neki wangu partalnu-re-ka i mi lawam werlpen nhini parikerdeknu-ka nhini-ka Kangkarl-mawu warda pumartanemenu. Mu marra kanhi ngatha pumarta-nukun-neme, kardu-ka kanhirithi-nukun-neme i thu kunhituk-nukun-neme nhini-yu."

Kardu Palngun Nanhthi Oil Kangunu Patha Dampewewu Ngarra Pelpith Nukunu Kangkarlmawu
Matthew 26.6-13; John 12.1-8

3 Mu Kangkarlmawu-ka da nan dinidha-yu da Bethany ngarra thelput Simon nukunu. I nukunu Simon nhini-ka matharr leprosy kanthidha wurrini da murntak warra-yu.

Bere ngarra nukunu-re Jesus mi dhepdhep dinimurrktha-ka kardu palngun wurrininadha wunku nanhthi oil kan-gunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul-te. I bere mantharl i dampewewu ngarra pelpith nukunu Jesus-yu. Kardu palngun nhini-ka da murntak warra manganart nanhthi oil kangunu patha nhini-yu i ku mani ngala-wa pay mam manganart nigunu-yu. I murrinh nanhthi oil-ka nanhthi nan-wa nard.

4 Mu kardu ngamere-ka mampunkumardarakineme
ngarra palngun nhini-yu i murrinh pumenanungkud-
haneme pirrine, “Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu
dampewewu-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa.
5 Nigunu nanhthi-ka denhemuttha-wa-neme i nekineme-
ka nanhthi warda thelim thumedhaneme nhini-yu ku mani
ngala-nu-ya, i nhini ku mani nhini-ka therrumutmuttha-
warda-ngime kardu ngarra mananhthi-wunka-ya.” Mur-
rinh tetemam da matha pumenanungkudhaneme pirrine.
6 “Ya. Pama da pi,” Jesus kathu-yu mampirruneme.
“Thangku-dha murrinh pana ngarra nigunu numamkardar-
rithakneme nirrimka-yu? Mange ngarra nigunu mamnga-
ka mange lelunh-wa nhini-yu.”
7 I ngana deyida Jesus kathu-yu mampirruneme, “Kardu
pana ngarra nanhthi mananhthi-wunka-ka kardu bere
matha wangu perduynu parni kanhi da i ngarra marda-re
numankurtneme-ka kardu-ka numankumanpinu-weyida-
neme nhini-yu. Mu ngay-ka mere ngani ngatha nukun
ngarra nankuneme kanhi-yu.
8 Nhini-ka mange patha-wa nhini-yu kardu palngun
kanhi-yu nanhthi oil damngiwewewu ngarra pelpith ngay.
Nigunu-ka damngiwewu wardarra ngarra nginipunh ngay-
yu nanhthi oil patha kanhi-yu i mamngawathawatha war-
darra ngarra nginipunh ngay-nu-yu pubangibirrnu-yu.”
Jesus kathu-yu mampirruneme. Nhini-wa mange murntak-
yu pume punni nanhthi oil kangunu patha parrininpewu
punni ngarra ku nginipunh puwup-ya.
9 “Murrinh deyida thathpirr kanhi-yu,” Jesus kathu
mampirruneme. “Kardu pana ngangka-re puddirrayithnu
puru murrinh ngarra ngay-yu. I murrinh numi deyida
puddirrayithnu puru murrinh ngarra kardu palngun kanhi
thangunu damngiwewu-yu. Da pana ngangka-re kardu
wurnangat nimin-ya pubiyepupnu puru kardu palngun
kanhi i mange patha kanhi-yu ngarra mamnga-yu.”

Nukunu Judas Wurrinirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

Matthew 26.14-16; Luke 22.3-6

10 Bere nhini thangunu-ka nukunu Judas Iscariot, kardu
pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya kanampunkupart-
warda-neme i wurrinirradha ngarra ku yilarn ngala ngala
murrinh dederrk-nu marrunemenu ngarra-re nukunu
mankumanpinuneme-yu Kangkarlmawu pumartanemenu-
yu.
11 Bere murrinh pubimnayepup-thangunu-neme nukunu
Judas-ka, peneme-ka le warda pardedhaneme ku yilarn

ngala ngala nhini-yu. I pumamnaneme ku mani panamut-nemenu.

Bere nhini thangunu nukunu Judas-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu makardu-nu thathpirr ngarra Kangkarlmawu-yu i nhini-ka pirrarrakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Kangkarlmawu-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Kangkarlmawu i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkath-neme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen

Matthew 26.17-25; Luke 22.7-14,21-23; John 13.21-30

12 Bere da ngarra kumparra marra-re da ngarra ngala nhini da Passover-ya da-ka pangarntuy warda nhini-yu. I kardu-ka pulleth-ka mi lawam werlpen-wa. I ku thip-ka purninthuktha warda ku dhepdhep-nu da ngarra marra-re nhini-yu. Bere da ngala nhini-re-ka pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, “Ya pule. Ngarra wangu mi ngumampawathawathanemenu-yu mi lawam werlpen i ku ngen mi nekineme-nu pullathnuneme-yu?”

13 Bere nukunu Jesus-ka pulangay nukunu perrkenku mampirrukaynintha i mampirrunintha, “Penintha. Thu-nuninthanu thi pangu da nan Jerusalem. I da pangu-ka kardu nugarn banankumardabininthanu nanhthi pot kura patha wanku piwepupnu purru ngarra pelpith nukunu-yu. I nhini thangunu-ka thaninthariwaknu thurru

14 i pangu da mana ngarra thelput paniridinu. I murrinh kanhi numananunintha ngarra kardu pule ngala ngarra thelput nhini nukunu, ‘Ya. Kardu pule ngankunintha wurdanngankuthuknintha kanhi-yu. I nukunu-ka mam, “Ngarra da ngay-yu ngarra da mi ngulathnu mi Passover-yu wunku pulangay ngay wanku mi lawam werlpen i ku ngen ngullathnuneme-yu?” ’

15 I nhini thangunu kardu nhini-ka panankumardawith-nunintha i panarrungkardanunintha da nhini-yu ngarra thelput kangkarl-yu. I nanhthi table i nanhthi chair wanku ngarra da ngala nhini-yu pingkadhuknu-yu. I nhini da da-yu ngarra mi naninthawathawathanu-yu mi lawam werlpen i ku thip ku ngen nekineme-nu-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirrunintha-yu i wurdanpunkuthuk-warda-nintha.

16 Bere penintha nhini-ka naninthadha dini da Jerusalem-nu warda wangu i pubemkamardabineme kardu nugarn nhini-yu wunku nanhthi pot kura wanku yingawepuptha wurrini-yu. I mamnintharluy i daninintharіwaktha warda

wurrini ngarra thelput nhini da nginipunh ngarra Jesus deyida mani murrinh nhini mampirrunintha. Bere penintha nhini-ka mi warda mamninthawathawatha mi lawam werlpen i ku ngen-yu.

17 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i pulangay nukunu kardu 12-ya parramkaruy-warda-neme ngarra thelput nhini-yu i parnamkardi-warda-neme ngarra mi-nu-yu.

18 Bere nhini thangunu ngarra peneme-re mi pirrinemurrkthaneme-ka ngarra nanhthi table, Jesus-ka murrinh warda mampirruneme, “Nga peneme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrunemenu-yu. Kardu nugarn numi kanhi da kem ngarra ngay mi dimmurrk, kardu paningipartnu-yu i manmanpinu kardu wiyenpun pangu pumangirtanu i pumangibertinu puru pangu warda wangu.”

19 I ngarra peneme-re murrinh ngarra Jesus pubimnayepupneme-ka kardu dampunkumardathin-warda-neme nhini-yu. I ngarra Jesus parranedharrpudhaneme pirrine numi numi murrinh nginipunh kanhi mani-ya, “Ngay-ka wurda, nawa?” Pumenadhaneme pirrine.

20 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kardu nugarn nhini-ka kardu kanhi da kem kardu 12 ngarra nankuneme-ya. Kardu-ka kardu nhini-wa ngarra mi lawam ngurduninthakulknu ngarra nanhthi dish kanhi marda ngala.

21 Bere ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka ngupupnu warda murrinh nginipunh ngarra Yile ngay da matha mam da murntak warra-ya. Mu kardu nugarn nhini-ka kardu ngarra ngay parramutnu-ka kardu ngarra wiyenpun-ka, da-ka da wiye-wa-nu ngarra nukunu-nu-yu. I nukunu-ka patha-dha-wa nhini-yu mere banabattha-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Murrinh Ngarra Nginipunh I Kumulung Nukunu

22 Bere ngarra mi-re pirrinemurrktha-da-ngatha-neme-ka nukunu Jesus-ka mi lawam werlpen manganart i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i munirrurerrarrdhaneme dini. I mampirruneme, “Nga peneme, mi kanhi.” I mi warda dampirrumutmutneme. I mampirru-deyida-neme, “Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa.”

23 I ngana deyida nanhthi kap manganart kura wine wanku i Yile nukunu deyida darntiparl kura wine-nu-yu i dampirrumutneme i perrenemadhaneme pirrine i numi numi pirrinegurdugurdukthaneme kura wine nhini-yu.

24 I nukunu Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “Kura
wine kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung ngay-ka
pinthawunu i ngay-ka ngupupnu. I nhini-ka da wiye ngarra
kardu pumammath pumpan-ka ngirranmaputhnu warda
nhini-yu kardu ngarra murrinh ngay pumangabathnu
puru-yu. Yile ngay da murntak warra mam da mange
wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangunu, i nhini-ka
murrinh-ka murrinh da thathpirr ngarra kumulung ngay-
re pinthawunu-yu,” mampirruneme Jesus kathu-yu.

25 “I murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu. Ngay-
ka mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh
kanhi mani-yu. Mu da ngala kurran kathu-ka ngarra Yile
ngay da matha Pule ngala thathpirr pinu-ka nhini ngay-ka
kura deyida bagurduknu kura mi kakpa marra-yu,” nukunu
kathu-yu Jesus mampirruneme.

26 Bere nhini thangunu peneme-ka pardinareldhaneme
nanhthi thamarl tiparlti ngarra Yile neki-nu wangu. I nhini
thangunu-ka pungamkawuyneme ngarra thelput thangunu
kathu i pangu warda wangu punnedhaneme da palyirr
nhini da, nan Olive.

*Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pu-
langay Nukunu Parnepartnemenu i Punnuwinhatnemenu*
Matthew 26.31-35; Luke 22.31-34; John 13.36-38

27 I bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme, “Nga.
Nankuneme-ka kardu narnengipartnemenu i kardu numen-
ganthardarrarrnemenu murrinh nginipunh nhini mani-wa
ngarra Yile ngay mam da murntak warra-yu. I kanhi-wa
mam murrinh-yu, ‘Ngay-ka ngubat-wa-nu kardu nugarn
pule ngala pana ngarra ku thip dirranganpunpe kanam-yu.
I nhini thangunu ku thip-ka pumerdarrarrnu-warda-nintha
nhini-yu.’ ”

28 I Jesus-ka mampirru-deyida-neme, “I nhini thangunu
Yile ngay-ka purdungingkabirl-deyida-nu. I ngay-ka
kumparra wardarra ngununu ngi da nan-nu wangu Kelili.”

29 Mu nukunu Peter kathu-ka ngarra Jesus mamna,
“Kardu peneme ngatha parnenhipartnemenu i pumerdar-
rarrnemenu, nhini-ka ngay da matha wurda-yu.”

30 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra Peter, “Murrinh
kanhi mampanu-ka murrinh thathpirr-wa. Thipinhi marra
kanhi-ka ngarra ku rooster mere da ngatha pirrakaynu,
nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-
yu, ‘Ngay-ka kardu mere the-wa mabath kardu nugarn
pangu-yu.’ I nhini thangunu ku rooster-ka pirrakaynu
warda nanhthi kaykay perrkenku-nu diyepupnu-yu.”

31 Mu Peter kathu-ka mamna murrinh lurruth ngala
ngarra Jesus, “Awu wurda, ngay-ka mere da matha ngama
nukun ngay mere the manhibath nhinhi-yu. Kardu ngatha
yida thu kungibatnu mange nginipunh nhinhi deyida mani
thu punhibatnu pana, ngay-ka mere da matha ngama
nukun mere the manhibath nhinhi-yu.” I peneme ngamere
pana-ka murrinh nginipunh nhini deyida mani pumam-
naneme ngarra Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu

Matthew 26.36-46; Luke 22.39-46

32 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka
parramkaruyneme ngarra da nan Gethsemane ngarra thay
terert-ya. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga, kanhi
da nenuneme, mu ngay-ka ngurran dhi wangu-wa murrinh-
nu ngarra Yile ngay nganinangerrennu.”
33 Bere Jesus-ka mampirrukayneme Peter, James i John i
purnedhaneme manta pangu da wangu.

Nukunu-ka kardu danimardathintha warda dini ngala da
matha i nginipunh nukunu-ka dinirartaldhanintha.
34 I mampirruneme ngarra Peter, James i John, “Ngay-
ka damngimardathin warda dim ngala da matha. I
ngay-ka ngingamnuthap ngem-ka kardu ngupupnu warda.
Nankuneme-ka karda nenemenu i bere ngatha wangu
nebirlbirlnemenu.”
35-36 Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu manta
ngangka da ngatha i murrinh kardinangerrentha ngarra
Yile nukunu. I dempinhimardardum ngarra putek i mur-
rinh mamna murrinh ngarra nukunu-re murrinh kanhi,
“Abba,” murrinh kanhi-nu-ya, “Yile.” I murrinh numi
deyida mamna, “Kardu-ka pangilututnu i thu pungibatnu.
Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap warda kardu
nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere kungibat nukun.
Mange nhini-wa marda manganart ngem ngay-yu. Mu
nhinhi mange ngatha marda nart kardu thangunu pangilu-
tutnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda manganart-
yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka ngay-ka
marda deyida manganart mange nhini-yu.”

I murrinh deyida mamna, “Yile, nhinhi-ka kardu lurruth
ngala-wa i mange terert warda ngatha nukun nam thurran.
I nhinhi da matha mani dunthap warda-yu kardu mere
kangilutut nukun ngay i mere kungibat nukun kani. Mu
nhinhi ngatha marda nart kardu thangunu thu pungibatnu
i pangilututnu, nhini-ka bere ngatha puyemanganu. Mange

ngarra nhinhi marda nartnu, ngay-ka marda deyida man-
ganart mange nhini-nu-yu.”

37 I nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl pangu ngarra
pulangay nukunu kardu perrkenkuneme nhini-nu-ya i bam-
punkurdurtneme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkurrk-
thaneme. I murrinh mamna ngarra Simon Peter, “Si-
mon. Thangku-nu ngurrnguwarl pana thibimngurrkurrk-
yu? Thangku-dha mere thanibirlbirl kunungingki ngadha-
yu?”

38 I ngana deyida murrinh mampirruneme ngarra
kardu perrkenkuneme nhini-yu, “Kardu thathpirr
narnebirlbirlneme-ya i ngarra Yile ngay warda
nadharrpununeme manankumanpinuneme mere da
mange wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku
karrath manankurullulnuneme-yu. I ngepan ngarra
nankuneme marda numangankartneme numpanka mange
yuthpan da matha-nu, mu nanhthi nginipunh ngarra
nankuneme-ka mere lurruth ngala numabathneme.”

39 Bere Jesus-ka wurdawurl deyida i murrinh deyida
kardinangerrentha ngarra Yile nukunu murrinh nginipunh
marra-re deyida mani kardinangerrentha.

40 I nhini thangunu-ka wurdawurl deyida ngarra
pulangay nukunu perrkenkuneme i bampunkurdurt-
deyida-neme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkur-
rkthaneme, nhini-ka kardu pardewalawalakadha-da-
ngatha-neme. Bere peneme-ka birl pirrimkaneme i
pubamkangkarduneme Jesus, mu peneme-ka manangka
murrinh-wa pirrinedhaneme, mere warda murrinh
pumenadhaneme ngarra nukunu-yu, kardu yidiwe warda
pirrinedhaneme.

41 I nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl pangu deyida
kardinangerrentha ngarra Yile nukunu. I murrinh
nhini thangunu-ka wurdampirruwurl-deyida-kathu-
neme ngarra peneme i bangampunkungkardu-deyida-
neme kardu ngurrnguwarl. I mampirruneme, “Ya.
Nankuneme-ka karda ngatha narnamkangurrkurrkneme
i bangamnankuyukneme dim? Bere-ya. Kardu-ka
pumpan warda kathu ngay-nu-ya kardu ngarra darrikardu
nanki thathpirr. Kardu warda pumangirtanu i ngay
pubangimardanu kardu ngarra nugarn wiyenpun warda
wangu.

42 Ka, newirnturtneme, purru-warda-neme. Nhini da
kunungam kardu nugarn numi-yu kardu ngarra kanamngi-
part ngay-yu i kardu ngarra mampunmanpi kardu nugarn
wiyenpun ngay-nu pumangirtanu.”

Kardu Nugarn Pumangarnta Kangkarlmawu
Matthew 26.47-56; Luke 22.47-53; John 18.3-12

43 Bere ngarra Jesus-te pirringerren-da-dha-ngatha-ka kardu nugarn numi nhini Judas-ya pangarntuy warda. I kardu nugarn terert deyida wanku parrarntuy wanku thu sword i thu thay pumebaththa purni. Nukunu-ka nhini da wanku Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus ngadha daniriwaktha kardi-yu kardu 12-ya mam numi-yu da ngarra marra-re-ya.

Ku yilarn ngala ngala i kardu ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni i kardu ngalantharr ngalantharr puddanpunthuk kardu murlakpun nhini-yu Jesus-nu pumartanu-yu.

44 Mu nukunu nhini Judas-ka murrinh mampirra wardarra ngarra kardu murlakpun mange ngarra-re manmanpinu Jesus pumartanu-yu. I ngarra murrinh mampirra wardarra-ka kanhi-wa, “Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa kardu-yu numartanu-yu i pangu warda wangu numabertinu nuru i niranginikatnu-yu.”

45 Bere Judas-ka manta ngangka da wurrininadha ngarra Jesus i murrinh mamna, “Pule.” I nhini-ka danthamurrudhung warda ngarra thamurru nukunu.

46 I bere kardu murlakpun nhini-ka pumangarnta warda Jesus-yu, tetemam da matha pumamyit pirridha.

47 I kardu nugarn numi ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword manganart i panthertal the numi ngarra kardu pana ngarra wurlk nukunu menadha wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr.

48 I bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra ngarra kardu murlakpun nhini-yu, “Nanki-ka nunningadha ngay-nu i numanganngirta nginipunh kardu pana deyida mani kardu darrarartka numartanu wunku thu sword pangkuy pangkuy i thu thay.

49 Mu ngay-ka da terert da matha nirripuptha wunku nanki-yu ngarra da church ngala i ngurdininanthethiththa ngardi pangu-yu, mu nanki-ka mere numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. Mu Yile ngay murrinh ngarra nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Da murntak warra mam-ka kanhi-wa, kardu nugarn murlakpun pumangirtanu ngay-yu nginipunh nanki mani numanganngirta warda marra kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

50 Bere da nhini thangunu kardu pulangay nukunu Jesus-ka parnamkapart-warda-neme nukunu-yu i tharra warda punnungamkawinhatneme.

51-52 I kardu kigay numi ngangka da pirridha ngarra Jesus
wunku nanhthi kaligu sheet da matha banardidha pirri.
Bere kardu nugarn murlakpun-ka pumangarnta warda
nukunu nhini-yu, mu nukunu-ka mampunmakat nungamp-
inhat kardu manangka kaligu wanku, mu kardu murlakpun
nhini-ka nanhthi kaligu sheet da matha pumeyittha pi
pangu-yu.

Kardu Nugarn Murrinh Thirrukduk Pumerdarrithaktha Pi Ngarra Kangkarlmawu

Matthew 26.57-68; Luke 22.54-55,63-71; John 18.13-14,19-24

53 Bere kardu murlakpun nhini-ka Jesus warda pume-
bertidha purni ngarra da thelput ku yilarn ngala thathpirr
nukun. I nhini da kardu nugarn terert puyemperr, ku yilarn
ngala ngala-ya i kardu nugarn pana ngarra murrinh law
kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ya i kardu
ngalantharr ngalantharr wanku.

54 Mu nukunu Peter-ka daniriwaktha wurrini Jesus-yu da
ngathparr tharrngini kathu. I kanardi ngarra gate nanhthi
fence ngarra da thelput nhini dampegat dim-yu da thelput
ngarra ku yilarn ngala thathpirr nukun. I kanawup ngarra
ku soldier ngamere i thungku warda denartaldha dini.

55-56 Bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn ter-
ert deyida murrinh perremnudharrpu mange pigunu.
Murrinh-ka kanhi mani-wa pumedha pirrini-yu, “Ya. Kardu
nangkal ngadha bamkardu Jesus murrinh law ngarra
nekineme mungamparl-yu? I kardu nangkal nimin mur-
rinh manhenemenu-yu? I nhini-ka kardu warda thu
pubatnemenu nhini-yu.” Murrinh nhini mani-wa perrem-
nudharrpu mange pigunu ngatha. Bere kardu ngamere-ka
murrinh thirrukduk pumerdarrithaktha pi ngarra Jesus-nu,
mu peneme murrinh-ka puddanangkawuydhaneme pe. I
mere nangkal ngadha midha murrinh thathpirr-yu nukunu
Jesus mungamparl ngadha murrinh law pigunu-yu.

57 I nhini thangunu kardu ngamere deyida-ka perre-
nawirnturturtthaneme pe i murrinh thirrukduk deyida
pumerdarrithakthaneme pe ngarra Jesus-yu. I pumed-
haneme pe-yu, “Nga. Ngankuneme murrinh-ka kanhi-wa
ngubimnayepupneme-yu. I mam-wa murrinh-yu,

58 ‘Da church ngala kanhi ngarra kardu thangunu
pumampatha-ka ngay-ka bayimpurrnu i bawarntartanu
i barderdenu da church numi deyida mere kardu
thangunu pubarderdenu nhini-yu, i da-ka perrkenkuneme-
wa ngay barikerdeknu-yu.’ ” 59 Murrinh nhini mani-wa

pardekutkutthaneme-yu ngarra Jesus mana-wa mam-yu. Mu murrinh-ka puddanangkawuydhaneme pe.

60 Bere ku yilarn ngala thathpirr-ka dempirnturt warda kumparra ngarra kardu i murrinh warda mamna ngarra Jesus, “Nganaka? Murrinh kanhi-ka murrinh da thathpirr peneme kanhi pumampaneme pirrim-yu? Murrinh-ka nangarranu nhinhi-yu i thurdingarrayithnu mani?”

61 Mu Jesus-ka mere dedharttha i manangka murrinh da matha pirridha. Bere ku yilarn ngala thathpirr-ka murrinh mamna deyida, “Nhinhi-ka wakal Yile neki nukun? Nukunu-ka wurdannhithuk da kanhi-yu? I nhinhi-ka kardu Christ-wa, na?” Dantharrpu ku yilarn ngala kathu.

62 I Jesus kathu-ka “Yu” mamna. “I nanki-ka nubang-ingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka nginu ngarra Yile ngay ngarra ngurru nukunu-re batbat. I ngankunintha-ka marda ngala ngininthanu kardu Pule ngala thathpirr-yu. I nanki-ka nubangingkardunu ngay-yu ngurru-deyida-nu kathu ngurrurdurdinu ngarra kalakkalak da kangkarl thangunu kathu.”

63 Mu ku yilarn ngala thathpirr ngarra murrinh nhini thangunu bimnayepup-ka kardu denamardarurrdha warda pirri ngarra Jesus-nu-yu i nhini-ka memnumangurruk-duk warda ngarra nanhthi kaligu nukunu-yu i murrinh mampirra ngarra kardu-yu, “Mere nangkal warda pan-inhitharrmununeme. Nekineme-ka murrinh berengunh thubimnayepupneme murrinh ngarra nukunu-yu.

64 Nukunu mam-ka kardu wakal nukunu Yile neki nukunu thathpirr i kardu pininthanu marda ngala ngarra Yile neki-yu. Kardu mere nangkal nukun kama mange nhini-yu. Bere matha nhini-yu. Ngarra-wa mange pumananemenu-yu?”

Mu kardu kathu-ka pumemnunkuneme, “Nga. Nekineme-ka thu pubatnu-warda-neme. Nukunu-ka pupupnu warda nhini-yu.”

65 I nhini thangunu kardu ngamere-ka nanhthi thade warda pardingkabebedha pardi ngarra nukunu Jesus-yu. I pumpankangkaral-warda-neme ngarra kamarl nukunu nanhthi kaligu-re i thu purnethukthaneme pe. I mur-rinh pumenadhaneme parde, “Ya. Nangarru-mani-neme nangkal pannhibat-yu. Nhinhi-ka the-wa nabath kardu ngarra pannhibat-yu nhinhi namngarra-ka wakal Yile neki nukunu-wa.” I nhini thangunu ku soldier-ka pangu warda wangu pumebertidhaneme purne i thu purnethuktha-warda-neme parde Jesus-yu.

Peter Mampirra Ngarra Kardu Nukunu Mere The Mabath Kangkarlmawu-yu

Matthew 26.69-75; Luke 22.56-62; John 18.15-18,25-27

66-67 Mu da ngarra nhini-re-ka nukunu Peter-ka ngangka da ngatha dinidha outside ngarra thungku denartaldha dini. Bere kardu mardinhpuy ngarra ku yilarn ngala thathpirr wurlk menadha wurrini-ka bamkardu warda nukunu-yu ngarra thungku dinidha-yu. I nigunu-ka wurrininadha manta i pankardurr i dirranganthenh warda, i murrinh mamna, "Ya. Nhinhi da matha thardininthadha ngarra Jesus-yu kardu pangu-ya Nazareth-mawu."

68 Mu Peter kathu-ka mamnge, "Murrinh ngarra-nu nam thirrim pana kathu-yu? Murrinh nhinhi-ka mere manhimarta murrinh pana kathu namnga thirrim-yu." Bere nukunu Peter-ka wurdawurl pangu deyida ngarra gate ngarra nanhthi fence ngarra thelput nhini dampegat dim-ya. I da-ka nhini da ngatha ku rooster-ka pirrimkay warda.

69 Bere nhini thangunu-ka kardu mardinhpuy nhini da ngatha bamkardu deyida Peter pangu-yu. I nigunu-ka mampirra ngarra kardu ngamere pirriningkadhuktha pangu da, "Ya. Kardu nugarn pana karrim-ka kardu pulangay nukunu-wa Jesus."

70 Mu Peter kathu-ka mamnge deyida, "Awu, wurda-wa ngay-yu."

I da kununingki da ngadha kardu ngamere pana ngarra nukunu Peter manta pirriningkadhuktha-ka pumamna warda-wa ngarra nukunu-yu, "Nga. Nhinhi-ka kardu pulangay nukunu thathpirr-wa Jesus-yu, nawa? Nhinhi-ka da nan deyida thangunu kathu-wa Kelili."

71 Bere nukunu Peter kathu-ka mampirra, "Nga. Yile neki-ka the kanthin murrinh ngarra ngay ngamam ngarrim kanhi-yu. I ngay ngatha murrinh nganarrayirrartnu-ka nukunu-ka the-wa mabath nhini-yu. I nhini-ka murrinh manarranu-ka, ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn pangu-yu."

72 I da-ka nhini da ngatha ku rooster-ka pirrimkay deyida perrkenku warda mam nhini-yu. I nukunu Peter-ka binthepup i wurdantherr warda murrinh nhini ngarra Jesus mamna. "Nhinhi-ka kardu narranu murrinh perrkenkuneme thamanu mere the nangibathnu ngay-yu. I nhini thangunu-ka ku warda rooster deyida pirrakaynu tiduk nhini-yu."

Bere nukunu Peter-ka benayengkarnirntha dini murrinh nhini da ngarra Jesus thangunu mamna i murrinh ngarra

nukunu wangu menadha kardi. I nhini thangunu-ka du ngala da matha kardikarrktha.

15

Kangkarlmawu Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Pule Ngala Pilate

Matthew 27.1-2,11-26; Luke 23.1-5,13-25; John 18.28—19.16

1 Bere thipinhire nhini pankapurl-ka ku yilarn ngala ngala i kardu ngalantharr ngalantharr i kardu pana ngarra murrinh law puddininthethiththa punni-ka murrinh pumenanungkudha pirrini da ngarra-re mange Jesus thu pubatnu-yu. Bere nhini thangunu-ka pumambedharrkirrk warda Jesus-yu ngarra nithi i pumebertidha purni ngarra nukunu-nu Pilate i parramnamut. Nukunu Pilate-ka kardu pule ngala thathpirr dinirradha ngarra da nan-ya Judea.

2 Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-yu?” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana.”

3 Bere nhini thangunu nukunu Pilate-ka binarrayepuptha dini ku yilarn ngala ngala murrinh pumerdarrithaktha pi i murrinh thirrukduk pumenadha pi murrinh terert-ya ngarra Jesus wangu-yu.

4 Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna deyida ngarra Jesus, “Nganaka? Murrinh terert kanhi-ka murrinh da thathpirr kanhi kumampa kibim-yu? Murrinh-ka nanganu mani?”

5 Mu nukunu Jesus-ka kardu manangka murrinh pirridha. I nukunu Pilate-ka memnamardat warda kardu watmam pirridha Jesus-yu.

6 Bere da thangku terert-te ngarra da ngala nhini-re da Passover-ya nukunu Pilate-ka yunguniwuy kardu numi-yu ngarra jail thangunu kathu-yu. Kardu ngarra nugarn nhini ngatha ngarra kardu parranidharrpu thangunu-ka, kardu nhini da matha Pilate yunguniwuy-yu.

7 Bere da nhini-re kardu-ka terert ngarra jail pardingkadhuktha-yu. Kardu nhini-ka punninthuktha punni kardu ngarra Government thangunu i kardu ngamere deyida puddinintinuminumidha punni. I kardu nugarn wiye numi-ka murrinh-ka nan-wa Barrabas.

8 I bere kardu wurnangat puyemnawerr ngarra thelput nukunu Pilate kardu padharrpunu kardu numi-nu pun-guwuynu ngarra jail thangunu kathu nginipunh mange bere matha wangu merradha dini.

9 Bere Pilate-ka mampirra warda ngarra kardu, “Ya.
Kardu ngarra nimin nganipartnu-yu i ngurdunarrathuknu-
yu? Kardu kanhi ngarra numamna numpan-ya kardu Pule
ngala ngarra nanki kardu Jews ngurduthuknu-yu?”
10 Murrinh nhini nukunu Pilate dampuntharrpu-ya, nhini
nukunu-ka the-wa mebaththa dini ku yilarn ngala ngala-ka
panganke-wa ngarra Jesus-yu.
11 Mu ku yilarn ngala ngala-ka pana-re punnidha ngarra
kardu-ya i murrinh pumerradha punni, “Ya. Nadharrpunu
Pilate nukunu-nu Barrabas punguwuynu, mu nukunu Jesus-
ka wurda-wa.”
12 Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirra deyida ngarra
kardu, “Ya kardu. Mu ngarra-wa ngamanu kardu nugarn
kanhi karrim-yu ngarra numamna numpan kardu Pule
ngala-ya ngarra nanki kardu Jews-yu?”
13 Mu kardu kathu-ka pardinakaykaydha i pumenadha
pardi ngarra nukunu wangu Pilate, “Ya. Nukunu pana-ka
darderdenu i thinthatnu ngarra thay i pupup-da-nu mana.”
14 Mu nukunu Pilate-ka mampirra deyida, “Thangku-nu-
wa? Ngarra ngadha medha wurrini merithuktha wurrini
da mange wiye-yu nukunu-yu?” Mu kardu kathu-ka puy
deyida kathu pardinakaykaydha i pumenadha pardi, “Ya.
Nukunu pana-ka darderdenu i thinthat-da-nu-matha ngarra
thay i pupup-da-nu-mana.”
15 Bere nukunu Pilate marda merttha wurrini-ka mange
ngarra kardu-wa marda pumerttha punni, i nhini-ka yun-
ganwuy warda kardu nugarn wiye nhini Barrabas-yu. I
wurdanthuk warda Jesus-yu ngarra ku soldier thu pumar-
larlarrnu parni thu whip-te. I bere ku soldier-ka thu warda
pumerdarrirlarlarrdha pardi thu whip-te. Thu whip nhini-
ka turethturethmam nanhthi wunku murnu wuting wuting
wanku thu yidingurr ngala da matha nhini-yu. I nhini
thangunu nukunu Pilate-ka mampirra ngarra ku soldier-
yu, “Pata, puy. Numaberti warda Jesus-yu i nubarderde i
ninthatnu warda ngarra thay i pupup-da-nu-mana.”

Ku Soldier Da Mange Wiye Pumenadhaneme Parde Ngarra Kangkarlmawu

Matthew 27.27-31; John 19.2-3

16 Bere ku soldier ngamere-ka pumebertidhaneme purne
pangu warda wangu Jesus-yu i parnamkardineme ngarra
da thelput ngala nan nukunu Pilate. I ku sol-
dier terert warda puyemnungkuwerrneme da nhini-yu.
17 I nanhthi kaligu ngarra banardidha wurrini Jesus-ka
pungankamapirt-warda-neme i pubankardurdineme nan-
hthi numi warda, nanhthi-ka purple-wa colour-yu nanhthi

nginipunh pana mani ngarra kardu pule ngala ngala pubanardurdidha purni. I nanhthi nginipunh mayeyep mani nanhthi wutingwuting-ya pingamkamerlarlneme. I pubankawerdineme ngarra pelpith nukunu Jesus-yu.

18 Bere nhini thangunu-ka perrenanawinhipingkarldhaneme parde ngarra nukunu kumparra i pumenadhaneme parde murrinh parrinegumugatthaneme, “Ya Pule. Da pirdithme da matha thanibirnunu nhinhi-yu kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu thimpirra.”

19 I thu purnewelerrdha-warda-neme parde ngarra pelpith nukunu thu thay-re i thade pardengkabebedhaneme parde i ngarra nginipunh nukunu wangu i perrenanawinhipingkarldhaneme parde kumugat wiye da matha pumenadhaneme parde.

20 Bere ngarra da wiye nhini thangunu pumenadhaneme parde-ka nanhthi kaligu purple nhini-ka pungankamapirtneme i kaligu ngarra nukunu thathpirr warda pubankardurdineme. Bere nhini thangunu peneme nhini ku soldier-ka pangu warda wangu pumebertidhaneme purne kardu pubarderdenemenu i pumangkalenemenu ngarra thay. I Jesus-ka panamanthidha wurrini nanhthi thay.

Kangkarlmawu Pubangarnerde i Pumamkale Ngarra Thay

Matthew 27.32-44; Luke 23.26-43; John 19.17-27

21 Bere pumpannurdurr warda da nhini thangunu-yu i punnililidha pangu warda wangu. Bere ngarra punnililire-ka ku soldier pubamkardu kardu nugarn da ngamengka thangunu kathu nadha dini, da nan-ya Cyrene. I murrinh nukunu-ka Simon-wa. I wakal nukunu nan-ya Alexander i Rufus. Bere ku soldier-ka pumangawil nukunu Simon i nanhthi thay pana pananamanthidha wurrini Jesus-nu.

22 I puy punnidha i Jesus pumebertidha purni pangu warda wangu ngarra palyirr pinpith da nan-ya Golgotha. Golgotha nhini-ka murrinh ngarra pigunu-wa kardu Jews. Murrinh kanhi-nu-ya nanhthi mangini murnu pelpith mam pirrim da palyirr pinpith pangu-yu.

23 Bere ku soldier-ka parramnamutneme kura wine i nanhthi mirrithin pumamnangkarnuneme nhini-ka mere warda palurturtnu ngala nhini-yu. Mu Jesus-ka mere ngarra begurduktha, wurda.

24 Bere peneme ku soldier-ka pubangammarderde mange ngarra Jesus-yu i ngarra me pubangammerderde ngarra thay nhini-yu. I parrampirnturt pubanpak i pinthanhidha i pupupnu warda Jesus-yu. I nhini thangunu ku soldier-ka nanhthi warda pirrineyekdhekthaneme nanhthi kaligu

ngarra Jesus-nu-yu, nanhthi nhini-ka kardu nangkal kama warda martnu-yu.

25 Bere ngarra nukunu-re Jesus pubanpak ngarra thay-ka nanhthi ngunga pirridha-ka da thipinhire-wa.

26 I ngarra thay nhini ngarra Jesus menangkaledha pinthanhi-ka murrinh wanku pubanpak kangkarl ngarra pelpith nukunu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, "Kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu-wa."

27 I kardu nugarn perrkenku, kardu darrarart-yu parrampunkuwirnturt-deyida-nintha ngarra thay. Kardu numi-ka ngarra batbat-te pinthanhidha ngarra Jesus i kardu numi-ka ngarra thakunh-te pinthanhidha.

29 Bere ngarra Jesus birnu da ngatha pinthanhidha-ka kardu-ka pubeyerrarrdha pi i murrinh pumerdarrithaktha pi ngarra nukunu, "Ya," pumenadha pi. "Nhinhi nam-ka dayimpurrnu da church ngala pangu i darderde-deyida-nu nanhthi numi i da perrkenkuneme darikerdeknu-yu.

30 Mu nenuyibirnu mani i thurdithut mani kathu ngarra thay pana-yu," kardu kathu pumenadha pi-yu.

31 I ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka nhini deyida wanku punningkalkbelktha pardi ngarra Jesus-yu. I mange pigunu murrinh pumenanudha pardi, "Ya. Nukunu-ka kardu terert menthibirnudha wurrini-yu, mu nukunu-ka mere ngarra menuyibirnu kani nukunu ngatha-yu, wurda.

32 "I nekineme ngatha pubangkardunemenu ngarra thay thangunu kathu mange nukunu-re purdithutnu, nhini nekineme-ka murrinh thathpirr warda pumanabath-nuneme nukunu-ka wurdanthuk da thathpirr ngarra Yile neki thangunu kathu-yu. I nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr ngarra kardu Jews nekineme-yu."

I kardu darrarart wunkungkanintha nhini murrinh meninthardarrithak-deyida-dha pinthanhi ngarra Jesus deyida-nu wangu.

Kangkarlmawu Yibimpup Warda
Matthew 27.45-56; Luke 23.44-49; John 19.28-30

33 Bere nanhthi ngunga ngarra pelpith pirridha-ka da-ka thipinhi-wa pangarntuy nhini-yu da pana ngangka-re-ya. Da thipinhi nhini pirridha-ka da kungini da mana i ngunga-ka nhini-wa pangarntuy-yu.

34 I da nhini-re-wa Jesus-ka lurruth pinthimnakay ngarra Yile nukunu wangu i mamna ngarra murrinh nukunu-re,

"Eluy, Eluy lama sabakthani." Murrinh-ka kanhi-nu-ya, "Yile, Yile, thangku-dha ngay thanamngipart-yu?"

35 I kardu ngamere ngarra pidha pangu manta pu-
bimnayepup Jesus-yu murrinh ngarra medha pinthanhi,
i murrinh pumemnu mange pigunu, "Ya. Nukunu-ka
pinthimnakaykay kardu ngalantharr pangu kardu nan
Elijah."

36 Bere kardu nugarn numi tharra nungampinhat pangu i
manganart nanhthi pekpek i wurdankulk ngarra kura wine
thithimanti i manthawidharrkirrk ngarra thay pangkuy
kumparra warra Jesus-nu kura pungudhungnu. I murrinh
mampirra ngarra kardu, "Ya. Kuguk mup. Pinamardamar-
dangime nukunu kama Elijah panaruynu i purduthutnu
Jesus-yu ngarra thay thangunu kathu-yu."

37 Bere Jesus-ka lurruth ngala deyida pinthimkay i yibim-
pup warda nhini-yu.

38 I da nhini-re-ka nanhthi kaligu ngala pinthanhidha
ngarra da church ngala kardu Jews pigunu-ka dimngur-
ruduk warda kanganu, kangkarl thangunu kathu-ka i pepe
da mana.

39 Bere ku soldier ku pule ngala-ka pirringanamedha
pangu da manta ngarra thay bamkardu Jesus yibimpup-
yu i bimnayepup ngarra nukunu pinthimkay-yu. I murrinh
warda mam, "Kardu nugarn kanhi kanthim-ka kardu wakal
Yile neki nukunu thathpirr-wa."

40 I ngana deyida kardu palngun ngamere pana
pirabaththangime pe Jesus pinthanhidha ngarra thay i pub-
amkangkardungime yibimpup-ka peningime pedhangime
da ngathparr tharrngini kathu. Murrinh peningime-ka
kanhi-wa Mary Magdalene-ya i Mary pana kale piguna
James kardu kigay-ya i nukunu Joses, i palngun numi
murrinh-ka Salome-wa.

41 Kardu palngun nhini-ka parraneriwakthangime parde
Jesus da nan wangu Kelili da marra-re-ya i pumeman-
pidhangime punne i parranenamutmutthangime punne mi
dhepdhep-yu. I kardu palngun ngamere deyida kardu terert
pangu da pidha, kardu ngarra parriniriwaktha punni da
Jerusalem-nu wangu.

Nukunu Joseph Yingampup Ku Nginipunh Kangkarlmawu Ngarra Da Weyi Palyirr

Matthew 27.57-61; Luke 23.50-56; John 19.38-42

42-43 Bere, da ngarra Jesus yibimpup-ka da-ka Friday-wa.
Bere da pana warda ngarra ngunga kardithurrk-ka nhini-
wa da-yu Saturday warda-yu mange ngarra kardu Jews
pigunu-yu kardu benyuktha dini.

Bere da ngarra kungini mana warda da Friday nhini-ka kardu nugarn pana nan Joseph wurrininadha bere ngatha daniwirntedha wurrini ngarra nukunu-nu kardu pule ngala Pilate. I dantharrpu ku nginipunh nukunu-nu Jesus martnu. Kardu nugarn nhini Joseph-ka da nan thangunu kathu Arimathea-wa. I nukunu-ka kardu yuthpan thathpirr i kardu patha. I kardu pana ngatha yida kardiwup i puddanayithneme pirrine ngarra ngalantharr ngalantharr kardu Jews-ya. I nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha.

44 Bere nukunu Joseph dantharrpu thangunu nginipunh nukunu Jesus-nu-ka kardu pule ngala nhini Pilate-ka kardu bemkabat da matha i memnu mange nukunu, “Ba. Jesus-ka yibimpup kama warda-ya?” I nhini-ka ku soldier ngarra pule kumparra dimnakay warda i mamna, “Ya. Jesus-ka yibimpup warda?”

45 I ku soldier nhini-ka Pilate kanamnatharrmu Jesus-ka yibimpup warda. I nukunu kathu-ka Pilate mamna ngarra Joseph, “Yu berengunh, ku nginipunh nukunu nart warda.”

46 Bere nhini thangunu-ka nukunu Joseph-ka wurrinidha ku nginipunh Jesus-nu wunku nanhthi kaligu sheet nanhthi patha da matha. I mantharday ku nginipunh nhini-yu i mamlarlarr ngarra nanhthi kaligu sheet nhini da. I nhini thangunu-ka yingampup ngarra weyi palyirr ngarra kardu thangunu pumampatha-yu. I nhini-ka wurdannerlerl i danthap warda nanhthi palyirr ngala werlpen nhini-re-yu.

47 Bere palngun perrkenku nhini Mary Magdalene i Mary pana ngarra kale nukunu Joses-ka bamnginthangkardu da weyi palyirr nhini-yu ngarra Joseph yingampup ku nginipunh nukunu Jesus-yu.

16

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda
Matthew 28.1-8; Luke 24.1-12; John 20.1-10

1 Bere da Saturday nhini ngarra kardu Jews-te benyuk dini-ka da dirntal warda nhini-yu. I kardu palngun nhini nan Mary Magdalene i Mary pana kale nukunu James i palngun numi deyida nan Salome nanhthi oil warda pumangankartngime ku nginipunh nukunu-nu Jesus pawewunungime.

2 Bere da thipinhire nhini da pankapurl da Sunday-ya kardu palngun pana-ka punnedhangime ngarra weyi palyirr nhini-nu wunku nanhthi oil kangunu patha wanku.

3 I ngarra punnelili-re-dhangime-ka murrinh kanhi pume-
nanungkudhangime punne, “Ya. Nangkal purdunherurt-
nungime nanhthi palyirr ngala pangu-yu ngarra denthap
pirrim-yu ngarra weyi palyirr-yu?”
4 Bere pumpankabirlbirlngime peningime-yu i
pubamkangkardu-warda-ngime da weyi palyirr nhini-
ka menadharldha wardarra dini. I palyirr ngala werlpen
nhini-ka ngurru-re warda pirridha.
5 Bere peningime-ka parnamkardi-warda-ngime ngarra
weyi palyirr nhini-yu i pubamkangkardungime-ka ku angel
dinibangurrdha nginipunh kardu kigay mani medha dini.
Nukunu dinidha ngarra kanhi-re batbat i nhini peningime-
ka perremkanham-warda-ngime.
6 Bere ku angel kathu-ka mampirrungime, “Peningime
nga. Mere nenhamngime. Ngay-ka the-wa nganthin Jesus-
nu nangannawinhadhathngime numpanka-yu. Jesus pana-
ya kardu Nazareth-mawu-ya i kardu pana ngarra thay
pinthimkatneme-ya. Yu da-ka kanhi da-ya ku nginipunh
nukunu yungurrkurrktha-yu. Mu ku nginipunh nukunu-
ka maku-wa kanhi-yu. Nukunu-ka kardu wurdamkabirl
warda-wa.”
7 Mu ku angel kathu-ka mampirru-deyida-ngime, “Mu
nga. Na-warda-ngime i murrinh kanhi numarrununeme
ngarra pulangay nukunu wanku Peter-ya, ‘Nga. Nukunu
Jesus-ka pangu wardarra kumparra kunungam kem da nan-
nu Kelili. I nukunu-ka pangu wardarra banankardunu-yu
murrinh nginipunh mamnarra murntak warra-ya.’ Nhini-
wa murrinh-yu numarranuneme ngarra pulangay nukunu-
yu,” ku angel kathu-yu mampirrungime.
8 Bere nhini thangunu peningime-ka pungamkawuy-
warda-ngime ngarra weyi palyirr thangunu kathu-
yu i punnungamkawinhat-warda-ngime. Nhini
peningime-ka perremkanhamngime ngala da matha i
punnawerrerrdhangime. Peningime-ka mere ngadha
perrenkuyelerrdhangime ngarra kardu-yu mu nhini-ka
kardu perremkanham-weyida-ngime nhini-yu.

Kardu Pubamkardu Kangkarlmawu Wurdamkabirl

Matthew 28.9-10,16-20; John 20.11-23; Luke 24.13-49; Acts 1.6-8

9 Bere ngarra Jesus thangunu wurdamkabirl-ka da Sun-
day thipinhire nhini-ka kardu marra-re bamkardu nukunu-
ka nigunu Mary Magdalene-wa. Da murntak warra nukunu
Jesus pirrimmaputh ku ngepan wiye ku-ka 7-wa ngarra
nigunu thangunu Mary Magdalene nhini-yu.

10 Bere ngarra Mary Magdalene thangunu
bamkardu Jesus, nigunu-ka nadha dini pangu
warda wangu i dampunkuyerrneme kardu peneme
pana ngarra Jesus pardedhaneme. Kardu nhini-
ka daninkumardathinthaneme-wa kardi i du ngala
pardekarrkthaneme nhini-ka Jesus thangunu weyida
yibimpup.
11 Mu kardu-ka mere murrinh pumengebaththaneme
ngarra Mary Magdalene dampunkuyerrneme-yu ngarra
Jesus wurdamkabirl-yu i ngarra nigunu bamkardu-yu.

12 Bere nhini thangunu nukunu-ka pangampir-
ruruynintha ngarra kardu naninthalilidha dini da
numi deyida-nu wangu. Mu penintha nhini-ka mere
dirrangininthathenhtha marra-re-yu ngarra nukunu-yu,
nhini-ka kamarl nukunu-ka wurdamkath kamarl numi
deyida wurrinibirlbirldha-yu.
13 Mu bere ngarra Jesus dirranganninthathenh-te-ka nhini
penintha-ka wurdamninthawurl deyida da Jerusalem-nu i
murrinh parrampunkuyerrnintha ngarra pulangay nukunu
Jesus i kardu ngamere, mu kardu-ka mere murrinh-wa
pumerrubaththanintha, wurda.

14 Bere tiduk nhini thangunu Jesus-ka pangampirru-
ruyneme ngarra pulangay nukunu warda, kardu-ka 11-
wa ngarra mi dhepdhep-te pirrinemurrkthaneme-yu. I
nukunu-ka murrinh nungampirrumardawalneme nhini-
ka kardu tetepumamkayineme i murrinh thangunu mere
pumebaththaneme parne murrinh ngarra kardu thangunu
parraninkuyelerrdhaneme punne-yu murrinh thelerrdhe-
ya ngarra nukunu pubamkangkardungime wurdamkabirl-
warda-yu.

15 I nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga
peneme. Nuruwatnuneme da pana ngangka-re i kardu
nanthelerrnu nuru kardu ngarra wurnangat da matha
murrinh thelerrdhe patha kanhi ngarra murrinh ngay-nu-
ya.
16 I kardu nangkal ngatha murrinh nhini mabathnu-ka
i paluwewunu nhini-ka Yile ngay-ka mayibirnunu ngarra
thungku ngala thangunu-yu. Mu kardu nangkal ngatha
murrinh nhini mere mabath-ka nhini Yile ngay-ka pur-
dungkarelnu ngarra thungku ngala nhini wangu wunku
mange wiye nukunu wanku mabathnu purru.

17 “I kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay manga-
bathnu thathpirr purru-ka kardu nhini-ka mange patha
da matha pamanu purru nanhthi lurruth ngarra ngay
thangunu. I nga, mange-ka nginipunh kanhi mani-wa

pamanu purru-yu. Nukunu-ka ku ngepan wiye pirranma-
puthnu purru ngarra kardu thangunu-yu murrinh ngarra
ngay-re mangirdarrinenu purru. I murrinh themen numi
numi deyida purrungerrennu-yu.
18 I ngana deyida ku pangkuy mulak ngatha mawin-
hikatnu martnu-ka i balelenu, nhini-ka mere ngarra kupup
nukun kardu nhini-yu. I kura poison ngatha bagurduk
bawinhikat-ka nhini nukunu-ka mere ngarra matharr bar-
durt i mere ngarra kupup. I ngana deyida mange ngarra
nukunu manpethapnu ngarra pelpith kardu matharr wun-
ngini i nhini-ka kardu patha warda purunu. Mange-ka
mange nginipunh nhini mani-wa pamanu purru-yu i nhini-
ka kardu wurnangat warda ngatha the warda pumabathnu
Yile ngay-ka lurruth ngala da matha dim-yu.”

Kangkarlmawu Dimmardawith Ngarra Yile Nukunu-nu Warda Wangu

Luke 24.50-53; Acts 1.9-11

19 Bere murrinh nhini thangunu Pule Jesus
mampirruneme-ka Yile nukunu-ka kanthinmardawith
warda wangu i ngarra ngurru nukunu batbat-te kanawup.
I nukunu deyida wanku ku Pule ngala thathpirr warda dim
nhini-yu.
20 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka
punnewattha-warda-neme da pana ngangka-re-ya i par-
rinkuyelerrdhaneme punne murrinh ngarra Jesus nukunu-
ya. I Pule Jesus-ka bere matha wangu menkumanpid-
haneme wurrini mange patha patha da matha pumerrud-
haneme punne. I nhini kardu wurnangat nimin-ya the
pumebaththa punni murrinh ngarra peneme-ka murrinh
da thathpirr.
Bere, nhini-wa murrinh-yu murrinh ngarra Kangkarl-
mawu nukunu-yu.

Luke

1 Ya, pule Theophilus. Ngay-ka ngamparilil murrinh
kanhi ngarra Jesus da ngarra putek kanhi kardidha-ya. I
kardu terert deyida parrinirilildha purni murrinh kanhi da
ngatha.
2 Kardu pana ngarra Jesus pubamkardu i murrinh ngarra
nukunu puddininthethiththa purni, murrinh kanhi par-
raninganthelerrdha purni-ya.
3 I ngay-ka murrinh thathpirr bere matha wangu bi-
nayewuptha ngurrini murrinh kanhi ngarra Jesus-yu i
murrinh-ka ngurrinikutkuttha-wa.
4 I nhini-ka memnu warda mange patha-wa kanhi-yu
murrinh ngala warda ngatha ngarililnu. I nga, pule
Theophilus. Murrinh ngala kanhi ngamparilil-ka, nhini-ka
murrinh da thathpirr murrinh pana ngarra kardu ngamere
deyida pumempadha purni-yu. Mu murrinh ngala da
matha warda ngurdimpayithnu thathpirr kanhi murrinh
ngarra Jesus nukunu.

Ku Angel Pangamnaruy Ngarra Zechariah

5 Bere da murntak warra ngarra nukunu pule Hered
dinirradha kardu ngarra Judea pardidha-ka ku yilarn
deyida kardidha, murrinh nukunu-ka nan-wa Zechariah.
Nukunu Zechariah i ku yilarn ngamere deyida-re kardu
murrinh pumenkawadhadha purni-ka Abijah-wa. I pal-
ngun nukunu Zechariah-ka murrinh nigunu-ka Elizabeth-
wa, i yile nigunu-ka ku yilarn deyida kardu ngarra nukunu
ngalantharr nan Aaron darntethbath-ya.
6 Bere peningintha nhini Zechariah i Elizabeth-ka kardu
da mange patha da matha kardinginthadha, i Yile neki the
menkubaththangintha wurrini nhini-yu. I ngarra murrinh
Yile neki nukunu pumenabaththangintha purne bere matha
wangu.
7 Mu peningintha nhini-ka manangka wakal-wunkuma
da matha-ngintha kardinginthadha. Nigunu Elizabeth-
ka kardu manangka wakal da matha banabattha. I
peningintha nhini-ka kardu ngalantharr kunugunu warda
kardinginthadha.
8 Bere nukunu Zechariah i ku yilarn ngamere deyida,
kardu-ka ku Abijah-wa wurlk pumenadha purni Yile neki
nukun ngarra da church ngala kardu Jews pigunu-ya.
Mange nhini-wa pume purni pumenamararttha ngarra ku
yilarn ngamere-ya ngarra da church ngala nhini-yu.

9 Bere ku yilarn ngamere-ka nukunu-wa Zechariah
pumemmangkart-yu panirdinu ngarra da church ngala
nhini-yu i nanhthi kangunu patha nhini-nu pinanartaknu
nanhthi warnak ngarra Yile neki-nu-yu, mange ngarra
pume purni, i nhini-wa pumemmangkart Zechariah-yu.
Bere nukunu Zechariah-ka kanardi warda i nanhthi warnak
kangunu patha warda ninganartaktha pirri
10 da nhini-re ngarra kardu wurnangat outside pirrin-
ingkadhuktha i murrinh Yile neki pirrinangerrentha.
11 Bere da nhini-re-ka ku angel ngarra Yile neki thangunu
kathu pangamnaruy ngarra Zechariah pangu-re batbat
pirridha ngarra da altar ngarra da nukunu nanhthi warnak
ninganartaktha pirri Yile neki-nu.
12 Bere nukunu Zechariah bamkardu ku angel nhini-yu i
bemkabat warda i demmanham.
13 Mu ku angel kathu-ka mamna, “Nga Zechariah, mere
thengimanham. Pule ngala Yile neki kathu-ka bimpayepup-
wa murrinh ngarra thanidharrpudha thardi-yu i nhini-ka
palngun nhinhi Elizabeth-ya wakal nugarn buyngebatnu i
murrinh thuparlnu-ka John-wa.”
14 I mamna deyida ku angel kathu-yu, “Ngarra wakal
nhinhi-re buybatnu-ka nhini-ka le patha warda thathpirr
thaninu i kardu wurnangat deyida wanku le patha parninu.
15 Nhini-ka Ngepan Yile neki thangunu panimardardinu
ngarra nginipunh nukunu-yu ngarra buybatnu-re-yu i bere
matha wangu paninu nhini-yu. I nukunu-ka purdirurturtnu
i kardu ngala purrunu. I Yile neki-ka le thathpirr paninanu.
I nukunu nhini-ka mere kurrugurdugurduk nukun kura
murlak-yu.
16 I kardu Jews wurnangat purdunkalathnu ngarra Yile
neki-nu wangu-yu.
17 I kumparra warra punnu pi ngarra kardu nugarn
pana ngarra Yile neki kathu purduthuknu-yu. I Yile
neki-ka nanhthi lurruth ngala panamutnu ngarra ngepan
nukunu mangini nukunu deyida mani kardu ngalantharr
murntak nan-ya Elijah nanhthi lurruth ngala damnamut-ya.
I nukunu-ka purdirrayithnu purru murrinh ngarra Yile neki
nukunu ngarra kardu wurnangat. I nhini kardu yileyile-
ka marda deyida pumanartnu puru wakal peneme-yu. I
kardu pana ngarra da mange wiye pummamath pumpan-ka
parnipartnu warda i nhini-ka kardu nginipunh pana deyida
mani ngarra kardu mange patha panthin pumpan kardu
puyemanu puru. Da-ka mange-ka nginipunh nhini mani-wa
wakal nhinhi purdunkalathnu-yu kardu Jews ngarra Yile
neki-nu wangu-yu. I nhini kardu-ka pumenawathawathanu
i puyunamardamardanu kardu Pule ngala pana-nu kardu

ngarra tiduk kathu punnu pi-yu i parraruynu kardu ngarra nhini da." Nhini-wa murrinh-yu ku angel mamna ngarra Zechariah.

18 Bere nukunu Zechariah kathu-ka mamna ngarra ku angel nhini-yu, "Mu ngay-ka ngarra-re the danngiyerdi thirrim pana kathu-yu murrinh thathpirr namnga thirrim-yu? Ngay-ka kardu ngalantharr warda-wa i palngun ngay-ka kardu kunugunu warda-wa."

19 Mu ku angel kathu-ka mamna, "Ngay-ka Gabriel-wa. I ngay-ka bere matha wangu nganamnintha ngarra Pule ngala Yile neki-ya. I nukunu da murrinh nhini-yu damngamut i wurdanngithuk ngarra nhinhi-nu murrinh patha kanhi ngamnhiyerr-yu.

20 Mu nhinhi-ka mere murrinh nengabaththa ngay-yu, nhini nhinhi-ka manangka murrinh ngadha thurrunu themen mampadhapnu i ngarra wakal nhinhi da mana buympabatnu thathpirr. I murrinh kanhi ngarra mampa-ka da-ka murrinh da thathpirr thuyepupnu nhini-yu." Ku angel kathu-yu mamna.

21 Mu kardu wurnangat-ka da outside da ngatha pir-riningkadhuktha. I da pirdithme nimin pardinayekattha-ya kardu-yu nukunu Zechariah-nu pungiwuynu i murrinh-nu purdirrayithnu. Mu kardu kathu-ka murrinh warda pumenanudha purni, "Ya. Thangku-dha nukunu Zechariah da pirdithme kanam pangu-yu inside-yu?"

22 Bere nhini thangunu nukunu Zechariah-ka yungawuy warda ngarra da church ngala nhini thangunu-yu, mu mere ngarra warda murrinh wurdinirrayiththa ngarra kardu wangu-yu, wurda. Nukunu pangu pirridha-ka murrinh mange da matha-re daninkarrdha pirri i nhini-ka kardu warda murrinh pumenanudha pi, "Ya, nukunu kama mur-rinh thathpi ngarra Yile neki thangunu kathu bimnayepup pangu ngarra da church ngala-yu."

23 Bere nhini thangunu nukunu Zechariah-ka wurlk-ka marntikerdek warda ngarra da church ngala pangu-yu ngarra Jerusalem-yu, i nungardurr da ngarra nukunu-nu warda wangu nadha dini.

24 Bere nhini thangunu-ka palngun nukunu Zechariah Elizabeth-ka kardu marda warda wurrinidha. I nigunu-ka kardidha ngarra thelput inside da matha mange nigunu da matha kardidha. Da-ka merrk 5 warda kardidha-yu, i mere nangkal ngadha bengkardudha i dengeruydha.

25 Bere nigunu-ka murrinh menanudha kardi mange nigunu ngatha, "Yile neki-ka mange patha mamnga i le damngamut. Ngay-ka kardu marda warda ngurran i mere

ngarra warda manangka wakal-ngimarda ngurrunu, nhini
Yile neki-ka wakal warda damngamut. I nhini ngay-ka mere
warda kurdungiwerdi nukunu ngarra kardu."

Ku Angel Pangamngeruy Ngarra Mary

26-27 Bere da nhini-re ngarra nigunu Elizabeth kardu
putput wurrinidha da merrk da 6 warda kardidha, Yile neki
kathu wurdanngethuk ku angel nhini da ngatha nukunu
Gabriel-ya ngarra kardu mardinhpuy nan-nu-ya Mary
pangamngeruy. Nigunu Mary kardidha-ka da Nazareth,
da town kunungingki-ya da ngarra ngala nan-ya Kelili. I
nigunu-ka kardu niye-niye nukunu-wa Joseph. Nukunu
Joseph-ka kardu darntethbath nukunu nan King David.
Bere peningintha nhini Mary i Joseph-ka mere da ngatha
benanginthalettha i mere da ngatha kaningintharrittha.
28 Bere ku angel nhini-ka pangamngeruy ngarra Mary i
murrinh mamnge, "Ya Mary. Le warda thani. Pule ngala
Yile neki-ka memnhimangkart i nukunu-ka kanam ngarra
nhinhi."
29 Mu nigunu Mary-ka werrerrmamngini i mere murrinh
memartadha murrinh nhini ngarra mamnge-yu. I nhini-
ka murrinh marda-re memnu mange nigunu, "Ngarra-nu
murrinh kanhi mamnga karrim-yu?"
30 Mu ku angel kathu-ka mamnge deyida ngarra nigunu,
"Nga Mary, mere thenham. Yile neki-ka mange patha
thathpirr nhinhi mampa memnhimangkart-yu i le dimpa.
31 Nhinhi-ka kardu putput thurrunu i kardu wakal nugarn
buympabatnu, i murrinh nukunu thuparlnu-ka Jesus-wa.
32 I nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr purrunu.
I nukunu-ka wakal nugarn ngarra Pule ngala Yile neki
nukunu-wa paninu-yu. I Yile neki-ka bupaknu nukunu-
yu kardu Pule ngala thathpirr pinu nginipunh King David
mani-ya.
33 I nukunu-ka bere matha wangu kardu Pule ngala
pirranu ngarra kardu Jews, kardu parrarntethbath ngarra
nukunu Jacob-ya. Nukunu-ka bere matha wangu pinu
kardu Pule ngala thathpirr-yu," ku angel kathu mamnge
ngarra Mary-yu.
34 Mu nigunu Mary kathu-ka mamna ngarra ku angel,
"Ngarra-re-wa kardu putput ngurrunu ngay-yu? Ngay-ka
mere ngadha nganingintharrittha kardu nugarn-yu i ngay-
ka mere da ngatha benanginthalettha kardu nugarn-yu."
35 Mu ku angel kathu-ka mamnge ngarra Mary, "Yile neki-
ka kardu lurruth ngala-wa. I nukunu-ka purdumpathuknu
Ngepan patha ngarra nukunu i ngarra nhinhi paninu i
wakal pampamutnu. I kardu wakal nhini ngarra Ngepan

patha thangunu buympabatnu-ka, nhini nukunu-ka wakal nugarn Yile neki nukunu thathpirr-wa purrunu nhini-yu. I nukunu-ka mange wiye-ka mere ngarra nukun kama kurru nhini-yu."

36 Bere ku angel kathu-ka mamnge deyida ngarra Mary, "Ya, Mary. Kardu darrikardu nhinhi Elizabeth nganaka? Nigunu-ka kardu kunugunu warda-wa, mu nigunu-ka kardu putput wardarra wurran, da-ka merrk 6 warda kanam. Da murntak warra-ka kardu wakal mere ngarra berdurdurttha kani da marra-re-yu, mu Yile neki kathu-ka damngemut weyida nhini-yu kardu wakal-yu.

37 Yile neki-ka lurruth ngala-wa i nukunu-ka mange terert warda ngatha mam wurran. I mange-ka mere ngarra nukun kurdubay, wurda da matha."

38 Bere Mary kathu-ka mamna, "Yu, Yile neki-ka Pule ngala ngay dimnga nhini-yu. I murrinh ngarra thathpi nukunu-ka ngay-ka marda-wa manganart ngurran nhini-yu, i murrinh manabathnu ngurru. Yu berengunh, murrinh pana ngarra nhinhi namnga-ka ngay-ka da-nu thathpirr murrinh-nu marda manganart," Mary kathu-yu mamna ngarra ku angel-yu. Bere murrinh nhini thangunu-ka ku angel nhini-ka nungardurr warda kanampart warda Mary-yu.

Mary Nangedha Dini Ngarra Elizabeth-nu

39-40 Bere Mary-ka dempirnturt nungardurr warda pirt-pirt da matha nadha dini da Judea-nu warda wangu da ngarra palyirr-nganamarda ngarra dim da-ya, da ngarra Elizabeth i Zechariah kardinginthapuptha-ya. Bere nigunu nadha dini-ka da ngarra thelput peniningtha, i pangam-ngeruy ngarra kardu darrikardu nigunu kardu kunugunu nhini Elizabeth. I Mary kathu-ka mamnge, "Yu, le warda ngem kardu ngay-yu ngangamparuy-yu."

41 Bere murrinh ngarra Mary-re mamnge Elizabeth-ka wakal ngarra nigunu Elizabeth putput yungurrkurrktha-ka yibimputeth warda nhini-yu. I Ngepan ngarra Yile neki thangunu kanammardardi warda ngarra nigunu Elizabeth-yu.

42 Bere Elizabeth-ka le patha thathpirr diningedha i mamnge ngarra Mary, "Nga. Yile neki-ka memnhi-mangkart nhinhi-yu kardu ngarra palngun wurnangat thangunu kathu da ngarra ngala kanhi. I nukunu-ka le thathpirr dimpa i le deyida dimna ngarra wakal nhinhi buympabatnu-yu."

43 Bere Elizabeth kathu-ka murrinh numi deyida mamnge ngarra Mary, "Mary, nhinhi-ka kardu kale nukunu ngarra

Pule ngala ngarra ngay nukun-yu. Yile neki-ka mange patha
thathpirr mamnga kardu ngarra nhinhi-nu wurdanngathuk
i thangamngaruy-yu.
44 I ngarra marra-re nhinhi thunungamngimardale-ka
wakal kanhi ngarra marda nganthin ngarrim-ka le patha
yudha i yibimputeth warda nhini-yu.
45 I Mary, nhinhi-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki
thangunu namnabath murrinh thathpirr-wa mampa-yu i
nhinhi-ka le warda thathpirr thaninu," Elizabeth kathu-yu
mamnge ngarra Mary.

Mary Murrinh Darntiparl Ngarra Yile Neki

46 Bere Mary kathu-ka mamnge ngarra Elizabeth, "Ngay-
ka ngarntiparl nganam Yile neki-yu.
47 I ngepan ngay-ka le thathpirr warda nganam ngarra
nukunu thangunu mamngiyibirnu-yu.
48 Ngay-ka kardu mere muthingka kardu ngala, mu
nukunu da matha bamngingkardu i memngimangkart-yu,
i da nakurl-te kardu wurnangat da matha pariparlnu puru
Yile neki, nhini nukunu-ka ngay thangunu mange patha
thathpirr mamnga."

49 I Mary-ka bere ngatha wangu murrinh medha pirri, i
mam, "Yile neki-ka kardu ngala thathpirr-wa, i nukunu-ka
kardu lurruth ngala thathpirr i patha da matha. I kardu
mere nangkal mani kama kurru nginipunh nukunu-yu.
Nukunu-ka mange patha thathpirr mamnga wurran. 50 Yile
neki-ka bere ngatha wangu dirranganpunpe kanam kardu
wurnangat pana ngarra murrinh nukunu pubimnayewup
pumpan i murrinh pumamnabath pumpan.
51 I nukunu-ka bere ngatha wangu mange lurruth ngala
mam wurran. Nukunu-ka pirranputhnu purru kardu pana
ngarra pumemnungala pumpan-yu.
52 I kardu pana deyida wanku kardu pule ngala ngala-
ya pepe da matha panthutthutnu kardu nhini-yu. I kardu
pana ngarra ngathayida pumemnukunungingki pumpan-ka
nukunu-ka manngalanu warda nhini-yu.
53 I kardu pana ngarra mi mami parnam i nanhthi man-
anhthi parnam-ka nukunu Yile neki-ka parramutmutnu mi
i nanhthi, i nhini kardu-ka banmardannu warda nhini-yu. I
kardu pana ngarra nanhthi terert panthin pumpan-ka Yile
neki kathu nanhthi purrkpurrk nhini paninmatkutnu-wa, i
nhini kardu-ka purdunthukthuknu warda wunku nanhthi
puruyeymanu warda nhini-yu.

54-55 “I Yile neki-ka mannhimanpi-warda-ngime i dirran-
gannhipengime wurran nekingime kardu ngarra tharnteth-
bathngime ngalantharr nekingime nan-ya Israel. Nhini-
wa murrinh Yile neki kathu-yu mampirruneme ngarra
Abraham i kardu ngalantharr nekingime. Nukunu mam-
ya, ‘Ngay-ka bere matha wangu ngirrananpenu ngurru.’ ”
Nhini-wa murrinh nigunu Mary-yu murrinh darntiparl
ngarra Yile neki wangu-yu.
56 Bere nigunu Mary-ka pangu da ngadha
kardinginthadha ngarra Elizabeth da merrk
perrkenkuneme-nu-ya. I nhini thangunu-ka wurdantharr
Elizabeth i nungardurr warda da ngarra thelput nigunu-nu
warda wangu wurdawurl da nan Nazareth.

Nukunu John The Baptist Bammat Warda

57 Bere nhini thangunu kardu kunugunu pana nan
Elizabeth-ka bamngebat warda kardu wakal nugarn.
58 I bere murrinh warda banalangtha wurrini pana-re
kardu ngarra darrikardu nigunu Elizabeth da mana, i kardu
ngarra ngamere da manta pana pardipuptha-yu. I kardu-ka
le warda pardingedha, nhini Yile neki-ka mange patha da
matha mamnge i wakal damngemut-yu.
59 Bere da-ka 8 warda mam, i nhini kardu darrikardu
peningintha-ka parrampirruruyngintha ngarra Zechariah i
Elizabeth. I wakal peningintha-ka kardu warda puddanwit
nhini-yu kardu nugarn-nu warda purrunu. I murrinh
warda puyiparldha murrinh ngarra yile nukunu deyida
mani Zechariah.
60 Mu kale nukunu kathu-ka mampirra, “Awu, wurda-wa
murrinh nhini-yu. Mu murrinh ngunginthaparlnu-ka John-
wa.”
61 Mu kardu kathu-ka pumamnge, “Murrinh
ngarra thangunu pana-yu? Kardu ngarra darrikardu
nankungintha-ka mere nangkal ngadha mebaththa kani
murrinh pana-yu.”
62 I nhini thangunu-ka ngarra yileyile Zechariah-ya mur-
rinh mange-re pumenadha pi i parrantharrpu warda, “Mu
nangkal-wa murrinh thuparlnu kardu wakal-yu?”
63 Bere nukunu Zechariah-ka murrinh mange-re mam-
pirra nanhthi peypa-nu. I ngarra nanhthi peypa nhini-
re darntilil murrinh-ka kanhi-wa, “Murrinh nukunu
nguparlnu-ka John-wa.” I kardu kathu-ka pumemnamar-
dart warda nhini-yu.
64 Bere da nhini-re nukunu Zechariah-ka kardingerren-
deyida-dha. Nukunu-ka kardu manangka murrinh kar-
didha i mere deyida themen denadhaptha ku angel

thangunu-yu, mu kardu kardingerrentha warda i murrinh
daniriparldha kardi ngarra Yile neki wangu.
65 I kardu darrikardu peningintha i kardu ngamere
ngarra da manta pana pardipuptha-ka puyenthepup i
perrenham ngala da matha nhini-yu. I murrinh nhini-
ka banalangtha wurrini da pana ngangka-re ngarra kardu
pardipuptha ngarra da palyirr-nganamarda nhini-re-yu da
nan-ya Judea.
66 I kardu ngarra murrinh nhini-re puyenthepup-ka mur-
rinh warda pumenanudha purni, "Ya. Kardu wakal kanhi
purdirurturtnu-ka kardu ngarra kama pamanu purru pana-
yu?" Nhini-wa murrinh pumenanudha purni, nhini kardu-
ka the-wa pumebaththa purni Yile neki dirrapedha kardi
wakal nukunu nhini-yu.

Murrinh Ngarra Nukunu Zechariah Wurdamyith

67 Bere Ngepan Yile neki thangunu kanamnginirdi warda
ngarra Zechariah, yile nukunu John-ya, i nhini-ka murrinh
warda wurdampirruyithngime murrinh ngarra Yile neki
thangunu-yu. I kanhi-wa murrinh mam-yu,
68 "Mampa, pariparl-warda-ngime Yile neki. Nukunu-ka
kardu Pule ngala thathpirr-wa dinnhengime kardu ngarra
nekingime-ya, kardu ngarra ngalantharr nan thangunu
Israel tharntethbathngime. I nukunu Yile neki-ka wurrin-
inhedhangime i mannhiyibirnungime.

69-70 "I da murntak warra-ka kardu ngalantharr ku
prophet-ya kanhi da murrinh pumerradha purni-yu, 'Nga.
Yile neki-ka purdunhethuknungime kardu nugarn kardu
lurruth ngala, i nukunu kardu nhini-ka manhiyibir-
nunungime. I nukunu nhini-ka kardu parethbathnu ngarra
King David thangunu kathu.
71 I nukunu kardu nhini-ka manhiyibirnununungime kardu
ngarra murlakpun thangunu kathu i kardu pana ngarra
mere marda kumanhertngime kuru.'

72-75 "I ngana deyida Yile neki kathu-ka mamna ngarra
nukunu pule Abraham da murntak warra-ya. I kanhi-wa
murrinh ngarra nukunu kathu mamna ngarra Abraham-
yu i kardu ngarra ngalantharr ngalantharr murntak deyida
mampirruneme, 'Ngay-ka ngirrananpenu ngani. I ngay-
ka mananthibirnunu kardu ngarra pana thangunu kathu
mere marda kumananart kuru. I nhini-ka mere ngarra
warda nenmanham nukun nuru nhini-yu ngarra da mange
ngay da matha nangimariwaknu nuru. I nhini nanki-ka da
mange patha yuthpan da matha numabathnu nuru i kardu

patha da matha nurunu da bere matha wangu-yu.’ ” Nhini-wa murrinh Yile neki kathu mampirruneme-yu i murrinh mere panayekumtha nhini-yu.

76 I bere nukunu Zechariah-ka bere ngatha wangu mur-rinh medha pirri, “I nga, muluk,” mamna ngarra wakal nukunu-nu. “Nhinhi-ka kardu bere matha wangu murrinh ngarra Pule ngala Yile neki thangunu thurdirrayithnu thurru, ku prophet-wa nhinhi thurrunanu-yu. I nhinhi-ka da nakurlnu-wa kumparra warra thununanu thi ngarra kardu pule ngala pana ngarra kardu tiduk warda kathu pununu pi. I nhinhi-ka thurdunthethithnu thurru kardu murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu, i nhini kardu-ka pumenawathawathanu i parninamardamardanu kardu Pule ngala pana-nu ngarra tiduk nimin parraruynu purru.

77 I nhinhi-ka murrinh thanthelerrnu thurru kardu pana-nu Yile neki kardu manmayerrarrnu purru da ngarra mange wiye thangunu panthin parnam i kardu warda manthibirnunu.”

78-79 I bere nukunu Zechariah-ka murrinh bere ngatha wangu medha pirri, “Yile neki-ka marda thathpirr mangannhertngime dim. I nukunu-ka purdunhethuk-nungime kardu Pule ngala nhini da kangkarl thangunu kathu. I nukunu nhini-ka manhimayerrarrnungime da mange wiye ngarra nekingime thanthinngime thurran i manhiyibirnunu-warda-ngime. I nukunu Pule ngala nhini-ka da thathpirr warda panhengkardanungime da ngarra Yile neki nukunu wangu, i nhini-ka kardu watmam purru-nungime i marda pekpek da matha paninungime. I ngarra Pule ngala nhini purrunu kathu-ka, da nginipunh nanhthi ngunga marra deyida kathu mani punhengkapurlnungime, i mere warda pinungime da ngarra thipmam binhi wangu-yu.” Nhini-wa murrinh Zechariah mamna ngarra wakal nukunu-yu.

80 Bere nhini thangunu-ka kardu wakal nugarn nhini John-ya kardu wurdanturturt lurruth ngala da matha nanhthi nginipunh nukunu i ngepan nukunu. I nukunu-ka marda merttha wurrini da mange ngarra Yile neki nukunu wangu. I nukunu da kardipuptha-ka ngarra da darrinpirr pularn i ngarra demnungkarr da mana. I nhini-ka pangampirraruy warda ngarra kardu-yu, kardu ngarra parrarntethbath nukunu Israel, kardu Jews-ya.

2

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu-te Bammat
Matthew 1.18-25

1-2 Bere nukunu Caesar Augustus-ka ku pule ngala thath-
pirr dinirradha ngarra kardu wurnangat warda ngatha
kardu Jews-ya, i kardu wurnangat ngamere deyida, kardu
manangka thathpirr Jews-ya.

Bere nukunu nhini-ka kardu ngarra nukunu thangunu
kathu wurdanpunkuthukneme da pana ngangka-re
purnewatthaneme i kardu-nu purnintiwudha purni i
murrinh ngarra kardu-nu parrinintilildha purni ngarra
nanhthi peypa wardarra dinindarriwuptha wurrini kardu
wurnangat warda ngatha kardu nukunu-wa-nu Caesar
Augustus the thathpirr manmathnu. Mu da murntak
warra-ka mere nangkal ngadha kardu puyntiwudha i
mere murrinh dentilildha wurri murrinh ngarra kardu
wurnangat warda ngatha-yu, wurda. Bere da nhini-re-ka
nukunu nan Quirinius ku pule ngala dinirradha da ngarra
nan-ya Siriya.

3 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha
parranirurtuydha purni ngarra da town pigunu i murrinh
parrinintilildha purni ngarra nanhthi peypa.

4-5 Bere peningintha Joseph i Mary-ka da ngarra nan
thangunu kathu Nazareth nungamnginthardurr da ngarra
ngala pirrimpirra Kelili, i nanginthadha dini da ngarra
Bethlehem-nu warda wangu da ngarra ngala pirrim Judea-
ya. I pangamngintharuy murrinh-nu pankurililnungintha.
Da pangu Bethlehem-ka da nukunu King David-wa, i
nukunu Joseph-ka kardu darntethbath ngarra nukunu King
David i da-ka da nukunu deyida wanku nhini-yu. Bere
kardu niyeniye nukunu Joseph-ka Mary-wa, i nigunu-ka
kardu putput warda wurrinidha da nhini-re-yu.

6 Bere ngarra peningintha-re dininginthadha da pangu
Bethlehem-ka nigunu Mary-ka kardu warda wakal buynge-
batnu nhini-yu.

7 Peningintha-ka da-nu mana warda kaninginthardidha
ngarra da thelput ngala nhini-yu dininginthadha, mu nhini-
ka kardu wurnangat weyida menadhalerttha wurrini da-
yu. Mu nhini kanamnginthardi-ka da ngarra thelput ku
puliki nukun weyida nhini-yu. Bere dininginthadha da
nhini-ka kardu wakal nugarn bamngebat Mary-yu. Wakal
marra-re bamngebat-ka nhini-wa. I bere nigunu-ka pan-
pekarl warda wakal nhini-yu nanhthi kaligu purrkpurrk-te
i yingammardapup ngarra nanhthi box mi parnu wanku
ngarra ku puliki nukun.

Ku Angel Pangampirruruyneme Ngarra Kardu Nugarn Ngarra Ku Thip Pirapedhaneme Parde

8 Bere da ngarra manta pangu da ngatha Bethlehem-ka,
kardu nugarn pirapedhaneme parde ku thip peneme da
thipinhi nhini da ngatha-yu.
9 I ku angel ngarra Yile neki thangunu pangampirru-
ruyneme i thungku layit ngala da matha ngarra Yile neki
thangunu kathu dampunkularrangneme. I nhini kardu
peneme-ka puninkungkawerrdha-warda-neme kardi.
10 Mu ku angel kathu-ka mampirruneme, “Ya. Mere
nenhamneme. Ngay-ka murrinh thelerrdhe patha nimin-
ya menarrubaththaneme ngurrini i nganankuyerrnemenu,
i nhini nankuneme-ka le thathpirr warda narnenemenu.
Murrinh thelerrdhe patha kanhi-ka kardu wurnangat
warda ngatha-nu.
11 Nga. Da thipinhi marra kanhi-ka kardu wakal nugarn
bammat da town kunungingki pangu wangu-yu da ngarra
King David kardipuptha-ya. Kardu wakal nhini-ka Christ-
wa, kardu pana ngarra Yile neki kathu wurdannarrathuk
nankuneme-nu-yu i kardu wurnangat deyida-nu wanku.
Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa purrunarranu,
i nukunu-ka pirrananmaputhnu purru da mange ngarra
wiye nanthin numpan i mananthibirnunu warda purru
nhini-yu.
12 I nga. Da-ka kanhi-re-wa kardu wakal pangu-yu
nubardurtnemenu-yu. Nunnanemenu da ngarra town
pangu wangu i nubardurtnemenu kardu wakal nhini-yu
yibimngurrkurrk ngarra nanhthi box mi parnu ngarra ku
puliki nukunu da ngarra thelput nhini-yu. Kardu wakal
nhini-ka yibimngurrkurrk i panpekarl-wa yibim nanhthi
kaligu purrkpurrk-te,” ku angel kathu-yu mampirruneme.
13 Bere nhini thangunu-ka ku angel wurnangat warda
thathpirr da ngarra kangkarl thangunu kathu parram-
naruy ngarra ku angel numi nhini-dha warra pangam-
pirruruyneme. I ku angel terert warda ngatha murrinh
parraniriparldha pardi ngarra Yile neki wangu-yu. I kanhi-
wa murrinh pumedha pardi,
14 “Pule ngala pangu dim-ka kardu ngala-wa thathpirr.
Mampa nga. Pariparl warda nukunu-yu. I kardu pana da
matha ngarra nukunu kathu le dimpirra-ka marda pekpek
warda purunu nhini-yu.”
15 Bere nhini thangunu ku angel-ka pumpannurdurr
warda i puddalath da ngarra kangkarl warda wangu da
Heaven-ya.

Bere kardu nugarn nhini-ka murrinh warda pumem-
nungkuneme mange peneme ngatha, “Ka. Purru-wa-neme
da pangu wangu Bethlehem i pubangkardunemenu kardu

wakal nhini ngarra murrinh ku angel mannheneme murrinh ngarra Yile neki thangunu wurdannhemathukneme-ya.”

16 Bere peneme nhini-ka punnungamkardurr-wardaneme da Bethlehem-nu warda wangu pirtpirt da matha. I nhini da pubangampunkurdurtngintha Mary i Joseph-yu wunku kardu wakal nhini yungurrkurrktha ngarra nanhthi box mi parnu ku puliki nukunu.

17 Bere ngarra wakal nhini thangunu pubamkangkarduneme-ka murrinh warda parrintheler-rdha purni murrinh ngarra ku angel mampirruneme-yu murrinh nhini da kardu wakal nugarn nhini bammat-yu.

18 I kardu-ka pumempirrumardat-warda-neme murrinh thathpi ngarra peneme nhini thangunu pubimpirruyepupneme-yu.

19 Bere nigunu Mary-ka da warda wurdantherr da ngarra marra-re nhini-yu ngarra ku angel pangamngeruy i da ngarra wakal nhini da mana bamngebat. I bere matha wangu benayengkarnirntha warda wurrini nhini-yu.

20 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka puddamkawurl-neme pangu deyida ngarra ku thip peneme. I murrinh ngala da matha parrineriparldhaneme purne ngarra Yile neki wangu, nhini-ka pubamkangkardu-thangunu-weyida-neme i pubimkayepupneme nginipunh murrinh pangu deyida mani ngarra ku angel thangunu mampirruneme.

Mary i Joseph Murrinh Pannginthaparl Jesus

21 Bere da ngarra 8 warda mam ngarra wakal nugarn nhini thangunu bammat-ka, kardu warda puddanwit nhini-yu kardu nugarn-nu warda purrunu. I peningintha nhini murrinh pannginthaparl-ka murrinh nukunu-ka Jesus-wa. Nhini-wa murrinh-yu mamngengkawadha ku angel kathu da marra-re ngarra Mary-yu ngarra kardu manangka marda da ngatha kardidha.

Mary i Joseph Menginthabertidha Wurrini Wakal Jesus Ngarra Church Ngala

22-24 Bere kardu ngalantharr pana nan Moses darntilil murrinh law Yile neki nukunu da murntak warra-ya. I kardu Jews-ka bere matha wangu murrinh law nhini pume-baththa purni. I murrinh law numi-ka kanhi-wa. Kardu kalekale pana ngatha kardu wakal marra bamngebat-ka nhini nigunu-ka mere ngadha kurru pangu kanirdi ngarra murrinh church ngala da-ka merrk numi-wa i kanganu. I da nhini thangunu nigunu-ka mangkadhuk kurru ku yinhpi perrkenku ngarra ku yilarn-nu ngarra da church. I nukunu

warda ku kubat-yu i pinanapek-yu ngarra Yile neki-nu-yu. I nhini thangunu nigunu-ka mengeyerrarr warda i nhini nigunu-ka kanirdi warda ngarra murrinh church ngala nhini-yu. Nhini-wa murrinh law numi-yu.

Bere peningintha nhini Mary i Joseph-ka wunku wakal Jesus-ya parnamkapartngime da nhini-yu Bethlehem i da Jerusalem-nu warda wangu punnadhangime nigunu Mary-nu kardu mengeyerrarrnu. I ngana deyida nanginthadha dini Jesus-nu manginthabertinu purru ngarra murrinh church ngala pangu-yu i Yile neki panginthangkarrnu i panamutnungintha panginthariparlnu wakal nhini-nu-yu. Nhini deyida murrinh law numi nukunu Moses darntilil-yu kardu wakal nugarn kumparra kanthinginthangkarr i kanamutngintha ngarra Yile neki wangu-yu.

25 Bere da nhini-re kardu ngalantharr numi kardidha ngarra murrinh church ngala-yu. Murrinh nukunu-ka Simeon-wa i nukunu kardipuptha-ka da Jerusalem da. Nukunu Simeon-ka kardu patha da matha wurrinidha i bere matha wangu murrinh thathpi Yile neki menabaththa kardi. I Ngepan Yile neki-ka bere matha wangu kardidha ngarra nukunu-yu. Bere nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra minthire-nu Yile neki purduthuknu-yu kardu pule ngala pana kardu manthibirnunu kardu Jews-ya.

26 I Ngepan Yile neki mamna nukunu-ka panibirnu da matha-nu ngarra nukunu Christ da mana bangkardunu kardu pana ngarra Yile neki purduthuknu-yu.

27 Bere ngarra Mary i Joseph parramkaruyngime i wakal-nu panginthangkarrnu i panamutnungintha ngarra Yile neki, bere da nhini-re-ka Ngepan Yile neki mamna Simeon-yu, “Thurrunu pangu ngarra church ngala.”

28 Bere Simeon-ka wurrinidha ngarra church ngala nhini da i bampunkungkardungintha Mary i Joseph i wakal Jesus. I wakal nhini-ka manganmert warda i kanthinumardadha pirri i Yile neki warda darntiparl. I kanhi-wa murrinh thathpi daniriparldha pirri-yu.

29 “Yile, nhinhi-ka Pule ngala da matha. I murrinh thathpi nhinhi-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Kanhi-wa kardu wakal murrinh nhinhi nam-yu thurdungarrathuknu-yu. Ngay-ka ngardinamardamardadha nukunu kanhi-nu-yu. I nhini ngay-ka bamkardu warda i nhini-ka berengunh ngay ngupupnu warda-yu. 30-31 Ngay-ka marra kanhi-ka bamkardu warda kardu wakal kanhi ngarra thurdanngar-rathuk kardu-nu-yu. Nhinhi thurdanngarrathuk-ka kardu-nu manganthibirnunu. Kanhi-ka da ngarra mange nhinhi da matha wangu.

32 I nukunu kardu wakal kanhi-ka kardu manangka Jews
deyida wanku purrunmetkutnu ngarra nhinhi-nu wangu i
kardu manthibirnunu. I kardu nhini manangka Jews-ka
pantiparlnu warda parni kardu Jews kardu ngarra nhinhi-
yu." Nhini-wa murrinh tiparlti Simeon mamna ngarra Yile
neki wangu-yu.
33 Bere peningintha Mary i Joseph-ka pumemnamardat-
ngintha ngarra murrinh nukunu Simeon menadha pirri
ngarra kardu wakal nugarn nhini-yu.
34 Bere nukunu Simeon kathu-ka mampirrungintha
murrinh thathpi kanhi-yu, "Yile neki-ka pirranankupe-
nungintha pani i mange patha da matha manarrunungintha
purru." I bere ngarra Mary warda kalekale Jesus-ya
mamnge, "Nga. Yile neki-ka wurdanthuk wakal kanhi-yu da
kanhi da-nu. I da nakurlnu-wa kardu the pumabathnu-yu
Yile neki wurdanthuk nukunu-yu. I kardu Jews wurnangat
da matha murrinh thathpi nukunu pumanabathnu puru-
yu i pariwaknu puru. Mu kardu Jews terert deyida mere
murrinh pumanabathnu puru-yu ngarra murrinh thathpi
nukunu-yu.
35 I kardu nhini-ka murrinh pumardarrithaknu parni,
mu nukunu-ka kardu mukmuk banmarderdenu purru i
kardu-ka murrinh marranu purru murrinh nhini ngarra
banmarderdenu purru-yu. I nga Mary," mamnge. "Nhini-
ka da-ka tetemanthay-wa-nu dardurtnu nhinhi-nu-yu i
panhimardathinnu purru-yu. Nhini-ka da-ka nginipunh thu
nayp deyida mani panhiwarlnu ngarra magulkul nhinhi-nu-
yu." Nhini-wa Simeon kathu-yu murrinh mamnge ngarra
nigunu Mary-yu.
36-37 Bere da ngarra church ngala nhini-ka kardu
muthingka kunugunu thathpirr kardidha pangu da. Mur-
rinh nigunu-ka nan-wa Anna. I yile nigunu murrinh-ka
nan-wa Phanuel. Nukunu-ka kardu yek Asher-wa. Bere
da marra-re nigunu-ka demnginthalet kardu nugarn-ka da
thangku 7 kardinginthadha-yu. I nukunu yibimpup-ka
nigunu-ka kardu mekmunurr warda wurrinidha da-ka da
thangku 84-wa. Bere nigunu-ka kardu bere matha wangu
kardinangerrentha ngarra Yile neki wangu i daniriparldha
wurrini pangu da ngarra murrinh church ngala-yu. I
da ngamere ngadha-ka mi-ka mere ngadha wurrimurrk-
tha nhini-ka ngarra Yile neki ngadha kardinangerrentha
wangu.
38 Bere kardu kunugunu nhini Anna-ka wurrinirrud-
hangintha ngarra Mary i Joseph i Yile neki darntiparl
wakal nugarn nhini-nu wurdanthuk-yu. I kardu ngarra
Jews terert warda wurdampirrayith murrinh ngarra wakal

nhini Jesus-nu-yu. Kardu Jews nhini-ka kardu ngarra pardinamardamardadha kardu pana-nu ngarra Yile neki purduthuknu-yu i kardu manthibirnunu-yu.

39 Bere nhini thangunu-ka Mary i Joseph-ka mamngintharikerdek warda mange nhini menginthadha kardiyu mange ngarra Yile neki nukunu wangu-yu da ngarra murrinh church ngala pangu-yu. Bere nhini thangunuka punnadha-warda-ngime da ngarra peningime-nu warda wangu da nan-ya Nazareth da ngarra ngala pangu nan-ya Kelili.
40 I nhini da nukunu Jesus wurdanarurturttha kardi-yu lurruth ngala da matha i kardu pelpith patha. I da mange ngarra Yile neki da matha nukunu daniriwaktha wurriniyu. I Yile neki-ka bere matha wangu dirrapedha kardi i le da matha kardinadha ngarra nukunu-yu.

Jesus Kardidha Ngarra Church Ngala

41 Bere da thangku terert Mary i Joseph-ka pirringinthawattha da Jerusalem i mi lawam werlpen pulleth wunku kardu Jews wurnangat da ngarra nan-nu-ya Passover.
42 Bere ngarra nukunu mana Jesus thangku 12 warda mam wurrinidha-ka pangu deyida punnadhangime da Jerusalem da ngala nhini-nu da nan Passover.

43 Bere da ngarra nhini mana Passover dirntal-ka peningintha Mary i Joseph i kardu wurnangat-ka pumenardarrarrdha warda pi puddanalaththa pi da ngarra pigunu warda wangu. Mu nukunu Jesus-ka pangu da ngatha kardidha da nan Jerusalem. Mu Mary i Joseph-ka menanginthabiyedha kardi mere the menginthabaththa wurri Jesus pangu da ngatha kardidha-yu.
44 Peningintha-ka mamngintha mana nukunu-ka wurrannilili kardu ngarra ngamere mana-wa. Bere puy purnililidha i ngarra ngunga kanarnum da mana. I bere Mary i Joseph-ka pannginthawinhay i kardu warda piranawinhadhaththangintha purne Jesus-nu kardu ngarra terert. I kardu darrikardu peningintha i kardu ngamere deyida wanku parraninkudharrpudhangintha purne i menginthadha wurrini murrinh-yu, “Ya. Jesus-ka nubamkardu ngadha?” “Awu wurda, makardu,” pumerrudhangintha purni. I bere mere warda ngarra benginthardurttha nhini-yu.

45 Bere nhini thangunu-ka wurdamnginthawurl deyida da pangu-nu Jerusalem i da pana ngangka-re piranawinhadhaththangintha purne.

46 Bere da perrkenkuneme mana mam-ka bangam-
ngintharddurt Jesus-yu pangu dinidha ngarra murrinh
church ngala wunku kardu ngalantharr pana ngarra
murrinh law puddinthethiththa purni. Nukunu-ka bina-
rruyepupthaneme dini murrinh ngarra thathpi peneme-yu
i murrinh daninkudharrpudhaneme dini.
47 I kardu wurnangat ngarra murrinh Jesus
pubimnayepup-ka i kardu warda pumemnamardat
da matha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu. I
pumenanudha purni, "Ya. Nubinayepup kardu kigay
pangu kempirrungerrenneme kardu ngarra ngalantharr
pangu. Nukunu-ka kardu mukmuk ngala thathpirr
kanthin wurran." 48 I peningintha Mary i Joseph-ka
pumemnamardat-deyida-ngintha ngarra murrinh thathpi
Jesus merrudhaneme dini-yu.
Bere Mary kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya,
muluk. Thangku-nu thanam kanhi da ngatha-yu?
Thangku-dha mere thurridha ngarra ngankungintha-yu?
Ngankungintha-ka ngampawerrngintha nhinhi-nu i da
pana-re ngirampawinhadhaththangintha ngurne-ya."
49 Mu Jesus kathu-ka mampirrungintha, "Thangku-
nu-wa ngay nirangawinhadhaththangintha nurne-yu?
Nankungintha-ka the-wa nenginthabaththa nhini-yu ngay
da kanhi ngarra thelput Yile ngay nukun ngani-yu."
50 Mu peningintha-ka mere menginthamartadha murrinh
pangu ngarra Jesus mampirrungintha-yu.
51 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da
nhini thangunu i wunku Mary i Joseph puddamkawurl-
ngime da ngarra nan-ya Nazareth. Bere nukunu Jesus-
ka murrinh thathpi ngarra kalekale i yileyile bere matha
wangu merrubaththangintha wurrini. Bere nigunu Mary-
ka bere ngatha wangu benayengkarnirntha wurrini ngarra
mange Jesus medha wurrini murrinh ngarra thathpi
nukunu wangu-yu.
52 Bere nukunu Jesus-ka puy wurdanarurturttha wurrini i
ngarra kardu nugarn da mana. I nukunu-ka mukmuk patha
da matha mebaththa wurrini. I Yile neki-ka le da matha
kardinadha i kardu deyida wanku le pardinadha-yu.

3

John The Baptist Murrinh Wurdanarrayiththa Wurrini Ngarra Kardu

Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; John 1.19-28

1-3 Bere nukunu John the Baptist, wakal nukunu nan
Zechariah-ya da pangu da ngatha kardidha da ngarra

darrinpirr pularn. Bere Yile neki kathu wurdamnayith mamna ngarra nukunu i wurdanthuk da ngarra manta ngipilinh ngala pangu-ya da nan Jordan. I nukunu-ka murrinh thathpi Yile neki thangunu wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu-yu.

Bere da nhini-re-ka ku pule ngala thathpirr dinirradha-ka nan-wa Tiberius ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I nukunu dinirradha-ka da-ka thangku 15-wa. I da nan Judea-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Pontius Pilate. I da nan Kelili-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Hered. I da penintha nan Iturea i Trachonitus-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Philip. Nukunu-ka ngathan nukunu Hered-wa. I da nan Abilene-ka ku pule ngala dinirradha-ka nan-wa Lysanias. I ku yilarn ngala thathpirr dinininthadha-ka nukunu nan-wa Annas i nukunu Caiaphas-wa.

Bere da nhini-re-ka ngarra ku pule ngalangala nhini pir-rinirradha ngarra kardu-ka Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu da pana ngangka-re-ya ngarra da manta ngipilinh Jordan. I nukunu merradha wurrini ngarra kardu murrinh thathpi Yile neki thangunu, “Nga, kardu,” merradha wurrini. “Nanki-ka narnipartnu warda da mange wiye-yu ngarra numammath numpan-yu i panan-mardathinnu. I nhini Yile neki-ka mananmayerrnu da mange wiye pana ngarra nanthin numpan-yu i ngay-ka ngananluluwewunu warda ngurru.” Nhini-wa murrinh merradha wurrini ngarra kardu-yu nukunu John-yu.

4 Bere da murntak warra kardu ngalantharr pana nan Isaiah murrinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wur-rini. I nukunu da darntilil John-nu kurrunu kathu-yu kardu-nu bunyithithnu i manpathawathanu kardu Pule ngala-nu ngarra Yile neki wurdanthuk-yu da ngarra putek kanhi-yu. I kanhi-wa murrinh thathpi darntilil Isaiah-yu ngarra nukunu John the Baptist purrunu kathu-yu, “Kardu nugarn bere matha wangu panikaykaynu ngarra darrinpirr pularn. Nukunu-ka panirrakaykaynu ngarra kardu murrinh kanhi-nu, ‘Ya, marranu kardu-yu. Mayern numanawathawathanu kardu Pule ngala-nu tiduk kathu purrunu. Mayern nubunayithithnu.

5 “ ‘I nubanamardabirrnu nuru da pewertipewerti-yu i nubanaweturuthturuthnu nuru da pana ngarra putek pangkuy-pangkuy i ngarra da murruwurldarri da mana pungurrkurrknu. Nubunayithithnu nuru da ngarra may-ern durdurdurtmam-yu i numanardarrimurruwurlnu da ngarra mayern pewertipewerti-yu. I numanawathanu

mayern-yu punangurrkurrknu wardarra kardu numi pana
ngarra Yile neki purduthuknu tiduk kathu-yu.
6 I nhini-ka kardu pubangkardunu warda kardu Pule
ngala nhini-yu kardu ngarra mananthibirnunu-yu da
ngarra mange wiye thangunu-yu, i nhini-ka purdunar-
rawurlnu ngarra Yile neki wangu-yu.' " Kanhi-wa mur-
rinh thathpi kardu ngalantharr pangu nan Isaiah darntilil
ngarra John the Baptist-nu-yu.
7 Bere kardu wurnangat punninadha ngarra nukunu-nu
John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Mu John
the Baptist kathu-ka mampirra, "Ya. Nanki-ka nginipunh
ku pangkuy murlak mani. Nanki kanhi nunningadha-
ka ngay-nu ngananluluwewunu ngirra i nhini Yile neki-
ka mere punanmatnu warda nhini-yu. Mu nhini-ka man-
angka mange-wa nhini-yu. 8 Nanki-ka da mange wiye
da ngatha numammath numpan. Mu marra-re nanki-
ka narnipart-wa-nu da mange wiye nhini-yu i da mange
patha da matha numabathnu nuru nhini kardu-ka the
warda pumananmathnu da mange wiye nhini thangunu
narnipartnu-yu. I nga, mere nubeyengkarnirn nuru Yile
neki le dimnarra-yu nhini nanki-ka kardu narrarntethbath
kardu ngalantharr pana Abraham. Yile neki-ka nanhthi
palyirr kanhi ngatha yida-ka kurdethkath-wa i kardu kuyu
mani-ka nhini-ka kardu ngarra Abraham thangunu warda
parrarntethbath. Yu, nhini Pule ngala thathpirr Yile neki-
ka le dininadha ngarra nukunu Abraham-yu mu nanki-
ka mere le-wa kinarra nhini nanki-ka da mange wiye da
ngatha nanthin numpan-yu.
9 "Ya," mampirra, "The mana nanthin-ya thay mi
dhepdhep-yu. Nanhthi thay mi dhepdhep mani mi
wiye kinthatut-ka nhini kardu mani-ka lithpurr kukangkat
ngarra thay ngimalmin pepe kathu i kinapek ngarra
thungku. I nginipunh nhini deyida mani nanki-yu nu-
mamyit numpan da mange wiye. I nhini Yile neki-
ka punanmatnu i pirrananputhnu ngarra thungku ngala
wangu."
10 Bere kardu kathu-ka pumamna ngarra John the Baptist-
yu, "Mu nganki-ka ngarra nimin ngiyemanu mange-yu?"
11 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, "Da-ka kanhi
mani-wa niyemanu nuru-yu. Nanhthi shirt perrkenku
ngatha numammath numpan-ka nhini-ka nanamut nanhthi
numi-yu kardu ngarra shirt mananhthi kanam. I ngana
deyida mi dhepdhep ngatha nanthin numpan-ka nhini
nanamut mi-yu kardu ngarra mami kanam," mampirra
John the Baptist kathu-yu.

12 Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere deyida wanku
punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu
panluluwewunu pirra. Kardu nhini-ka ku mani punnin-
matkuttha ngarra kardu thangunu ku Government-nu. Bere
kardu nhini-ka murrinh nhini da ngatha parrantharrpu
John the Baptist-yu i pumamna, “Nga, pule. Nganki-ka
ngarra nimin ngiyemanu nguru-yu?”
13 Mu nukunu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Bere
ngatha wangu nurunmatkutnu ngarra kardu thangunu
ku Government-nu ku mani-yu. Mu mere numankapdap
nukun nuru ku mani ngarra kardu thangunu-yu.”
14 Bere nhini thangunu-ka ku soldier warda punninadha
ngarra nukunu-nu John the Baptist. I murrinh nhini da
ngatha parrantharrpu i pumamna, “Ya. Mu nganki-ka?
Ngarra deyida ngiyemanu nguru-yu?”
Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu-ka
mere nunthuk nukun nuru i ku mani mere nurunmatkat
nukun. I kardu murrinh mere nukun numandarrithak
i ku mani mere numankapdap nukun. I ku mani pay
nanki-ka le da matha nuru nhini-yu ngarra ku pule nanki
thangunu kanarramutmut kuru-yu,” John the Baptist kathu-
yu mampirra ngarra ku soldier.
15 Bere kardu wurnangat nimin-ya pubinanayewuptha
punni-yu murrinh thathpirr ngarra John the Baptist-yu
murrinh Yile neki thangunu-ya. I kardu-ka murrinh warda
pumenanudha punni, “Ya. Nukunu da matha kama-ya
kardu kanhi Christ-yu-ya. Kardu pana ngarra Yile neki
wurdanthuk-ya. I nukunu kama manhiyibirnunungime.”
Murrinh nginipunh nhini mani-wa kardu-yu pumenanudha
punni-yu.
16 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Ngay-
ka kardu mere pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana
ngarra tiduk kathu punnunu pi-ka nukunu nimin kardu Pule
ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth
ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini ngay-ka wurdan-
ngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nukunu-ka kardu
Pule ngala thathpirr warda nhini-yu. Ngay-ka berengunh
nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da matha-re
mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile
neki-yu. I ku Ngepan nhini-ka nginipunh thungku deyida
mani i pinananmapeknu purru da ngarra mange wiye
nanki wangu-yu.
17 “I nga.” John the Baptist kathu-yu mampirra deyida.
“The mana nanthin mi-ya i da mange ngarra mi pumamy-
erryerr pumpan nanhthi darripi ngernu i mi kamarl
thathpirr-ya. I nhini thangunu-ka parnammardawu ngarra

nanhthi pot i panthin ngadha pirrim. Mu darripi ngernu-ka
pinnangampek pangu wangu ngarra thungku. I bere kardu
pana ngarra tiduk kathu pununu pi-ka kardu-ka nginipunh
gardener nhini mani-wa. Nukunu-ka kardu manyerryerrnu
purru kardu patha i kardu wiye. I kardu pana ngarra
da mange wiye panthin pumpan-ka pirranputhnu ngarra
thungku ngala wangu, thungku nhini mere ngarra ngadha
kingkan," nukunu John the Baptist kathu-yu mampirra.
18 Bere murrinh thathpi nginipunh nhini mani-wa wur-
danarrayiththa wurrini-yu ngarra kardu-yu. I bere matha
wangu merradha wurrini, "Nga, kardu. Nanki-ka nume-
nawathawathanu nuru kardu Pule ngala thathpirr nungam
kathu dim." Kanhi-wa murrinh thelerrdha patha-yu ngarra
nukunu John the Baptist daninthelerrdha wurrini-yu.
19 Bere nhini thangunu nukunu John the Baptist-ka mur-
rinh menadha kardi ngarra pule ngala Hered, "Nga, nhinhi-
ka namyit thurran-ka da mange wiye da matha. Nhini-ka
mange wiye-wa nhinhi i kardu malla nanganmert palngun
ngarra ngathan nhinhi nukunu-yu," John the Baptist kathu-
yu menadha kardi. Nhini da da mange wiye nukunu Hered
medha kardi-yu i da mange wiye ngamere deyida wanku
medha kardi.
20 I da mange wiye numi deyida nukunu kathu mamna
ngarra John the Baptist-yu. Nukunu-ka banurdi John
the Baptist ngarra jail warda, nhini-ka murrinh menadha
ngunu weyida kardi nukunu wangu John the Baptist-yu
nukunu Hered-ka da mange wiye da matha mebaththa
wurrini.

John the Baptist-te Daluwewu Jesus
Matthew 3.13-17; Mark 1.9-11

21 Bere da nhini-re ngarra nukunu John the Baptist danin-
luluwewudha wurrini kardu i nukunu Jesus deyida wanku
daluwewu. I nhini thangunu Jesus-ka pirrinangerrentha
ngarra Yile nukunu wangu i nhini-ka nanhthi marnirra i
kalakkalak memnadharl warda.
22 I Ngepan ngarra Yile neki thangunu-ka wurdamnathut
ngarra Jesus-yu mangini ku kuluntutuk-wa wurdanthut-
yu. I Yile nukunu kathu-ka mamna warda ngarra Jesus-yu,
"Nhinhi-ka kardu wakal nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda-
wa thathpirr manganhert ngurran. I le da matha ngurranpa
nhinhi-yu."

Murrinh Kardu Derntethbath
Matthew 1.1-17

23 Bere ngarra Jesus-te pantet murrinh thathpi ngarra Yile
neki thangunu wurdanarrayiththa wurrini-ka nukunu da-
ka da thangku nukunu-ka 30-wa wurrinidha-yu. Bere kardu

pumedha mana-wa punni Joseph mana-wa Yile nukunu
Jesus-yu.
Bere Joseph nhini-ka yile nukunu-ka nan-wa Heli.
24 I yile nukunu Heli-ka nan-wa Matthat.
I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi.
I yile nukunu Levi-ka nan-wa Melchi.
I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Jannai.
25 I yile nukunu Jannai-ka nan-wa Joseph numi deyida.
I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Mattathias.
I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Amos.
I yile nukunu Amos-ka nan-wa Nahum.
I yile nukunu Nahum-ka nan-wa Esli.
I yile nukunu Esli-ka nan-wa Naggai.
26 I yile nukunu Naggai-ka nan-wa Maath.
I yile nukunu Maath-ka nan-wa Mattathias numi deyida.
I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Semein.
I yile nukunu Semein-ka nan-wa Josech.
I yile nukunu Josech-ka nan-wa Joda.
27 I yile nukunu Joda-ka nan-wa Joanan.
I yile nukunu Joanan-ka nan-wa Rhesa.
I yile nukunu Rhesa-ka nan-wa Zerubbabel.
I yile nukunu Zerubbabel-ka nan-wa Shealtiel.
I yile nukunu Shealtiel-ka nan-wa Neri.
28 I yile nukunu Neri-ka nan-wa Melchi numi deyida.
I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Addi.
I yile nukunu Addi-ka nan-wa Cosam.
I yile nukunu Cosam-ka nan-wa Elmadam.
I yile nukunu Elmadam-ka nan-wa Er.
29 I yile nukunu Er-ka nan-wa Joshua.
I yile nukunu Joshua-ka nan-wa Eliezer.
I yile nukunu Eliezer-ka nan-wa Jorim.
I yile nukunu Jorim-ka nan-wa Matthat numi deyida.
I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi numi deyida.
30 I yile nukunu Levi-ka nan-wa Simeon.
I yile nukunu Simeon-ka nan-wa Judah.
I yile nukunu Judah-ka nan-wa Joseph numi deyida.
I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Jonam.
I yile nukunu Jonam-ka nan-wa Eliakim.
31 I yile nukunu Eliakim-ka nan-wa Melea.
I yile nukunu Melea-ka nan-wa Menna.
I yile nukunu Menna-ka nan-wa Mattatha.
I yile nukunu Mattatha-ka nan-wa Nathan.
I yile nukunu Nathan-ka nan-wa David.
32 I yile nukunu David-ka nan-wa Jesse.
I yile nukunu Jesse-ka nan-wa Obed.

I yile nukunu Obed-ka nan-wa Boaz.
I yile nukunu Boaz-ka nan-wa Salmon.
I yile nukunu Salmon-ka nan-wa Nahshon.
33 I yile nukunu Nahshon-ka nan-wa Amminadab.
I yile nukunu Amminadab-ka nan-wa Admin.
I yile nukunu Admin-ka nan-wa Arni.
I yile nukunu Arni-ka nan-wa Hezron.
I yile nukunu Hezron-ka nan-wa Perez.
I yile nukunu Perez-ka nan-wa Judah numi deyida.
34 I yile nukunu Judah-ka nan-wa Jacob.
I yile nukunu Jacob-ka nan-wa Isaac.
I yile nukunu Isaac-ka nan-wa Abraham.
I yile nukunu Abraham-ka nan-wa Terah.
I yile nukunu Terah-ka nan-wa Nahor.
35 I yile nukunu Nahor-ka nan-wa Serug.
I yile nukunu Serug-ka nan-wa Reu.
I yile nukunu Reu-ka nan-wa Peleg.
I yile nukunu Peleg-ka nan-wa Eber.
I yile nukunu Eber-ka nan-wa Shelah.
36 I yile nukunu Shelah-ka nan-wa Cainan.
I yile nukunu Cainan-ka nan-wa Arphaxad.
I yile nukunu Arphaxad-ka nan-wa Shem.
I yile nukunu Shem-ka nan-wa Noah.
I yile nukunu Noah-ka nan-wa Lamech.
37 I yile nukunu Lamech-ka nan-wa Methuselah.
I yile nukunu Methuselah-ka nan-wa Enoch.
I yile nukunu Enoch-ka nan-wa Jared.
I yile nukunu Jared-ka nan-wa Mahalaleel.
I yile nukunu Mahalaleel-ka nan-wa Kenan.
38 I yile nukunu Kenan-ka nan-wa Enosh.
I yile nukunu Enosh-ka nan-wa Seth.
I yile nukunu Seth-ka nan-wa Adam.
I yile nukunu warda Adam-ka Yile neki warda nhini-yu.

4

Ku Karrath Merulluldha Kardi Kangkarlmawu
Matthew 4.1-11; Mark 1.12-13

1 Bere Ngepan ngarra Yile neki thangunu-ka bere matha wangu kardidha ngarra Jesus-yu. Bere Jesus-ka kanampart nungardurr warda da nhini Jordan-yu i Ngepan ngarra Yile neki nukunu mengkayidha tharra da ngarra darrinpirr pularn wangu. 2 I pangu da kardidha da pirdithme nimin-ya da merrk numi-ya i kanganu. I nukunu ku karrath-ka ku bere matha wangu merulluldha wurrini-yu. I nukunu-ka mi mere kanimurrktha da nhini-yu. Bere da merrk nhini

mana kanarntikerdek-ka nukunu-ka kardu warda medeyi
kardidha mi dhepdhep-nu.

3 Bere ku karrath kathu-ka mamna warda ngarra Jesus,
“Ya, nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-
ka, nhini-ka thurdathnu mani nanhthi palyirr kanhi i mi
lawam warda pirrampanu.”

4 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra Yile
ngay yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, ‘Kardu mani-ka
mere kanibirnu mi dhepdhep da matha-re kanammurrk,
wurda.’ ”

5 Bere nhini thangunu ku karrath-ka kanthinmardawith
Jesus-yu da ngarra kangkarl warda. I daninangkardadha
pirri pirtpirt da matha da terert pana-re ngarra kardu
pardidha-yu i kardu ngarra pule ngalangala pirrinirradha-
ya.

6-7 I nukunu ku karrath kathu-ka mamna, “Ngay-ka ku
pule ngala-wa ngempirra da pangu-yu. I ngay-ka ku pule
ngala deyida mani bupak kardu numi-yu da ngarra pangu-
nu pirranu-yu kardu ngarra nangkal ngatha ngay marda
mart-yu. Mu nhinhi ngatha thengawinhipingkarlnu-ka
ngarra ngay kumparra kanhi warra i murrinh ngarra ngay
nangabathnu kardu pule ngala ngurrumpanu, nhini ngay-
ka ngampamutnu warda da wurnangat kanhi warda ngatha
kurrankadhuk ngarra nganthinnhingkarr ngarrim-ya.”

8 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh thathpi Yile ngay
nukunu-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Nukunu da matha kardu
Pule ngala thathpirr. I murrinh ngarra nukunu da matha
dinayewupnu thurru i murrinh nanabathnu thurru. I da
mange ngarra nukunu da matha thamanu thurru-yu.’ ”

9 Bere nhini thangunu-ka ku karrath mebertidha tharra
Jesus da ngarra Jerusalem-nu warda wangu. I kanthinmar-
dawith da kangkarl thathpirr warda ngarra da church ngala
pangu da ngatha. I nhini da nukunu kathu-ka mamna, “Ya,
nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala Yile neki nukun
thurran-ka, nhini-ka thurdiwal mani kanhi da wangu i pepe
da mana.”

10 I ngana deyida murrinh mamna ngarra Jesus, “Murrinh
ngarra Yile nhinhi nukunu-ka kanhi-wa yibim, ‘Nukunu
Yile nhinhi-ka ku angel ngarra nukunu purdumpathuknu
i
11 pumanhiyitnu, i nhini-ka mere warda thanimemur-
rknu ngarra nanhthi palyirr pepe-yu.’ ”

12 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu, nhini-ka murrinh. Mu
murrinh numi yibimnangurrkurrk-ka kani-wa, ‘Mere da
matha duthap Pule ngala Yile ngay ngathayida-nu-yu.’ ”

13 Bere nhini thangunu ku karrath-ka bere matha warda
merulluldha wurrini Jesus-yu i kanampart ngadha nukunu-
yu.

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Murrinh Pumenabaththa Kangkarlmawu

Matthew 4.12-17; 13.53-58; Mark 1.14-15; 6.1-6

14-15 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl deyida
da ngarra ngala nan-ya Kelili. Ngepan Yile neki nukunu
ku bere matha wangu kardidha ngarra nukunu-yu i
melurruththa wurrini. Nukunu Jesus-ka wurrinirdurdidha
ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i murrinh
ngarra Yile nukunu thangunu wurdininthethiththa wurrini.
I nhini kardu-ka parriniriparldha warda punni Yile neki-yu.
I nhini thangunu-ka murrinh warda banalangtha wurrini
murrinh ngarra nukunu-yu da pana ngangka-re-yu.

16 Bere Jesus-ka nadha dini pangu warda wangu da nan-
ya Nazareth da ngarra nukunu da wurdanturturt. Bere da
ngarra Saturday mana-ka nukunu-ka kanardi ngarra mur-
rinh church kardu Jews pigunu pangu da. I pirret pangu
warra kumparra ngarra kardu murrinh read pamanu pirra
murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu-yu.

17 I kardu-ka wurrininadha i nanhthi murrinh peypa
damnamut murrinh ngarra ngalantharr murntak nan darn-
tilil Isaiah. Bere Jesus-ka wurdantereth murrinh nhini-yu i
rit warda merradha pirri. I kanhi-wa murrinh-yu,

18 “Pule ngala Yile neki-ka memngimangkart ngay-yu i
Ngepan nukunu-ka kanam ngarra ngay-wa. I nhini ngay-
ka murrinh thelerrdha patha nganthelerrnu ngurru ngarra
kardu nanhthi parnamyeyma i dampunpethin wurran. I
nukunu wurdanngithuk ngay kardu pana-nu ngarra ku
karrath mampunyit wurran kardu ngungunwuynu, i kardu
nhini-ka da-ka pubangkardunu warda da mange ngarra
Pule ngala nukunu wangu-yu. Ngay kardu-ka ngungu-
mawuynu ngarra ku karrath thangunu kathu-yu.

19 I Pule ngala-ka mange patha da matha marranu purru
kardu pana ngarra murrinh nukunu pumanabathnu purru-
yu.” Nhini-wa murrinh ngarra Jesus rit merradha pirri-yu
ngarra murrinh kardu ngalantharr nan thangunu-yu Isaiah.

20 Bere Jesus-ka panpekarl murrinh peypa nhini-yu i
wurdannangkarl ngarra kardu nugarn nhini. I kanawup
warda i murrinh warda purdunthethithnu pi ngarra kardu.
I kardu-ka kamarl-ka pangu da wangu pirangkadha pi i le
menwaldha dini kardu pangu-yu murrinh ngarra nukunu
pubinayepupnu.

21 Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Marra
kanhi da matha murrinh thathpi pana ngarra nukunu
Isaiah thangunu nubinthepup-ka, murrinh da matha-nu
thathpirr murrinh thathpi nhini-yu.”
22 Bere kardu-ka pumemnamardat warda ngarra murrinh
thathpi lelunh Jesus thangunu-yu. I murrinh pumenanudha
punni, “Murrinh thathpi nukunu-ka murrinh patha da
matha thathpirr. Mu ngarra-re-wa nukunu wurdanthuk
ngarra Yile neki thangunu kathu-yu, nukunu pana-ka wakal
Joseph da matha nukunu, nawa?” Pumenanudha punni
kardu-yu.
23 Mu bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka the-wa
nganthin murrinh kanhi-wa numanganu, ‘Nga, doctor.
Nenuwatha nhinhi-yu patha thathpirr.’ I murrinh numi
deyida nginipunh kanhi mani numanganu-yu, ‘Mange
patha da matha thamanu thurru da kanhi-yu da ngarra
nhinhi-yu nginipunh pangu deyida mani mange patha-
patha nedha thardi da nan-ya Capernaum.’ Nhini-wa
murrinh numanganu ngay-yu.
24 Mu kanhi-wa murrinh thathpirr-yu,” Jesus kathu-yu
mampirra. “Kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile
neki nukunu wurdampirrayith wurran i nungawat dim
da pana ngangka-re, kardu-ka pubimnayewup pumpan i
murrinh pumamnabath pumpan. Mu da ngarra nukunu
warda wangu nungam-ka kardu darrikardu nukunu-ka
mere warda murrinh kumanabath nhini-yu.
25 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nubin-
gayepup kathu. Da murntak warra-ka kardu ngalantharr
nan Elijah wurdanarrayiththa wurrini murrinh thathpi
Pule ngala Yile neki nukun. I da nhini-re-ka mere ngadha
kaniyeldha da thangku perrkenkuneme i kanganu i nhini-
ka mi-ka mami-wa. I kardu mekmunurr mekmunurr nanki
kardu Jews pirrinidha da nhini-re-yu.
26 Mu Yile neki-ka wurdanthuk nukunu Elijah ngarra
kardu mekmunurr da ngamengka wangu. I nigunu-
ka mere thathpirr darrikardu nigunu nhini-yu. Nigunu
kardipuptha-ka da ngarra town nan-ya Zarephath da ngarra
ngala nan-ya Sidon.
27 I the mana nanthin deyida-ya kardu numi pana deyida
nan Elisha murrinh thathpi Yile neki deyida wurdanar-
rayiththa wurrini. I da nhini-re-ka kardu nanki kardu Jews
kardu terert da matha matharr leprosy pumebaththa punni.
I kardu nugarn ngamengka pana nan Naaman matharr
leprosy deyida mebaththa wurrini. Mu nukunu-ka murrinh
thathpi ngarra nukunu Elisha mamnabath i nhini Yile neki-
ka patha warda mampatha nhini-yu. Mu kardu nanki kardu

Jews-ya matharr leprosy da ngatha pumebaththa punni da
nhini-re-yu," Jesus kathu-yu mampirra.
28 Bere kardu-ka murrinh warda pumenanudha pirrini,
"Ya. Nukunu pana-ka murrinh nekingime nganaka-ya wur-
dannhiyithngime dim-ya." Bere kardu-ka parramnarithi
ngala warda thathpirr ngarra nukunu-yu.
29 Perrempirnturt punninadha i pumangarnta i panthin-
nurr pangu warda wangu outside ngarra church i puy
panthiwurrdha punni i da ngarra palyirr da mana nhini
da manta ngarra town.
30 Kardu-ka punnikudha mana-wa ngarra dirryerrdi
wangu, mu nukunu-ka kanampunpart wurrinililidha bere
matha.

Jesus Nungammaku Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu
Mark 1.21-28

31 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nadha dini da
nan-nu warda wangu Capernaum da ngarra ngala nan-
ya Kelili. Bere da ngarra Saturday-ka kanardi da ngarra
church kardu Jews pigunu i murrinh wurdininthethiththa
dini murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu.
32 I bere kardu nhini-ka pumenanamardattha warda
pirrini murrinh thathpi nhini-yu, nhini nukunu wur-
dininthethiththa dini-ka nginipunh kardu pule ngala mani.
33 Bere da ngarra church nhini-ka kardu nugarn dinidha
pangu da wunku ku ngepan wiye kanthidha wurrini. Bere
nukunu nhini-ka lurruth dimnakay ngarra Jesus warda
wangu i mamna murrinh-yu,
34 "Ya. Jesus kardu Nazareth-mawu. Ngay-ka the-
wa mamnhibath nhinhi-yu. Pule ngala wurdannhithuk
kanhi-yu. Nhinhi-ka patha i yuthpan da matha thurran i
mere nabath thani da mange wiye-yu. I nhinhi-ka wakal
nukunu-wa. Mu thangku-nu nhinhi thurrinidha da kanhi-
yu? Thurdungankartelnu i thurdungantinuminuminu ku
ngepan wiye terert kanhi-yu?"
35 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra ku ngepan wiye
nhini-yu, "Ya. Watmam thi. I thungiwuy kathu ngarra
kardu pana-yu." Bere ku ngepan wiye nhini-ka buni-
waththa kardi i yungawuy warda kathu ku ngepan wiye
nhini-yu ngarra kardu thangunu kathu-yu. I kardu terert
pubamkardu nukunu nhini yungurrkurrktha pangu da i
mere ngadha yidingurr denamuttha.
36 I kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da
matha nhini-yu i murrinh pumenanudha punni, "Ya.
Thangku murrinh kanhi-yu? Nukunu pana-ka kardu pule
ngala thathpirr-wa i lurruth ngala. I ku ngepan wiye ngatha

yida murrinh pumamnabath pumpan-yu ngarra murrinh
mampirra wurran-yu."
37 Bere nhini thangunu-ka murrinh nhini ngarra Jesus
medha wurrini-ka bamlang pana ngangka-re warda.

Jesus Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini
Matthew 8.14-17; Mark 1.29-34

38 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nungardurr
warda da ngarra church thangunu kathu-yu i nadha dini
ngarra thelput nukunu Simon. Bere da ngarra thelput
nhini-ka pipi nginarr nukunu Simon-ka matharr yungur-
rkurrktha matharr pimut-wa mebaththa yu. I kardu-
ka pumamnakay Jesus-yu kardu palngun nhini-nu patha
deyida mawathanu.
39 Bere Jesus-ka wurriningedha demngewinhikul ngarra
nigunu i nanhthi pimut nhini-ka mamngedhap warda nhini-
yu. Bere matharr pimut nhini-ka kanampart warda nigunu-
yu i nigunu-ka dempirnturt i mi warda merruwathawathad-
hangime kardi mi dhepdhep.
40 Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga thangunu
kananthurrk-ka kardu-ka kardu matharr-wunngini terert
pumenbertidha punni ngarra Jesus kardu matharr pan-
punkarlparl. Kangkarlmawu-ka menthadhaptha wurrini
kardu nhini-yu i patha deyida menpathadha dini
41 i ku ngepan wiye wanku ngarra kardu thangunu
pirrinmapuththa wurrini-yu. Bere ngarra ku ngepan
wiye thangunu kardu pardinpirrdha-ka i pardinakaykay-
dha ngarra nukunu pumenadha pardi, "Ya. Nhinhi-ka
wakal Pule ngala nukunu-wa," pumenadha pardi.
Mu Jesus-ka banpunthap murrinh nhini-yu nhini-ka ku
ngepan wiye-ka the-wa panthidha punni Jesus-yu wakal
nukunu Pule ngala Yile neki wurdanthuk nukunu-yu.
42 Bere nhini thangunu da wunkudharr burrinhi mana-
ka nukunu Jesus-ka nadha dini numidharrnu da ngarra
watmam-nu warda wangu. Mu kardu-ka pumpannurdurr
deyida i piranawinhadhaththa pardi ngarra nukunu-nu i
ngarra pubangarnurt da mana. I murrinh-ka pumamna,
"Pule, mere thaninganpart nukun nganki-yu."
43 Mu nukunu kathu-ka mampirra, "Ngay-ka da ngamere
deyida pana ngangka-re ngunuwatnu ngi i murrinh thelerr-
rdha patha nganthelerrnu ngurru murrinh pana ngarra Yile
neki kardu Pule ngala thathpirr pinu-yu. Nhini-wa nukunu
ngay wurdanngithuk da putek ngala kanhi-yu."
44 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da pana
ngangka-re wurriniwattha i murrinh thathpi Yile nukunu

nukun wurdininthethiththa wurrini ngarra da church terert kardu Jews pigunu-yu.

5

Jesus Pirrimpirrukayneme Kardu Pulangay Nukunu-nu Warda

Matthew 4.18-22; Mark 1.16-20

1 Bere Jesus-ka pirridha manta pangu da ngarra da dimunurdi da ngipilinh ngala da nan-ya Kelili wunku kardu wurnangat pidha manta ngana da ngatha ngarra nukunu i puddanarururttha purni kardu manta purunanu ngarra nukunu murrinh pubinayepupnu murrinh thathpi ngarra Yile neki wurdanarrayiththa pirri-yu.

2 Mu bere Jesus-ka bamkardu tharntu perrkenku pirrininthangkadhuktha ngarra ngipilinh dimunurdi pangu da ngatha kardu thangunu pubuniwakpaktha. Mu kardu nhini-ka nanhthi karlay ngadha pumepurldhaneme pirrine pangu wangu.

3 Bere Jesus-ka kanammardap ngarra nanhthi tharntu numi, nanhthi ngarra Simon nukunu-wa. I murrinh mamna ngarra Simon, “Ya Simon. Kununingki ngadha thurdingirurtnu pangu wangu.”

Bere Jesus-ka kanawup ngarra tharntu i kardu warda murrinh wurdininthethiththa warda dini kathu ngarra tharntu pangu da.

4 Bere nhini thangunu ngarra murrinh dampirrarikerdekka Jesus kathu-ka mamna ngarra Simon, “Nga. Naneme pangu wangu ngarra kura pewerti i nunnakunemenu nanhthi karlay pana ku ngurlmirl-nu numaruthnemenu.”

5 Mu Simon kathu-ka mamna, “Ya Pule. Ngankuneme-ka ngarderuthtuththaneme da bere matha wangu da thipinhi i nguddamkabayneme maku, maku da matha. Mu berengunh ngay-ka murrinh thathpi nhinhi-ka mampabathnu i nanhthi karlay kanhi ngumadharday-deyida-nemenu.”

6 Bere nukunu Simon i kardu ngamere deyida wanku nanhthi tharntu-re purnedhaneme pangu wangu ngarra kura pewerti i nanhthi warda karlay pumamkadhardayneme i puddankakulkneme nanhthi nhini-yu. Bere ku ngurlmirl terert nimin-ya pumamkaruthneme i nanhthi karlay nhini-ka pumamkadhalertneme i wurrirartaldha warda wangu nanhthi nhini-yu.

7 Bere peneme nhini-ka pumampunkungkarlayneme kardu nugarn ngamere ngarra tharntu numi kathu pumankumanpinemenu. Bere kardu nhini-ka purnerrudhaneme ngangka da i kardu warda ku pumedhalertertthaneme purne tharntu perrkenku ku ngurlmirl-yu, ku

ngurlmirl terert nimin-ya. I tharntu perrkenku nhini-ka nanhthi manta warda denkuyiwikthanintha nhini-yu.

8-10 Mu ngarra nukunu-re Simon Peter bamkardu ku ngurlmirl terert nhini, nukunu-ka memnamardat i demnawinhipingkarl kumparra ngarra Jesus. I murrinh warda mamna, "Pule, nhinhi-ka mange lurruth ngala thathpirr-wa nam kanhi-yu i kardu patha da matha nhinhi-yu. Mu ngay-ka kardu wiye merithuktha ngardi, nhini-ka thaningipart warda nhini-yu."

Mu Jesus kathu mamna, "Ya. Mere thenham thi. Mu marra kanhi wangu-ka nhinhi-ka mere warda thanikunu ku ngurlmirl-yu, mu nhinhi-ka thurrurrakaykaynu kardu warda ngatha i ngarra ngay warda pangilerrnu i pangiriwaknu puru." Bere kardu nugarn ngamere deyida-ka pumemnamardatneme ngarra ku ngurlmirl terert nhini-yu i kardu piguna nhini deyida wanku James i John pumemnamardat-yu. Kardu piguna nhini-ka kardu pulangay nukunu Simon-wa. I yile piguna-ka nan-wa Zebedee.

11 Bere nhini thangunu kardu nugarn nhini-ka pubuniwakpakthaneme tharntu perrkenku nhini-yu. I parnamkapart-da-matha-neme nanhthi tharntu i nanhthi purrkpurrk wanku i parramkariwak-warda-neme Jesus.

Jesus Mampatha Kardu Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini

Matthew 8.1-4; Mark 1.40-45

12 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da numi-nu warda wangu nadha dini. Bere da nhini-ka kardu nugarn pangu da dinidha wunku matharr leprosy kanthidha wurrini. Bere kardu nugarn nhini-ka bamkardu Jesus-yu. Wurrininadha i demnawinhimardardum bamnabat kumparra pangu warra ngarra Jesus. I mamna murrinh, "Pule, marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangiwatha-wa kardu darripi tarangka ngurrunu."

13 Bere Jesus-ka pirrimnanalabe i manthap nukunu-yu. I murrinh mamna, "Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim manhiwathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka warda thurrunu." I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka patha warda i matharr ngala nhini-ka kanampart warda nhini-yu.

14 I Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Mere nukun thantherr ngarra kardu-yu ngay thangunu mamnhiwatha-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da matha thununu thi i nukunu-ka banhingininingkardunu nhinhi-yu. I nhini thangunu-ka mampanu nukunu-yu, 'Yu, nhinhi-ka kardu manangka matharr warda kardu darripi tarangka warda.' I nhini thangunu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra

ku yilarn-yu, ku nhini ngarra nukunu Moses mam-ya da
murntak warra thanamutnu-ya. I nhini thangunu ku nhini-
ka yilarn warda pinapeknu ku Yile neki-nu-yu. I nhini-
ka the warda ngatha pumanhibathnu kardu wurnangat-
yu nhinhi-ka kardu tarangka thathpirr warda nhini-yu."
Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna.
15 Bere murrinh thelerrdhe Jesus nukunu-ka bamlang
warda da pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat warda
punninadha ngarra murrinh nukunu pubinayepupnu-yu. I
kardu matharr-wungini deyida wanku punninadha kardu
manpathanu pi.
16 Bere Jesus-ka wurriniwattha numidharrnu da ngarra
watmam-nu i murrinh ngarra Yile nukunu da matha-nu
wurrininangerrentha.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Matthew 9.1-8; Mark 2.1-12

17 Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa pirri mur-
rinh thathpi Yile neki nukunu. Kardu terert pardingkad-
huktha ngarra da thelput inside pubinayepuptha pardi.
I kardu Pharisees deyida pirrinidha pangu da i kardu
pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa
purni. Kardu nhini-ka da town purrkpurrk thangunu
kathu-ya punnidha, da ngarra nan-ya Kelili, da Judea i da
nan-ya Jerusalem. I pangu da ngarra thelput nhini inside
pubinanayepuptha pirrini ngarra Jesus. Kardu wurnangat
nimin-ya pubinanayepuptha pirrini pangu da. I Yile neki-
wa nukunu-yu lurruth ngala damnamut kardu matharr-
wunngini-nu manpathanu purru.
18 I bere kardu ngamere deyida kathu parramkaruyneme
ngarra da thelput nhini da ngatha wunku kardu
pulith pumenamathbaththaneme purne ngarra nanhthi
nginipunh da pit mani. Kardu-ka pumebertidha-mana-wa-
neme ngarra Jesus-nu pinganapuptha-mana-wa-neme. Mu
kardu-ka puddamkabay-wa-neme
19 nhini-ka kardu wurnangat weyida pinganulipiyiptha
purni. Bere peneme nhini-ka parnamkangkalaneme
kangkarl da ngarra roof werlpen. I weyi warda par-
ramkawebangneme kangkarl kathu. I kardu pulith nhini-
ka puddankathutneme ngarra pit nukunu nanhthi rup-te
ngarra Jesus da mana warra kumparra pirridha, i kardu
wurnangat pidha kanhi-re.
20 Mu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri ngarra
marda peneme-yu murrinh da thathpirr pumamnabath-
neme nukunu-ka mawathanu patha da thathpirr kardu
pulith nhini-yu. I bere murrinh mamna ngarra kardu

pulith nhini-yu, “Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh warda.”

21 Bere kardu Pharisees nhini i kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Nangkal kardu kanhi-yu? Thangku-nu murrinh nhini nukunu pana mam pirrim-yu? Nukunu-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana-yu ngarra Yile neki wangu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh mange da wiye pangu-yu ngarra kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu.”

22 Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme mukmuk ngarra kardu peneme nhini-yu, i mampirruneme, “Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrim-ka da mange nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu?

23-24 Mu nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa, i murrinh thathpirr ngurranngerren. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da mange wiye kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. I ngana deyida ngay mani-ka ngawirnturtnu i kardu patha warda kani kardu purrulilinu-yu. I nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirramaputhnu da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu.”

Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Ya. Ngay-ka mampanu thewirnturt kathu i da pit pana nartnu i thurrulilinu warda ngarra da nhinhi wangu.”

25 Bere kardu nugarn pulith nhini-ka dempirnturt warda i kumparra warra pirrimpunmardart ngarra kardu. I man-ganart warda nanhthi da pit i wurrinililidha pangu warda wangu da ngarra nukunu-nu, i daniriparldha wurrini Yile neki.

26 I kardu wurnangat da matha pubamkardu kardu pulith nhini-yu i pumemnamardat warda i parraniriparldha pardi Yile neki-yu. I murrinh pumenanudha purni, “Ya. Yile neki-ka ngala-wa thathpirr dinnhengime. Nekingime-ka thubamkardungime da mange ngala da matha marra kanhi-yu.”

Jesus Pirrimnakay Nukunu Levi
Matthew 9.9-13; Mark 2.13-17

27 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka yungawuy ngarra thelput thangunu kathu-yu i nungardurr warda i

pangu warda wangu nadha dini. Bere ngarra nukunu-
re mayern wurrinililidha-ka nukunu-ka kardu nugarn
bamkardu wurran dinidha ngarra thelput kunungingki ku
mani dininmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government.
Murrinh nukunu kardu nhini-ka nan-wa Levi. "Ya, kagu."
Jesus kathu-yu mamna. "Thurru kathu, purrunu warda. I
kardu ngarra ngay warda thangiriwaknu."
28 Bere nukunu Levi-ka dempirnturt i nanhthi nukunu-ka
kanampart pangu da matha i darntiwak ngarra Jesus pangu
warda wangu.
29 I ngarra thelput nukunu da mana Levi
pangamnintharuy. I nhini da nukunu Levi-yu mi
mampirruwathawathaneme-yu wunku nukunu Jesus mi
dhepdhep-yu i pulangay nukunu wanku. Bere nhini da
mi pirrinemurrkthaneme i kardu ngamere deyida wanku
mi pirrinimurrktha. Kardu ngamere nhini-ka ku mani
punninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government, i
kardu ngamere deyida pangu-yu mi pirrinimurrktha.
30 Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews
pigunu puddininthethiththa punni-ka kardu Pharisees-
ya parrampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu
Jesus, "Ya, peneme," pumampirruneme. "Thangku-
dha nankuneme-yu narnamkamurrkneme kanhi-yu ngarra
kardu pana ku mani parnampunmatkut ngarra kardu-yu i
kardu pana ngarra da mange wiye pumammath pumpan-
yu?"
31 Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra
kardu Pharisees-yu, "Ya. Kardu pana ngarra manangka
matharr lurruth ngala-ka mere deyida kirranakay ku
doctor-yu. Mu kardu pana da matha matharr wunku nhini
da matha kirranakay ku doctor-yu.
32 Mange nginipunh nhini deyida mani ngay-ka ngur-
rinidha da kanhi-yu kardu pana-nu manmanpinu ngurru
ngarra da mange wiye panthin pumpan-ya i murrinh
marranu ngurru-ka parnipartnu warda da mange wiye-
yu. Mu ngay-ka mere ngurridha kardu pana-nu ngarra
pamam pumpan kardu pathanpun-ya," Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha

Matthew 9.14-17; Mark 2.18-22

33 Bere kardu punnidha ngarra Jesus i pumamna, "Ya.
Pulangay nukunu John the Baptist-ka mi mere da ngatha
karnemurrkneme nhini-ka ngarra Yile neki ngadha par-
namnangerrenneme i parramkariparlneme parnamka. I

kardu pana Pharisees-ya mange nhini da ngatha pamam pumpan. Mu thangku-dha pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu? Mu kardu ngarra nhinhi pana-ka bere matha wangu mi parnamkamurrkneme-yu."

34 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "The mana nanthin-ya ngarra kardu nugarn-te manganmert palngun i bem-nginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyem-perr warda mi dhepdhep pangu pullathnu-yu. I bere kardu terert warda ngatha le da matha i marda ngala mi parnammurrk-yu, i mi-ka mere ngarra ngadha karnipart, wurda.
35 Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I mange nginipunh nhini deyida mani ngarra kardu-re pumangibertinu ngarra pulangay ngay thangunu kathu nganinkupartnuneme-ka nhini peneme-ka pankumardathinnu-warda-neme pi mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu."

36 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mam-pirra, "Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkal ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-re warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wurrannurrurrurr mamku-nungingki i kingurrurduk warda ngarra kaligu murntak thangunu kathu-yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra nhini-yu.
37 I ngana deyida mere nangkal ngadha kawinhimarda-pak kura wine marra-yu ngarra nanhthi pul ku darripi murntak ngananu-yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka kingutuy warda. I kura-ka kewinhipak warda. I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi wiye warda kirra nhini-yu. 38 Mu kura wine marra ngatha-ka nhini-ka nawinhimardapaknu ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha."
39 I bere murrinh numi deyida mampirra Jesus kathu-yu murrinh yibimkamnum-ya. "I nga," mampirra. "Kardu pana ngarra kura wine murntak da matha kanamkurdugurduk-ka mere marda mart kura wine marra bagurduk-yu. Mu nukunu nhini-ka murrinh mam-ka, 'Kura wine murntak kanhi-ka patha da matha nhini-yu,' " Jesus kathu-yu mampirra.

6

Pulangay Nukunu Kangkarlmawu Mi Kamarl Yimun Pumuniwerartaldhaneme Punne Da Ngarra Kardu Jews Benyuktha Dini

Matthew 12.1-8; Mark 2.23-28

1 Bere da ngarra Saturday mana-ka ngarra kardu Jews benyuktha dini-ka nukunu Jesus i kardu pulangay nukunu-ka purnelilidhaneme ngarra mi kadin da matha wangu ngarra mi yimun da matha wangu wurrinidha. Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumuniwerartaldhaneme purne ngarra mi kamarl pelpith ngamere da matha i pumewingthaneme purne i purnemurrktha-warda-neme.

2 Bere kardu pana kardu nhini Pharisees-ya pumampirruneme ngarra pulangay nukunu-yu, "Ya. Thangku-nu mi pana numungamkawerartalneme numpanka marra kanhi-yu? Nankuneme-ka mange mere niyema-nukun-neme nuru nhini-yu da marra kanhi ngarra kardu wurnangat warda ngatha-re bangamnganyuk dim-yu. Nhini-wa da murrinh law pirrim-yu murrinh law nekineme-yu."

3 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees nhini-yu, "Nankuneme-ka rit numedhaneme-ya murrinh ngarra King David mange mam-yu ngarra nukunu-re medeyi kardidha-yu wunku pulangay nukunu?

4 Nukunu-ka kanardi ngarra thelput Pule ngala Yile neki nukunu i mi danthakthuk mi lawam pangu diningkadhuktha mi Yile neki nukunu. I nukunu-ka wulamath mi nhini-yu i ngarra kardu nukunu deyida wanku danirrumutmutthaneme i pullamkath-warda-neme nhini-yu. Mu murrinh law nekineme pirrim-ka ku yilarn da matha mi lawam pangu-yu pumpanmurrk-yu, mu nukunu King David i kardu ngarra nukunu mi-ka pullamkath-weyida-neme nhini-yu."

5 I bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme, "Nga. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa ngarra da wurnangat nukunu-ya i da ngarra Saturday deyida wanku. Mu nhini-ka berengunh-wa pulangay ngay mi pana pumungamkawerartalneme pumpanka-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Mampatha Kardu Mange Wardi

Matthew 12.9-14; Mark 3.1-6

6 Bere, da ngarra Saturday numi mana-ka nukunu Jesus-ka kanardi deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i kardu warda wurdininthethiththa dini. Bere da nhini-ka kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange batbat-te.

7 Bere kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu
puddininthethiththa punni-ka kardu Pharisees-ya kardu
pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu
nukunu Jesus mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra
mange mamawathanu-yu. Peneme nhini-ka marda pumert-
thaneme purne nukunu Jesus mange ngarra kardu pangu
mamawathanu, i nhini Jesus-ka munmaparlnu warda mur-
rinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh
warda pangkabirrnemenu.
8 Mu nukunu Jesus-ka bangampunkumardeneme peneme
nhini-yu i mamna warda murrinh-yu ngarra kardu nugarn
nhini-yu, "Ya. Wurr, thewirnturt kathu. Thurru kathu
i kumparra kanhi warra thirrat." Bere kardu nugarn
nhini-ka dempirnturt i kumparra warra wurrinidha i pirret
pangu da.
9 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu terert, "Nga
kardu," mampirra. "Murrinh kanhi nganantharrpunu.
Ngarra nimin murrinh law nekingime pirrim-yu? Da Sat-
urday ngarra da nekingime bangannhiyukngime-ya, ngarra
nimin da mange yuthpan pamanungime purru-yu? Kardu
kama pumankumanpinungime purru i kardu kama mere
pumankumanpingime purru? I ngana deyida ngarra nimin
da mange patha-yu? Kardu kama pumankuyibirnunungime
purru i kardu kama purdunkuthuknungime purru? Da-ka
ngarra nimin da mange yuthpan-nu-yu?" Jesus kathu-yu
dampuntharrpu.
10 Bere Jesus-ka yerrarr mamka kanhi-re ngarra kardu
i murrinh warda mamna ngarra kardu nugarn nhini-yu,
"Nga. Mange ngarra nhinhi pana thungurathtath." Bere
nukunu-ka yungantathtath nhini-ka mange patha warda
mebaththa pirri nginipunh patha numi pangu-re deyida
mani mebaththa kardi.
11 Bere nhini thangunu kardu Pharisees nhini-ka
dempunkumardarurr-thathpirr-warda-neme ngarra Jesus-
nu-yu. I murrinh warda puddanayiththaneme pe murrinh
ngarra-re da mange nukunu Jesus thu pubatnemenu-yu.
Murrinh pumemnungkuneme-yu.

Kangkarlmawu Mampunkungkarartneme Kardu Ngarra Pulangay Nukunu

Matthew 10.1-4; Mark 3.13-19

12 Bere Jesus-ka dimmardawith da ngarra palyirr
murrinh-nu ngarra Yile nukunu pinangerrennu. I pangu
da kardidha thipinhi-yu kardinangerrentha i pankapurl da
mana.
13 Bere da thipinhire nhini-ka nukunu-ka pirrimpirrakay
kardu wurnangat pana ngarra parriniriwaktha purni-ya.

I bere ngarra kardu nhini thangunu kathu-ka kardu nugarn 12 da matha mampunkungkarartneme i murrinh panpunkuparlneme ku nan-wa apostle, nhini-ka kardu purdunkuthukthuknuneme da pana ngangka-re i murrinh thathpi ngarra nukunu pankuyelerrnuneme puru.

14-15 Bere kanhi-wa murrinh peneme-yu ngarra Jesus mampunkungkarartneme-yu. Nukunu Simon, mu Jesus panparl-ka murrinh numi deyida Peter-wa murrinh-yu. I ngathan nukunu Peter nan Andrew-ya. I nukunu James, John, Philip, Bartholomew, Matthew i Thomas. I nukunu James numi deyida, yile nukunu-ka nan-wa Alphaeus. I Simon numi deyida kardu pana ngarra bere matha wangu danu wurdanamangkarteldha kardi da ngarra putek nukunu-nu.

16 I nukunu Judas, yile nukunu-ka nan-wa James. I nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus dampirramut kardu ngarra wiyenpun-nu-ya da nakurl-nu-re-ya. Kardu-ka nugarn-ka nhini-wa Jesus menkungkarartthaneme pirri-yu.

Jesus Wurdininthethiththa Dini i Kardu Matharr-wunngini Menpathadha Dini

Matthew 4.23-25

17-18 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka wurdanthut ngarra da palyirr nhini thangunu kathu wunku kardu nugarn pana ngarra mampunkungkarartneme ku apostle-ya. I puddamkathutneme i ngarra kanganu-wa da ngarra werlpendarri da mana. I nhini da Jesus murrinh wurdininthethiththa dini-yu. Kardu wurnangat da matha pangu-yu murrinh ngarra Jesus pubinayepuptha pirrini-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini i ku ngepan wiye pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu kathu. Kardu wurnangat-ka da-ka nan thangunu kathu-wa da Judea i Jerusalem i da nan Tyre i Sidon da ngarra manta dimnintha lalingkin. Nhini-wa kardu-yu ngarra Jesus punninadha-yu murrinh pubimnayepup-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha dini.

19 Kardu wurnangat mana-wa pumedhadhaptha puyi ngarra nginipunh Jesus-yu i lurruth ngarra nukunu-ka kardipirrdha wurrini ngarra kardu wangu i nhini kardu-ka patha da matha punnidha nhini-yu. Bere Jesus-ka kardu matharr-wunngini terert da matha menpathadha wurrini.

Kangkarlmawu Wurdamyith Murrinh Le i Murrinh Mardathin

Matthew 5.1-12

20 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdampirramardarduy
ngarra pulangay i murrinh mampirruneme, “Nga. Kardu
pana ngarra nanhthi numpanyeyma-ka nhini Yile neki-ka
Pule ngala da matha dimnarra i pirrananpenu purru nanki-
yu i nhini-ka le-wa narni nhini-yu.
21 I kardu pana ngarra medeyi numpan-ka da nakurlnu-
wa nanki bananmardannu-yu i nhini-ka le-wa nuru nhini-
yu. I kardu pana ngarra damnanmardathin wurran-ka da
nakurlnu-wa nanki-yu le manankulkulnu-yu i nhini-ka le-
wa nuru nhini-yu.
22 “I nga. Kardu ngamere pana deyida murrinh pumanan-
narrithaknu ngatha i da tetemanthay ngatha pubunarra-
paknu i murrinh pananthirrarartnu parni nanki-nu, nhini
nanki-ka le da matha narninu nhini-yu. Kardu-ka mange
nhini pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu ngarra ngay
weyida narramngiriwak numpan ngay kardu darrikardu
nanki thathpirr-ya.
23 I da murntak warra da mange wiye nhini deyida
mani pumerrudhaneme purne ngarra ku prophet-yu kardu
ngarra Yile neki nukunu-yu. Nhini nanki-ka le da matha
narninu nhini Yile neki-ka nanhthi patha patha mamnar-
rayit dim da ngarra Heaven nanki-nu-yu.
24 “Mu nga. Nanki kardu pana ngarra nanhthi terert
numammath numpan-ya nhini nanki mere le nukun nuru
nhini-ka mange murruwurl pekpek da matha nanthin
numpan marra kanhi-yu mu da nakurl-te-wa mere warda
numabathnu nuru nanhthi terert nhini-yu.
25 “I nanki kardu pana ngarra bamnanmardan wurran-
ka nhini nanki mere ngarra le nuru nukun nhini-yu, nhini
nanki-ka da nakurlnu-wa medeyi narninu. I nanki kardu
pana ngarra le mamnankulkul wurran marra kanhi, nhini-
ka mere le nuru nhini-yu. Nhini-ka da nakurlnu-wa
pananmardatthinnu pi nanki-yu.
26 “I kardu ngatha murrinh panantiparlnu-ka nhini
nanki-ka mere le nukun nuru. Mange nginipunh nhini
mani-wa da murntak warra kardu-ka parranintiparldha
punni kardu ngalantharr murntak ngarra murrinh thirruk-
duk da matha puddanarrayiththa punni.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Da Mange Patha Purrurra Ngarra Kardu Kuylarr

Matthew 5.38-48; 7.12

27 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nub-
ingayepup kathu. Nanki-ka marda-wa numanartnu nuru
kardu kuylarr-yu i kardu pana ngarra mere marda kumana-
nart kuru-yu.

28 I da mange patha da matha numarranu nuru kardu
pana ngarra nanhthi pangannantel pumpan-yu i Yile neki
nadharrpunu da mange patha marranu purru kardu pana
ngarra da tetemanthay pubannarrapak pumpan.
29 “I kardu ngatha kubananthamurrurduk ngarra
thamurru-ka, nhini nanki-ka mere nurdunangkarl deyida
thu-yu nhini-yu. Mu bere ngatha nurdunamurl banande
ngarra thamurru numi-yu. I kardu ngatha darrarart
nanhthi blanket manankabibirl-ka nhini-ka mere thu kuy
nuyuna mu bere ngatha nurdunamurl mabath kurru
nanhthi numi deyida-yu.
30 I kardu ngatha nanhthi-nu panantharrpunu-ka nhini-
ka nanamut da matha. I kardu ngatha nanhthi
pumanankardapnu-ka, nhini nanki-ka nuyuyekum-da-
matha-nu nhini-yu.
31 “Nanki-ka kardu le numpanpirra kardu pangu kathu
ngarra da mange patha pumamnarra pumpan-yu, na?
Nhini nanki-ka da mange patha nhini da ngatha numarranu
nuru-yu ngarra kardu nhini-yu.
32 “Mu nanki ngatha marda numanartnu nuru kardu
pana da matha ngarra marda wardarra pumangannanart
pumpan-ya nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka
kardu wiyenpun pana ngatha yida marda pumanganpunart
pumpan-yu kardu pana ngarra marda wardarra puman-
ganpunart pumpan kardu ngarra wiyenpun nhini-yu.
33 I da mange patha ngatha numarranu nuru kardu pana
da matha ngarra da mange patha wardarra pumamnarra
pumpan-ya nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka
kardu wiyenpun-ka nginipunh mange nhini deyida mani
pamam pumpan-yu.
34 I nanki ngatha nanhthi narramut ngadha kardu pana
da matha ngarra nanhthi puddunarrangkarlnu-ka nhini-
ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu wiyenpun-ka
nginipunh mange nhini deyida mani pamam pumpan-yu.”
35 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki-ka
puy deyida wangu thathpirr. I kardu marda numanartnu
nuru kardu pana ngarra mere ngarra kumananart kuru
nanki-yu. I da mange patha da matha numarranu nuru
i nanhthi narramutmut ngadha nuru i nanhthi mere
ngatha kuddunarrangkarl-ka nhini-ka berengunh-wa nhini-
yu. Nhini-wa mange thathpirr-yu i Pule ngala Yile neki-
ka le warda pinarranu i nanki-ka wakal nukunu warda
nurunu nhini-yu. Nhini-wa da mange nukunu-yu. Nukunu-
ka kardu murlmurl wurranpirra ngarra kardu wiyenpun-
yu i kardu pana ngarra mere tiparlti kuru ngarra nukunu
wangu-yu.

36 Nhini nanki-ka kardu murlmurl nururra ngarra kardu
wurnangat warda ngatha nginipunh Yile neki deyida mani
kardu murlmurl wurranpirra ngarra kardu wurnangat
warda ngatha.”

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mere Purdunyith Puru Ngarra Kardu Ngamere

Matthew 7.1-5,15-20,24-27; 12.33-35

37 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Mere nukun
murrinh nuddunyith nuru kardu ngarra ngamere-yu kardu
wiyenpun kama pumpan-ya i kardu pathanpun kama-ya.
I mere nukun nuntirda nuru kardu nhini-yu. I nhini Yile
neki-ka mere warda punantirda nanki-yu. I kardu ngatha
da mange wiye kumanarra-ka nhini nanki-ka mere nukun
nuddurrangkarl da mange wiye nhini-yu. I nhini Yile neki-
ka pirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra nanki
thangunu-yu.

38 “I nanhthi narramut ngarra kardu i nhini Yile neki-ka
panarramut nanhthi-yu ngarra nanki. Nukunu-ka nanhthi
panarramutmutnu purru makurrinh da matha. Nginipunh
nanhthi tin mani nganaka mi numadhalet i numadhamnum
i nuburangkarltangkarl i mi deyida numadhalert kangkarl
i kurruwu da mana kanhi-re. Nginipunh nhini mani-ya
Yile neki-ka panarramutmutnu purru ngarra nanki-yu. Mu
nanki ngatha manangka makurrinh nuru ngarra kardu
ngamere-ka nhini Yile neki-ka makurrinh kunungingki
deyida kanarramut nhini-yu. Mu nanki ngatha makurrinh
patha nururra ngarra kardu ngamere-ka nhini Yile neki-ka
makurrinh patha deyida panarramutnu ngarra nanki-yu.”

39 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirra, “Nga.
Kardu kamarrama ngatha maberti kurru kardu kamarrama
numi-ka nhini-ka kardu-ka buyninthabat-wa ngarra weyi
pewerti-yu, nawa?

40 I nga. Kardu ngalantharr nganaka ngarra murrinh-te
pantet kardu wurdanpunthethith-ka nhini kardu-ka mere
da ngatha mukmuk ngala kumabath kuru nginipunh kardu
ngalantharr nukunu deyida mani-yu. Mu da nakurl-wa
ngarra kardu-re pangkathannu murrinh ngala thathpirr-ka,
nhini kardu-ka mukmuk ngala warda wanku pumabathnu
puru nginipunh kardu ngalantharr nhini deyida mani.”

41 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, “Nga.
Thangku-nu nubamkardu numpan nanhthi putek kunung-
ingki ngarra kamarl kardu ngamere-yu. Mu nanki-ka
numemnupe-wa nanhthi thay ngala kanamnankardi deyida
ngarra kamarl nanki-yu.

42 I numarra nuru, ‘Ngurdinhingkaputhnu nanhthi putek
kunungingki pana-yu’ mu nanki-ka mere da ngatha
nubangkardu nanhthi thay ngala ngarra kamarl nanki-yu.
Mu nanki-ka nuyiyengkawuy mana-wa mere nubangkardu
mana-wa thay ngala pana ngarra kamarl nanki-yu. Mu
marra-re warra ngadha-ka nanhthi thay ngala nhini warra
ngadha nunguyngkapirt ngarra kamarl nanki-yu i nhini-ka
nubangkardunu tarangka thathpirr nanhthi putek kunung-
ingki pana ngarra kardu ngamere-yu.

43 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanhthi
thay patha nganaka mi dhepdhep wiye-ka mere ngarra
kinthat nhini-yu. I nanhthi thay wiye-ka mere ngarra
kinthat mi dhepdhep patha-yu, wurda.

44 Mu nanki mani-ka niranthenhthenhnu thay terert da
matha i ngarra mi pinthatutnu-yu. Mi kumpampa-ka mere
karuy mani ngarra thay mululumpu-yu i mi mangkamurr-
ka mere karuy mani ngarra nanhthi mayepup-yu, wurda.

45 Da mange nginipunh nhini deyida mani kardu-ka
niranthenhthenh deyida. Kardu pana marda patha mam-
math wurran-ka nhini nukunu-ka da mange patha-wa mam
wurran i murrinh thathpi patha da matha wurranngerren.
Mu kardu pana marda wiye mammath wurran-ka nhini
nukunu-ka da mange wiye-wa mam wurran i murrinh
thathpi wiye da matha wurranngerren nhini-yu.

46 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki
numamnga numpan-ka, ‘Pule’ nawa?. Mu nanki-ka mere
murrinh numangabath nuru-wa. Nhini-ka thangku-nu-wa
‘Pule’ numamnga numpan-yu?

47-48 Mu nga. Kardu nangkal ngatha purrunu kathu
ngarra ngay i murrinh thathpi ngay bingayepupnu i mur-
rinh mangabathnu, nhini nukunu-ka nginipunh kardu nu-
garn pana mani ngarra thelput bangarnerde. Da marra-re
warra ngadha-ka nukunu nhini-ka da weyi ngala pankurrk
i ngarra palyirr pepe da mana. I da palyirr nhini thangunu-
ka thelput warda bangarnerde i ngarra bangarntikerdek
da mana. Thelput nhini-ka nanhthi tetemam da matha
pirridha. Bere nhini thangunu-ka kura ngala warda
kardiyeldha wurrini i ngipilinh-ka dempirnturt i manthaw-
idhalert da mana i kura-ka wilan warda nungampinhat
nhini-yu i thelput nhini-ka panmatnintha. Mu nanhthi-
ka mere nuykudha-wa thelput nhini-yu. Mu tetemam da
ngatha pirridha nhini-ka ngarra palyirr thangunu weyida
bangarnerde nhini-yu.

49 “Mu nga. Nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra
ngay bingayepupnu i mere murrinh mangabathnu nhini

nukunu-ka nginipunh kardu nugarn numi niyith-niyith kanhi mani ngarra thelput bangarnerde. Nukunu nhini bangarnerde thelput-ka ngarra putek da matha kangkarl mere puykurrktha pepe-yu ngarra palyirr. I nhini thangunu-ka kura wilan deyida wurrinidha kathu i thelput nukunu panmatnintha. I thelput nhini-ka banpek-da-matha-nintha nhini-yu." Bere murrinh Jesus-yu dampir-rarikerdek murrinh wurdanpunthethith ngarra kardu-yu.

7

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Matharrngini
Matthew 8.5-13; John 4.43-54

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini pangu warda wangu da nan-nu Capernaum.

2 Bere da ngarra nhini-ka ku pule ngala ngarra ku soldier terert nukunu dinirradha pangu da, kardu man-angka Jews-wa nukunu-yu. I kardu nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka kardu matharr ngala da matha yungurrkurrktha kardu manta warda yungipuptha. I kardu pule nhini-ka marda merttha kardi ngala da matha kardu matharrngini nhini-yu.

3 Bere kardu pule nhini-ka pamnayepup Jesus-yu. I wurdanpunkuthukneme kardu ngalantharr-ngalantharr kardu Jews-ya ngarra Jesus-nu piranakaynuneme kardu matharrngini-nu mawathanu.

4-5 Bere peneme nhini-ka punnanadhaneme ngarra nukunu-nu Jesus. I pumemnarlupurlneme i pumam-naneme, "Ya. Kardu pule ngala pangu ngarra ku soldier dimpirra-ka kardu patha-wa nukunu-yu. Nukunu-ka kardu marda-wa manganngnanart kanam nganki kardu Jews-yu i nukunu da bangamngarrarderde-yu da ngarra church nganki-yu. Mu kardu nugarn numi ngarra wurlk mamna wurran-ka kardu matharr ngala yibim. Nhini-ka patha-wa nhini-yu nukunu namanpinu-yu i kardu matharrngini nhini-ka nanawathanu patha deyida pinu."

6-7 Bere Jesus-ka punnadha-warda-neme kardu ngarra pule nhini-nu ngarra thelput nukunu-nu. Bere ngarra Jesus-te manta warda wurrinidha ngarra thelput nhini-ka ku pule nhini-ka wurdanpunkuthukneme kardu ngarra nukunu ngarra Jesus-nu wunku murrinh wanku. I pumamnaneme ngarra Jesus, "Pule, kanhi-wa murrinh ku pule nganki murrinh wurdanpathuk-yu. Nga. Mere thurru nukun kathu ngarra thelput ngay-yu. Ngay-ka thunungiwerdi-wa nukun nhini-yu. I ngay wangu mere ngurrumpa nukun ngarra nhinhi-yu. Mu pana da kathu thirranu i murrinh thamanu

pana da kathu i nhini kardu matharr-ngini kanhi-ka patha warda nawathanu nhini-yu.

8 Ngay deyida wanku ku pule ngala dimnga ngarra ngay-yu i ngay-ka ku pule ngala ngempirra ngarra ku soldier ngamere-yu. I ngay mamna kardu ngarra ngay numi, ‘Pangu wangu thunu thi.’ I nukunu-ka nhini wangu nungam dim. I mamna kardu numi, ‘Thurru kathu.’ I nhini-ka wurran warda kathu. I mamna kardu numi deyida, ‘Mange kanhi thamanu.’ I nhini-ka nukunu-ka mange nhini-ka mamnga deyida.” Nhini-wa murrinh ku pule ngala soldier nhini wurdannathuk ngarra Jesus-nu-yu.

9 Bere Jesus-ka memnamardat da matha thathpirr warda ngarra kardu nhini kathu bimnayepup-yu. I bere wur-dampirramardarduy warda pirrim kardu ngarra terert parraniriwaktha purni i murrinh mampirra, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu pule ngala soldier pangu-ka murrinh thathpirr mamngabath murrinh kardu matharrngini pangu-nu patha mawathanu. Kardu Jews-wa thathpirr mere murrinh thathpirr kumangabath karni-yu nginipunh kardu pule ngala kanhi mani kardu ngamengka murrinh mamngabath kanam-yu,” Jesus kathu-yu mam-pirra.

10 Bere kardu peneme pana ngarra ku pule nhini wur-danpunkuthukneme ngarra Jesus-nu-ka kardu warda pud-damkawurlneme ngarra thelput ku pule nhini nukun i pub-amkangkarduneme kardu matharrngini-ka kardu patha warda dinidha manangka matharr.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Wakal Nugarn Ni-gunu Kardu Palngun Mekmunurr

11 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da numi-nu warda wangu nadha dini da nan-nu Nain. I pulangay nukunu wanku purnedhaneme i kardu wurnangat deyida wanku.

12 Bere ngarra Jesus manta mana warda wurrinidha da ngarra gate da town nhini-ka, nukunu-ka bampunkardu kardu wurnangat punganawurrdha warda kathu purni wunku ku kardu yibimpup pubabirrnu ngarra nanhthi stretcher kathu pumenamathbaththaneme purne. Kardu yibimpup nhini-ka wakal nugarn nigunu numi da matha kardu palngun mekmunurr nhini-yu. I nigunu-ka du wurrinikarrktha.

13 Bere Jesus-ka bamkardu kardu palngun nhini-yu i dammardathin warda nigunu-nu. I murrinh mamnge, “Nga, mere thurrukarrk nukun,” mamnge.

14 Bere Jesus-ka wurrinidha ngarra nanhthi stretcher i
mange-re warda manthap. I kardu ngarra pumenamath-
baththaneme purne-ka pibimkat-warda-neme. Bere Jesus-
ka mamna warda kardu ngarra yibimpup nhini-yu, "Ya.
Thewirnturt kathu kardu nugarn pana ngarra thibimpup-
yu." 15 Bere kardu nugarn yibimpup nhini-ka dempirnturt
wurdamkabirl warda i kardingerrentha warda nhini-yu.
Bere Jesus-ka wurdanngengkarl warda ngarra kalekale
wangu-yu nukunu kardu nhini-yu.

16 Bere kardu wurnangat-ka pumemnamardat ngala da
matha i Yile neki warda parraniriparldha pardi. I kanhi-wa
murrinh-yu pumenanudha purni, "Ya. Kardu kanhi karrim-
ka kardu ngala thathpirr-wa ngarra Yile neki thangunu
kathu kardu prophet-ya. Yile neki-ka pangannheruy-warda-
ngime i manhimanpinungime."

17 Bere nhini thangunu ngarra Jesus wurdankabirl kardu
nhini-ka murrinh warda banalangtha wurrini da pana
ngangka-re da ngarra ngala nan-ya Judea i da manta
ngangka da ngatha.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Nukunu John the Baptist

Matthew 11.1-19

18 Bere kardu pulangay nukunu John the Baptist-ka
puyemnayepup deyida mange da ngarra Jesus wurdank-
abirl kardu yibimpup nhini-yu.

19 I bere nukunu John the Baptist-ka pirrimpir-
rukaynintha kardu pulangay nukunu perrkenku i murrinh
mampirrunintha, "Nga penintha. Thununinthanu thi
ngarra Jesus i thaninthadharrpunu nukunu kama kardu
Pule ngala ngarra Yile neki wurdanthuk-yu i kardu Pule
ngala numi kama nakurlnu purrunu kathu-yu?"

20 Bere pangu warda wangu naninthadha dini ngarra
Jesus-nu i pangamnintharuy da mana i murrinh pumam-
nanintha, "Ya Pule. Nukunu John the Baptist-ka wurdan-
ngankuthuknintha wunku murrinh kanhi. Nhinhi da kama
kardu Pule ngala ngarra Yile neki wurdannhithuk i kardu
Pule ngala numi deyida kama da nakurlnu purrunu kathu
i nukunu nhini kama ngarninamardamardanu-yu?"

21 Bere da ngarra nhini-re damninthadharrpu-ka Jesus-
ka kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini i kardu
kamarrama terert menpathadha dini i ku ngepan wiye
pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu.

22 Bere Jesus kathu mampirrunintha ngarra kardu pana
ngarra John the Baptist wurdanpunkuthuknintha-yu, "Nga.

Thurdininthawurlnu ngarra John the Baptist deyida i nu-
mananunintha da mange kanhi ngarra nubengimangkar-
dudhanintha thardi-ya i murrinh ngarra kardu kathu pume-
narrudhanintha parde. Kardu kamarrama-ka pumpanmirl-
birl deyida i kardu pulith-ka pumpannilili deyida nhini-
yu. I kardu matharr leprosy pumebaththa purni-ka kardu
tarangka warda pumpan. I kardu ngarra the wiye-ka
pubinthewup deyida pumpan nhini-yu. I kardu ku puwup
thangunu-ka kardu birnu deyida pumpan nhini-yu. I kardu
ngarra nanhthi purrkpurrk pumpanyeyma-ka berengunh
murrinh thelerrdhe patha ngarra Yile neki thangunu pu-
binthepup.

23 I kanhi numi-yu. Nga. Kardu nangkal ngatha bere
ngatha wangu murrinh mangabathnu purru i mere kaningi-
part nukun, kardu nhini-ka le da matha paninu nhini-yu.
Nhini-wa murrinh-yu numaninthanu ngarra nukunu John
the Baptist-yu," Jesus kathu-yu mampirrunintha.

24 Bere penintha nhini-ka pangu deyida wangu wur-
damninthawurl ngarra John the Baptist-nu.

Bere Jesus-ka wurdanarrayiththa dini kardu ngarra
wurnangat-yu ngarra murrinh nukunu-nu John the Baptist.
I mampirra, "Nga kardu. Da marra-re nganaka ngarra
nanki-re da pangu wangu ngarra da darrinpirr pularn
nunninadha John the Baptist-nu nubamkardu-ka, kardu
ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh medha kardi-yu?
Kardu manangka lurruth ngala kama numenadha nurni-yu
nginipunh nanhthi parnu mani wurdanparl pirrim nanhthi
wirrirr-te-yu? Mu wurda nawa nukunu-yu? Nukunu-ka
kardu lurruth ngala da matha kardidha-yu.

25 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu
nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu
nginipunh medha kardi-yu? I numenadha nurni nanhthi
kaligu patha patha kama banardurdidha wurrini? Mu
wurda nawa? Kardu pana ngarra kaligu patha patha
pubardurdi pumpan-ka da ngarra thelput ngala ngala da
matha pumpannupup-ya.

26 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu
nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu
nginipunh medha kardi-yu? Nanki-ka numenadha nurni
nukunu-ka ku prophet kama i murrinh thathpi ngarra Yile
neki nukunu kama wurdanayiththa wurrini? Yu, bere
thathpirr-ya. Nukunu-ka ku prophet-wa kanam, ku prophet
ngala thathpirr nungampunkuwewurtneme nukunu nhini-
yu." Jesus kathu-yu mampirra.

27 "Nga. Ku prophet ngamere murntak warra-ka mur-

rinh parrarntilil murrinh ngarra nukunu-nu-yu John the Baptist. Ku prophet murntak nhini-ka Yile neki kathu murrinh kanhi-wa dampirrumutneme-yu, i mam, ‘Ngay-ka kardu nugarn ngurduthuknu wunku murrinh ngay-yu. Nukunu nhini-ka kumparra warra punu nu pi i kardu warda manpathawathanu kardu ngarra nukunu nhini tiduk kathu purrunu-yu.’ Nhini-wa murrinh parrarntilil ku prophet ngamere da murntak warra-yu.

28 “Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nukunu nhini John the Baptist-ka kardu ngala thathpirr-wa kardu nungamnanpewurt ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi narnam-ya, i kardu pana deyida wanku nungampunpewurt kardu ngarra da murntak warra pardingkadhuktha. Mu kardu nangkal ngatha ngarra murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu purru-ka nhini nukunu-ka ngala thathpirr-wa punuwewurtnu ngarra nukunu nhini John the Baptist-yu.

29 “Kardu wurnangat da matha murrinh ngarra thathpi John the Baptist pubinanayepuptha punni-yu i da mange wiye parnampart i da mange ngarra Yile neki warda parraniriwaktha punni. I nhini thangunu nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha warda wurrini. Kardu wiyenpun deyida wanku ngarra ku mani punninmatkuttha ngarra kardu thangunu ku Government-nu da mange ngarra Yile neki parraniriwaktha deyida punni-yu i daninluluwewudha wurrini-yu.

30 Mu kardu nugarn pana ngarra murrinh law puddininthethith punni-ka perremkamit da mange ngarra Yile neki nukunu i mere pubinanayepuptha murrinh thathpi ngarra John the Baptist i nukunu-ka mere warda denluwewudha nhini-yu.

31-32 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki, kardu wurnangat narnam kanhi-ka kardu nginipunh mamay mani narnamyekdhek i narnampirrakaykay ngarra mamay ngamere-ya. I murrinh kanhi numampirra numpan, ‘Nganki-ka nanhthi dhekdhek ngardirrayekdhektha nanhthi kardu marrit mamngintha-ya ngathayida ngumenthart. Mu nanki-ka mere le narnidha nanhthi dhekdhek nhini-nu-yu. I nanhthi dhekdhek ngathayida ku birrbirr ngumenthart-ya, mu nanki-ka mere narnikarrktha.’ Mange nhini mani-wa nanki-ka mere da matha le patha narni.” Jesus kathu-yu mampirra.

33 “Nga. Nukunu John the Baptist pangarntuy i mi dhepdhep kununingki da matha kardimurrktha i mere

kanigurdugurduktha kura wine-yu. I murrinh numenadha
nurni nanki-yu, ‘Nukunu nhini-ka ku ngepan wiye kanthin
wurran.’ I kardu nukunu nhini-ka narnampart warda.
34 I ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr
ngangarntuy-re-ka mi dhepdhep ngardimurrktha i kura
wine ngardigurdugurduktha. Mu kardu-ka numamnga
numpan, ‘Ya. Nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu
mi kanammurrk i kura kanamkurdugurduk-yu. I nukunu
nhini-ka wurrannupup-ya ngarra kardu wiyenpun i kardu
ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu-ya,’
numamnga numpan ngarra ngay-nu-ya.
35 “Mu nga. Kardu nangkal ngatha ngarra Yile ngay
darntiwak wurran-ka nukunu nhini-ka the kanthin da
mange ngarra nukunu thathpirr-ka patha-wa nhini-yu.”
Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurrinidha Ngarra Thelput Simon Nukunu Kardu Pharisees-ya

36 Bere nhini thangunu-ka kardu Pharisees numi kathu
dantharrpu Jesus mi dhepdhep-nu pininthamurrknu. Bere
Jesus-ka pangu warda wangu wurrinininthadha ngarra
thelput nukunu da mana i dinininthamurrktha pangu da.
Murrinh nukunu kardu Pharisees nhini-ka Simon-wa.
37 Bere da ngarra town nhini-ka kardu palngun wiye
thathpirr merithuktha kardi pangu da kardidha. I nigunu-
ka pamnayepup Jesus-yu mi dinininthamurrktha-yu ngarra
thelput nukunu Simon kardu Pharisees-ya. Bere nigunu-ka
nanhthi oil wunku kangunu patha manganart nanhthi pul-
te i wurrininadha ngarra Jesus-nu ngarra thelput nhini da.
38 Bere Jesus-ka denawinhimunedha yu ngarra mi-re
yumurrktha-yu. Bere kardu palngun nhini-ka wurrini-
nadha i pirret tiduk kathu i pirrikarrktha. I nanhthi kakpa
nigunu-ka danimewewudha pirri ngarra me nukunu Jesus.
I dilangammertum warda nanhthi pemarr ngarra nigunu-
re. I dammedhung i dammewewu nanhthi oil wunku
kangunu patha nhini-yu ngarra me nukunu.
39 Bere nukunu Simon-ka bangammangkardu da mange
nhini-nu-yu i murrinh memnu marda-re, “Kardu nu-
garn kanhi ngatha murrinh ngarra thathpi Yile neki
ngatha kurdiyith kurru-ka nhini nukunu-ka the-wa mabath
kurru kardu palngun kanhi ngarra manthadhap kanam-ka
kardu wiye ngala thathpirr-wa i nhini-ka kurdungkarel-wa
nukunu-yu kardu palngun kanhi-yu.”
40 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Simon, ngay-ka murrinh
ngurdimpayithnu i murrinh mampanu.” “Thangku mur-
rinh Pule?” Mamna.

41 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Kardu nugarn
yina ku mani dampirrumut-ngadha-nintha ngarra kardu. I
ngarra kardu numi-ka damnamut $100 i ngarra kardu numi
damnamut-ka $5-wa.
42 I da nakurl-te-wa nukunu-yu dampunkudharrpunintha
ku mani-nu purdunangkarlnintha-nu. Mu kardu penintha
nhini-ka mere ngarra ngadha purdinangkarldhanintha,
mananhthi. Bere nhini thangunu nukunu kardu pana
ngarra ku mani dampirrumutnintha-ka murrinh mampir-
runintha ngarra penintha nhini-yu, ‘Nga. Nankunintha-
ka mere ngarra nuddungangkalathnintha ku mani-yu,
nhini-ka thuyninthayekum warda.’ I bere nga,” Jesus
kathu-yu mamna ngarra Simon. “Kardu nangkal nimin
penintha nhini-yu marda thathpirr manganart-yu kardu
pangu ngarra ku mani dampirrumutnintha-yu?”
43 Mu Simon kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Kardu nu-
garn pana kama ngarra ku mani ngala damnamut ngadha.”
“Yu nhini da,” Jesus kathu-yu mamna.
44 Bere Jesus-ka wurdamngerduy kardu ngarra palngun
nhini wangu i murrinh deyida mamna ngarra Simon,
“Nga. Ngay nganardi ngarra thelput nhinhi-ka mere
thengamuttha kura patha-yu nanhthi puteknngime ngarra
ngay-yu ngurdanamekulktha-yu. Mu nga. Kardu palngun
kanhi-ka damngimewewu ngarra nanhthi kakpa nigunu-re
i dilamngimertum ngarra pemarr nigunu-re.
45-46 I nga. Nganardi ngarra thelput nhinhi-ka mere
thengidhamurrudhungtha i mere thengiwewewudha nan-
hthi oil wunku kangunu patha ngarra pemarr ngay-yu.
Mu kardu palngun kanhi kem-ka bere matha wangu
daningimedhungnhungtha dini i damngimewewu nanhthi
oil wunku kangunu patha ngarra me ngay-yu.
47 Yu, kardu palngun kanhi-ka marda-wa thathpirr man-
ganngert ngay-yu, nhini ngay-ka ngarrimmaputh warda
da ngarra mange wiye terert kanthidha wurrini-yu. Mu
ngay ngatha ngirramaputh da mange wiye kunungingki da
matha ngarra kardu pangidharrpunu, nhini kardu nhini-ka
kunungingki da matha marda mangert-yu.”
48 Bere Jesus kathu-ka mamnge kardu ngarra palngun
nhini-yu, “Ngay-ka ngarrimnhimaputh warda da mange
wiye terert ngarra thanthidha thurrini-yu.”
49 Bere kardu ngamere ngarra pirrinimurrktha pangu-
ka pubimnayepup murrinh nhini ngarra Jesus mamnge-yu
i murrinh pumemnu mange pigunu, “Ya. Nangkal kardu
kanhi-yu? Nukunu kanhi-ka da mange wiye ngatha yida
wanku pirrimpunmaputh wurran ngarra kardu-yu.”

50 Bere Jesus kathu-ka mamnge deyida ngarra kardu
palngun nhini-yu, “Nhinhi-ka murrinh thathpi ngay nam-
ngabath thathpirr i nhini-ka kardu tarangka warda thurran
i mamnhiyibirnu da mange wiye thangunu. Mampa,
thurrunu warda i wunku marda pekpek wanku thurrunu.”

8

Kardu Palngun Deyida Wanku Punnewatthangime Ngarra Jesus-yu

1 Bere nhini thangunu-ka Jesus i kardu pulangay nukunu
12-ya punnewatthaneme da ngarra town terert da matha. I
nukunu-ka murrinh daninthelerrdha wurrini ngarra kardu
Yile neki ku Pule ngala thathpirr-yu i pirranpenu pani kardu
ngarra nukunu-yu.
2 I kardu palngun ngamere deyida punnewatthangime
ngarra Jesus-yu. Kardu palngun nhini-ka da murntak
warra Jesus matharr menkuwathadhangime dini-yu i ku
ngepan wiye pirrinkumapuththangime dini. I kanhi-wa
kardu murrinh peningime ngamere-yu kardu nan-ya Mary
Magdalene ngarra ku 7 mebaththa wurrini ku ngepan wiye
Jesus pirrimmaputh-ya.
3 I nan Joanna. Nangkun nigunu-ka nan-wa Chuza kardu
pana ngarra wurlk menadha wurrini ngarra ku pule ngala
Hered. I kardu numi deyida-ka nan Susanna. I kardu
palngun ngamere deyida wanku punnewatthangime-yu
ngarra Jesus i mi wanku punnirrakutkutthaneme i pumer-
rawathawathadhaneme punne Jesus i pulangay nukunu-nu.

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini

Matthew 13.1-9; Mark 4.1-9

4 Bere kardu wurnangat nimin-ya punninawattha ngarra
Jesus-nu da ngarra terert thangunu kathu i kardu puyem-
nawerr warda ngarra nukunu. Bere Jesus-ka murrinh
warda wurdampirrayith murrinh yibimkamnum.
5 I mampirra, “Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra
kardu nugarn wurlk medha wurrini ngarra mi kadin.
Nukunu-ka mi kamarl mangankut i mi warda kamarl wur-
riniwuthpuththa weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini
nanhthi thay pangkuy wuting-te. Bere nukunu-ka da pana-
re-ya mi wurriniwuthpuththa-yu.
“Bere mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini
ngarra mayern-wa i kardu warda mi-yu punnadhurrthur-
rdha punni-yu i mi ngamere ku murrirrbe-ka pardimurrk-
tha nhini-yu.

6 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka puddarnturturt, mu dempunmugarl nhini nanhthi putek nhini-ka tumtum-wa nhini-yu.
7 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra nanhthi nan wangu mayeyep. I mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt, mu nanhthi mayeyep deyida puddarnturturt ngala da matha i mi-ka pumpanpunpekarl i parrampirradhap mi nhini-yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu.
8 I mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra putek patha. I mi-ka pangarnturtuy i puddarnturturt i mi kamarl pelpith terert da matha warda pinthutut nhini-yu.
"Kardu nangkal ngatha mangimarta murrinh niyithniyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra, murrinh lurruthmanthay-ya.

Jesus Wurdanpirrameriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha
Matthew 13.10-23; Mark 4.10-20

9 Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme ngarra Jesus, "Ya pule. Thurdungarrumeriyithmani-neme murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu."
10 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yile ngay-ka bannankuwerdi-wardarra-neme ngarra mukmuk nankuneme-yu da ngarra mange nukunu-yu, i da mange ngarra ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkal ngadha the mebaththa wurri da mange nhini-yu, mu nanki da matha the warda thathpirr nanthin. Mu kardu ngamere-ka pubinthepup da matha pumpan murrinh niyith-niyith yibimkamnum-ya. Mu mere thathpirr kumarta murrinh nhini-yu, wurda da matha. I kardu nhini-ka da mange ngarra ngay pubamngimangkardu pumpan mu mere kumarta da mange ngarra Yile ngay nukunu-yu. I kardu-ka pubimngayewup pumpan, mu mere thathpirr kumangimarta kuru.
11 "Nga. Murrinh nhini-ka ngurdunarrumeriyithnuwarda-neme," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Mi kamarl pana ngarra kardu nhini wurriniwuthpuththa-ka nginipunh murrinh thathpi Yile ngay nukunu.
12 I mayern pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup, mu ku karrath kathu wurran-ka i murrinh nhini-ka manganpunmart warda. I nhini kardu-ka mere warda kubiyepup murrinh nhini-yu

i mere ngarra murrinh kumanabath i nhini Yile ngay-ka
mere ngarra warda manthibirnunu kardu nhini-yu.
13 I palyirr kurethkurethmam pana ngarra mi kamarl
ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana
mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup i le
patha ngadha murrinh pumamyit pumpan. Mu murrinh
kunungingki da matha ngadha pumamyit i nhini-ka mere
ngadha ngepan lurruth kuddururturt nhini-yu. I ngarra
ku karrath-te mampuntullul murrinh nhini parnipartnu-ka,
nhini murrinh-ka parnampart warda nhini-yu.
14 I nanhthi mayeyep pana ngarra mi kamarl ngamere ba-
nawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra
murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup, mu kardu nhini-ka
mere thathpirr kuddunayemit kuru ngarra Yile ngay-yu mu
bere matha wangu pubenthengkarnirn pumpan ku mani-
nu i da mange pekpek-nu. I nanhthi nhini-ka dampirradhap
i kardu-ka mere ngarra ngepan lurruth kuddururturt nhini-
yu.
15 I ngarra putek patha pana ngarra mi kamarl ngamere
banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani
ngarra murrinh thathpi Yile ngay pubinthepup. I kardu-
ka murrinh thathpirr pumamnabath pumpan i bere ngatha
wangu pumamyit pumpan murrinh nhini-yu i da mange
patha da matha pamam pumpan Yile neki-nu. I nukunu-
ka le da matha wurranpirra nhini-yu." Jesus kathu-yu
mampirruneme murrinh wurdanpirrumeriyithneme-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Thungku Lem

Mark 4.21-25

16 Bere Jesus-ka murrinh niyithniyith numi deyida wur-
dampirrayith i mampirra, "Nga. Mere nangkal ngadha
karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra nanhthi
pakit i ngarra da pit pepe, wurda. Mu nukunu-ka
mamkale kangkarl kathu thungku parlarrangnu pintha i
kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-ka nhini-
ka thungku nhini warda pubangkardunu. 17 I nga. Mur-
rinh nginipunh nhini deyida mani murrinh niyithniyith
yibimkamnum nhini-ya da nakurl-te-wa murrinh nhini
pumartanu-yu kardu-yu. Mu kardu-ka murrinh-ka mere
da ngatha the kumabath marra-yu, mu da nakurl-te-wa
murrinh nhini-yu the pumabathnu-yu.
18 Nhini nanki-ka murrinh thathpirr nubiyewup nuru.
Murrinh kunungingki ngatha numarta nuru-ka, nhini Yile
neki-ka kanarramut warda numamarta ngala da matha.

Mu mere nubiyewup thathpirr nuru-ka nhini Yile neki-
ka mananmartnu warda murrinh ngarra kunungingki
ngarra namam numpan numanganmarta-yu," Jesus kathu-
yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Kardu Ngarra Darrikardu Nukunu Thathpirr

Matthew 12.46-50; Mark 3.31-35

19 Bere kale nukunu Jesus i ngathan nukunu-ka par-
ramkaruyngime ngarra kardu ngarra parraniwegattha pir-
rini ngarra Jesus-yu. Mu kardu-ka mere ngarra puye-
nadhangime ngarra Jesus-yu nhini-ka kardu wurnangat da
matha pinganulipiyiptha pirrini ngarra Jesus-yu.
20 Bere kardu ngamere parrantherr Jesus-yu i pumamna,
"Ya. Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka pangu da outside
kibimkangime nhinhi-nu."
21 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu nangkal
ngatha murrinh thathpi Yile neki nukunu biyepupnu purru
i murrinh manabathnu purru, nhini nukunu-ka kardu
ngarra darrikardu ngay thathpirr-wa. I kardu-ka nhini-wa
kale ngay-yu i ngathan ngay-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh Ngala

Matthew 8.23-27; Mark 4.35-41

22 Bere Jesus-ka kanammardap ngarra tharntu wunku
pulangay nukunu wanku parnamkamardapneme. I mam-
pirruneme, "Ka peneme. Purrukath-wa-neme ngarra ngip-
ilinh ngala kanhi i ngamimarda pangu kathu." Bere
pumpankardurr-warda-neme da ngamimarda-nu kathu-yu.
23 Bere puy purnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i Jesus-
ka ngurrnguwarl warda yungurrkurrktha ngarra tharntu
nhini-yu. Bere nanhthi wirrirr ngala pangampirruruyneme
wanku kura ngurntinh ngala, i tharntu-ka kura medhalert-
tha warda wurrini i dedhardumtha warda nhini-yu.
24 Bere peneme-ka pumamkardurt-warda-neme Jesus-
yu i murrinh pumamnaneme, "Pule, Pule. Kardu
pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu." Bere
Jesus-ka dempirnturt warda i banpunkudhapnintha thu
wirrirr ngala nhini-yu i kura ngurntinh ngala deyida
wanku. I nhini thangunu ngipilinh nhini-ka watmam
deyida dinidha.
25 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Ya peneme.
Thangku-dha nankuneme nerremkanhamneme numpanka-
yu? Nankuneme-ka murrinh-wa numangabathneme nhini-
yu ngirranankupeneme ngurru."

Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme i per-
remkanhamneme i murrinh pumemnungkuneme mange
peneme, “Ya, kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh
nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya.
Nanhthi wirrirr ngala i kura ngurntinh ngala wanku deyida
murrinh pumamnabathnintha murrinh ngarra thathpi
nukunu-yu.”

Jesus Mampatha Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini
Matthew 8.28-34; Mark 5.1-20

26 Bere pumpankakath-warda-neme da ngamimarda
pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini da i pibimkat-
neme ngarra kardu nan pardipuptha, kardu Kadarinh.
Da nhini-ka demninthamardatat dim da nan-ya Kelili da
ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini-ya.
27 Bere Jesus-ka wurdawal ngarra tharntu kathu i pirret
ngarra dimunurdi. I kardu nugarn wunku ku ngepan wiye
terert kanthidha wurrini bangammardabi warda. Kardu
nhini-ka mere kanipuptha ngarra thelput ngarra da town-
yu mu da pirdithme nimin-ya ngarra mintilbith da matha
kardipuptha kardu marlang da matha kardidha.
28-29 Ku ngepan wiye nhini-ka bere matha wangu pun-
ningawurttha kardu nhini-yu. I kardu-ka nanhthi chain-te
mana-wa pumedharrkirrktha mange i tharrmu i pirangi-
baththa mana-wa mu wurda, puddamnabay. Nukunu-ka
bunirartaldha wurrini nanhthi chain nhini-yu i ku ngepan
wiye-ka pumengkayidha punni da ngarra kardu makardu
wangu pardidha-ya.

Mu ngarra nukunu-re kardu nhini bamkardu Jesus-ka,
kardu warda pirrimkay i bamnabat dempinhimardardum
ngarra Jesus kumparra pangu warra i murrinh lurruth
mamna, “Ya Jesus. Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki
nukunu-wa,” mamna. “Thangku-nu ngay-nu-yu marda
nanganngert-yu? Mere thungibat nukun ngay-yu.”
30 “Nangkal murrinh nhinhi-yu?” Jesus kathu-yu mamna.
“Murrinh ngay-ka wurnangat-wa,” mamna. “Nhini weyida
ku ngepan wiye ku wurnangat nimin-ya nganthin ngurran-
ya.”
31-32 Bere ku ngepan wiye nhini-ka pumemnarlupurl
Jesus-yu i pumamna, “Mere thurdungankarel nukun pangu-
yu da thipmam binhi-yu ngarra ku ngepan wiye terert
parnam-yu mu pangu da matha thurdungankarelnu ngarra
ku pigipigi pangu-yu i ku ngarninnginirdinu.” Bere Jesus-
ka wurdanpunkarel warda ngarra ku pigipigi terert ngarra
pardimurrktha manta ngangka da ngarra palyirr.

33 Bere ku ngepan wiye nhini-ka pungawurr ngarra kardu
nhini thangunu kathu i parnampunnginirdi warda ngarra
ku pigipigi wangu-yu. I nhini thangunu-ka ku pigipigi-
ka tharra warda dinidha parrampirntigat ngarra palyirr
thangunu kathu ngarra ngipilinh ngala da mana. I nhini-
ka dampunthiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da
matha nhini-yu.

34 Bere kardu nugarn pana ngarra ku pigipigi pirped-
haneme parde-ka mange nhini pubamkangkarduneme i
tharra warda punnungamkawinhatneme i murrinh par-
raninkuyelerrdhaneme ngarra kardu da ngarra town i da
pana ngangka-re-ya.

35 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat nimin-ya
punnidha pangu-yu i parramnaruy ngarra Jesus. I pub-
amkardu warda kardu ngarra ngepan wiye ku wurnangat
mebaththa wurrini dinidha ngarra Jesus-yu. Nukunu-ka
kardu pelpith patha thathpirr warda dinidha i nanhthi
kaligu thathpirr warda banardidha dini. I nhini kardu-ka
perrenham warda nhini-yu.

36 Bere kardu nugarn pana ngarra Jesus pubangamka-
mangkarduneme kardu nugarn nhini patha mampatha-ka
nhini-ka murrinh warda parraninkuyelerrdhaneme punne
murrinh ngarra kardu nhini patha mampatha-yu.

37 Bere nhini thangunu kardu nhini nan Kadarinh-ka
kardu perrenham ngala da matha mange pangu thangunu
ngarra Jesus medha wurrini-yu i parrantharrpu warda
Jesus kardu da panipartnu da pangu ngarra pigunu-yu. I
bere Jesus-ka wurdawurl ngarra tharntu i kanammardap
warda.

38-39 Mu bere kardu nugarn nhini-ka ngarra ku ngepan
wiye mebaththa wurrini-ka memnarlupurl ngarra Jesus i
mamna, “Ngay deyida wanku purrunu?” Mu Jesus kathu-
ka mamna, “Awu wurda. Mu pangu wangu thununu thi
da ngarra nhinhi i kardu thanthelerrnu thurru Yile ngay-
ka patha mamnhiwatha warda.” I bere wurdanthuk warda
kardu nhini-yu.

Bere kardu nugarn nhini-ka da pana ngangka-re wurrini-
wattha i kardu daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra
kardu Jesus patha mampatha nukunu-yu. Bere Jesus-ka
nungardurr warda da nhini thangunu-yu i wurrankath
deyida da ngipilinh ngamimarda pangu kathu-yu.

Jesus Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Mampatha Kardu Palngun Matharr Kumulung Kanthidha Wurrini

Matthew 9.18-26; Mark 5.21-43

40 Bere ngarra nukunu-re Jesus wurdawurl da ngami-
marda pangu deyida kathu-nu ngarra punnadha-kathu-
neme, kardu wurnangat-ka pirrininamardamardadha i
nhini-ka puyemnamarda warda nhini-yu.
41 Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus-nu.
Murrinh nukunu-ka Jairus-wa i nukunu-ka ku pule ngala
deyida ngarra da church kardu Jews pigunu. Bere nukunu
Jairus-ka demnawinhipingkarl ngarra Jesus kumparra
warra, i mamna, “Pule nga. Thurrunu kathu ngadha ngarra
thelput ngay wangu?
42 Kardu wakal mardinhpuy ngay-ya kardu matharr ngala
yibim kardu manta warda pupupnu. Nigunu-ka kardu
da thangku 12-wa. I ngay-ka kardu wakal mardinhpuy
makardu-re warda kathu, mu kardu numi da matha ngan-
thin nganam,” mamna.

Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka naninthadha warda
dini da ngarra nukunu-nu warda wangu nan Jairus. I
kardu wurnangat wanku parraniriwaktha purni Jesus-yu i
pubenarerdadha purni manta ngangka da ngarra Jesus-nu.
43 Bere ngarra kardu wurnangat nhini-ka kardu palngun
numi ngangka da matharr kanthidha wurrini. Matharr
nhini-ka kardu palngun nukun matharr kumulung-wa, i da
bere matha wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da pirdithme
nimin-ya mebaththa wurrini-yu da thangku 12-wa. I
nigunu-ka ku mani ngala da matha danirramutmuttha wur-
rini ngarra ku doctor terert kardu patha-nu pumewathadha
mana-wa, mu puddamngebay da matha. Mere nangkal
ngadha ku doctor patha mewathadha, wurda da matha.
44 Bere kardu palngun nhini-ka tiduk wangu wurrini-
nadha ngarra Jesus i mammathap ngarra nanhthi kaligu
nukunu da mana ngarra bunibalbalktha wurrini. I
nhini thangunu-ka kardu patha warda kardidha nhini-yu
i kumulung-ka mamngedhap warda.
45 Bere Jesus kathu-ka mampirra kardu ngarra wurnangat
nhini, “Ya. Nangkal kardu ngay mamngithap-yu?” Mu
kardu kathu-ka pumenadha purni, “Nganki-ka wurda-wa.”

Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus,
“Nga pule. Kardu wurnangat kanhi-ka pubangamnhir-
erda pumpan i pumamnhidhadhap pumpan. I murrinh
namngarra-ka, ‘Nangkal mamngithap-yu?’ ”
46 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Awu, kardu thathpirr
mamngithap. Nhini-ka ngingamnuthap nanhthi lurruth
ngala ngarra ngay thangunu kathu-ka yungawuy warda.”
47 Bere kardu palngun nhini-ka the warda mebaththa
wurrini ngarra Jesus the warda kanthidha wurrini nigunu

mammathap-yu. I nhini nigunu-ka wurrininadha pangu da
ngarra nukunu wurrininawerrerrerrdha i demnawinhip-
ingkarl kumparra warra ngarra Jesus. I murrinh damnar-
darrirda murrinh ngarra matharr nhini mebaththa wurrini
i manthap nukunu-yu i nhini-ka patha warda kardidha
manangka matharr. I kardu wurnangat wunku deyida
pubimngeyepup murrinh nhini ngarra Jesus mamna-yu.

48 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Nhinhi-ka kardu
patha warda manangka matharr thempirntiway thirrim
pana-yu, nhini-ka ngarra ngay thangunu murrinh nam-
ngabath mamnhiwatha nhini-yu. Mampa, thununu warda
marda pekpek wanku nabathnu thurru.”

49 Mu bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh pirrin-
gengerren da-dha ngatha-ka kardu nugarn pangamnaruy
wurran ngarra thelput nukunu thangunu Jairus wunku
murrinh menabaththa tharra. I mamna warda ngarra
Jairus, “Ya. Wakal nhinhi-ka mere warda thurduyemit
nukun, ku berengunh. Mu nukunu Pule pana karrim-ka
thuyekum warda wangu, da tiduk warda.”
50 Mu Jesus-ka binthepup murrinh thelerrdhe nhini-yu, i
mamna warda ngarra Jairus, “Nga. Mere werrerrnangini
nukun i mere thenham nukun. Mu ngarra ngay da
matha murrinh nangabath nigunu-ka ngurdungkabirlnu i
panibirnu deyida-nu.”

51 Bere nhini thangunu-ka pangamnintharuy warda
ngarra thelput nukunu Jairus. Bere Jesus-ka kanardi ngarra
da thelput nhini-yu wunku Peter, John i James, i yileyile
kalekale nigunu kardu mardinhpuy pana ngarra yibimpup-
ya. Mu kardu ngamere-ka Jesus mampirra, “Mere narnirdi
nukun pangu-yu.”

52 Bere kardu wurnangat-ka du pardingekarrktha. Mu
Jesus kathu-ka mampirra, “Ya kardu. Mere narnikarrk.
Kardu mardinhpuy kanhi kabim-ka mere yungipuptha, mu
kardu ngurrnguwarl da matha yibim.”
53 Mu kardu kathu-ka pangankampa warda ngatha ngarra
nukunu Jesus-yu nhini-ka the panthidha purni kardu yibim-
pup thathpirr nigunu-yu.

54 Bere Jesus-ka wurriningedha ngarra kardu mardinh-
puy nhini-yu i mange ngarra nigunu manganart, i murrinh
mamnge, “Ya. Kardu mardinhpuy, thewirnturt kathu.”
55 Bere nanhthi ngepan ngarra nigunu-ka
wurdamngewurl deyida i birnu deyida dinidha i
dempirnturt warda.

Bere Jesus kathu-ka mampirrungintha ngarra yileyile
i kalekale nigunu, “Nga. Mi-ka nangemutngintha mi
pulathnu-yu.”
56 Bere peningintha-ka pumemnamardat-thathpirr-
ngintha nhini-yu. Mu Jesus kathu-ka murrinh deyida
mampirrungintha, “Nga peningintha. Mere nukun
thanginthardarrirda ngarra kardu da mange kanhi
thangunu-yu.”

9

Jesus Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12
Matthew 10.5-15; Mark 6.7-13

1 Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme panpunkuwerrneme
kardu nukunu kardu 12-ya. I murrinh mampirruneme,
“Nga peneme. Ngay-ka nanhthi lurruth ngala nganarru-
mutnuneme i bunankupaknuneme ngala deyida wangu i
nhini-ka ku ngepan wiye nirankumaputhnu-warda-neme
na ngarra kardu thangunu kathu-yu i kardu matharr-
wunngini patha numankuwathanuneme nuru.
2 Mampa, nawardaneme da pana ngangka-re-ya i mur-
rinh kanhi-ya kardu nuddurruyithnuneme nuru, ‘Ya.
Narnipartnu warda da mange wiye pana ngarra numam-
math numpan-yu i nuddunawurlnu ngarra Yile neki i
nhini nukunu-ka kardu pule ngala thathpirr pinarranu
i pirrananpenu pani’, murrinh-ka nhini-wa numarranu
nuru-yu. I kardu matharr-wunngini patha numankuwatha-
nuneme nuru.
3 I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngarra
nunnardurrnuneme-re-ka nanhthi purrkpurrk-ka mere
nukun numabath nuru. Nanhthi nginipunh thay ngarra
wilili nukunu, nanhthi bag-ya, mi lawam-ya, ku mani-ya,
nginipunh nhini mani mere numabath nukun nuru, wurda.
I nanhthi kaligu pana da matha ngarra nubamkardur-
dineme nibimka nhini da matha numabathnuneme nuru-
yu, mu kaligu numi deyida wangu-ka wurda-wa.
4 “I nga. Kardu nangkal ngatha nunamardalenuneme
ngarra thelput nukunu-ka nhini da matha nenemenu
i ngarra nunnardurr-da-nu-mana-neme da town numi
deyida-nu wangu.
5 Mu kardu ngatha mere nunungkumardalenemenu-ka
nhini da ngarra nhini narnepartnemenu-re-ka me sandal-
ka nunguynungkumewurrnuneme i putek ngarra me san-
dal pepe thangunu-ka nuyunungkumerurtulnuneme. I
kardu nhini-ka the warda pumabathnu Yile neki-ka mere

warda le pirranu nhini-yu, nhini-ka parramnankungkamit-
da-matha-neme nhini-yu," mampirruneme Jesus kathu-yu.
Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdanpunkuthuk-warda-
neme kardu nhini-yu.
6 Bere kardu peneme nhini-ka da pana ngangka-re
purnewatthaneme da ngarra town terert-ya. I kardu
murrinh thelerrdhe patha ngarra Yile neki thangunu par-
raninkuyelerrdhaneme purne. I kardu matharr-wunngini
patha pumenkuwathadhaneme purne.

Nukunu Pule Hered Pamnayepup Ngarra Kangkarlmawu
Matthew 14.1-12; Mark 6.14-29

7 Bere kardu pule ngala nhini Hered-ka pamnayepup
Jesus ngarra mange ngarra patha-patha medha wurrini-yu.
Mu nukunu-ka mere thathpirr the mebaththa wurri Jesus-
yu. Nhini-ka kardu ngamere pumenadha punni Jesus-ka
John the Baptist kardu wurdamkabirl deyida. 8 I kardu
ngamere pumenadha punni Jesus-ka kardu ngalantharr
murntak Elijah. I kardu ngamere deyida pumenadha punni
Jesus-ka kardu ngalantharr murntak numi ngarra murrinh
thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wurrini wurdamkabirl
deyida. Nhini-wa nukunu Hered-yu mere thathpirr the
mebaththa wurri Jesus-yu.
9 Mu memnu marda-re, "Kardu pana John the Baptist-ka
pelpith nukunu banganthamartal murntak warra-wa nhini-
yu. Nhini-ka kardu nangkal mana-wa kardu nugarn pana
ngarra ngamnayepup murrinh ngarra kardu thangunu-
yu?" Memnu. Nhini-ka nukunu Hered-ka bengkardudha
mana-wa Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; John 6.1-14

10 Bere kardu 12 apostle nhini ngarra Jesus
wurdanpunkuthukneme-ka kardu puddanalaththa-warda-
kathu-neme pe ngarra Jesus deyida. I murrinh warda
pardenadharrmudharrmudhaneme parde murrinh ngarra
peneme kathu puddininkuyethiththaneme punne ngarra
kardu i mange ngarra pumerrudhaneme punne-yu.
Bere nhini thangunu Jesus-ka menkubertidhaneme wur-
rini da nan-nu warda wangu Bethsaida mange peneme da
matha.
11 Mu kardu-ka puyemnayepup Jesus nadha dini da
Bethsaida-nu-yu i nhini-ka parriniriwaktha warda punni
i ngarra pubangarntipak da mana. Bere Jesus-ka le pu-
nungammardale i murrinh warda wurdininthethitha dini

murrinh da mange ngarra Yile neki nukun. I kardu matharr-wunngini patha menpathadha wurrini.

12-13 Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa dini i ngarra tina kananthurrk da mana.

Bere pulangay nukunu-ka punnenadhaneme i pumamnaneme, “Pule, kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin pumpan-ya mi-nu parnikutkutnu i da-nu parniwitnu. Mi-ka mami-wa da kanhi-yu,” pumamnaneme. Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, nankuneme-wa mi dhepdhep narrumutneme mi pullathnu kardu kanhi-yu.” Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Ngankuneme-ka mi lawam 5 da matha nganthinkaneme ngarrimka i ku ngurlmirl perrkenku wanku. Mu ngankuneme-ka mi deyida ngarnekutnuneme mi kardu kanhi-nu pullathnu-yu?”

14 Kardu wurnangat nimin-ya pangu-yu pirrinidha-yu nginipunh 5,000 mani kardu nugarn ngatha menthap-yu. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha parniwupnu i nginipunh kardu 50 mani pumeyerryerrnu puru numarra wangu-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme-yu.

15 Bere peneme-ka murrinh pumampirruneme nhini ngarra kardu. I kardu-ka parnawup warda nhini-yu nginipunh 50 mani kanhi kathu i nginipunh 50 mani pangu wangu i nginipunh 50 deyida mani pangu-re. Mange nginipunh nhini mani-ya pana ngangka pumenayerryerrdha punni-yu.

16 Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurlmirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i ku ngurlmirl-nu. I mi i ku nhini-ka mungarnterrarr i dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu. I nhini peneme-ka ngarra kardu warda parranirrumutmutthaneme punne. 17 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus-ka mewathadha pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka mi i ku-ka bangampunmardan-wa.

Bere nhini thangunu peneme nhini-ka punnekutkutthaneme mi i ku ngarra kardu thangunu parraniritmuttha punni. I nanhthi thelerrtherr nanhthi 12-wa pumedhalertertthaneme punne-yu mi i ku titmut-yu.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Jesus-yu
Matthew 16.13-19; Mark 8.27-29

18 Bere Jesus-ka kardu numerrnu murrinh dininangerren-
tha ngarra Yile nukunu wangu. I kardu pulangay nukunu-
ka manta ngangka da pirrinedhaneme. Bere peneme nhini
pulangay nukunu-ka punnenadhaneme. I Jesus kathu-ka
mampirruneme, “Nga peneme. Kardu-ka ngay-ka Jesus
pumamngingkawadha pumpan-yu mu nangkal mana-wa
thathpirr kardu pubemngayengkarnirn pumpan-yu?”
19 I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere
pubempayengkarnirn thathpirr pumpan-ka John the
Baptist-wa. I kardu ngamere pubempayengkarnirn
thathpirr pumpan-ka kardu ngalantharr murntak
pana-ya nan Elijah-ya. I kardu ngamere deyida
pubempayengkarnirn thathpirr pumpan-ka kardu
ngalantharr murntak numi deyida ngarra murrinh thathpi
Yile neki wurdanarrayiththa wurrini.”
20 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme
dampunkudharrpuneme, “Mu nankuneme-ka nangkal
mana-wa thathpirr numamnganeme numpanka-yu?” I
bere nukunu Peter kathu-ka danthart i mamna, “Nhinhi-ka
Christ-wa, kardu pana ngarra Yile neki mam purduthuknu
da murntak warra-ya.”
21 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme.
Kardu mere nangkal nukun murrinh numananeme ngay da
kardu-yu Christ-yu i Yile ngay wurdanngithuk-yu.”

*Jesus Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-
deyida-nu*

Matthew 16.20-28; Mark 8.30—9.1

22 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme
ngarra pulangay nukunu, “Nga peneme. Ngay kardu
darrikardu nanki thathpirr-ka da nakurlnu pumangirtanu
i thu pungithuknu i thu pangilurturtnu purru ngay kardu
nhini thangunu-yu kardu ngalantharr ngalantharr-ya i ku
yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law
nekineme puddanpunthethith pumpan-yu. I kardu nhini-
ka mere murrinh pumangabathnu ngarra ngay-yu. I nhini
thangunu-ka thu pungibatnu i puddungirinuminu warda
nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-
ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”
23 I ngana deyida mampirruneme, “Kardu nangkal ngatha
kardu ngarra ngay purrunu i pangilerrnu nhini-ka nukunu-
ka puynuyekum-wa-nu purru i kanipart warda kurru da
ngarra mange nukunu marda manganart wurran-yu i bere
matha wangu pangiriwaknu purru. I kardu ngatha yida thu
puthuknu puru i palurturtnu purru i thu purdurinuminu

mangini ngay deyida mani pumanganu puru, kardu nhini-
ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-yu.
24 Mu kardu nangkal ngatha marda mart menuyibirnunu
i da mange ngarra nukunu da matha pamanu purru,
nhini nukunu-ka pupup da matha-nu nhini-yu. Mu kardu
nangkal ngatha puynuyekumnu thathpirr i ngay da matha
kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka kardu bere matha
wangu birnu paninu.
25 "I ngana deyida kardu ngatha bemnuyengkarnirn
kanam ngarra nukunu-nu ngatha i nanhthi purrkpurrk
terert nimin bemmardarr wurran, nhini-ka patha-wa-nu
nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu ngarra
nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi purrkpurrk nhini-ka
mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu
birnu paninu-yu, wurda da matha nhini-yu. I kardu-
re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdingkabirl mange
nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini deyida
mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu
nhini-yu.
26 I nga. Kardu nangkal ngatha yidiwe kurrunga i
murrinh thathpi ngarra ngay yidi marradhay kurru ngarra
kardu, nhini ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka
yidiwe ngurrunanu ngarra kardu nhini-yu da nakurlnu
da nhini-re-ya ngarra ngay ngurru-deyida-nu kathu wunku
lurruth ngala wanku ngarra Yile ngay thangunu kathu i ku
angel terert deyida wanku.
27 "I nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa kanhi-
yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu ngamere
nibimkaneme kanhi-ka mere da ngatha newuwupnuneme
mu da ngarra nubangkardu-da-nu-mana-neme Yile ngay
ku pule ngala thathpirr pirranu kardu ngarra nukunu-yu
i pirranpenu pani-yu."

Nukunu Elijah i Moses Puddananayiththanintha Pe Ngarra Jesus Wangu

Matthew 17.1-8; Mark 9.2-8

28 Bere nginipunh da 8 mana mam-ka Jesus-ka mampir-
rukayneme Peter i James i John i kanthinpunkumardaw-
ithneme ngarra da palyirr kangkarl thathpirr-ya nukunu
Jesus-nu pinangerrennu ngarra Yile nukunu wangu.
29 Bere ngarra nukunu-re Jesus dininangerrentha ngarra
Yile nukunu-ka kamarl ngarra nukunu wurdamnungkath
warda i nanhthi kaligu ngarra banardidha wurrini-ka
wurdannath nanhthi damlarrang bamam thathpirr.
30 Bere nhini thangunu peneme nhini
pubamkangkarduneme-ka kardu ngalantharr perrkenku

puddananayiththanintha pe ngarra Jesus wangu. Penintha
nhini-ka kardu murntak nan-ya Moses i Elijah
31 i kardu dampunkularrang-deyida-nintha. Penintha
nhini-ka murrinh puddananayiththanintha pe murrinh
ngarra da nakurl-te-wa Jesus pupupnu thu kardu-re
thangunu da pangu-yu Jerusalem da ngarra mange Yile
nukunu wangu.
32 Bere Peter peneme nhini-ka kardu pir-
rinewalawalakadhaneme pangu-yu. Mu ngarra
Jesus-te danilarrangtha pirri-ka peneme-ka wert
pirrimkangkaneme i pubampunkungkarduneme Jesus i
penintha pana Moses i Elijah dampunkularrangneme-yu.
33 Bere ngarra penintha nhini-re kanininthaparttha
warda Jesus-ka nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra
Jesus, “Ya pule. Da patha-ya patha da mange kanhi-yu
ngarra nekineme thanamneme kanhi-yu. Ngankuneme-ka
nanhthi wuwup ngawupnemenu nanhthi perrkenkuneme.
Nanhthi numi nhinhi-nu nanhthi numi nukunu Elijah-
nu i nanhthi numi nukunu Moses-nu.” Nukunu Peter-ka
murrinh dampinhun warda nhini-yu.
34 Bere ngarra nukunu-re Peter pirrinangerrentha-ka
nanhthi kalakkalak wurrinidha kathu i dampunkurdarrup-
neme Jesus i penintha nhini Moses i Elijah. I kardu pulan-
gay nukunu Jesus-ka perremkanham-warda-neme nhini-yu.
35 I murrinh ngerren warda pubimkayepupneme ngarra
kalakkalak kathu-yu i murrinh kanhi-wa mampirruneme-
yu, “Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka kardu wakal ngay-
wa. I ngay-ka marda-wa thathpirr manganart ngurran
nukunu-yu. I nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme
nuru nukunu-yu.”
36 Bere nhini thangunu peneme nhini
pubamkangkarduneme-ka nukunu da matha Jesus
numidharrnu pirridha-yu. Bere peneme nhini-ka mere
warda puddananarruyiththaneme ngarra kardu-yu da
mange nhini ngarra pubamkangkarduneme pangu-yu.

*Jesus Mampatha Kardu Kigay Wunku Ngepan Wiye Kan-
thidha Wurrini*
Matthew 17.14-18; Mark 9.14-27

37 Bere da thipinhire nhini-ka Jesus i kardu pulan-
gay nukunu kardu perrkenkuneme-ya puddamkathutneme
ngarra da palyirr kangkarl thangunu kathu. I kardu
wurnangat pubangammardabi ngarra Jesus-yu.
38-39 Mu kardu ngarra wurnangat nhini-ka kardu nugarn
pirrimnakay ngarra Jesus, “Ya pule,” mamna. “Wakal ngay
kanhi-ka ku ngepan wiye kanthin wurran. Wakal ngay-ka

numi kanhi da matha, nhini-ka thurru kanhi dangkardunu mani. Ku ngepan wiye nhini-ka ku bere matha wangu wurranngawurt i nhini-ka kanampapa warda i parnte kanam i nhini-ka mantharryirr warda kanam nanhthi thurrulk ngarra thathpi. Mange-ka nhini-wa mamna wurran-yu i nhini-ka kardu mampinhimak warda i da ngamere da matha kanampirr wurran nukunu-yu.

40 Mu ngay-ka ngampunkudharrpuneme ngarra pulangay nhinhi ku ngepan wiye nhini punnimakudha-mana-neme, mu wurda puddamnabay-da-matha-neme." Kardu nhini kathu-yu mamna.

41 Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu wurnangat-yu, "Nanki-ka murrinh-ka nubimngayewup numpan murrinh ngarra ngay-yu mu murrinh-ka mere thathpirr numangabath nuru. Da pirdithme da matha murrinh ngurdininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka mere da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra thathpi ngay-yu i mange mere yuthpan da ngatha nuru. Mu ngarra-wa diki murrinh ngay ngurdinanthethithnu ngani-yu i murrinh numangabathnu thathpirr-yu? Nga. Kardu kathu nangabert kardu kigay pana," Jesus kathu-yu mamna ngarra yile nukunu wangu-yu.

42 Bere ngarra kardu nhini-re mebertidha wurrini ngarra Jesus-nu-ka ku ngepan wiye-ka mangarnta kardu kigay nhini-yu i wurdarnturt bammat ngarra putek i parnte warda. Bere Jesus-ka nungammaku ku ngepan wiye nhini-yu i kardu kigay-ka wurdannangkarl warda ngarra yile nukunu wangu.

43 Bere kardu wurnangat-ka pumemnamardat warda ngarra Jesus-yu i nanhthi lurruth nukunu ngarra Yile nukunu thangunu kathu-yu.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 17.22-23; Mark 9.30-32

Bere ngarra kardu nhini-re murrinh da ngatha puddanayiththa punni mange patha nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka, Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme,

44 "Nga peneme. Nubingayepupneme kathu i murrinh thathpirr numangabathnuneme murrinh kanhi. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu i pumangibertinu puru ngarra kardu pule ngala-ngala-nu."

45 Mu peneme-ka mere pumemartadhaneme murrinh nhini-yu, nhini Yile neki-ka mere da ngatha buyinkuwerdidhaneme ngarra mukmuk peneme-yu. I peneme-ka

mere ngarra ngadha perradharrpudhaneme murrinh wurdirruriyiththaneme-yu nhini-ka perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu
Matthew 18.1-5; Mark 9.33-37

46 Bere pulangay nukunu Jesus-ka murrinh peneme da matha puddanadharlurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala pareth-bathnu ngarra Jesus-yu.
47 Mu nukunu Jesus-ka the menkumabaththaneme pirri i nhini-ka manganmert warda kardu mamay i bamnungur-rupak warda ngarra nukunu i panthamayirrikat.
48 I mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu kardu mamay nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu. I ngana deyida kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu ngay-nu-ka nhini nukunu-ka mardarrile-deyida-nu thathpirr ngarra Yile ngay-yu nukunu pana ngarra wurdanngithuk-yu. I nga,” mampir-runeme. “Kardu nangkal ngatha kunungingki buynupaknu nhini nukunu-ka kardu ngala thathpirr pinu i pinpewalnu ngarra kardu-yu.”

Kardu Nugarn Numi Kardinmawuthpuththa Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu Thangunu
Mark 9.38-40

49 Bere nukunu John kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Pule, ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme kardu nu-garn numi kardinmawuthpuththa ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu ngarra murrinh nhinhi menhirdarrinedha kardi. Mu ngankuneme-ka ngubuymadhaptha-mana-wa-neme nhini nukunu-ka kardu mere nekineme-wa nhini-yu.”
50 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, mere mani nubumadhap-nukun-neme. Kardu nangkal ngatha ngarra nekineme mere manhengkaneme kurru-ka nhini-ka kardu nekineme-wa nhini-yu.”

Kardu Parramkamit Kangkarlmawu Da-nu

51 Bere da-ka manta warda pirrinadha ngarra Yile neki kathu pamardawithnu Jesus da kangkarl-nu warda wangu-yu. I nhini Jesus-ka da mayern numi da matha warda pirrinadha da nan-nu Jerusalem. I nungardurr warda da nhini-nu-yu bere ngatha daniwirntedha wurrini-yu.

52 I bere nukunu-ka kardu ngamere wurdanpunk-
thukneme kumparra warra da-nu pumanawathawathane-
menu. Bere kardu ngamere nhini-ka punnadhaneme i
parramkaruyneme da town ngarra kardu ngamengka da
nan pardipuptha, da nan-ya Samaria.
53 Bere Jesus-ka tiduk kathu nadha dini i pangarntuy
da nhini da. Mu kardu da ngarra Samaria nhini-ka
parramkamit-wa da-nu-yu. Mu nhini Jesus-ka bere ngatha
wangu nadha dini da Jerusalem-nu warda wangu. Kardu
pana ngarra da Samaria pardidha-ka mere marda pume-
narttha puyi kardu pangu da ngarra Jerusalem thangunu
kathu.
54 Bere ngarra piguna-re James i John pubamkangkardu
Jesus parramkamit thangunu-ka nhini-ka pumamna warda
ngarra Jesus, "Pule, nganku-ka Yile neki ngadharrpunu
purduthuknu thungku bantikerdek da matha-nu kardu
kanhi-yu?"
55 Mu Jesus-ka wurdampirrurduy pirrim ngarra piguna
wangu, i murrinh mampirru, "Awu, mange nhini-ka pirda-
wa. Mu kardu-nu thathpirr marda numanartnu."
56 Bere nhini thangunu-ka punnungamkardurr-warda-
neme da town numi-nu warda wangu purnedhaneme.

Kardu Ngarra Kangkarlmawu Perrariwaktha Warda-wa
Matthew 8.19-22

57 Bere ngarra purnelilidhaneme-ka pubemkamard-
abineme kardu nugarn numi. I nukunu kathu-ka mamna
ngarra Jesus-yu, "Ya. Ngay-ka bere matha wangu nganhiri-
waknu ngani."
58 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Da-ka tetemanthay-wa
dardurtnu thurru ngarra ngay thangiriwaknu thani-yu.
Nga, ku were pulangarr pumpannupup-ka ngarra da weyi-
wa, i ku murrirrbe-ka ngarra da ku dirri pumpannupup.
Mu ngay mani, kardu darrikardu nanki thathpirr-ka kardu
manangka da da matha mere ngarra ngadha da-yu nganirrit
i nganipup."
59 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mamna ngarra
kardu nugarn numi deyida, "Nga. Nhinhi-ka thangiriwaknu
thani." Mu kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Ya
pule, kuguk da ngatha. Ngay-ka nganinu ngadha ngarra Yile
ngay i ngarra pupup da-nu mana i babirrnu warda. I nhini
thangunu ngay-ka nganhiriwaknu warda ngani-yu."
60 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Kardu pana ngarra mere
da ngatha the kumangibath kuru-ka kardu nhini-wa pangu
pubanmirrbirrnu puru-yu kardu ngarra pumpanpuwup-yu.
Mu nhinhi-ka thurrunu kathu i thangiriwaknu thani ngarra

ngay marra da matha i murrinh thanthelerrnu thurru Yile
neki da matha ku Pule ngala pirranu i pirranpe purru
kardu-yu.”
61 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn numi deyida
mamna ngarra Jesus, “Pule, ngay-ka nganhiriwaknu
ngani, mu marra-re warra ngadha ngay-ka murrinh ngur-
dirrayithnu ngarra kardu darrikardu ngay. I ‘yu’ ngatha
pumanganu-ka nhini ngay-ka nganhiriwaknu warda nhini-
yu.”
62 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi ngatha thangiri-
waknu thani ngarra ngay-ka, nhini-ka mere thangku nebirl
nukun, mu ngarra ngay da matha warda thangiriwaknu
thurru. Mu kardu nangkal ngatha nenabibirl ngarra
thangku nanhthi ngatha i ngay mere kumparra bungipak,
nhini nukunu-ka mere ngarra Yile neki wurlk kurruna,
wurda.”

10

Jesus Mampunkarart Kardu 72
Matthew 11.20-24

1 Bere nhini thangunu Pule Jesus-ka kardu ngamere
deyida mampunkarart, kardu-ka 72-wa. I panpunperr
warda kardu purdunthukthuknu purru perrkenku per-
rkenku da pana ngangka-re kumparra warra ngarra da
mayern nukunu punu pi.
2 Bere panpunperr i mampirra, “Nga. Kardu wurnangat
terert nimin-ya parnam da ngarra putek ngala kanhi. Mu
nanki-ka kardu mere thathpirr terert nhini-yu i mere
ngarra nanthelerr nukun murrinh ngarra Yile neki nukun
kardu ngarra wurnangat kanhi warda ngatha. Kardu mani
bangkardu mi thungku dim-ka mere ngarra murartal mi
terert warda ngatha mange nukunu ngatha-yu, mu nhini-
ka kardu terert da matha kirrarrakay kumamanpi. I nanki
deyida mani nadharrpunu Yile neki kardu-nu pumanan-
manpinu murrinh thathpi ngarra nukunu panthelerrnu
puru ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam
ngarra da putek ngala kanhi.
3 “I nga mampa, nurunu warda. I kardu wurnangat
ngamere pana mere marda kumangert kuru ngay-yu, nhini
ngay-ka ngurdunanthuknu nginipunh ku thip mani nanki-
yu kardu pana-nu nginipunh ku were pulangarr murlakpun
mani parninarranu.
4 I nga. Ngarra nururdurrnu-re-ka mere nukun numabath
nuru ku mani-yu i nanhthi bag. I me put-ka nanhthi
pana da matha ngarra nubammerdi nibim numabathnu
nuru-yu. I parnturtpan da matha nurunu nhini-yu i

mere nuddurrayith nukun nuru kardu-yu ngarra mayern
nurulilinu-re-yu, mu nubankatnu da matha.
5 “I ngarra da town naruynemenu i ngarra thelput-
te narnerdinemenu-ka, marra-re-ka kanhi-wa murrinh
numarranu-yu kardu ngarra thelput parningkadhuknu-yu,
‘Ya. Yile neki-ka pirrananpenu pani.’
6 I kardu pathanpun ngatha ngarra da thelput nhini
parningkadhuknu-ka, nhini Yile neki-ka pirranpenu thath-
pirr pani kardu nhini-nu-yu. Mu kardu nhini ngatha mere
le puyunarranu marda ngarra pigunu ngatha-ka, nhini-
ka murrinh nuddunmangkarlnu murrinh nhini ngarra
numampirra-yu.
7 I ngarra thelput kardu pathanpun da matha narnepup-
nemenu i mere nukun nunnerdurrneme ngarra da
thelput ngamere-yu. I mi dhepdhep i kura ngarra
panarramutnemenu-ka nullath-da-nu-matha-neme nhini-
yu. Mange-ka patha-wa nhini-yu kardu mi dhepdhep
panarramutnemenu-yu, nhini-ka wurlk ngarra Yile neki
weyida nuyemananu nuru nhini-yu.
8 “I ngarra da town-te naruynemenu ngarra kardu le
puyunarranu, nhini-ka nullath-da-matha-neme-nu mi dhep-
dhep ngarra panarramutnemenu-yu.
9 I kardu matharr-wunngini pangu numankuwathane-
menu nuru patha i murrinh kanhi-wa numarranemenu-ya,
‘Yile neki-ka manta warda Pule ngala pinarranu thathpirr,
nhini-ka da mange ngarra nukunu da matha nariwaknu
nuru.’
10 “Mu ngarra da town narurtuynemenu nuru-ka i kardu
ngatha mere le puyunarranu marda ngarra pigunu ngatha-
ka, nhini-ka ngarra mayern pilampirdarri nanuneme i
murrinh-ka kanhi-wa numarrunemenu-yu ngarra kardu,
11 ‘Nga. Ngankuneme-ka murrinh mana-wa ngud-
dinarruyiththaneme murrinh thathpi ngarra Yile neki
nukunu wangu, mu nanki-ka murrinh mere da matha
nubinayepuptha. Nhini ngankuneme-ka me putek kanhi
ngarra me put pepe ngankuneme-ka nguyunungkumerur-
turlnemenu i da kanhi-ka ngunnardurr-warda-nemenu
ngankuneme-yu.’ I bere kardu nhini pubanankumangkar-
dunemenu i the warda pumabathnu Yile neki-ka mere
warda pirranpenu pani nhini-yu.
12 “I nga, murrinh kanhi manarranu,” Jesus kathu-
yu mampirra. “Kardu murntak pana nganaka ngarra
da nan Sodom pardidha-ka da wiye thathpirr pumedha
pardi. I da nakurl-te-nu kardu nhini-ka piramardatnu
kumparra warra ngarra Yile ngay, i nhini-ka da wiye
thathpirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu kardu pana

nimin ngarra mere le puyunarrunemenu-ya ngarra da town nhini naruynemenu-ya, nhini-ka da-ka wiye ngala thathpirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu da nakurl-te-yu ngarra piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki wangu-yu." Nhini-wa Jesus murrinh mampirra-yu kardu ngarra 72 nhini-yu.

Bere nhini thangunu kardu 72 nhini-ka da pana ngangka-re punniwattha i kardu murrinh parraninthelerrdha purni murrinh ngarra Yile neki nukunu, i kardu matharr-wunngini pumenpathadha purni patha da matha.

13 Bere Kangkarlmawu-ka murrinh warda mampirra ngarra kardu pangu da nan pardipuptha-yu da Korazin i da Bethsaida. Murrinh-ka kanhi-wa mampirra-yu, "Da-ka wiye thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu da ngarra Korazin i Bethsaida narnapup-yu. Mange ngala ngala menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye nhini-yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha merradha ngatha kardu pangu-nu ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka, kardu nhini-ka da mange wiye parniparttha-wa da murntak warra i denmardathintha warda thathpirr da mange wiye nhini ngarra pumebaththa purni-yu.

14 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu nhini-ka ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka da nakurl-te piramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu, i da-ka wiye pirrarranu kardu nhini-nu da nhini-nu-re-yu. Mu da-ka wiye ngala thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu ngarra niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu.

15 I nanki-nu ngarra da Capernaum narnapup ngarra kardu numemnungala numpan-ka Yile neki-ka pananpin-hithputhnu da ngarra thungku ngala wangu-yu. Ngay-ka mange ngala ngala deyida menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye ngarra numammath numpan-yu.

16 "I nga," Jesus-yu mampirra. "Kardu nangkal ngatha binarrayepupnu i murrinh manarrabathnu purru-ka kardu nhini deyida bingayepupnu ngay-yu i murrinh manga-bathnu purru-yu. Mu kardu nangkal ngatha mur-rinh panankamitnu nhini-ka ngay deyida wanku pang-ingkamitnu nhini-yu i Yile ngay ngarra wurdanngithuk ngay-ka pangkatmit-deyida-nu pi nhini-yu. Mampa-ya nuru warda," Jesus kathu-yu mampirra i wurdanpunthuk warda.

Kardu 72 Puddalath Ngarra Kangkarlmawu Warda
Matthew 11.25-27; 13.16-17

17 Bere nhini thangunu-ka kardu 72 nhini-ka puddalath
warda ngarra Jesus i le patha thathpirr warda punnidha.
I murrinh pumenadha pardi ngarra Jesus, “Pule, ku
ngepan wiye ngarra kardu panthingkadhuktha pardi-ka
ku ngiranmapuththa warda ngardi i pardinpirrdha warda
purni nhini-yu ngarra murrinh nhinhi ngumenhnhirdar-
rine ngurni.”
18 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Yu, ngay-ka bamkardu
ku karrath-yu pirtpirt da matha dimmat i mentharday da
kangkarl kathu nginipunh thu malarntath mani wurranma-
math.
19 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Ngay-ka nanhthi
lurruth ngala ngarra ngay wardarra ngamnarramut, i
nhini-ka bere ngatha nunnuthurrnu i nunnuwinhikatnu
ngarra ku pangkuy murlak i ku dalmarnti-yu, i nhini-
ka mere ngarra bananlele nukun ngarra wurlk Yile neki-
re numananu nuru-yu. I ku karrath-ka mere ngarra
mananmert nanki-yu, nhini-ka ngay wangu-wa nanhthi
lurruth ngala thathpirr ngempewal ngarra nanhthi lurruth
ngala nukunu ku karrath nhini-yu. I nanhthi lurruth ngala
ngay thangunu-ka berengunh ngamnarramut wardarra.
20 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki le patha
nardidha-ka nhini-ka ku ngepan wiye ngarra kardu pan-
thidha purni-ka niranmapuththa nardi-ya murrinh ngarra
thathpi nanki thangunu kathu-yu. Mu le thathpirr warda
nurunu nhini nanki-ka kardu ngarra Yile ngay nukunu
warda nhini-yu, i murrinh ngarra nanki-ka damnantilil
wardarra nanhthi ngarra buk nukunu, i nhini nanki-ka
bere matha wangu narninu ngarra da nukunu wangu-yu
da kangkarl-ya,” Jesus kathu-yu mampirra.
21 Bere da nhini-re ngarra kardu nhini puddamnalath
ngarra Jesus-ka, nukunu-ka le thathpirr dinidha ngarra
Ngepan Yile nukunu thangunu-yu. I murrinh warda
mamna ngarra Yile nukunu, “Yile, nhinhi da matha Pule
ngala thathpirr thim ngarra kangkarl i da putek kanhi-
yu. I ngay-ka ngamnhiriparl ngem nhini weyida da
mange ngarra nhinhi thampunkarr wardarra kardu pana
ngatha yida, mu mere thenkarrdha da mange ngarra nhinhi
kardu ngarra murrinh piyemam pumpan the pumammath
pumpan da terert. Yu Yile, nhini da matha mange marda
nanganart thim,” Jesus kathu-yu mamna.
22 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra
kardu, “Nga kardu. Yile ngay-ka murrinh wurnangat warda
ngatha banngiwerdi ngarra mukmuk ngay i nanhthi lurruth
ngala thathpirr damngamut. I kardu-ka mere thathpirr the
numangibath ngay-yu, mu Yile ngay da matha the thathpirr

kanthinngi. I ngana deyida mere nangkal the thathpirr
mabath Yile ngay-yu, mu ngay da matha wakal ngarra
nukunu-ya the nganthin nukunu pangu-yu. I ngay-ka kardu
ngamere deyida ngurdunthethithnu ngarra Yile ngay-nu-yu
kardu ngarra ngay mampunkarart-ya."
23 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme pirrim
ngarra kardu pulangay nukunu i mampirruneme peneme
da matha, "Nhini-ka patha-wa thathpirr nubamngingkar-
duneme ngay-yu Christ-ya wakal nukunu Pule ngala Yile
neki wurdanngithuk-yu.
24 Nankuneme-ka nubamngingkarduneme ngay-yu i nu-
bimngayepupneme murrinh thathpi ngarra ngay-yu. I
kardu murntak nhini ku prophet-ya i kardu pule ngala
ngala-ya nginipunh nhini deyida mani marda pumerttha
punni. Mu kardu-ka mere pubengingkardudha ngay-
yu i mere pubinangayepuptha ngay-yu," Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Kardu Ngamengka Mammanpi Kardu Jews

25 Bere kardu nugarn ngarra murrinh law Jews pigunu
wurdininthethiththa wurrini-ka dempirnturt warda i mur-
rinh wurdanthap ngarra Jesus-yu. I mamna, "Ya Pule.
Ngarra-wa mange ngamanu ngurru kanhi-yu kardu ngay
birnu-nu bere matha wangu nganinu-yu?"
26 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka thurdanpun-
thethith thurran murrinh law Moses nukunu nawa? I
ngarra-re-wa murrinh law nhini mam yibim-yu?"
27 "Kanhi-wa murrinh law-yu," nukunu kardu nhini
kathu-yu mamna ngarra Jesus-yu. "Marda thathpirr
pumartnu purru Yile neki, wunku marda-ya, i wunku
ngepan-ya i wunku nginipunh-ya i wunku mukmuk wanku.
I nginipunh neki deyida mani marda thumemnurt thurran
i thirrimnupe thurran nhini-ka marda pumanartnu purru i
pirranpe-deyida-nu purru kardu ngamere-yu."
28 "Yu, nhini da," Jesus kathu-yu mamna. "Mange nhini
thamanu thurru-ka i nhini-ka bere matha wangu birnu
thaninu."
29 Mu kardu nhini kathu-ka da the mabathnu purru
thangku kardu nimin marda manartnu purru-yu. I nhini-ka
murrinh deyida mamna ngarra Jesus, "Ya. Kardu ngamere
pana ngarra marda manartnu ngurru-ka kardu-ka wunku
ngamengka kama i kardu ngarra darrikardu ngay kama
marda manartnu ngurru-yu?" Dantharrpu kardu nhini
kathu-yu.
30 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnayith i mamna,
"Nga. Kardu nugarn nungardurr da Jerusalem thangunu

kathu i nadha dini wurdanthut da ngarra nan-nu warda wangu Jericho. Bere ngarra nukunu-re nadha dini-ka kardu darrarart-wunka kathu parnamnamanthip i pumangarnta i nanhthi purrkpurrk nukunu pardimatkuttha. I punni-battha pardi i pumpantalal da mana. I parnampart pangu da yungurrkurrktha.

31 “Bere nhini thangunu-ka ku yilarn ngarra da church ngala pangu Jerusalem thangunu kathu-ka wurrinidha wurdanthut ngarra mayern nhini da ngatha. Mu ngarra nukunu-re bamkardu kardu nhini yungurrkurrktha-ka nhini-ka panthikat pangu-re nadha dini.
32 I nhini thangunu-ka kardu numi deyida ngarra da church ngala thangunu wurlk medha kardi kardu Levite-ya wurrinidha wurdanthut ngarra mayern nhini da ngatha. I nukunu-ka bamkardu deyida kardu nhini yungurrkurrktha-yu i panthikat deyida pangu-re nadha dini-yu.
33 I nhini thangunu-ka kardu numi deyida wurrinidha ngarra mayern nhini da ngatha wunku ku tangki wanku. Nukunu kardu nhini-ka kardu ngamengka da nan-wa Samaria thangunu kathu. I nukunu deyida bamkardu kardu nhini yungurrkurrktha-yu i damnamardathin warda nhini-yu. 34 I bere wurrininadha pangu i mamparlak nanhthi oil i kura wine ngarra nanhthi lirrwi kumulung nanhthi punadhapnu yidingurr. I nanhthi strapping warda bannapak. I nhini thangunu-ka bannarripak ngarra ku tangki nukunu i mebertidha wurrini pangu warda wangu ngarra thelput ngala ngarra kardu da parnapup-ya. I kanthinnurdi i pangu da dirrapedha kardi.

35 “Bere da thipinhire nhini kardu nhini-ka ku mani damnamut ngarra kardu pule nhini ngarra da thelput ngala nhini meyittha dini. I murrinh warda mamna, ‘Nga. Ku mani kanhi nabathnu i kardu matharr-ngini kanhi thirrangapenu thani. Mu ngay-ka ngunungam warda ngem. Mu ku mani kanhi ngatha kunungingki-ka nhini-ka nakurl deyida ku ngampamutnu ngarra ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.’ ”

36 Nhini-wa murrinh niyithniyith Jesus wurdamnayith-yu ngarra kardu pana ngarra murrinh law wurdininthethiththa wurrini-yu. I murrinh warda mamna, “Nga. Kardu perrkenkuneme nawa purnelilidhaneme ngarra mayern nhini-yu i pubamkangkarduneme kardu nhini ngarra thu pumpanmat-yu. Mu kardu ngarra nimin kardu patha thathpirr wurrininadha-yu?”

37 I kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Kardu
pana nimin darrikardu marda-yu ngarra damnamardathin
i mammanpi, nukunu nhini darrikardu wurrininadha i
marda manganart-yu.”
I Jesus kathu-ka mamna deyida, “Yu nhini da. Mu nga,
nhinhi-ka mange-ka mangini nhini deyida mani thamanu
thurru-yu.”

Jesus Pangampirruruy Martha i Mary

38-39 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pumpankardurr-
warda-neme da nhini thangunu i da numi deyida-nu warda
wangu punnadhaneme. Bere parramkaruyneme da town
kunungingki i punnadhaneme da ngarra thelput piguna
Martha i Mary.
Bere nigunu Martha-ka nungammardale Jesus-yu. I
mamna, “Kagu, thanirdinu mi dhepdhep-nu.” Bere Jesus-
ka kanardi i kanawup. Bere nigunu Martha-ka mi warda
mewathawathadha kardi, mu nigunu Mary-ka wurrini-
nadha ngarra Jesus i kanawup pepe manta ngangka da
ngarra me nukunu, i binanayepuptha dini murrinh ngarra
wurdiniyiththa kathu dini.
40 Mu bere nigunu Martha-ka mi dhepdhep ter-
ert merruwathawathadhaneme kardi-yu mange nigunu-
yu, i kardu-ka mammardaraki-wa Mary-nu-yu mere
memanpidha-yu. I nhini nigunu-ka wurrininadha ngarra
Jesus i mamna, “Pule, munak ngay kanhi-ka kanamngi-
part mange ngay da matha mi manarruwathawathane-
menu ngani-yu. Mu nhinhi-ka murrinh nange-wa nigunu
mangimanpinu-yu.”
41 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Martha, Martha. Mere
thewerr nukun. Mu nga, mukmuk terert-ka mere nabath
thurru.
42 Mu da mange numi da matha thama thurru-yu,
mangini Mary kanhi mani mam dim-ya. Nigunu-ka mur-
rinh thathpi ngarra ngay da matha bimngayepup dim, i
nhini-ka mere ngarra nukun ngurduthuk ngay-yu.” Jesus
kathu-yu mamnge.

11

Jesus Wurdanpunkuyethithneme Murrinh Prayer-nu
Matthew 6.9-13; 7.7-11

1 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay nukunu-ka
pumpankardurr-warda-neme i da numi-nu warda wangu
punnedhaneme. I Jesus-ka dininangerrentha ngarra Yile
nukunu wangu. Bere ngarra nukunu-re murrinh damnarik-
erdek ngarra Yile nukunu-ka kardu numi pulangay nukunu

kathu-ka mamna, “Pule, thurdungankuyethithnuneme da mange pana ngarra Yile neki nukunu wangu ngenanger-rennuneme nginipunh John the Baptist mani wurdan-punkuyethithneme ngarra pulangay nukunu.”

2 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kanhi mani-wa murrinh nenangerrennemenu ngarra Yile neki-yu. Yile, nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i patha da matha. I nhinhi da matha nganhiriparlnu ngarni-yu. I nganki nganhidharrpunu thingarranu kardu Pule ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat warda ngatha.

3 I mi dhepdhep thangarramutmutnu thurru.

4 I thirranganmaputhnu da mange wiye ngumebaththa ngardi, nhini nganki-ka nguyenthekum warda da mange wiye ngarra kardu ngamere thangunu kathu pumengar-radha purni-yu. I nanganmanpinu murrinh ngarra nhinhi da matha ngumampabathnu ngarni ngarra ku karrath-te mangantullulnu-yu. I nanganyitnu thurru nganki-yu, nhini ku karrath-ka mere ngarra nukun manganbert. Murrinh-ka nginipunh nhini mani-wa nuddinayithnu nuru ngarra Yile neki-nu wangu,” Jesus kathu-yu mampirra.

5 “I nga, murrinh numi-yu,” nukunu kathu-yu mam-pirruneme. “Kardu numi ngatha ngarra nankuneme pununanu kama pi ngarra darrikardu nukunu ngarra da kalkkalk i murrinh mananu, ‘Ya, mi dhepdhep kathu thangamut.

6 Kardu pulangay ngay pangamngaruy marra kanhi da ngathparr thangunu kathu i ngay mi-ka mami-wa nukunu-nu-yu.’

7 I kardu darrikardu nhinhi-ka pimpakay ngarra inside thangunu kathu, ‘Nga, mere nangimaputh nukun. Ngay-ka nganthap wardarra nanhthi tuwa-yu i ngay i wakal ngay-ka ngarra da pit ngarrimkangime. I ngay-ka mere ngarra ngewirnturt nukun i mi dhepdhep mere ngampamut nukun.’

8 Bere kardu darrikardu nukunu nhini-ka mere ngarra kewirnturt i kanamut mi dhepdhep. Mu bere ngatha nukunu nhini padharrpu kama pani, nhini nukunu-ka kewirnturt i mi kanamut mi pana ngarra nukunu dantharrpu-yu.

9-10 “Nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Mange nginipunh murrinh nhini mani-ya nankuneme-ka bere ngatha wangu nadharrpununeme narne Yile ngay nan-hthi pana-nu narnamyeyma. I ngana deyida nanhthi nhini-nu nirawinhadhathnemenu nuru, i nhini Yile ngay-ka nanhthi-ka panarrungkardanuneme warda nhini-yu. Kardu bere matha wangu nadharrpununeme nuru Yile

neki, i nhini nukunu-ka nanhthi warda kanarrumutnu warda ngarra nankuneme-yu nanhthi pana ngarra da narramkadharrpuneme-yu?

11 “I nga nankuneme yile yile,” Jesus-yu mampirra. “Wakal nankuneme ngatha kanankudharrpuneme ku ngurlmirl-nu, nankuneme-ka mere narramutneme-mani-wa ku pangkuy-yu, wurda.

12 I ku tumtum-nu ngatha kanankudharrpuneme-ka nankuneme-ka mere ngarra kama mani narrumutneme ku nan-yu nawa dalmarnti, wurda.

13 Kardu nanki-ka mere patha thathpirr nuru mu nanki-ka the-wa numammath mi dhepdhep patha da matha narrampirramut-yu ngarra wakal nanki-yu. Mu Yile neki-ka patha thathpirr-wa nhini-yu, nhini nukunu-ka da kangkarl kathu nanhthi patha thathpirr damnarramutmut wurran nhini-yu. I nukunu ngatha nadharrpu ngarra Ngepan nukunu-nu paninannginirdinu-ka i nhini-ka panar-ramutnu warda nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus i Ku Karrath
Matthew 12.22-30,43-45; Mark 3.20-27

14 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungammaku ku ngepan wiye ngarra kardu nugarn thangunu kathu. Ku ngepan wiye nhini-ka murrinh bunidhapeptha wurrini kardu nhini-yu. Mu ngarra nukunu-re Jesus nungammaku ku nhini-ka, kardu nugarn nhini-ka murrinh deyida kardinger-rentha. I kardu wurnangat-ka pumemnamardat warda nhini-yu.

15 Mu kardu ngamere murrinh pumerradha punni, “Awu, nukunu Jesus-ka ku karrath kathu damnamut nanhthi lur-ruth ngala pana-yu i da-ka nhini weyida pirrimpunmaputh wurran ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu kathu-yu.”

16 I kardu ngamere-ka pubuythaptha mana-wa Jesus-yu i parrantharrpu da mange ngala-nu pamanu wunku lurruth ngala ngarra pule ngala Yile neki thangunu-yu.

17 Mu Jesus-ka bangampunmarde i murrinh warda mampirra, “Nga kardu. Kardu darrikardu ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek-wa nhini-yu. I kardu darrikardu manta ngatha kuyuthuk kuru-ka nhini-ka kardu kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I kardu-ka mere warda lurruth parnenungime, i mere warda mitmit parnenungime nhini-yu.

18 I mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirranmaputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha

parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha ku ngepan
wiye wiye kirranmaputh kurru-ka nhini peneme-ka mere
warda mitmit karnenemenu, i mere warda lurruth ngala
karne-nukun-neme, wurda da matha warda. I peneme-ka
kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu."
19 "Nankuneme numamkaneme-ka ku karrath kathu nan-
hthi lurruth ngala ngarra nukunu damngamutmut wurran
ngarra ngay ku ngepan wiye wiye-nu ngarrimpunmaputh
ngurran-yu. Mu nga, murrinh kanhi nganankudharrpune-
menu, kardu nangkal nimin nanhthi lurruth ngala dam-
pirramutmut wurran kardu ngarra nankuneme ku ngepan
wiye wiye-nu pibimpunmaputh pumpan-yu? Nganaka,
nangkal nhini-yu? Yile neki nawa nanhthi lurruth ngala
dampirramutmut wurran-yu? Mu nhini nankuneme-ka
murrinh narrampirrayirrart ngarra ngay-nu-yu numamn-
ganeme ku karrath kathu nanhthi lurruth ngala damnga-
mutmut wurran-yu.
20 Mu nga. Ngay-ka ngarrimpunmaputh ngurran ku
ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu, nhini
ngay nganthin ngurran-ka ku ngepan lurruth ngala ngarra
Yile neki thangunu kathu-wa. Nanhthi lurruth ngarra ku
karrath nukunu-ka wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka the-
wa numabathnemenu Yile neki kardu Pule ngala wardarra
dimpirra kardu ngarra nukunu-yu.
21 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Kanhi-wa murrinh
numi-yu. Kardu lurruth ngala wunku thamul wanku-ka
dirranganpe kanam thelput nukunu i nanhthi purrkpurrk
nukunu-yu. I mere nangkal ngadha mangkardap nanhthi
purrkpurrk nukunu-yu.
22 Mu kardu lurruth ngala thathpirr ngatha meninthatha
kardu nhini-yu i kardu nhini-re kathu kawarl, nhini-
ka thamul nukunu ngarra wurdiniyemittha wurrini-ka
mamakutnu warda i nanhthi purrkpurrk nukunu wanku
mangkardarrarartnu i marrayerryerrnu warda ngarra
kardu darrikardu nukunu," Jesus kathu-yu mampirra.
23 "I nga numi-yu. Kardu nangkal ngatha mere kan-
giriwak kurru ngarra ngay, nhini nukunu-ka mere marda
thathpirr mangert kurru. I ngana deyida kardu ngatha
mere kunperr kurru kardu ngarra ngay-nu, kardu nhini-
ka bannganthalang warda-wa nhini-yu ngarra ngay wangu-
yu."
24 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Ngarra
ku ngepan wiye thangunu kardu kanampart-ka, nhini-ka
nungawat dim da ngarra demtumtum ngarra kura makura
i da-nu dirranganpinhadhath tharra. Mu mere ngatha
bardurt da-yu nhini nukunu-ka murrinh warda memnu

mange nukunu, ‘Aa yu. Ngay-ka ngurdinawurlnu kardu
pangu deyida ngarra nganampart i nganinginirdi-deyida-
nu.’
25 Bere nhini thangunu-ka wurdamnawurl pangu deyida
i bangarnurt kardu nhini da ngatha-ka watmam warda i
patha da matha kanam kardu nhini-yu.
26 Bere ku ngepan wiye nhini-ka mampirrukayneme ku
7 deyida kathu i ku-ka ku wiyenpun thathpirr nhini-yu.
I ku-ka parnamkanginirdi-warda-neme kardu nhini-yu i
da warda parnamkapupneme. I nukunu kardu nhini-ka
kardu wiye thathpirr warda wurran kardu nhini-yu, mu
da marra-re-ka kardu nhini-ka wiye kunungingki da matha
wurrinidha-yu.”

27 Bere ngarra nukunu-re Jesus diningerren-da-dha-
ngatha-ka kardu palngun numi dimnakay ngarra kardu
wurnangat thangunu kathu. I mamna, “Nga. Kale nhinhi-
ka le-wa kani nginipunh pana-yu wakal nugarn thirrim
pana mani-yu.”
28 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Yu, mu kardu nangkal
ngatha binayepup murrinh ngarra Yile ngay i murrinh
manabath-ka nukunu nhini-ka le-wa thathpirr kurru nhini-
yu.”

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala Pamanu
Matthew 12.38-42; Mark 8.12

29 Bere kardu wurnangat nimin-ya puyenawerrdha punni
ngarra Kangkarlmawu. I murrinh warda mampirra,
“Kardu wurnangat warda ngatha kardu wiyenpun i mere
thathpirr pumanabath puru murrinh ngarra thathpi Pule
ngala Yile neki-yu. Kardu-ka parramngidharrpu da mange
ngala-nu ngamanu wunku lurruth Pule ngala Yile neki
wanku. Da murntak warra nganaka Yile neki kathu da
mange ngala mamna ngarra kardu prophet murntak nhini-
nu-ya Jonah. I da mange ngala mangini murntak nhini da
matha pubangkardu-deyida-nu.
30 Yu, kardu nhini-wa Pule ngala Yile neki manthibirnu-
yu ngarra ku ngurlmirl ngala thangunu-yu. I nhini
kardu pangu Nineveh-ka the-wa pumebaththa punni Pule
ngala Yile neki-ka ngala-wa thathpirr. I mange nginipunh
nhini deyida mani ngay, kardu ngarra da kangkarl kathu
ngurdamnarrathut-ka nhini Yile neki deyida mangiyibirnu-
deyida-nu, i kardu pubamngingkardunu-yu.
31 I kardu muthingka pana nganaka da nan thangunu
kathu Sheba. Da murntak warra nigunu nadha dini

da ngathparr nhini thangunu kathu i murrinh-nu bi-
nanayewuptha dini murrinh ngarra nukunu nan-ya King
Solomon, kardu nukunu nhini-ya ngarra murrinh mukmuk
ngala kanthidha wurrini. I da nakurl-te nigunu wanku
kumparra warra pirramardatnu ngarra Yile neki i kanhi-
wa murrinh manarranu da nhini-nu-re-yu, 'Nanki-ka mere
ngadha narniparttha da mange wiye ngarra numebaththa
nardi, nhini nanki-ka ngarra da thungku ngala da matha
nurunu-yu.' Nigunu kathu-yu manarranu. Yu, nukunu
ngalantharr nhini King Solomon-ka kardu ngala-wa, mu
kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr
dimpewal ngarra nukunu nhini King Solomon-yu." Jesus
kathu-yu mampirra.

32 "I nga. Da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda
ngatha niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki,
kardu nhini deyida wanku ngarra da nan thangunu-ya
Nineveh pardipuptha-ka ngarra Yile neki deyida kumparra
warra piramardatnu. Kardu nhini-ka murrinh pubim-
nayepup i murrinh pumamnabath ngarra ku prophet nhini-
ya Jonah murrinh merradha wurrini. I nhini kardu-ka
daninmardathintha warda kardi da mange wiye thangunu
pumebaththa pardi i parnampart warda nhini-yu. Mu da
nakurl-nu-re-ka kardu nhini kathu-ka murrinh pumanar-
ranu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange wiye
ngarra numebaththa nurni nhini Yile neki-ka ngarra da
thungku ngala warda wangu purdunanthuknu.' I nga, mur-
rinh kanhi manarranu, kardu ngalantharr murntak nhini
Jonah-ka kardu ngala-wa nukunu-yu, mu kardu nugarn
numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal
ngarra nukunu Jonah-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Nanhthi Kamarl-nu
Matthew 5.15; 6.22-23

33 Bere nukunu Jesus-ka murrinh numi warda mampirra,
"Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu i
kurdungath warda nhini-yu. I nukunu-ka mere deyida
bupak pepe ngarra pakit-yu, wurda. Mu nukunu-ka
kangkarl da matha mamkale i thungku-ka parlarrangnu
pintha. I kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-
ka nhini-ka thungku nhini warda pubangkardunu.

34 I nga. Nanhthi kamarl ngarra nanki-ka mangini
thungku layit mani-wa nhini-yu ngarra ngepan nanki-nu-
yu. Nanhthi kamarl ngatha da patha-nu numpanmirlbirl,
nhini-ka nanhthi ngepan-ka tarangka da matha palar-
rangnu pani nhini-yu. Mu kamarl ngatha da wiye-nu

numpanmirlbirl-ka, nhini ngepan-ka da ngarra thipmam
binhi mani-wa narnam nhini-yu.
35 I nga. Murrinh thathpi ngay-ka mangini thungku
damlarrang deyida mani ngarra nginipunh nanki-nu-yu.
Nhini-ka mere nangingkamit nukun murrinh ngarra ngay-
yu i nhini-ka mere warda thipmam binhi nurunu nhini-yu.
36 Mu nga. Murrinh thathpi ngay numangabathnu ngatha
nuru i nurdungayemitnu ngatha nuru-ka nhini-ka mere
warda thipmam binhi nurunu nhini-yu. Mu nhini nanki
da ngarra patha da matha nurunu.”

Jesus Mampunmardawerr Ngarra Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Punni
Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 20.45-47

37 Bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh
dampirrarikerdek-ka kardu nugarn kardu Pharisees-ya
dantharrpu Jesus mi dhepdhep pulathnu ngarra thelput
nukunu wangu-yu. Bere Jesus i kardu nhini-ka pangu
warda wangu naninthadha dini ngarra thelput kardu
nhini da nukunu. Bere kanamninthardi i mi warda
dinininthamurrktha wunku kardu Pharisees ngamere
wanku-yu.
38 Bere kardu nugarn nhini kathu-ka bemkabatnintha
ngarra Jesus-yu nhini-ka mere menanumapurldha warra
ngadha mange ngarra nukunu-yu da ngarra mange murn-
tak kardu ngarra nhini Pharisees pumedha punni-yu.
39 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nanki kardu Pharisees-
ka kardu bere matha wangu numemnupurl numpan nan-
hthi nginipunh nanki-yu. Mu marda ngarra nanki-ka nan-
hthi wiye ngala thathpirr nanthin numpan i wertnumarnti-
wa nhini-yu.
40 Nanki-ka kardu mere ngadha the thathpirr numabath
nuru. Pule ngala Yile neki-ka nanhthi nginipunh ngarra
nanki mampatha i nanhthi marda ngarra nanki deyida
wanku mampatha.
41 Nhini-ka mere nukun kardu wertnumarnti nuru mu
nanhthi narramutmutnu nuru ngarra kardu mananhthi-
wunka i nhini-ka nginipunh ngarra nanki-ka tarangka
warda nhini-yu.
42 Nanki kardu Pharisees-ka mere le nukun nuru. Nanki-
ka mi ngarra kadin thangunu kathu mi kunungingki nar-
ramnamutmut numpan ngarra Yile neki-yu. Mu nanki-ka
mere thathpirr marda numart nuru Yile neki-yu i mere
mange patha nururra ngarra kardu-yu. Mange-ka patha-
wa nhini-yu nanhthi narramnamutmut numpan ngarra Yile
neki-yu, mu da ngala thathpirr-ka marda numartnu nuru
Yile neki-yu i da mange patha nururranu ngarra kardu-yu.

43 “I ngana deyida,” Jesus kathu mampirra. “Nanki
kardu Pharisees-ya mere le nukun nuru. Ngarra da church
mana narnardi-ka nhini-ka le-wa numpan nhini-yu nar-
nawup ngarra da chair patha-patha-yu ngarra kumparra
wurrankadhuk-yu. I nanki-ka le numpan numpannilili
pana ngangka-re ngarra kardu wurnangat pirrimkadhuk
i nhini kardu-ka pirananthenhthenhnu warda nhini-yu i
panantiparlnu warda parni nhini-yu.
44 “I ngana deyida mere le nukun nuru. Nanki-ka
nginipunh kardu patha mani numemnurart numpan mu
marda nanki-ka wiye thathpirr-wa i da mange wiye pan-
gannanka pumpan ngarra kardu wurnangat-yu.”
45 Bere kardu Pharisees kardu numi-ya mamna warda
ngarra Jesus-yu, “Pule, nhinhi-ka kardu thannganka mpa
thanam-ya.”
46 Mu Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nanki ngarra
murrinh law nuddanpunthethith numpan-ka mere le
nukun nuru nhini-yu. Nanki-ka nungannarriral numpan
ngarra murrinh law nhini-yu. Nanki-ka murrinh law
ngamere deyida numampatha numpan i kardu numam-
punnilil numpan murrinh pumanarrabathnu puru-yu i da
tetemanthay da matha narrampirramutmut numpan-yu.
Mu nanki-ka mere deyida numenumabath nuru murrinh
law ngarra nanki ngatha-yu.
47 “I ngana deyida mere le nukun nuru nhini-yu. Kardu
ngalantharr murntak nanki-ka da murntak warra pun-
ninthuktha punni kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile
neki puddanarrayiththa punni. I nanki-ka da mintilbith
pana ngarra pubenmirrbirrdha punni-ka da lelunh da
matha numampatha numpan i niranganpe numpan da
nhini-yu.
48 Kardu ngalantharr nanki-ka thu punninthuktha punni
kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki pudda-
narrayiththa punni i nhini nanki-ka niranganpe warda
numpan da mintilbith pigunu-yu. Nhini nanki-ka le-wa
numpan kardu thu punninthuktha punni-yu.
49 Nga. Da murntak warra-ka Yile neki murrinh kanhi-
wa mam-yu, ‘Ngay-ka ngurdurradhukthuknu ngurru kardu
nugarn-yu ngarra kardu Jews-nu-yu i murrinh thathpi ngay-
ka puddurrayithnu puru-yu. Mu kardu Jews-ka punthuknu
puru kardu ngamere nhini-yu i yidingurr parramutmutnu
puru kardu ngamere-yu,’ mam nukunu Yile neki kathu-yu.
50-51 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu
ngalantharr murntak nanki-ka thu punninthuktha punni
kardu nugarn pana ngarra Yile neki wurdininthukthuktha

dini-yu. Kardu marra-re thangunu kathu nukunu nan-wa
Abel i ngarra da nukunu da mana Zechariah kardu ngarra
nanki-ka thu punninthuktha punni kardu nhini-yu. I ngay
murrinh manarranu-ka Yile neki-ka punantirdanu nanki
kardu pana ngarra birnu narnam kardu pana-nu kardu
ngarra darrikardu nanki thangunu punninthuktha punni
kardu nhini-ya. Nukunu nhini Zechariah-ka pumpanmat
ngarra murrinh church ngala da matha da manta ngangka
da ngarra ku pinnangamnapek pibim Yile neki-nu-yu.

52 "I ngana deyida," Jesus kathu-yu mampirra. "Nanki
ngarra murrinh law nuddanpunthethith numpan-ka mere
le nukun nuru nhini-yu. Nanki-ka mere thathpirr nud-
dunthethith nuru murrinh law-yu. Mu nanki-ka numpan-
punpengkaywuy numpan kardu-yu i narrampirradhawup
numpan kardu-yu da mange ngarra Yile neki nukunu the
pumabathnu-yu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus mampirra
ngarra kardu Pharisees-ya. I nhini thangunu-ka kanampun-
part warda i nungardurr pangu warda wangu.

53-54 Mu kardu nhini-ka parramnarithi warda ngarra
Jesus-yu. I nhini thangunu kardu Pharisees nhini-ka bere
ngatha wangu murrinh parranidharrpudha punni ngarra
Jesus-yu kardu bere matha mana wangu-wa perrengurrad-
haththa puyi nukunu-yu i murrinh perrenakthuktha mana-
wa puyi i kardu warda pumertadha i puyibattha nhini-yu.

12

Yile Neki Dirrangannhipe Wurran
Matthew 10.28-33; 12.32; 10.19-20

1 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat puyem-
perr ngarra Jesus-yu. Kardu-ka wurnangat nimin-ya i
nanhthi me-ka punnanumethurrthurrdha-wa punni. Mu
da marra-re warra ngadha-ka Jesus-ka wurdampirruyith-
neme ngarra pulangay nukunu, "Nga peneme," mam-
pirruneme. "Thawath wangu nururrunemenu kardu
Pharisees-yu kardu pana ngarra murrinh law puddannan-
thethith pumpan-ya. Kardu nhini-ka patha-wa pumem-
nurart pumpan mu kardu-ka kardu wiye-wa nhini-yu. I
parrampunpinhingkayit pumpan da ngarra wiye wangu.
Nhini-ka thawath da matha wangu nururruneme i mere
nankuriwak-nukun-neme nuru kardu nhini-yu.

2 "Mu nga. Kardu thangku ngatha mange nhini pinu-
mardarriwupnu parni ngarra mange pumanarranemenu-
ka, nhini-ka da nakurl-te warda the pumabathnu kardu
wurnangat warda ngatha ngarra nukunu Yile neki-re warda
manmardarripurlnu.

3 I murrinh dederrk pana ngarra kardu namam numpan
da ngarra thipinhi-ya i murrinh ngarakngarak numpan
ngarra thelput nganamarda nhini da nakurl-te-wa kardu
wurnangat warda ngatha pubiyepupnu murrinh nhini
pilampirdarri da matha.
4 I nga peneme. Ngay-ka manarrunemenu
mere nukun nenkumanhamneme kardu pana
ngarra thu punankuthuknu-ngatha-neme-yu. Kardu
punankuthukneme-ka nginipunh da matha, mu kardu
nhini-ka mere ngarra kunankubatneme nukun nanhthi
ngepan ngarra nankuneme-yu.
5 Mu Yile neki da matha nemanhamnemenu nuru-yu,
nukunu da matha kardu mani pirranputhnu ngarra da
thungku ngala wangu, da nan Hell, nanhthi nginipunh-
ya i nanhthi ngepan wanku. I nhini ngay-ka mamnanku-
mardawerrneme nankuneme-ka numerrdharrnu nukunu
da matha nemanhamneme nuru-yu.

6-7 "Nga, ku murrirrbe purrkpurrk nganaka, ku-ka
ngathayida-wa nawa? I ku ngatha thelim nuyemanu-ka
nhini ku mani wakal da matha numart. Mu Yile ngay-ka
the kanthin ku terert nhini warda ngatha-yu. I ku numi
ngatha buybat i kupup nhini nukunu-ka the kanthin ku
murrirrbe nhini-yu. I nanki deyida wanku the kanthinnan.
I thangku numa ngatha nanhthi pemarr ngarra pelpith
nanki nanthin numpan-ka the deyida kanthin nukunu Yile
ngay-yu. Nhini ngay murrinh manarranu-ka mere nenham
nukun nuru, nanki-ka ngala thathpirr nimpunpewal ngarra
ku murrirrbe-yu.

8 "I nga. Nubingayepup-kathu-neme," Jesus kathu-yu
mampirruneme. "Nankuneme-ka kardu ngay-wa. I kardu
ngatha murrinh nuyemarranemenu nuru nankuneme-ka
ngarra ngay da matha narramngiriwakneme numpanka,
nhini ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka nganir-
ratharrmunu ku angel pangu parnam ngarra da Yile ngay-
yu.
9 Mu kardu nangkal ngatha ngarra kardu ngamere-nu
wangu murrinh kanhi marranu, 'Ngay-ka mere ngariwak
ngurru Jesus-yu.' Nhini ngay kardu darrikardu nanki
thathpirr-ka murrinh nhini deyida wanku nganirrathar-
rmunu ngarra ku angel-yu, 'Kardu pana-ka kardu mere
thathpirr ngarra ngay nukun pana-yu.'
10 I kardu ngatha murrinh mangirdarrithak ngarra ngay-
ka, Yile ngay-ka kunumaku mani-wa da mange wiye nhini-
yu. Mu kardu ngatha murrinh mardarrithak ku ngepan
patha Yile ngay nukunu, nhini Yile neki-ka mere ngarra

kirramaputh i mere ngarra kuymayekum da mange wiye
nhini-yu, wurda da matha nhini-yu.
11 “I nga. Ngarra kardu-re purunankungawurtnemenu-ka
i murrinh court wangu pumanankubertinuneme-ka nhini-
ka mere numerrungkumardawerr-nukun-neme murrinh
pangu wangu ku pule ngala-ngala numarrunemenu-yu.
12 Mu ngepan Yile ngay nukunu-ka manankudhawiyith-
nuneme murrinh thathpi ngarra numarrununeme-yu,” Je-
sus kathu-yu mampirruneme.

Murrinh Ngarra Kardu Nanhthi Mamngurruthputh

13 Bere kardu nugarn numi kardu ngarra wurnangat
thangunu kathu mamna ngarra Jesus, “Ya pule. Ngarra
yile ngay-re yibimpup-ka ngathan ngay-ka mangankut nan-
hthi purrkpurrk ngarra nukunu mamngarruwekurrk-yu.
Mu ngathan ngay nananu mangayerrnu kathu nanhthi
purrkpurrk ngamere-yu.”
14 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ya, nhini-ka mere da
mange ngay mananu-yu. Mu kardu pule numi nananu da
mange nhini-nu mampayerrnu-yu.”
15 Bere Jesus kathu-ka mampirra warda ngarra kardu
wurnangat nhini, “Nga kardu. Thawath wangu i mere
numangurruthputh nuru nanhthi purrkpurrk-nu-yu i ku
mani. I mere mawumawu nuru nanhthi-nu-yu. Nhini
nanki-ka mere warda nukun le nenumut nuru nanhthi
terert nhini numabath nuru-yu. I mere ngarra narnibirnu
nukun nanhthi pana nanthinkadhuk numpan da bere
matha wangu-yu, wurda.”
16 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith, mur-
rinh mampunkardarrath-ya, i mampirra, “Murrinh kanhi
ngurdinarrayithnu-ka kardu nugarn ngarra nanhthi wur-
nangat mebaththa wurrini nanhthi purrkpurrk-ya. I mi
kadin ngala wanku mebaththa dini i mi terert da matha
wurdinirurturttha dini.
17 “Bere mange nukunu memnu, ‘Da thelput ngamere
ngay-ka kunungingki-wa i da ngalthe mi dhepdhep nukun-
yu ngarra mi kadin ngay thangunu ngarrimkutkut-yu. Mu
ngarra-wa da burdurdinu ngirra mi wurnangat-darri kanhi-
yu? 18 Aa berengunh, the warda nganthin,’ memnu.
‘Thelput kunungingki-ka bawirtpirtnu ngurru i thelput
ngala ngala thathpirr warda barderdenu ngurru i mi
dhepdhep terert warda ngatha burdurdinu ngurru nhini-
yu i bemardarrnu ngurru i nanhthi purrkpurrk ngamere
deyida wanku.
19 I nhini thangunu-ka menunu mange ngay. Aa, ngay-ka
mi terert da matha nganthin ngem i nanhthi purrkpurrk

deyida wanku nganthin ngem. Ngay-ka mere warda wurlk
ngamanu ngurru da kurran kanhi wangu-yu. Mu ngay-ka
bere matha wangu bangiyuknu pani nhini-yu. I ngay-ka mi-
ka nganimurrknu i kura nganigurdugurduknu i le da matha
nganinu nhini-yu,' nukunu nhini-yu memnu.
20 Mu Yile neki-ka murrinh mananu ngarra kardu nhini-
yu, 'Nhinhi-ka kardu pelpith wiye-wa. Thipinhi marra-
ka nhinhi-ka thupup-wa-nu. I mi terert pana i nanhthi
purrkpurrk nhinhi demmardarr thim i namngurruthputh
thim-ka nhini-ka nawekurrk da-nu matha nhini-yu.' "
21 Bere murrinh nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra
ngarra kardu, "Nga kardu. Mere numangurruthputh nuru
i nubemardarr nuru mi i nanhthi purrkpurrk-yu mangini
kardu nhini mani-yu. Nukunu kardu nhini wurdanayemit-
tha wurrini-ka mi i nanhthi purrkpurrk nukunu da matha, i
Yile neki-ka mere menanabirldha. Mu kardu nukunu nhini-
ka yibimpup-wa nhini-yu. Nhini nanki-ka mere nukun
numarart nuru kardu nhini-yu, mu ngarra Yile neki da
matha numenabirl nuru-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Mampirra Yile Neki Pirranpenu Purru
Matthew 6.19-21,25-34

22 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra
pulangay nukunu i mampirruneme, "Nga, mere
nenuwerrneme ngarra mi dhepdhep wangu-yu i nanhthi
purrkpurrk. Mu Yile ngay da matha pirranankupenuneme
purru-yu.
23 Nankuneme-ka kardu-wa thathpirr mu mi i nanhthi-ka
kunungingki-wa.
24 Nga, ku wak nganaka? Ku-ka mi mere kubabirr kuru
mi kamarl. I mere kuddururturt kuru mi dhepdhep i
mere kubarartal i mere kubemardarr kuru mi-yu ngarra
thelput, wurda da matha nhini-yu. Mu Yile ngay-ka
dirranganpunpe kanam ku nhini-yu i mi dampirramutmut
wurran. Mu nankuneme-ka kardu-wa pana-yu i ngala
thathpirr, mu ku wak-ka mere kardu nhini-yu nhini Yile
ngay-ka pirranankupenemenu purru nankuneme-yu.
25-26 Nga. Mere nangkal ngadha da pirdithme panibir-
nunu ngarra da putek kanhi-yu penewerrnu ngatha pani
da mange nginipunh nhini wangu-yu wurda, mere niyema-
nukun-neme nuru nhini-yu. Nhini-ka mere nenuwerrneme
nuru mi dhepdhepnu-yu i nanhthi kaligu-nu-yu i nanhthi
purrkpurrk-nu-yu.
27 "Nga, nubangkardu mi purripulawa purrkpurrk pangu
kurrankadhuk-yu. Mi-ka mere wurlk kuyema kuru i

nanhthi kaligu mere kawarl karni nanhthi pangu pub-
uyrdurdinu, wurda. I mi pangu-ka lelunh da matha
dimpunpewal ngarra nanhthi kaligu ngarra King Solomon
banardurdidha wurrini nanhthi kaligu murruwurlngka
nimin-ya da murntak warra-ya. 28 Yile neki-ka mamlelunh
mi purripulawa terert warda ngatha, mu mi-ka mere
pirdith i demmugarl. Marra kanhi-ka mi kibimkadhuk,
mu thipinhire-ka mi-ka demmugarl warda, i kardu-ka
niraputh warda mi nhini-yu. Mu Yile neki-ka lelunh da
matha mampatha, i nhini-ka nanki deyida pirrananpenu
purru nanhthi-nu nubuyrdurdinu nuru nhini-yu. Nga,
mi i nanhthi-nu ngatha nerrewerr numpan-ka nhini-ka
nuddamnayemit kunungingki da matha ngarra Yile neki-
nu. Mu nuddunayemitnu thathpirr nuru ngarra nukunu.
29-30 Mere nenuwerrneme nuru mi dhepdhep-nu-yu i
kura-nu-yu nhini-ka Yile ngay-wa panarramutmutnuneme
purru nhini-yu. Nukunu-ka the kanthinnankuneme ngarra
mi mami narnamkaneme i nanhthi mananhthi nar-
namkaneme. Mu kardu pana ngarra Yile ngay mere the
kumabath-ka bere matha wangu perrewerr pumpan mi-nu
i kura.
31 Mu nankuneme nenawerrneme nuru-ka Yile ngay da
matha nukunu. I nukunu da matha marda numartnuneme
nuru-yu i da mange nukunu da matha nariwaknemenu
nuru-yu. I kumparra nubupaknemenu nuru-yu i nhini-
ka mi i nanhthi-ka panarrumutmutnu-warda-neme purru
nhini-yu.
32 “Nga. Nankuneme-ka kardu ngay-wa nhini-ka mere
nenhamneme nhini-yu. Yile ngay-ka ku Pule ngala
nankuneme-wa i nukunu-ka marda mangannankurtneme
wurran dirrangannankupeneme wurran.
33 Nanhthi purrkpurrk-ka mere nubemardarrneme nuru,
mu narrumutmutneme nuru ngarra kardu mananhthi-
wunka. Mange nginipunh nhini mani-ya nariwakneme
nuru ngarra mange Yile ngay wangu i nhini nukunu-
ka nanhthi patha warda bunarrupaknemenu ngarra da
nukunu wangu-yu. I nanhthi nhini-ka bere matha wangu
pingkadhuknu da ngarra Yile ngay wangu-yu. I kardu-ka
mere nangkal darrarart kurru nanhthi nhini i ku wungki-
ka mere kulath nukun nanhthi nhini-yu.
34 I nankuneme ngatha mangini nhini mani nubemar-
darrnuneme nuru da kangkarl-ka, nhini nankuneme-ka
marda numartnuneme nuru pangu da matha narnenuneme
ngarra da Heaven.” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Wurdanpunthethith Ngarra Purdiwurlnu Da Putek

Ngala Kanhi
Matthew 24.45-51

35-40 Bere Jesus-ka wurdampirrayith warda murrinh ngarra nukunu deyida kathu purdiwurlnu ngarra da putek ngala kanhi. Murrinh-ka kanhi-wa mampirra-yu, “Nga. Kardu pule ngala wurrinidha mi dhepdhep-nu kardu ngarra perrkenku-nu marrit mamngintha. Mu ngarra thelput nukunu-re kanampart-ka kanhi-wa murrinh mampirruneme ngarra kardu nukunu wurlk pumenadha punni-yu, ‘Nga peneme. Nankuneme-ka kanhi da nenga-mardamardaneme. Ngay-ka nakurl ngurdiwurlnu thipinhi deyida da kalkkalk kama.’

“Bere kardu ngarra pule ngala nhini-re wurdawurl-ka nukunu-ka panmat ngarra tuwa i kardu ngarra nukunu-ka tuwa pumamnadharlneme. I kardu pule ngala nhini-ka le warda kardidha nhini kardu ngarra nukunu-ka pinamardamardadha-weyida-neme nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu kardu pangu pinamardamardadhaneme nukunu-nu-yu. I nhini pule ngala nhini-ka mi dhepdhep warda mampathawatha i dampirrumutneme kardu ngarra nukunu. Nginipunh nhini mani-ya nanki-ka nuyungamar-damardanu ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-nu ngurdiwurlnu da ngarra putek ngala kanhi deyida. Nanki-ka mere the numabathnu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu. Mu ngurrunu kathu-ka ngarra da pana ngarra nanki mere manankulkulnu pi ngay-nu.

“Nga. Kardu darrarartka nganaka. Nukunu-ka purrunu pangu ngarra thelput ngarra kardu-re mere mankulkulnu pi i mangkardap warda nanhthi karnabuy-nu. Mu kardu ngatha mankulkul ki-ka kardu darrarartka nhini-nu-yu, nhini-ka kardu-ka kiranginikat warda kardu nhini-nu-yu i kubumadhap warda darrarart nhini-yu ngarra thelput nukunu-yu. Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka mere the numabathnu minthire ngay ngurrunu kathu-yu, nhini nanki-ka niranginginikatnu i nuyungamardamar-danu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Kardu Nugarn Murrinh Mamnabath Pule Nukunu i Kardu Numi Mere Murrinh Menabaththa Pule Nukunu

41 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Nhinhi-ka murrinh pana murrinh ngankuneme da matha kama thurdamngarrayithneme-yu? I kardu wurnangat-nu kama thurdamngarrayith-yu?”

42-43 Mu Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mam-pirra kardu pana ngarra wurlk patha mamna wurran ku

pule ngala nukunu-nu-ka nginipunh kardu kanhi mani-wa.
"Nga. Kardu pule ngala-ka memmangkart kardu ngarra
wurlk thangunu kathu pumenadha punni thelput ngarra
nukunu pirranapenu pi i kardu pule parethbathnu kardu
pule pirranu ngarra kardu nukunu. I nhini thangunu kardu
pule ngala-ka nungardurr pangu warda wangu da ngarra
numi-nu. I kardu pule numi ngarra darntethbath-ka thelput
dirranapedha kardi-yu i wurlk danirramutmuttha wurrini i
mi dhepdhep danirramutmuttha kardi ngarra kardu nhini-
yu. Nukunu kardu-ka kardu patha-wa. Bere da nakurl-
te kardu pule ngala nhini-ka wurdawurl deyida kathu i
bamkardu kardu pule numi-yu da mange patha wurrinidha
i nhini-ka le warda kardinadha kardu pule ngala nhini
kathu-yu.
44 Bere kardu pule ngala nhini-ka banpak warda kardu
pule numi nhini-yu nanhthi terert ngarra nukunu pir-
ranapenu pi-yu."

45 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Mu kardu nhini
murrinh kanhi ngatha midha, 'Yaa, kardu pule ngala
pangu-ka da pirdithme kanarnum-ya. Ngay-ka kardu mere
mange patha marrabathnu ngi kardu ngarra nukunu-yu.' I
nhini thangunu nukunu-ka thu panpunthuk warda kanam
i mi dhepdhep kanammurrk i kura murlak da matha
kanamkurdugurduk.
46 Mange nhini mani nukunu kama kurru-ka nukunu
nhini-ka mere mani the-wa mabath ngarra pule ngala
purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I mere mani-wa makulkul
ki nhini-yu. I ngarra nukunu pule ngala nhini-re
purdiwurlnu-ka nhini bangkardunu nukunu-ka kardu
wiye-wa nhini-yu i nhini-ka pubatnu warda i pur-
dungkarelnu nhini-yu kardu da ngarra wiyenpun parnam
pangu-ya.
47 "Nga. Kardu nugarn pana ngatha murrinh thathpi
binayepupnu ngarra kardu pule ngala nukunu i mere
murrinh manabath, nhini-ka da nakurl-te-wa kardu pule
ngala nhini-ka pubatnu warda lurruth da matha.
48 I kardu nugarn pana ngatha mere binayepup murrinh
thathpi pule ngala nukunu i da mange wiye mam ngarra ku
pule nukunu mere marda mart-ya, da nakurl-te-wa kardu
pule ngala nhini-ka kubat deyida nhini-yu thawath. Nhini
nukunu-ka mere binanayepuptha murrinh thathpi ngarra
pule ngala nukunu-yu da ngarra marra-re kathu-yu.

"Nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Yile neki ngatha-
ka damnarramut mukmuk ngala-ka nhini nukunu marda
mangannanart-ka da mange patha da matha nurunanu. I

Yile neki damnarramut nanhthi purrkpurrk terert ngatha-
ka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numan-
manpinu nuru i nanhthi nhini narramutmutnu nuru. I
murrinh thathpi nukunu ngatha the numammath numpan-
ka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numar-
ranu nuru murrinh nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

*Kangkarlmawu Murrinh Dampunmardate Kardu Wur-
nangat*

Matthew 10.34-36; 16.2-3; 5.25-26

49-50 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Ngay-
ka ngurrinidha da putek ngala kanhi-ka kardu marranu
ngurru da mange wiye-ka parnipartnu warda. Ngay
ngurrinidha-ka da mange wurlk ngarra Yile ngay-nu man-
anu ngurru. I ngay-ka bangamngimardarta da ngatha wur-
ran i ngarra da mange wurlk nhini da mana marikerdeknu.
I nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha the
pumenumabathnu da mange ngarra wiye pumammath
pumpan-yu.

51 I nhini kardu-ka mere warda marda ngala wat-
mam puyunu, wurda. Mu kardu ngamere-ka marda
pumangertnu puru ngay i pangiriwaknu da mange ngarra
ngay wangu. I ngamere-ka mere marda pumangertnu puru
i kardu nhini-ka puddurdarrarrnu puru nhini-yu. Nhini
weyida ngay ngurrinidha da kanhi-yu.

52 "Nga. Nginipunh kanhi mani-ya kardu puddurdarrar-
rnu puru. Kardu 5 kama-ya ngarra da numi penungime-
ya. I kardu perrkenku kama-ya marda pumangertnunintha
pe ngay-nu. I kardu perrkenkuneme kama-ya mere marda
pumangertnungime pe ngay-nu-yu. Mange nginipunh nhini
mani-ya kardu wurnangat warda ngatha puddurdarrarrnu
puru-yu.

53 Yileyile i wakal-ka purduninthardarrarrnu i kalekale
i wakal-ka purdunginthardarrarrnu. I wunku mar-
dapipingintha purdunginthardarrarrnu. Mange nginipunh
nhini mani-ya kardu darrikardu manta puddurdarrarrnu
puru-yu. Kardu ngamere-ka marda pumangertnu puru i
ngamere-ka wurda, mere marda pumangertnu puru ngay-
nu-yu."

54 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra ngarra kardu
wurnangat-yu. "Nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu
kalakkalak thipmam purrunu kathu nhini-ka the-wa numa-
bath nhini-yu kura paniyelnu. I nhini-ka kura da thathpirr
kanamyel.

55 I ngarra nanki-re nubangkardunu therri wirrirr
punuwirrnu nhini-ka the-wa numabath nhini-yu da
dernturr-yu. I nhini-ka da dernturr da thathpirr.

56 “Nanki-ka nanganthenhthenh-wa numpan kalakkalak
i wirrirr-yu. I nanki-ka nubamngimangkardu da mange
ngarra ngay medha ngurrini-yu i murrinh deyida nubinan-
gayepuptha nunni, mu nanki-ka mere nirangingithenhtha
ngay-yu, wurda. Nanki-ka kardu numemnurart da matha
numpan da mange ngarra Yile neki narrarntiwak numpan-
yu.
57 “Nanki-ka nuddunudhadhapnu da mange ngarra patha
thathpirr-yu.
58 Nga. Kardu ngatha murrinh mampa, ‘Nhinhi-ka da
mange wiye nam, nhini ngay-ka ngarra murrinh court-
nu warda manhibertinu ngurru.’ Mu murlmurl da matha
thurruninthanu murrinh ngarra court-nu wangu-yu. Mu
wurda ngatha-ka nhini-ka manhiberti da matha-nu purru
ngarra murrinh court nhini-yu, i nhini-ka ngarra ku judge
panamutnu. I ku judge nhini-ka nhinhi-ka panamutnu
warda ngarra ku policeman, i nhini ku policeman-ka
pampadhapnu warda ngarra jail.
59 I pangu da matha thinganamardanu i ngarra ku mani
terert da mana pay thamanu, ku fine-ya. Murrinh thathpirr
mamnarra-yu.” Jesus kathu-yu mampirra.

13

*Jesus Wurdampirrayith Kardu Da Mange Wiye Parni-
partnu*

1 Bere da nhini-re kardu ngamere punnidha ngarra Jesus
i pumamna, “Nga. Kardu ngamere pangu thangunu kathu
da nan Kelili punnidha da nan Jerusalem ngarra murrinh
church ngala ku-nu pinnanapeknu ngarra Yile neki-nu.
Mu ngarra nhini-re Yile neki pinnanapektha punni-ka ku
pule ngala nhini Pilate wurdanpunthuk ngarra ku soldier
nukunu-ka ngarra kardu nhini-yu i thu punninthuktha
warda punni nhini-yu.

“Pule, kardu nhini-ka kardu wiyenpun kama punnidha
nhini weyida Yile neki wurdanpirramurl kardu pirrini-
wuwuptha nhini-yu.”

2 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ya. Nanki nuben-
thengkarnirn kardu pangu-ka mange wiye ngala thathpirr
pumedha punni nawa? I nhini-nu thu punninthuktha
punni pangu-yu? Nanki nubenthengkarnirn kardu nhini-
ka da mange wiye ngala thathpirr pumedha punni i kardu
ngamere deyida wanku-yu ngarra da Kelili mange wiye
kunungingki-wa ngatha pumedha punni-yu?” Dampun-
tharrpu Jesus kathu-yu.

3 “Awu, mange mere nhini-nu-yu thathpirr pangu-yu. Mu
nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki ngatha da mange
wiye mere narnipartnu-ka nhini-ka nuyuwuwup deyida
nhini-yu.
4 I kardu pana 18 nganaka ngarra thelput pangkuy-re
panpunmel da nan-ya Siloam. Nanki nubenthengkarnirn-
ka kardu nhini-ka pirriniwuwuptha-ka da mange wiye
ngala thathpirr thangunu pumedha punni i kardu ngamere
deyida wanku da ngarra Jerusalem da mange wiye
kunungingki-wa ngatha pumedha punni-yu?
5 Awu wurda-wa nhini ngay manarra-deyida-nu kardu
wurnangat warda ngatha da mange wiye pumammath
pumpan-yu. I nanki ngatha da mange wiye mere
narnipartnu-ka nhini-ka nuyuwuwup deyida nhini-yu.”

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Nanhthi Thay Mamingka

6 Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampirrayith, i mam-
pirra, “Nga. Kardu pule mi thay fig wurdinirurturttha dini
ngarra mi kadin nukunu.
“Bere da nakurl-te kardu pule nhini wurrinidha ngarra
thay nhini da bengkardudha wurrini mi-nu-yu. Mu mi-ka
mami-wa, mere berdurttha.
7 I nukunu-ka bere ngatha wangu daninayerdurrdha
kardi, mu mi-ka mami-wa mere berdurttha. I kardu pule
nhini kathu-ka mamna warda ngarra kardu pana ngarra
mi kadin nukunu dirranapedha kardi, ‘Ya,’ mamna. ‘Ngay-
ka nganinayerdurrdha ngardi da thangku perrkenkuneme
warda ngarra thay mi kanhi-nu-yu, mu mi-ka mami da
ngatha kanhi-yu i mi mamingka da matha. Mu nhini-ka
thuwangkat warda thay kanhi-yu i thunguyegaynu i mi thay
numi deyida-nu babirrnu.’
8 “Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Ya pule. Pama
da pirra ngadha. Ngay-ka ngumekurrknu kanhi-re i
nganimewunu mi ngukin ku puliki thangunu.
9 I mi ngatha pinthatnu da thangku kurran kathu-ka
nhini-ka bere ngatha pirranu. Mu wurda-nu ngatha-ka
murrinh deyida nanganu nguwangkatnu nhini-yu.’ ” Nhini-
wa murrinh Jesus wurdampirrayith-yu.

Jesus Mampatha Kardu Palngun Matharr-ngini Kardu Pangkin Denawinhikuldha Kardi

10 Bere nhini thangunu ngarra da Saturday mana mam-
ka, Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa dini ngarra da
church kardu Jews pigunu.
11 Bere kardu palngun pangu da dinidha wunku ku
ngepan wiye kanthidha dini. Ku ngepan wiye nhini-ka

matharr ngala damngemut i da-ka thangku 18-wa mam
bere matha wangu pangkin denawinhikuldha kardi-yu i
mere ngarra yuthpan yungirathtaththa wurri.

12 Bere Jesus-ka bamkardu nigunu-yu i dimngekay, "Ya
muthingka, kagu. Matharr pana-ka kanamnhipart warda
marra kanhi-yu."

13 I marnarrithap ngarra pangkin nigunu. I nigunu-ka
yuthpan warda pirret i Yile neki warda darntiparl nhini-yu.

14 Mu ku pule ngala ngarra da church nhini-ka kardu
damnarithi warda ngarra Jesus-nu, nhini-ka mampatha
thangunu weyida kardu palngun nhini-yu ngarra da Sat-
urday. I nhini nukunu-ka mampirra ngarra kardu warda
wangu, "Nga kardu. Da-ka 6 da matha nawa wurlk
pamanungime purru-yu? I da ngarra Saturday mana-
ka bangannhiyuk-warda-ngime dim nhini-yu, nawa? I
nanki kardu matharr ngatha numabath nuru-ka, nhini-
ka nurunanu kathu da ngarra 6 ngamere nhini da
matha-yu i mananpathanu patha warda. Mu ngarra
da Saturday-ka mere nuruna nukun ngarra nukunu-yu
matharr mananpathanu-yu, wurda."

15 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pule nhini-
yu, "Ya. Nanki-ka numemnadhart numpan Yile neki
narrarntiwak mana numpan mange ngarra nukunu wangu.
Nga. Nanki-ka numampuntharrkirrk ku tangki i ku puliki.
I nuddanpunthukthuk numpan kura patha-nu da terert-
ya. I da Saturday deyida wanku nuddanpunthukthuk kura
patha-nu warda-yu, nawa?

16 Mu kardu palngun kanhi-ka, nigunu-ka kardu-wa
thathpirr, mere ku tangki. I nigunu-ka kardu darntethbath
ngarra ngalantharr nan thangunu kathu-ya Abraham. I
ku karrath-ka mertadha kardi nigunu-yu da thangku 18
da mana, mu kanhi-ka mange patha-wa mamnge ngay-yu
mampatha i ngurdankarel ku ngepan wiye-yu marra kanhi-
yu da ngarra Saturday. I nhini karrath-ka mere mayit
warda kurru nigunu kanhi-yu."

17 Bere kardu pule ngala nhini i ngamere pana ngarra
Jesus mere marda pumerttha-ka, kardu yidiwe warda
pardidha ngarra murrinh nhini pubimnayepup-yu. Mu
kardu terert ngamere-ka kardu le patha nimin pardinadha
ngarra mange ngala ngala da mange terert nhini Jesus
medha wurrini-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard i Nanhthi Yeast
Matthew 13.31-33; Mark 4.30-32

18 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdanpun-
thethith. I mampirra, “Nga. Ngay-ka ngurdinarrayithnu
murrinh numi deyida. Da mange ngarra kardu wurnangat
murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki
nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu mange-ka mur-
rinh nginipunh kanhi mani-wa ngurdiyithnu kanhi.
19 Nanki-ka the mana nanthin nawa mi kamarl mustard.
Mi kamarl nhini-ka mi kunungingki thathpirr-wa. Bere
kardu-ka mi kamarl nhini-ka manganart i bangammirr
ngarra putek. I nhini thangunu-ka mi-ka wurdanturturt
warda thay ngala da mana. I ku murrirrbe pumpannupup
ngarra nithinu-nithinu i ku dirri wanku pumampatha
pumpan.
20 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Ngay-
ka murrinh deyida ngurdiyithnu da mange ngarra kardu
wurnangat murrinh pumanabathnu puru murrinh ngarra
Pule ngala Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr
pirranu.
21 Nanki-ka the mana nanthin nawa nanhthi baking
powder-yu. Bere kardu palngun manganart nanhthi bak-
ing powder kunungingki i mamkarnu ngarra mi lawam.
I nigunu-ka mi ninganthi warda i mi lawam-ka ngala
warda dinidha nanhthi baking powder kunungingki nhini
thangunu-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Da Mayern Ngalthe Ngarra Yile Neki Nukunu
Matthew 7.13-14,21-23

22 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu-nu wangu nadha
dini da Jerusalem-nu. Ngarra mayern-te wurrinililidha-ka
nukunu-ka wurdininthethiththa wurrini kardu wurnangat
da matha.
23 Bere kardu numi kathu mamna ngarra Jesus, “Pule.
Yile neki-ka kardu ngamere da matha manthibirnunu-yu?”
Dantharrpu.
Bere Jesus-ka murrinh warda mampirra,
24 “Nga kardu. Da mayern pangu ngarra Yile neki nukunu
yibim-ka mayern ngalthe i da weyi ngalthe wanku thanirdi
pangu-yu nginipunh nanhthi tuwa ngarra thelput mani.
Thurduthap da matha-nu ngala nanhthi weyi ngalthe nhini
thanirdinu-yu. Kardu wurnangat nimin-ya purdudhad-
hapnu da weyi ngalthe nhini parnirdinu-yu mu kardu-ka
mere ngarra karnirdi nukun.
25 “Bere nhini thangunu kardu pule ngala da ngarra
thelput nhini padhapnu nanhthi tuwa, nhini-ka tiduk warda
numaripurlnu mere ngarra narnirdinu nhini paninan-
partnu outside ngarra thelput niranu. I nhini nanki-ka

nubatnu nira ngarra tuwa i niranakaykaynu, ‘Pule, nangar-
radharl kathu tuwa.’ Mu nukunu kathu-ka pananthartnu,
‘Awu wurda. Ngay-ka mere the mananmath nangkal nanki
pana-yu. I mere the mananmath ngarra-dha kathu nanki-
yu.’
26 I nhini nanki-ka murrinh deyida nuddunangkarl
numananu, ‘Nekineme-ka mi dhepdhep-ka marda ngala
thardimurrkthaneme i thurdininganthethiththa thardi da
ngarra nganki wangu.’
27 Mu nukunu manarra deyida-nu kathu, ‘Ngay-ka mere
the mananmath i mere the mananmath ngarra-dha kathu
nunnidha. Bata-ya nuru-wa. Nanki-ka kardu wiyenan
ngala thathpirr-wa.’
28 “I nhini thangunu nanki nubankardunemenu-ka kardu
ngalantharr murntak nan Abraham, Isaac i Jacob pene-
menu ngarra da Pule ngala Yile neki nukunu. I kardu
wurnangat pana wanku ngarra murrinh thathpi Yile neki
puddanarrayiththa punni ngarra da putek kanhi pardidha-
yu. Mu nanki-ka mere nuru nukun da pangu-yu mu nhini
kardu pule ngala pangu-ka purdunankarel da matha-nu
nhini-yu. I nhini nanki-ka du ngala warda narnikarrknu
i dimu ngarra nanki nalirrnu narni nhini-yu.
29 Kardu wurnangat nimin-ya puyuwerrnu ngarra da
kangkarl ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-yu da nga-
mengka pana-re ngangka-ya i kardu le da matha parninu
nhini-yu.
30 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu
ngamere ngarra marra-re pubinthepup murrinh Yile neki-
ka kardu nhini-wa tiduk warda purunu da ngarra Pule
ngala Yile neki-yu. I kardu pana ngarra murrinh tiduk
pubinthepup-ka kardu nhini-wa kumparra purunu-yu,”
Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Denarramardamtha Dini Kardu Ngarra Jerusalem
Matthew 23.37-39

31 Bere da nhini-re-ka kardu Pharisees ngamere pun-
ninadha ngarra Jesus-nu i murrinh pumamnaneme,
“Nga. Nhinhi-ka thunurdurrnu warda-ya da ngarra kanhi
thangunu-yu nhini-ka pule Hered-ka thu punhibat-da-nu-
matha nhini-yu.”
32 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nukunu Hered
pana-ka kardu dakthuk da matha kanam. Mu nankuneme-
ka nananemenu pangu ngarra nukunu i murrinh nu-
mananemenu, ‘Ngay-ka mampunpatha ngurran kardu
matharr-wunngini i ku ngepan wiye ngarrimpunmaputh
ngurran ngarra kardu i thipinhire-ka mange kanhi deyida

ngamanu ngurru. I da thipinhire deyida, i thipinhire karrim
nhini kathu-ya nhini-wa ngay wurlk marikerdeknu-yu.'
33 Nga. Numananu-ka, 'Mere ngunuwinhart-nukun-
nintha-ya mu ngay-ka bere matha ngunungam da
Jerusalem-nu warda marra kanhi-yu, i thipinhire
deyida, i thipinhire karrim nhini kathu-ya. Ngarra
da kanhi-ka mere kungibat nukun mu da pangu da
matha Jerusalem pungibatnu-yu. Da-ka pangu da-ya
punninthuktha pi-yu kardu pana ngarra murrinh thathpi
Yile neki puddanayiththa punni-yu.' Mampa nana-warda-
neme i numananeme murrinh nhini," Jesus kathu-yu
mampirruneme.
34 Bere nhini thangunu Jesus-ka bempirrangkarnirn
warda kardu ngarra Jerusalem pardidha-yu i medha warda
dini murrinh mange nukunu, "Ya, kardu Jerusalem-nan-
mawu. Ngay-ka damngimardathin-wa dim nanki-nu-yu.
Nanki-ka thu numpanpunthuk numpan ku prophet-yu. I
kardu nugarn pana ngarra Yile ngay wurdannarradhuk-
thuk dim-ka nguni palyirr nubangampunpelerr numpan.
Da terert da matha ngay marda menanarttha ngurrini-yu
i nguninanperrdha ngurrini-yu i menanperdurdudha ngur-
rini nginipunh ku kalekale thikin mani mampunperdurdu-
ya ku ngarra wakal nigunu. Mu nanki-ka mere marda
numengerttha nuyi. 35 Mu nga. Yile neki-ka paninanpartnu
warda i da church ngala nanki i mere warda pirrananpenu
pani nhini-yu. I nanki-ka mere ngarra deyida nubang-
ingkardunu mu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu
ngarra da putek ngala kanhi. I da nhini-nu-re nanki-ka
murrinh kanhi warda numanganu, 'Ya mampa, pariparlnu-
warda-ngime kardu kanhi ngarra Yile neki kathu wurdan-
thuk wunku lurruth ngala Yile neki nukunu.' " Nhini-wa
murrinh Jesus denarramardamtha dini kardu ngarra da
Jerusalem pardidha-yu.

14

Jesus Mampatha Kardu Matharrngini

1 Da ngarra Saturday-ka Jesus-ka wurrinidha da ngarra
thelput kardu pule ngala kardu Pharisees nukunu mi
dhepdhep-nu-yu. I kardu ngamere deyida wanku pangu
pirrinidha i pirangkadha pirrini mange ngarra pamanu mu-
parlnu ngarra murrinh law pigunu da ngarra benyuktha-re
dini-yu.
2 I kardu nugarn deyida wurrininadha ngarra Jesus
wunku nithi wurdanbewi i tharrmu wurdantharrmuwi.

3 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu
Pharisees ngamere i kardu pana ngarra murrinh law
puddininthethiththa punni, “Ya. Ngarra murrinh law
nekineme pirrim-yu?” Dampuntharrpu. “Da ngarra
Saturday-ka berengunh nhini patha kardu matharr
pumankumanpinemenu-yu?” 4 Mu kardu-ka manangka
murrinh da matha pirrinidha. Bere Jesus-ka manganmert
kardu nhini-yu i mampatha warda i wurdanthuk pangu
warda wangu nadha dini nukunu nhini-yu.
5 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nga. Wakal ngarra
nanki mani buybat kirrayeruy ngarra weyi pewerti ngarra
da Saturday-ka nhini nanki-ka nuruna pangu i nungurlart i
numabert, nawa? I nginipunh ku puliki nanki ngatha yida
buybat kirrayeruy, nhini nanki-ka nungurlart deyida nhini-
yu, nawa?”
6 Mu kardu-ka manangka murrinh da ngatha pirrinidha i
mere perredhart-da-dha-ngatha ngarra Jesus-yu.

Jesus Mam Kardu Mere Nenungala

7 Bere kardu-ka puyemperr warda ngarra nanhthi table
i parnawup mi dhepdhep-nu. Bere Jesus bampunkardu
kardu ngamere kardu ngathayida parnawup ngarra nan-
hthi chair ku pule ngala ngala nukun. I nhini-ka murrinh
warda wurdampirrayith murrinh yibimkamnum-ya.
I mampirra,
8 “Ya. Ngarra kardu-re kirrampakay mi dhepdhep-nu
kardu ngarra perrkenku-nu bamnginthamardi-ka nhini-ka
mere thaniwup nukun ngarra da chair kardu pule ngala
ngala nukun-yu. Nhini-ka kardu pule ngala thathpirr kama
nukun kurru kardu ngarra kinhiwewal kama-ya.
9 I nukunu kardu pana ngarra pirrimpakay mi dhepdhep-
nu-ka mampanu murrinh-yu, ‘Nga. Kardu kanhi-ka pani-
wupnu ngarra chair pana-yu, nukunu-ka kardu pule ngala-
wa karrim kanhi-yu.’ I bere nhinhi-ka yidiwe warda
thaninu i thaniwupnu ngathparr kathu tiduk thinu nhini-
yu.
10 “Mu ngarra nanki-re mi dhepdhep-nu kinarrakay-ka
nuyungkadhuk pangu da kathu tiduk i mere narniwup
nukun ngarra chair ku pule ngala ngala nukun-yu. I da
nakurl-te kardu nhini pinarrakaynu i manarranu murrinh
kanhi, ‘Kagu. Nuru kathu manta kanhi nuyunu ngarra ngay
ngarra da chair patha patha kanhi.’ I nhini kardu ngamere-
ka pubanankardunu nanki-ka kardu ngala ngala da matha
nhini-yu.
11 “Nga. Kanhi murrinh numi-yu,” Jesus kathu-yu mam-
pirra. “Kardu nangkal ngatha menungala-ka nhini-ka da

nakurl-te pinu kardu manangka pule-ya. Mu kardu nangkal ngatha buynupak kunungingki-ka nhini-ka da nakurl-te-wa nukunu-yu kardu pule ngala pinu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

12 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pule ngala nhini-yu kardu pana-ya ngarra dimnakay mi dhepdhep nhini-nu-yu, "Nga," mamna. "Mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-ka mere ngatha thanirrakaykay kardu ngarra pulangay nhinhi ngatha i kardu darrikardu nhinhi i kardu pana ngarra ku mani ngala pumammath pumpan. Nhini kardu nhini-ka da nakurl nukun deyida karnim-pakaykay mi dhepdhep deyida-nu-yu. Mu Yile neki-ka mere ngarra panhiriparlnu mange nhini-nu.

13 Mu mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-ka nhini-ka thanirrakaykaynu kardu pana ngarra ku mani mananhthi-wunka, i kardu pulith i kardu kamarrama i kardu mangini nhini mani thanirrakaykaynu-yu.

14 I kardu nhini-ka mere ngarra karnimpakaykay nukun ngarra da pigunu kathu-yu mi dhepdhep-nu-yu, wurda. Kardu nhini-ka kardu mananhthi-wunka da matha. Mu nhinhi-ka kardu le da ngatha thani nhini-yu. I da nakurl-te Yile neki-ka panhiriparlnu i nanhthi patha patha da matha pampamutmutnu da nhini-nu-re ngarra kardu pathanpun puddingkarlbirlnu-yu," Jesus kathu-yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Ngarra Mi Dhep-dhep Terert Mampathawatha

Matthew 22.1-10

15 Bere kardu numi pangu da dinimurrktha, i bimnayepup murrinh thathpi ngarra Jesus. I mamna, "Yu pule, kardu pana ngarra da nakurlnu mi dhepdhep puyumurrknu da ngarra Yile neki da Heaven wangu-ka, kardu nhini-ka le da matha puyunu."

16 Bere Jesus kathu-ka murrinh warda wurdamnayith i mamna, "Nga. Kardu nugarn numi, mi dhepdhep terert mampathawatha i kardu warda daninthelerrdha wurrini mi-nu-yu kardu wurnangat pullathnu.

17 Bere ngarra mi-re warda mampathawatha-ka kardu warda wurdanthuk kardu numi ngarra nukunu-yu, i kardu warda wurrinirrakaykaydha, 'Ya, kardu. Mi warda kagu,' merradha wurrini kardu nhini kathu-yu.

18 "Mu kardu-ka murrinh parriniyirrararttha purni thirrukduk. I numi-ka murrinh nginipunh kanhi mani mam, 'Awu, ngay-ka da putek ngadha peyim ngamam marra kanhi i ngununu ngi bangkardunu. Nhini-ka mere ngarra nganimurrk mi dhepdhep pana-yu.'

19 I kardu numi mam deyida, ‘Awu bere ngadha. Ngay-ka
ku puliki terert ngadha mangankut peyim ngamam marra
kanhi-yu. I ngay-ka bunthadhapnu ngadha ngani marra-yu.
I nhini-ka mere ngarra kama ngurru nukun mi dhepdhep
pana-nu-yu.’
20 I ngana deyida kardu numi kathu-ka mam deyida,
‘Awu wurda. Ngay-ka kardu marra ngadha palngun ngay
bamnginthamardi i mere ngurru nukun mi dhepdhep pana-
nu-yu, wurda.’ Murrinh mangini thirrukduk nhini mani-wa
pumedha purni kardu terert nhini-yu.
21 “Bere kardu nhini-ka wurdawurl pangu i murrinh
kanamnatharrmu ngarra ku pule nukunu. I kardu pule
nhini ngarra mi mewathawathadha dini-ka pumammar-
daraki ngala da matha warda nhini-yu. I mamna ngarra
kardu nhini deyida, ‘Nga. Wunkarra-re wangu thunu
thi da pana ngangka-re-ya ngarra da thelput purrkpurrk
i thurrurrakaykaynu i nanbertinu kathu thurru kardu
mananhthi-wunka i kardu pulith i kamarrama.’
22 “Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu nadha
dini wurrinirrakaykaydha kardu mi dhepdhep-nu. Bere
nhini thangunu-ka wurdawurl deyida tharra i menbertidha
wurrini kardu nhini-yu ngangka da ngarra thelput mi-nu.
I murrinh warda mamna ngarra ku pule nukunu, ‘Pule,
berengunh kardu nhini-ka kanhi karrimkadhuk. Mu da
thelput kanhi-ka da-ka ngala da marda da ngatha.’
23 “Mu ku pule nhini kathu-ka mamna deyida, ‘Ya. Thunu
deyida thi i da puy tharrngini wangu thununu thi ngarra
da puth i thurrurrakaykaynu kardu nhini da kathu i
pimardalipnu thathpirr ngarra thelput kanhi-yu.
24 I murrinh thathpirr kanhi mampanu. Kardu nhini
ngarra marra-re ngempirrakay mi kanhi-ka, kardu-ka mere
kulath nukun.’ ” Nhini-wa murrinh wurdamyith Jesus-yu
ngarra murrinh yungkamnumtha-yu.

Jesus Wurdampirrayith Kardu Ngarra Nukunu Palerrnu
Matthew 5.13; 10.37-38; Mark 9.50

25 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat nimin-ya
parraniriwaktha punni Jesus-yu. Bere nukunu Jesus-ka
pirret i wurdampirramardarduy ngarra kardu i mampirra,
26 “Nga kardu. Nanki-ka ngay-wa thathpirr kumparra
marda numangertnu nuru-yu ngarra yileyile i kalekale
nanki-yu. I ngana deyida nanki-ka ngay-wa thathpirr
kumparra marda numangert nuru-yu ngarra palngun i
wakal nanki i ngathan i munak nanki-yu. Mu mere ngatha
marda thathpirr numangertnu nuru nginipunh nhini mani
nanki-ka mere warda kardu ngarra ngay nurunu nhini-yu.

I nanki deyida nuynuyekum i ngay da matha kumparra
nubungipaknu.
27 Nga. Kardu-ka da mange wiye da matha pumanarranu
puru nhini nanki-ka kardu pulangay ngay weyida. I
yidingurr ngala panarramutnu i punanthuknu kama. Mu
nanki-ka mere marda numart da mange nginipunh kanhi
mani mere ngatha pumanarranu puru-ka nhini-ka mere
ngarra nukun pulangay ngay nurunga, i mere ngarra nukun
kangilerr ngarra ngay-yu."
28 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith i mam-
pirra, "Kardu ngatha thelput ngala barderde-ka da marra-re
warra ngadha-ka mukmuk da warra ngadha bengkarnirn
nanhthi purrkpurrk pangu-nu ngarra thelput-yu. I ku mani
nukunu puriwunu thangku numa nanhthi kanthin dim-yu
thelput nhini-nu barderdenu-yu.
29 Mu nukunu ngatha mukmuk mere bengkarnirn marra-
re-ka nhini nukunu barderde kuret wardarra-ka kunung-
ingki wardarra bangarnerde i nhini ku mani-ka kanimarik-
erdek wardarra i mere ngarra warda barikerdek thelput
nhini-yu. I kardu-ka kirakampa warda karni nhini-yu,
30 'Kardu pana-ka thelput pantet mu mere ngarra barik-
erdek nukun,' murrinh pumananu.
31 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra deyida. "Ku pule
ngala wunku kardu tharrngini-ka mere kunkuwarra kunu
ki kuyethukneme pangu kardu ngarra pule ngala numi
wunku kardu wurnangat thathpirr-ya. Mu marra-re warra
ngadha-ka mukmuk da warra ngadha bengkarnirn kuntiwu
i thangku numa kardu nukunu-yu puyethuknuneme-yu
kardu ngarra nugarn ngamere-yu i kardu ngarra nukunu-
ka lurruth-ka ngala puyethuknuneme-yu.
32 Mu kardu nhini ngatha the mabath ku pule numi i
kardu ngarra nukunu punnunmirrnu nhini-ka kardu warda
purdunthuknu kardu ngarra pule ngalanhini-nu kardu
warda ngatha murrinh pekpek i watmam penuneme.
33 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Mange nginipunh
nhini mani-ya nanki-ka nubengayengkarnirnnu warra
ngadha kardu ngarra pulangay ngay ngatha nurunganu-
yu i nangilerrnu-yu. Kardu pulangay ngay nurunga-ka
nhini nanki-ka kumparra warra nubungipak mu kalekale
i yileyile i nanhthi purrkpurrk-ka tiduk-wa nhini-yu."
34 Bere Jesus-ka mampirra deyida, "Nga. Nanhthi salk-
ka patha nawa ku ngen nukun-yu? Mu nga. Nanhthi salk
murntak manangka thithimarnti-ka nhini-ka wiye da matha
nhini-yu i mere da matha nanhthi salk patha deyida nhini-
yu.

35 Nanhthi-ka wiye da matha nhini-yu i nunnuku warda
nanhthi nhini-yu. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi
mangimarta-ka kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda
nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

15

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Thip Ngarra Ku Kanawarrk
Matthew 18.12-14

1 Bere kardu terert deyida puyemnawerr ngarra Jesus
murrinh thathpi nukunu pubinayepupnu. Bere ngarra
kardu terert nhini-ka, ngamere-ka kardu pana-wa ngarra
ku mani parrinidhakthuktha purni ngarra kardu thangunu
ku Government-nu, i ngamere-ka kardu pana murrinh law
kardu Jews pigunu mere marda pumerttha puyi, kardu
wiyenpun-ya.
2 Bere kardu Pharisees i kardu pana ngarra
murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni-ka
pubampunkungkardu-warda-neme kardu nhini wunku
Jesus-yu i pumemnungkuneme mange peneme, "Ya.
Nukunu kardu pangu-ka wurrannupup kardu ngarra
wiyenpun i mi wanku kanammurrk ngarra kardu nhini-yu,
nukunu-ka mere kama kurru mange nhini-yu."
3 Bere Jesus kathu-ka murrinh wurdampirrayith i mam-
pirra kardu terert,
4 "Nga. Kardu nugarn mabath ki ku thip, ku-ka 100-wa,
i bere matha wangu ku kirranpe kani. Mu ku thip numi
ngatha kaniwarrk-ka ngarra warda kama kardu nugarn
nhini-yu? Nukunu nhini-ka kaninpart ku thip ngamere
nhini 99-yu ngangka da mi parnu kawekat karni i kunu
kirrawinhadhath tharra ku thip numi nhini-nu-yu i ngarra
bardurt da mana.
5-6 I nhini nukunu-ka le warda kani i kuymanthi ku thip
nhini-yu ngarra lamala nukunu i maberti tharra ngarra
da warda wangu. I ngarra nukunu-re kurdiwurl pangu
warda wangu ngarra thelput nukunu-nu-ka, nukunu nhini-
ka kirrarrakay kardu pangu ngatha karni-ya i murrinh
kanhi marra, 'Nga kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku
thip pana ngarra kanawarrk-yu. Mu mampa marda ngala
warda ngatha le pinungime wunku ngay marra kanhi-yu.'
7 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Nginipunh
murrinh nhini mani-ya Yile neki i kardu pana ngarra da
Heaven parnam-ka le da thathpirr parninanu ngarra kardu
nangkal ngatha kanipart da mange wiye i kariwak kurru
da mange ngarra Yile neki nukunu. Yile neki i kardu pana
ngarra da Heaven parnam-ka le parnampirra kardu ngarra

pathanpun-yu kardu 99-yu, mu kardu pana thathpirr le parninanu-yu ngarra da mange wiye panipartnu i ngarra Yile neki wurdamnawurl-yu.”

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Palngun Numi Ku Mani Manthak

8 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Kardu palngun mabath ki ku mani, ku-ka ngala-wa. Mu ku mani ku numi ngatha mathak ngarra thelput-ka ngarra warda kama kardu palngun nhini-yu? Nigunu nhini-ka thungku lem karibirl i kirrawinhadhath kani ngarra thelput da thipmam binhi-yu inside i kuputh warda thelput-yu i ngarra ku mani bardurt da mana. 9 I ngarra nigunu-re ku mani nhini bardurt-ka, nigunu-ka kirrarrakay kardu da pangu ngatha karni i murrinh kanhi marra, ‘Nga kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku mani pana ngarra manthak-yu. Mu mampa, marda ngala warda ngatha le pinungime wunku ngay marra kanhi-yu.’

10 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Nginipunh murrinh nhini mani-ya kardu pana ngarra kanipart da mange wiye i kurdinawurl ngarra Yile neki, nhini ku angel nukunu Yile neki da kangkarl parnam-ka le thathpirr warda karnina nhini-nu-yu.”

Murrinh Kardu Kigay Wurdamnawurl Ngarra Yile Nukunu

11 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh kardu yileyile i wakal nugarn nukunu perrkenku.

12 Bere wakal nukunu numi kardu wakal tinay-ka mamna ngarra yileyile, ‘Yile, nanhthi ku mani kathu thangamut i nanhthi purrkpurrk wanku i da putek kunungingki nangay-errnu. Nanhthi ngarra nawekurrknu ngamere-ka thanga-mutnu warda,’ mamna. Bere yileyile-ka nanhthi nukunu mampirruyerryerr warda wakal nukunu perrkenku-yu i damnamut nanhthi purrkpurrk ngamere wakal kardu tinay nimin.

13-14 “Bere nhini thangunu wakal nhini tinay-ka kanamkut nanhthi purrkpurrk i ku mani nukunu i nungardurr warda. Pangu warda wangu nadha dini da ngathparr da ngamengka-nu. I da ngamengka nhini da mange wiye da matha merithuktha kardi i kura murlak kardigurdugurduktha. I ku mani-re wurdinipidha kardi i bunirikerdektha kardi i bantikerdek da mana.

“Bere nhini thangunu-ka mi-ka mami warda-wa mi dhepdhep-yu pardidha da nhini-yu kardu wurnangat warda ngatha i nukunu deyida wanku kardu medeyi kardidha-yu.

15 Bere kardu warda nugarn numi wurlk ngarra ku
pigipigi damnamut da nhini-yu. I nukunu-ka ku warda
dirranpedha kardi mi danirramutmuttha kardi mi ku
pigipigi nukunu.
16 Mu nukunu-ka kardu medeyi da ngatha kardidha
i marda merttha wurrini mi ku pigipigi nukunu pu-
lathnu, mu mere nangkal ngadha denamuttha mi dhepdhep
nukunu-nu-yu.

17 “Bere nhini thangunu-ka kardu warda pamkathip. I
memnu, ‘Ngay-ka kardu pelpith wiye-wa ngardidha, mu
kardu ngarra yile ngay nukunu wurlk parnamna-ka mi
dhepdhep ngala da matha parnammurrk pangu-yu. Mu
ngay-ka kanhi da medeyi nganam-yu i ngunganpirntay
nganam ngala da matha.
18 Mu bere ngurdinawurlnu pangu deyida ngarra yile
ngay i murrinh kanhi mananu, “Yile, ngay-ka da mange
wiye da matha merithuktha ngardi. Ngay-ka mamnhi-
mardaraki ngarra nhinhi-nu-yu i Yile neki deyida wanku
mammardaraki.
19 Ngay-ka da mange wiye da matha ngardidha nhini-ka
mere deyida wakal nhinhi nganimpa nukun. Mu ngay-
ka wurlk da matha mampanu ngurru mange nginipunh
kardu ngamere ngarra nhinhi wurlk pumampa pumpan.”
Murrinh-ka murrinh nhini-wa mananu-yu ngarra yile ngay-
nu-yu,’ memnu nukunu-yu.

20 “Bere nukunu nhini-ka dempirnturt nungardurr warda
da ngarra nhini thangunu-yu i nanadha dini pangu
warda wangu ngarra Yile nukunu-nu. Bere da ngathparr
kathu nathiptha dini pangu kathu yileyile-ka bamkardu i
mam, ‘Wakal ngay da matha pangu kathu kununganthip
kem-yu.’ I damnamardathin warda wangu yileyile-yu
i nanawinharartha wangu bangammardabi i mangarnta
panthamayirrikat i danthamurrudhung.

21 “Bere wakal kathu-ka mamna, ‘Yile, ngay-ka kardu
wiye da matha ngardidha,’ mamna. ‘Ngay-ka mammar-
daraki ngarra Yile neki-yu i nhinhi deyida wanku mamn-
himardaraki. Ngay-ka kardu yidiwe warda i mere nukun
deyida wakal nhinhi nganimpa nukun,’ mamna.

22 “Bere yileyile kathu-ka mampirra pangu warda wangu
ngarra kardu wurlk pumenadha purni, ‘Ya. Nanhthi kaligu
patha da matha kathu i buyrdurdinu nukunu kanhi, i
nanhthi ring mange nukunu i me put wanku, wunkarra-
re-nu kathu.
23 I ku puliki pelenangka patha nubatnu i nubanhengk-
abunemenu. Nekineme-ka le warda paninuneme.

24 Wakal ngay kanhi-ka kanamngipart kardu mangini ku
yibimpup mani-wa kardidha-yu. Mu marra kanhi kardu-ka
wurdamngawurl i birnu deyida dim. Nukunu wakal kanhi-
ka kanawarrk-wa mu marra kanhi kardu-ka bangarnurt
warda-wa.'

"Bere nhini thangunu-ka mi warda pardimurrktha mi
dhepdhep ngala da matha i ku wanku pardimurrktha i le
da matha pardidha.

25 "Bere ngathan nukunu kardu kumparra nimin-
ka pangu da ngatha da ngathparr tharrngini wurlk
medha kardi da nhini-re-yu. Mu ngarra nukunu-re
wurdawurl wurlk thangunu kathu marntikerdek-ka wur-
rinidha kathu ngarra thelput manta warda-ka i binthepup.
'Thangku kanhi-yu kemkarrkmarda kanhi-yu i nanhthi
wunku thamarl karnarntel-yu i nanhthi purrkpurrk
karnampurrkpurrk-yu?' Memnu.

26 I bere nukunu kardu numi wurrannakay i mamna, 'Ya.
Thangku pana-yu?' Mamna.

27 'Ya. Ngathan nhinhi-ka marra kanhi wurdawurl,'
mamna. 'I mi warda dhepdhep ngala kanhi ngarnammurrk
i le ngarnamna. Yile nhinhi-ka ku puliki pelenangka patha
panmat nhini nukunu-ka wurdamnawurl warda nhini-yu.'

28 "Mu nukunu kathu-ka ngathan ngala nhini-ka marda
ngarra nukunu-ka ningammardakat da matha i mere kanir-
didha mi-nu-yu, wurda. Bere yileyile kathu-ka wurrini-
nadha i mamna, 'Ya. Thanirdi kathu-ya. Kagu thanirdi
kathu,' mamna.

29 Mu nukunu wakal ngala nhini kathu-ka mamna,
'Yile, ngay-ka wurlk ngala da matha mempadha ngardi
da pirdithme nimin-ya i murrinh mempabaththa ngardi
nhinhi-yu. Mu nhinhi-ka mere ngadha thangku thengamut-
tha ku nenigut kama-ya ku dhepdhep-nu ngarra pulangay
ngay ngulletheneme,' mamna. 30 I ngana deyida mamna,
'Mu nga. Wakal nhinhi pana-ka wurdinipidha kardi ku
mani nhinhi-yu ngarra kardu palngun wiyenpun kardirrit-
tha. Mu marra kanhi-ka wurdampawurl warda nukunu
pangu-yu i nhinhi thannabat-ka ku puliki ku pelenangka
patha pana warda thannabat-yu i narnammurrk pana
warda.'

31 "Mu yileyile kathu-ka mamna, 'Nga. Nhinhi-ka kanhi
da matha thanam ngarra ngay. Nanhthi purrkpurrk terert
kanhi warda ngatha nanhthi ngarra ngay-ka nanhthi nhinhi
deyida wanku nhini-yu,' mamna.

32 'Mu kanhi ngathan nhinhi-ka nginipunh ku yibimpup
mani-wa kardidha-yu, mu kardu-ka birnu-wa kanam marra

kanhi-yu. Nukunu-ka kardu nginipunh kanawarrk mani-
wa, mu nukunu-ka wurdawurl deyida. Mu mampa-ya
kardu le warda paningime mi panimurrkngime,’ mamna
yileyile kathu-yu.”

16

Murrinh Ngarra Kardu Nugarn Mukmuk Ngala Mebaththa Dini Ku Ngarra Mani-nu-yu

1 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirruyith-
neme ngarra pulangay nukunu. I mampirruneme,
“Nga. Kardu pule ngala kanthingkadhuktha dini nan-
hthi purrkpurrk terert nimin-ya i ku mani terert wanku.
Bere nukunu nhini-ka kardu nugarn numi banpak i
dirranapedha kardi nanhthi ngarra purrkpurrk nukunu i
ku mani. Mu bere, da nakurl-te kardu ngamere kathu
punninadha pangu ngarra kardu pule ngala nhini i parnam-
natharrmu, ‘Ya pule. Kardu nugarn pana ngarra nanhthi
nhinhi dirranganpape kanam nganaka, nukunu-ka ku mani
nhinhi wurdanpi wurran.’

2 “Bere kardu pule ngala nhini-ka dimnakay warda
nukunu kardu nugarn nhini-yu i murrinh mamna, ‘Ya.
Kardu-ka pumamnga nhinhi-ka mere thathpirr thirrangape
thani nanhthi purrkpurrk ngay-yu i ku mani ngay i thur-
dannganthapi thanam nanhthi-yu. I nhini-ka murrinh
thangarililnu ngarra nanhthi peypa thangku numa warda
nanhthi namngabath thim marra kanhi-yu i thangku numa
ku mani-yu. I nhini ngay-ka the warda thathpirr mabathnu
thangku numa nanhthi-yu danngantharikerdek-yu. I nhini
thangunu murrinh peypa nhini tharililnu tharikerdeknu-ka
nhini wurlk ngarra ngay-ka thanipartnu warda nhini-yu.’

3 “Bere kardu nhini-ka memnu mange nukunu ngatha,
‘Ya. Ku pule ngay-ka purdungikunu ngarra wurlk kanhi-yu.
I ngarra warda ngamanu ngay nhini-yu? Ngay-ka wurlk
ngarra mi kadin mere nganirutuy nukun nhini ngay-ka
kardu mere lurruth ngala nhini-yu. I ngay-ka mere ngarra
nganirrakaykay ku mani ngarra kardu-yu nhini ngay-ka
kardu yidiwe-ngiwe-wa nhini-yu.

4 Ba yu berengunh,’ memnu. ‘Ngay-ka the warda ngan-
thin mange ngamanu-yu. Ngay-ka mankuripulangayne-
menu wunku kardu pana-ya ngarra nanhthi pumammarart
pumpan i mere da ngatha puddunangkalaththaneme-ya
ngarra ku pule ngay-yu. I da ngarra wurlk kanhi ngay-
re marikerdeknu-ka nhini-ka kardu nhini warda puman-
girnarnanu warda parni nhini-yu.’

5 “Bere nukunu kardu nhini-ka dinirrakaykaydha warda
numi numi kardu pana ngarra ku mani i mi dhepdhep mere
da ngatha puddunangkalaththa ngarra ku pule ngala nhini-
yu. I dantharrpu kardu numi-yu, i mamna, ‘Ya. Thangku
numa da ngatha nanhthi thurdunangkalathnu-yu ku pule
pana-nu-yu?’
6 I kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, ‘Ngay
ngurdunangkalathnu-ka nanhthi olive oil terert, nanhthi-
ka 100 drums-wa.’ Mu nukunu nhini kathu-ka mamna,
‘Nga. Nanhthi peypa wunku murrinh nhinhi-ka kanhi-wa.
Nayerrarrnu nanhthi 100 drums-yu i nanhthi 50 drums
warda dupaknu.’
7 “I kardu numi deyida kathu dimnakay, i mamna,
‘Thangku numa da ngatha nanhthi thurdunangkalathnu-
yu ngarra ku pule pangu-nu-yu?’ I kardu nugarn nhini
kathu-ka mamna, ‘Ngay ngurdunangkalathnu-ka mi wheat
terert mi-ka 100 bags-wa.’ Mu kardu nugarn nhini kathu-
ka mamna, ‘Nga. Nanhthi peypa wunku murrinh nhinhi-ka
kanhi-wa. Nayerrarrnu mi 100 bags i dupaknu warda mi 80
bags.’ I mange nginipunh nhini mani-wa merrudhaneme
wurrini kardu ngarra terert-yu i le warda dampirrumut-
neme nhini-yu i mampunkupulangayneme.
8 “Bere ku pule ngala nhini pamnayepup mange ngarra
nukunu nhini medha kardi. I dimnakay warda kardu nhini-
yu, i murrinh mamna, ‘Ya. Nhinhi-ka kardu mukmuk patha-
ya. Nhinhi-ka nampunkuripulangayneme ngarra kardu i
nhini-ka kardu warda pumanhirnarnanemenu da nakurl-
te-nu-ya, nawa?’ ”
Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme ngarra
kardu nhini-yu, “Nga. Kardu pana ngarra mere kariwak
kuru da mange ngarra Yile neki nukunu-ka kardu mukmuk
ngala-wunpe ngarra ku mani i nanhthi purrkpurrk nukun-
yu, i kardu pirrimpunpewal kardu ngarra Yile neki nukun
wangu.
9 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Nankuneme
deyida-ka kardu numankumanpinemenu i numankuripu-
langaynemenu ngarra ku mani nankuneme-re-yu. I ku
mani narrumutmutnemenu nuru kardu ngarra mananhthi-
wunka da ngarra putek ngala kanhi parnam. I da nakurlnu-
re ngarra nuyuwuwupnemenu-re-ka, nhini Yile neki-ka
le paninarrunemenu da mange patha nhini thangunu
numerrudhaneme nardi-yu, i nukunu-ka panankumardaw-
ithnemenu da ngarra nukunu wangu dim.
10 I kardu nangkal ngatha pirrapenu ngatha thathpirr
purru nanhthi mani kunungingki i nanhthi purrkpurrk i
mere kurrudarrarart-ka, nhini nukunu-ka ku mani ngala

deyida wanku pirrapenu purru nhini-yu. Mu ku mani i
nanhthi purrkpurrk mere thathpirr kirrapenu ngatha-ka i
kurrudarrarart-ka, nhini nukunu-ka mere ngarra kirrapenu
nukun kurru ku mani ngala-yu.
11 I nankuneme mere ngatha nirapeneme ku mani
thathpirr-ka i nanhthi purrkpurrk ngarra da putek kanhi-
ka, i nhini da nakurlnu Yile neki-ka mere warda
kurdunarruyemit-nukun-neme nanhthi purrkpurrk patha
patha-yu ngarra da nukunu wangu-yu.
12 Yile neki-ka nanhthi wurnangat warda ngatha damnar-
ramutmut wurran, mu mere ngatha nirape thathpirr
nuru nanhthi nhini-ka, nhini nukunu-ka mere kanarramut
nukun nanhthi patha patha nanhthi ngarra numabathnu
nuru-yu da nakurl-te-yu.
13 “Mu nga. Mere nangkal ngadha murrinh birruyepup-
nintha i murrinh marrubathnintha ku pule ngala ngala
perrkenku-nu-yu, wurda. Mu nukunu-ka ku pule ngala
numi da matha murrinh manabath-yu le kanina i mere
ngarra murrinh manabath ku pule ngala numi-yu i mere
le kanina nukunu-yu. I nga. Mange nginipunh nhini mani-
ka Yile neki i ku mani-ka mere kinintha nukun ku pule
ngala nanki-nu-yu, wurda-wa nhini-yu.” Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ngarra Kardu Pharisees
Matthew 11.12-13; 5.31-32; Mark 10.11-12

14 Bere kardu Pharisees pana ngarra ku mani marda
pumerttha punni-ka murrinh thathpi pubimnayepup
ngarra Jesus-yu i pangankampa warda ngarra nukunu-
yu.
15 Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu Pharisees
nhini-yu, “Nga. Nanki-ka kardu bere matha wangu nu-
mentart numpan kardu patha i nginipunh nhini mani
kardu pubamnankardu pumpan-yu. Mu Yile neki-ka the-
wa mamnankumabathneme ngarra marda nankuneme-
yu. Kardu-ka parramnankuriparlneme parnamka mu Yile
neki-ka mere marda manankumartneme mange ngarra
nankuneme wangu-yu.
16 “Da murntak warra nukunu Moses-ka darntilil murrinh
law Yile neki nukunu kardu-nu. I nhini thangunu kardu
nugarn ngamere-ka ku prophet-ya murrinh thathpi Yile
neki puddanarrayiththa punni i ngarra John the Baptist
da mana pangarntuy. I ngarra da nhini thangunu kathu-
ka ngay-ka murrinh thelerrdhe patha nganinthelerrdha
ngurrini da mange Yile neki nukunu-yu i murrinh nukunu
ngatha ku Pule ngala thathpirr i dirranganpunpe wurran
kardu ngarra nukunu-yu. I kardu wurnangat nimin-ya

puddanthadhap pumpan ngala da matha da mange ngarra
nukunu wangu pariwaknu puru-yu.
17 Mu murrinh law murntak pana ngarra Moses darntilil-
ka murrinh lurruth ngala da ngatha yibim i mere ngarra
kiyerrarr nhini-yu, wurda. Nhini-ka bere ngatha pirrana
ngarra da putek i pilinh kanhi panirikerdeknu.
18 “I nga. Kardu nugarn ngatha kanipart kurdurinumi
ngarra palngun nukunu i palngun numi kathu mabert
i bemnginthalet-ka nhini nukunu-ka da mange wiye-wa
mam nhini-yu. I kardu nugarn numi deyida kathu
mabert kardu palngun nhini kardu nugarn ngarra marra-
re bemnginthalet-ka nhini nukunu deyida wanku da mange
wiye mam-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Nukunu Lazarus i Kardu Pana Ngarra Ku Mani Ngala Kanthidha Dini

19-21 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra, “Nga
kardu. Murrinh kanhi ngurdinarrayithnu-ka kardu nugarn
perrkenku. Kardu numi-ka ku mani ngala i nanhthi
purrkpurrk terert kanthidha dini, i kardu numi-ka kardu
mananhthingka. I kardu mananhthingka nhini murrinh
nukunu-ka nan-wa Lazarus.
“Bere kardu pana ku mani terert kanthidha dini-ka
nanhthi kaligu patha da matha banardurdidha kardi i mi
dhepdhep terert da matha kardimurrktha. Mu nukunu
kardu numi nhini Lazarus-ka mi mami kardidha i nukunu-
ka nanhthi lirrwi terert mebaththa wurrini i ku were par-
ranigudhugudhuktha pardi. Bere nukunu Lazarus-ka kardu
bere matha kardingurrkurrktha outside ngarra thelput
nukunu kardu nhini ngarra mi terert kardimurrktha i mi-
nu marda merttha kardi mi ngarra daniritmuttha kardi.
22 “Bere da nakurl-te warda nukunu Lazarus-ka yibimpup
warda i ku angel-ka panthinmardawith ku ngepan nukunu-
yu ngarra da kangkarl wangu i kanamngurruwup ngarra
ngalantharr nan-ya Abraham. I kardu nugarn nhini deyida
ngarra mi dhepdhep terert kanthidha dini-ka yibimpup
deyida nhini-yu i pubangammirr.
23 I ngepan nukunu-ka nadha dini pangu da wangu ngarra
da thungku ngala dim da nan-ya Hades i pangu da kardidha
wunku nanhthi yidingurr ngala danilututtha kardi. Bere
nhini thangunu nukunu-ka kangkarl mamka warda-wa
i bamkardu Abraham da ngathparr nimin dinidha-ya i
wunku Lazarus dinininthadha pangu-yu.
24 “Bere dimnakay warda i mamna, ‘Yile Abraham, kan-
himardathin kathu ngadha ngay-nu. I thurduthuk Lazarus
mange purdimakulknu ngarra kura i thurdungathuknu

ngarra nanhthi themen ngay mangidhanmethapnu pangid-
hanmeburrnu. Ngay-ka ngarra thungku ngala kanhi
nganam wunku nanhthi yidingurr ngala da matha damngi-
lutut kanam,’ mamna.

25 “Mu nukunu Abraham kathu-ka mamna, ‘Ya. Nhinhi-
ka the-wa nammath ngarra birnu-re thardidha-ka nhinhi-
ka da patha da matha pirrimpadha, mu nukunu kanhi
Lazarus-ka da wiye da matha kardinadha-yu. Mu marra
kanhi Lazarus-ka ngarra ngay warda ngemnintha ngarra da
patha kanhi i le warda dim. Mu nhinhi-ka ngarra da wiye
warda thanam ngarra da thungku ngala wunku nanhthi
yidingurr ngala damnhilutut kanam.
26 I nga murrinh numi-yu. Da ngarra kanhi thube-
mkarduneme thim-ka da marda nganangurr da pewerti-rdi
weyida da palarrngkarda dim-ya, i nhini nganki-ka mere
ngarra nguru ngarra nhinhi thim-yu i nanki kathu mere
ngarra nuru kanhi ngarra ngankunintha nganamnintha.’

27 “Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mamna, ‘Yile Abra-
ham, ngay-ka nganhidharrpunu thurduthuknu Lazarus da
ngarra putek ngala pangu ngarra thelput yile ngay nukunu,
28 i murrinh manmardawerrnu kardu ngathan ngay 5
pangu karnam-yu i marranu murrinh kanhi, mere nukun
nuru da wiye kanhi ngarra ngay kamngilutut kanam-yu,
mu narnipart-da-nu-matha da mange wiye-yu i da mange
ngarra Yile neki nukunu warda nariwaknu nuru.’

29 “Mu Abraham kathu mamna, ‘Ya. Ngathan nhinhi-
ka murrinh panthin wardarra pumpan murrinh ngarra
Moses thangunu-ya i murrinh ngarra ku prophet thangunu
i murrinh nhini da matha pubiyepupnu puru-yu i puman-
mardawerrnu puru-yu.’

30 “Mu kardu nhini kathu-ka mamna, ‘Awu, wurda-wa
nhini-yu, yile Abraham. Kardu mere nukun kubirrayepup
murrinh nhini-yu. Mu kardu numi ngatha kurdingkabirl
ku ngarra putek thangunu i kunurra ki pangu ngarra da
pigunu, nhini-ka murrinh-ka pubinayepup da matha nhini-
yu i parnipartnu warda da mange wiye nhini-yu i da mange
ngarra Yile neki nukunu warda pariwaknu puru nhini-yu.’

31 “Mu Abraham kathu-ka mamna, ‘Mu nga. Kardu
mere ngatha pubiyepupnu murrinh ngarra Moses thangunu
i murrinh ngarra ku prophet thangunu, nhini pigunu-ka
mere warda nangkal murrinh thathpi nhini pubinayepupnu
kardu pana ngatha ngarra purdingkabirl-deyida-nu-yu,
wurda da matha.’ ” Nhini-wa murrinh-yu Jesus wurdam-
pirrayith.

17

Murrinh Thathpirr Numanabathnu Ngarra Yile Neki
Matthew 18.6-7,21,22; Mark 9.42

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu-ka bere matha wangu pananngurradhathnu puru i pumanantullulnu puru nanki-yu da ngarra mange wiye-nu niyemanu nuru. Mu da-ka wiye da thathpirr pirranu kardu nhini-nu ngarra mange pumanarranu-yu.

2 Mu nga. Da-ka patha-wa kardu nhini-nu-yu kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lalingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu nhini kardu ngarra ngay-yu.

3 Mu nga peneme. Thawath wangu mange nirabathneme kardu nginipunh nhini-nu mani-yu.”

Bere Jesus-ka mampirruneme deyida ngarra pulangay nukunu kardu pana ngarra murrinh thathpi nukunu pumenabaththaneme punne. “Nga peneme,” mampir-runeme. “Da mange wiye ngatha numenungkuneme mange nankuneme-ka nhini-ka murrinh thununamardawal da matha nhini-yu. I nukunu kardu nhini kamardathin ngatha-ka da mange wiye nhini thangunu mam-ka nhini-ka nuyunungkuyekumneme da matha nhini-yu.

4 Nukunu nhini-ka da mange wiye terert kama manar-runeme kani da nginipunh 7 mani-ya da ngunga numi ngatha-ya. I nhini da mange 7 ngatha kamardathin ki-ka nhini nankuneme-ka nuyunayekum-warda-neme nhini-yu.”

5 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumamnaneme, “Pule, bere matha wangu nangankumanpineme thani murrinh thathpirr ngumampabathnuneme ngarne.”

6 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme ngatha murrinh thathpirr numangabathneme murrinh kunungingki ngatha nhini nankuneme-ka niyemana-mani warda-neme ngarra thay ngala kanhi karrim-yu, ‘Nanhthi thay thunginulart mange nhinhi i thununuku mange nhinhi pangu wangu ngarra kura lalingkin.’ I nhini nanhthi thay nhini-ka murrinh warda manarrubathneme nhini-yu.

7 “I nga peneme.” Jesus kathu-yu mampirruneme deyida. “Kardu numi kama wurlk manarruneme kurru ngarra mi kadin i ku thip ngatha-ka, bere ngarra wurlk-te marik-erdek nukunu-ka ngarra thelput kanirdi i mere ngarra

ngadha numananeme, ‘Kagu, thaniwup kanhi i mi ngadha
thanimurrknu.’
8 Awu wurda, mere ngadha numananeme murrinh nhini-
yu, mu murrinh-ka kanhi-wa numananeme-yu, ‘Mi dhep-
dhep ngankuneme nangarruwathawathanemenu i nangar-
rubathnuneme thurru i kanhi da. I ngarra ngankuneme
mi ngarikerdeknu-ka nhini-ka nhinhi warda thanimurrknu
nhini-yu.’
9 Nhini-wa da mange thathpirr yibim-yu. I nukunu-ka
bere matha wangu murrinh manarrubathnuneme purru-yu
mu nankuneme-ka mere ngarra nariparlneme nhini-yu.
10 I nankuneme-ka mange kardu nginipunh wurlk nhini
mani medha kardi i murrinh thathpi ngay numangabath-
nuneme nuru. Nhini-wa da mange thathpirr yibim-yu i
ngay-ka mere warda bere ngatha wangu nganankuriparl-
nukun-neme ngani nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampir-
runeme.

Jesus Kardu Matharr Leprosy Mampunkuwathaneme Patha

11 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka kardu da Jerusalem-
nu warda wangu purnelilidhaneme. Bere da ngarra
nan Samaria i Kelili-ya marda nganangurr nhini-wa
pardililidhaneme-yu. 12 I da ngarra manta mana warda
parraniruydhaneme da ngarra town kunungingki nhini-
ka kardu nugarn 10 pardengkadhukthaneme da ngathparr
kathu. Kardu nhini-ka matharr leprosy pumebaththaneme
parde.
13 Bere peneme nhini-ka pardenakaykaydhaneme ngarra
Jesus-nu, “Pule Jesus,” pumamnaneme. “Kardu panhimar-
dathinnu ngadha ngankuneme-nu.”
14 Bere Jesus-ka bampunkungkarduneme i mampir-
runeme, “Nga. Nananemenu pangu wangu ngarra ku yilarn
i nanhthi nginipunh ngarra nankuneme banankungkar-
dunemenu pi. I murrinh warda manarrunemenu, ‘Yu
berengunh, nankuneme-ka darripi tarangka warda, man-
angka matharr.’ ”
Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu purnenad-
haneme. I ngarra purnelilidhaneme-re-ka nhini peneme-ka
manangka matharr warda purnedhaneme nhini-yu.
15 Bere ngarra kardu numi-re bemnungkardu nan-
hthi matharr nhini-ka mananhthi warda, nhini-ka wur-
damnawurl ngarra Jesus deyida i daniriparldha tharra
ngarra Yile neki wangu.
16 I bamnabat i dempinhimardardum kumparra warra
ngarra Jesus, i mamna, “Pule, nhinhi-ka pathanhi
kardu namngiwatha manangka matharr warda ngay-yu.”

Mamna. Nukunu kardu nhini-ka da nan thangunu kathu-
wa Samaria.
17 Bere Jesus-ka mempirrubirlneme i murrinh mampir-
runeme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Thangku numa
kardu matharr mananhthi warda-yu, kardu-ka 10 nawa?
Mu ngarra kardu 9 ngamere-yu?” Mampirruneme. 18 “Mu
nukunu kanhi da Samaria thangunu kathu kanhi da matha
kardu ngamengka thangunu-ya wurdamngawurl ngarra
ngay-yu, i darntiparl ngarra Yile neki.”
19 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu nugarn
nhini-yu, “Nga. Nhinhi-ka kardu manangka matharr warda
thibim pana-yu, nhini-ka murrinh thathpirr namngabath
mamnhiwatha manangka matharr warda-yu. Mampa
thewirnturt warda i thununu warda thi pangu warda
wangu,” mamna Jesus kathu-yu.

*Jesus Wurdampunthethith Yile Neki Ku Pule Ngala Thath-
pirr Pinu*

Matthew 24.23-28,37-41

20 Bere nhini thangunu-ka kardu Pharisees pumamna
ngarra Jesus, “Ya pule. Minthire-wa Yile neki ku Pule
ngala thathpirr pinhenemenu-yu i pirranhipenuneme pi-
yu?” Parramkadharrpuneme. Mu Jesus kathu-ka mam-
pirruneme, “Ya. Nankuneme-ka mere ngarra nukun
nubangkardunemenu ngarra kamarl nankuneme-re-yu Yile
neki pinu thathpirr ku Pule ngala-yu, wurda mange mere
nhini nukun-ya.
21 I kardu-ka mere kiyema nukun, ‘Ya, nubangkardu
nga. I nubangkardu pangu wangu.’ Wurda, mere ngarra
nukun nubangkardunemenu mange nginipunh nhini mani-
yu, wurda. Mu nga,” mampirruneme. “Yile neki-ka kardu
ngamere wardarra ku Pule ngala dimpirra ngarra kardu-
yu.”
22 Bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-neme ngarra
pulangay nukunu, “Nga peneme. Da nakurlnu nankuneme-
ka marda numangertnuneme-ka nubangingkardunemenu
ngay kardu darrikardu nanki thathpirr ngurdiwurl-deyida-
nu kathu-yu. Mu nankuneme-ka mere nubangingkardu-
nukun-neme ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.
23 I kardu-ka pumanarrunemenu, ‘Nga. Nubangkar-
duneme nukunu-ka dhi-wa karrim. Nga. Nubangkar-
duneme nukunu-ka kanhi karrim.’ Mu mere nubirruyepup-
nukun-neme murrinh nhini-yu.
24 “Mu nankuneme-ka the-wa thathpirr numabathne-
menu ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. Nga.
Nginipunh thu malarntath mani dimmamath nganaka i

damkayip da terert warda ngatha, mange nginipunh nhini
da mani ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.
25 Mu da marra-re warra ngadha-ka kardu parnambirnu
kanhi ngadha pangamutnu nanhthi yidingurr ngala pangi-
lututnu i nhini-ka mere warda marda pumangertnu ngay-
yu.
26-27 “Nga. Da murntak warra nganaka ngarra nukunu
Noah tharntu ngala bangarnerde. Nukunu Noah-ka mur-
rinh merradha kardi da mange wiye parnipartnu i puddi-
nawurlnu ngarra Yile neki. Mu kardu-ka murrinh-ka mere
pubinayepuptha mu bere matha wangu mi pardimurrktha
kura pardigurdugurduktha i bere ngatha wangu kardu
nugarn i palngun pubanamardurdidha punni i ngarra
Noah da mana parnamkardingime ngarra tharntu wunku
kardu darrikardu nukunu. I nhini thangunu-ka kura ngala
warda kanamyel kura ngala nimin-ya wurrinidha i kardu-
ka dampunthiwik warda. Mange nginipunh nhini mani
kardu pumedha pardi da ngarra nhini-re-ya. Mu kardu-
ka mange-ka piyema-deyida-nu parni da nakurlnu ngarra
ngay-re ngurdiwurlnu kathu-yu.
28 “I ngana deyida kardu nan Lot nganaka. Da murntak
nhini-re-ka kardu-ka mi pardimurrktha i kura pardigur-
dugurduktha i nanhthi peyim pumedha pardi i nanhthi
thelim pumedha pardi i mi kamarl pubebirrdha pardi i
thelput puberderdedha punni da nhini nan-ya Sodom.
29 Mu ngarra nukunu-re Lot i kardu darrikardu nukunu
da punnungamkardurrngime da Sodom thangunu-ka Yile
neki-ka wurdanthuk thungku ngala da matha kangkarl
thangunu kathu i panpunthuk da matha kardu wiyen-
pun pangu-yu, kardu nhini ngarra Yile neki mere marda
pumerttha puyi-yu.
30 Mange nginipunh nhini mani-yu kardu-ka nakurlnu
piyemanu puru ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu
kathu-yu.
31 “I nga. Da ngarra nhini-re-ka kardu ngatha pinu ngarra
thelput welpen da kangkarl kathu nukunu-ka mere ngarra
nukun kanirdi nanhthi purrkpurrk padhakthuk nukun. I
ngana deyida kardu ngatha panirurtuynu ngarra mi kadin
nukunu-ka mere ngarra nukun purdiwurlnu ngarra thelput
nanhthi purrkpurrk nukunu panikutnu.
32 I the mana nanthinkaneme palngun nukunu Lot.
Nigunu-ka memmirl da ngarra nhini parnamkapart-kathu-
ngime-yu i parnte warda yibimpup.
33 Kardu nangkal ngatha marda martnu menuyibirnunu
nukunu ngatha-ka nhini-ka pupup-wa-nu nukunu-yu. Mu

nangkal ngatha marda mart da mange ngarra Yile ngay
wangu-ka nukunu-ka bere matha wangu birnu paninu.
34 "I nga," Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme.
"Ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-ka kardu
perrkenku-ka punginthangurrkurrknu ngurrnguwarl da
thipinhi. I Yile ngay-ka pamardawithnu numi kangkarl i
numi-ka panipartnu pangu da wangu.
35 I kardu palngun perrkenku-ka mi kamarl pilanginthay-
erlnu pani. I Yile ngay-ka numi da matha pamardaw-
ithnu kangkarl wangu i numi deyida panipartnu pangu da
wangu."
37 Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme,
"Pule, ngarra-wa da mange kanhi pamanu pi-yu?" Mu
Jesus kathu-ka mampirruneme murrinh yibimkamnum-ya,
"Ngarra ku nginipunh yibimpup kabim-ka nhini-wa da-yu
ngarra ku tiwungku puyuwerrnu-yu."

18

Murrinh Ngarra Ku Judge i Palngun Mekmunurr

1 Bere Jesus-ka wurdanpunkuyethithneme pulangay
nukunu murrinh ngarra Yile neki bere matha wangu
puddunayithnuneme puru i mere kunkuwarra dallanuma-
mardaneme.
2 I mampirruneme murrinh yibimkamnum-ya, "Nga pen-
eme. Da ngarra numi wangu ku judge kardidha. I nukunu-
ka mere marda merttha wurri Yile neki i mere murrinh
binarrayewuptha wurri kardu-yu.
3 "Bere da ngarra nhini-ka kardu palngun mekmunurr
kardidha. Nigunu-ka bere matha wangu kardinawattha
ngarra ku judge nhini-yu i menadha kardi ngarra nukunu-
yu, 'Ya pule. Nangimanpinu ngadha kardu pangu-nu
nanhthi mengimarithuktha kardi kardu penhimanhamnu
i nungawilnu.'
4 Mu ku judge nhini-ka bere matha wangu daningkat-
mittha kardi da pirdithme da matha. Mu da nakurl-te-
wa memnu mange nukunu ku judge-yu, 'Ngay-ka mere
binayewup ngurru murrinh thathpi Yile neki nukunu-yu i
kardu deyida wanku mere birrayewup ngurru, 5 mu kardu
palngun mekmunurr kanhi-wa murrinh damngirdarda
kanam-yu nhini ngay-ka mamanpinu warda i mungewilnu
nhini-yu. I nhini nigunu-ka mere warda pirrangawatnu i
mere warda bungimurrkmurrk nukun kirra nhini-yu.' "
6 Bere pule Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Ku
judge wiye nhini-ka mammanpi i mungamngewil kardu
mekmunurr nhini.

7 I mange nginipunh nhini mani-ya Yile neki-ka manman-
pinu thathpirr purru kardu ngarra nukunu kardu munililnu
purru da mange ngarra yuthpan nukunu wangu-yu kardu
ngatha bere matha wangu padharrpunu parni nukunu-yu.
I mere ngarra nukun mantharrmubath manmanpinu-yu,
wurda.
8 Mu nukunu-ka pirtpirt da matha munililnu purru da
ngarra yuthpan nukunu wangu-yu. Mu nga. Ngarra ngay-
re kardu darrikardu nanki thathpirr ngurdiwurl-deyida-nu
kathu da ngarra putek ngala kanhi-ka, kardu-ka bannurtnu
kardu ngarra murrinh Yile ngay da ngatha pumanabathnu
puru i parninangerren da-nu ngatha?" Jesus kathu-yu
dampunkudharrpuneme.

Murrinh Kardu Pharisees i Kardu Nugarn Ngarra Ku Mani Danidhakthuktha Kardi

9 Bere kardu ngamere kathu-ka murrinh kanhi pumedha
purni, "Nganki-ka kardu pathanngan-wa i kardu ngamere
pana terert pumpan-ka wiyenpun-wa." I bere Jesus-ka
murrinh kanhi warda mampirra ngarra kardu nhini-yu,
murrinh yibimkamnum-ya,
10 "Nga. Kardu perrkenku wurrinininthadha ngarra da
church ngala murrinh-nu penangerrenninthanu ngarra Yile
neki-nu. Bere kardu numi marda merttha kardi murrinh
law kardu Jews pigunu, nukunu-ka kardu Pharisees-wa.
I kardu nugarn numi-ka ku mani daninmadhakthuktha
wurrini ngarra kardu thangunu kathu ku Government-nu.
11 "Bere kardu Pharisees nhini-ka dempirnturt pirret
pangu da i murrinh Yile neki wurdamnayith murrinh
mange nukunu ngatha wurdamnuyith. I mamna, 'Yile, ngay
ngamnhiriparl-wa nhini ngay-ka mere kardu nginipunh
nugarn ngamere wiye pana mani pamam pumpan. Ngay-
ka da mange wiye mere ngama ngurru i mere nganidar-
rarart i ngay-ka mere nganinbetkut kardu ngarra palngun
ngamere-yu. I ngay-ka kardu mere nimin wiye ngani mere
kardu nginipunh nugarn pana mani karrim kardu ngarra
ku mani danthakthuk wurran ku Government-nu.
12 Ngay-ka mi nganampirr-wa nganam mi dhepdhep-
yu da numi-numingka, nhini-ka ngarra murrinh nhinhi
weyida nganampangerren. I ku mani ngay-ka mampayerry-
err ngurran ngarra nhinhi,' mamna kardu Pharisees nhini
kathu-yu.
13 "Mu kardu nugarn numi pana ngarra ku mani danid-
hakthuktha kardi ku Government-nu-ka pirridha da pangu
kathu ngathparr tharrngini-wa. I nukunu-ka yidiwe pir-
ridha pelpith pepe mewedha pirri. I nukunu kathu-ka
mamna ngarra Yile neki wangu-yu, 'Yile, ngay-ka kardu

wiyengi ngala da matha, mu panhimardathinnu ngadha ngay-nu-yu i da mange wiye nangimayerrarrnu,' mam kardu nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirra.

14 I bere Jesus kathu-ka mampirra deyida ngarra kardu-yu, "Nga. Kardu nhini nawa kardu yuthpan warda wurrininadha ngarra Yile neki wangu-yu ngarra da thelput nukunu warda wangu wurdawurl, nhini nukunu weyida danidharrpudha wurrini Yile neki da mange wiye mammayerrarrwa nhini-yu. Mu kardu nugarn numi nhini nganaka, kardu Pharisees-ya, kardu mere yuthpan thathpirr wurrinadha ngarra Yile neki wangu-yu, wurda, kardu memnungalawa. Mu nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu nangkal ngatha menungala-ka nhini Yile neki-ka kununingki da matha kardu bupak nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha kununingki buynupak-ka nhini Yile neki-ka pawirnturtnu ngala da matha."

Kardu Mamay Pumenbertidha Purni Ngarra Jesus-nu
Matthew 19.13-15; Mark 10.13-16

15 Bere nhini thangunu kardu-ka pumenbertidha purni kardu mamay i wakal wewunmarda ngarra Jesus-nu, kardu manpedhadhapnu pi i murrinh parradharrpunu pi kardu pirranpenu pani ngarra Yile neki-nu wangu.

Mu pulangay ngarra nukunu Jesus pubampunkungkardungime i pumampirrungime, "Ya peningime. Mere numanberti kathu nuru kardu mamay-yu ngarra nukunu Jesus."

16-17 Mu Jesus kathu-ka dinirrakaykaydha kardu mamay purunanu kathu-yu. I mampirru-warda-neme ngarra pulangay nukunu, "Nga peneme. Mere nubunthap nukun kardu mamay kanhi-yu, mu kardu-ka purunga warda kathu. Mu nga." Jesus kathu-yu mampirruneme, "Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu mamay kanhi-ka le thathpirr parnamnga i murrinh pumamngabath parnam ngarra ngay-nu-yu. I kardu wurnangat warda ngatha murrinh thathpirr pumangabathnu mangini kardu mamay kibimkadhuk kanhi mani-yu, nhini Yile ngay-ka pirranpenu warda pani kardu nhini-yu. Mu nga. Kardu nangkal ngatha mere murrinh pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka mere Yile neki nukunu parninu nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Pule Wurrininadha Ngarra Jesus Murrinh-nu
Matthew 19.16-30; Mark 10.17-31

18 Bere kardu pule ngala kardu Jews-ya murrinh kathu mamna ngarra Jesus, "Pule, nhinhi-ka kardu patha-wa. Mu

ngay-ka da-ka ngarra ngamanu ngurru ngarra Yile neki
nginu-yu da bere matha wangu-yu?” Dantharrpu.
19 Bere nukunu Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-nu
nhinhi namnga-yu ngay-ka kardu patha-yu? Kardu mere
nangkal ngadha patha kani-yu, mu Yile neki da matha patha
thathpirr-yu.
20 Nhinhi-ka the mana thanthin Yile neki da murntak
warra mam-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam,
‘Mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra
palngun nugarn karnabuy nukunu-yu.
I kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thurdurinumi
nukun.
I mere darrarart nukun thurru.
I mere tharrayirrarart nukun thurru.
I ngarra kalekale i yileyile dirruyewupnungintha thurru i
murrinh narrubathnungintha thurru.’ ”
21 I kardu nhini kathu-ka mamna, “Pule, murrinh nhini-
ka kardu mamay-re ngardidha i marra kanhi da mana
murrinh bere matha mebaththa ngardi murrinh nhini-yu.”
22 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Da numi warda
thama thurru-yu. Nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda
ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramut-
mutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthiwunka. I
nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu-
ka nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu
nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini
thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i
thangirwaknu warda thani ngarra ngay wangu nhini-yu.”
23 Mu kardu nugarn nhini-ka murrinh nhini-re
binthepup-ka nhini-ka danimardathintha warda pirri
nhini-yu. Nhini-ka nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert
kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha
nhini-yu.
24 Bere Jesus bamkardu-ka kardu danimardathintha pirri
i murrinh warda mam, “Nga. Kardu nangkal ngatha
nanhthi purrkpurrk terert mammath wurran-ka nhini-ka
da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile
neki ku Pule ngala ngarra kardu nhini-yu.
25 Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-
wa ngarra kanirdi ngarra weyi kamarl ngarra nanhthi
nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka
tetemanthay nimin-ya kardu ngarra nanhthi terert wanku
mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile
neki nukunu wangu-yu,” Jesus kathu-yu mam.
26 Bere kardu ngamere pana ngarra pubimnayepup mur-
rinh Jesus menadha pirri-ka murrinh pumamna warda, “Ya

pule, kardu nangkal mani warda Yile neki manthiyibirnu-
yu i panmardawithnu da kangkarl-yu ngarra da nukunu-
yu?”
27 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu-ka mere nangkal
meyibirnu mange nukunu ngatha-yu, mu Yile ngay da
matha mani mayibirnu-yu. Nukunu da matha-ka mange
wurnangat da matha kama kurru nhini-yu.”
28 Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra Jesus,
“Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-warda-neme kardu
darrikardu ngankuneme i nanhthi thelput i nanhthi terert
warda ngatha ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra
nhinhi warda nganhiriwaknuneme nguru-yu.”
29 “Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarrune-
menu kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Kardu
nangkal ngatha thelput nukunu panipartnu i palngun
nukunu, wakal nukunu i kardu ngathan, kalekale i yileyile
i ngarra ngay warda pangiriwaknu purru i murrinh ngarra
ngay panthelerrnu purru,
30 nhini Yile ngay-ka panamutmutnu purru thelput terert-
ya i kardu darrikardu terert ngarra da putek ngala kanhi
ngadha paninu-yu. I da nakurl-te-ka kardu nhini-ka bere
matha wangu pinu kangkarl da ngarra Yile ngay wangu
dim.”

Jesus Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 20.17-19; Mark 10.32-34

31 Bere Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu pulangay
nukunu kardu 12-ya i mampirruneme, “Nga peneme.
Nekineme-ka da Jerusalem-nu warda thurranneme. Da
murntak warra-ka kardu pana ngarra parrarntilil murrinh
thathpi Yile ngay-ka murrinh pana ngarra kardu piyeman-
ganu puru ngay-yu kardu darrikardu nanki thathpirr-yu. I
da pangu-ka da mange nhini da matha piyemanganu puru-
yu i parningingkabebenu parni nanhthi thade-re.
32 Kardu-ka parramut ngay-yu kardu ngarra mere Jews.
I kardu-ka pangagumugatnu i pungingkalkbelknu parni i
pirangikampanu parni.
33 I nhini thangunu-ka thu pumangirdarrirlarlarrnu parni
thu whip-te. I nhini thangunu-ka thu pungibatnu i puddun-
girinuminu warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme mana
pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu.”
34 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere pumemartad-
haneme ngarra murrinh nhini mampirruneme-yu. Kardu-
ka mere the-wa pumemabaththaneme murrinh nhini-yu
mu pamamka-mana-wa-neme murrinh yibimkamnum.

Jesus Mampatha Kardu Kamarrama
Matthew 20.29-34; Mark 10.46-52

35 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka manta warda purned-
haneme da nan-nu Jericho. Bere da pangu-ka kardu ka-
marrama dinidha ngarra ngurru ngarra mayern-yu kardu
danintharrpudha kardi ku mani-nu panamutmutnu parni
mi dhepdhep-nu-yu.
36 Bere nukunu nhini-ka bimpirrayepup Jesus wunku
kardu wurnangat wanku pubeyarrarrdha pardi. I mam-
pirra kardu ngarra ngamere-ya, "Ya. Thangku kardu
kumpan kanhi kathu-yu?"
37 I pumamna, "Pana-ka nukunu Jesus kardu Nazareth-
mawu wunku kardu wurnangat wanku kumpan pana
kathu-yu."
38 Bere kardu kamarrama nhini-ka dimnakay warda,
"Jesus, kardu tharntethbath ngarra King David. Panhinga-
mardathin ngadha i nangimanpinu," mamna.
39 Mu kardu ngamere ngarra kumparra warra punnidha-
ka pumamna, "Ya. Nadhap ngadha. Derrk da matha thi."
Mu nukunu nhini-ka puy deyida wangu dininakaykaydha
lurruth da matha i menadha dini, "Ya. Kardu tharntethbath
ngarra King David, panhingamardathin ngadha i nangi-
manpinu."
40 Bere Jesus-ka pirret i mampirra ngarra kardu ngamere,
"Nga. Nukunu pana-ka numangaberti kathu." Bere kardu-
ka pumebertidha purni ngarra Jesus-nu warda. I Jesus
kathu-ka mamna,
41 "Thangku-nu? Mange ngarra-wa mampanu?" "Pule,"
mamna. "Nangingkawathanu kamarl ngay patha ngurru-
birlbirlnu."
42 I Jesus kathu-ka mamna, "Mampa-ya thurrubirlbirl
warda. Nhinhi-ka thurrubirlbirlnu warda-ka nhini-ka mur-
rinh ngarra ngay thangunu weyida namngabath kamarl
pana manhingkawathanu-yu."
43 Bere kardu kamarrama nhini-ka wurrinibirlbirldha
warda i ngarra Yile neki warda daniriparldha wurrini i
daniriwaktha warda wurrini ngarra Jesus-yu. I kardu wur-
nangat pana pubamkardu kardu nhini kamarl patha warda
kardidha i ngarra Yile neki deyida wanku parraniriparldha
purni.

19

Jesus Wurrinidha Ngarra Thelput Zacchaeus Nukunu

1 Bere Jesus i kardu wurnangat-ka purnidha da Jericho-nu
wangu. I ngarra purnelilidhaneme i parramkaruyneme-ka
puy punnalilidhaneme.

2 Bere kardu nugarn numi kardidha pangu da i murrinh
nukunu-ka nan-wa Zacchaeus. Nukunu-ka ku mani ngala
da matha kanthidha kardi, i nukunu deyida kardu pule
ngala-wa kardu pana ngarra ku mani pardinmatkuttha
ngarra kardu kathu-yu ku mani dininmatkuttha ngarra
kardu thangunu kathu ku Government ngala ngala-nu.

3 Bere nukunu Zacchaeus-ka marda merttha wurrini
Jesus bangkardunu, mu nukunu-ka kardu ngaliweri-wa
i mere ngarra bengkardudha nukunu-yu, nhini-ka kardu
wurnangat deyida wanku parraningkawuptha purni ngarra
nukunu-nu Jesus-yu.

4 Bere nukunu Zacchaeus-ka kumparra warra ngarra
kardu nawinharartha dini i kanala ngarra thay ngala Jesus-
nu bangkardunu kardu ngarra bakatnu-yu.

5 I bere Jesus-ka pangarntuy warda wurran ngarra thay
nhini-yu i kangkarl mamnangka i mamna, “Zacchaeus.
Mangini-re thurdithut kathu. Ngay-ka nginu ngadha ngarra
da thelput nhinhi marra kanhi-yu.”

6 Bere nukunu Zacchaeus-ka wurdanthut pirtpirt da
matha i le warda dininadha ngarra Jesus-nu-yu i nungam-
mardale ngarra thelput nukunu.

7 Bere kardu wurnangat-ka pubampunkungkardunintha
Jesus i Zacchaeus naninthadha dini pangu warda wangu
i murrinh puddanangkakduktha pardi i pumenanudha
pardi mange pigunu, “Nukunu Jesus-ka mere kurru i mere
kinintha ngangka-yu kardu ngarra wiye pangu mani-yu.”

8 Bere ngarra thelput nukunu mana-ka, Zacchaeus pir-
rimmardat kumparra warra ngarra Jesus-yu, i mamna,
“Nga pule. Ngay-ka marrayerryerrnu nanhthi i ku mani
ngay ngamere ngarra kardu mananhthi parnam. I kardu
ngatha ku mani mampunkapdap-ka ngay-ka ku nhini-ka
ngurdurrangkalathnu ngurru i ku mani ngamere deyida
wanku ngarramutmutnu ngurru.”

9 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Yile ngay-ka da
mange wiye manhimayerrarrnu ngarra nhinhi i kardu
ngarra darrikardu nhinhi wanku kardu ngarra thelput
kanhi narnam-ya i mananthibirnunu warda. Nhinhi-ka
kardu tharntethbath ngarra nukunu ngalantharr nhini
Abraham.

10 Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka
kardu-nu ngurrurrakaykaynu kardu pana ngarra Yile ngay
parnampart-yu i ngurdunkalathnu ngarra nukunu deyida
wangu. Kardu nhini-ka kardu nginipunh parnawarrk mani-
wa i ngay-ka manthibirnunu kardu nhini-yu.” Jesus kathu-
yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Mani Ngala-nu
Matthew 25.14-30

11 Bere kardu pana ngarra thelput Zacchaeus nukunu-ka pubininayepuptha pirrini murrinh ngarra thathpi Jesus. I kardu-ka pamam mana-wa Yile neki-ka ku Pule ngala warda thathpirr pirranu ngarra nukunu-re Jesus paruynu ngarra da Jerusalem-yu. Nhini-ka da manta warda Jerusalem Jesus kardidha-yu.

12 Mu Jesus-ka murrinh wurdampirrayith i mampirra, "Nga. Murrinh kanhi ngurdiyithnu-ka kardu pule ngala nungardurr da ngathparr-nu wangu, i da pangu-ka kardu-ka pubanpak kardu pule ngala thathpirr. I bere nhini thangunu nukunu wurdawurl deyida.

13 "Bere da ngarra manta warda punurdurrnu-ka nukunu-ka pirrimpirrukayneme kardu nugarn 10 ngarra wurlk pumenadhaneme parde i danirrumutmutthaneme ku $200. I mampirruneme, 'Nga. Ku mani kanhi nekutkut-neme i nanhthi peyim i thelim niyemanuneme nuru i puy nubangangkardurdununeme nuru ku mani ngala ngay-nu ngarra ngay-re nganirdumnu-yu da numi wangu-yu,' mampirruneme.

14 Mu kardu wurnangat da ngarra nhini-ka mere marda pumerttha puyi kardu pule ngala nhini-yu nhini-ka kardu ngamere deyida puddanpunthuk da ngarra nhini-nu-yu kardu pumerradha punni, 'Mere nubupak nukun ku pule ngala kingarra nukun kardu ngarra nganki kardu kem kanhi-yu.'

15 Mu kardu-ka pubanpak ku pule thathpirr ngala dinidha-yu i nhini nukunu-ka wurdawurl da ngarra nukunu deyida wangu.

"Bere nukunu-ka dimpirrukay-deyida-neme kardu 10 nhini-yu ngarra ku mani danirrumutmutthaneme dini-yu ku the mabathnu mani ngarra ku mani pumedhaneme parde.

16 Bere kardu marra-re-ka mamna, 'Pule, ngay ku mani bangampangkardurdu-ka ku $200 thangunu-ka ku mani ngala, ngay mammath ngem-ka ku $2,000-yu.'

17 I ku pule ngala nhini kathu-ka mamna, 'Nhini-ka patha-wa nhini-yu. Nhinhi-ka wurlk patha da matha thardingadha nhini-yu. Nhinhi dangamngangkardurdu-ka ku mani ngala da matha ngarra ku mani kunungingki thangunu-yu. Nhini ngay-ka bunhipaknu ku pule ngala thirranu ngarra da town 10-ya.'

18 "Bere kardu numi warda kathu wurrininadha pangu i mamna, 'Pule, ngay-ka bangampangkardurdu ku mani ngala deyida. Ngay nganthin ngem-ka ku $1,000-yu.'

19 Bere ku pule ngala nhini kathu-ka mamna ngarra
nukunu-yu, ‘Nhini-ka patha-wa. Ngay-ka bunhipaknu ku
pule ngala thirranu ngarra da town 5-ya.’
20 “Bere nhini thangunu-ka kardu numi wurrininadha
kathu i mamna, ‘Pule, ku mani nhinhi thamngamut-ka
kanhi ku-yu.
21 Ngay-ka panpewut ngarra kaligu i ngurdanpan-
gath nhini ngay-ka ngemnhimanham da matha nhini-
yu. Nhinhi-ka kardu tetemanthay-wa. Nhinhi-ka kardu
nampunterda thanam kardu ngarra wurlk ngala parnampa
nhinhi-yu i ku mani ngala warda thurrankutkut nhini-yu.
Nhini ngay-ka mere warda bempangkardurdudha ku mani-
yu nhini ngay-ka ngemnhimanham ku mani nangimart
nukun ngarra ngay-yu.’
22 “Bere ku pule nhini kathu-ka mamna, ‘Nhinhi-ka
kardu wiye da matha mere murrinh nengabaththa ngay-
yu. Nhinhi namnga-ka ngay-ka kardu tetemanthay nginim
nawa, i nganampunmatkut kardu ku mani. Yu mampa-ya
nhini da matha ngay mange mampanu-yu.
23 Thangku-dha ku mani ngay mere duyngardidha ngarra
bank-yu? Nhini-ka ku mani kunungingki deyida den-
gangkardurdudha i thengamuttha wunku ku mani kanhi
ngarra thamngamut-yu.’
24 “Bere ku pule nhini-ka mampirruneme kardu ngarra
ngamere nukunu-yu, ‘Nga. Numamartneme ku $200 ngarra
nukunu-yu i nanamutneme kardu nugarn pangu wunku ku
$2,000 kanthin dim.’
25 Mu kardu nhini kathu-ka pumamnaneme, ‘Ya pule.
Nukunu-ka ku mani ngala wardarra kanthin dim nhini-ka
thanamut kardu numi warda nhini-yu.’
26 Mu ku pule ngala nhini kathu-ka mampirruneme, ‘Nga.
Kardu nangkal ngatha mabath ki nanhthi ngamere, nhini
nukunu-ka bere ngatha wangu nanhthi terert kanikutkkut
nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mabath ki nanhthi
kunungingki da matha-ka nhini kardu-ka ku mamart da
matha nanhthi nhini-yu.
27 I ngana deyida, kardu pana ngarra mere marda
pumengerttha puyi ku pule ngala ngirranu, kardu-ka nu-
manberti kathu nuru ngarra ngay kanhi,’ mampirruneme
kardu ngarra nukunu-yu, ‘i nunthuknu i nudduntinuminu-
minu kumparra kanhi warra ngarra kamarl ngay.’ ”

Jesus Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; John 12.12-19

28 Bere murrinh nhini thangunu Jesus mampirra-ka,
nukunu-ka kumparra warra nadha dini ngarra pulangay
nukunu da Jerusalem-nu warda wangu.
29 Bere da manta warda punnalilidhaneme da nan-nu
warda-ya Bethphage i da Bethany i da palyirr nan-ya Olive.

I bere Jesus-ka mampirrukaynintha kardu pulangay
nukunu kardu perrkenku purdunkuthukninthanu
kumparra warra.
30 "Ya penintha," mampirrunintha. "Kumparra warra
thununinthanu thi da ngarra town kunungingki pangu-yu. I
ngarra thanintharuy-nu-ka ku tangki wakal daninthangkar-
dunu pangu da mentharrk karrim. Mere nangkal ngadha
kanirdarrilaladha ku nhini-yu. I thurdunintharerethnu
nanhthi rup i ku-ka naninthabathnu warda kathu thurru
ngarra ngay kanhi.
31 Mu kardu ngatha murrinh kanhi manarruninthanu-ka,
'Ya. Thangku-nu thurdanninthareretb thanam ku pana-yu?'
Mu murrinh nankunintha-ka kanhi-wa numananinthanu-
yu, 'Nga. Pule ngankunintha-nu marda manganart ku
kanhi-yu ku panirdarrilanu.' "
32 Murrinh-ka nhini-wa Jesus-yu mampirrunintha yu, i
bere wurdanpunkuthuk-warda-nintha kumparra warra ku
tangki nhini-nu-yu.

Bere penintha nhini-ka naninthadha warda dini i
ku tangki wakal nhini-ka bangamninthardurt murrinh
nginipunh nhini da mani Jesus mampirrunintha murrinh
marra-re kathu-yu.
33 Mu bere ngarra ku nhini-re wurdinininthareretha
pirri-ka kardu ngamere ku ngarra tangki peneme-ka
pumampirrunintha, "Ya penintha. Thangku-nu thurdan-
ninthareretb thanam ku pana-yu?" Parrampunkudhar-
rpunintha. "Ku tangki ngankuneme-wa pana-yu."
34 I penintha kathu-ka mamnintha, "Awu, Pule
ngankunintha marda manganart ku kanhi-yu
panirdarrilanu." I bere kardu nhini kathu-ka
pumampirrunintha, "Yu, mampa-ya."

35 Bere wurdanninthareretb thangunu-ka ku-ka
meninthabaththa warda tharra ngarra Jesus-nu warda
wangu-yu. I nanhthi kawut ngarra penintha-ka
yingamninthardarriwup warda pangkin ngarra ku tangki,
i mamninthamanpi warda Jesus-yu i kanarnarrila warda
nhini-yu.

36 Bere Jesus-ka pinthanhinganardarridha ngarra ku
tangki nhini-yu da Jerusalem-nu warda wangu. I kardu-
ka nanhthi kawut ngarra pigunu pardinawewepta purni

ngarra mayern pangu warra kumparra ngarra ku tangki
wurrinililidha wunku Jesus pinthanhinganardarridha-yu.
37 Bere puy wangu punnidha i puddanthut da palyirr
nhini thangunu Olive i da-ka manta warda punnidha da
Jerusalem-nu. Bere ngarra da nhini-ka kardu wurnan-
gat pana ngarra Jesus parriniriwaktha purni-ka le patha
thathpirr warda pardidha i parraniriparldha purni ngarra
Yile neki wangu murrinh ngala da matha. Kardu nhini-
ka pubemangkardudha purni Jesus-yu da mange ngala
ngala nhini ngarra kardu merradha wurrini-yu i nhini
weyida parraniriparldha purni Yile neki-yu. I murrinh
mange pigunu ngatha pumenanudha purni, 38 "Ya. Mampa.
Pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala kanthim kanhi-nu-
yu ngarra Yile neki kathu wurdannhethukngime kanhi-
yu. Nekingime-ka marda pekpek thathpirr warda thamam-
nangime ngarra Yile neki wangu-yu. Mampa, pariparl-
warda-ngime ngarra Yile neki wangu-yu." Nhini-wa mur-
rinh thathpi punnikaykaydha-yu.
39 Bere kardu Pharisees ngamere ngarra kardu wurnan-
gat nhini punnidha-ka murrinh pumamna ngarra Jesus,
"Ya Pule. Kardu kanhi dunthapnu ngarra parramnhiriparl
pumpan."
40 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu pen-
eme nhini-yu, "Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr
manarrunemenu-yu. Kardu kanhi ngatha bunthapnu i
manangka murrinh ngatha purunu-ka nhini nanhthi pa-
lyirr purrkpurrk kanhi kurrankadhuk-ka purukaykaynu
warda i pangiriparlnu warda puru ngay-yu," mampir-
runeme.

Jesus Du Kardirrakarrktha Kardu Da Ngarra Jerusalem-nu

41 Bere Jesus-ka manta warda wurrinidha ngarra da
Jerusalem-nu-yu i bamkardu da nhini-yu i dirrabaththa
warda wurrini. I du warda wurrinikarrktha kardu ngarra
da pangu-nu pardingkadhuktha-yu.
42 I murrinh memnu murrinh marda-re, "Ngay-ka
damngimardathin nanki-nu. Mu marra kanhi nanki-
ka numenanabirldha ngarra Yile ngay mana-wa i marda
pekpek numenabaththa mana-wa ngarra nukunu wangu-
yu, mu wurda. Nhini nanki-ka mere thathpirr the numen-
gibaththa ngay-yu, kardu-ka ngay da matha nukunu kathu
wurdanngithuk-yu.
43 Mu da nakurlnu-wa kardu murlakpun purunarranu
kathu da kanhi-yu pananpegatnu i pana ngangka-re panar-
radhawupnu i pubunankatmit-nu nanki-yu.

44 I nhini-ka punnunanmirrnu i banantikerdeknu nhini-
yu kardu wurnangat warda ngatha i mamay wanku-yu.
I thelput ngarra nanki wanku pubunanmapeknu puru.
Mange-ka nhini-wa pumanarranu puru nhini nanki-ka
mere the numengibaththa ngay-yu nhini Yile ngay kathu
wurdanngithuk kardu menanthibirnudha nanki-yu." Mur-
rinh nhini-wa Jesus mampirra murrinh marda-re kardu
ngarra da Israel pardidha-yu.

Jesus Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkap-
daptha Punni Ngarra Murrinh Church Ngala
Matthew 21.12-17; Mark 11.15-19; John 2.13-22

45 Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra murrinh church
ngala pangu da Jerusalem i wurdanpunkarel warda kardu
pana ngarra thelim pumedha pardi i peyim pumedha pardi
ku yinpi ku thip i ku ngamere pangu. 46 I merradha wurrini
murrinh-yu, "Nga. Yile neki-ka kanhi-wa murrinh thathpi
nukunu yibim-yu. 'Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-
nu parningangerrennu ngarra ngay.' Mu nanki-ka nube-
mkardurdu narnam kanhi ku mani-nu numampunkapdap
narnam kardu ngarra terert thangunu kathu-yu," Jesus
kathu-yu mampirra.
47 Bere nhini thangunu Jesus-ka bere matha wangu kardu
wurdininthethiththa kardi da pangu-yu ngarra da church
ngala-yu. Mu bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn
pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa
punni-ka marda pumerttha punni Jesus thu pubatnu pud-
durinuminu,
48 mu kardu-ka pumenadalladalladha-wa punni ngarra-
re Jesus thu pubatnu-yu nhini-ka kardu wurnangat-ka bere
matha wangu pubinanayewuptha punni i marda pumerttha
punni murrinh ngarra thathpi Jesus-yu.

20

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Jesus Nangkal
Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu
Matthew 21.23-27; Mark 11.27-33

1 Bere da numi ngadha ngarra nukunu-re Jesus wur-
dininthethiththa dini ngarra murrinh church ngala nhini
ku yilarn ngala ngala thathpirr i kardu pule ngala ngala
thathpirr punninadha.
2 I murrinh pamamna, "Ya. Nhinhi-ka nangkal thangunu
murrinh mampa kardu thurdanpunthethith thurran kardu
kanhi-yu? Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk
da kanhi-yu?" Parrantharrpu kardu nhini kathu-yu.

3 “Ngay-ka murrinh deyida nganantharrpunu,” Jesus
kathu-yu mampirra.
4 “Nukunu John the Baptist nganaka kardu pana ngarra
kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-ya? Yu nukunu
da nangkal nimin thathpirr wurdanthuk-yu? Yile neki
thangunu kama i kardu thangunu kama-ya? Ngarra nimin-
yu? Murrinh mani numanganu.”
5 Bere kardu nugarn nhini-ka puddanadharlurldha pi
murrinh mange pigunu ngatha. “Murrinh kanhi ngatha
pumananuneme Yile neki wurdanthuk nukunu John-yu,
nhini nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu warda,
‘Mu thangku-dha murrinh mere numenabaththaneme-yu
ngarra nukunu John the Baptist-yu?’
6 I ngana deyida murrinh kanhi ngatha pumana-
nuneme kardu thangunu-wa nukunu John the Baptist
wurdanthuk-yu nhini kardu wurnangat kanhi-ka thu pa-
lyirr pubanhiwelerrnu-warda-neme nhini kardu-ka pa-
mam pumpan Yile neki wurdanthuk nukunu John the
Baptist-yu.” Murrinh nginipunh nhini mani puddanad-
harlurldha pi-yu mange pigunu ngatha-yu mu kardu-
ka murrinh pumenadalladalladha-wa-neme pe murrinh
pumenadhaneme-yu.
7 “Yaa,” pumamna. “Nganki-ka mere the ngumabath
nangkal nimin wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu.”
8 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Yu, bere-ya. Nhini-ka
ngay-ka mere deyida manarra nukun nhini-yu nangkal
ngay wurdanngithuk-yu i mange kanhi-nu ngamam
ngurran-yu.”

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Kardu Wiyenpun Ngarra Mi Kadin Pirapedha Pardi

Matthew 21.33-46; 22.15-22; Mark 12.1-17

9 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh warda mampirra
ngarra kardu murrinh yibimkamnum-ya. “Yu bere, kardu
pule ngala mi grape bebirrbirrdha wurrini ngarra mi kadin
nukunu. Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere pirrim-
pirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu
parne. I murrinh mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi
ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu
i mi warda numangayerryerrnuneme nhini-yu.’ Bere nhini
thangunu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr
warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu
nadha dini i da pirdithme da matha kardidha pangu-yu.
10 “Bere da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re demmay-
ka kardu pule nhini-ka wurdanthuk kardu nugarn numi mi
pumanayerrnemenu kardu pangu ngarra mi kadin nukunu

piranapedhaneme parde. Mu peneme nhini-ka pumangankartaneme i punnebatthaneme parde kardu nhini ngarra kardu pule wurdanthuk-ka i puddankathukneme pangu deyida wangu i mi-ka grape-ka mami-wa nayeymadha dini.

11 “Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kardu numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka punnebatthaneme parde i mange wirritmarnti pardenadhaneme kardu nhini-yu i puddankathuk-deyida-neme pangu wangu i mi-ka mami-wa nayeymadha dini.

12 I nhini thangunu-ka kardu nugarn numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka yidingurr ngala parramnamutneme i punnungamkakuneme ngarra mi kadin thangunu kathu.

13 “ ‘Ngarra ngamanu warda ngay-yu?’ Kardu pule nhini memnu mange nukunu. ‘Aa, the nganthin warda. Wakal nugarn ngay pangu ngurduthuknu. Nukunu-ka marda thathpirr manganart ngurran i nhini kama murlmurl penanuneme-yu i mi panamutnuneme-yu.’

“Bere kardu pule nhini-ka wurdanpirruthuk-warda-neme wakal nukunu ngarra peneme nhini-nu-yu.

14 Mu peneme nhini ngarra nukunu-re pubamkangkarduneme-ka murrinh pumemnungkuneme mange peneme, ‘Nga, nhini da kunungam kem wakal nukunu thathpirr kardu pule-yu. Ngarra yile nukunu-re pupupnu-ka nukunu warda mi kadin kanhi-yu martnu i mabathnu pi-yu. Mu nga, ka. Purru-wa-neme i thu pubatnemenu pangu da i nekineme warda mi kadin kanhi-yu pumartnemenu-yu i pumabathnemenu pi-yu.’

15 Bere pumangankartaneme wakal nukunu kardu pule nhini-yu i punnungamkakuneme pangu wangu outside ngarra mi kadin-yu i thu pumpankabatneme i puddankarinumi-warda-neme nhini-yu.

“Nga. Ngarra mana warda mange nhini-yu marrunemenu kardu pule ngala-yu ngarra kardu peneme pana ngarra wakal nukunu thu pumpankabatneme-yu?” Jesus kathu-yu mampirra. 16 “Yu, kardu pule-ka purdiwurlnu i thu punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinuminumineminemenu warda peneme nhini-yu. I kardu ngamere deyida pirrarrukaynuneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne-yu.”

Bere kardu-ka pubimnayepup murrinh nhini-yu i pumamna warda, “Awu wurda, mange mere nginipunh nhini mani.”

17 Bere Jesus-ka bampunkardu ngarra kardu i mampirra
warda, “Nga. Thangku murrinh kanhi-nu-yu? Kanhi-
ka murrinh thathpi pule ngala Kangkarlmawu nukunu
parrarntilil da murntak warra-yu. ‘Kardu nugarn pana
ngarra thelput pubengkardadha punni nanhthi palyirr-te
nanhthi palyirr numi punnungamku nhini-ka nanhthi wiye
mana-wa pamam. Mu marra kanhi nanhthi palyirr ngala
nhini-ka tetemam warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I
da thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi palyirr
nhini thangunu-yu. I Yile neki banpak nanhthi palyirr
nhini-yu.’
18 Nga.” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu
nangkal ngatha bamengkatnu ngarra palyirr nhini-ka
nukunu nhini-ka buydhanmertal-wa nhini-yu. I nanhthi
palyirr nhini ngatha kaniyegarl ngarra kardu nhini-ka
bamerl da matha nhini-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.
19 Bere ku yilarn ngala ngala thathpirr i kardu pana
ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa
punni-ka pumanganmarta murrinh nhini-yu ngarra kardu
pule ngala i mi kadin nukunu murrinh ngarra Jesus
wurdampirrayith-yu. I nhini-ka parramnarithi warda i
pumertadha-wa. Mu kardu-ka perrempunmanham kardu
wurnangat i nhini-ka parnampart warda Jesus-yu i puy
punnidha pangu warda wangu.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Mange Yuthpan-nu Ku Mani Panamutmutnu Puru Ngarra Nukunu Caesar

20 Bere kardu peneme pana ngarra Jesus
wurdanpunkuyithneme-ka bere matha wangu pirangkad-
haneme parde ngarra Jesus. I puddanpunkuthukneme
kardu wiyenpun ngamere Jesus-nu pumapulangaynuneme.
I kardu nhini-ka murrinh thathpi peneme-re
perrenakthuktha-mana-wa-neme ngarra Jesus murrinh
merdarrithaktha ngarra kardu pule ngala wangu-ya i
nhini-ka ku soldier ngarra nukunu pumartanemenu-yu.
21 Bere kardu nhini-ka pumamnaneme ngarra Jesus, “Ya
pule. Ngankuneme-ka the-wa nganthinnhineme murrinh
thathpirr-wa thurdanpirrayith thurran-yu ngarra kardu
wurnangat warda ngatha i kardu pule ngala ngala wanku.
I nhinhi-ka da mange ngarra Yile neki murrinh thathpirr
thurdanpunthethith thurran. Mu ngarra-re murrinh law
nekineme pirrim-yu?
22 Mange-ka yuthpan ku mani-yu nganamutmut nguru
ngarra kardu pule ngala-yu ngarra ku Government-yu
nukunu Caesar-yu? Mange nhini-ka yuthpan kama i mange
wiye kama?” Parramkadharrpuneme.

23 Mu nukunu Jesus-ka the menkumabaththaneme
dini murrinh pangu pumenadhaneme pe-yu murrinh
perrenakthuktha-mana-wa-neme i murrinh merdarrithak-
tha mana-wa ngarra pule ngala Caesar.
24 Nhini-ka Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ku mani
silver mani kathu nangamutneme. Nangkal pelpith kanhi
ngarra nanhthi mani silver kanhi-yu?” Jesus kathu-yu
dampunkudharrpuneme. “I nangkal murrinh nukunu
yibim-yu?” “Pana-ka pelpith nukunu kardu pule ngala
ngarra ku Government nukunu-wa Caesar. I murrinh
nukunu deyida wanku kabim pana-yu,” pumamnaneme.
25 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ku mani kanhi ku
nukunu ngatha Caesar-ka nhini-ka nuddunangkarl pangu
deyida wangu ngarra Caesar. I nanhthi pana deyida ngarra
Yile neki nukunu-ka nhini-ka nuddunangkarlnu pangu
deyida wangu ngarra nukunu.”
26 Bere kardu nhini-ka mere perrenakthukthaneme mur-
rinh thathpi peneme-re i ngarra kardu wurnangat-te pangu
da pidha. Mu kardu-ka pumemnamardat-warda-neme
ngarra murrinh Kangkarlmawu mampirruneme-yu i kardu
manangka murrinh pedhaneme pangu-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Kardu Ngarra Punniwuwuptha-ka Puddingkarlbirl-deyida-nu

Matthew 22.23-33; Mark 12.18-27

27 Bere nhini thangunu kardu ngamere kardu nan-
ya Sadducees punninadha ngarra Jesus. Kardu nhini-
ka murrinh puddininthethiththa punni-ka kardu ngarra
punniwuwuptha-ka mere deyida nginipunh puddingkarl-
birlnu nhini-yu.
28 Bere kardu nhini kardu Sadducees-ka murrinh warda
pumamna ngarra Jesus murrinh perrunathuktha mana-wa,
“Ya pule. Kanhi-wa murrinh law ngarra nukunu Moses
dannherililneme da murntak warra-yu, ‘Kardu nugarn
ngatha kupup-ka i palngun nukunu kanampart i kardu
manangka wakal da ngatha, nhini-ka ngathan nukunu
kathu warda mabert i benginthalet kardu palngun nhini-
yu i nukunu-ka kardu wakal yingammapup warda kardu
palngun nhini-yu ngathan nukunu nukun-yu.’ ” Nhini-wa
murrinh law Moses darntilil-yu.
29 I kardu nhini-ka murrinh deyida pumamna ngarra
Jesus, “Nga. Murrinh kanhi nguddimpayithnu. Kardu-
ka 7-wa ngathan ngathan-yu. I bere ngathan kumparra
warra ngadha manganmert i bemnginthalet kardu palngun-
yu. I kardinginthadha i yibimpup kardu nugarn nhini i
manangka wakal.

30 I nhini thangunu-ka kardu ngathan numi deyida
manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu,
kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini i
manangka wakal da ngatha.
31 Nhini thangunu-ka kardu ngathan numi deyida
manganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-yu,
kardinginthadha i yibimpup deyida kardu ngathan nhini-yu
i manangka wakal da ngatha. I mange-ka nginipunh nhini
mani-wa pumedha punni-yu ngathan ngathan ngamere
nhini-yu i wakal-ka manangka wakal da matha.
32 Bere nhini thangunu ngarra pirriniwuwuptha-ka kardu
palngun nhini deyida wanku yibimpup." Nhini-wa murrinh
Jesus puddamnayith-yu.
33 I pumamna deyida, "Mu nga pule. Da nakurlnu
da ngala ngarra nhini-re kardu ngarra wurnangat-
te puddingkarlbirlnu-ka kardu ngathan ngarra nimin
nangkun nigunu thathpirr warda-yu kardu palngun nhini
pingenu-yu da nhini-re-yu? Nhini nigunu-ka nangkun
nigunu-ka 7-wa menkadhuktha kardi-yu da ngarra putek
kanhi-yu," parrantharrpu.
34 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Kardu wurnangat
pana ngarra birnu parnam-ka nugarn i palngun pubemlet
pumpan.
35 Mu nga. Kardu pathanpun pana ngarra Yile neki
da nakurlnu purdunkarlbirlnu-ka kardu nhini-ka nugarn i
palngun mere ngarra deyida benginthalet da ngarra nhini-
re-yu, wurda. I kardu mere nangkal deyida bayenu kardu
palngun i nugarn da nhini-re-yu.
36 Mu kardu nhini-ka puyemanu puru ku nginipunh
angel mani-ya i mere deyida puyuwuwupnu. Kardu
nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu nhini nukunu-ka
purdunkarlbirlnu-yu.
37 "I ngana deyida nukunu Moses wurdanayiththa
wurrini da murntak warra-yu murrinh ngarra kardu
puddingkarlbirl-deyida-nu. Nukunu wurdanayiththa wur-
rini nganaka ngarra thay nhini puniwemaththa pirri. I
kanhi-wa mam murrinh-yu, 'Yile neki-ka ku Pule ngala
thathpirr. I nukunu-ka ku Pule dimpirruneme kardu
ngalantharr murntak kardu nan Abraham, Isaac i nukunu
nan Jacob.' Nhini-wa murrinh mam Moses-yu.
38 I ngarra murrinh nhini-re mam Moses-ka kardu ngalan-
tharr murntak nhini-ka pirrinewuwuptha-wardarra-neme
nhini-yu, mu kardu-ka birnu da ngatha thathpirr da nhini-
re-yu i Yile neki-ka ku Pule da ngatha dimpirruneme ngarra
peneme nhini-yu. Yile neki-ka ku Pule dimpirra ngarra

kardu wurnangat warda ngatha kardu ngarra birnu da
matha parnam ngarra puddamkabirl-ya. Nukunu-ka mere
Pule ngala ngarra kardu punniwuwuptha-yu, wurda." Jesus
kathu-yu mampirra.
39 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh law Moses
nukunu puddinithethiththa punni-ka pumamna warda
ngarra Jesus, "Pule, murrinh pana ngarra nampirruneme-
ka murrinh patha da matha."
40 Bere nhini thangunu kardu-ka perremmanham warda
murrinh deyida-nu perradharrpudha-yu nukunu Jesus-yu.

Jesus Wurdamnuyith Murrinh Mange Nukunu Ngatha i Murrinh Ngarra King David Wanku

Matthew 22.41-46; Mark 12.35-37

41 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida mampirra,
"Nga. Kardu ngamere pamam pumpan-ka murrinh kanhi,
'Nukunu Christ-ka kardu darntethbath ngarra nukunu
ngalantharr murntak thangunu King David-ya.' Nhini-wa
pamam pumpan-yu. Mu thangku-nu murrinh nhini-yu
pamam pumpan-yu?" Jesus kathu-yu dampuntharrpu.
42 "Nga. Da murntak warra nukunu David darntilil
murrinh thathpi Yile neki nukunu. I murrinh nhini-ka
kanhi-wa, 'Yile neki murrinh mamna ngarra ku pule ngay.'
I murrinh-ka kanhi-wa, 'Nhinhi-ka kanhi-re thinu ngarra
ngay batbat-te i kardu pule ngala deyida wanku thinu-yu.
43 I kardu pana ngarra mere marda kumanhert kuru nhini
ngay-ka mankunungingkinu i ngay-ka bunhipaknu ku pule
ngala warda thirranu ngarra kardu nhini-yu.' Nhini-wa
murrinh David darntilil-yu."
44 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, "Nukunu King
David-ka 'Pule' menadha wurrini kardu Christ-yu. Mu
ngarra-re nukunu Christ-yu kardu darntethbath ngarra
David thangunu-yu?" Murrinh Jesus kathu-yu dampunkud-
harrpuneme.

Jesus Mampunkumardawerrneme Ngarra Pulangay Nukunu Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Purni

Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 11.37-54

45 Bere ngarra kardu terert-te pubinanayepuptha pirrini
ngarra Jesus, nukunu-ka mampirruneme ngarra pulangay
nukunu,
46 "Nga peneme. Thawath wangu nunnurraneme kardu
nugarn pana ngarra murrinh law puddanpunthethith
pumpan-yu. Kardu nhini-ka marda pumangannanart
pumpan kardu pule ngala da matha nubankardunu i
nantiparlnu nuru i 'Pule' numarranu nuru. I nhini weyida

nanhthi kaligu pangkuy nanhthi patha pubardurdi pumpan
i pumpannilili pana ngangka-re ngarra kardu wurnangat
pirrimkadhuk-ya. I ngana deyida ngarra da church mana
parnardi-ka nhini-ka ngarra da chair patha da matha
ngarra kardu pule ngala ngala nukun parnapup-ya. I ngana
deyida ngarra kardu wurnangat-te puyemperr pirrim mi
dhepdhep-nu-ka nhini-ka le-wa parnam ngarra da chair
patha deyida parnawup ngarra kardu pule ngala ngala
nukunu-ya. Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.

47 "I ngana deyida kardu nhini-ka mere kiranpe karni
kardu palngun mekmunurr. Mu nanhthi purrkpurrk i ku
mani pigunu parnampunmatkut parnam. I ngana deyida
pumemnurart pumpan nginipunh kardu patha mani, nhini-
ka murrinh pirdithme parnamnangerren ngarra Yile neki.
Nhini-wa mange-yu kardu nhini le parnamkaneme-yu.
Mu Yile neki-ka mere marda manart kurru mange pana
ngarra pumenthart pumpan da ngarra mange nukunu
parrarntiwak mana pumpan-yu, nhini-ka da nakurl-te pur-
dunkartelnu thathpirr kardu nhini-yu." Jesus kathu-yu
mampirruneme.

21

Kardu Palngun Mekmunurr Ku Mani Kunungingki Kanammardawu Ngarra Nanhthi Box

Mark 12.41-44

1 Bere Jesus-ka dinidha ngarra murrinh church ngala
nhini manta ngangka da ngarra nanhthi box ngarra kardu
ku mani pubunimardardurdidha pi Yile neki nukunu. Bere
kangkarl mamka i bampunkardu kardu pana wunku ku
mani ngala wanku pubunimardardurdidha pi ku mani-yu
ngarra nanhthi box nhini-yu.

2 I bamkardu deyida kardu palngun mekmunurr warda
kathu wurrinidha wunku ku mani kunungingki wanku. I
nigunu-ka kanammardawu ku five cent perrkenku ngarra
nanhthi box nhini-yu.

3 Bere nhini thangunu-ka Jesus mampirruneme
ngarra pulangay nukunu, "Nga peneme. Kanhi-ka
murrinh thathpirr-wa manarrunemenu kanhi-yu. Kardu
mekmunurr kurran pangu ku mani ngala thathpirr
kanammardawu-yu ngarra nanhthi box pana-yu, ku-ka
dimpunpewal ngarra kardu ngamere-yu.

4 Mu kardu pangu kibim-ka ku mani ngarra pumarntimut
thangunu pimardathpuththa-yu, mu kardu palngun mek-
munurr pangu-ka nanhthi pangu banmardardi nanhthi-
ka nanhthi bere matha mebaththa kardi-yu, i nhini-ka

nanhthi-ka mananhthi warda mi-nu-yu,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Matthew 24.1-2; Mark 13.1-2

5 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka da ngarra outside pedhaneme da church ngala nhini kardu Jews pigunu i pulangay nukunu-ka mange peneme da matha pumemnungkuneme, “Nga. Da church ngala kanhi-ka da-ka pathawa nawa? Kardu-ka pubuniwakpaktha punni nanhthi palyirr lelunh nawa? I kardu ngamere deyida wanku nanhthi patha patha parrammut da thelput ngala kanhi-nu Yile neki nukunu.” Mu Jesus kathu-ka mampirruneme,
6 “Nga. Da church ngala kanhi ngarra nubamkangkarduneme nirrimka-ka da nakurl-nu-wa kardu-re thu kuy puyimpurrnu puru palyirr terert kanhi-yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da pana ngangka-re buymardarrurrnu purru.”

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu
Matthew 24.3-14; Mark 13.3-13

7 Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumamnaneme, “Ya pule. Minthire kardu thu kuy puyimpurrnu puru-yu da church ngala kanhi-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme the ngumabathnuneme-yu da ngarra manta warda da nhini-re puyimpurrnu puru-yu? I ngana deyida ngarra-re the ngumabathnuneme-yu da putek kanhi panirikerdeknu-yu i minthire nhinhi thurdiwurlnu kathu-yu?” Parramkadharrpuneme.
8 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Nankuneme-ka thawath wangu nanemenu karda pana ngarra murrinh thirrukduk panarrayirrarartnu-yu. Nga, kardu nugarn wurnangat warda kathu purunu nhini-yu i murrinh panarrayirrarartnu parni nginipunh murrinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu. Da putek kanhi-ka da manta warda panirikerdeknu i ngay da matha mananthibirnunu-yu.’ Mu mere nubirrayepup nukun kardu nhini-yu i mere nukun narntiwak nuru.
9 “I nanki-ka nuyurrayepupnu kardu wurnangat thu kuy ngala puyithuknu puru thu kuy terert da matha. Mu nanki-ka mere nenham nukun da nhini-re-yu mange-ka nginipunh nhini mani-wa piyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-yu.

10 Kardu wurnangat warda pumethanu puru da nga-
mengka da numi numi deyida wangu. I kardu pule ngala
ngala i kardu ngarra peneme ngatha pumethanu puru-ya.
11 I da putek-ka purrurangkaltangkalnu da pana-re-ya.
I kardu wurnangat-ka mi dhepdhep-ka mami parninu i
matharr ngala parninu. I nubangkardunu nanhthi punkarl-
parlnu da kangkarl kathu-yu pamanu purru i kardu-ka
punkawerrnu warda pani ngala da matha.
12 "Mu nga. Da marra-re warra ngadha-ka kardu-ka pu-
runanngawurtnu i da tetemanthay da matha panarramutnu
nhini-ka ngay thangunu weyida narramngiriwak numpan
nhini-yu. I kardu-ka pumananbertinu puru ngarra murrinh
court wangu ngarra murrinh church-ya i pubunannurdinu
ngarra jail. I ngana deyida kumparra pangu warra pub-
unanpaknu ngarra kardu pule ngala ngala nhini-ka ngay
thangunu weyida marda numanganngert numpan.
13 I da nhini-nu-re-ka murrinh nuddurrayithnu ngarra
murrinh ngay-yu murrinh ngarra mange patha patha
menarradha ngurrini-yu.
14 Mu mere numenumardawerr nukun murrinh
numarranu-yu ngarra kardu pule ngala ngala wangu-yu.
15 Mu ngay-ka murrinh nganarramutnu murrinh
thathpi mukmuk ngarra kardu pule ngala ngala nhini-nu
numarranu-yu. I nanki-ka murrinh numunwilnu ngarra
kardu nhini-yu, i kardu-ka mere ngarra pananthartnu
ngarra nanki-yu.
16 "I kardu darrikardu nanki ngatha yida pubunanpaknu
kumparra pangu warra ngarra kardu pule ngala ngala
nhini-yu. Kardu yileyile i kalekale i kardu ngathan i pulan-
gay wanku paninanpirrnu. I kardu pule ngala ngala nhini-
ka thu warda punanthuknu-yu puddunantinuminuminu-yu
kardu ngamere da matha nanki.
17 Yu, kardu darrikardu nanki i kardu wurnangat deyida
wanku mere marda pumananartnu-yu nhini-ka ngarra
ngay thangunu weyida marda numanganngert numpan
nhini-yu.
18 Mu kardu mere nenham nukun nhini-ka Yile ngay-ka
bere matha wangu manannarnanu purru nhini-yu.
19 Mu kardu lurruth da matha nurunu i ngarra ngay da
matha nuddungayemitnu nuru i nhini-ka kardu bere matha
wangu birnu narninu da kangkarl wangu-yu."

Kardu Murlakpun Pubunmapeknu Puru Da Jerusalem
Matthew 24.15-21; Mark 13.14-19

20 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme.
"Ngarra nanki-re nubankardunu kardu murlakpun

pawegatnu da Jerusalem-ka, nhini nanki-ka the warda
numabathnu da-ka manta warda ngarra kardu pangu
pantikerdeknu-yu i thelput wanku pubunmapeknu puru-
yu. 21 I da nhini-nu-re-ka nanki ngarra da Judea narnam-ka
pirtpirt da matha nunnuwinhartnu ngarra da palyirr da
ngathparr wangu-yu. I kardu ngamere nanki deyida wanku
ngarra da Jerusalem narnam-ka nunnuwinhart-deyida-nu i
pangu da narninu ngadha ngarra da palyirr. I nanki ngarra
da puth narnam-ka mere nuru nukun da ngarra Jerusalem
wangu-yu.
22 "Da nhini-re-ka da wiye nimin pirranu-ya kardu Jews
nukunu-yu. Nhini kardu-ka parnampart warda Yile ngay i
nhini-ka kardu wurnangat nimin-ya puruwuwupnu i nhini-
ka murrinh thathpi ngarra Yile ngay nukunu da murntak
warra parrarntilil-ka murrinh thathpirr warda pirranu da
nhini-re-nu-yu.
23 I da nhini-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu
kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu
palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru
ngapurlu. Palngun thingarru. I kardu wurnangat warda
ngatha ngarra da putek kanhi-ka panmardathinnu ngala
da matha da nhini-re-yu. I da-ka tetemanthay nimin-ya
pubardurtnu kardu Jews wurnangat warda ngatha-nu.
24 "I kardu murlakpun nhini-ka kardu wurnangat nimin-
ya punthuknu i pantikerdeknu thu sword-te. I kardu
wurnangat ngamere-ka pumanbertinu puru da ngamengka
wangu i pubunnurdinu puru ngarra jail-yu. I kardu
murlakpun nhini kardu mere Jews-ya ngarra Jerusalem
da ngatha parninu i ngarra Yile ngay da mana murrinh
marranu 'Nurunu warda.' "

Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

Matthew 24.29-35; Mark 13.24-31

25-26 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme.
"Ngay-ka ngurdiwurl-deyida-nu kathu ngarra da putek
ngala kanhi. Mu da marra-re-ka nanhthi ngunga, merrk
i pilinh-ka mere kirra nukun nginipunh marra kanhi mani
karrim kanhi. Mu nanhthi-ka pirangkaltangkalnu warda
nhini-yu. I da pangu ngarra nanhthi lalingkin-ka nanhthi
ngurntinh ngala ngala pimerrmerrnu. I kardu wurnangat
nimin-ya da pana ngangka-re punkawerrnu pani ngala da
matha i pubuywathnu puru i manmerlmerlnu i penhamnu
ngala da matha. I kardu mere the pumabathnu puru kardu
punkarithpurrnu warda nhini-yu.
27 "I da nhini thangunu kardu-ka pubangingkardunu ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr ngurrunu kathu ngarra

kalakkalak ngurrurdarrirdurdinu kathu. I pubangingkar-
dunu kardu Pule ngala thathpirr warda ngurrunu nhini-
yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda
pangirlarrangnu purru-yu.
28 Mu nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu da terert
nhini pamanu purru-ka nhini-ka kangkarl numangkanu
i ngay-nu manankulkulnu pi ngurrunu kathu-yu. I
ngana deyida da-ka manta warda ngarra Yile ngay
mananthibirnunu-yu da ngarra nhini thangunu-yu."
29 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayithneme
murrinh yibimkamnum-ya i mampirruneme, "Nanki-ka the
mana nanthin nawa da ngarra mange ngarra thay wangu-
yu.
30 Nanhthi marlanpakpak ngarra thay pangarntuy warda-
ka nhini-ka the numabath da thangku-ka manta warda
nhini-yu, nawa?
31 I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-
re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-
ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay
ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku
Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.
32 "Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu kuy ngala nhini
i da terert nhini ngarra ngay ngurdininarruyiththaneme
ngini-ka da nhini-ka panarraruynu ngarra kardu wurnan-
gat kanhi-re kardu birnu da ngatha numpan-yu.
33 Da putek ngala kanhi-yu nanhthi ngunga, merrk i
pilinh-ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka da-
nu warda panirikerdek-da-nu matha. Mu murrinh thathpi
ngarra ngay-ka mere ngarra nukun kanirikerdek, wurda.
34 "Nanki-ka mere the numabath ngarra ngay deyida
kathu ngurdiwurlnu-yu nhini-ka ngay-nu da matha man-
ankulkulnu pi-yu. I thawath wangu nurunu i mere nukun
numenumardawerrnu nanhthi purrpurrk-nu-yu ku mani-
nu-yu i mere nurumurrk bere matha wangu mi dhepdhep
terert-yu i mere nurugurdugurduk bere matha wangu kura
murlak-yu. Mu mange nginipunh nhini mani niyemanu
nuru-ka nhini-ka nuyungiyekumnu warda nhini-yu i mere
nukun warda manankulkul kani ngarra ngay-re ngurrunu
kathu-yu. I ngarra ngay-re ngurrunu kathu-ka nhini-ka
nubengingkabatnu warda nhini-yu.
35 I ngarra ngay-re ngurrunu kathu da ngarra putek ngala
kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha pubangingkar-
dunu.
36 Nhini nanki-ka niranginikatnu i nuyungabirlbirlnu i
manankulkulnu pi ngay-nu-yu. Mu Yile ngay nadhar-
rpunu mananlurruthnu ngarra da tetemanthay nhini-nu-

yu i nadharrpu deyida-nu manannarnanu pi-yu i nhini
nanki-ka nuyunu marda ngala warda ngarra ngay kardu
darrikardu nanki thathpirr ngarra ngay-re ngurdiwurl-
deyida-nu kathu-yu.”
37 Bere Jesus-ka kardu bere matha wangu
wurdininthethiththa kardi kardu wurnangat-yu ngarra
da church ngala kardu Jews pigunu-yu. I da thipinhi mana-
ka nukunu-ka pirriwat ngarra da palyirr nhini nan Olive i
kardirrit da pangu-yu.
38 I da thipinhire puningkapurl-ka kardu puyenawerr
punni ngarra da church nhini-yu murrinh pubinayepupnu
murrinh thathpi Jesus nukunu-yu.

22

*Kardu Nugarn Ngamere Murrinh Pumedha Punni Ngarra-
re Kangkarlmawu Thu Pubatnu-yu*

Matthew 26.1-5,14,16; Mark 14.1-2,10-11; John 11.45-53

1 Bere kardu Jews-ka pubenangkardurdu punni da
Jerusalem pangu-yu da thangku terert-yu. I mi-ka pulleth
mi lawam werlpen. I da-ka nhini murrinh-ka da nan-wa
Passover. Bere da-ka da nhini-wa i kardu wurnangat nimin-
ya pubemkardurdu warda da Passover-nu-ya. Bere da-ka
manta warda mange ngarra punniret warda-yu da Passover
nhini-nu-yu.
2 Bere da nhini-re-ka ku yilarn ngala ngala i kardu
nugarn pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu
puddininthethiththa punni-ka murrinh dederrk-te pud-
danayiththa punni ngarra-re nukunu Jesus pumartanu-yu i
thu pubatnu i puddurinuminu-yu. Mu kardu nugarn nhini-
ka perrempunmanham kardu wurnangat pana ngarra mur-
rinh thathpi Jesus nukunu pubinanayewuptha pardi, nhini-
ka thu nukun kunthuknu nhini-yu.

*Nukunu Judas Wurrirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala
Ngala Murrinh Dederrk-nu*

3 Bere nhini thangunu-ka ku karrath kanamnginirdi
nukunu Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus kardu
12-ya.
4 I nukunu nhini-ka kanampunkupart-warda-neme i
wurrirradha ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu nu-
garn pana ngarra da church ngala pirapedhaneme parde
murrinh dederrk-nu marrunemenu ngarra-re nukunu
mankumanpinemenu-yu Jesus pumartanemenu-yu.
5 Bere murrinh pubimnayepup-thangunu-neme nukunu
Judas-ka, peneme-ka le warda pardedhaneme nhini-yu. I
pumamnaneme ku mani panamutnuneme.

6 I nukunu Judas-ka le deyida kardidha ku mani pana-
mutnemenu da nakurlnu i nhini nukunu-ka dirrangkadha
wurrini da ngarra kardu terert makardu-nu thathpirr
ngarra Jesus-yu i nhini-ka pirrarrakaynu warda ku yilarn
ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Jesus-yu i
pumabertinu puru pangu warda wangu.

*Kangkarlmawu i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkath-
neme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen*
Matthew 26.17-25; Mark 14.12-21; John 13.21-30

7 Bere da ngala nhini da Passover-ka da-ka pangarntuy
warda nhini-yu. I kardu-ka mi lawam werlpen pardimur-
rktha i ku warda purninthuktha ku thip-ya ku dhepdhep-nu
da ngarra ngala nhini-nu-yu.
8 Bere Jesus-ka kardu pulangay nukunu kardu per-
rkenku Peter i John mampirrukaynintha i mampirrunintha,
“Penintha. Thununinthanu thi pangu wangu i ku thip
i mi dhepdhep warra numanhewathawathanemenu mi
pullathnemenu.”
9 “Ngarra-wa da-yu mi i ku maninthawathawathanu-yu?”
Damninthadharrpu penintha kathu-yu.
10 “Nga.” Jesus kathu-yu mampirrunintha. “Thu-
nuninthanu thi pangu da nan Jerusalem. I da pangu da
kardu nugarn banankumardabininthanu nanhthi pot kura
patha wanku piwepupnu purru ngarra pelpith nukunu-yu.
I nhini thangunu-ka thaninthariwaknu thurru i pangu da
mana ngarra thelput paniridinu.
11 I murrinh-ka kanhi-wa numananinthanu kardu ngarra
pule ngala thelput nhini nukunu-yu, ‘Ya. Kardu Pule
ngankunintha wurdanngankuthuknintha kanhi-yu. I
nukunu-ka mam, “Ngarra da ngay-yu ngarra da mi ngu-
lathnu mi Passover-yu wunku pulangay ngay wanku mi
lawam werlpen i ku ngen ngullathnemenu-yu?” ’
12 I nhini thangunu kardu nhini-ka panankumardawith-
nunintha i panarrungkardanunintha da nhini-yu ngarra
thelput kangkarl nhini-yu. I nanhthi table i nanhthi
chair wanku ngarra da ngala nhini-yu pingkadhuknu-yu.
I nhini da da-yu ngarra mi naninthawathawathanu-yu
mi lawam werlpen i ku thip ku ngen nekineme-nu-yu.”
Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirrunintha-yu i
wurdanpunkuthuk-warda-nintha.
13 Bere penintha nhini-ka pangu warda wangu
naninthadha dini da Jerusalem-nu warda wangu i ngarra
bangamninthardurt da mana i pangamnaruynintha
kardu nugarn nhini-yu i da ngarra thelput wanku. I
murrinh-ka nginipunh nhini da matha mani ngarra

Jesus mampirrunintha-yu. I pangu da mi warda mamninthawathawatha mi lawam werlpen i ku ngen-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Murrinh Ngarra Nginipunh i Kumulung Nukunu

Matthew 26.26-30; Mark 14.22-26; 1 Corinthians 11.23-25

14 Bere da ngunga kanarnum warda nhini-yu, Jesus i pulangay nukunu ku apostle-ya parramkaruy-warda-neme ngarra da thelput nhini-yu i parnamkardi-warda-neme i parnamkawupneme mi-nu-yu.

15 Bere nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Ngay-ka marda merttha ngurrini mi dhepdhep mi Passover kanhi-ya pulathnemenu mitmit. I mi kanhi thangunu-ka kardu thu pungibatnu warda.

16 I nga. Ngarra mi kanhi-re ngarikerdeknu-ka ngay-ka mere deyida mi mangini kanhi mani ngulathnu-yu i ngarra mi marra da mana ngulathnu pangu wangu da ngarra Yile ngay nukunu, da nhini-nu-re ngarra Yile ngay ku Pule ngala thathpirr pinu-yu.”

17 Bere nukunu-ka nanhthi kap warda manganart dim kura wine wanku i Yile nukunu darntiparl kura nhini-nu-yu. I mampirru-deyida-neme, “Nga peneme. Nenumanemenu kura kanhi i nubagurduknemenu.

18 Mu ngay-ka mere deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh kanhi mani-yu, mu ngarra Yile ngay da mana ku Pule ngala thathpirr pinu-yu.”

19 Bere nhini thangunu-ka mi lawam werlpen warda manganart dim i Yile nukunu deyida darntiparl mi nhini-nu-yu i munirrurerrarrdhaneme dini i dampirrumutmutneme. I mampirruneme, “Nga peneme. Mi kanhi-ka nginipunh ngay-wa. Ngay-ka ngunarrupupnemenu nankuneme-nu. I mange kanhi-ka da bere matha wangu nuyemanemenu nuru i nuddungiyelerrnemenu nuru ngarra ngay mi kanhi thangunu ngarra ngamnarrumutneme-yu.”

20 Bere ngarra mi thangunu parramkarikerdekneme-ka Jesus-ka mange nginipunh nhini da ngatha mani manganart dim nanhthi kap kura wine wanku. I mampirru-deyida-neme, “Nga. Kura wine kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung ngay-ka pinthawunu nankuneme-nu i ngay-ka ngunarrupupnemenu. Ngay-ka ngirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra numammath numpan nhini kumulung ngay-ka pinthawunu. Yile ngay-ka da murntak warra mam da mange wiye pirranmaputhnu ngarra kardu thangunu i manthibirnu purru. I nhini murrinh-ka murrinh da thathpirr pirranu ngarra kumulung ngay-re pinthawunu-yu.

21-22 “Nga peneme.” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka nginipunh ngay ngenumutnu i ngupupnu ngarra kardu wiyenpun thangunu kathu i thu pungibatnu parni. I da nhini-ka mange ngarra Yile ngay marda manganngert dim ngay-nu-yu. Mu nga. Kardu nugarn pana ngarra paningipartnu i manmanpinu kardu wiyenpun pangu pumangirtanu, nukunu nhini-ka kanhi da matha mi dimmurrk ngarra ngay. Mu da-ka wiye thathpirr-wa nukunu-nu-yu nhini thangunu weyida da mange nhini ngarra manganu purru ngay-yu.”

23 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda perrenedharrpudhaneme pirrine mange peneme ngatha, “Ya. Nangkal nimin parramutnu Jesus-yu ngarra kardu wiyenpun wangu-yu?” Pumenanudhaneme pirrine peneme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

24 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh mange peneme puddanadharlurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala parethbathnu ngarra Jesus-yu.

25 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu pule ngala ngala pangu da ngamengka wangu kardu mere Jews-ya kardu nhini-ka kardu da tetemanthay pirrimpirra ngarra kardu wurnangat pangu-yu. Mu kardu pule ngala ngala murlakpun nhini-ka murrinh pumungam-punwil pumpan kardu ngarra pigunu kardu pule patha patha pumampirra pumpan.

26 “Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nanemenu. Mu kardu nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala kardu kumparra purrunu-ya nhini nukunu-ka buynupaknu nginipunh kardu kigay mani i manmanpi warda ngatha kurru kardu-yu.

27 “Murrinh numi kanhi, nga. Kardu nangkal nimin kardu ngala-yu? Kardu pana kama ngarra mi dhepdhep da matha dimmurrk i kardu pana kama ngarra mi mamnabath kathu wurran ngarra kardu pana-nu ngarra mi dimmurrk warra-yu? Kardu pana ngarra mi dimmurrk da matha-ka kardu ngala nawa nhini-yu? Mu ngay-ka nganam ngarra nankuneme-ka manankumanpinuneme da matha ngurru.

28 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Nankuneme-ka kardu bere matha wangu narnamkaneme ngarra ngay i mere narnengipartthaneme ngarra ngay-re da tetemanthay ngatha berdurdurttha ngurrini-yu.

29 Yile ngay-ka da nakurlnu bungipaknu kardu Pule ngala
thathpirr nginu.
30 I mange nginipunh nhini mani ngay deyida da
nakurlnu bunankupaknuneme kardu pule-yu da pangu-yu
ngarra Yile ngay nukunu i nekineme-ka marda ngala warda
pinuneme i mi pimurrknuneme da pangu-yu. Nankuneme-
ka kardu pule ngala ngala nerrunemenu kardu ngarra Jews-
ya kardu yek 12-ya."

*Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pu-
langay Nukunu Parnepartnuneme*
Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; John 13.36-38

31 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnayith ngarra
Simon Peter, "Nga Simon," nukunu kathu-yu mamna Jesus.
"Nukunu ku karrath-ka dantharrpu Yile ngay nankuneme-
nu purdunankudhadhapnemenu purru i manankurullul-
nuneme purru da mange wiye-nu. I Yile ngay kathu-ka wur-
dannamurl nukunu-yu. Nukunu ku karrath marda man-
gannankurtneme dim-ka narnengipartnuneme i numen-
ganthadarrarrnuneme ngarra ngay-yu mange nginipunh mi
wheat mani-ya mi kamarl thathpirr-ka kanampart warda
nanhthi darripi ngernu-yu.
32 Mu ngay-ka ngantharrpu Yile ngay, nhinhi-nu kardu
manhilurruthnu i mere thurdubay nukun ngarra ngay-
yu ngarra nukunu-re Satan manhirullulnu-yu. Mu nhinhi
kardu-ka thaningipart-wa-nu ngadha, mu nhini thangunu-
ka thuyngamarriknu warda thathpirr thurru i murrinh
warda nangabathnu thurru. I da nhini-nu-re-ka nhinhi-ka
nankulurruthnuneme kardu pulangay ngay warda nhini-
yu."
33 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus,
"Pule, ngay-ka mere nukun nganinhipart. Kardu ngatha
pubunhirdinu ngarra jail-ka ngay-ka panirdi-deyida-nu
neki-yu. I kardu ngatha thu punhibatnu puddunhirinu-
minu, nhini ngay-ka puddungirinumi-deyida-nu."
34 "Nga Peter." Jesus kathu-yu mamna. "Murrinh kanhi-
ka murrinh thathpirr. Thipinhi marra-ka ngarra ku rooster
mere da ngatha pirrakaynu-ka, nhinhi-ka kardu narranu
murrinh kanhi perrkenkuneme-yu, 'Ngay-ka mere the-wa
mabath kardu nugarn pangu-yu.' "
35 Bere Jesus-ka mampirru-deyida-neme ngarra pulan-
gay nukunu, "Nga peneme. Da murntak warra ngay-ka
ngurdannankuthukneme i murrinh thathpi ngarra ngay
narranenkuyelerrdhaneme nurni ngarra kardu nawa? I
nankuneme-ka mere numebaththaneme narne ku mani,
nanhthi bag i me sandal ngamere nawa? Mu nankuneme-ka

mi i nanhthi nunneyeymadhaneme da nhini-re-yu?” Jesus
kathu-yu dampunkudharrpuneme. “Awu wurda,” peneme
kathu-yu pumamnaneme.
36 “Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme.
“Nanhthi bag i ku mani ngatha nanthinkaneme nirrim-ka
nhini-ka numabathnuneme warda nuru nhini-yu. I thu
sword deyida wanku numabathnuneme nuru. Mu thu
sword mathu ngatha-ka nanhthi kawut thelim niyemane-
menu i thu sword warda numartnuneme nhini-yu.
37 Murrinh thathpi Yile ngay-ka kanhi-wa yibim-yu,
‘Kardu-ka da mange pumanganu purru ngarra ngay kardu
nginipunh mange pana mani pumampirra pumpan kardu
ngarra wiyenpun ngarra murrinh law pumunganthrarrath
pumpan-yu.’ I murrinh kanhi-ka da nakurlnu murrinh-ka
pirra-da-nu-thathpirr nhini-yu.”
38 Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumamna-warda-
neme, “Nga pule. Thu sword perrkenku-ka kanhi ngan-
thinkaneme ngibimka.” “Yu, berengunh,” Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu

Matthew 26.36-46; Mark 14.32-42

39 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr warda da
thelput nhini thangunu-yu i nadha dini da palyirr nan-
nu warda wangu Olive mange ngarra medha ngatha
pirriwattha-ya. I kardu pulangay nukunu deyida wanku
parraneriwakthaneme pe-yu.
40 Bere ngarra parramkaruy-re-neme da pangu-ka
nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nankuneme-
ka Yile ngay nadharrpnuneme manankumanpinuneme
kardu yuthpan da matha nanemenu ngarra nukunu-re ku
karrath manankurullulnuneme-yu.”
41 Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu da manta
ngangka da ngatha i dempinhipingkarl i ngarra Yile nukunu
warda dininangerrentha.
42 “Yile,” mamna. “Kardu-ka pangilututnu i thu pun-
gibatnu. Nganaka kama-ya marda nanganart dunthap
warda kardu nhini-yu i mere kangilutut nukun i mere
kungibat nukun. Nhini-wa ngay marda manganart ngem-
yu. Mu nhinhi mange ngatha marda nart kardu thangunu
pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-re marda
manganart-yu. Mange ngarra nhinhi marda nanganart-ka
ngay-ka marda deyida manganart mange nhini-nu-yu.”
43 Bere ku angel da kangkarl thangunu kathu pangam-
naruy warda ngarra Jesus i mamlurruth deyida.

44 Mu Jesus-ka dammardathin ngala thathpirr i puy
deyida wangu murrinh lurruth manganart dininangerren-
tha ngarra Yile nukunu wangu. I nginthirrin nukunu-
ka ngala da matha diniyelyeldha ngarra putek wangu
nginipunh nanhthi kumulung mani-ya.
45 Bere murrinh nhini thangunu-ka Jesus-ka dempirnturt
warda i wurdawurl ngarra pulangay nukunu i bampunkur-
durtneme kardu ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme,
ngurrnguwarl mardathin thangunu mampunkumerlmerl-
neme.
46 Bere Jesus-ka mampunkurdurtneme i mampirruneme,
“Nga peneme. Thangku-dha nirrimkangurrkurrkneme
pana-yu? Wurr, newirnturturtneme i Yile ngay warda nad-
harrpununeme manankumanpinuneme mere da mange
wiye nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku karrath
manankurullulnuneme-yu.”

Kardu Nugarn Pumangarnta Kangkarlmawu
Matthew 26.47-56; Mark 14.43-50; John 18.3-11

47 Bere ngarra nukunu-re Jesus pirringerren-da-dha-
ngatha-ka kardu nugarn terert kardu murlakpun-ya par-
rarntuy warda ngarra manta Jesus-yu. I nukunu Judas-
ka kumparra warra yunguninkardurrdha tharra. Nukunu
nhini-ka kardu pulangay nukunu Jesus ngadha wurrini-
nadha kardu 12-ya da ngarra marra-re-ya. I nukunu-ka
murrinh kanhi-wa mampirra wardarra kardu murlakpun
nhini-yu, “Kardu pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka
nhini-wa Jesus-yu i numartanu-yu.”
Bere Judas-ka manta warda wurrininadha ngarra Jesus
padhamurrudhungnu ngarra thamurru nukunu.
48 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Judas, nhinhi-ka thangid-
hamurrudhungnu nawa i nhini kardu kibim kanhi-ka
pumangirtanu ngay-yu nawa?”
49 Bere pulangay nukunu Jesus-ka bampunkardu
kardu murlakpun nhini-ka pumartanu warda Jesus-yu
i nhini-ka pumamna-warda-neme ngarra Jesus-yu, “Pule.
Ngankuneme-ka nguyethuknuneme kardu kanhi-yu thu
sword ngankuneme-re-yu?”
50 I bere kardu numi kardu ngarra pulangay nukunu
Jesus-ka thu sword nukunu yunganpirt i panthertal ngarra
the batbat ngarra kardu pana ngarra wurlk menadha
wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr.
51 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, “Ya peneme, pirda warda thu kuy-yu.” I nhini-
ka manthethap kardu nhini the nukunu-yu i manthewatha
patha deyida.

52 Bere kardu terert pangu da pidha ngarra Jesus-nu
pumartanu, kardu-ka ku yilarn ngala ngala-ya i kardu pule
ngala ngala ngamere ngarra murrinh church thangunu i
kardu ngalantharr ngalantharr deyida wanku. I bere Jesus
kathu-ka mampirra ngarra kardu nugarn murlakpun nhini-
yu, "Ya kardu. Mange nginipunh kardu darrarartwunka
narnampunngawurt-ka, mange nginipunh nhini mani
numangirtanu-yu, nawa? I nanki-ka numebaththa nunni
thu sword i thu kumukurr wanku, nawa?
53 Mu ngay-ka da terert da matha ngirripuptha wunku
nanki-yu ngarra church ngala pangu-yu mu nanki-ka mere
numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. Mu marra kanhi
da matha numangirtanu nawa? Nukunu ku karrath-ka
mamnanyit wurran i nanki-ka ngarra nukunu da matha
narrarntiwak numpan-yu."

Peter Mampirra Ngarra Kardu Nukunu Mere The Mabath Jesus-yu

Matthew 26.57-58,69-75; Mark 14.53-54,66-72; John 18.12-18,25-27

54 Bere kardu nhini-ka pumangarnta warda Jesus-yu i
pumebertidha punni ngarra thelput ngarra ku yilarn ngala
thathpirr nukun.
Bere Peter-ka danintiwaktha wurrini kardu murlakpun
nhini-yu da ngathparr tharrngini kathu i ngarra thelput
nhini da mana.
55 Bere outside ngarra thelput nhini-ka thungku dini-
mumtha i Peter-ka kanawup warda manta ngarra thungku
nhini wunku kardu ngamere wanku.
56 Bere nhini thangunu-ka kardu mardinhpuy ngarra ku
yilarn ngala thathpirr wurlk wurrininadha-ka bamkardu
warda Peter-yu danilarrangtha dini thungku thangunu
ngarra kamarl nukunu-yu. Nigunu-ka pankardurr i dirran-
ganthenh i mampirra kardu ngarra ngamere pirrinidha
pangu, "Ya. Kardu kanhi kem-ka kardidha ngarra Jesus-
wa."
57 Mu nukunu Peter kathu-ka mamnge, "Awu, ngay-ka
mere the-wa mabath kardu pangu-yu."
58 I kunungingki bata wangu kardu numi bamkardu
Peter-yu i mamna, "Nga. Nhinhi-ka kardu pulangay nukunu
Jesus nawa?" Mu Peter kathu-ka mamna, "Awu wurda-wa
ngay-yu."
59 I kunungingki deyida wangu kardu numi deyida
mamna ngarra kardu ngamere wangu, "Kardu kanhi-ka
kardu kardidha thathpirr ngarra Jesus. Ngay-ka ngirran-
ganthawithenh murrinh ngerren nukunu ngarra da Kelili
thangunu kathu."

60 Mu Peter kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra-nu nam
thirrim pana kathu-yu? Murrinh nhinhi-ka mere manhi-
marta murrinh pana kathu namnga thirrim-yu.”
Bere ngarra nukunu-re Peter pirringerrentha-ka ku
rooster-ka pirrimkay warda.
61 Bere Jesus-ka memnabirl i bamkardu Peter-yu. I Peter-
ka wurdantherr warda murrinh ngarra Jesus mamna-yu,
“Thipinhi marra-ka ngarra ku rooster mere da ngatha
pirrakaynu-ka, nhinhi-ka kardu narranu murrinh kanhi
perrkenkuneme-yu, ‘Ngay-ka mere the-wa mabath kardu
nugarn pangu-yu.’ ”
62 I nhini thangunu Peter-ka yungawuy warda i du ngala
da matha kardikarrktha.

Kardu Punningkalkbelktha Pardi Ngarra Jesus

63 Bere kardu murlakpun nhini ngarra Jesus pirangkadha
punni-ka punningkalkbelktha warda pi i thu warda
pinawutputtha ngarra Jesus-yu.
64 I pumpankaral ngarra kamarl nukunu nanhthi kaligu-
re i murrinh pumenadha pardi, “Ya. Nangarru-mani-neme
nangkal thu pannhibat-yu? Nhinhi-ka the-wa nabath kardu
ngarra pannhibat-yu, nhinhi namngarra-ka wakal ngarra
Yile neki nukunu-wa,” pumenadha pardi.
65 I murrinh pumerdarrithaktha warda pardi nhini-yu.

Kangkarlmawu Pumebertidha Punni Ngarra Ku Pule Ngala Ngala

Matthew 26.59-66; Mark 14.55-64; John 18.19-24

66 Bere thipinhire nhini pankapurl-ka ku yilarn
ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law
puddininthethiththa punni i kardu ngalantharr
ngalantharr-ka puyemperr warda. I Jesus pumebertidha
punni i kumparra warra pubanpak ngarra kardu nhini-yu.
67 I kardu nhini kathu-ka pumamna, “Nhinhi-ka Christ?
Yile neki-ka wurdannhithuk? Murrinh thathpirr mani
nangarranu.” Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh
kanhi ngatha manarranu-ka nhini-ka mere kama murrinh
numangabathnu nhini-yu.
68 I murrinh ngatha ngay ngananthartpunu-ka, nanki-ka
mere warda nangidhartnu nhini-yu.
69 I ngay kardu ngarra kardu darrikardu nanki thathpirr-
ka ngarra Pule ngala Yile ngay nginu da batbat-te i ku Pule
ngala deyida wanku nginu nhini-yu.”
70 Mu kardu nhini kathu-ka pumamna deyida, “Nhinhi-
ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu?” Parrantharrpu.
I Jesus kathu-ka mampirra, “Yu, murrinh namam nirrim

nhini da.” 71 Bere kardu nhini-ka pumemnu mange pigunu
warda, “Mampa, bere matha-ya. Nekineme-ka mere warda
nangkal paninhitharrmununeme nhini-yu. Nekineme-ka
berengunh thubinthepup-warda-neme nukunu mam wakal
Pule ngala Yile neki nukunu-yu.”

23

Jesus Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Wurdamnintha Pule Ngala Pilate i Hered-nu

Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; John 18.28-38

1 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn murlakpun nhini-
ka perrempirnturt warda i Jesus pumebertidha warda
purni ngarra kardu pule ngala nan-nu-ya Pilate.
2 Bere kardu peneme nhini-ka murrinh warda pumamna
ngarra Pilate wangu, “Nga. Kardu kanhi karrim-ka da wiye
da matha mampunkayi wurran kardu ngarra darrikardu
ngankuneme kardu Jews-ya. I ngana deyida kardu mam-
pirra wurran murrinh mere panamutmutnu puru ku mani
ku tax-ya ngarra ku pule ngala nan-nu Caesar-ya. I ngana
deyida nukunu mam-ka kardu nan-wa Christ i Yile neki
kathu wurdanthuk, i ku pule ngala deyida wurran kanhi-
yu.” Nhini-wa murrinh parnamnatharrmuneme ngarra
nukunu ku pule ngala nan Pilate Jesus-nu-yu.
3 Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya.
Nhinhi-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra
Jews-nu-yu?” “Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana-
yu,” Jesus kathu-yu mamna.
4 Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirruneme ngarra
kardu nugarn nhini ngarra Jesus pumebertidhaneme
purne-yu i ngarra ku yilarn ngala ngala wanku-yu, “Ya pen-
eme. Kardu kanhi karrim-ka da mere thathpirr merithuk-
tha ngadha kani, nukunu-ka mere ngadha muyparldha
murrinh law-yu, nhini ngay-ka mere ngarra thu ngubat
nukun nukunu kanhi karrim-yu.”
5 Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu murrinh
lurruth pumenadhaneme parde ngarra nukunu Pilate,
“Ya. Nukunu pana-ka murrinh dampunmardarerte wur-
ran ngarra kardu-yu murrinh thathpi ngarra nukunu-
re wurdanpunthethith wurran. Nukunu-ka kardu wur-
dininthethiththa wurrini da pangu thangunu kathu da nan
Judea, i da Kelili i ngarra da kanhi da mana Jerusalem.”
6 Bere ngarra nukunu Pilate murrinh nhini
bimpirruyepupneme-ka nukunu kathu-ka mampirru-
warda-neme, “Nga. Kardu nukunu kanhi karrim-ka da
Kelili thangunu kathu nawa?” Dampunkudharrpuneme.

7 I kardu kathu-ka, “Yu,” pumamnaneme. Bere nukunu
Pilate-ka wurdanthuk warda Jesus-yu ngarra nukunu Hered
warda wangu ku pule ngala ngarra da nan nukun Kelili-
ya. Da nhini-re nukunu Hered-ka ngangka deyida ngadha
kardidha da Jerusalem.
8 Bere ngarra nukunu-re Jesus pangamnaruy ngarra
Hered, nukunu-ka kardu le patha warda dininadha, nhini-
ka da murntak da matha Jesus-nu marda merttha wurrini
kardu bangkardunu-yu. Nukunu Hered-ka pamnayepup
da mange ngala ngala patha nhini ngarra Jesus merradha
wurrini-yu i nukunu marda merttha dini Jesus-nu da mange
ngala patha nhini-nu bamangkardunu.
9 Bere nukunu Hered-ka murrinh terert da matha danid-
harrpudha dini Jesus-yu, mu Jesus-ka mere dedhartha
nukunu-yu, mu manangka murrinh da matha pirrinadha.
10 Bere nhini thangunu-ka ku yilarn ngala ngala i kardu
pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa
punni-ka murrinh pumerdarrithaktha pardi ngarra Jesus-
nu wangu i punnirerdadha pardi murrinh law ngarra
pigunu mungampunmaparl.
11 I nhini thangunu nukunu Hered i ku soldier ngarra
nukunu-ka parraninagumugattha pardi Jesus-yu. I nanhthi
kaligu pangkuy lelunh da matha pubannurdi i nukunu
Hered-ka wurdannangkarl deyida ngarra ku pule ngala
nukunu nhini nan Pilate.
12 Bere da nhini-re-ka ku pule ngala perrkenku nhini
Hered i Pilate-ka kardu murlmurl i memninthapulangay
warda. Mu da murntak warra-ka kardu bere matha
wangu thu kuy da matha kardininthadha i mere marda
menaninthanurttha wurri.

Pilate Murrinh Mampirra Jesus Thu Pubatnu
Matthew 27.15-26; Mark 15.6-15; John 18.39—19.16

13 Bere nhini thangunu nukunu Pilate-ka panpunperr ku
yilarn ngala ngala, ku pule ngala ngala ngamere nhini-yu i
kardu wanku.
14 I mampirruneme, “Nga. Nankuneme-ka kardu kanhi
karrim numengabertidhaneme nurne ngarra ngay da
marra-re-ya i numamnganeme nukunu-ka da wiye da
matha-nu mampunkayi wurran ngarra kardu-yu. Mu
nankuneme-ka berengunu-dha warra nubimngayepup-
neme murrinh ngarra ngay thangunu nganidharrpudha
ngardi ngarra nukunu. Mu ngay ngamam nukunu-ka mere
ngadha merithuktha wurri da ngarra wiye-yu. I murrinh
pana ngarra nunnererdadhaneme narde-ka mere murrinh
thathpirr nhini-yu.

15 I ngana deyida nukunu mam Hered-ka mere ngadha
merithuktha wurri da ngarra wiye-yu, nhini weyida
nukunu wurdanngangkarl kanhi deyida-yu ngarra ngay.
Nukunu-ka mere ngadha muyparldha murrinh law-yu
nhini-ka mere ngarra nukun thu nubat nukunu karrim
kanhi-yu.
16 Mu ngay-ka ngarramutnu ngarra ku soldier ngay thu
whip da matha-nu pumardarrirlarlarrnu parni i nhini
thangunu ngay-ka ngurduthuknu warda." Pilate kathu-yu
mampirra.

17 Bere da thangku terert-te ngarra mi Passover-ya
nukunu Pilate-ka yunguniwuy kardu numi-yu ngarra da
jail thangunu kathu-yu. Kardu ngarra nugarn nhini kathu
ngarra kardu kathu parranidharrpu-ka, kardu nhini da
matha Pilate yunguniwuy-yu.

18 I nukunu Pilate-ka Jesus warda wurdithuktha-wa, mu
kardu wurnangat kathu murrinh puddamnadhawiweparl i
murrinh pardinawapadha. I pumamna, "Awu, thu thubat
warda wangu kardu karrim pana-yu Jesus. Mu nukunu
Barrabas warda thunguwuynu ngarra da jail kathu-yu."
19 Nukunu nhini Barrabas ngarra jail
dininganamardadha-ka, nhini-ka thu puninthuktha weyida
wurrini kardu ngarra ku Government thangunu i kardu
numi damparl wurdarntinumi.

20 Bere Pilate-ka marda merttha dini Jesus da matha
purduthuknu i nhini-ka dimpirrakay deyida ngarra kardu,
i mampirra, "Nga. Ngay-ka ngurduthuknu warda Jesus-
yu. Nukunu-ka mere ngadha merithuktha kani," mampirra.
21 Mu kardu kathu-ka pumamna, "Awu, nukunu pana-ka
thu thubat da matha, thubat. I ngarra thay pinthanu
darderdenu i thurdurinuminu warda."
22 Mu Pilate kathu-ka mampirra deyida, "Ya. Thangku-nu
thu ngubatnu nukunu kanhi karrim-yu? Thangku da wiye
mebaththa wurrini nukunu-yu?" Nukunu kathu mampirra.
"Ngay-ka murrinh nganidharrpudha ngardi i nukunu-ka
mere ngadha muyparldha murrinh law, i nhini nukunu-
ka mere ngarra thu ngubat, wurda. Mu ngay-ka thu
whip da matha mardarrirlarlarrnu i ngurduthuknu warda,"
mampirra.

23 Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu lurruth da matha
pardinawapadha, "Awu, thu thubat da matha. I ngarra
thay pinthanu darderdenu i pupupnu warda," pumenadha
pardi. I murrinh ngarra thathpi pigunu-re da matha
pardinawapadha lurruth-te pardinadha.

24 I nhini nukunu Pilate-ka murrinh warda mampirrabath
ngarra kardu kathu murrinh pumenadha pardi-yu.
25 I yunganwuy i wurdanthuk warda kardu wiye nhini-
yu Barrabas, kardu nhini ngarra kardu numi damparl
wurdantinumi-yu. Mu Pilate-ka dampirramut warda Jesus-
yu ngarra ku soldier nukunu thu pubatnu i pubarderdenu
ngarra thay pinthanu i pupupnu warda. Nhini-wa da
mange-yu ngarra kardu terert marda pumerttha purni-yu.

Kangkarlmawu Pubangarnerde i Pumamkale Ngarra Thay

Matthew 27.31-44; Mark 15.21-32; John 19.17-27

26 Bere ku soldier-ka pumebertidhaneme purne pangu
warda wangu Jesus-yu pubarderdenemenu i pumangkalen-
ememu ngarra thay. Bere ngarra purnelilidhaneme-ka
ku soldier pubamkangkarduneme kardu nugarn da nga-
mengka kathu nadha dini da Jerusalem-nu. Nukunu-ka
kardu da nan thangunu kathu Cyrene i murrinh nukunu-
ka Simon-wa. Bere pungankaberurr-warda-neme nukunu
nhini-yu i nanhthi thay Jesus nukunu-ka pubankamalapak-
warda-neme ngarra lamala i pumungamkawilneme warda
thay nhini pananamanthidha warda wurrini Jesus-nu. I
nukunu nhini Simon-ka tiduk kathu ngarra Jesus wur-
rinililidha wunku nanhthi thay Jesus nukunu pananaman-
thidha wurrini.
27 I kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha purni
Jesus-yu i kardu palngun ngamere du purninakarrktha
nukunu-nu.
28 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyngime ngarra
kardu palngun nhini-yu, i mampirrungime, “Nga.
Nankungime da ngarra kanhi narnamkangime Jerusalem-
ka mere narnengakarrk-nukun-ngime ngay-nu-yu. Mu
niranungkuwekarrknungime mange nankungime i ngarra
mamay nankungime-nu.
29 Da nakurlnu-ya nhini-ka da tetemanthay nimin-ya
nanki-nu-yu kardu Jews-yu, i kardu-ka murrinh kanhi-
wa nuyemanungime, ‘Da wiye-wa pirrimngarrungime
ngankungime-nu. Mu da-ka wiye thathpirr-wa ngarra
kardu wakal nganthinkangime ngumpan-yu.’
30 I nhini thangunu kardu terert-ka nunnuwinhartnu
pangu warda wangu ngarra da palyirr i niranakaykaynu
i nuyemananu, ‘Thinganthibirnu kathu.’ Da nhini-re-nu-ka
da wiye nimin-ya kardu nanki-nu Jews-yu,” Jesus kathu-yu
mampirrungime.
31 “Nga. Ngay-ka da wiye mere ngadha merithuktha
ngani mu nubangimangkardungimenu da ngarra mange

kanhi ngay-yu pumamnga pumpan-yu. Nhini nankungime-
ka the warda numabathnungime da wiye da matha nanki-
nu pirranarranu-yu i kardu ngamere deyida wanku da
nakurlnu-re-yu."

32 Bere ku soldier nhini-ka kardu nugarn perrkenku
deyida pumenkubertidhanintha purne ngarra nanhthi
thay deyida pumankungkaleleninthanu. Kardu perrkenku
nhini-ka kardu wiye da matha kardininthadha.

33 Bere puy punnililidha i ngarra da nan da mana
parrarntuy, da pana ngarra kardu pumenadha purni ku
murnu pelpith-ya. Bere da ngarra nhini da ku soldier-
ka pubangammarderde mange ngarra nukunu Jesus-yu i
ngarra me pubangammerderde ngarra thay nhini-yu. I
parrampirnturt pubanpak i pinthanhidha i pupupnu warda
nukunu Jesus-yu. I ngana deyida kardu wiyenkunintha
nhini-ka ngarra thay deyida pumampunkungkalenintha.
Kardu numi ngarra batbat nukunu-re Jesus pinthanhidha, i
kardu numi ngarra thakunh-te pinthanhidha.

34 Bere Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra Yile
nukunu wangu, "Yile, mange da wiye kanhi thirranma-
puthnu ngarra kardu kanhi thangunu-yu. Kardu-ka mere
the kumabath mange kanhi ngarra pumamnga pumpan-
yu."

I nhini thangunu ku soldier-ka nanhthi warda pir-
rineyekdhekthaneme nanhthi kaligu ngarra Jesus-nu-yu,
nanhthi nhini-ka kardu nangkal kama warda martnu-yu.

35 Bere kardu wurnangat warda ngatha pirabaththa pi
Jesus menangkaledha pinthanhi. I ku pule ngala ngala
parraninagumugattha pi ngarra Jesus. I murrinh mange pi-
gunu ngatha pumenanudha pi, "Ya. Nukunu ngatha kardu
Christ thathpirr ngarra Yile neki thangunu kathu nadha
dini, nhini-ka menuyibirnu-wa mange nukunu ngatha-yu.
Nukunu-ka kardu terert weyida menthibirnudha wurrini-
yu, nawa," pumenanudha pi.

36 I ku soldier deyida wanku parraninagumugattha pi.
Kardu nhini-ka purnenadhaneme i perrenamuttha-mana-
wa-neme kura wine thithimarnti.

37 I pumamna, "Ya. Nhinhi ngatha kardu Pule ngala kardu
Jews thurranpirra, nhini-ka nenuyibirnu mani i thurdithut
mani kathu ngarra thay pana kathu-yu."

38 I ngarra thay nhini ngarra Jesus menangkaledha
pinthanhi-ka murrinh wanku pubanpak kangkarl ngarra
pelpith nukunu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, "Kardu kanhi
kanthim-ka kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu-
wa."

39 Bere kardu wiye numi pangu da ngarra thay
pinthanhidha-ka murrinh menardarrithaktha pinthanhi
ngarra Jesus. I mamna, “Nhinhi-ka kardu Christ-wa nawa?
Nhini-ka kardu mani nenuyibirnu i ngankunintha deyida
wanku nangankuyibirnunintha.”
40 Mu kardu wiye numi deyida kathu pinthanhidha-ka
mamna kardu ngarra wiye numi nhini-nu-yu, “Ya. Murrinh
nhini-ka pirda-wa,” mamna. “Nhinhi-ka mere themanham
Yile neki-yu? Kardu-ka nekineme-ka pubannhipakneme
ngarra thay kanhi pupupnemenu.
41 Mu neki-ka da wiye da matha thumerithuktha thardi,
nhini-ka yuthpan da matha neki pupupnu-yu. Mu kardu
kanhi kanthim-ka mere ngadha da wiye merithuktha-wa
kani, nhini-ka mere pubuypaktha ngarra thay kanhi-yu.”
42 I kardu nhini murrinh mamna warda ngarra Jesus, “Je-
sus, panhimardathinnu kathu ngay-nu da nakurlnu kardu
ngarra Pule ngala thathpirr thinu-yu.” 43 I Jesus kathu-ka
mamna, “Nga. Murrinh thathpirr kanhi-yu mampanu-yu.
Marra kanhi-ka nhinhi-ka ngarra ngay wardarra pinu da
patha nimin-ya ngarra Yile ngay dim-yu.”

Jesus Yibimpup Warda
Matthew 27.45-56; Mark 15.33-41; John 19.28-30

44 Bere ngarra nanhthi ngunga pelpith warda pirridha-ka
da-ka thipmam binhi warda pangarntuy nhini-yu da pana
ngangka-re-ya. Da thipmam binhi nhini pirridha-ka i da-ka
kungini da mana mam, i ngunga-ka nhini-wa pangarntuy-
yu.
45 I da nhini-re-ka nanhthi kaligu ngala ngarra da church
ngala pinthanhidha-ka dimngurruduk kanganu da matha.
46 I bere Jesus-ka lurruth da matha pinthimnakay ngarra
Yile nukunu wangu, “Yile, ngepan ngay-ka ngampamutnu
warda.” I ngarra murrinh nhini-re mana mam-ka yibimpup
warda nukunu-yu.
47 I bere ku soldier ku pule ngala-ka pirringanamedha
pangu da manta ngarra thay i da terert nhini bangam-
mangkardu i Jesus yibimpup-yu. I nukunu nhini-ka
darntiparl warda Yile neki-yu i murrinh mam, “Kardu
nugarn kanhi kanthim-ka kardu patha da matha thathpirr
i nukunu-ka mere merithuktha kani.”
48 Bere kardu wurnangat puyemperr pangu Jesus-nu pub-
angkardunu pupupnu. Mu kardu-ka ngarra pubamkardu
thathpirr Jesus yibimpup i da mange terert nhini pube-
mangkardudha purni, nhini-ka kardu warda pubenaweler-
rdha pardi kardu daninmardathintha warda kardi ngala da

matha i puddanalaththa da ngarra thelput pigunu warda wangu.

49 I pulangay nukunu Jesus i kardu ngamere deyida wanku ngarra parraniriwaktha purni-ka da ngathparr tharrngini kathu pidha i pubamkardu deyida Jesus yibimpup-yu. I ngana deyida kardu palngun pubamkangkardungime Jesus yibimpup-yu, kardu palngun nhini-ya ngarra Jesus parraneriwakthangime purne da ngarra nan thangunu kathu Kelili.

Nukunu Joseph Yingampup Ku Nginipunh Jesus Ngarra Da Weyi Palyirr

Matthew 27.57-61; Mark 15.42-47; John 19.38-42

50-52 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn pana nan Joseph wurrininadha ngarra nukunu-nu kardu pule ngala nan Pilate i dantharrpu ku nginipunh nukunu-nu Jesus martnu. Kardu nugarn nhini Joseph-ka da nan thangunu kathu Arimathea-wa da numi nhini-ya kardu Jews pigunu. I nukunu-ka kardu patha da matha wurrinidha, i kardu ngalantharr-wa nukunu-yu. I nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I ngana deyida nukunu-ka kardiwup i puddanayiththaneme pirrine ngarra ngalantharr pule ngala ngala kardu Jews-ya, kardu ngarra marda pumerttha purni Jesus thu pubatnu puddurinuminu. Mu nukunu Joseph nhini-ka mere marda merttha wurri mange nhini-nu-yu Jesus thu pubatnu-yu.

53 Bere nukunu Joseph dantharrpu thangunu ku nginipunh nukunu Jesus-nu-ka, Pilate kathu-ka "Yu" mamna. I nhini nukunu-ka pangu warda wangu wurrinidha i mantharday ku nginipunh ngarra nukunu Jesus-yu ngarra thay thangunu kathu i mamlarlarr ngarra nanhthi kaligu sheet nanhthi patha da matha. I nhini thangunu-ka bannurdi yingampup ngarra da weyi palyirr ngarra kardu thangunu pumampatha-yu. Mere nangkal ngadha yingapuptha ku nginipunh ngarra da weyi palyirr nhini-yu.

54 Bere da-ka kungini thathpirr warda da Friday nhini-yu ngarra nukunu-re Joseph ku yingampup nginipunh Jesus-yu ngarra da weyi palyirr nhini da. I da-ka manta warda pirridha da Saturday-nu-ya da nhini-ya ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-yu.

55 Bere kardu palngun nhini ngarra Jesus parraneriwakthangime purne da Kelili thangunu kathu-ka, palngun nhini-wa ngarra nukunu Joseph warda purnedhangime i

pubamkangkardungime da weyi palyirr nhini ngarra ku
nginipunh Jesus yingampup-yu.
56 I nhini thangunu peningime nhini-ka puddamkawurl-
ngime ngarra da wangu i pumewathawathadhangime
parde nanhthi oil nanhthi kangunu patha wanku i ku
nginipunh Jesus-nu pumawarlaknungime nanhthi kangunu
patha-nu-ya. Mu ngarra da da ngatha pardedhangime
da Saturday nhini-yu i benkuyukthangime dini, nhini-ka
mange kardu Jews nukun-wa pumedha purni-yu da mange
law pigunu da matha nhini-yu.

24

Jesus Wurdamkabirl Warda
Matthew 28.1-10; Mark 16.1-8; John 20.1-10

1 Bere da Sunday nhini da pankapurl ngarra ngunga
nabirlthaydha dini-ka peningime nhini kardu palngun-
ka nanhthi oil ngarra pumamkawathawathangime wunku
kangunu patha pumangankakutngime i punnedhangime
pangu warda wangu ngarra weyi palyirr nhini da.
2 Bere parramkaruyngime pangu da i pubamkangkar-
dungime da weyi palyirr wululuthpe nhini-ka menad-
harldha wardarra dini.
3 Bere parnamkardi-warda-ngime i pumpankawinhay-
warda-ngime ku nginipunh nukunu Jesus-ka maku warda.
4 Bere peningime-ka kardu warda pubenayengkarnirn-
thangime pirrine ngarra nimin wangu ku nginipunh-yu i
puninkumardabaydha-warda-ngime dini nhini-yu. I kardu
nugarn perrkenku-ka pangamnintharuy warda ngarra
peningime-yu i ngarra ngurru peningime pirrininthadha
wunku nanhthi kaligu danikularrangthanintha pirri.
5 Mu peningime kardu palngun nhini-ka perrempunku-
manhamnintha i pepe pumamkawengime.
Bere kardu nugarn nhini kathu-ka mamnintha ngarra
peningime-yu, “Nga peningime. Thangku-nu nangankaw-
inhadhathngime narnamka-yu da ngarra ku pibimpuwup
kanhi-yu kardu pana-nu ngarra kanambirnu-deyida-yu?
6 Nukunu-ka kardu makardu-wa kanhi-yu, mu kardu-ka
wurdamkabirl warda. I nukunu mamnarrungime nganaka
da murntak-ya da pangu Kelili nardedhangime.
7 ‘Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-
ka pumangirtanu i parramutnu ngarra kardu wiyen-
pun. I kardu nhini-ka ngarra nanhthi thay pubangird-
erdenu i pinthangetnu i ngupupnu warda nhini-yu. Mu
da perrkenkuneme pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirlnu
warda.’ ”

8-10 Bere peningime nhini-ka puddamkayerr-warda-ngime
murrinh thathpi nhini ngarra Jesus mampirrungime-
yu. Kardu-ka murrinh peningime-ka kanhi-wa, Mary
Magdalene-ya, Joanna-ya i Mary kale nukunu James-ya, i
palngun ngamere deyida wanku.
Bere nhini thangunu peningime-ka punnungamkardurr-
warda-ngime da weyi palyirr nhini thangunu-yu i pangu
warda wangu punnedhangime i murrinh parranenkuyeler-
rdhaneme ngarra pulangay nukunu Jesus-yu kardu 11-ya i
ngarra kardu ngamere deyida wanku, kardu ngarra Jesus
marda pumerttha punni.
11 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere murrinh pumer-
rubaththangime murrinh pana ngarra palngun nhini
pumampirruneme-yu, mu pamamka-mana-wa-neme mur-
rinh ngathayida da matha.
12 Mu nukunu Peter-ka dempirnturt i tharra warda
nungampinhart ngarra da weyi palyirr-nu, i dempinhikul
i mintherr warda. I bamkardu nanhthi kaligu da matha
yudha pangu-yu. I wurdawurl deyida ngarra da-nu warda
wangu i benayengkarnirntha wurrini ngarra kama wangu
ku nginipunh-yu.

Kangkarlmawu Pangampirruruynintha Kardu Ngarra Mayern Naninthadha Dini

Mark 16.12-13

13 Bere da ngunga numi nhini da ngatha kardu per-
rkenku, kardu ngarra Jesus marda meninthartha wurrini-
ka nungamninthardurr da Jerusalem thangunu kathu i
naninthadha dini da nan-nu warda wangu Emmaus. Da
nhini-ka da ngathparr tharrngini ngarra da Jerusalem
thangunu kathu-yu.
14 I kardu wurdananinthayiththa wurrini murrinh pana
ngarra Jesus yibimpup-yu i wurdamkabirl kama-ya.
15 Bere ngarra mayern-te murrinh wurdananinthayiththa
wurrini-ka nukunu Jesus-ka pangampirruruynintha i
purnelilidha-warda-neme ngarra penintha nhini-yu.
16 Mu kardu-ka wurdanninthangkapi-wa nhini Yile neki
kathu-ka mere marda merttha Jesus kirraninthathenh
nukun ngarra kamarl penintha-yu.
17 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ya.
Thangku murrinh thurdamninthayith thurran-yu?”
Bere penintha nhini-ka pirrimninthart warda i
daninkumardathinthanintha pirri. 18 Mu kardu numi
kathu-ka mamna ngarra Jesus, i murrinh nukunu nhini-ka
nan-wa Cleopas. “Nhinhi-ka kardu marra kama-ya kanhi-
yu ngarra da Jerusalem-yu. Nhinhi da matha mere the

nabath mange pumenadha pardi da nhini-dha warra-yu?”
Mamna.
19 Mu Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Mu mange
ngarra-wa pumedha pardi da ngarra nhini-re-yu?” Mu
penintha kathu-ka pumamnanintha, “Ngankunintha-ka
murrinh ngurdamninthayith ngurran nukunu Jesus kardu
Nazareth-mawu-ya. Nukunu nhini-ka wurdanarrayiththa
wurrini murrinh Yile neki da matha. Nukunu-ka ku
prophet-wa i da mange patha patha da matha merradha
wurrini wunku nanhthi lurruth ngala ngarra Yile neki
thangunu-yu, i kardu-ka pumenabaththa thathpirr purni
i Yile neki deyida le thathpirr dininadha-yu,” pumam-
nanintha penintha kathu-yu.
20 “Mu ku yilarn ngala ngala nganki i kardu pule ngala
ngala deyida wanku parramnamut Jesus-yu ngarra ku pule
ngala thathpirr Pilate i pumamna thu pubatnu purdurin-
uminu. I nhini thangunu kardu-ka pubangarnerde ngarra
nanhthi thay pinthanhidha i yibimpup warda nhini-yu.
21 “Mu nganki kardu wurnangat-ka nguyemamna mana
Jesus-yu kardu Pule ngala thathpirr pinu-yu i mangan-
thibirnunu ngarra kardu murlakpun thangunu kathu. Mu
nukunu-ka yibimpup warda i da-ka perrkenkuneme warra-
wa mam.
22 I numi-ka, kardu palngun ngamere ngarra
ngankungime-ka murrinh parraningankuyelerrdhaneme
purne i nhini ngankungime-ka ngumemkamardartngime
ngala da matha. Da thipinhire marra kanhi da pankapurl
punnadhangime palngun pangu-ka ngarra weyi palyirr
nhini ngarra ku nginipunh nukunu pingampup-yu.
23 Mu pumpankawinhayngime ku nginipunh-ka maku
warda. I pumamngarruneme-ka ku angel perrkenku pub-
ampunkungkardunintha i pumampirrungime kardu wur-
damkabirl warda.
24 I nhini thangunu-ka kardu nugarn ngamere deyida
wanku ngarra Jesus parraneriwakthaneme purne-ka pun-
nadhaneme pangu-yu ngarra da weyi palyirr nhini da
ngatha i mere puberdurtthaneme ku nginipunh nukunu
Jesus-yu mange nginipunh kardu palngun mani pa-
mamkangime. Mu kardu mere pubengkardudhaneme
Jesus-yu,” pumamnanintha penintha nhini kathu-yu.
25 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Nankuninth-
ka thawath da matha murrinh namninthabath thurran
murrinh pana ngarra parrarntilil kardu murntak pana ku
prophet-ya ngarra murrinh Yile neki thangunu puddanar-
rayiththa purni-yu.
26 Mu nga. Da-ka mange Yile neki nukunu-wa ngarra
nukunu pana wurdanthuk nukunu Christ-ya yibimpup-yu. I

nhini thangunu-ka wurdamkabirl warda i kardu Pule ngala
thathpirr pininthanu da kangkarl wangu ngarra Yile neki,”
Jesus kathu-yu mampirrunintha.

27 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdamnuyith
murrinh ngarra Moses thangunu i ku prophet terert
wanku parranirilildha purni-ya. Nhini-wa murrinh
wurdampirrumeriyithnintha-yu murrinh wurdamnuyith-
yu.

28 Bere penintha nhini i Jesus-ka da manta warda pur-
nelilidhaneme ngarra da nan-nu Emmaus da nhini ngarra
penintha-nu wangu wurrinininthadha-yu. Mu Jesus-ka puy
dantharrwat kunungingki.
29 Mu penintha-ka murrinh pumamnanintha, “Nga. Mere
nukun thurru puy wangu-yu, mu kanhi ngadha ngarra
ngankunintha thaninu. Da-ka kanarnum warda nhini-yu,
da thipinhi-nu warda.” I bere Jesus-ka nhini warda wangu
purnedhaneme.

30 Bere ngarra thelput warda parnamkardineme i par-
namkawupneme mi dhepdhep-nu. Bere Jesus-ka mi lawam
manganart dim i ngarra Yile nukunu wangu darntiparl
mi-nu-yu i mungampirrurigatnintha i mi warda dam-
pirrumutnintha. 31 Bere da nhini thangunu penintha-
ka dirranganninthathenh warda Jesus-yu ngarra kamarl
penintha thathpirr warda bamninthangkardu. Mu Jesus-ka
dinnarrirdum warda nhini-yu.

32 Bere penintha-ka memninthanu warda, “Ya. Ngarra
nukunu-re wurdininheyiththa wurrini murrinh Yile neki
nukunu ngarra mayern-te thurrinililidhaneme-ka ngarra
nanhthi nginipunh neki-ka patha nimin dannhemut,
nawa?”

33 Bere nhini thangunu penintha-ka demninthawirnturt
i nungamninthardurr wurdamninthawurl da Jerusalem
deyida-nu wangu. I parrampirruruyneme ngarra pulangay
nukunu Jesus kardu 11-ya i kardu ngamere deyida wanku
puyemperr ngarra thelput-yu.
34 I kardu nhini-ka murrinh pumenanudha pirrini, “Yu,
Jesus-ka wurdamkabirl da thathpirr nhini-yu. Nukunu-ka
pangamnaruy ngarra Simon.”
35 Bere penintha nhini-ka murrinh warda parrampunkuy-
errneme murrinh ngarra mayern wurrinininthalilidha-yu
wunku Jesus punnadhaneme. I murrinh ngarra dirran-
ganninthathenh ngarra nukunu-re mi mungampirrurigat-
nintha mi lawam penintha-yu.

Jesus Pangampirruruyneme Ngarra Pulangay Nukunu
Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; John 20.19-23; Acts 1.6-8

36 Bere ngarra penintha nhini i pulangay nukunu Jesus puddanayiththa pirrini-ka Jesus-ka pangu da matha pangarntuy pirrim i murrinh warda mampirra, “Nga. Marda nanki-ka pekpek wanku numabathnu nuru.”
37 Mu kardu-ka pubemkabat i perremmanham pamam mana-wa ku wurdarr.
38 Mu Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Thangku-nu nerremngimanham-yu? Thangku-dha mere murrinh numangabath nuru ngay-yu ngurdamkabirl warda-yu?
39 Nga. Ngay-ka mere ku wurdarr. Nga. Mange ngarra ngay nubangimangkardunu i me ngarra ngay nubangimengkardunu. Numangidhadhap da. Ku wurdarr-ka mere mabath kani nanhthi nginipunh i murnu-yu, nawa?”
40 I dampunkarr warda mange ngarra nukunu i me.
41 I kardu-ka pumemnamardat warda i le warda pardidha mu mere da ngatha murrinh pumenabaththa Jesus wurdamkabirl-yu. I bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra deyida, “Mi-ka nanthin narnam kanhi-yu mi ngulathnu-yu?”
42 I ku warda parramnamut ku ngurlmirl thungku.
43 I pubamkardu nukunu ku nhini wulamath-yu.
44 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Nanki-ka nubamngingkardu ngay ngabimpup pangu nawa, i marra-ka nubamngingkardu warda ngurdamkabirl-yu. I murrinh nhini ngurdananarrayiththa ngurrini murntak warra-yu. Kardu ngalantharr murntak Moses nganaka i kardu nugarn ngamere deyida wanku parrarntilil da murntak warra murrinh thathpi Yile ngay nukunu-yu i marra-ka murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu. Nhini-wa murrinh-yu ngurdininarrayiththa ngurrini-yu ngarra birnu-re ngardidha-yu.”
45 Bere Jesus-ka mukmuk warda banpunperdi i pumanganmarta warda murrinh thathpi Yile neki nukunu yibim-yu.
46 I mampirra deyida, “Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra ngay da parrarntilil da murntak warra-yu. ‘Nukunu Christ kardu pana ngarra pule ngala Yile neki purduthuknu nukunu nhini-ka yidingurr ngala palututnu i thu pubatnu puddurinuminu. Mu da perrkenkuneme pamanu-ka nukunu-ka kardu purdingkabirl-wa-nu nhini-yu.
47 I nhini thangunu-ka kardu ngarra nukunu-ka murrinh warda panthelerrnu puru ngarra kardu da pana ngangka-re-ya. I murrinh pumarranu da mange wiye parnipartnu

i panmardathinnu warda i nhini-ka Yile neki-ka pirranma-
puthnu warda da mange wiye nhini-yu, nhini-ka nukunu
Christ-ka yibimpirrapup kardu wurnangat warda ngatha.
Nhini-wa murrinh-yu ngarra kardu nukunu panthelerrnu puru da pana ngangka-re-ya i kardu-ka murrinh da
puretnu-ka da Jerusalem wangu-wa.'
48 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Nanki-ka nubam-
ngingkardu warda nawa kardu ngurdamkabirl warda-yu da
mange murrinh nginipunh murntak warra parrarntilil-yu.
49 I ngay-ka ngurdunarrathuknu Ngepan Yile ngay
nukunu i paninannginirdinu nhini-yu. Da murntak warra
Yile ngay mam-ka Ngepan nukunu purduthuknu panin-
nginirdinu kardu ngarra nukunu. Mu nanki-ka nuyuna-
mardamardanu da ngarra Jerusalem i ngarra ku Ngepan
nhini da mana paninannginirdinu-yu i mananlurruthnu-
yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Dimmardawith Ngarra Yile Nukunu-nu Warda Wangu

Mark 16.19-20; Acts 1.9-11

50 Bere nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka
punnungamkardurrneme da Jerusalem kathu-yu i Jesus-
ka menkubertidhaneme wurrini da ngarra Bethany-nu
warda wangu. I pangu da ngarra pibimkat-mana-neme-
ka Jesus-ka nithi nukunu-re langpirrimpirrumaneme i dan-
tharrpu Yile nukunu kardu mankurnarnanuneme pani. I
mampirruneme, "Nankuneme-ka marda pekpek da matha
numabathnuneme nuru."
51 Mu ngarra murrinh-te pirrirrungerrenthaneme-ka
Yile nukunu-ka kanthinmardawith warda kangkarl-nu da
ngarra nukunu wangu da Heaven-ya.
52 Bere pulangay nukunu Jesus-ka parraneriparldhaneme
punne Jesus-yu i nhini thangunu-ka puddamkawurlneme
da ngarra Jerusalem-nu warda wangu i le thathpirr warda
punnedhaneme nhini-yu.
53 I kardu bere matha wangu parraneriparldhaneme
parde Yile neki-yu ngarra murrinh church ngala pangu-yu
ngarra da Jerusalem-yu.

John

Wakal Ngarra Yile Neki Nukunu Wurdanthut Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

1 Bere da marra-re kathu ngarra da putek ngala kanhi-ka
da manangka da da ngatha, kardu numi kardidha ngarra
Yile neki i murrinh nukunu-ka murrinh da matha. I nukunu
nhini-ka mukmuk ngarra Yile neki nukunu i murrinh
thathpi ngarra Yile neki thangunu kathu dannhengkarr
warda. Nukunu nhini-wa da bere matha warra kanam
wunku Yile neki-ya, i nukunu-ka wurdamninthaweparl da
matha dim ngarra Yile neki-yu.
2 Nukunu nhini-ka da ngarra marra-re kathu kar-
dininthadha wunku Yile neki-yu.
3 I ngarra nukunu nhini-re-wa Yile neki kathu mampatha
da wurnangat kanhi warda ngatha da pana ngangka-re.
4 I ngarra nukunu nhini deyida-re kardu kanhi-ka birnu
warda ngatha thanam. I kardu-ka da bere matha wangu
birnu panibirnunu nhini-ka da tarangka ngarra nukunu
thangunu kathu thubamkardu thurran.
5 I da tarangka nhini-ka damlarrang wurran da ngarra
thipmam binhi-yu, i da bere matha wangu damlarrang
wurran lurruth ngala. I da thipmam binhi nhini-ka mere
ngarra bungkan da tarangka nhini-yu.
6 Bere Yile neki kathu wurdanthuk kardu nugarn wunku
murrinh thathpi nukunu-yu. I murrinh nukunu nhini-ka
John the Baptist-wa.
7 Nukunu John the Baptist-ka da kanhi wurrinidha i kardu
murrinh wurdanarrayiththa wurrini ngarra da tarangka
nhini-nu parramutnu-ya i parralarrangnu thungku layit
tarangka. Nukunu-ka ngarra kardu wurnangat warda
ngatha wurdanarrayiththa wurrini murrinh kardu nhini-
nu pubinayepupnu i murrinh pumanabathnu puru.
8 Mu nukunu John the Baptist-ka mere nukunu thathpirr
derramuttha-yu da tarangka nhini-nu, wurda. Nukunu
wurrinidha-ka murrinh thathpi da matha-nu wurdanar-
rayiththa wurrini kardu pana-nu ngarra da tarangka thath-
pirr parramutnu-yu.
9 I murrinh kanhi-wa mam, “Kardu numi nhini deyida
kathu nimin ngarra da putek ngala kanhi purrunarranu i
panarraruynu i da tarangka thathpirr nhini warda panar-
ramutnu kardu wurnangat warda ngatha.”

10 Bere Yile neki kathu da putek ngala kanhi mampatha
ngarra nukunu nhini-re-yu. I nukunu nhini-wa ngarra da
tarangka thathpirr parramutnu da kanhi kardidha-yu, mu
kardu-ka mere thathpirr the pumebaththa nukunu-yu.
11 I da ngarra nukunu i kardu ngarra darrikardu nukunu
nawattha dini, mu kardu darrikardu nukunu-ka mere
pubinanayewuptha parni nukunu nhini-yu.
12 Mu kardu ngamere-ka murrinh berengunh pubi-
nanayewuptha pardi i murrinh thathpi ngarra nukunu
pumenabaththa pardi i murrinh pumenayittha da matha
pardi nhini-yu. I nhini nukunu da matha panpunpeluluy-yu
i murrinh warda mampirra ngarra kardu nhini-yu, "Nanki-
ka kardu wakal Yile neki nukun warda."
13 Nukunu Yile neki da matha mampunkarart kardu nhini
ngarra wakal nukunu-yu. Kardu-ka mere pubanawaththa
ngarra nukunu thangunu kathu-yu ngarra yileyile i kalekale
mani wakal bampirrubatngintha-yu, wurda. Mu nukunu
da matha mampunkarart i panpunpeluluy wakal ngarra
nukunu-nu. I nhini Yile neki-ka Yile pigunu warda nhini-yu.
14 Bere nukunu kardu nhini ngarra murrinh thathpi
Yile neki thangunu kathu dannhengkarr-ka da kanhi
warda wurdanthut i kardu warda nginipunh wurdamath
mangini neki deyida mani i ngarra ngankuneme ngadha
ngardedhaneme-ya. Ngankuneme-ka ngubengkardud-
haneme ngurne nukunu-yu, i nukunu-ka kardu Pule ngala
thathpirr-wa i kardu yuthpan thathpirr wurran. I nukunu
nhini-ka marda thathpirr mangannhert wurran kardu wur-
nangat warda ngatha i dirrangannhipe wurran da bere
matha wangu da terert. Yu, ngankuneme-ka berengunh
ngubamkangkarduneme nukunu-yu, i nukunu-ka wakal
nugarn numi da matha ngarra Yile neki nukun-yu.
15 I nukunu John the Baptist-ka murrinh kardu nhini-
nu wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu. Nukunu-ka
wurrinirrakaykaydha i murrinh warda merradha wurrini,
"Ya. Kardu pangu kathu kurran-ka murrinh berengunh
warra nganinanthelerrdha ngurrini. I kanhi-wa murrinh
menarradha warra ngardi. Nukunu-ka tiduk kathu nimin
ngarra ngay purrunu da ngarra putek ngala kanhi-yu.
Nukunu-ka Pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki da
matha. Nukunu-ka da bere matha warra kanam ngarra
ngay-re mere da ngatha banabattha-yu." Nhini-wa murrinh
merradha-wa wurrini John the Baptist kathu-yu.
16 I nukunu nhini ngarra wurdannhethut-ka marda thath-
pirr mangannhert wurran kardu wurnangat warda ngatha
i da bere matha wangu mange patha da matha mannhe
wurran i dirrangannhipe wurran.

17 Bere Yile neki kathu murrinh law ngarra nukunu
dannhemut ngarra nukunu-re Moses. Mu ngarra nukunu
nhini-re Jesus Christ-ya Yile neki kathu demnungkarr
kardu marda thathpirr mangannhert wurran-yu, i nhini
nekingime-ka the warda thathpirr thanthinngime Yile neki-
yu.
18 Mere nangkal ngadha bengkardudha Yile neki-yu,
wurda. Mu kardu nhini da matha Jesus-ya wakal ngarra
nukunu-ya bamkardu Yile neki-yu. Nukunu nhini-ka wur-
damninthaweparl wurran ngarra Yile neki i ngarra nukunu
da matha dimnintha-yu. I nukunu da matha murrinh
wurdannheyithngime ngarra Yile neki wangu-yu.

John the Baptist Kardu Daninluwewudha Wurrini
Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; Luke 3.15-17

19 Bere, nukunu John the Baptist-ka kardu
daninluwewudha wurrini ngarra ngipilinh Jordan da
ngamimarda-re kathu nimin-ya.

Bere ku pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu
ngarra da Jerusalem pirrinedhaneme-ka ku yilarn ngamere
puddanpunkuthukneme ngarra John the Baptist-nu da
mange ngarra nukunu pubamangkardunemenu. Ku yilarn
ngamere nhini ngarra purnedhaneme-ka kardu murrinh
nan-wa pumerradha purni kardu Levite-wa. I ku yilarn
ngamere deyida wanku purnedhaneme pangu-yu. Bere
peneme nhini-ka parramnaruy-warda-neme ngarra John
the Baptist-nu. I murrinh pumamnaneme, “Ya. Nangkal
kardu nhinhi-yu? Yile neki-ka wurdannhithuk nhinhi-yu?
Nhinhi da kardu Christ-yu?” Parramkadharrpuneme.

20 Bere John the Baptist kathu-ka murrinh dampunkud-
hartneme i mampirruneme, “Awu, ngay-ka mere thathpirr
Christ, wurda.”
21 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mu, nangkal
nimin nhinhi-yu? Nhinhi-ka Elijah ku prophet murntak
thurdamkabirl warda?” “Awu wurda,” John kathu-yu
mampirruneme. “Mu nhinhi da matha ku prophet pana
thathpirr ngarra ngardimpamardamardadha-yu?” Peneme
kathu parramkadharrpuneme. “Awu wurda,” nukunu
kathu-yu mampirruneme.

22 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Mu nangkal-
wa nhinhi-yu? Murrinh kathu nangarruneme thur-
dinuyithnu. Ngankuneme-ka murrinh ngarnerruthar-
rmunemenu ngarra ku pule ngala ngala ngankuneme
ngarra puddanngankuthukneme kanhi-yu. Nganaka mur-
rinh kathu thurdinuyithnu?”

23 Bere John the Baptist kathu-ka murrinh nhini da
ngatha mampirruneme ngarra nukunu ku prophet nhini
Isaiah murrinh darntilil da murntak warra-yu. I murrinh-
ka kanhi-wa mampirruneme, “Kardu-ka ngay da matha
murrinh ngurrankaykay ngarra da darrinpirr pularn. I
murrinh mampirra ngurran-ka, ‘Da mayern yuthpan da
matha numanawathawathanu ku Pule ngala-nu pununu
pi.’ I ngay-ka kardu nhini-nu-wa ngarra nukunu Isaiah
darntilil-yu.” Mampirruneme John the Baptist kathu-yu.
24 I bere kardu peneme nhini ngarra kardu pule ngala
ngala Pharisees kathu puddanpunkuthukneme-ka murrinh
deyida pumamnaneme,
25 “Nga. Nhinhi namngarruneme-ka nhinhi-ka mere
Christ kardu pule ngala nhini ngarra Yile neki kathu
purduthuknu-yu. I namngarruneme nhinhi-ka mere Elijah
i mere ku prophet numi deyida thathpirr. Mu thangku-nu-
wa nhinhi-yu kardu thampunluwewu thurran-yu?”
26 Bere John the Baptist kathu-ka mampirruneme, “Ngay-
ka kardu ngampunluwewu ngurran kura da matha-re. Mu
kardu numi pana da kanam damnandarrithuk ngarra nanki
kardu ngarra mere thathpirr the numabath.
27 Nukunu nhini-wa da tiduk kathu wurran ngarra ngay.
Nukunu-ka kardu pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki
da matha. I ngay mani-ka mere ngarra ngurdumerereth
ngarra me put nukunu-yu kardu pana kanam-yu. Nhini
ngay-ka wurdanngiwerdi i ngemmanham-wa nhini-yu.”
John the Baptist kathu-yu mampirruneme.
28 Bere peneme nhini-ka murrinh nhini parranedhar-
rpudhaneme pe John the Baptist-yu da nan-ya Bethany
da ngarra ngipilinh Jordan ngamimardi kathu da ngarra
nukunu-re John the Baptist kardu daninluwewudha wurrini
ngarra kura.

Jesus Ngarra Ku Lamb Yile Neki Nukunu

29 Bere da thipinhire nhini warda-ka nukunu John the
Baptist wangu bamkardu Jesus-ka wurrininadha warda
kathu. I murrinh warda mam, “Nga. Kardu pangu kathu
kurran-ka kardu ngarra Yile neki thangunu kathu. Nukunu-
ka nginipunh ku thip wakal mani, ku lamb-ya, ku lamb
ngarra Yile Neki nukunu. Nukunu kanhi wurrinidha-ka
kardu-nu punhepupnungime i da pana da ngarra mange
wiye thumarntithukngime thurran, pirranhimaputhnu-
warda-ngime purru, kardu wurnangat kanhi warda ngatha
ngarra thanam. 30 Nukunu kardu pangu kathu kurran-ka
kardu pana-wa ngarra ngay murrinh nhini medha ngurrini-
yu, ‘Kardu nugarn tiduk ngarra ngay kathu pununu pi. I

nukunu-ka kardu Pule ngala-wa, mu ngay-ka kunungingki
da matha. Nukunu-ka da bere matha warra kanam ngarra
ngay-re mere da ngatha banabattha-yu.’
31 Ngay-ka mere the mebaththa da marra-re-yu nukunu
nhini-ka kardu Pule ngala ngarra Yile neki kathu
wurdanthuk-yu. Mu ngay-ka kardu nganinanluwewudha
ngurrini nanki kardu wurnangat da ngarra Israel-ya, nhini
kardu-ka the warda numabathnu nukunu kardu nhini-yu.”
32 Bere John the Baptist-ka murrinh warda wurdam-
pirrayith murrinh ngarra Jesus-yu. I mampirra, “Ngay-
ka bamkardu Ngepan ngarra Yile neki kathu wur-
damnathut ngarra nukunu pana mangini ku kuluntutuk
mani wurdanthut-wa i ngarra nukunu warda ngepan
kanam.
33 Ngay-ka mere the mebaththa kardu pana-yu, mu
Yile neki ngarra wurdanngithuk kanhi kardu-nu panan-
luwewunu purru murrinh damngiyerr wardarra, i mam-
nga, ‘Nhinhi-ka Ngepan ngay dangkardunu purdinathutnu
ngarra kardu nugarn i ngarra nukunu paninu. Nukunu
nhini-ka kardu mere kanluwewu nukun kurru, mu Ngepan
patha ngarra ngay da matha bunnginirdurdinu purru
ngarra kardu.’
34 Murrinh-ka nhini-wa Yile neki kathu-yu mamnga. I
ngay-ka nangkanga warda bamkardu kardu nhini-yu i ngay
ngamam-ka nukunu da thathpirr wakal ngarra Yile neki
nukunu.”

Kardu Perrkenku Damninthalerr Ngarra Kangkarlmawu

35 Bere da thipinhire nhini warda-ka John the Baptist i
kardu pulangay nukunu kardu perrkenku-ka pangu deyida
pedhaneme.
36 Bere John the Baptist bamkardu Jesus ngarra bangam-
punkukatneme. I mampirrunintha ngarra pulangay
nukunu, “Nga. Kardu pana kurran-ka kardu ngarra Yile
neki thangunu kathu wurdanthuk. Nukunu-ka nginipunh
ku thip wakal mani-wa, ku lamb-ya, ku lamb ngarra Yile
neki nukunu.”
37 Bere ngarra pulangay nukunu John the Baptist mur-
rinh nhini bimninthayepup thangunu-ka kardu pangu
warda wangu naninthadha dini ngarra Jesus-nu warda
daninintharíwaktha wurrini.
38 Bere Jesus-ka memmirl i bampunkungkardunintha
daninintharíwaktha wurrini i murrinh mampirrunintha,
“Ya. Thangku-nu nankunintha-yu?” I penintha kathu-
ka pumamnanintha, “Rabbi, ngarra wangu da thanam
nhinhi-yu?” Rabbi-ka murrinh kanhi-nu-ka kardu ngarra
wurdanthethith wurran.

39 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ka, ngay-ka
nganankungkarrnunintha da ngay-yu.” I bere penintha
nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini wunku
Kangkarlmawu-yu i bamninthangkardu da ngarra nukunu
kardidha-yu. Da-ka nhini-ka da thipinhire-wa i penintha
nhini-ka pana da matha kardininthadha i da ngarra ngunga
kanarnum da mana.
40 Kardu-ka numi-ka nukunu Andrew, ngathan nukunu
Simon Peter-wa.
41 Bere nukunu Andrew-ka nanadha warda dini pirtpirt
da matha ngarra ngathan nukunu-nu Simon. I murrinh
warda dantherr, “Ya. Ngankunintha-ka bamninthangkardu
kardu nugarn pana ngarra Yile neki kathu wurdanthuk,
nukunu Christ-ya.”
42 Bere nhini thangunu-ka Andrew i Simon pangu warda
wangu punnadha pirrine ngarra Jesus-nu. Bere Jesus-
ka bamkardu Simon, i murrinh warda mamna, “Nhinhi-
ka Simon, i yile nhinhi-ka John-wa. Mu ngay murrinh
ngunhiparlnu-ka Peter-wa, murrinh kanhi-nu-ka palyirr-
wa.”

Jesus Pirrimpirrukay Philip i Nathanael

43 Bere da thipinhire nhini warda-ka Jesus-ka nungardurr
warda i da Kelili-nu warda wangu nadha dini. I pangu
warda wangu wurrininadha ngarra Philip. I murrinh
mamna, “Kagu, thangiriwaknu ngarra ngay.”
44 Nukunu Philip-ka da ngarra nan thangunu kathu Beth-
saida. Da nhini da ngatha ngarra pigunu nhini thangunu
kathu-ya Andrew i Peter.
45 Bere Philip-ka nanadha warda dini ngarra nukunu
nan Nathanael. I murrinh mamna, “Nga. Ngankuneme-
ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn pana-ya ngarra
Moses darntilil murntak warra-ya, i ngarra ku prophet
murntak parramkarililneme. Nukunu nhini kardu-ka Jesus-
wa da ngarra Nazareth thangunu kathu, i yile nukunu-ka
Joseph-wa.”
46 Mu nukunu Nathanael kathu-ka mamna ngarra Philip,
“Ya. Kardu pathanpun-ka mere karnipup pangu-yu
Nazareth-yu, wurda. Nhini-ka ngarra weyida-re nadha dini
nukunu pangu kathu-yu?” “I bere-ya,” Philip kathu-ka
mamna. “Ka. Purru mani i pubangkardunu nukunu-yu.”
47 Bere penintha nhini-ka pangu warda wangu
naninthadha dini. Bere Jesus-ka bamkardu Nathanael
ngarra nukunu kathu wurrininadha. I Jesus kathu-ka
mam, “Ya. Kardu pangu kathu kurran-ka kardu Jews
thathpirr. Nukunu-ka mere kayirrarart thathpirr kani.”

48 Bere nukunu Nathanael kathu-ka mamna ngarra Jesus,
“Ngarra-re nhinhi the thanthinngi-yu?” I Jesus kathu-
ka mamna, “Ngay-ka the-wa nganthinhidha ngirri ngarra
mulurn benhiburrdha dini ngarra nukunu Philip mere da
ngatha pirrangimpakaydha-ya.”
49 I bere Nathanael kathu-ka mamna, “Pule, nhinhi-
ka wakal nugarn ngarra Yile neki nukunu thathpirr-wa.
Nhinhi-ka pule ngala thathpirr kardu ngarra da Israel
nukunu thimngarra-ya.”
50 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka murrinh thath-
pirr namngabath kanhi-yu ngay-ka kardu wakal nugarn
ngarra Yile neki nukunu, murrinh nhini thangunu weyida
mampa-yu ngarra thay mulurn thinidha-yu? Mu nga.
Nhinhi-ka da mange mirikul ngala thathpirr, da terert-ya
dangimangkardunu thurru da nakurlnu-yu.
51 Nga. Murrinh thathpirr kanhi mampanu,” Jesus kathu-
yu mamna. “Nhinhi-ka dangkardunu da kangkarl da matha
Heaven-ya mempadharlnu i ku angel ngarra Yile neki
nukunu-ka pengkawathnu pira, ngamere kangkarl wangu
i ngamere kanhi kathu ngarra ngay-nu pepe, kardu ngarra
da kanhi-nu ngurdamnarrathut kardu-nu,” Jesus kathu-yu
mamna.

2

Kangkarlmawu Kura Patha Wurdannath Kura Wine Warda

1 Bere da perrkenku nhini thangunu-ka Jesus i pulangay
nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu
warda wangu Keyna da ngarra Kelili-ya.

Bere kardu-ka pubemkardurdu pangu da ngarra kardu
nugarn i palngun bamnginthamardi i mi wanku pardimur-
rktha. Kale nukunu Jesus wanku pangu da kardidha-yu.
2 I bere kardu kathu-ka pibimpirrukayneme Jesus i
pulangay nukunu kardu pankulerrnemenu i mi parnemur-
rknemenu da ngarra ngala nhini-yu.
3 Bere kardu-ka mi pardimurrktha i kura wine
pardigurdugurduktha. Bere ngarra kura wine-te
perremnumarikerdekkerdek-ka kale nukunu Jesus-ka
murrinh warda mamna ngarra nukunu Jesus-yu, “Nga.
Kura wine-ka themmarikerdekkerdekngime kura makura
warda dirntikerdek.”
4 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Yu berengunh, mu kardu-
ka da mange ngay thaningapartnu. Mu da-ka kuguk da
ngatha kardu ngay thathpirr warda pubangingkardunu
kardu ngala thathpirr-yu. Mu kuguk mani.”

5 Bere kale nukunu Jesus-ka murrinh mampirruneme
kardu ngarra wurlk pumedhaneme pe pangu-yu, “Nga.
Nankuneme nuyemanemenu murrinh ngarra nukunu
kathu manarrunemenu-yu.”
6 Bere nanhthi jug nanhthi ngala ngala 6-ya pangu da
diningkadhuktha nanhthi ngarra kura patha nukun mange
pumenumapurl purni-ya da mange ngarra kardu Jews
nukun pume purni.
7 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra
kardu wurlk pumedhaneme pe pangu-yu, “Nga peneme.
Numadhalertertnemenu nanhthi jug pana-yu kura patha-
re.” I bere peneme-ka kura warda pumamkadhalertert-
neme. 8 I mampirru-deyida-neme, “Kura kunungingki
ninawurlneme ku pule pangu-nu i numanabathnemenu.”
Bere peneme-ka kura pingamkawurlneme i
pumenabaththaneme purne kura wine nhini-yu ngarra
Jesus wurdannath kura patha thangunu kathu-yu.
9 I bere nukunu ku pule nhini-ka danthap i mam, “Patha-
wa.” Mu nukunu nhini-ka mere the mebaththa kura wine
nhini ngarra thangunu kathu nadha dini, mu peneme
nhini-ka the pumebaththaneme pe. Bere ku pule nhini-ka
dimnakay warda kardu nugarn pana ngarra bammardi,
10 i mamna, “Ya. Kardu ngarra bamnginthamardi ngatha-
ka nhini-wa kardu kura wine patha i kanthanhinh par-
rampirramut marra-re-yu, mu tiduk warda ngarra kura
ngala pardigurdugurduk thangunu-ka kura wine yididirr
parrampirramut. Mu nhinhi-ka dennhemardarrngime kura
wine patha thathpirr da tiduk kanhi-nu warda-yu.”
11 Bere Jesus-ka da mange ngala nhini marra-re mam
da Keyna wangu da ngarra ngala nan-ya Kelili wangu. I
kardu da pangu da demnungkarr kardu ngala thathpirr-
yu. I pulangay nukunu-ka murrinh thathpirr warda
pumamnabathneme da nhini-re-yu.
12 Bere nhini thangunu-ka Jesus, i kale nukunu, i ngathan
nukunu terert warda ngatha, i pulangay nukunu-ka pangu
warda wangu purnedhangime da nan-nu Capernaum i
pangu da ngadha pardedhangime.

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Wangu
Matthew 21.12-13; Mark 11.15-17; Luke 19.45-46

13 Bere da ngala nhini da Passover-ka da-ka manta
warda punirettha pirri i kardu wurnangat da matha
pubemkardurdu ngarra da Jerusalem da ngala nhini-nu-yu
pardimardamardadha-yu.
I nukunu Jesus wanku nadha dini pangu da nhini-nu-yu.

14 I bere kanardi ngarra murrinh church ngala ngarra
kardu Jews pigunu. I bampunkardu kardu terert nimin-
ya ku thelim pumedha pirrini ku puliki-ya, ku thip-ya
i ku yinpi. I kardu ngamere-ka pirrinedhaneme ngarra
table i ku mani purninkumatkutthaneme i parranerrumut-
mutthaneme purne ngarra kardu, ku thenthim-yu. Bere
Jesus-ka pumammardaraki warda ngarra mange nhini
bampunmangkardu-yu.
15 I nhini nukunu-ka nanhthi rup purrkpurrk mangankut
i thu whip mampatha. I ku puliki i ku thip warda pun-
intedaldha wurrini ngarra da church ngala nhini thangunu-
yu. I nanhthi table wurdinirururttha wurrini nanhthi
ngarra kardu pana ku mani purninkumatkutthaneme-ya,
i ku mani-ka deniwinhekpaktha warda wurrini. 16 I
kardu pana ngarra ku yinpi thelim pumedhaneme parde-
ka murrinh kanhi-wa mampirruneme Jesus kathu-yu, “Ku
murrirrbe kanhi-ka pangu warda wangu numabathneme
na. Da kanhi-ka da thelput Yile ngay nukunu, mu
nankuneme nubankapakneme-ka da nginipunh shop mani
kanhi-yu.”
17 I kardu pulangay nukunu-ka puddamkayerr-warda-
neme murrinh thathpi Yile neki nukunu ngarra da murntak
warra parrarntilil-yu. I kanhi-wa murrinh-yu, “Ngay-ka
marda thathpirr manganart ngem da thelput ngarra nhinhi,
i da-ka nhini weyida kardu-ka thu pungibatnu.”
18 Bere kardu Jews ku pule ngala ngala-ka pubangam-
mangkardu ngarra Jesus mam mange pangu-yu. I
pumamna warda, “Ya. Yile neki-ka murrinh mampa kardu
i ku pana thunintedaldha thurrini-yu na? Nga, da mange
ngala nangarranu i nhini-ka the warda ngumanhibathnu
Yile neki kathu wurdannhithuk nhinhi-yu.”
19 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Da church ngala
kanhi ngatha nubayimpurrnu-ka nhini ngay-ka barderde-
deyida-nu i da perrkenkuneme-wa barikerdeknu-yu.”
20 I bere kardu Jews kathu-ka pumamna, “Nhinhi-
ka da church ngala kanhi darderde-deyida-nu i da per-
rkenkuneme da matha darikerdeknu? Nga, kardu-ka
puberderdedha purni da thangku 46-ya i ngarra pubangar-
ntikerdek da mana,” pumamna.
21 Mu ngarra Jesus-te da church ngala nhini
wurdampirrayith-ka murrinh-ka nanhthi nginipunh ngarra
nukunu da matha murrinh yibimkamnum-ya.
22 I bere da nakurl-te ngarra Jesus yibimpup i
wurdamkabirl thangunu-ka kardu pulangay nukunu-
ka murrinh puddamkayerr-deyida-neme murrinh kanhi

ngarra mampirruneme-yu. I kardu-ka murrinh warda pumamnabathneme ngarra Jesus wurdampirruyithneme-yu. I ngana deyida murrinh pumamnabathneme murrinh murntak ngarra kardu parrantilil-yu, murrinh thathpirr Yile neki nukunu-ya.

23 Bere ngarra Jesus-te da Jerusalem kardidha-ka da ngarra Passover-nu-ya, nukunu-ka da mange ngala ngala terert merradha wurrini i nhini kardu wurnangat-ka murrinh warda pumenabaththa purni i puddamnayemit ngarra nukunu-yu.

24 Mu Jesus-ka mere murrinh merrabaththa i mere wurdanarrayemittha ngarra kardu-yu, wurda. Nhini nukunu-ka the kanthinpun kardu wurnangat warda ngatha.

25 I bangampunmarde wardarra kardu-yu. Mere nangkal murrinh menadha, mu nukunu-ka the wardarra kanthinpun.

3

Kangkarlmawu Wurdamnayith Ngarra Nukunu Nicodemus

1 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Nicodemus nukun. Nukunu Nicodemus-ka kardu ngarra Council wurrinidha kardu ngarra Jews nukun, kardu Pharisees-wa nukunu-yu.

2 Bere da thipinhi-ka, nukunu nhini Nicodemus-ka wurrininadha ngarra Jesus bangkardunu. “Pule,” mamna. “Nganki-ka the nganthin Yile neki kathu wurdannhithuk kanhi-yu kardu-nu thurdunthethithnu thurru. Kardu mere nangkal deyida da mange ngala ngala kama kurru nginipunh nhinhi mani nam thurran-yu, nhini-ka da da thathpirr Yile neki kanam ngarra nhinhi-yu.”

3 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa mampanu-yu. Kardu mere nangkal nukun kimardawith da ngarra Yile ngay nukunu-yu, mu kardu pana da matha ngarra buybat-deyida-nu-yu. I kardu nhini da matha Yile ngay kathu ku Pule ngala pinanu-yu.” 4 “Ngarra-nu murrinh pana nam thim-yu?” Nukunu Nicodemus kathu dantharrpu Jesus-yu. “Ngarra deyida kathu kardu ngala buybatnu-yu? Kardu nhini-ka mere nukun deyida kanimardardi ngarra kale nukunu-yu i buybat deyida-yu, wurda.”

5 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh thathpirr-ka kanhi-wa mampanu-yu. Kardu nangkal ngatha buybatnu ngarra kura-re i Ngepan-te, nhini nukunu-ka pimardawithnu da ngarra Yile ngay nukun, i nhini da matha Yile ngay kathu ku Pule ngala pinanu-yu.

6 Nga. Kardu wakal ngatha buyrrubatnungintha yileyile
i kalekale-ka, wakal nhini-ka kardu da matha nhini-yu.
Mu kardu ngatha buybat-deyida-nu-ka nhini nukunu-ka
Ngepan ngarra Yile ngay kathu mabathnu purru nhini-yu.
7 Nhini-ka mere dengkabat nukun murrinh mampa-yu
kardu duybat deyida-yu.
8 “Nga, nanhthi wirrirr-ka kanhi wangu i pangu
wangu wurrannirrirr ngarra marda manganart wurran-
yu. Nanhthi-ka dinthepup thurran, mu mere the nabath
thi ngarra kathu wurran-yu i ngarra wangu nungam dim-
yu. I mange nginipunh nhini mani Ngepan ngarra Yile
ngay-ka kanhi wangu nungam i pangu wangu nungam
dim, i paninnginirdinu kardu ngarra pana mampunkarart
wurran-yu, i nhini-wa kardu pubuybat-deyida-nu-yu.”
9 Bere Nicodemus kathu-ka mamna, “Ngarra-re-wa
mange nhini-yu?”
10 I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka kardu pule ngala
nawa? I kardu da ngarra Israel kathu thurdanpunthethith
thurran? Mu murrinh kanhi mampa-ka mere thathpirr
nengimartadha, nawa?
11 Nga, murrinh thathpirr-wa mampanu kanhi-yu.
Ngankuneme-ka murrinh ngumamnarruneme ngumpanka
murrinh ngarra the nganthinkaneme i ngubamkangkar-
duneme ngumpanka-ya, mu nanki-ka mere thathpirr mur-
rinh numabath nuru nhini-yu.
12 Ngay-ka murrinh menarradha ngurrini da ngarra putek
kanhi nukun, i nhini nanki-ka mere murrinh thathpirr
numangabath nuru. Mu murrinh ngarra da Heaven ngatha
manarranu ngurru-ka nhini nanki-ka mere ngarra deyida
murrinh numangabath nhini-yu.
13 Kardu mere nangkal ngadha dinimardawiththa da
ngarra Heaven wangu-yu, wurda. Mu ngay da matha kardu
ngarra ngurdamnarrathut kardu-nu da ngarra Heaven
ngardidha-yu.
14 “Da murntak warra nganaka nukunu Moses mampatha
nanhthi ku pangkuy ngarra steel thangunu kathu i ngarra
thay banpak i kangkarl dampirnturt warda ngarra da dar-
rinpirr pularn wangu. I ngarra kardu matharr-wunngini
pirabaththa pardi nhini-wa kardu mere karniwuwuptha-
yu. I mange nginipunh nhini mani kardu-ka pangiwirn-
turtnu ngarra thay i pumangingkalenu ngay-yu kardu
ngarra ngurdamnarrathut kardu-nu.
15 I nhini-ka kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay
mangabathnu thathpirr purru i purdungayemitnu purru,
kardu nhini-ka mere kupup nukun, mu kardu bere matha

wangu birnu paninu da kangkarl wangu ngarra Yile ngay dim-yu.

16 Yile neki-ka marda thathpirr manganpunart wurran ngala da matha kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi. I da-ka nhini weyida wurdanngithuk ngay-yu da ngala kanhi-yu kardu-nu ngunarrapupnu-yu, ngay-yu wakal nugarn nukunu da matha. I kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay da matha mangabathnu purru-ka, kardu nhini-ka mere kupup nukun, mu kardu-ka bere matha wangu birnu paninu da kangkarl wangu ngarra Yile ngay dim-yu.

17 "Mu nga. Yile neki-ka mere wurdingithuktha ngay-yu da ngarra putek ngala kanhi kardu-nu ngunthuknu-yu, wurda. Mu nukunu-ka wurdanngithuk ngay-yu kardu-nu manthibirnunu-yu.

18 I bere, kardu nhini ngarra murrinh ngay pumanga-bathnu puru-ka, nhini Yile neki-ka mere kunthuk nukun kuru kardu nhini-yu, wurda da matha. Mu kardu pana da matha ngarra mere murrinh kumangabath kuru ngay, nhini Yile neki-ka punthuknu purru kardu nhini-yu.

19 "Nga. Da mange patha nukun da tarangka-ka pangar-ntuy warda da ngarra putek ngala kanhi-yu. Mu kardu-ka mere marda kumart kuru da tarangka nhini-yu, mu da thipmam binhi da matha marda pumanganart pumpan i da nhini-re-ya da mange wiye wiye pamam pumpan-yu, i da-ka nhini weyida Yile neki purdunkartelnu kardu nhini-yu ngarra da thungku ngala wangu.

20 Yu, kardu pana ngarra da mange wiye pamam pumpan-ka mere marda kumart kuru da tarangka nukun-yu, wurda. I kardu nhini-ka puddamnungathkath-wa pumpan nhini-yu ngarra da thipmam binhi nhini wangu-yu, i nhini kardu ngamere-ka mere ngarra warda pubanmangkardunu da mange wiye nhini ngarra pamam pumpan-yu.

21 "Mu kardu nangkal ngatha da mange yuthpan da matha mam wurran da ngarra tarangka-ka, nhini kardu ngamere-ka pubanmangkardunu puru da mange patha patha pa-mam pumpan-yu, i the warda pumabathnu kardu nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu-ka pumamnabath pumpan nhini-yu."

Jesus i John the Baptist Kardu Parranenkuluwewud-hanintha Purne

22 Bere, nhini thangunu-ka Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnedhaneme da nan-nu Judea. I pangu da ngadha pardedhaneme, i Jesus-ka kardu warda daninluluwewudha wurrini.

23 I nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha
deyida wurrini kardu-yu da ngarra nan-ya Aenon da manta
pana ngarra Salim. Kura-ka ngipilinh ngala-wa pangu-
yu, nhini-ka kardu-ka parraninarurtuydha pi i daninlu-
luwewudha pirri.
24 Mu da nhini-re-ka kardu-ka mere da ngatha pubuyr-
didha John the Baptist-yu ngarra jail-yu, wurda da ngatha.

25 Bere kardu pulangay ngamere ngarra John the Baptist
nukunu-ka murrinh parramkangkabirrneme ngarra kardu
nugarn numi-yu kardu Jews-ya. Peneme-ka murrinh pud-
damkayithneme kardu nhini-ya ngarra John the Baptist
daninluluwewudha wurrini-yu, i puddamkayithneme da-ka
mange tarangka-ka ngarra-re-wa purunu ngarra Yile neki
nukun-yu.

26 Mu bere pulangay nukunu John the Baptist-ka pun-
nanadhaneme ngarra nukunu-yu. I pumamnaneme, “Pule,
kardu pana nganaka ngarra nhinhi kardidha da ngipilinh
Jordan ngamimarda kathu-ka, i thurdamngarruyithneme-
ka, nukunu kardu nhini-ka kardu warda dampunluluwewu
wurran i kardu terert nimin parramnarurtuy pibim ngarra
nukunu-yu.”
27 Bere John the Baptist kathu-ka mampirruneme, “Nga.
Kardu ngamere-ka ngarra ngay parramngarurtuy pibim i
kardu ngamere deyida-ka ngarra nukunu parramnarurtuy
pumpan. Mu Yile neki da matha kardu wurdanpunthuk-
thuk dim-yu.
28 Nga. Nankuneme-ka nubimngayepupneme murrinh
pana nganaka ngarra mamnarruneme, ‘Ngay-ka mere
Christ-wa.’ Mu Yile neki kathu wurdanngithuk ngay-yu
kumparra warra ngurrunu ngarra nukunu Christ-yu.
29 I nga numi-yu. Kardu nugarn i palngun bam-
nginthamardi nganaka. I kardu numi deyida kardu pulan-
gay nukunu ngarra kardu nugarn nhini mammanpi wurran
da nhini-re-yu, i nukunu kardu nhini-ka le warda thathpirr
kardu ngarra bemnginthalet warda-yu. I ngay-ka kardu
nginipunh pulangay nukunu mani ngarra kardu nhini
bamnginthamardi-ya. I ngay deyida le warda thathpirr
ngemna ngarra kardu parramnarurtuy pibim kardu pangu
kathu-yu.
30 Nukunu Jesus pangu-ka ngala da matha purrunu, mu
ngay-ka kunungingki da matha ngurrunu.”

31 I nukunu John the Baptist murrinh deyida mam-
pirruneme, “Nukunu pangu da ngarra kangkarl kathu
wurdanthut-ka kardu nungamnhiwewurt kardu ngarra
wurnangat warda ngatha. Kardu da ngarra putek ngala

kanhi thangunu kathu-ka murrinh thurdamyith thurran-
ka murrinh da ngarra putek ngala kanhi da matha. Mu
nukunu nhini da ngarra kangkarl thangunu kathu-ka kardu
ngala thathpirr-wa nhini-yu.
32 I nukunu-ka murrinh wurdannheyith wurran murrinh
ngarra da bamkardu i binthepup da ngarra kangkarl
thangunu kathu, mu kardu-ka murrinh-ka mere kubi-
nayepup kuru nhini-yu, wurda.
33 Mu kardu nangkal ngatha murrinh ngarra nukunu
binayepupnu purru i murrinh manabathnu purru, nhini
nukunu-ka murrinh kanhi pamanu, 'Yu, murrinh thathpi
ngarra Yile neki nukunu-ka murrinh thathpirr nhini-yu.' "
34 Bere kardu pangu ngarra Yile neki kathu wurdanthuk-
ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu da matha
wurdannheyith wurran-yu, i Yile neki-ka Ngepan ngarra
nukunu kathu banmardardi ngarra nukunu-yu.
35 Yile neki-ka marda thathpirr manganart wurran wakal
ngarra nugarn nukunu pangu-yu, i banpak Pule ngala
thathpirr da wurnangat warda ngatha-nu mamyit wurran.
36 I kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr manabathnu
purru ngarra wakal nugarn Yile neki nukunu-ka i pur-
dunayemitnu purru-ka nukunu nhini-ka kardu bere matha
wangu birnu paninu. Mu kardu nangkal ngatha mere
binayepupnu purru i mere murrinh manabathnu purru-ka
nhini kardu nhini-ka mere kanibirnu nukun da bere matha
wangu-yu, mu yidingurr ngala da matha paninu-yu.

4

Jesus Wurdamngeyith Kardu Palngun Ngarra Da Samaria Thangunu Kathu

1 Bere, kardu wurnangat nimin-ya pubinanayepuptha
purni ngarra Jesus i parraniriwaktha purni, i nukunu-ka
daninluluwewudha wurrini kardu nhini-nu-yu. Mu kardu
ngamere da matha ngarra John the Baptist parraniriwaktha
purni i daninluwewudha wurrini. I bere kardu Pharisees-
ka puyemnayepup warda nukunu Jesus ngarra kardu
wurnangat parraniriwaktha purni-yu i daninluwewudha
wurrini-yu.
2 Mu Jesus-ka mere thathpirr kardu daninluwewudha
wurri, mu pulangay nukunu da matha kardu wurnangat
nhini parraninluwewudha purni nukunu-nu Jesus-yu.
3 Bere da nhini-re ngarra Jesus-te panthepup kardu
Pharisees nhini-ka the warda pumebaththa purni, nhini
nukunu-ka kanampart warda da Judea-yu i nungardurr

pangu warda wangu i wurdawurl da nan deyida Kelili
wunku pulangay nukunu-yu.
4 I da ngarra nan wangu punnadhaneme da Samaria
pubangamkakatneme.
5 Bere, kardu-ka parramkaruyneme da nan wangu Sy-
char, da ngarra ngala pirrim Samaria-ya. Da Sychar-ka da
manta-wa ngarra da putek nukunu nhini kardu ngalantharr
nan-ya Jacob damnamut ngarra wakal nukunu Joseph da
murntak warra.
6-8 I kura putek pewerti-marda ngarra Jacob nukunu
kanthidha dini-ka ngangka da ngatha dinidha.
Bere Jesus-ka kanawup numerrnu da manta ngangka
da ngarra kura putek pewerti-marda nhini. Nukunu-ka
bedharrmuyuktha dini ngangka da wilili thangunu. Mu
pulangay nukunu-ka pangu warra punnadhaneme ngarra
da nan Sychar mi-nu pardekutthaneme. Da ngunga-ka
kangkarl-wa pirridha da nhini-re-yu.
Bere kardu palngun kardu da nan thangunu kathu
Samaria wurrinidha ngarra kura putek pewerti-marda
nhini-nu-yu kura patha-nu. I bere Jesus kathu-ka mamnge,
“Ya. Kura mani kathu thingawurl, kura bagurduknu.”
9 Mu kardu palngun nhini kathu-ka mamna, “Nhinhi-
ka kardu Jews-wa i ngay-ka kardu palngun da Samaria
thangunu kathu. Mu thangku-nu thamngidharrpu ngay-yu
kura patha-nu-yu? Nhinhi-ka kardu mere darrikardu ngay-
wa pana thim-yu.”
[Da mange murntak warra ngarra kardu Jews i kardu
da Samaria thangunu kathu mere parninumagurdugurduk-
tha ngarra kura kap numi thangunu kathu-yu, wurda da
matha.]
10 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nhinhi-ka mere the
nabath thi nanhthi ngarra Yile neki kathu pampamutnu-
yu. I ngana deyida nhinhi-ka mere the nangibath ngay-yu
kardu ngarra ngamnhidharrpu ngem kura patha-nu-yu. Mu
ngay ngatha the thathpirr nengibaththa-ka nhini nhinhi-
ka kura numi deyida thengidharrpudha i nhini ngay-ka
ngempamuttha warda kura numi nhini ngarra manthibirnu
nukunu-yu, i nhini-ka kardu bere matha wangu thanibir-
nudha nhini-yu.”
11 “Mu nga Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Nhinhi-
ka nanhthi pakit i rup mananhthi i kura putek kanhi-ka
kura pewerti-marda-wa. Mu ngarra-re kura thingawurlnu
kura nhini namnga-yu kura ngarra nanthibirnu nukunu-yu,
i kardu bere matha wangu nganibirnunu-yu?
12 Mu kardu ngalantharr murntak nganki Jacob-ya
purnikurrktha kardi kura putek pewerti-marda kanhi i

damngarramut ngarra nganki-yu. I nukunu-ka kardigur-
dugurduktha kura kanhi da murntak warra, i wakal ngarra
nukunu i ku thip i ku nenigut nukunu deyida wanku
kura kanhi pardigurdugurduktha. Mu nhinhi-ka kardu
mukmuk ngala-nhi thunungampewurt ngarra ngalantharr
nganki Jacob-yu, kura patha thathpirr dangarrardurtnu-
yu?" Kardu palngun nhini kathu dantharrpu.

13 Bere Jesus kathu-ka mamnge, "Kardu ngatha kura
kanhi bagurduknu-ka nhini-ka da nakurl-te-wa kura
peralal-deyida-nu.
14 Mu kardu nangkal ngatha bagurduknu kura ngarra
ngay kathu nganamutnu, nhini nukunu-ka mere ngarra
deyida keralalnu nhini-yu. Kura nhini ngarra ngay
thangunu kathu-ka mangini kura kamarl mani purdelalnu
pi bere matha wangu ngarra ngepan nukunu i kardu nhini-
ka bere matha wangu panibirnunu."
15 Bere kardu palngun kathu-ka mamna, "Pule, kura
nhini kathu thangamutnu, i nhini ngay-ka mere deyida
kengiralal nukun, i mere deyida ngirrawatnu kanhi-yu
kura-nu ngirlurlnu ngirra," mamna.

16 Bere Jesus kathu-ka mamnge, "Nga. Thurrunu pangu i
nangkun nhinhi mani thirranakay i thurrunginthanu kathu
kanhi."
17 "Awu, ngay-ka kardu makardu-ngima," nigunu kathu-
yu mamna. "Yu, murrinh thathpirr nhini namnga-yu,"
Jesus kathu-yu mamnge. "Nhinhi-ka makardu-nhima da
thathpirr.
18 Mu nhinhi-ka thardinmardurdidha kardu nugarn 5
wardarra i kardu nugarn pana ngarra marra kanhi
thanamnginthapup-ka mere thathpirr nangkun nhinhi
nhini-yu. Yu, nhinhi-ka murrinh thathpirr namnga-yu."

19 "Ya Pule," nigunu kathu-yu mamna. "Nhinhi-ka the
thanthinngi, nhinhi-ka kardu prophet-wa i murrinh thathpi
ngarra Yile neki nukunu thurdamyith thurran, nawa?
20 Mu nga. Nanki kardu Jews-yu ngarra da Jerusalem
da matha nubemkardurdu narnam i murrinh prayer nud-
damnayith numpan ngarra Yile neki-nu da pangu-yu. Mu
kardu murntak warra purnidha ngarra nganki-ka pube-
nangkardurdudha purni ngarra da palyirr kanhi da matha
i murrinh puddananayiththa purni ngarra Yile neki-yu. Mu
nganaka, murrinh mani nanganu ngarra nimin da mange
yuthpan-yu?"

21-24 Mu Jesus kathu-ka mamnge, "Nhinhi-ka the da matha
nabathnu murrinh kanhi mampanu-yu. Da nakurlnu,
da ngarra manta-re-nu, da-ka mere ngala thathpirr, da

ngarra kama wangu kardu pubengkardurdunu puru i murrinh prayer puddinayithnu puru, da ngarra palyirr kanhi kama-ya i da Jerusalem kama wangu. Mu da ngala thathpirr-ka ngepan ngarra neki wangu murrinh thathpirr purdinayithnu purru i pariparlnu thathpirr purru nukunu da matha Yile neki wangu. Da-ka nhini-re-wa mange-yu marda manganhert dim murrinh purdinayithnu purru i pariparlnu purru. Nukunu-ka Ngepan-wa i ngarra ngepan neki-re-wa da-ka mange thathpirr nhini-yu purdinayithnu purru-yu i pariparlnu purru-yu.

"Mu nanki, kardu ngarra da Samaria thangunu kathu-ka mere thathpirr the numabath Yile neki-yu, wurda. Nanki-ka murrinh nuddamnayith numpan, mu mere thathpirr the numabath nuru nangkal kama nuddamnayith numpan-yu. Mu nganki kardu Jews-ka the-wa thathpirr nganthin-wa Yile neki-yu. I ngarra nukunu-re nguddamnayith ngumpan-ka nganki-ka the-wa nganthin kardu ngarra mur-rinh nguddamnayith ngumpan-yu. I ngarra nganki-re kathu kardu Jews-ya, Yile neki-ka kardu wurnangat nimin-ya mananthibirnunu purru."

25 Bere kardu palngun kathu-ka mamna, "Ngay-ka the nganthin Yile neki kathu purduthuknu kardu nugarn pana-ya Christ. I ngarra nukunu-re paruynu-ka nukunu-ka mur-rinh terert warda ngatha purdinhiyethithnungime purru nekingime-yu."
26 Bere Jesus kathu-ka mamnge, "Kardu-ka ngay da matha ngempangerren kanhi."

27 Bere da nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka puddamkawurl-warda-kathu-neme ngarra da Sychar thangunu warra pardedhaneme wunku mi pume-baththaneme purne. Mu peneme-ka pubemkangkabat-da-matha-neme ngarra pubamkangkarduneme Jesus wurdanangeyiththa dini ngarra kardu palngun nhini-yu. I murrinh marda-re pumenanungkudhaneme pe, "Ya, thangku-nu pana nigunu karrim-yu? Thangku-wa-nu ngarra nigunu wurdamngeyith dim-yu?" Mu peneme-ka mere murrinh perredharrpudhaneme.

28 Bere nhini thangunu kardu palngun nhini-ka nanhthi pakit nigunu kanampart ngangka da i wurdawurl tharra ngarra da Sychar-nu warda wangu. I ngarra kardu warda murrinh merradha wurrini,
29 "Ya. Purrungime pangu i kardu nugarn nubangkar-dunu kardu ngarra murrinh thathpirr mamnga ngarra ngay mange medha ngurrini da terert da matha. Kardu-

ka Christ kama nukunu-yu, kardu ngarra Yile neki kathu wurdanthuk-ya.”
30 I bere kardu-ka pangu warda wangu punninadha ngarra Jesus-nu pubangkardunu.
31 Mu bere, ngarra kardu palngun nhini-ka da Sychar warra kardidha i kardu pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme, “Pule nga. Mi ngadha thulath.”
32 Mu nukunu kathu-ka mampirruneme, “Awu, ngay-ka mi berengunh nganthin ngem mi ngarra ngimurrknu-yu, mi ngarra nankuneme mere the numabathneme-ya.”
33 I bere pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumenanungkudhaneme pe, “Kardu numi kama-ya mi damnamut wardarra-yu.”
34 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ngay-ka da mange ngarra Yile ngay da matha nukunu ngamam ngurran-yu. Nukunu-ka wurlk damngamut i wurdanngithuk kanhi-yu. I ngay-ka da bere matha wangu murrinh manabathnu ngurru nukunu-yu i wurlk mananu ngurru i ngarra marikerdek da-nu mana. I da-ka nhini-nu-re-ka ngay-ka kardu marda patha thathpirr nganinu mangini mi thangunu mani ngardimurrktha marda patha nhini-yu.
35 I nga, murrinh numi-yu. Nanki namam numpan-ka da merrk 4 mam ngarra mi kamarl nubangam-mirrbirr thangunu-ka mi-ka memkalele warda wurran i demthungku i narranthakthuk warda. Murrinh nhini-wa namam numpan, nawa? Mu ngay murrinh manarrunemenu-ka kamarl kangkarl warda nirabirlbirlnemenu. Kardu pangu-nu kathu kumpan murrinh thathpi ngarra Yile ngay nukunu pubingayepupnu puyu. Kardu pangu-ka mangini mi ngarra demthungku warda mani ngarra mi mani narranthakthuk numpan. Nhini kardu warda nirarrakaynu i numanperdurduynu murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu pubinayepupnu puyu.
36 “I nga. Kardu pana ngarra mi kadin wurlk mam wurran mi bangarntartal wurran i kanamkut wurran-ka ku mani wurrankutkut mi nhini thangunu-yu. I nukunu nhini i kardu numi pana deyida ngarra mi kamarl bangambirrbirr-ka kardu le patha da matha kanamnintha ngarra ku mani manganninthart-yu mi wurlk thangunu-yu. I mange nginipunh nhini mani-ka kardu pana ngarra kardu pirrarrakaynu i manbertinu purru ngarra Yile neki-nu, i kardu numi pana deyida ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu wurdampirrayith wurran-ka, kardu perrkenku nhini-ka le thathpirr kanamnintha, nhini kardu wurnangat pana ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu pubimnayepup i

murrinh pumamnabath i nhini kardu-ka bere matha wangu
birnu parningkadhuknu.
37 I nhini-ka murrinh pana nganaka ngarra kardu pa-
mam pumpan-ka, kardu numi mi kamarl bangambirrbirr
wurran, i kardu numi deyida mi kanamkut wurran-ka,
murrinh nhini-ka murrinh thathpirr-wa," Jesus kathu-yu
mampirruneme.
38 "I nhini ngay-ka ngurdannankuthukneme kardu-nu
numanbertinu nuru ngarra Yile neki-nu da ngarra kardu
ngamere thangunu murrinh wardarra puddanarrayiththa
purni murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu. I nhini
nankuneme i kardu ngamere pana ngarra murrinh war-
darra puddanarrayiththa purni-ka le thathpirr warda narn-
inu ngarra kardu wurnangat nhini murrinh pumanabathnu
puru murrinh ngarra Yile neki nukunu-yu." Jesus kathu-yu
mampirruneme ngarra pulangay nukunu.
39 Bere, kardu wurnangat pana da nan-ya Samaria
thangunu kathu ngarra da nan-ya Sychar pardidha-ka
murrinh warda pumamnabath ngarra Jesus-yu, nhini kardu
palngun weyida kanampirratharrmu i murrinh merradha
wurrini, "Kardu nugarn pana-ka murrinh thathpirr mam-
nga da terert da matha ngarra mange medha ngurrini-yu."
40 I kardu-ka punninadha ngarra Jesus i murrinh
pumamna, "Ya. Ngarra nganki-ka thaninu mani ngadha?"
Parrantharrpu. I bere, Jesus-ka pangu da ngadha dinidha
da perrkenku dinirrittha.
41 I kardu terert ngamere deyida wanku murrinh thathpi
nukunu pubimnayepup i murrinh warda pumamnabath.
42 I kardu nhini kathu-ka murrinh pumamnge ngarra
palngun nhini-yu, "Nga. Mere ngarra nhinhi-dha
ngatha namngarra, mu murrinh thathpirr ngarra nukunu
warda ngubimnayepup i murrinh thathpirr warda ngu-
mamnabath. I kardu the warda thathpirr ngumammath
nukunu nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha pirran-
himaputhnu da ngarra mange wiye thangunu kathu i nhini-
ka manhiyibirnunu-warda-ngime nhini-yu." Kardu kathu-
yu pumamnge.

Jesus Mampatha Kardu Wakal Nugarn Ngarra Kardu Ku Government Nukunu

43 Bere da perrkenku thangunu Jesus dinirrittha-ka,
nukunu-ka nungardurr warda i da nan-nu warda wangu
Kelili nadha dini, da ngarra nukunu thathpirr.
44 Nukunu-ka the menmaththa wurrini kardu ngarra
darrikardu nukunu-ka mere pubinanayepup-thathpirr-dha
ngarra murrinh wurdanarrayiththa wurrini-yu murrinh

thathpi Yile neki nukunu-ya. I da-ka nhini weyida nukunu-ka murrinh wurdanarrayiththa wurrini kardu da ngarra ngamere wangu-yu.

45 Mu bere ngarra Jesus-te pangarntuy da Kelili-ka kardu pangu-ka puyemnawerr i le warda parramnamut, nhini kardu-ka da Jerusalem deyida wanku punnidha i pubenangkardurdudha purni wunku kardu wurnangat da Passover-nu. I da-ka pangu da pubemangkardudha purni ngarra Jesus-te da mange ngala ngala medha wurrini-yu.

46 Bere da nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl deyida da ngarra nan-nu, Keyna da ngarra Kelili-ya, da nhini-ya ngarra nukunu-re kura patha wurdannath kura wine warda.

Bere da ngarra numi deyida da nan-ya Capernaum, ku pule ngala ngarra ku Government wurlk medha wurrini-ka kardipuptha pangu da i wakal nugarn ngarra nukunu-ka matharr ngala da matha yungurrkurrktha.

47 I bere nukunu kardu nhini-ka pamnayepup Jesus-ka da ngarra Kelili warda pangarntuy da ngarra Judea thangunu kathu nadha dini-yu. I bere kardu nhini-ka nungardurr i nanadha warda dini ngarra Jesus-nu. I murrinh mamna, “Ya Pule, purru mani da ngarra ngay i wakal ngay nangawathanu? Nukunu-ka matharr ngala yibim i kardu manta warda kupup nukun.”

48 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Thangku-dha-wa nanki-yu mere murrinh thathpi ngarra ngay da matha numanga-bath nuru-yu? Mu nanki marda numangangert numpan-ka da mange ngala ngala da matha manarranu ngurru nawa? I nhini nanki-ka murrinh warda numangabathnu nuru.”

49 “Pule,” mamna nukunu kardu nhini kathu-yu. “Purrunanu marra kanhi da matha, wakal ngay-ka kupup nukun.”

50 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Puy-ya thurdinawurl warda, wakal nhinhi-ka patha warda pinu.” Bere nukunu kardu nhini-ka murrinh mamnabath Jesus-yu i pangu warda wangu nadha dini ngarra da nukunu-nu.

51 Bere, ngarra nukunu nhini-re wurdanawurldha tharra ngarra da-nu wangu-ka kardu ngamere ngarra nukunu-nu wurlk pumenadhaneme purne-ka pubangamkamard-abineme. I pumamnaneme, “Ya Pule. Wakal nhinhi-ka patha warda dim, manangka matharr warda nukunu-yu.”

52 I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, “Da-ka minthire patha dinim nukunu-yu?” “Kunginire,” pumam-naneme, “Ngarra nanhthi ngunga-re kangkarl pirridha-ka nanhthi matharr nhini-ka kanampart warda.”

53 Bere nukunu nhini-ka memnu, “Ba yukuy. Kunginire
ngarra ngunga kangkarl pirridha-ka Jesus-ka mamnga,
‘Wakal nhinhi-ka patha warda pinu.’ ” Bere nhini
thangunu-ka nukunu kardu nhini i darrikardu ngarra
nukunu-ka murrinh thathpirr warda pumamnabathngime
i puddamnayemitngime ngarra Jesus-yu.

54 Bere da-ka nhini-ka da perrkenku warda mam mange
ngala ngala nhini medha wurrini Jesus-yu ngarra nukunu-
re nadha dini da Judea thangunu kathu i da ngarra Kelili-
nu-yu.

5

Jesus Mampatha Kardu Pulith

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu warda wangu
nadha dini da nan-nu Jerusalem, da ngarra kardu Jews
kardu wurnangat pubenangkardurdudha pi ngarra da cer-
emony ngala-nu pardingkadhuktha.

2 Bere da pangu ngarra da Jerusalem-ka kura palyirr
ngana da dinidha, i murrinh da nhini wangu-ka Bethesda,
murrinh Hebrew-ya. I nanhthi gate wanku pirridha manta
ngangka da ngarra ku thip pirdurdidha-ya. I da wuwup 5
diningkadhuktha manta ngangka deyida.

3 I kardu matharr-wunngini terert wanku pirriningkad-
huktha pangu-yu ngarra mulurn manta ngangka da ngarra
kura palyirr nhini-yu. Kardu-ka kardu kamarrama-ya,
kardu pulith-ya i kardu ngarra panpurnte wurran. Kardu
nhini-ka bere matha wangu pardimardamardadha kura
palyirr nhini-nu piwutethnu-yu.

4 Da numi-re-ka ku angel wurdanathut i kura nhini
wurdiningkawuy warda. I da nhini-re-ka ngarra kura
wurdiningkawuy-ka kardu ngarra kumparra kardithurrk-
ka kardu nhini da matha kardu patha warda kardi-yu
manangka matharr, nanhthi matharr ngala ngatha yida
mebath-yu.

5 Bere kardu pulith numi yungurrkurrktha pangu da.
Nukunu nhini-ka yudha da thangku 38-wa da-yu. Kardu
manangka wilili da matha kardidha nukunu nhini-yu.

6 Bere Jesus-ka bamkardu kardu nhini yungurrkurrktha
pangu-yu i nukunu-ka the mebaththa wurrini nanhthi
matharr pirdithme mebaththa kardi-yu. I mamna, “Nga.
Marda nanganart thim kardu patha deyida thurrunu-yu?”

7 “Pule,” nukunu nhini kathu-yu mamna ngarra Jesus.
“Kardu mere nangkal ngadha kanhi-yu mangimanpi kani-
yu i kangiwirnturt ngarra kura kanhi-re wurdiningkawuy-
yu. Mu ngarra ngay-re ngurrinirdurr pangu-ka kardu nhini
wardarra kardithurrk-yu.”
8 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Thewirnturt kathu, i
nanhthi swag kathu nart i pangu warda wangu thunulilinu
thi.”
9 Bere kardu pulith nhini-ka dempirnturt warda i nanhthi
swag nukunu manganart i pangu warda wangu nalilidha
dini, kardu manangka matharr warda kardidha nukunu
nhini-yu.
Bere da-ka Saturday-re-wa nhini-yu ngarra Jesus-te mam-
patha kardu pulith nhini-yu, da nhini-ya ngarra kardu Jews-
te benyuktha dini-ya.
10 I bere kardu Jews pule ngala ngala murrinh pumam-
naneme ngarra kardu nhini-yu ngarra Jesus mampatha-
yu, “Ya. Nhinhi-ka mere ngarra nukun nabath thurru
nanhthi swag nhinhi marra kanhi-yu, wurda da matha.
Da marra kanhi-ka kardu nekingime-ka bangamnhiyuk-
da-matha-ngime, mu nhinhi-ka murrinh law nekingime-ka
nungamparl warda.”
11 Mu nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, “Kardu
nugarn pana ngarra mamngiwatha-ka murrinh mamnga,
‘Nanhthi swag nhinhi nart i pangu warda wangu thunulil-
inu thi.’ ”
12 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Nangkal-wa
murrinh nhini mampa-yu?”
13 Mu kardu nhini ngarra pulith kardidha-ka mere thath-
pirr the mebaththa Jesus-yu. I Jesus-ka kardu makardu
warda nhini-yu kardu ngarra terert wardarra dampunnar-
rithuk.
14 Bere da nakurl-te-wa Jesus kathu-ka bamkardu kardu
nhini-yu ngarra da church ngala dinidha-ya. I Jesus katha-
ka mamna, “Nga. Nhinhi-ka patha warda thanam, nhini-ka
mere nukun deyida narithuk thurru da wiye-yu, nhini-ka
da wiye ngala thathpirr warda nart nukun nhini-yu.”
15 Bere nhini thangunu nukunu nhini-ka pangu warda
wangu narrudhaneme dini ngarra ku pule ngala ngala
kardu Jews-ya i mampirruneme, “Ya. Murrinh nukunu
kardu nhini ngarra mamngiwatha-ka Jesus-wa murrinh-
yu.” Mampirrungkawadhaneme.
16 Bere nhini thangunu-ka kardu pule ngala ngala nhini-
ka da tetemanthay warda pubannapakneme Jesus-nu-yu,
da-ka nhini-nu weyida kardu pulith nhini mampatha da
Saturday-re ngarra kardu Jews benyuktha dini-yu.

17 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Yile ngay-
ka mampunmanpi da ngatha wurran kardu-nu-yu i mere
ngarra nukun madhap, wurda. I nhini ngay-ka kardu
mampunmanpi deyida ngurran.”

18 Bere, murrinh nhini thangunu pubimnayepupneme-
ka kardu Jews nhini-ka marda dempunkumardarurrneme
ngala da matha i marda pumertthaneme-ka thu puye-
batthaneme Jesus-yu, nhini nukunu-ka murrinh law pen-
eme mungampunkumaparlneme kardu pulith nhini-nu
mampatha da ngarra Saturday-re. “I ngana deyida mam
murrinh Jesus-yu nukunu-ka wakal Yile neki nukunu-
wa. I kardu wurdamninthaweparl wurran-ya.” Murrinh
pumemnungkuneme mange peneme ngatha.

19 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Murrinh
thathpirr kanhi manarrunemenu-yu. Ngay-ka kardu wakal
nugarn ngarra Yile neki nukunu-wa, i mange mere ngay
ngatha ngama ngurru kanhi-yu numerrngi ngay ngatha,
wurda. Mu mange pana da matha ngarra bamkardu
ngurran Yile ngay mam wurran-ya, nhini ngay deyida
ngamam ngurran-yu. Ngay-ka mange nhini da ngatha
ngamam ngurran da mange ngarra Yile ngay mam wurran-
ya.

20 Yile ngay-ka marda thathpirr manganngert dim
ngay-yu i damngingkarr wurran da mange terert nhini
ngarra nukunu mam wurran-yu. I nukunu-ka pang-
ingkarrnu da mange ngalangala wurnangat thathpirr nga-
manu ngurru-ya i nhini nankuneme-ka kardu warda
numengamardatnemenu-ya.

21 Mange nginipunh Yile ngay mani kardu wurdan-
punkarlbirl wurran kardu ngarra purniwuwup thangunu-
ya, nhini ngay deyida wanku kardu ngurdunkarlbirlnu
ngurru-yu kardu pana ngarra ngay mankarartnu ngurru-
ya.

22 I yile ngay-ka kardu mere buynumardakpak kurru
kanhi warra kumparra ngarra nukunu mangini murrinh
court mani-ya, mu ngay da matha banngipak kardu pule
ngala-ya, i ngay-ka da nakurl-te warda kardu bunpakpaknu
ngurru kumparra warra ngarra ngay i murrinh warda
marranu ngarra kama kardu nhini puyemanu-yu.

23 I nhini kardu-ka the warda pumangibathnu kardu Pule
ngala-wa ngay-yu, mangini Yile ngay mani the pumammath
pumpan kardu Pule ngala-yu. I kardu nangkal ngatha
mere murrinh mangabath ngay-ka, nukunu nhini-ka mere
murrinh deyida manabath kurru Yile ngay-yu, ngarra
kardu wurdanngithuk kathu-yu.

24 “Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu
nangkal ngatha murrinh ngarra ngay bingayepupnu i
murrinh manabathnu purru murrinh ngarra Yile ngay
thangunu kathu, nhini nukunu-ka mere kupup nukun, mu
kardu bere matha wangu birnu paninu ngarra Yile ngay-
yu, kardu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk-yu. I nhini
ngay-ka mere ngurdungkarel nukun kardu nhini-yu ngarra
da thungku ngala wangu-yu dempunmathbath dim, wurda.
Mu kardu-ka bere matha wangu parninu-yu.” Jesus kathu-
yu mampirra.

6

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat

Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; Luke 9.10-17

1 Bere Jesus i kardu pulangay nukunu pumpankakath-
neme ngipilinh ngala da ngamimarda-nu kathu da nan-nu
Kelili nanhthi tharntu-re.
2 I bere kardu wurnangat nimin-ya parraniriwaktha
purni i kardu-ka purnirigattha purni da pangu-re ngarra
nhini da-nu. Kardu-ka pubemangkardudha wardarra purni
da mange ngala ngala ngarra merradha wurrini kardu
ngarra matharr-wunngini menpathadha wurrini-yu.
3 Bere nukunu Jesus pangarntuy thangunu-ka pirrimka-
mardawithneme pangu warda wangu ngarra da palyirr-
nu wunku pulangay nukunu ngarra purnengkayiththaneme
purne-yu. I pangu da wangu parnamkawupneme.
4 Da nhini-re-ka da nan-ya Passover da manta warda
kathu pirridha da ngarra ngala nhini-nu-yu kardu Jews-nu-
yu.
5 Bere Jesus-ka memmirl i kardu wurnangat bam-
punkardu purnililidha warda kathu. I mamna ngarra
Philip, “Ya. Ngarra wangu mi panirrukutkutnuneme-yu
kardu kumpan kanhi-nu kathu-yu?”
6 Murrinh nhini-ya mamna Jesus-yu ngarra Philip-nu
murrinh ngathayida banthap-ya. Mu Jesus-ka the wardarra
mebaththa dini mi ngarra mange pamanu-yu.
7 Bere nukunu Philip kathu-ka mamna, “Ku-ka mani-
ka terert-nu-wa mi peyim pamanemenu kardu wurnangat
kanhi-nu-yu. I bere mi-ka purrkpurrk pana da matha
pumerartalnu puru.”
8 Mu kardu pulangay nukunu Jesus numi Andrew-ya,
kardu ngathan nukunu Simon Peter-ya mamna ngarra
Jesus,

9 “Ya, kardu kigay wakal kanhi kanam wunku mi lawam 5
i ku ngurlmirl perrkenku. Mu mi i ku pana-ka mere ngarra
kama-ya kardu wurnangat kanhi-nu-yu.”

10 Mu bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme
ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha
numarra parniwupnu.” Bere kardu-ka parnawup warda
ngarra parnu-yu. Kardu nhini-ka kardu mere thapath,
mu kardu wurnangat nimin-ya pirrinidha pangu-yu kardu
nugarn, palngun i mamay. Kardu nugarn da matha
nginipunh 5,000 mani-wa pirrinidha pangu-yu.

11 Bere mi lawam 5 nhini Jesus-ka mangankut. I
ngarra Yile nukunu warda mamna, “Mi kanhi ngarra
thamngarramut-ka mi-ka patha-wa.” I bere mi nhini-
ka dampirrumutneme ngarra pulangay nukunu. I
nhini peneme-ka ngarra kardu warda parranirrumutmut-
thaneme purne. I ngana deyida ku ngurlmirl perrkenku
nhini-ka mange nginipunh nhini deyida mani mam. I
bere kardu wurnangat warda ngatha mi i ku warda
pardimurrktha ngarra nukunu thangunu kathu Jesus-yu.
Nukunu-ka mi lawam i ku ngurlmirl mewathadha pirri-ka
mi i ku terert warda ngatha nhini-yu i kardu-ka mi i ku
pullamath-yu marda warda pirrinidha mi nhini thangunu-
yu.

12 Bere nhini thangunu-ka Jesus kathu-ka mampirruneme
ngarra pulangay nukunu, “Nga. Nadhakthuknu-warda-
neme mi ngarra kardu thangunu parraniritmuttha pirrini-
yu. Mi pana-ka mere ngarra purdupi-nukun-neme.”

13 I bere peneme nhini-ka mi lapun warda parranedhak-
thukthaneme parde i nanhthi-ka 12 thelerrtherr-wa pumed-
halertertthaneme parde-yu mi ngarra kardu thangunu-yu.

14 Bere da mange ngala nhini thangunu kardu
pubangammangkardu-ka murrinh warda pumenanudha
purni, “Ya. Kardu nugarn kanhi-ka kardu ngarra Yile neki
thangunu kathu wurdannhethuk ku prophet thathpirr-ya
kardu pana ngarra thimnamardamarda da ngarra kanhi
panheruyngimenu.”

15 Mu Jesus-ka the wardarra kanthidha wurrini kardu
pumeberttha-wa ku pule ngala-nu pubuypaktha, mu nhini
nukunu-ka nungardurr da ngarra palyirr-nu kardu mange
nukunu nadha dini pangu warda wangu.

Jesus Wurrinililidha Ngarra Kura Ngipilinh Kangkarl
Matthew 14.22-33; Mark 6.45-52

16 Bere da kungini mana-ka kardu pulangay nukunu
Jesus-ka puddamkathutneme da ngarra ngipilinh-ngala nu.

17 I parnamkamardapneme ngarra tharntu i pun-
nungamkardurrneme da nan-nu warda wangu Capernaum.
Bere da ngarra thipinhi nhini warda-ka kardu-ka ngarra
ngipilinh marda nganangurr purnedhaneme, mu Jesus-ka
mere da ngatha derruruydhaneme nhini-yu.
18 Bere wirrirr ngala warda wurrinirrirrdha i ngurntinh
ngala wanku.
19 Bere ngarra puyenangurrukadha-da-ngatha-
neme parde-ka Jesus warda pubamkangkarduneme
wurrinililidha kathu ngarra kura ngipilinh kangkarl. I
kardu-ka perremkamanhamneme ngala da matha.
20 Mu nukunu kathu-ka wurrinidha i mampirruneme,
"Nga. Mere nengimanhamneme, kardu ngay weyida
kanhi-yu." 21 I bere le warda pardedhaneme i kanam-
mardap warda Jesus-yu ngarra tharntu i da-ka nhini da
matha parramkaruyneme-yu da ngamimarda nhini da-nu
pumengkadhaneme purne-yu.

Kardu Wurnangat Piranawinhadhaththa Purni Kangkarlmawu-nu

22 Bere kardu wurnangat nhini ngarra Jesus mi i ku
dampirramut da parnawit da ngarra ngamimarda pangu
da ngatha.
Bere da thipinhire pankapurl nhini-ka nanhthi warda
pumpanpinhay tharntu-yu ngarra pirridha-yu pangu war-
darra wunku peneme nhini da matha kardu pulangay
nukunu Jesus-ya.
23 Mu tharntu ngamere-ka parranirutuydha deyida pirrini
da nhini-re-yu da pangu thangunu kathu nan-ya Tiberias da
manta nhini ngarra Jesus dampirramut mi dhepdhep kardu
ngarra wurnangat i ngarra Yile nukunu darntiparl mi nhini-
nu-yu.
24 I ngarra Jesus-te mere pubedurttha, kardu-ka parnam-
mardap warda tharntu ngamere nhini-yu i punnidha pangu
warda wangu da Capernaum-nu. I pangu da Jesus-nu
piranawinhadhaththa purni-yu.

Jesus Da Matha Mi Bread Thathpirr I Mannhiyibirnu

25 Bere kardu-ka Jesus-nu piranawinhadhaththa purni i
ngarra pubangarnurt da mana da ngamimarda nhini kathu-
yu. I murrinh warda pumamna, "Ya, Pule. Minthire
thangarntuy kanhi-yu?"
26 I Jesus kathu-ka mampirra, "Ya, murrinh thathpirr
kanhi manarranu-yu. Nanki-ka mere nirangawinhad-
haththa da mange ngala thangunu menarradha ngurrini
nubengimangkardudha nardi-yu, wurda. Mu nanki niran-
gawinhadhaththa nardi i marda numanganngert numpan

nhini ngay-ka mi da matha ngamnarramut weyida i
bangamnanyerderr-yu.
27 Mu nga. Mi mere ngatha mi dhepdhep da matha
marda numart nuru, nhini-ka mere pirdith mi kangunu
wiye warda pirrim. Mu ngay da matha marda nu-
mangertnu nuru kardu ngarra da kangkarl thangunu kathu
ngurdamnarrathut-yu. I ngay-ka kardu thathpirr manan-
thibirnunu i nhini-ka da bere matha wangu birnu narn-
ingkadhuknu, da-ka nhini weyida Yile ngay wurdanngithuk
kanhi-yu."
28 Mu kardu kathu-ka pumamna, "Mu nga. Ngarra-re-wa
mange nguyemanu nguru-yu i nhini Yile neki-ka le warda
paningarranu nhini-yu?"
29 I Jesus kathu-ka mampirra, "Murrinh nubingayepupnu
nuru i murrinh numangabathnu nuru kardu ngay-ya
ngarra Yile neki kathu wurdanngithuk da kanhi, i nhini-wa
nukunu-yu da le thathpirr paninarranu-yu."
30 Bere kardu kathu-ka pumamna, "Nga. Thangku
da mange ngala nangarranu thurru-yu i nhini nganki-ka
murrinh warda ngumampabathnu nguru? Mampa, ngarra-
wa mange thamanu thurru-yu?
31 Nga, nginipunh Moses mani da murntak warra
nganaka. Nukunu-ka mi terert dampirramut ngarra ngalan-
tharr nganki ngarra da darrinpirr pularn mi nan-ya mi
mena. I murrinh nhini-ka yibimngurrkurrk ngarra mur-
rinh Yile neki nukunu. I kanhi-wa murrinh-yu, 'Nukunu-
ka mi dhepdhep danirramutmuttha wurrini mi ngarra
kangkarl thangunu kathu-yu.' "
32 Mu bere Jesus kathu-ka mampirra, "Murrinh thathpirr-
ka kanhi-wa manarranu-yu. Nukunu Moses-ka mere derra-
muttha mi bread thathpirr-yu ngarra da Heaven thangunu
kathu-yu. Mu Yile ngay da matha marra kanhi warda mi
thathpirr panarramut warda mi bread ngarra da Heaven
thangunu kathu-yu.
33 I mi bread nhini-ka mi-ka ngay da matha nhini-yu
ngarra da Heaven thangunu kathu ngurdanthut i kardu
thathpirr warda mananthibirnunu, i nhini kardu-ka bere
matha wangu birnu narninu."
34 Bere kardu kathu-ka pumamna, "Pule, mi bread nhini-
ka bere matha wangu thangarramutmutnu thurru."
35 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Ngay da matha ngarrim
kanhi mi bread thathpirr-yu. I ngarra ngay dere matha
kardu-ka bere matha wangu birnu narninu. Nga. Kardu
nangkal ngatha ngarra ngay purrunganu kathu i murrinh
mangabathnu purru nhini nukunu-ka mere deyida medeyi

paninu i mere ngarra keralal nukun kura-yu, mu kardu-ka
bamardannu thathpirr purru nhini-yu.
36 Mu, ngay-ka murrinh mamnarra nanki-yu kardu-ka
nubamngingkardu, mu nanki-ka mere da ngatha murrinh
numengabaththa, wurda.
37 “Kardu pana ngarra Yile ngay kathu pangamutmutnu-
ka kardu nhini-ka purunganu kathu i ngay-ka mere nukun
nangkal ngurdungkarel kardu nhini ngatha-yu.
38 Ngay-ka ngurdanthut da kangkarl thangunu kathu i
mere ngama ngurru da mange ngarra ngay ngatha-yu,
wurda da matha. Mu ngay-ka ngamam ngurran da mange
ngarra nukunu da matha ngarra ngay wurdanngithuk-yu.
39 “Nukunu nhini ngarra ngay wurdanngithuk-ka kardu
marda mangangert dim kardu ngirranpenu ngurru kardu
ngarra damngamutmut-yu, nhini kardu-ka kardu numi
ngatha yida mere kaningipart nukun. I nukunu-ka
marda mangangert dim kardu ngurdunkarlbirl-deyida-nu
da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.
40 Bere, da mange ngarra Yile ngay marda manganart
dim-ka kanhi-wa, kardu pana ngarra pubangingkardunu
ngay wakal nukunu-ya i murrinh pumangabathnu ngay-
ka kardu nhini-ka bere matha wangu birnu parninu-ya.
I ngay-ka kardu ngurdunkabirl-deyida-nu da nakurlnu-ya
ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.”
41 Bere nhini thangunu kardu-ka puddiningkakduktha
purni murrinh nhini thangunu ngarra Jesus mampirra-ya,
“Kardu ngay da matha mi bread thathpirr-yu ngarra da
Heaven thangunu kathu-yu.”
42 I murrinh pumenanudha pardi, “Ya. Kardu
pana karrim-ka Jesus nawa wakal nukunu Joseph-ya?
Nekingime-ka the thanthinngime yile nukunu i kale
nukunu-yu, nhini-ka ngarra-re warda murrinh kama-yu
‘Ngay-ka da Heaven thangunu kathu ngurdanthut.’ Mu
thangku-wa-nu murrinh nhini mam wurran-yu?”
43 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Awu murrinh mere
nhini nuyema nira mange ngarra nanki ngatha-yu, pirda.
44 Yile ngay-ka wurdanngithuk ngay-yu, i nukunu da
matha kardu wurdanpunthukthuk wurran ngarra ngay-nu-
yu, i nhini ngay-ka kardu warda ngurdunkarlbirl-deyida-nu
da nakurlnu-ya ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.
Mu kardu mere nangkal kurrunga ngarra ngay mange
nukunu ngatha, wurda.
45 Nga. Da murntak warra ku prophet parrarntilil
murrinh kanhi. I kanhi-wa murrinh-yu, ‘Yile neki-ka pur-
dunthethithnu kardu wurnangat warda ngatha.’ Nhini-wa

murrinh parrarntilil-yu. I nga, kardu nangkal ngatha Yile
ngay binayepupnu purru i murrinh manabathnu ngarra
nukunu thangunu kathu-ka kardu nhini-ka purrunganu
warda ngarra ngay.

46 “Mu bere nga, mere nangkal ngadha bengkardudha Yile
ngay-yu, mu ngay da matha bamkardu nukunu-yu. Ngay-ka
ngarra nukunu thangunu kathu ngurrinidha-yu.
47 Nga, murrinh thathpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu.
Kardu nangkal ngatha murrinh mangabathnu purru ngarra
ngay, nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu panibir-
nunu.
48 Ngay da matha ngarrim kanhi mi bread thathpirr-yu. I
ngarra ngay dere matha kardu-ka bere matha wangu birnu
parninu. Ngay da matha mi bread thathpirr-yu.

49 “Kardu ngalantharr murntak nanki-ka mi pardimurrk-
tha mi nan-ya mena ngarra da darrinpirr pularn, nawa?
Mu kardu-ka mere birnu parningkadhuktha da bere matha
wangu mi mena nhini thangunu pardimurrktha-yu, wurda.
Kardu-ka da murntak warda-wa purniwuwuptha, nawa?
50 Mu mi bread thathpirr ngarra da Heaven thangunu
kathu-ka mere mi nginipunh mena nhini mani, wurda.
I kardu nangkal ngatha mi bread thathpirr pulathnu-ka
kardu-ka mere kupup nukun nhini-yu.
51 I ngay-wa thathpirr ngarrim kanhi mi bread nhini-
yu, i ngarra ngay dere matha kardu-ka bere matha wangu
birnu parninu. Ngay-ka ngarra da Heaven thangunu kathu i
kardu nangkal ngatha mi kanhi pulathnu-ka kardu nhini-ka
bere matha wangu birnu parninu. Mi nhini-ka nginipunh
ngay-wa. I ngay-ka ngenarramutnu nginipunh ngay-yu
kardu wurnangat-nu-yu i nhini kardu-ka bere matha wangu
narninu ngarra ngay,” Jesus kathu-yu mampirra.

52 I bere kardu-ka thu kuy warda pardinadha i par-
raningkabirrdha pardi murrinh nhini ngarra Jesus-te
mampirra-yu. I murrinh mampunmardaraki i murrinh
pumenanudha pardi, “Ya. Kardu pana karrim-ka mere
ngarra kanhemut-nukun-ngime nginipunh ngarra nukunu
pulathnungime-yu, wurda da matha.”

53 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh thathpirr-
ka kanhi-wa manarranu-yu. Nanki mere ngatha nullath
nginipunh ngarra ngay kardu ngarra da kangkarl kathu i
mere ngatha nubagurduk kumulung ngarra ngay-ka, nhini
nanki-ka mere ngarra birnu thathpirr narni nhini-yu.
54 Kardu nangkal ngatha kulathnu nginipunh ngarra ngay
i kumulung ngarra ngay bagurduknu, nhini kardu nhini-
ka kardu bere matha wangu birnu paninu. I ngay-ka

ngurdungkabirl-deyida-nu kardu nhini-yu da nakurlnu-yu
ngarra da putek ngala kanhi marikerdeknu.
55 Nginipunh ngarra ngay-ka mi bread thathpirr-wa i
kumulung ngarra ngay-ka kura thathpirr-wa nhini-yu.
56 Kardu nangkal ngatha nginipunh ngarra ngay pulathnu
i kumulung ngarra ngay bagurduknu, nukunu nhini-ka
ngarra ngay paninu i ngepan ngay-ka nganinginirdinu
nhini-yu, i nhini kardu-ka numi da matha ngurruninthanu.
57 "Nga. Yile ngay da matha kardu thathpirr mampun-
thibirnu wurran, i nukunu da matha wurdanngithuk ngay-
yu. I ngay-ka birnu nganam ngarra nukunu thangunu
kathu-yu. I mangini nhini mani kardu nangkal ngatha
pulathnu nginipunh ngarra ngay, nhini kardu-ka da bere
matha wangu birnu paninu ngarra ngay thangunu kathu-
yu.
58 Ngay da matha kanhi-yu mi bread thathpirr ngarra da
Heaven thangunu kathu-yu ngurdanthut, i mi-ka mi mere
mangini pana mani mi mena-ya ngarra kardu ngalantharr
murntak nanki pardimurrktha-yu, wurda. Kardu nhini-ka
pirriniwuwuptha wardarra nhini-yu. Mu kardu nangkal
ngatha mi kanhi ngarra nginipunh ngay pulathnu nhini
kardu-ka bere matha wangu birnu paninu."
59 Murrinh nhini-wa Jesus wurdininthethiththa kardi-yu
da ngarra church ngarra kardu Jews pigunu da ngarra nan-
ya Capernaum.

Kardu Wurnangat Parnampart Kangkarlmawu

60 Bere kardu terert ngarra Kangkarlmawu parraniri-
waktha purni-ka murrinh nhini pubimnayepup i mur-
rinh warda pumenanudha pardi mange pigunu ngatha-yu,
"Ya, murrinh pana-ka tetemandhay-wa. Murrinh-ka mere
ngarra pumanabathngime purru, wurda da matha."
61 Mu Jesus-ka the menmaththa wurrini murrinh nhini
ngarra kardu pumenanudha pardi i murrinh warda mam-
pirra, "Ya. Ngay-ka narningipartnu warda? Da-ka
tetemandhay-wa nubangamngimardurt nanki-yu?
62 Mu nanki ngatha nubangingkardunu ngimardawith
marra kanhi ngarrim-ka da pangu thangunu kathu ngarra
ngay ngurdanthut-ya, nhini nanki-ka ngarra mana warda
numanganu nhini-yu? Murrinh warda numangabath nhini-
yu ngarra da kangkarl thathpirr kathu ngurdanthut-yu?
63 "I nga. Kardu-ka mere ngarra birnu purrunu mange
nukunu ngatha-yu, wurda. Mu ngarra Ngepan Yile ngay
da matha-re kardu-ka birnu wurran-yu. I nanki-ka birnu

thathpirr narninu murrinh thathpi ngarra ngay thangunu-yu i Ngepan ngarra Yile ngay nukunu deyida wanku paninanmardardinu-yu.

64 Mu nanki kardu ngamere-ka mere murrinh ngay thathpirr numangabath nuru nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Bere Kangkarlmawu-ka the menmaththa wurrini da ngarra marra-re kathu kardu nhini-yu ngarra mere murrinh pumenabaththa. I ngana deyida the mebaththa wurrini kardu nugarn numi pana-ya ngarra panipartnu-yu, i ngarra kardu wiyenpun-nu warda parramutnu.

65 I bere nukunu kathu-ka mampirra, "Nga. Da-ka nhini weyida ngay mamnarra-ya kardu mere nangkal nukun kununga kathu mange nukunu ngatha-yu. Mu Yile ngay da matha kardu wurdanpunthukthuk wurran ngarra ngay-nu."

66 Bere murrinh nhini thangunu-ka kardu terert ngarra Jesus parraniriwaktha purni-ka parnampart warda nukunu-yu i mere deyida perrariwak-dere-dha.

67 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu kardu peneme 12 nhini-ya, "Nganaka, nankuneme-ka narnengipart-deyida-nemenu?"

68 Mu nukunu Simon Peter kathu-ka mamna, "Awu pule, mu kardu-ka nangkal warda ngariwaknemenu ngarne kardu numi-yu? Nhinhi da matha murrinh pana thanthin thurran ngarra thangarrumutnemenu i nhini ngankuneme-ka kardu bere matha wangu birnu ngarnen-emenu. 69 Ngankuneme-ka murrinh ngumampabathneme ngarra nhinhi i the warda ngumamnhibathneme nhinhi-ka ngarra Yile neki thangunu kathu i nhinhi-ka kardu pathanhi thathpirr-wa."

70 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Ngay-ka mamnankungkarartneme nankuneme-yu kardu 12 pana-yu, nawa? Mu kardu numi-ka paningipart i palerrnu warda ngarra ku karrath."

71 Nukunu Jesus murrinh nhini mamna kardu nan-nu-wa Judas, wakal nukunu-ya Simon Iscariot. Nukunu Judas kardu numi-yu kardu ngarra pulangay nukunu Jesus-ya, mu nukunu-ka da nakurl-te-wa kanampart Jesus-yu i ngarra kardu wiyenpun warda dampirramut nukunu-yu.

7

Jesus Wurrinidha Da Jerusalem Ngarra Kardu Da Parrani-wuwuptha Pi

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu warda wangu
nadha dini ngarra da nan-nu-ya Kelili. Nukunu-ka mere
nuydha da nan-nu warda wangu Judea, nhini-ka ku pule
ngala ngala ngarra kardu Jews nukunu pangu da marda
pumertthaneme purne thu-nu pubatnu i puddurinuminu.
2 Bere, da-ka manta warda da ceremony ngala nhini-
nu wurrinidha kathu. I kardu Jews wurnangat pume-
wathawathadha pardi da ngala nhini-nu-yu ngarra nanhthi
wuwup-te parraniwuwuptha pi i da-ka 8-wa pardipuptha
ngadha da pangu-yu Jerusalem.
3 Bere ngathan ngarra nukunu kathu Jesus-ka murrinh
warda pumamna, “Nga. Thanipart warda da kanhi-
yu i pangu warda wangu thununu thi da ngarra nan
Judea. I kardu pana ngarra parramnhiriwak pumpan-
ka pangu wardarra-nu pubanhimangkardunu parni da
mange ngala ngala nhini nampirra thanam ngarra kardu
thanthinpunkarr thurran-yu.
4 Mu nga. Nhinhi-ka marda ngatha nemnurt thurran
kardu wurnangat the pumanhibathnu kardu Pule ngala
thurran, nhini-ka mange ngala ngala-ka mere thama thurru
ngarra kardu ngamere kanhi ngatha parnamkadhuk-yu.
Mu pangu wardarra thamanu thurru ngarra kardu wurnan-
gat pubanhimangkardunu puru-yu.” Pumamna ngathan
ngarra nukunu kathu-yu Jesus.
5 Ngathan ngathan nukunu Jesus-ka mere da ngatha
murrinh pumenabaththa Jesus wakal Yile neki nukunu-yu.
6 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra ngathan nukunu,
“Awu, ngay-ka mere da ngatha ngununu marra kanhi-yu,
wurda da ngatha. Mu nanki ngatha yida marda numart-
ka bere-ya, nuru weyida marra kanhi-nu ngatha-yu i da
nakurlnu kama-ya.
7 Mu nga. Nanki-ka mere thu kuy kurunarra, wurda. Mu
ngay-wa thu kuy parnamnga-yu, nhini ngay-ka murrinh-
wa mampirra ngurran kardu-nu-yu da wiye da matha
pumarntithuk pumpan-ya.
8 Mu nanki-ka puy nuru weyida da Jerusalem-nu da
ceremony ngala pangu-nu-ya, mu ngay-ka kuguk da ngatha
nganinu, mere ngurru nukun marra kanhi-yu, da-ka mere
patha marra kanhi ngunurdurrnu-yu.”
9 Bere Jesus murrinh nhini thangunu mampirra-ka
nukunu-ka ngarra da Kelili da ngatha kardidha ngadha
nhini-yu.
10 Mu ngarra ngathan nukunu-re punnungardurr-ka
nhini nukunu Jesus-ka nungardurr deyida i pangu warda
wangu nadha dini numerrnu da Jerusalem-nu mayern

mampana-re nadha dini. Nukunu-ka mere nangkal ngadha
marda merttha kardu wurnangat pilampirdarri pubengkar-
dudha mayern nukunu. Mu mengkadarrathkaththa tharra.
11 Bere, da ngarra ceremony ngala nhini ngarra kardu
Jews wurnangat nimin pubemkardurdu warda-ka, kardu
pule ngala ngala ngarra kardu Jews nukun piranawin-
hadhaththaneme Jesus-nu. I murrinh pumerradha purni
ngarra kardu, “Ya. Ngarra kardu nukunu nhini-yu?” Kardu
pule ngala ngala nhini kathu parrinintharrpudha purni-yu.
12 Mu kardu wurnangat-ka murrinh ngarakngarak-te
puddanayiththa purni nukunu-nu Jesus. I murrinh kanhi-
wa pumenanudha pardi mange pigunu ngatha, “Nukunu-ka
kardu patha nawa?” Mu ngamere deyida kathu-ka murrinh
pumemnu, “Awu, nukunu-ka kardu mere thathpirr patha,
nukunu-ka murrinh ngathayida dampirrayirrarart wurran
ngarra kardu.”
13 Murrinh nginipunh nhini mani murrinh pumenanudha
pardi murrinh ngarakngarak da matha-re, nhini kardu-ka
perrempunkumanham-weyida-neme ngarra kardu ku pule
ngala ngala kardu Jews nhini-nu-ya.

Jesus Wurdanpunthethith Kardu Ngarra Da Church Ngala

14 Bere, da kanganu-wa ngatha ngarra da ceremony
ngala nhini pirriningkadhuktha, Jesus-ka kanardi warda
ngarra da church ngala nhini-yu, i murrinh warda wur-
dininthethiththa dini ngarra kardu.
15 I ku pule ngala ngala nhini-ka pubemnangkabat-da-
matha-neme murrinh nhini ngarra Jesus thangunu mer-
radha dini-yu. I murrinh pumemnungkuneme mange
peneme ngatha, “Ya. Ngarra-re nukunu-yu the kanthin
murrinh i da terert kanhi warda ngatha-yu? Murrinh kul
nekineme-ka mere ngadha kanirdurdidha.”
16 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Murrinh kanhi
ngarra ngurdannanthethith ngem-ka murrinh thathpi mere
ngay, mu murrinh-ka ngarra Yile neki thangunu kathu,
ngarra wurdanngithuk ngay-yu.
17 Nga. Nanki ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu
narrammariwak numpan-ka, nhini nanki-ka the warda
numangibathnu murrinh thathpi kanhi ngarra ngurdan-
nanthethith ngem-ka mere murrinh ngay thangunu, mu
murrinh-ka ngarra Yile neki thangunu kathu.
18 Nga. Kardu nangkal ngatha kurdunthethith kurru
murrinh thathpi mange nukunu ngatha-ka, nhini nukunu-
ka marda manganart dim kardu ngamere kathu pariparlnu
nukunu nhini-yu. Mu ngay deyida mani-ka murrinh ngarra
Yile ngay thangunu kathu ngurdamyith ngurran, nukunu

nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk-yu. I murrinh thathpi kanhi ngarra ngay ngurdamyith ngurran-ka nhini-ka nanki-nu nariparlnu nuru Yile neki da matha. Ngay-ka mur-rinh thathpirr nganamnarrangerren, mere nganarrayirrart ngurru, wurda.

19 "Nga. Nukunu Moses nganaka murrinh law ngarra Yile neki thangunu kathu damnarramut, nawa? Mu kardu nanki-ka mere thathpirr murrinh numayit nuru murrinh law nhini-yu, wurda da matha. Nhini-ka thangku-dha ngay thu nungibatnu-yu?" Jesus kathu-yu mampirra.

20 Bere kardu wurnangat nhini kathu-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus, "Awu, nhinhi pana-ka mere warda the nenubath murrinh namngarra thim pana kathu. Mu nhinhi-ka ku ngepan wiye kama kanamnhimardardi. Nangkal mana warda thu punhibatnu nhini-yu?"

21 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Ngay-ka kardu pulith ngampirnturt i mampatha da ngarra Saturday-re nawa? I nanki-ka numemngamardat nhini-yu.

22 I nga. Da murntak warra nukunu Moses mamnarra kardu wakal nugarn nuddunwitnu kardu thempith-nu. Mu kardu ngalantharr murntak thathpirr murrinh law nhini parramnarramut-ya. I nhini-ka da 8 thangunu ngarra kardu wakal nugarn bammat thangunu-ka, nhini nanki-ka nuddanwit warda kardu wakal nugarn nhini-yu, i da ngarra Saturday ngatha yida-ya kardu wakal nuddanwit-yu.

23 Mangini nhini mani nanki-ka da ngarra Saturday nuddanwit kardu wakal nugarn i mere ngarra numumad-harrath nuru murrinh law pana ngarra Moses mam-ya banhiyuknu-ngadha-ngime pi da ngarra Saturday-yu. I ngay deyida da ngarra Saturday kardu pulith nhini mani mampatha, nhini-ka thangku-dha-wa thu kuy narnamnga ngay-yu kardu pulith nhini thangunu mampatha-yu?

24 Nga. Mere nukun wunkarra-re nubangimangkardu i nungirirda. Mu kardu nanki warra ngadha nubeyengkarnirn thathpirr nuru da mange ngarra ngay ngamam ngurran-ya. I mange nginipunh nhini mani numarranu nuru ngarra kardu ngamere wanku-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Mampirra Kardu Yile Neki Kathu Wurdanthuk Nukunu-yu

25 Bere kardu ngamere pangu pardidha da Jerusalem murrinh warda pumenanudha purni mange pigunu ngatha, "Ya. Kardu nukunu pana kem-ka ku pule ngala ngala marda pumangankartneme parnam thu pubatnemenu warda nawa?

26 Mu nga. Nukunu-ka da pilampirdarri da matha
wurdampirrayith dim i ku pule ngala ngala-ka mere
ngarra da ngatha kubudhapneme i kumartaneme, wurda
da ngatha. Kardu pule ngala ngala nhini-ka murrinh kama-
ya pumamkaneme pumpan Yile neki kathu wurdanthuk
nukunu-yu, kardu Christ kama-ya nukunu kem pangu-yu,
i nhini weyida mere ngarra kumananeme nhini-yu.
27 Mu nekingime-ka the-wa thumammathngime da ngarra
nadha kathu dini nukunu kem pangu-yu, i nukunu-ka mere
ngarra Yile neki thangunu kathu wurridha, mere kardu
Christ thathpirr nukunu-yu, wurda. Mu nukunu thathpirr
kardu Christ ngarra panheruyngimenu-ka nhini-ka mere
nangkal ngadha the mabathnu kardu nukunu ngarra kathu
kama purrunu-yu." Nhini-wa murrinh pumenanudha pardi
kardu kathu-yu.
28 Bere Jesus-ka murrinh da ngatha wurdininthethiththa
dini ngarra da church ngala nhini-yu. I bere murrinh
lurruth ngala warda mampirradhay kardu pangu-nu pubi-
nayepupnu. I mampirra, "Ya. Kardu kanhi nanki-ka the
thathpirr numamngibath ngarra ngay kathu ngurrinidha-
yu?" Nukunu kathu Jesus dampuntharrpu. "Nga. Ngay
kanhi ngurrinidha-ka mere mange ngay thathpirr, wurda-
wa. Mu ngay kanhi-ka Yile ngay kathu wurdanngithuk. I
nukunu-ka murrinh thathpirr-wa wurranngerren-yu. Mu
nanki-ka mere the-wa numabath nukunu nhini-yu.
29 Ngay da matha the nganthin nukunu nhini-yu, nhini
ngay-ka ngarra nukunu thangunu kathu ngunadha ngini. I
nukunu kathu wurdanngithuk ngay da kanhi-nu-yu."
30 Bere murrinh nhini thangunu Jesus mampirra-ka kardu
ngamere kathu pumertadha mana-wa, mu mere nangkal da
matha methaptha nukunu-yu, wurda da ngatha. Nhini-ka
wurlk ngarra Yile neki nukunu menadha wurrini-ka mere
da ngatha merikerdektha.
31 Mu kardu terert-ka murrinh warda pumenabaththa
purni ngarra Jesus-yu ngarra Yile neki thangunu kathu
wurdanthuk-yu. I murrinh pumenanudha purni mange
pigunu ngatha, "Ya. Kardu pana kem-ka ngarra Yile neki
kathu wurdanthuk thathpirr, nhini-ka da mange ngala
ngala weyida mam wurran nhini-yu. Mu kardu Christ numi
nimin deyida purrunu kathu, nhini-ka mange ngala ngala
da matha pamanu purru mange piwewalnu ngarra kardu
pana kem-yu?" I pumemnu mange pigunu ngatha, "Awu
wurda, kardu pana kem-ka nukunu Christ thathpirr-wa,
Yile neki kathu wurdanthuk thathpirr nukunu pana-yu."

Ku Soldier Pumertadhaneme Jesus

32 Bere, kardu nugarn pana nan Pharisees-ya pubimpir-
rayepup kardu wurnangat murrinh puddiniyiththa pardi
murrinh ngarakngarak-te, nukunu Jesus-nu wakal Yile neki
thangunu-wa nhini-yu. I nhini ku yilarn ngala ngala-ka
puddanpunkuthukneme ku soldier ngarra peneme Jesus-nu
pumartanemenu.

33 I bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu terert,
"Ya. Ngay-ka da mere pirdithme nukun nganinu ngarra
nanki-yu, i nhini thangunu ngay-ka ngurdinawurlnu ngarra
nukunu deyida ngarra ngay wurdanngithuk kathu-ya.

34 I da nhini thangunu nanki-ka nirangawinhadhathnu
warda ngay-nu-yu, mu kardu nanki-ka mere ngarra nuban-
girdurtnu, wurda. Nhini nanki-ka mere ngarra nuru da
ngarra ngay wangu ngunungam ngem-yu, wurda."

35 Bere, ku pule ngala ngala nhini ngarra kardu
Jews pigunu-ka murrinh warda pumenanudhaneme purne
mange peneme ngatha, "Ya. Ngarra wangu nukunu-
yu nungam dim ngarra nekineme mere ngarra nukun
pubardurtneme-yu? Da ngangka wangu kama punnu pi
da ngarra nan-ya Greece i ngarra kardu nekineme ngamere
parnapup pangu-ya. I da pangu da kama paninu i kardu
purdunthethithnu pani-yu.

36 Nukunu mannheneme-ka, nekineme pirranawinhad-
hathnemenu purru, mu kardu-ka mere ngarra nukun
pubardurtneme. I da ngarra nukunu pununu pi nekineme-
ka mere ngarra purru-nukun-neme. Nukunu nhini-ka
murrinh ngarra-wa-nu mam-yu?" Murrinh nhini-wa pume-
nanudhaneme parde peneme nhini kathu-yu.

Jesus Mampirra Murrinh Ngarra Kura Patha Ngarra Kardu Birnu Nukunu Purunu

37 Bere da tiduk nhini warda wangu pirridha-ka da ngarra
parnirikerdeknu warda-wa da ceremony ngala nhini-yu.

I bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh lurruth da
matha mampirra ngarra kardu wurnangat pangu dinidha-
yu, "Nga kardu. Nangkal ngatha kura-nu keralal ki-ka
nhini-ka ngarra ngay warda kathu nurunganu nhini-yu i
kura warda nubagurduknu.

38 Nga. Murrinh thathpi Yile neki nukunu yibim-ka
kanhi-wa, 'Kardu nangkal ngatha murrinh thathpi ngarra
ngay mangabathnu purru-ka, nukunu nhini-ka mangini
kura kamarl mani purdilalnu pi bere matha wangu ngarra
ngepan nukunu, i kardu nhini-ka bere matha wangu birnu
paninu nhini-yu. I kura kamarl nhini-ka ngarra ngepan
nukunu kathu-wa purruwunu-yu.' "

39 Jesus-ka murrinh kanhi-wa-nu mampirra Ngepan Yile
neki nukunu ngarra da nakurl-te panimardardinu kardu
nhini-ya ngarra Jesus murrinh pubinayepuptha pardi i mur-
rinh pumenabaththa pardi. Mu da nhini-re-ka ngarra Jesus-
te murrinh nhini mampirra-ka Yile neki-ka mere da ngatha
wurdithuktha Ngepan ngarra nukunu-yu, nhini Jesus-ka
mere da ngatha demardawiththa da ngarra Heaven-nu
wangu-yu.
40 Bere murrinh nhini thangunu kardu ngamere pubim-
nayepup ngarra Jesus mampirra, i murrinh warda pume-
nanudha pardi mange pigunu ngatha, “Ya. Nukunu kardu
kanhi-ka ku prophet da thathpirr-ya ngarra nekingime
thardinamardamardadhangime-ya.”
41 Mu kardu ngamere deyida kathu-ka pumenanudha
purni, “Awu, nukunu da-ya Christ. Yile neki da thathpirr
wurdanthuk nukunu kanhi-yu.” Mu kardu ngamere-ka
murrinh numi deyida piyemam, “Awu, wurda-wa nukunu-
yu. Christ-ka mere kunu nukun ki da nan kathu Kelili-ya.
42 Mu nhini-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu yibim-
ka kanhi-wa, ‘Christ-ka ngarra King David kathu pareth-
bathnu. I nukunu buybatnu-ka da ngarra Bethlehem, da
ngarra King David kardipuptha-ya.’ ”
43 Bere nhini thangunu kardu-ka pumemyerryerr warda-
wa. Ngamere-ka Jesus murrinh pumamnabath, i ngamere
Jesus mere murrinh pumenabaththa.
44 I ngamere-ka pumertadha-wa, mu mere nangkal
ngadha methaptha nukunu-yu.

Kardu Pule Ngala Ngala Mere Murrinh Pumenabaththa Jesus

45 Bere, nhini thangunu-ka ku soldier pana ngarra
Jesus-nu pumertadhaneme-ka puddamkawurl-warda-
neme ngarra ku yilarn ngala ngala kardu Pharisees-nu
punnayeymadha-wa-neme. I bere kardu peneme nhini
kathu-ka pumampirruneme ngarra ku soldier nhini-yu,
“Ya. Thangku-dha Jesus mere numertadhaneme-yu?”
46 I ku soldier kathu-ka pumampirruneme, “Awu, kardu
mere nangkal ngadha murrinh patha thathpirr kurduyith
kani kardu nukunu pana mani mam kanam.”
47-48 Mu kardu Pharisees kathu-ka pumampirruneme,
“Nankuneme deyida wanku damnarrukthukneme murrinh
ngarra thathpi nukunu-re-yu? Nga. Nukunu-ka mere
dengarruthukthaneme ngankuneme-yu. Ngankuneme-ka
mere murrinh ngumanabathneme nukunu-yu. I kardu pule
ngala ngala-ka mere deyida murrinh kumanabath kuru
ngarra nukunu pangu-yu, wurda da matha.

49 Nga. Kardu wurnangat pangu karnamkadhuk-ka
murrinh thathpi ngarra nukunu pumamnabath pumpan,
mu kardu-ka mere the thathpirr kumabath kuru murrinh
law ngarra nekineme ngatha yida-yu, i nhini kardu-ka
puntikerdek da-nu matha nhini-yu, Yile neki-re kathu,”
kardu Pharisees kathu-yu pumamkaneme.
50 Bere kardu Pharisees numi kardidha pangu da nukunu
nan-ya Nicodemus-wa, kardu pana-ya ngarra da nhini
warra wurrininadha ngarra Jesus. I bere nukunu nhini
Nicodemus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Phar-
isees ngamere nhini-yu,
51 “Nga. Murrinh law nekineme-ka kanhi-wa yibim-
yu. Kardu-ka pubuynumardapaknemenu kanhi warra
kumparra ngarra nekineme i murrinh nukunu warra
ngadha pubinayepupnemenu murrinh da ngarra mange
medha wurrini-ya. Mu nekineme-ka mere murrinh nukun
pamaneme, ‘Nukunu-ka da wiye mam wurran i dampir-
rayirrarart wurran. Wurda da ngatha nhini-yu, mere
pumana-nukun-neme murrinh nhini-yu. Mu marra-re
warra ngadha-ka pubinayepupnemenu nukunu nhini-yu.’ ”
52 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme ngarra Nicode-
mus, “Ya. Nhinhi-ka darrikardu nukunu, i da Kelili
deyida-dha kathu thunadha thini? Nga,” pumamnaneme.
“Thirrangkanhinhnhinhnu mani murrinh ngarra Yile neki
nukunu yibimnangurrkurrk, i nhinhi dangkardunu-ka ku
prophet-ka mere ngadha kuru da ngarra Kelili thangunu
kathu-yu, wurda da matha.”
53 Bere murrinh nhini thangunu-ka kardu wurnangat
nhini-ka puddalath warda ngarra da-nu warda wangu.

8

Kardu Palngun Pumebertidha Purni Ngarra Jesus-nu

1 Bere, Jesus-ka pangu warda wangu nadha dini da palyirr
nan-nu Olive.
2 Bere da thipinhire nhini da pankapurl-ka Jesus-ka wur-
dawurl deyida ngarra da church ngala. I kardu wurnangat
puyemnawerr ngarra nukunu. I kanawup i murrinh warda
wurdininthethiththa dini.
3 Bere kardu pana ngarra murrinh law Jews nukun pud-
dininthethiththa purni i kardu Pharisees, kardu palngun
pumebertidha purni ngarra Jesus-nu. Kardu peneme nhini-
ka pubangamkardurtneme nigunu nhini ngarra kardu
nugarn numi wangu kanamnginthawit-yu, kardu-ka mere
nangkun nigunu thathpirr nhini-yu.
Bere pangu warra kumparra pubankapakneme ngarra
kardu terert nigunu nhini pirridha-yu.

4 “Pule,” pumamnaneme peneme kathu-yu ngarra
nukunu Jesus-nu. “Kardu palngun kanhi karrim-ka
ngankuneme ngubamkangkarduneme ngarra kardu nu-
garn numi wangu kanamnginthawit i kardu-ka mere
nangkun nigunu thathpirr nhini-yu.
5 I ngarra murrinh law murntak yibim ngarra Moses
thangunu kathu damngarramut-ka nhini nganki-ka nguni
palyirr ngubawelerrnu ngarni i nguddurinuminu i ngarra
nigunu da mana pupupnu. Mu nganaka, ngarra mana
warda thamanu nhinhi-yu?” Peneme nhini kathu-yu
pumamnaneme.
6 Murrinh nhini pumamnaneme ngarra Jesus murrinh
parraninakthuktha-mana-wa-neme i nhini nukunu-ka mur-
rinh warda merdarrithak-mana-wa ngarra murrinh law
Moses nukunu. I nhini peneme-ka puyerirdadha-mana-
neme nukunu Jesus-yu.
Mu Jesus-ka dinidha warra-wa i dempinhikul i murrinh
warda danirilildha dini mange ngarra nukunu-re ngarra
putek.
7 Mu peneme-ka bere ngatha parranedharrpudhaneme
parde ngarra Jesus murrinh ngarra kardu palngun nhini-
nu-yu. Bere Jesus-ka pirret i murrinh warda mampir-
runeme, “Yu, mampa-ya nguni palyirr warda nubawel-
errnemenu narne ngarra nigunu-yu. Mu kardu nangkal
ngatha da wiye mere ngadha mebaththa kani-ka, kardu
nhini-wa thu palyirr kumparra bayertnu ngarra nigunu
karrim kanhi-yu.”
8 Bere Jesus-ka dempinhikul deyida i murrinh darntilil
ngarra putek.
9 Bere murrinh nhini thangunu pubimnayepupneme-
ka nhini-ka kardu numi numingka warra ngadha pun-
nirdurrdha kardu ngalantharr ngalantharr warra ngadha
kumparra-yu i ngarra kardu palngun nhini da mana nu-
merrnge pirridha-yu wunku Jesus-yu parnampunkupart-
ngintha.
10 Bere Jesus-ka dempirnturt warda i murrinh mamnge,
“Ngarra kardu peneme-yu? Kardu-ka mere nangkal warda
nguni palyirr banhiwuynu-yu?”
11 “Wurda, makardu pule,” nigunu kathu-yu mamna. I
Jesus kathu-ka mamnge, “Yu bere-ya, ngay wanku-ka mere
mampa nukun thupupnu nguni palyirr thangunu-yu. Mu
nga. Thurrunu warda i da mange wiye-ka thanipartnu
warda.”
12 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh deyida wur-
dampirrayith ngarra kardu wurnangat. I mampirra, “Nga
kardu. Ngay-ka mangini thungku layit mani ngamlarrang

ngarrim kanhi kardu wurnangat kanhi-nu narnam. I kardu nangkal ngatha pangiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka mere warda kurrulili ngarra da thipmam binhi, wurda da matha. Mu nukunu nhini-ka ngarra da tarangka da matha purrulilinu i da bere matha wangu birnu paninu."

9

Jesus Mampatha Kardu Kamarrama

1 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purnelilidhaneme. Bere Jesus kathu-ka bamkardu warda kardu kamarrama dinidha pangu da. Nukunu nhini-ka kardu kamarrama wurrinidha da ngarra marra-re kathu ngarra da nukunu-re bammat.

2 Bere, pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda pumamnaneme, "Pule, thangku-dha nukunu bammat kardu kamarrama kanhi-yu? Nhini-ka yile i kale nukunu kama mange wiye kardinginthadha-yu, i mange nukunu kama mange wiye kardidha-yu? Kardu nangkal nimin da wiye kardidha-yu i nukunu warda kardu kamarrama wurran-yu?" Parramkadharrpuneme.

3 "Awu, mange mere nhini thangunu pana-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Nukunu kamarrama kem kanhi-ka mere yileyile i kalekale nukunu thangunu mange wiye kaninginthadha, i mere mange nukunu thangunu mange wiye kanidha-yu, wurda da matha. Mu nukunu kardu kamarrama wurran-ka, nhini kardu-ka pubamangkardunu Yile neki da mange ngala mananu nukunu kanhi kem-yu.

4 Nga. Ngarra nanhthi ngunga-re damlarrang pirrim-ka nekineme-ka wurlk pumananemenu purru nukunu Yile neki-nu-yu, kardu nhini-ya ngarra ngay wurdanngithuk kanhi-yu. Mu da nakurlnu ngarra da thipinhi paruynu-ka, nhini-ka mere warda nangkal wurlk pamanu purru nhini-yu.

5 I ngarra ngay da ngatha nganam da ngarra putek ngala kanhi-ka, ngay-ka mangini thungku layit mani ngamnar-ralarrang ngurran kardu kanhi-nu narnam-ya."

6 Bere murrinh nhini thangunu medha pirri-ka, Jesus-ka thade kanamme ngarra putek i manthudhuk putek thakthakmam warda nhini-yu. I mangankut warda i mamkawarlak warda ngarra kamarl nukunu kardu kamar-rama nhini-yu.

7 I murrinh warda mamna, "Nga. Thurrunu warda pangu wangu i kamarl nenungkapurlnu ngarra kura palyirr pangu da nan Siloam." [Murrinh Siloam mam-ka murrinh kanhi-nu-wa "wurdanthuk warda."]

Bere nukunu nhini-ka pangu warda wangu nadha dini,
i kamarl ngarra nukunu memnungkapurl i wurdawurl
pangu deyida wangu ngarra da nukunu kardu kamarl patha
warda wurrinibirlbirldha.
8 I kardu pana ngarra pardipuptha manta ngarra da
thelput nukunu, i kardu ngamere deyida wanku ngarra
pubengkardudha pardi kardu kamarrama-re kardidha i
ku mani-nu kardirrakaykaydha-ka, murrinh warda pume-
nanudha purni, "Ya. Kardu kamarrama nhini kardidha-ka
nhini da kurranmirlbirl kathu, nawa? Kardu nhini ngarra
ku mani kardinhekaykaydhangime-ya."
9 "Yu, nukunu da-ya," kardu ngamere kathu-yu pumam.
Mu kardu ngamere kathu-ka, "Awu wurda," piyemam,
"mere nukunu pana-yu. Pana-ka kardu numi deyida
kamarl nginipunh nukunu deyida mani pana-yu." Mu
nukunu kardu nhini kathu-ka mampirra, "Yu, kardu-ka
ngay da matha ngarrim kanhi-yu, kardu kamarrama nhini-
ya ngarra ku mani-nu ngardinarrakaykaydha-ya."
10 Mu kardu kathu-ka pumamna, "Thangku-dha-wa pana-
yu kamarl patha pana kathu thirrimmirlbirl-yu?"
11 I nukunu nhini kathu-ka mampirra, "Kardu
nugarn pana nganaka Jesus pumamkawadha pumpan,
nukunu nhini-wa mamngingkawatha kamarl kanhi
ngurranmirlbirl-yu. Nukunu-ka nanhthi thade kanamme
ngarra putek i manthudhuk thakthakmam i ngarra kamarl
ngay mamngingkawarlak putek thakthakmam nhini-yu. I
murrinh mamnga, 'Nga. Thurrunu warda pangu wangu
i kamarl nenungkapurlnu ngarra kura palyirr pangu
da nan Siloam.' I nhini ngay-ka pangu warda wangu
ngurrinidha i memnungkapurl, i nhini-ka kamarl patha
warda ngarrimmirlbirl kanhi-ya."
12 "Mu ngarra-wa kardu nukunu nhini-yu?" Kardu nhini
kathu-yu pumamna. "Ya, mere warda the mabath ngay-yu,"
nukunu nhini kathu-yu mampirra.

Kardu Kamarrama Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Pharisees-nu

13 Bere kardu pana ngarra kamarrama kardidha-ya kardu
pumebertidha warda purni ngarra kardu Pharisees-nu
warda wangu, kardu peneme nhini-ya ngarra pumeyittha
purni murrinh law ngarra kardu Jews pigunu.
14 Bere da-ka Saturday-wa nhini-yu ngarra Jesus-te mam-
patha kardu kamarrama nhini-yu.
15 Bere kardu Pharisees nhini kathu-ka pumamna ngarra
kardu nugarn nhini-yu, "Ya. Thangku-dha-wa nhinhi
kamarl patha pana thirrimmirlbirl-yu?" I nukunu nhini

kathu-ka mampirra, “Ya. Kardu nugarn pana nganaka nanhthi putek thakthakmam mamngingkawarlak ngarra kamarl ngay, i nhini-ka kamarl memnungkapurl ngarra kura i kamarl patha warda ngay-yu ngarrimmirlbirl kanhi-yu.”

16 Bere, kardu Pharisees ngamere-ka murrinh pumem-nungkuneme, “Ya. Nukunu nhini-ka mungannhimaparl-neme murrinh law ngarra nekineme-ya, i kardu kanhi karrim kamarl mamkawatha da ngarra Saturday-ya. Nhini mani nukunu-ka mere ngarra Yile neki thangunu kathu, wurda.” Mu kardu Pharisees ngamere deyida kathu-ka pumamkaneme, “Awu, nukunu ngatha kardu wiye kurru-ka nhini nukunu-ka mere kama kurru da mange patha kanhi mani mam wurran-yu, wurda da matha.” I nhini kardu Pharisees ngamere-ka murrinh pumenabaththa pardi Jesus Yile neki wurdanthuk-yu, i ngamere deyida-ka wurda.

17 Bere, kardu Pharisees kathu-ka murrinh deyida parran-tharrpu kardu nhini-ya ngarra kamarrama kardidha-yu. I pumamna, “Nganaka? Ngarra murrinh thamanu nhinhi-yu kardu pana-nu ngarra kamarl mamnhingkawatha-yu?” I nukunu nhini kathu-ka mampirruneme, “Nukunu pana-ka ku prophet-wa ngarra Yile neki thangunu kathu.”

18 Mu kardu Pharisees ku pule ngala ngala nhini-ka mere thathpirr murrinh pumenabaththaneme nukunu nhini-nu kardu kamarrama kardidha i kardu kamarl patha warda wurrinibirlbirldha-yu. Nhini-ka pibimpirrukay-warda-ngintha kalekale i yileyile nukunu-nu-yu.

19 I murrinh pumampirrungintha, “Ya. Nukunu kanhi karrim-ka kardu wakal nankungintha ngarra nukunu-re bammat-ka kardu kamarrama? Mu thangku-dha-wa nukunu kanammirlbirl kanhi warda-yu?” Parrampunkud-harrpungintha.

20 I peningintha kathu-ka mamngintha, “Yu, nukunu kanhi-ka wakal ngankungintha da-ya ngarra nukunu bammat-ka kardu kamarrama da matha.

21 Mu kardu ngankungintha mere warda the mangintha-bath kardu ngarra-re warda nukunu kanammirlbirl kanhi-yu. Ngankungintha-ka mere the manginthabath nangkal kama mamkawatha kamarl nukunu-yu. Mu nukunu mani nadharrpuneme, nukunu-ka kardu mere mamay pana-yu kardu nugarn ngala-wa, i panankudhartnemenu mange nukunu da matha.”

22 Peningintha murrinh nhini mamngintha-ka nhini-ka demnginthanham ngarra ku pule ngala ngala nhini-nu-yu. Nhini ku pule ngala ngala-ka murrinh kanhi-wa

da marra-re pumamkaneme, “Jesus-ka mere ngarra Yile neki kathu wurridha, i nukunu-ka mere thathpirr Christ-wa. Mu kardu nangkal ngatha murrinh pamanu, ‘Jesus-ka ngarra Yile neki kathu wurrinidha, i nukunu-ka Christ-wa.’ Nhini ngankuneme-ka ngurdungkarelnu-warda-neme kardu nhini-yu ngarra da church kathu i kardu nhini-ka mere deyida kanirdurdi nukun nhini-yu.” Nhini-wa murrinh-yu pubankapakneme ngarra ku pule ngala ngala nhini kathu-yu pumamkaneme.

23 I da-ka nhini weyida peningintha demnginthanham-yu. I murrinh mamngintha, “Nukunu mani nadhar-rpuneme, nukunu-ka kardu mere mamay pana-yu kardu nugarn ngala-wa, i panankudhartnemenu mange nukunu da matha.”

24 Bere, nhini thangunu kardu Pharisees nhini-ka pirrimnakay-deyida-neme kardu nhini ngarra kamarrama-re kardidha-ya. I murrinh pumamna-deyida-neme, “Ya. Yile neki-ka murrinh ngarra nhinhi kathu bimpayepupnu pi, nhini-ka murrinh thathpirr da matha nangarrune-menu kathu-yu. Ngankuneme-ka the-wa ngumamkabath-neme kardu nhini-ya ngarra kamarl mamnhingkawatha-yu. Nukunu-ka kardu wiye-wa.”

25 Bere, nukunu kardu nhini kathu-ka mampirruneme, “Kardu wiye kama nukunu nhini-yu, ngay-ka mere the mabath. Mu da numi kanhi da matha the nganthin ngay-yu. Da marra-re ngay-ka kamarrama da matha ngardidha, mu marra kanhi warda ngay-ka kamarl patha warda ngurranmirlbirl.”

26 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, “Ya. Ngarra-re mange nukunu nhini-yu mamnhingkawatha kamarl patha pana warda-yu?”

27 I nukunu kathu-ka mampirruneme, “Ya. Ngay-ka murrinh berengunh dha-warra mamnarruneme, mu nankuneme-ka mere nubingayepupthaneme. Mu thangku deyida-nu murrinh manarrunemenu-yu? Nankuneme deyida wanku nariwaknemenu nuru-yu nukunu nhini-yu?”

28 Bere nhini thangunu ku pule ngala ngala nhini-ka murrinh warda pumerdarrithaktha-warda-neme parde ngarra kardu nhini kamarrama-re kardidha-ya. I mur-rinh pumamnaneme, “Puy-ya nhinhi-ka thariwaknu thurru kardu pangu Jesus, mu ngankuneme-ka ngarra nukunu Moses da matha ngarramkariwakneme ngumpanka-yu.

29 Ngankuneme-ka the nganthinkaneme Yile neki kathu ngarra Moses wurdininayiththa wurrini-yu, mu nukunu kardu nhini Jesus-ka ngankuneme-ka mere da matha the

ngumabathneme ngarra kathu kardu nukunu wurrinidha-
yu."
30 Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mampirruneme, "Ya.
Nankuneme-ka mere the mana-wa numabathneme ngarra
kathu kardu nukunu wurrinidha-yu, na? Nukunu da-ya
kamarl ngay mamngingkawatha-yu.
31 Nga. Yile neki-ka mere binayewup kurru kardu wiye-
yu. Mu Yile neki bimnayewup wurran kardu pana da
matha ngarra murrinh thathpi nukunu mamnabath wurran
i mange ngarra nukunu da matha darntiwak wurran.
32-33 I nukunu nhini-ka kamarl ngarra ngay patha
warda mamngingkawatha, nhini nukunu da thathpirr
ngarra Yile neki thangunu kathu-yu. Nekineme-ka mere
thanayepuptha-ngadha-neme da ngarra marra-re kathu
mange nginipunh kanhi mani ngay mamnga-yu kardu
nangkal deyida mani mamkawatha-yu kardu kamarrama
ngarra bammat-te kathu-yu." Nukunu nhini kathu-yu
mampirruneme.
34 Mu peneme kathu-ka pumamnaneme, "Awu, nhinhi-ka
mere ngarra thurdungankuyethithneme ngankuneme-yu.
Mu nhinhi-ka da mange wiye da matha nebaththa thurrini
ngarra da dammat-te kathu-yu." Bere nhini thangunu ku
pule ngala ngala nhini-ka puddankangkarel-warda-neme
kardu nhini-yu ngarra da church nhini thangunu kathu-yu.

Jesus Murrinh Mampirra Kardu Mangini Kamarrama Deyida Mani Pumpan

35 Bere, ngarra Jesus-te pamnayepup peneme nhini kathu
puddankangkarelneme nukunu nhini ngarra da church
thangunu kathu, nukunu Jesus-ka pangu warda wangu
wurrininadha i bangarnurt warda nukunu nhini-yu. I mur-
rinh warda mamna, "Nga. Nhinhi-ka murrinh namnabath
thurran kardu pana-ya ngarra da Heaven thangunu kathu
wurdanthut-yu?"
36 I nukunu kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Yu pule.
Mu nangkal-wa kardu nukunu nhini-yu, i nhini ngay-ka
murrinh warda manabathnu ngurru nhini-yu."
37 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka kardu
damkardu warra nukunu nhini-yu. I nukunu kardu-ka
wurdampayith-wa pirrim marra kanhi-yu."
38 "Ba pule. Nhinhi da kanhi-yu." Nukunu nhini
mamna ngarra Jesus-yu. "Yu, ngay-ka murrinh thathpirr
mampabath ngem Yile neki kathu wurdannhithuk nhinhi
da kanhi-yu," mamna. I nukunu kardu nhini-ka demnaw-
inhipingkarl warda kumparra warra ngarra Jesus.

39 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Ngay-ka ngur-
rinidha da putek ngala kanhi kardu-nu manmardawerrnu
ngurru ngarra da mange wiye pumarntithuk pumpan-ya. I
kardu ngatha da mange wiye parnipartnu i ngarra murrinh
ngay pumangabathnu puru, nhini kardu-ka mangini ngarra
thungku layit deyida mani tarangka purulilinu nhini-yu.
Mu kardu ngatha da mange wiye mere parnipartnu-ka
i murrinh-te mere pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka
nginipunh thipmam binhi da ngatha purulilinu, mangini
kardu kamarrama deyida mani pamam pumpan.”
40 Bere kardu Pharisees ngamere ngarra manta
pirrinedhaneme-ka murrinh ngarra Jesus kathu
pubimnayepupneme. I pumamnaneme, “Ya. Ngankuneme-
ka kardu mangini kamarrama mani ngumpankaneme
namngarruneme nhinhi-yu?”
41 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nankuneme
ngatha kardu mangini kamarrama mani narnedhaneme-
ka i mere da ngatha the thathpirr numenabaththaneme
da mange ngarra Yile neki nukun, nhini nankuneme-
ka mere thathpirr numemaparldhaneme murrinh
law nukunu-yu. Mu nankuneme-ka murrinh the
warda nanthinkaneme murrinh law ngarra nukunu,
i nhini murrinh numamkaneme-ka, ‘Ngankuneme-ka
kardu berengunh-wa mange ngankuneme da matha-
re, kardu ngumpankabirlbirl-thathpirr-neme.’ Mu ngay
murrinh manarrunemenu nankuneme-ka mere thathpirr
nariwakneme nuru murrinh law ngarra Yile neki nukun, i
da mange wiye da ngatha numamkabathneme numpanka,
i nhini weyida kardu nankuneme-ka kardu mangini
kamarrama mani numpankaneme nhini-yu.” Jesus kathu-
yu mampirruneme kardu ngarra Pharisees nhini-yu.

10

Murrinh Kardu Ngarra Ku Thip Nukunu Dirranganpunpe Wurran

1 “Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manarranu-
yu,” Jesus kathu-yu mampirra. “Kardu nhini nganaka
ngarra ku thip nukunu da bere matha wangu dirran-
ganpunpe wurran-ka, ngarra nanhthi gate-te da matha
kanardurdi da ngarra yard nhini-nu-yu. Mu kardu pana
ngarra da fence nhini kanamkertkert-ka nukunu nhini-ka
kardu darrarartka da matha nukunu-yu i mere ngadha
kanirdurdi ngarra nanhthi gate-te-yu. 2 Mu kardu nhini
ngarra nanhthi gate-te kanardurdi-ka nukunu da matha ku
thip dirranganpunpe wurran-yu.

3 “I kardu numi pana deyida ngarra nanhthi gate dirranganka wurran-ka, nanhthi mamnadharlurl wurran kardu numi pana-nu ngarra ku thip dirranganpunpe wurran-yu. I nukunu nhini-wa kanardurdi i ku thip-ka pubimnayewup murrinh thathpi ngarra nukunu-yu ngarra murrinh pigunure mampunkawadha wurran-yu. I ku thip nhini-ka numi numi kathu pibimnawat-yu ngarra nukunu nhini-yu i pungiwuy i mampunkayi wurran da pangu warda wangu nhini-yu.

4 I yunganpunwuy thangunu-ka nukunu nhini-ka kumparra wardarra wurran-yu i ku thip nukunu-ka tiduk kathu parrarntiwak pumpan, nhini ku nukunu-ka panganthawithenh thamarl ngarra nukunu-yu.

5 Mu ku thip nhini-ka mere nukun kariwak kuru kardu numi-yu, wurda da matha, nhini ku-ka mere kiradhawithenh nukun thamarl ngarra kardu numi nhini-yu, i pumerdarrarr nukun ngarra nukunu nhini thangunu-yu.”

6 Jesus-ka murrinh nhini mampirra murrinh wurdamnuyith-ya, mu kardu-ka mere thathpirr pumemartadha murrinh nhini-yu murrinh mampunkardarrath-wa.

Jesus Nanhthi Mangini Gate Mani Ngarra Ku Thip Nukun

7 I bere Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Murrinh thathpirr-ka kanhi-wa manarranu-yu. Ngay-ka mangini nanhthi gate nhini mani-yu ngarra ku thip nukunu pibirdurdi-ya.

8 Mu nga. Ngarra ngay mere da ngatha ngurridha da putek kanhi, kardu ngamere parranirutuydha purni i murrinh thirrukduk kanhi pumerradha pardi ngarra kardu, ‘Ngay-ka Yile neki kathu wurdanngithuk.’ Mu kardu-ka parraniyirrararttha pardi, i kardu nhini-ka mangini kardu darrarartka nhini deyida mani ngarra ku thip mampunkapdap wurran. Mu kardu ngarra ngay-ka mere pubinarrayewuptha puyi kardu nhini-yu nginipunh ku thip mani mere kariwak kuru kardu darrarartka-yu i mere deyida kiradhawithenh thamarl ngarra nukunu-yu.

9 “Nga. Ngay-ka nginipunh nanhthi gate mani ngarra yard ku thip nukunu pibirdurdi-yu i ngarra pungawurr pumpan mi dhepdhep-nu-ya. I mange nginipunh nhini mani-ka kardu nangkal ngatha ngarra ngay purrunganu, kardu nhini-ka ngarra Yile ngay warra ngadha purrunanu. I nhini Yile ngay-ka mayibirnunu kardu nhini-yu i birnu thathpirr warda paninu, i ngay-ka ngirrapenu ngurru nukunu nhini-yu. Nhini mani-wa ngay nginipunh nanhthi gate memnadharl.

10 Mu kardu darrarartka-ka pirriwat kathu ku thip da
matha-nu mamkapdap wurran-yu i ku nungammirr wurran
i nanhthi-re mungampek wurran. Mu ngay-ka ngurrinidha
kanhi mananthibirnunu thathpirr, i nhini nanki-ka bere
matha wangu birnu narninu.

11 "Ngay-ka ngirranganpunpe thathpirr ngurran ku thip
ngarra ngay nukun. I ngay-ka ngurrapupnu ngarra ku thip
ngay-nu-yu nhini ku-ka mere ngarra warda puyuwuwupnu.
12-13 Mu nga. Kardu numi nhini nganaka ngarra ku thip
dirranganpunpe wurran kardu ngathayida wurlk wurran
ku mani da matha-nu, nhini nukunu-ka mere nginipunh
ngay mani, wurda. Ku thip-ka ku mere nukunu thathpirr
nhini-yu, i nhini nukunu-ka mere thathpirr kirranpe kani
ku nhini-yu mangini ngay mani ngirranganpunpe thathpirr
ngurran. Mu ku were pulangarr ngatha kurru kathu ku thip
nhini-nu, nhini nukunu-ka kaninpartnu warda ku thip-yu
i tharra warda kunuwinhat nukunu nhini-yu. I ku were
pulangarr-ka ku thip numi warda marta i ku ngamere-ka
pumerdarrarr warda puru nhini-yu.
14 Mu ngay-ka ngirranganpunpe thathpirr ngurran ku
thip ngarra ngay nukun-yu. Ku thip ngay-ka the nganthin-
pun i ku thip-ka the panthinngi ngay-yu.
15 I nginipunh nhini mani-ka Yile ngay-ka the kanthinngi
ngay-yu i ngay-ka the nganthin nukunu-yu. Ngay-ka
ngirranganpunpe thathpirr ngurran ku thip ngay i ngay-ka
ngurrapupnu ku nhini-nu-yu.

16 "I ngay-ka ku thip ngamere deyida wanku nganthin
ngem ngarra yard numi-yu. I ku nhini-ka ngirrarrakaynu i
manbertinu kathu. Ku ngamere nhini-ka murrinh thathpi
ngay pubingayepupnu i nhini ku-ka purunu warda kathu.
I nhini ku terert warda ngatha marda ngala warda ngatha
parninu i ngay da matha ngirranpe ngurru ku nhini-yu.
17 Yile ngay-ka marda thathpirr manganngert wurran
ngay-yu nhini ngay-ka ngenumutnu i ngupupnu. I
da nakurl ngurdingkabirlnu i ngurdinarrawurlnu birnu
deyida.
18 Mu kardu-ka mere da ngatha nukun thu pungibatnu-
yu, mu ngarra ngay da matha ngenumutnu-yu nhini kardu
thu pungibatnu warda parni. Ngay da matha murrinh nga-
manu ngarra ngay-re ngupupnu i ngarra ngurdingkabirl-
deyida-nu-yu. Murrinh-ka nhini-wa Yile ngay mamnga-yu."
Jesus kathu-yu mampirra.

19 Bere murrinh nhini thangunu ngarra Jesus mampirra-
ka kardu Jews-ka perremkabirr deyida mange pigunu.

20 Kardu ngamere-ka murrinh kanhi-wa pumenanudha
pardi, “Ya. Kardu kanhi karrim-ka ku ngepan wiye
kanthin wurran, nukunu-ka pelpith wiye-wa. Thangku-nu
nubimnayewup numpan nukunu-yu?”
21 Mu kardu ngamere kathu-ka murrinh pamam, “Kardu
wanku ku ngepan wiye-ka mere kaningerren nginipunh
nukunu pana mani-yu, wurda. I ku karrath-ka mere ngarra
mangkawatha kamarl ngarra kardu kamarrama-yu, wurda
da matha.”

11

Murrinh Ngarra Nukunu Lazarus Yibimpup

1-2 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Lazarus nukunu
ngarra da nan kardipuptha-ya, Bethany. I munak nukunu
Mary i Martha pangu deyida pardepuptha-yu. Nigunu
Mary pana-ka kardu nhini-ya ngarra nanhthi oil wunku
kangunu patha nimin dammewewu ngarra me nukunu
Jesus i nanhthi pemarr nigunu-re dilangammertum.
Bere nukunu nhini Lazarus-ka nanhthi matharr ngala
warda manganart.
3 I nhini munak nukunu-ka murrinh warda puddan-
nathuk ngarra Jesus-nu. I murrinh-ka kanhi-wa pumamna,
“Pule, kardu pulangay nhinhi-ka kardu matharr ngala
warda yibim.”
4 Bere Jesus murrinh nhini binthepup thangunu-ka mur-
rinh kanhi warda mam-yu, “Nga. Nanhthi matharr ngala
nhini thangunu-ka kardu-ka the pumabathnu Yile neki-ka
ngala-wa thathpirr dinnhengime. I ngana deyida kardu-
ka the pumangibathnu ngay, kardu wakal ngarra Yile
neki nukunu-ka, kardu ngala deyida nganam kanhi-yu.
Mu nukunu nhini Lazarus-ka mere kungurrkurrk nukun
pirdithme i mere kupup nukun ngarra matharr nhini
thangunu-yu.”
5 Bere Jesus-ka ngala thathpirr marda menarttha wurrini
pigunu nhini-yu, Martha, Mary i nukunu Lazarus.
6 Mu murrinh nhini ngarra Lazarus matharr pamnayepup
thangunu-ka Jesus-ka da ngathparr da ngatha kardidha. I
da-ka ngunga perrkenku wurrinirrittha pangu da.
7 I bere nhini thangunu-ka murrinh warda mampir-
runeme ngarra pulangay nukunu-yu, “Ya peneme. Ka.
Purdiwurlneme da nan-nu Judea warda wangu.”
8 “Ya Pule, thangku-nu?” Peneme kathu-yu
pumamnaneme. “Kardu pangu-ka nguni palyirr-te
pubenhiwelerrdha-ya. Mu thangku-nu thurdiwurlnu
pangu-yu?”

9 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Nanhthi
ngunga-ka da pirdithme-nu damlarrang pirrim nawa? Da
ngarra pankapurl thangunu kathu i ngarra kanarnum
da mana nanhthi damlarrang-yu. I kardu ngatha kur-
rulili ngarra ngunga-ka nhini nukunu-ka purrubirlbirlnu
tarangka da matha i mere ngarra buywath nukun kurru
nhini-yu.
10 Mu kardu ngatha kurrulili ngarra da thipmam binhi-ka
nhini nukunu-ka kardu buywath-wa purru nhini-yu, nhini
nanhthi ngunga-ka mananhthi-wa nhini-yu.”
11 I bere Jesus-ka murrinh deyida mampirruneme, “Nga.
Nukunu Lazarus pangu, kardu pulangay nekineme-ka
kardu ngurrnguwarl warda yibim. Mu ngay-ka ngurrunanu
i mardurtnu warda nukunu-yu.”
12 I peneme kathu-ka pumamnaneme, “Pule, kardu ngur-
rnguwarl ngatha yibim-ka nhini nukunu-ka patha deyida
pinu, nawa?”
13 Mu pulangay nukunu nhini Jesus-ka pamamka-
mana-wa-neme kardu nukunu Lazarus-ka ngurrnguwarl
mana-wa yibim. Mu ngarra Jesus-te murrinh nhini
mampirruneme-ka kardu the kanthidha wurrini kardu
yibimpup thathpirr nukunu-yu.
14 Mu nhini Jesus-ka murrinh thathpirr warda mampir-
runeme, “Awu, nukunu-ka kardu yibimpup warda-wa.
15 Mu nga. Ngay-ka le warda ngemnarruneme
nankuneme-nu. Ngay-ka mere wunkarra-re pirtpirt
nguninadha pangu ngarra Lazarus-nu, nhini ngay-ka da
mange ngala thathpirr nganankungkarrnemenu, i nhini
nankuneme-ka murrinh ngarra ngay thathpirr numanga-
bathnemenu nuru. Ka. Purruna-warda-neme ngarra
nukunu-nu.”
16 Bere nukunu Thomas, kardu pana-ya murrinh kanhi
pumengkawadhadha purni Didymus-ya, murrinh warda
mampirruneme ngarra pulangay ngamere-ya, “Ka, purru-
warda-neme i pubanhirikerdeknemenu marda ngala da
matha wunku Pule nekineme.”

*Jesus Da Matha Kardu Mampunthibirnu Thathpirr Wur-
ran*

17 Bere, Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda
wangu punnadhaneme da nan-nu Bethany. Bere ngarra
parramkaruy-re-neme-ka Jesus parrantherr kardu-ka
pingampup wardarra da 4 ku nginipunh Lazarus nukun
yungurrkurrktha ngarra weyi palyirr. I da denadhaptha
warda pirri.
18 Bere da nhini Bethany-ka da manta pana ngarra da nan,
Jerusalem.

19 I kardu terert da Jerusalem thangunu kathu purnir-
rudha ngarra Martha i Mary kardu parrampunkuwinhi-
mardarnparn i kunungingki pardidha ngadha ngarra da
thelput piguna. I nhini ngathan piguna-ka kardu yibimpup
warda-wa.
20 Bere, ngarra nigunu-re Martha panthepup Jesus-
ka wurrinidha warda kathu, nigunu-ka nungamnardurr
warda wangu kardu bamardabinu. Mu Mary-ka ngarra
thelput da ngatha dinidha.
21 Bere bangammardabi i Martha kathu-ka mamna ngarra
Jesus, “Pule. Nhinhi-dha ngatha thanidha da kanhi, nhini
ngathan ngay-ka mere yungipuptha-wa.
22 Mu ngay-ka the da ngatha nganthin Yile neki-yu da
mange pampamutnu ngarra murrinh thadharrpnu-yu.”
23 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Ngathan nhinhi-ka
kardu purdingkabirl-deyida-nu.”
24 Mu Martha kathu-ka mamna, “Yu bere-ya. Ngay-ka the
nganthin da nakurl-te-nu nukunu-ka pewirnturtnu ngarra
kardu wurnangat warda ngatha-re pewirnturturtnu ngarra
da putek ngala kanhi-re panirikerdeknu.”
25 I Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Kardu-ka ngay da
matha kardu ngurdanpunkarlbirl ngurran-yu i kardu thath-
pirr mampunthibirnu ngurran. I kardu nangkal ngatha
murrinh thathpi ngarra ngay mangabathnu purru, nhini
ngay-ka mayibirnunu thathpirr kardu nhini-yu. I ngarra
nukunu-re pupupnu thangunu da ngarra putek ngala kanhi-
ka nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu panibirnunu
ngarra Yile ngay wangu-yu.
26 I kardu nhini ngarra bere matha wangu birnu paninu,
i ngarra murrinh thathpi ngay da matha mangabathnu
purru-ka nhini ngepan nukunu-ka mere thathpirr kanirik-
erdek nukun. Mu kardu-ka bere matha wangu ngepan
birnu paninu-yu. Murrinh kanhi ngamam ngarrim-ka
murrinh-ka namngabath thathpirr thirrim?”
27 “Yu Pule,” nigunu kathu-yu mamna. “Ngay-ka murrinh
mampabath ngarrim nhinhi-ka Christ-wa, kardu pana-ya
ngarra Yile neki kathu mam wardarra purduthuknu da
ngarra putek ngala kanhi-yu. I ngay-ka murrinh mampa-
bath nhinhi-ka wakal ngarra Yile neki nukunu.”

Jesus Kardinakarrktha Lazarus-nu

28 Bere nhini thangunu nigunu Martha-ka wurdawurl
ngarra da. I murrinh dantherr warda ngarra munak
nigunu, murrinh mange piguna da matha. I mamnge, “Ya
Mary. Kardu Pule-ka kanhi warda kathu kurran, ngathparr

tharrngini da ngatha. I nukunu kardu-ka dempadharrpu-
wa.”
29 Bere, murrinh nhini bimngeyepup thangunu-ka, ni-
gunu Mary-ka dempirnturt warda i pirtpirt da matha
nungamnardurr kardu bamardabinu-wa.
30 Mu Jesus-ka mere da ngatha deruydha ngarra da nhini
Bethany-ya. Mu nukunu-ka pangu da ngatha kardidha
ngarra Martha bangammardabi.
31 Bere, kardu pana ngarra thelput pardingkadhuktha
ngarra Mary kardu purningkayiththa pardi, pubamkardu
nigunu nungardurr pirtpirt da matha. I pamam mana-
wa nigunu-ka ngarra da weyi palyirr-nu mana wangu
pununu pi du-nu panikarrknu pangu-yu. I nhini kardu-ka
perrempirnturt deyida i parrarntiwak warda nigunu-yu.
32 Bere, Mary-ka nungamnawinhat pangu-yu ngarra Jesus
kardidha-ya. I bere bamkardu nukunu-yu i bamnabat
warda ngarra me nukunu kumparra warra. “Pule,” nigunu
kathu-yu mamna. “Nhinhi-dha ngatha thanidha da kanhi,
nhini ngathan ngay-ka mere yungipuptha-wa.”
33 Bere ngarra Jesus-te bamkardu nigunu du kardikarrk-
tha i kardu pana deyida ngarra parrarntiwak du pardikar-
rktha, nukunu deyida wanku kardu dammardathin ngala
da matha nhini-yu.
34 I murrinh warda mampirra, “Ya, ngarra wangu kardu-
yu ku nginipunh ningampup-yu?” I pumamna, “Ka, purru-
nungime pangu i ngampangkardanu ngarra ku nginipunh
yibim-yu.”
35 Bere Jesus-ka du warda kardikarrktha. 36 I kardu
pubamkardu Jesus-yu, i murrinh pumemnu, “Yu, nukunu-
ka marda thathpirr-wa merttha wurrini nukunu nhini-yu.”
37 Mu kardu ngamere kathu-ka pamam, “Nukunu-ka
kardu kamarrama mamkawatha nawa? I nukunu da
kanhi ngatha kanidha-ka, nhini nukunu-ka mewathadha-
wa kardu kanhi-yu i mere-wa yungipuptha nhini-yu,
nawa?”

Jesus Wurdankabirl Lazarus
Matthew 26.1-5; Mark 14.1-2; Luke 22.1-2

38 Bere, Jesus-ka dammardathin ngala deyida. I nukunu-
ka pangu warda wangu wurrinidha ngarra ku nginipunh
nukunu Lazarus yungurrkurrk-yu, da weyi palyirr-ya
wunku nanhthi palyirr wululuthpe ngala ngarra denadhap-
tha pirri.
39 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga Nuddururt nan-
hthi palyirr wululuthpe ngala karrim pana-yu.” “Mu Pule,”
nigunu Martha kathu-yu mamna. “Ku nginipunh ngathan

ngay-ka da 4 yungurrkurrktha kanhi-yu, i ku-ka wunmuk
warda nhini-yu.”
40 I bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Ngay-ka murrinh
mampa mana-ya murrinh ngarra ngay ngatha nangabath
thurru-ka, nhini da-ka dangkardunu warda thurru da
mange lurruth ngala thathpirr warda ngarra Yile ngay
nukun-yu.”
41 Bere kardu-ka nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini-
ka puddanturt warda. Bere Jesus-ka kangkarl mamka
warda i murrinh warda mam, “Yile, nhini-ka patha-wa
dimngayepup ngay-yu.
42 Ngay-ka the nganthin nhinhi-ka bere matha wangu
dimngayewup thurran. Ngay-ka murrinh kanhi mampa
ngarrim-ka nhini kardu kanhi kibim-ka the warda puman-
hibathnu nhinhi-ka thurdanngithuk ngay-yu da kanhi-yu,
i ngay-ka da mange mere ngama ngurru da mange ngay
ngatha-yu.”
43 Bere murrinh nhini thangunu Jesus-ka lurruth warda
pirrimkay, i mam, “Lazarus, thewirnturt kathu i thurru
warda kathu.”
44 Bere, nukunu nhini Lazarus-ka dempirnturt warda
i yungawuy warda kathu ngarra da weyi palyirr nhini
thangunu kathu-yu wunku nanhthi kaligu ngarra pumam-
lalarr thangunu ngarra mange, me i pelpith nukunu. “Ya.”
Jesus kathu-yu mampirra. “Nanhthi kaligu warda nud-
dunarerethtereth ngarra nukunu-yu, i kardu-ka purrulilinu
thathpirr warda.”
45 Bere, kardu terert nhini ngarra da Jerusalem kathu
purnidha i ngarra Mary parramngeruy-ka pubangam-
mangkardu da mange ngala thathpirr nhini ngarra Jesus
wurdankabirl Lazarus-yu, i murrinh warda pumamnabath
Jesus kardu wakal ngarra Yile neki nukunu thathpirr nhini-
yu.
46 Mu kardu ngamere-ka puddawurl pangu deyida da
Jerusalem-nu i parnampirratharrmu warda ngarra kardu
Pharisees murrinh ngarra Jesus wurdankabirl Lazarus-yu.

12

Mary Dammewewu Nanhthi Oil Kangunu Patha Ngarra Me Nukunu Kangkarlmawu

Matthew 26.6-13; Mark 14.3-9

1 Bere, da Passover nhini-ya da ngala-ya, da-ka manta
warda wurrinidha, da 6 warda wangu pirridha. I bere
Jesus i pulangay nukunu-ka pangu warda wangu purned-
haneme da nan-nu-ya Bethany, da ngarra nukunu Lazarus

kardipuptha-yu, kardu nhini-ya ngarra Jesus wurdankabirl
ku ngarra birrbirr thangunu kathu yungurrkkurrktha.

2 Bere da nhini da kardu pangu warra pumam-
nawathawatha mi dhepdhep Jesus-nu-yu. I nigunu Martha
wanku, munak nukunu Lazarus-ya mi danirramutmuttha
wurrini kardu ngarra mi pirrinimurrktha. I nukunu
Lazarus-wa ngarra Jesus manta mi dinininthamurrktha
ngarra thelput pigunu-yu.

3 Bere nigunu Mary-ka wurrininadha ngarra Jesus wunku
nanhthi oil kangunu patha nimin-ya ngarra nanhthi pul
ngala-re. I bere nanhthi nhini-ka dammewewu ngarra
me nukunu Jesus i nanhthi pemarr nigunu-re dilangam-
mertum. Nanhthi oil nhini pay mam-ka ku mani ngala-
wa manganart nigunu-yu, i murrinh nhini-ka nan-wa
nard. I ngarra nigunu-re nanhthi oil nhini dammewewu-
ka nanhthi kangunu patha nhini-ka wurriniwuydarridha
kangunu ngala da matha ngarra da thelput inside nhini-yu.

4 Mu kardu pulangay nukunu numi Jesus nan-ya Judas
Iscariot, kardu nukunu nhini-ya ngarra da nakurl-te Jesus
dampirramut ngarra kardu wiyenpun, nukunu nhini-wa
murrinh warda mam,
5 “Ya. Thangku-dha nanhthi oil pangu-yu dammewewu
ngarra Jesus-yu? Nanhthi-ka wurdanpi-wa. Mu nanhthi
pangu-ka thelim medha ku mani ngala-nu thathpirr, i nhini-
ka kardu terert ngarra mananhthi-wunka ku mani nhini
derramuttha-yu.”

6 Mu nukunu Judas Iscariot nhini-ka kardu mere thath-
pirr derramardathintha wurri kardu ngarra mananhthi-
wunka-nu-yu, wurda da matha. Mu nukunu thathpirr-
ka kardu darrarartka-wa. I nukunu-ka ku mani ngarra
pulangay nukunu Jesus merrubaththaneme wurrini i ku
mani ngamere nhini menkungkapdapthaneme wurrini ku
nukunu da matha-nu ku mani nhini-yu.

7 Mu bere Jesus kathu-ka mamna, “Awu, pama da pi.
Nigunu-ka nanhthi kanhi mengayittha dini da marra kanhi-
nu-yu. I nigunu-ka mamngawathawatha wardarra kardu
nanhthi nginipunh ngay-nu-yu pubangibirrnu-yu.
8 Mu kardu pana ngarra mananhthi-wunka-ka kardu bere
matha wangu parningkadhuknu kanhi, mu ngay-ka mere
ngani nukun ngatha ngarra nankuneme kanhi-yu.”

9 Bere kardu wurnangat, kardu Jews-ya, puyemnayepup
Jesus kardidha da ngarra nan Bethany. I bere kardu
nhini-ka da nhini da-nu warda wangu purninadha Jesus-
nu pubangkardunu. I nukunu Lazarus wanku purninadha

pubangkardunu, kardu pana-ya ngarra ku putek yungur-
rkurrktha i Jesus wurdankabirl.
10-11 Bere kardu wurnangat nhini-ka murrinh warda
pumamnabath Jesus-yu da mange ngala nhini thangunu
Lazarus wurdankabirl-yu. I kardu warda parriniriwaktha
purni Jesus-yu i mere warda pubirrayewuptha puyi ngarra
ku yilarn ngala ngala-yu. I nhini ku yilarn ngala ngala-
ka murrinh warda puddanayiththa purni murrinh mange
peneme ngatha da mange ngarra-re Jesus i Lazarus thu
punkubatninthanu-yu.

Kangkarlmawu Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; Luke 19.28-40

12 Bere da thipinhire nhini warda kardu wurnangat
ngarra pubemkardurdu Jerusalem warra i pardimardamar-
dadha da ngala nhini-nu da Passover-ya, kardu warda
puyemnayepup Jesus-ka nadha dini da Jerusalem-nu.
13 I bere kardu nhini-ka nithinu mulurn thay wath
mani pumunibewaththa purni i pangu warda wangu
purninadha Jesus-nu pubangammardabi nanhthi wunku
mulurn nithinu. I murrinh-ka kanhi-wa purnikaykaydha-
yu, “Mampa, pariparl-warda-ngime ngarra Yile neki wangu-
yu. I kardu kanhi deyida wanku kurran pariparlnungime-
yu. Yile neki kathu wurdanthuk nukunu-yu. Mampa,
pariparl-warda-ngime kardu kanhi ngarra ku Pule ngala
thathpirr pinhenungime da ngarra Israel-yu.”
14 Bere Jesus-ka wurrinililidha bamkardu ku tangki wakal
i kanala i pinthanhinganardarridha warda mangini mur-
rinh murntak mani parrarntilil-yu murrinh thathpi Yile
neki nukunu-ya yungurrkurrktha ku prophet thangunu-yu.
I murrinh-ka kanhi-wa parrarntilil-yu,
15 “Kardu pana ngarra da nan narnam Zion, kardu-ka
mere nenham nukun. Mu nga. Kanhi kurran ku Pule ngala
nanki ngarra ku tangki wakal kanthimnganardarri.”
16 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere thathpirr
pumemartadhaneme da mange terert nhini da nhini-
re-yu, wurda. Mu da nakurl-te ngarra Yile neki-re
wurdankabirl Jesus i kanthinmardawith-ka peneme-ka
murrinh puddamkayerr-warda-neme murrinh nhini ngarra
da murntak warra ku prophet parrarntilil-yu murrinh
ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh nhini-ka da-ka murrinh da
thathpirr warda mam nhini-yu.
17 Bere kardu wurnangat nhini ngarra nangkanga pub-
amkardu Jesus pirrimnakay Lazarus da ngarra mintilbith
thangunu kathu i wurdankabirl-yu murrinh nhini-ka kardu

pubanlang i parrinthelerrdha warda purni ngarra kardu
terert-yu.
18 Da-ka nhini weyida kardu wurnangat purninadha
ngarra Jesus-nu pubangammardabi-yu. Kardu-ka puyem-
nayepup weyida mange ngala nhini ngarra Jesus wurdank-
abirl nukunu Lazarus-yu.

19 Mu kardu pana kardu Pharisees-ya murrinh pumena-
nungkudhaneme purne, “Nga, nekineme-ka mere ngarra
kama pubudhapneme Jesus-yu. Nukunu-ka kardu wurnan-
gat wardarra parrarntiwak pumpan.”

Kardu Da Greece Thangunu Kathu Piranawinhadhaththa Purni Kangkarlmawu-nu

20 Bere kardu ngamere deyida wunku da nan thangunu
kathu-ya Greece purnidha da Jerusalem-nu-yu i da Passover
ngala nhini-nu pardimardamardadha i Yile neki-nu pari-
parlnu parni.

21 Bere kardu nhini-ka purninadha ngarra nukunu Philip
i murrinh pumamna, “Ya Pule. Kardu nukunu nhini
Jesus ngubangkardunu.” Nukunu Philip nhini-ka da nan
thangunu kathu nadha dini da Bethsaida, da ngarra Kelili
da ngala thathpirr-ya.

22 Bere Philip-ka wurrininadha ngarra nukunu Andrew
i murrinh nhini mamna. I penintha warda ngatha wur-
rinininthadha ngarra Jesus-nu warda i murrinh pumam-
nanintha, “Ya Pule. Kardu pangu kathu perrempadharrpu
parnam.”

23 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, “Ya penintha.
Ngay da matha kardu darrikardu nanki thathpirr-yu. I
da-ka manta warda-wa Yile neki panankarrnu-yu ngay da
matha kardu Pule ngala thathpirr-yu.

24 I nga,” Jesus kathu-yu mampirra ngarra kardu. “Mur-
rinh thathpirr kanhi manarranu-yu. The mana nanthin
nawa mi kamarl-yu. Kardu-ka mi bangammirr ngarra
putek i mi-ka wurdarnturturt, i mi terert warda memkalele
wurran. Mu mi kamarl nhini mere ngatha bebirrdha-ka
mi-ka numerrnu da matha pirrangidha i nhini-ka kekupkup
wiye warda nhini-yu.

25 Mangini nhini deyida mani kardu pana ngarra numer-
rnu kanam-ya i mange nukunu da matha memnurnarna
wurran, nukunu nhini-ka da nakurlnu pupupnu. Mu
kardu pana deyida mani ngarra pamnuyekum wurran, i
kardu ngamere mampunnarna wurran-ka, nukunu nhini-
ka kardu bere matha wangu birnu paninu da nakurlnu-yu.

26 “Nga. Kardu nangkal ngatha ngay-nu wurlk manganu
purru-ka nhini nukunu-ka kardu bere matha wangu pan-
giriwaknu pani i mangirartnu purru i ngarra ngay da matha
paninu-yu. I nhini Yile ngay-ka kardu ngala warda bupaknu
kardu nhini-yu.”

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu

27 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra,
“Nga. Ngay-ka damngimardathin warda dim ngala da
matha. I thangku murrinh mananu ngarra Yile ngay
wangu-yu? Murrinh kanhi kama mananu, ‘Yile, dudhap
mani da tetemanthay pana ngarra wurrannga kathu-yu.’
Mu wurda, murrinh nhini-ka mere ngarra mana. Ngay-
ka ngurrinidha kanhi da tetemanthay nhini-nu-yu ngarra
pangilurturtnu-re-yu.
28 Yile, thenungkarrnu kardu ngarra wurnangat da matha
nhinhi-ka kardu Pule ngala thathpirr thim.”

Bere nhini thangunu-ka murrinh dimngeng da ngarra
Heaven thangunu kathu-yu. I murrinh nhini-ka mam,
“Ngay-ka berengunh-tha warra ngemnungkarr kardu Pule
ngala ngem. I ngay-ka ngenungkarr-deyida-nu.”
29 Bere kardu wurnangat ngarra pangu da
pirriningkadhuktha-ka pubinthepup murrinh nhini
dimnangeng i pumemnu mange pigunu ngatha-yu, “Ya,
pana-ka thu malarntath-wa dinimirrmirrdha.” Mu kardu
ngamere kathu-ka pumemnu, “Awu, pana-ka ku angel-wa
murrinh mamna-yu.”

30 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Murrinh dimngeng
pangu-ka nanki-nu nubinanayepuptha, murrinh nhini-ka
mere ngay-nu. I nanki-ka the da matha numabathnu Yile
ngay kardu Pule ngala thathpirr dimnarra-yu.
31 I da-ka manta warda wurran kathu ngarra nukunu-
re purdungkarelnu warda ku karrath-yu i kardu wiyen-
pun ngarra nukunu kanhi parrarntiwak pumpan pur-
dunkartelnu purru-yu.
32 I da-ka manta warda kathu wurran ngarra kardu
wiyenpun kathu pangiwirnturtnu pumangingkalenu-yu, i
da nhini thangunu ngay-ka ngirrarrakaynu kardu wurnan-
gat warda ngatha ngarra ngay kathu purunganu.”

33 Jesus-ka murrinh nhini-ya mampirra nhini kardu
terert-ka the pumebaththa warda pardi kardu wiyenpun-
ka pubarderdenu nukunu da matha ngarra thay i pawirn-
turtnu i pupup da-nu mana.

34 Bere kardu wurnangat nhini kathu-ka murrinh
pumamna ngarra Jesus, “Nga. Murrinh ngarra ngalan-
tharr murntak nganki parrarntilil-ka kanhi-wa murrinh-
yu, ‘Nukunu Christ, kardu pana-ya ngarra Yile neki kathu
purduthuknu-ka, kardu bere matha wangu birnu paninu.’
Mu nhinhi namngarra-ka kardu ngarra da kangkarl kathu
thurdamngarrathut, i kardu-ka panhiwirnturtnu i thupup
da-nu mana. Mu nganki-ka mere murrinh ngumanhimarta-
wa. Nhinhi da kama kardu Christ-yu, i kardu numi deyida
kama da nakurl kangarraruynu.” Pumamna kardu kathu-
yu.
35 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka mangini
thungku layit mani ngamnarralarrang ngurran kardu
kanhi-nu narnam-ya. Mu ngay-ka da kunungingki da
ngatha nganinu i nhini ngay-ka nganinanpartnu warda
da ngarra putek ngala kanhi thangunu-yu. Nhini nanki-
ka narnililinu warda ngarra da tarangka nhini da matha
wangu, nhini da thipmam binhi-ka mere ngarra narnilili,
da manankayip nukun da matha da thipinhi mallu-yu.
36 Murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu nuru,
ngay kardu ngarra da tarangka ngamnarralarrang ngurran-
ya ngarra ngay da ngatha-re ngarnam ngarra nanki. I
nhini kardu nanki-ka kardu ngarra da tarangka da matha
nurulilinu.”

Bere ngarra Jesus murrinh nhini darntikerdek-ka,
nukunu-ka pangu warda wangu nadha dini da ngarra kardu
mere nangkal berdurttha-yu.

13

*Jesus Menkumepurldhaneme Wurrini Me Ngarra Pulan-
gay Nukunu*

1 Bere, ngarra da putek ngala kanhi kardidha-ka, Jesus-
ka marda thathpirr menarttha wurrini kardu pulangay
nukunu da bere matha wangu-yu i ngarra yibimpup da
mana.

Bere, da-ka manta warda pirridha da ngarra ceremony
ngala nhini-nu Passover-ya, mu mere da ngatha punirettha.
I bere Jesus-ka the warda-wa kanthidha wurrini da-ka
manta warda ngarra da putek ngala kanhi panipartnu i
purdinawurlnu ngarra Yile nukunu-nu wangu.
2 Bere da thipinhi nhini-ka Jesus i kardu pulangay
nukunu-ka mi supper pirrinemurrkthaneme. Mu ku kar-
rath kathu-ka marntullul wardarra nukunu Judas Iscariot-
yu, Jesus-nu parramutnu ngarra kardu wiyenpun-yu.
Nukunu nhini Judas Iscariot-ka wakal ngarra nukunu
Simon-ya.

3 Mu Jesus-ka the kanthidha wurrini Yile nukunu kathu
nanhthi lurruth ngala damnamut-yu i da terert warda
ngatha menginikattha wurrini. I ngana deyida the kan-
thidha wurrini ngarra Yile nukunu kathu wurdanthuk i
ngarra Yile nukunu deyida purdinawurlnu.
4 I nhini thangunu weyida nukunu dempirnturt ngarra
table thangunu kathu, i nanhthi kawut nukunu yunganpirt
i nanhthi towel warda merntilarr.
5 I kura patha warda dampinhimardapak ngarra nanhthi
bol i pantet warda ngarra me peneme menkumepurld-
haneme wurrini kardu numi numi warda kathu i di-
lankumertumthaneme wurrini nanhthi towel nhini-re.
6 Bere ngarra nukunu mana warda Simon Peter
wurrininadha-ka, nukunu Simon Peter kathu-ka mamna,
“Pule, me ngay wanku deyida nangimepurlnu-yu?”
7 I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka mere thathpirr
the da ngatha nabath thangku-nu mange kanhi mamnar-
runeme ngurran-yu. Mu da nakurl-te warda the thathpirr
nabathnu-yu.”
8 Mu Peter kathu-ka mamna. “Awu pirda. Nhinhi-
ka mere da matha nangimepurl nukun me ngarra ngay-
yu.” Mu Jesus kathu-ka mamna, “Me ngarra nhinhi ngatha
ngay mere manhimepurlnu-ka, nhini nhinhi-ka kardu mere
warda ngay thangiriwak thani.”
9 Mu Peter kathu-ka mamna, “Yu mampa-ya Pule,
nangimepurl warda. I mange i pelpith deyida wanku
nangipurlnu.”
10 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga. Kardu
ngarra thudhuth thangunu dinthuth-ka kardu-ka tarangka
warda thathpirr kanam i me nukunu da matha
menumepurlnu ngarra wilili thangunu kardililidha. I
nankuneme-ka kardu tarangka warda narnamkaneme, mu
kardu numi da matha wurda-yu.”
11 Bere Jesus mampirruneme murrinh nhini-yu, nhini
weyida the wardarra kanthidha wurrini kardu ngarra
nimin parramutnu ngarra kardu wiyenpun-yu.
12 Bere, ngarra Jesus marntikerdek menkumepurl-
thangunu-neme wurrini-ka nanhthi kawut nukunu bardi i
kanawup deyida da ngarra marra-re dinidha-yu. I murrinh
warda mampirruneme, “Nga. Nankuneme-ka mere kama
the numabathneme me nankuneme menankumepurld-
haneme ngurrini-yu. Mu nga, murrinh manarrunemenu.
13 Nankuneme-ka ‘Pule’ numamnganeme numpan i
nhini-ka yuthpan da thathpirr, nhini weyida ngay-ka pule
nankuneme-yu i murrinh ngurdannankuyethithneme ngur-
ran.

14 I ngay, kardu pule ngarra nankuneme-ka me
ngarra nankuneme warda menankumepurldha-ngadha-
neme ngurrini. Mu nhini nankuneme-ka mange kanhi da
ngatha nuyemanemenu i numenunkumepurlnemenu nuru
me ngarra nankuneme-yu.
15 Da mange kanhi ngay mamnarruneme-ka nhini
nankuneme-ka mange nhini deyida numangirartnu-warda-
neme nuru.

16 "Nga. Kanhi-wa murrinh thathpirr-yu
manarrunemenu-yu. Kardu pana ngarra wurlk mamna
wurran ngarra kardu pule nukunu, nukunu kardu nhini-ka
kardu kunungingki da matha nhini-yu. Mu kardu pule
nukunu-ka ngala-wa thathpirr. I ngana deyida kardu pana
ngarra murrinh kanthin wurran-ka, nukunu nhini-ka kardu
kunungingki deyida, mu kardu pana ngarra wurdanthuk
nukunu-yu murrinh wanku-yu, nukunu nhini-ka kardu
ngala-wa thathpirr.
17 Nankuneme-ka the warda thathpirr nanthinkaneme
murrinh nhini-yu. I nankuneme-ka le warda narnenemenu
murrinh nhini ngatha numabathnemenu nuru i murrinh
nariwaknemenu nuru.

18 "Mu, murrinh nhini ngarra mamnarruneme-
ka mere kardu terert-nu, wurda," Jesus kathu-yu
mampirruneme. "Ngay-ka the nganthin-nan kardu ngarra
ngay mamnankungkarartneme-yu, mu kardu numi ngarra
nankuneme-ka mere ngarra le paninu, wurda. I murrinh
murntak nhini ngarra kardu ngalantharr parrarntilil
thangunu-ka kanhi-wa murrinh-yu, 'Kardu pana ngarra mi
wulamath ngarra ngay-ka, nukunu nhini-ka kanamngipart
warda i mere warda marda mangert kurru ngay-yu.'
Nhini-wa murrinh murntak yibim-yu murrinh Yile neki
nukunu-ya i da-ka manta warda da mange nhini pamanu-
yu.

19 "I nga. Murrinh nhini mamnarruneme-ka ngarra
kardu nhini mere da ngatha kaningipartha. Mu ngarra
nukunu nhini paningipartnu-ka, nhini-ka the warda thath-
pirr numangibathnemenu ngay da matha kardu bere matha
wangu nganam-yu.
20 I nga, murrinh thathpirr kanhi manarrunemenu.
Nankuneme-ka ngay ngurdunankuthuknemenu. I kardu
ngatha murrinh pubinarruyepupnuneme i murrinh puma-
narrubathnemenu, nhini kardu nhini-ka murrinh ngarra
ngay deyida pumangabathnu puru i murrinh puman-
abathnu deyida puru nukunu wanku kardu pana-ya ngarra
ngay wurdanngithuk-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Judas Kanampart Jesus
Matthew 26.20-25; Mark 14.17-21; Luke 22.21-23

21 Bere murrinh nhini thangunu Jesus mampirruneme
ngarra pulangay nukunu-ka, “Nga peneme, ngay-ka
damngimardathin warda ngala da matha.” I murrinh
deyida mampirruneme, “Nga. Ngay-ka murrinh thath-
pirr manarrunemenu, murrinh tarangka-ya. Kardu numi
ngarra nankuneme-yu kardu paningipartnu i parramutnu
ngay-yu ngarra kardu wiyenpun.”
22 Bere kardu pulangay nukunu-ka
puddamnungkuyithith-warda-neme nhini kardu-ka mere
the pumebaththaneme nangkal kama panipartnu-yu.
23 Bere kardu pulangay nukunu nhini ngarra Jesus marda
merttha wurrini da manta ngangka dinidha ngarra Jesus.
24 I bere Simon Peter kathu-ka mamna ngarra kardu
nhini-nu-yu, murrinh mange-re, i mamna, “Thadharrpunu
mani nangkal-wa kardu nhini-yu panipartnu-yu.”
25 Bere nukunu kardu nhini-ka manta thathpirr ngarra
Jesus dirrurr i dantharrpu, “Pule, nangkal-wa kardu
paninhipartnu-yu?”
26 I Jesus kathu-ka mamna, “Ngay-ka mi lawam kanhi-
ka ngurdukulknu ngarra nanhthi sauce-yu i nganamutnu
warda ngarra kardu nhini-yu.” Bere Jesus-ka mi wur-
dankulk i damnamut warda ngarra nukunu Judas Iscariot,
wakal nukunu-ya Simon Iscariot.
27 I bere ngarra nukunu-re Judas mi lawam nhini
manganmart-ka ku karrath-ka kanamnginirdi warda
ngarra nukunu-yu. I Jesus kathu-ka mamna, “Wunkarrare,
mange nhini-ka thamanu warda marra kanhi.”
28 Mu kardu pulangay ngamere-ka mere the pume-
baththaneme thangku-nu Jesus murrinh nhini mamna-yu.
29 Judas-ka ku mani ngarra peneme nukunu merru-
baththaneme wurrini, i nhini peneme-ka pamamka-mana-
wa-neme Jesus wurdanthuk nukunu-yu mi-nu kama-ya
panikutnu da ngala nhini-nu-yu Passover, i ku mani par-
ramutnu kama-ya kardu ngarra mananhthi-wunku-nu-ya.
30 Bere Judas-ka mi lawam nhini manganmart ngarra
Jesus thangunu kathu i pangu warda wangu nadha dini,
da-ka da thipinhi-wa da nhini-re-yu.

Jesus Dampirrumutneme Murrinh Law Marra
Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; Luke 22.31-34

31 Bere, ngarra nukunu-re Judas nungardurr thangunu-
ka, Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, “Nga. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-
ka ngenungkarrnu warda ngarra kardu wurnangat kanhi

warda ngatha, i nhini kardu-ka the warda pumangibathnu
ngay-ka kardu pule ngala thathpirr. I ngarra ngay da
matha-re wangu kardu-ka the pumabathnu Yile ngay-ka
kardu Pule ngala deyida thathpirr dimpirra-yu.
32 Yu, Yile ngay-ka penungkarrnu warda kardu Pule
ngala da matha dimpirra ngarra ngay da matha-re wangu-
yu. I nukunu-ka kardu wurnangat pankarrnu ngay deyida
wanku kardu Pule ngala-yu ngarra nukunu thangunu-re-yu,
marra kanhi-yu.

33 “Nga peneme, kardu ngarra ngay. Ngay-ka da
kunungingki da matha nganinu ngarra nankuneme-yu.
I nhini thangunu nankuneme-ka nirangawinhadhathne-
menu nuru. Mu kardu-ka mere ngarra nubangirdurt-
nukun-neme i mere ngarra na-nukun-neme da ngarra ngay
ngunungam wangu ngem-yu. Murrinh-ka kanhi da ngatha
ngay mampirra-yu ngarra kardu Jews-yu.

34 “Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngay-ka
murrinh marra warda nganarrumutnemenu i murrinh nu-
mangabathnemenu. I murrinh-ka kanhi-wa, nankuneme-
ka marda thathpirr numenungkurtnemenu nuru ngarra
nankuneme ngatha-yu. Nga. Nginipunh ngay mani
marda mamnankurtneme ngurran nankuneme-yu, nhini
nankuneme-ka marda thathpirr numenungkurtnemenu
nuru nankuneme ngatha-yu.
35 I mange nhini ngatha nuyemanemenu-ka nhini-ka
kardu wurnangat warda ngatha the pumanankubath-
nemenu nankuneme-ka kardu pulangay ngay-wa nar-
namkaneme nhini-yu.”

36 Bere, Simon Peter kathu-ka mamna, “Pule, ngarra-
nu wangu thunungam thim nhinhi-yu?” Mu Jesus kathu-
ka mamna, “Da pana ngarra ngay ngunungam ngem-ka
nhinhi-ka mere ngarra thangiriwak nukun. Mu da nakurl-
nu-re nhinhi-ka thangiriwaknu ngay-yu.” 37 “Pule,” Peter
kathu-yu mamna. “Thangku-dha ngay-ka mere nganhiri-
wak nukun marra kanhi-yu? Ngay-ka marda thathpirr
mangannhert ngurran ngala da matha nhinhi-yu. I ngay-
ka le da matha ngumpapupnu nhinhi-nu.”

38 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Na Peter? Nhinhi-
ka thungapupnu thathpirr ngay-nu-yu? Nga, murrinh
thathpirr kanhi mampanu, da thipinhi marra kanhi-ka
nhinhi-ka murrinh perrkenkuneme narranu thani mere the
nangibathnu ngay-yu. I nhini thangunu-ka ku rooster-ka
pirrakaynu ngarra da pungkapurlnu warda nhini-yu.”

14

Ngarra Jesus Da Matha-re Purrunanu Ngarra Yile Neki-nu Wangu-yu

1 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, “Nga. Mere nukun kanankumardathinneme i
mere nukun banankumardartaneme kurru ngarra marda
nankuneme-yu. Mu nga. Bere ngatha wangu murrinh
numangarrubathninthanu nuru ngarra Yile neki-nu wangu-
yu, i ngarra ngay deyida wanku-yu.
2 I nga. Da ngarra Yile ngay nukunu-ka da thelput
terert da matha wurrankadhuk. Mu ngay-ka kumparra
wardarra ngunungam ngem pangu wangu i da wardarra
manarrawathawathanu ngani. Murrinh nhini-ka murrinh
thathpirr kanhi-yu, ngay-ka mere murrinh nganarruyirrart-
neme.
3 I ngarra ngay-re da manarrawathawathanu-ka nhini
ngay-ka ngurdinarrawurl-deyida-kathu-nu i ngananmar-
dawithnu warda i pangu da matha warda marda ngala
paningimenu.
4 Da-ka mayern-ka the mana nanthin-ya da ngarra ngay
wangu ngunungam ngem-yu.”
5 Mu nukunu Thomas kathu-ka mamna, “Pule,
ngankuneme-ka mere the ngumabathneme da ngarra
nhinhi wangu thunungam thim-yu, nhini-ka ngarra-
re da mayern the ngumabathnemenu ngarra nhinhi
ngamparuynemenu-yu?”
6 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ngay da matha nginipunh
da mayern mani-wa yibimpa-yu ngarra Yile ngay-nu
wangu-yu. I ngay da matha ngurdannhiyethith ngurran
murrinh thathpirr ngarra Yile ngay nukunu-yu. I ngay
da matha ngampamutnu nanhthi ngarra birnu thathpirr
thaninu, nanhthi birnu ngarra Yile ngay thangunu kathu-
yu. Ngay da matha ngunumpangkanu ngurru ngarra
Yile ngay-nu wangu-yu. I mere nangkal deyida man-
hingkayinu ngarra Yile ngay-nu wangu, mu ngay da matha.
7 Mu nankuneme ngatha the numangibath-thathpirr-neme-
ka, nhini nankuneme-ka the thathpirr warda numa-
bathnemenu ngarra Yile ngay-yu. Mu marra kanhi
warda-ka the thathpirr warda numamkabathneme nukunu-
yu i nubamkangkarduneme nukunu-yu, nhini-ka ngay
thangunu weyida nubamngingkarduneme-yu.”
8 Mu nukunu Philip kathu-ka mamna, “Pule,
thangankungkarrnemenu Yile neki i nhini da matha marda
ngumamkartneme-yu.”
9 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Ya, ngay-ka da pirdithme
da matha ngardidha ngarra nankuneme-yu. Mu nga Philip,

nhinhi mere da ngatha the thathpirr nangibath ngay-yu. Mu nga. Nhinhi-ka damngingkardu ngay-yu, nhini-ka mangini Yile ngay deyida mani damkardu. Mu thangku-nu thamngidharrpu-yu thangankungkarrnemenu Yile ngay-yu?

10 Nhinhi-ka mere da ngatha the nabath Yile ngay i ngay-ka mangini kardu numi da nawa? Mu nga. Murrinh thathpi ngarra ngay mamnarruneme ngurran-ka murrinh thathpi mere ngay, mu murrinh kanhi-ka ngarra Yile ngay thangunu kathu. Yile ngay-ka ngarra ngay-wa kanam. I murrinh thathpi nukunu thangunu kathu mam wurran-ka ngarra thathpi ngay wardarra ngurranngerren kanhi. I mange terert ngarra ngay ngamam ngurran-ka mange-ka nukunu thangunu kathu.

11 Nhini murrinh thathpi kanhi-ka numangarrubath-nintha Yile ngay ngankunintha-ka kardu mangini numi da ngurrannintha. Mu mere ngatha murrinh kanhi numangarrubathnintha-ka da-ka nubamngimangkardu-mana-neme da mange ngala ngala thangunu medha ngurrini da ngarra mange Yile ngay thangunu kathu-yu. I nhini-ka murrinh da matha numangarrubathnintha Yile ngay ngankunintha-ka kardu mangini numi da matha ngemnintha.

12 “Nga. Murrinh thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu nanki ngatha murrinh numangabathnu-ka, nhini nanki-ka da mange nginipunh ngay deyida mani ngamam ngurran nuyemanu nuru, i puy deyida wangu nuyemanu nuru, nhini ngay-ka ngurdinawurlnu ngarra Yile ngay wangu.

13 Nanki-ka kumparra-wa nubanngipak i murrinh numamngabath numpan, i nhini-ka thangku ngatha nangidharrpunu-ka nhini ngay-ka nganantharthnu i nganarramutnu, i da nhini-re-wa ngay-yu nganankarrnu Yile ngay-ka ngala kardu Pule ngala thathpirr-wa dimnarra.

14 Nanki-ka kardu ngay-wa i thangku ngatha nangidharrpunu-ka nhini ngay-ka nganantharthnu.

Yile Neki Purduthuknu Ngepan Nukunu

15 “Mu nga. Kardu ngay ngatha marda thathpirr nu-mangert, nhini nanki-ka murrinh thathpi ngay da matha nubingayepupnu i numangabathnu.

16 I ngay-ka Yile ngay ngadharrpunu kardu numi warda purdinarrathuknu mananmanpinu purru. I nukunu-ka kardu bere matha wangu paninu ngarra nanki-yu.

17 Nukunu nhini-ka Ngepan Yile ngay nukunu-wa ku Ngepan patha-ya. I nukunu da matha panankarrnu-yu murrinh thathpirr ngarra Yile ngay manarranu-yu. Mu

Ngepan nhini-ka mere ngarra nukun kaninnginirdi kardu
pana-ya ngarra mere murrinh kumangabath kuru ngarra
ngay-yu, wurda. Kardu nhini-ka mere ngarra kubangkardu
i mere ngarra the kumabath nukun nukunu nhini-yu. Mu
nanki-ka the-wa nanthin nukunu-yu. I nukunu-ka kanam
ngarra nanki-yu i paninannginirdinu.
18 "Mu nga. Ngay-ka mere nukun nganinanpart i kardu
mere nukun mange nanki da matha narni. Mu ngay-ka
ngurdinarrawurlnu kathu ngarra nanki-yu.
19 Da mere pirdith i kardu pana mere murrinh ku-
mangabath kuru-ka mere deyida pubangingkardunu, mu
nanki da matha nubangingkardunu narni-yu. I ngay-ka
ngurdingkabirl-deyida-nu i birnu deyida nganinu i nhini
nanki-ka kardu narnibirnunu warda da bere matha wangu.
20 I da nhini-re-nu-ka nanki-ka the warda numabathnu
Yile ngay i ngay-ka mangini kardu numi da nganamnintha,
mange nginipunh ngay i nanki deyida mani kardu mangini
numi da thimneme-yu."

15

Jesus Thay Mangini Mi Grape Mani

1-2 Bere Jesus-ka mam, "Ngay-ka thay mangini mi grape
mani-wa, nanhthi thay thathpirr-ya. I nanki-ka nanhthi
thay mangini nithinu mani-wa. I Yile ngay-ka mangini
kardu pana mani-wa ngarra mi thay dirrannganpe wur-
ran. I bere nukunu ngatha bangkardunu nithinu ngarra
ngay wunku mi mami-ka, nhini nukunu-ka baberartalnu i
pirraputhnu warda nithinu nhini-yu. Mu nukunu ngatha
bangkardunu nithinu ngarra ngay wunku mi-ka, nhini
nukunu-ka baberrarrnu ngaliwe ngaliwe patha da matha-
nu i tarangka thathpirr-nu, i thay nithinu nhini-ka mi terert
deyida purdirurturtnu purru.
3 "Mu nankuneme-ka kardu ngepan tarangka warda
numpankaneme murrinh thathpi ngarra ngay-re ngurdini-
nankuyethiththaneme ngurrini.
4 Nankuneme ngarra ngay narnenememenu i nhini ngay-
ka ngarra nankuneme deyida nganinu. Nanhthi nithinu-ka
mere ngarra kirra mange nukunu-yu i mi wanku kinthat-
yu, wurda. Mu nanhthi nithinu nhini-ka keninthalerr-
da-matha-nu ngarra nanhthi thay ngala thathpirr pirrim,
nhini-ka mi warda pinthatnu. Mange nginipunh nhini
mani-ya ngarra ngay da matha narnenememenu i nhini-ka da
mange ngarra ngay da matha nuyemanememenu nuru-yu.
5 "Ngay-ka mangini thay mani i nanki-ka nanhthi thay
nginipunh nithinu mani. I nanki ngatha ngarra ngay

narninu nhini ngay-ka ngarra nanki deyida nganinu. I
nanki-ka da mange ngarra Yile ngay da matha nuyemanu
nuru da terert da matha. Mu nanki ngatha narningipartnu-
ka nhini-ka mere ngarra warda nuyema nukun da mange
patha nhini-yu.
6 Kardu nangkal ngatha mangirdarrikatnu-ka nukunu
nhini-ka nginipunh nanhthi nithinu deyida mani ngarra
pumunganthartrath i pibimputh i larrin warda yibim. I
parranthakthuk i pibimputh ngarra thungku i dempek
warda nhini-yu.
7 “Mu ngarra ngay ngatha narninu-ka i murrinh ngarra
ngay da matha numangabathnu narni, nhini nanki-ka Yile
ngay nadharrpunu nuru thangku nanhthi kama ngarra
marda numanganart numpan-yu i nukunu kathu-ka nan-
hthi warda panarramutnu nhini-yu.
8 I ngarra da mange terert thathpirr nuyemanu nuru
ngarra Yile neki-nu-ka, nhini kardu-ka the warda pumanan-
mathnu nanki-ka kardu ngarra ngay da matha narramngiri-
wak numpan i nhini kardu-ka pariparlnu warda puru Yile
neki-yu.
9 “Nga. Ngay-ka marda thathpirr mangannanart ngurran
nanki-yu mange nginipunh Yile ngay deyida mani marda
thathpirr manganngert wurran ngay-yu. Nhini-ka bere
matha wangu narninu ngarra ngay i nhini ngay-ka marda
thathpirr mananartnu ngurru nanki-yu.
10 I murrinh ngarra ngay ngatha numangabathnu nuru
nhini ngay-ka bere ngatha wangu marda thathpirr man-
anartnu ngurru nanki-yu, mangini ngay mani murrinh
ngarra Yile ngay da matha mamnabath ngurran i nukunu-
ka bere matha wangu marda thathpirr manganngert wur-
ran ngay-yu.
11 “Ngay-ka murrinh kanhi mamnarra nhini nanki-ka
le thathpirr narninu nginipunh ngay mani le thathpirr
nganam-ya.
12 Nga. Kanhi-wa murrinh thathpi ngarra ngay-yu
nanki numangabathnu nuru-yu. Nanki-ka marda thathpirr
numenurtnu nuru nginipunh ngay deyida mani marda
thathpirr mangannanart ngurran nanki-yu.
13 Kardu ngatha kunapup kardu ngarra darrikardu
nukunu-nu, nhini nukunu-ka penungkarrnu marda thath-
pirr manganart dim nukunu nhini-nu-yu. Mu kardu
ngamere-ka mere marda pumenurt puru mangini nhini
mani-yu, wurda.
14 “I nga. Nanki ngatha da mange nuyemanu nuru da
mange ngarra murrinh ngay thangunu mamnarra-ka, nhini
nanki-ka kardu pulangay ngay-wa nurunganu nhini-yu.

15 Kardu pana nganaka ngarra wurlk parnamna ngarra
ku pule pigunu-ka kardu nhini-ka mere the kumabath muk-
muk ngarra ku pule pigunu-yu. Mu nankuneme-ka kardu
mere nhini mani, i mere da matha wurlk nukun narninga
ngay-yu, wurda. Mu nankuneme-ka the warda thathpirr
numamngibathneme numpanka, nhini ngay-ka murrinh
berengunh murrinh da terert menarrudhaneme ngurrini
murrinh thathpi ngarra Yile ngay thangunu kathu murrinh
mengadha wurrini-yu. Nhini marra kanhi warda wangu-
ka kardu pulangay thathpirr manankungkawadhanemenu
ngurru ngay-yu.

16 "I nankuneme-ka mere numengingkarartthaneme
ngay-yu, wurda. Mu ngay nimin-wa mamnankungkarart-
neme i mamnankuwerdurduyneme kardu ngarra ngay-
nu-yu i da mange ngarra Yile ngay da matha-nu wangu
nuyemanemenu nuru-yu. I thangku ngatha ngarra Yile
ngay nadharrpunemenu-ka i nhini nukunu-ka kanarrumut-
warda-neme nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay
weyida nhini-yu.

17 Nga, kanhi-wa murrinh bere matha wangu num-
abathnemenu nuru-yu. Kardu thathpirr marda nu-
menurtnu nuru-ya. Nhini-wa murrinh thathpi ngarra ngay
mamnarruneme-yu."

Kardu Ngamere Thu Kuy Pumpanpirra Ngarra Pulangay Jesus Nukunu

18 "Mu nga," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Kardu
pana ngarra mere ngay nganaka, kardu ngarra mere marda
kumanankurtneme nankuneme-ka, the-wa numangibath-
nuneme da marra-re-ka ngay-wa mere marda pumengert-
tha puyi kardu nhini-yu.

19 Mu nankuneme ngatha kardu ngarra nhini nukun
wangu nuyidhaneme-ka nhini kardu-ka mere ngarra
warda thu kuy puyunarradhaneme nhini-yu. Mu ngay-
ka mamnankungkarartneme nankuneme-yu kardu ngarra
nhini thangunu kathu-yu i narnampunkupart-warda-neme
kardu nhini thangunu-yu i da-ka nhini weyida thu kuy
purunarrunemenu-yu.

20 "Nga. The numamkabathneme nganaka murrinh
ngarra mamnarruneme-ya. Kardu pule-ka ngala-wa dim, i
kardu pana ngarra wurlk mamna wurran-ka kunungingki-
wa. Mu mange nginipunh nhini mani-ya kardu pangu
ngarra da tetemanthay pubanngapak pumpan ngay-ya,
nhini kardu-ka pubunarrupak-deyida-neme-nu da teteman-
thay nankuneme-nu-yu. Mu kardu ngamere pana ngarra

murrinh ngay pumamngabath pumpan-ka nhini kardu-
ka murrinh ngarra nankuneme deyida pumanarrubathne-
menu puru.
21 Mu kardu pangu ngarra da tetemanthay
pubunarrupaknemenu-ka, mange nhini puyemanarrune-
menu nhini nankuneme-ka kardu ngarra ngay weyida
nhini-yu, i kardu nhini-ka mere the kumabath kardu pana
ngarra ngay wurdanngithuk kanhi-yu.
22 “Mu ngay ngatha mere ngurridha da ngarra putek
ngala kanhi i mere murrinh ngatha merradha ngurri
da ngarra mange wiye pumedha purni-ka, kardu nhini-
ka mere warda yidiwe puyidha da ngarra mange wiye
thangunu pumedha purni-yu. Mu ngay-ka murrinh beren-
gunh warra mampirra, nhini kardu-ka mere ngarra warda
murrinh kuyema, ‘Nganki-ka da mange wiye-ka mere
ngumabath nguru.’
23 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Kardu
nangkal ngatha mere marda mangert kurru ngarra ngay,
kardu nhini-ka mere marda deyida mart ngarra Yile ngay-
nu-yu.
24 I ngay-ka da mange ngala ngala merradha ngurrini
kardu-nu-yu i mere nangkal ngadha medha kani mange
nginipunh nhini mani-yu. Mu da ngarra mange ngala
ngala nhini ngatha mere merradha ngurri-ka, kardu nhini-
ka mere warda yidiwe puyidha da ngarra mange wiye
thangunu pumedha purni-yu. Da-ka terert kardu pubam-
ngimangkardu da mange ngala ngala, mu kardu-ka mere
da ngatha marda kumangert kuru ngarra ngay i ngarra Yile
ngay deyida wanku.
25 I marra kanhi-ka murrinh murntak yibim-ka mur-
rinh thathpirr warda nhini-yu. I murrinh-ka kanhi-wa
parrarntilil-yu, ‘Kardu-ka mere marda pumangert puru
ngarra ngay-nu, ngathayida.’
26 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Ku
Ngepan patha-ka purrunu kathu ngarra Yile ngay thangunu
kathu-yu mananmanpinu purru-yu i purdinarrayithnu
purru-yu murrinh thathpirr ngarra murrinh nukunu Yile
ngay thangunu kathu-yu. Ngay-ka ngununanu warda
wangu ngarra Yile ngay i ngurdunarrathuknu Ngepan
patha ngarra Yile ngay nukun i nukunu warda murrinh
purdinarrayithnu purru-yu ngarra ngay-nu-yu.
27 I nankuneme deyida wanku murrinh nudderrayithne-
menu nuru murrinh ngarra ngay-nu-yu, nhini nankuneme-
ka nardedhaneme ngarra ngay weyida ngarra murrinh
marra-re ngannarraretneme murrinh Yile ngay ngurdinar-
ruyiththaneme ngurrini.”

17

Jesus Dantharrpu Yile Nukunu Kardu Pulangay Nukunu-nu

1 Bere murrinh nhini thangunu-ka Jesus-ka kangkarl mamka warda ngarra da Heaven-nu wangu, i murrinh mam, “Yile, da-ka manta warda da nhini-yu da ngarra ngay-nu-yu kardu wurnangat warda ngatha thankarrnu kardu Pule ngala-wa ngay-yu, kardu wakal ngarra nhinhi-ya. I nhini ngay-ka kardu ngankarrnu wanku nhinhi deyida kardu Pule ngala thathpirr warda-yu.

2 Nhinhi-ka kardu pule ngala danngipak ngay-yu ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam da ngarra putek ngala kanhi. I nhini ngay-ka kardu thathpirr warda manthibirnunu, i nhini kardu-ka bere matha wangu parnibirnunu, kardu nhini da matha-ya nampunkarart i ngarra ngay warda kathu thamngamut.

3 I kardu nhini da bere matha wangu parnibirnunu-ka, nhini-ka the weyida pumanhibathnu nhinhi da matha kardu Pule ngala thathpirr thimpirra-yu. I the deyida pumangibathnu ngay-yu, Jesus Christ-wa, ngarra nhinhi kathu thurdanngithuk-ya.

4 “I ngay-ka mamparikerdek warda da wurlk ngarra nhinhi thamngamut-ya, i nhini-ka ngampunkarr warda kardu wurnangat kanhi-yu ngarra da putek ngala kanhi parnam nhinhi da matha kardu Pule ngala thathpirr-yu.

5 Yile, ngarra ngay ngarrimpangerren kanhi ngarra nhinhi, ngay marra kanhi nganhidharrpunu-ka kardu Pule ngala deyida dungipaknu i pangilarrangnu ngala da matha nginipunh da marra-re mani ngarra neki-re thinidha-ya da ngarra putek ngala kanhi mere da ngatha pirringadha-ya.

6 “Kardu nugarn pana ngarra da putek ngala kanhi thangunu nampunkungkarartneme-ka kardu ngarra nhinhi-wa, i ngarra ngay warda kathu thamngamut. I kardu nhini-ka the warda panthinnhineme nhinhi-ka kardu Pule ngala-wa murrinh nhini thangunu weyida ngarra merrudhaneme ngurrini-ya i da mange ngala ngala nhini thangunu-ya ngarra merrudhaneme ngurrini-ya. I kardu nhini-ka murrinh thathpi ngarra nhinhi warda pumampabathneme pumpanka.

7 I kardu the warda panthinkaneme-ka murrinh thathpi ngarra ngay ngurdanarruyiththaneme ngurrini i da mange ngala ngala merrudhaneme ngurrini-ka nhini-ka ngarra nhinhi thangunu kathu weyida nhini-yu.

8 Ngay-ka murrinh berengunu-dha warra ngurdam-pirruyithneme murrinh ngarra nhinhi thangunu kathu

thamngamut-yu, i nhini kardu peneme-ka murrinh warda
pubimngayepupneme i murrinh pumamkayit-warda-neme
pumpanka-yu. Kardu-ka the warda thathpirr pan-
thinkaneme ngay-ka ngarra nhinhi thangunu kathu ngur-
rinidha i ngarra nhinhi thangunu kathu thurdanngithuk
ngay-yu.
9 “Ngay-ka murrinh prayer mampa ngarrim kardu pen-
eme nhini-nu. I ngay-ka murrinh prayer mere mampa
ngirra kardu wurnangat kanhi-nu da ngarra putek ngala
kanhi parnam, wurda. Mu kardu peneme nugarn pana da
matha-nu ngamnhidharrpu ngarrim kardu ngarra nhinhi
kathu thamngamut, kardu ngarra nhinhi-wa nhini-yu.
10 Kardu peneme kanhi-ka kardu ngarra nhinhi nukun,
i kardu-ka kardu ngarra ngay nukun deyida. I ngarra
peneme kanhi thangunu kathu-ka kardu wurnangat deyida
wanku the warda pumangibathnu puru ngay-ka kardu Pule
ngala da matha.
11 “Mu nga Yile. Ngay-ka ngunungampa warda wangu
ngarra nhinhi-nu i mere ngatha ngani nukun da ngarra
putek ngala kanhi. Mu peneme kanhi-ka bere ngatha
parnenemenu da ngarra putek ngala kanhi. Yile, nhinhi da
matha kardu patha thathpirr-yu. I ngay-ka ngamnhidhar-
rpu ngarrim kardu thirrankupenemenu thurru wunku nan-
hthi lurruth ngala ngarra nhinhi thangunu kathu, nanhthi
lurruth ngala nhini da ngatha ngarra ngay thamngamut-
ya. I nhini peneme kanhi-ka kardu numi da pubengkardur-
dunu puru da bere matha wangu-nu, nginipunh neki mani
kardu numi da thurran-yu.
12 Ngarra ngay-re ngardedhaneme ngarra peneme kanhi-
ka, ngay ngirrankupedhaneme ngardi nanhthi wunku lur-
ruth ngala-re ngarra thamngamut. I kardu peneme-ka
mere parnengipartthaneme, mu kardu numi da matha
kanamngipart ngay-yu. Mu murrinh thathpi ngarra
nhinhi da murntak warra nampirra parrarntilil-ka, nukunu
nhini-wa paningipartnu-yu. I nhini-ka murrinh thathpi
ngarra nhinhi-ka murrinh thathpirr warda nhini-yu ngarra
nukunu-re kanamngipart ngay-yu.
13 “Mu kardu ngay-ka ngunungampa warda wangu
ngem ngarra nhinhi-nu-yu. I ngay-ka murrinh kanhi
mampa ngarrim ngarra da putek ngala kanhi da ngatha
nganam, nhini peneme kanhi-ka le thathpirr parnenemenu,
nginipunh ngay mani kardu le deyida thathpirr nganam-ya.
14 I ngay-ka murrinh thathpi ngarra nhinhi ngampirru-
mutneme. I nhini-ka kardu wurnangat parnam da ngarra
putek ngala kanhi-ka mere warda marda kumankurtneme
kuru nhini-yu, wurda. Da putek ngala kanhi-ka da

mere thathpirr warda peneme kanhi-yu, wurda warda.
Nginipunh ngay mani-ya da putek ngala kanhi-ka da mere
thathpirr ngay.
15 Ngay-ka mere nganhidharrpu kardu kanhi nankubert-
nemenu da ngarra putek ngala kanhi thangunu kathu,
wurda. Mu ngay nganhidharrpunu-ka kardu nankuyit-da-
nu-matha-neme, nhini ku karrath-ka mere ngarra nukun
mankubertneme.
16 Da putek ngala kanhi-ka da mere thathpirr ngay, i da
mere deyida peneme-yu.
17 I kardu-ka dunkumardapaknemenu thathpirr ngarra
marda nhinhi murrinh thathpi ngarra nhinhi-re. Murrinh
thathpi nhinhi-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.
18 “Ngay-ka ngurdunkudhukthuknemenu da ngarra putek
kanhi-nu purnewatnemenu wunku murrinh ngarra thathpi
ngay, mange nginipunh nhinhi deyida mani ngay thurdan-
ngithuk kanhi wunku murrinh thathpi ngarra nhinhi-ya.
19 I ngay-ka ngemnumut ngarra nhinhi kardu peneme
kanhi-nu, i nhini peneme-ka kardu ngarra nhinhi thathpirr
parnenemenu.
20 “I ngay-ka murrinh prayer mere mampa ngirra kardu
peneme kanhi da matha-nu. Mu ngay-ka murrinh prayer
mampanu ngirra kardu pana deyida-nu kardu ngarra mur-
rinh thathpi nhinhi pumampabathnu puru ngarra peneme
kanhi thangunu kathu murrinh ngarra puddirrayithnu
puru-yu.
21 I ngamnhidharrpu ngarrim-ka kardu wurnangat pana-
nu kardu numi da pubengkardurdunu puru-yu. Yile, ngay
nganhidharrpunu-ka kardu numi da pubengkardurdunu
puru wunku neki-ya, mangini neki deyida mani numi da
thurran-ya. Ngay-ka ngarra nhinhi nganam, i nhinhi-ka
ngarra ngay thanam kanhi. I nhini kardu wurnangat warda
ngatha da ngarra putek ngala kanhi-ka the warda thathpirr
pumanhibathnu nhinhi da matha thurdanngithuk ngay-yu
da ngarra putek ngala kanhi-yu.
22 Ngay-ka nanhthi lurruth ngala thathpirr ngampirru-
mutneme, nanhthi lurruth ngala nhini da ngatha ngarra
nhinhi kathu thamngamut-yu, nhini kardu peneme kanhi-
ka kardu numi da pubengkardurdunu puru, nginipunh neki
mani numi da thurran-ya.
23 Kardu peneme kanhi-ka ngarra ngay warda par-
namkaneme, i kardu-ka numi da ngubemkangkardur-
duneme nginipunh neki deyida mani kardu numi da
thurran-ya. I nhini nekineme kardu wurnangat warda
ngatha kardu numi da pubengkardurdunu puru nhini-yu.
I nhini kardu wurnangat warda ngatha da ngarra putek

ngala kanhi parnam-ka kardu the warda pumanhibathnu
nhinhi da matha thurdanngithuk ngay da ngarra kanhi-yu.
I ngana deyida the pumanhibathnu kardu marda thathpirr
nanganpunkurtneme thurran mangini ngay mani marda
thathpirr nanganngert thurran.

24 "Yile, nhinhi-ka thamngamut kardu peneme kanhi.
I ngay marda manganart ngarrim kardu peneme kanhi
parnenemenu da ngarra ngay nganinu-ya. I nhini peneme-
ka pubangingkardunemenu ngay-yu kardu Pule ngala
thathpirr nginu, kardu ngalarrangnu ngi wunku nanhthi
lurruth ngala ngarra nhinhi kathu thamngamut-yu. Nhinhi-
ka marda thathpirr nanganngert da ngarra marra-re kathu
ngarra mere da ngatha newathadha da putek ngala kanhi-
yu, i da-ka nhini-nu weyida kardu ngala thathpirr danngi-
pak ngay-yu.

25 Yile, nhinhi da matha kardu yuthpan thathpirr-yu. I
kardu wurnangat kanhi parnam da ngarra putek ngala
kanhi-ka mere the kumanhibath nhinhi-yu. Mu ngay da
matha the mamnhibath-yu, i kardu peneme kanhi the
deyida pumamnhibathneme ngarra nhinhi kathu thurdan-
ngithuk ngay-yu da kanhi.

26 Ngay-ka ngurdininkuyethiththaneme ngurrini ngarra
murrinh nhinhi-nu-yu, i ngay-ka bere ngatha wangu
ngurdunkuyethithnemenu ngurru ngarra murrinh nhinhi-
nu-yu, nhini kardu peneme kanhi-ka marda thathpirr
pumankurtnemenu puru kardu ngarra terert wangu-ya,
nginipunh nhinhi mani marda thathpirr nanganngert
thim ngay-yu. I ngana deyida ngay-ka kardu numi da
ngubengkardurdunemenu ngarra peneme nhini-yu." Jesus
kathu-yu menadha pirri ngarra Yile nukunu wangu-yu.

18

Jesus Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Pule Ngala Pilate
Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; Luke 23.1-5

28 Bere, da thipinhire nhini da pankapurl-ka, kardu
warda Jesus pumebertidha purni ngarra thelput nukunu
Caiaphas thangunu kathu i ngarra thelput ngala nhini
da-nu da ngarra ku pule ngala thathpirr nan-ya Pilate.
Nukunu Pilate-ka ku pule ngala dinirradha da ngarra
Rome thangunu kathu-yu. Mu kardu-ka mere thathpirr
parnirdidha inside, nhini-ka mange ngarra kardu Jews
pigunu pumedha purni-ya mere ngarra karnimardidha
da thelput ngarra kardu mere thathpirr Jews nukunu-yu.
Mu kardu ngatha karnirdi inside-ka nhini-ka mere ngarra

kulath mi lawam werlpen i ku thip ngarra da ngala nhini-yu da Passover-ya. Bere da-ka nhini weyida da outside da matha pirriningkadhuktha pangu da ngatha.

29 Bere, nukunu Pilate-ka yungampirrawuy ngarra thelput ngala nhini kathu, i murrinh mampirra, “Ya. Thangku ngadha-wa da nukunu wiye kanhi medha wurrini kardu nanki numamna-yu?” Dampuntharrpu nukunu kathu-yu Pilate.

30 I kardu kathu-ka pumamna, “Nga. Nukunu ngatha mere merithuktha da wiye-ka, nhini nukunu kanhi-ka mere mani ngumempabertidha.”

31 I nukunu Pilate kathu-ka mampirra, “Nga. Kardu nukunu pana-ka pangu warda wangu numabertinu nuru i ngarra murrinh law nanki ngatha ngarra kama mange numananu.” Mu kardu kathu-ka pumamna, “Awu, nganki marda ngumanganart-ka thu ngubatnu i nguddurinumi nukunu kanhi-yu. Mu murrinh law ngarra nhinhi da matha mamngankamit-yu i nhini nganki-ka mere warda ngarra ngubat nukun nukunu kanhi karrim-yu.”

32 Bere murrinh nhini thangunu puddiniyiththa purni-ka nhini-ka murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu da marra-re warra mam-ka murrinh da thathpirr warda nhini-yu, murrinh nhini-ya ngarra wurdamnuyith mange ngarra-re kama pupupnu-yu.

33 Bere nukunu Pilate-ka kanardi ngarra thelput ngala nhini i dimnakay warda Jesus-nu purrunu kathu. Bere Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-nu-yu?” Dantharrpu.

34 I Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka murrinh thathpi mange nhinhi da matha thamngidharrpu kama kanhi-yu? I kardu ngamere kama murrinh puddanampayiththa purni ngay-nu-yu i nhini weyida murrinh kanhi thamngidharrpu-yu?”

35 Bere Pilate kathu-ka mamna, “Nga, ngay-ka kardu man-angka Jews-wa, wurda. Mu kardu ngarra darrikardu nhinhi kardu Jews-ya i ku yilarn ngala ngala pumenhibertidha purni kanhi-yu. Mu thangku ngadha-wa da mange ngarra nhinhi nedha thurrini-yu?”

36 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Ya. Ngay-ka ku mere pule ngala nginipunh ku Pule ngala ngala kanhi mani ngarra da putek ngala kanhi kumpankadhuk-yu, wurda. Mu ngay ngatha nginipunh peneme nhini mani ku pule ngala ngurru-ka, nhini kardu ngarra ngay thu pubengangkamit-wa nhini-yu. I nhini kardu pule ngala ngala ngarra Jews

kanhi-ka mere ngarra warda kumangirta-yu. Mu wurda-wa ngay-yu. Ngay-ka mere ku Pule ngala ngarra da putek ngala kanhi, wurda. Mu ngay-ka ku Pule ngala ngarra da numi deyida nimin."

37 Bere Pilate kathu-ka mamna, "Ba. Nhinhi-ka kardu Pule ngala nawa?" Mu Jesus kathu-ka mamna, "Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana. Nga. Ngay-ka da kangkarl kathu ngurdanthut da ngarra putek kanhi, i kanhi-wa bammat kardu-nu murrinh thathpirr da matha marranu ngurru. Da-ka nhini weyida ngay ngurrinidha da kanhi-yu. I kardu pana ngarra murrinh thathpirr da matha marda pumanganart pumpan-ka kardu nhini-ka bere matha wangu murrinh ngarra ngay pubingayewupnu puru nhini-yu."

38 I bere Pilate kathu-ka mamna, "Thangku murrinh thathpirr-wa nam thirrim pana-yu?" Dantharrpu.

Bere nhini thangunu nukunu Pilate-ka yungampirrawuy deyida ngarra kardu pangu outside pirriningkadhuktha-yu. I murrinh warda mampirra, "Ya. Ngay-ka murrinh nganidharrpudha ngini nukunu pangu, i nhini-ka mere ngarra ngadha da wiye medha wurri, i nhini nanki-ka thu mere nubat nhini-yu."

19

Jesus Thamul Parramngurrubang

31 Bere da-ka Friday da ngatha, i da-ka Saturday-ka da manta warda-wa pirridha. I da Saturday nhini kathu wurrinidha-ka da ngala-wa nhini-yu kardu Jews pigunu-nu-yu.

Bere kardu pule ngala ngala ngarra kardu Jews pigunu-ka mere marda pumerttha puyi ku nginipunh ngarra peneme Jesus i kardu penintha perrkenku nhini ngarra thay da ngatha pumenangkaledhaneme pirrine da ngarra Saturday nhini-yu. I bere kardu-ka ngarra nukunu Pi-late warda purninadha i murrinh parrantharrpu, "Ya. Berengunh nhini-yu ku soldier pubankutharrmuwath-nemenu tharrmu ngarra peneme pangu ngarra thay kanthimkangkadhukneme-yu, i nhini peneme-ka mere pirdith pewuwupnemenu i pumankudhardardaynemenu warda ku nginipunh ngarra peneme-yu?"

32 Bere nhini thangunu ku soldier-ka pangu warda wangu purnedhaneme i pubangantharrmuparl ngarra kardu numi warra ngadha kardu ngarra ngurru-re pinthanhidha ngarra Jesus. I nhini-ka kardu numi warda pubangantharrmuparl.

33 I nhini thangunu-ka ngarra Jesus-nu warda purne-
nadhaneme, mu pubamkangkardu-warda-neme nukunu-ka
yibimpup wardarra, i nhini-ka mere warda pubetharrmu-
parldhaneme tharrmu nukunu-yu.
34 Mu ku soldier numi-ka thamul damngurrubang ngurru
ngarra nukunu Jesus-yu, i kumulung i kura warda kathu
pinthanhiwudha-yu.
35 Bere, kardu nugarn kanhi ngarra nangkanga da terert
kanhi bengkardudha kardi-ka murrinh warda wurdamnar-
rayith ngarra nanki-yu, nhini nanki-ka murrinh thath-
pirr warda numanabathnu nuru ngarra Jesus-yu. Mur-
rinh thathpi nhini ngarra wurdamnarrayith-ka murrinh
thathpirr-wa nhini-yu, i nukunu kanhi-ka the-wa thath-
pirr mebaththa wurrini nukunu Jesus murrinh thathpirr
wurriningerrentha-yu.
36 Bere ngarra ku soldier-re mange nhini pumenad-
haneme parde ngarra Jesus-ka, nhini-ka murrinh murntak
parrarntilil i nhini murrinh-ka murrinh da thathpirr nhini-
yu. Murrinh murntak nhini-ka kanhi-wa, “Kardu-ka mere
kubadharrath nukun nanhthi murnu ngarra nukunu.”
37 I murrinh murntak numi-ka kanhi-wa parrarn-
tilil, “Kardu-ka pubangkardunu pira kardu pana ngarra
thamul parramparl-ya.” Nhini-wa murrinh murntak
yunangurrkurrktha-yu murrinh ngarra Yile neki thangunu
mam.

20

Kangkarlmawu Wurdamkabirl Warda
Matthew 28.1-8; Mark 16.1-8; Luke 24.1-12

1 Bere da Sunday nhini da daningkararadha wurrini-ka,
nigunu Mary Magdalene-ka pangu warda wangu nadha
dini ngarra da weyi palyirr nhini-nu ngarra ku nginipunh
nukunu Jesus yungurrkurrktha-yu. Bere nigunu bamkardu
nanhthi palyirr wululuthpe ngala nhini denadhaptha pirri-
ka ngurru-re warda pirridha i da weyi-ka menadharldha
warda pirri.
2 Bere, nigunu-ka wurdawurl pangu warda wangu dini-
winhararttha ngarra nukunu-nu Simon Peter i kardu nu-
garn numi-ya ngarra Jesus kathu marda merttha wurrini.
I murrinh mampirrunintha, “Ya penintha. Kardu kama-
ya ku nginipunh pangu-yu pumanganart Pule nekingime-
yu, i ngay-ka mere warda the mabath ngarra kama ku
pingampup-yu.”
3 Bere Peter i kardu numi nhini-ya demninthawirnturt i
nungamninthardurr warda da weyi palyirr nhini-nu-yu.

4 Kardu tharra da matha naninthawinharartha dini,
mu nukunu kardu nhini nungampewurt Peter-yu tharra
pirtpirt nimin nadha dini i ngarra da weyi palyirr nhini da
mana pangarntuy nukunu-dha warra.
5 I dempinhikul i mintherr warda ngarra da weyi palyirr
nhini-yu i bamkardu nanhthi kaligu da matha yungurrkur-
rktha nanhthi ngarra ku nginipunh nukunu pumamlarlarr.
Mu kardu nukunu-ka mere kanirdidha-wa.
6 I bere nukunu Simon Peter warda pangarntuy tiduk-yu
i kanardi da matha ngarra weyi palyirr. I nukunu deyida
wanku bamkardu nanhthi kaligu nhini yungurrkurrktha-
yu.
7 I nanhthi kaligu ngarra pumamlarlarr pelpith Jesus
nukunu-ka bemlang warda i panawekarldha yu.

8 I nhini thangunu kardu nhini-ya ngarra da weyi palyirr-
dha warra pangarntuy-ka kanardi warda i bamkardu, i
murrinh warda mamngebath murrinh nhini ngarra Mary
mampirrunintha-yu ku nginipunh Jesus nukunu-ka maku
warda.
9 Mu penintha nhini-ka mere da ngatha meninthamar-
tadha murrinh da murntak nhini yunganardarridha-ya
murrinh ngarra nukunu Jesus purdingkabirlnu-yu.

10 Bere nhini thangunu penintha nhini-ka
wurdamninthawurl ngarra da-nu warda wangu
naninthadha dini.

Kangkarlmawu Pangamngeruy Ngarra Mary Magdalene
Matthew 28.9-10; Mark 16.9-11

11 Mu bere Mary Magdalene-ka ngarra da weyi palyirr da
ngatha du kardikarrktha. I bere du da ngatha kardikar-
rktha nigunu-yu i denawinhikuldha dini i mintherr warda
ngarra da weyi palyirr,
12 i bampunkungkardunintha ku angel perrkenku
dinininthabangurrdha da ngarra ku nginipunh nukunu
Jesus ngarra da marra-re yungurrkurrktha-yu. Ku numi
dinidha ngarra pelpith nukunu yungurrkurrktha, i ku numi
dinidha ngarra me nukunu yungurrkurrktha.

13 Bere ku angel nhini kathu-ka pumamngenintha ngarra
Mary, “Ya. Thangku-nu nhinhi thirrimkarrk pana-yu?” I
Mary kathu-ka mampirrunintha, “Kardu nangkal kama ku
nginipunh nukunu Pule Jesus pumanganart-yu i ngay-ka
mere warda the mabath ngarra kama ku pingampup-yu.”

14 Bere, nhini thangunu nigunu Mary-ka memmirl i
Jesus warda bamkardu pirridha pangu-yu, mu nigunu-ka
wurdankapi-wa.

15 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Ya. Thangku-nu du
thirrimkarrk pana-yu? Nangkal-nu thirrangannawinhad-
hath thurran-yu?” Dantharrpu. Mu Mary kathu-ka mam
mana-wa Jesus-ka ku gardener, i nhini-ka murrinh warda
mamna, “Nga. Nhinhi ngatha ku nginipunh nukunu
neberttha kama-ka, murrinh mani nanganu ngarra wangu
ku thingampup-yu, i nhini ngay-ka ngurrunu pana da i
mabertnu warda.”
16 I bere Jesus kathu-ka mamnge, “Mary.” I bere
nigunu-ka dirranganthawithenh warda ngarra murrinh
mamkawadha-yu. I nigunu-ka wurdamnarduy warda i
murrinh Hebrew-re mamna, “Rabuni.” Murrinh kanhi-nu-
ya, “Kardu ngarra murrinh wurdanpunthethith wurran.”
17 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Mere nukun
nangiyitthit thirra, nhini ngay-ka mere da ngatha ngur-
dananawurldha kangkarl wangu-yu ngarra Yile ngay. Mu
nga. Thurrunu pangu ngarra kardu pulangay ngay i
murrinh kanhi narrunemenu. Ngay-ka ngurdinawurlnu
ngarra Yile ngay-nu wangu-ya, i ngarra Yile nanki deyida
wanku, i ngarra Pule ngay-nu wangu-ya, i ngarra Pule nanki
deyida wanku.”
18 Bere nhini thangunu Mary Magdalene-ka pangu warda
wangu narrudhaneme dini i murrinh nhini dampunkuyer-
rneme ngarra pulangay Jesus nukunu. I mampirruneme,
“Ya peneme. Ngay-ka bamkardu kardu Pule nekingime.” I
nigunu-ka murrinh warda wurdampirruyithneme murrinh
ngarra Jesus kathu-yu mamnge-yu.

Jesus Pangampirruruyneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu
Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; Luke 24.36-49

19 Bere da Sunday nhini da ngatha da-ka thipinhi-wa
i kardu pulangay nukunu Jesus-ka pubemkangkardurdu-
warda-neme ngarra da thelput inside pirrinedhaneme-yu
i nanhthi tuwa parramkadhawupneme, nhini kardu-ka
perrempunkumanhamneme kardu pule ngala ngala ngarra
kardu Jews pigunu.
Bere, Jesus-ka pangampirruruy-warda-neme pirrim. I
murrinh warda mampirruneme, “Nga. Marda nankuneme-
ka pekpek warda numabathnemenu nuru.”
20 I dampunkungkarr-warda-neme mange ngarra nukunu
i ngurru. I peneme-ka le thathpirr warda pirrinedhaneme
nhini-ka kardu Pule peneme weyida pubamkangkar-
duneme.
21 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirruneme,
“Nga peneme. Marda nankuneme-ka pekpek warda num-
abathnemenu nuru. I nga. Yile ngay wurdanngithuk da

ngarra putek ngala kanhi wunku murrinh ngarra thathpi
nukunu wanku kathu. I mangini nhini mani ngay-ka
ngurdunankuthuknemenu da ngarra putek ngala kanhi-re
kurran nunnewatnemenu wunku murrinh ngarra thathpi
ngay deyida wanku."
22 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdanpunkuwineme
ngarra nginipunh peneme nhini-yu i murrinh mampir-
runeme, "Nga. Ku Ngepan patha ngarra Yile ngay
nukunu kathu nganarrumutnu-warda-neme i ngarra marda
nankuneme paninankumardardinemenu.
23 I nga. Nankuneme ngatha nuyuyekumnemenu da
mange wiye ngarra kardu thangunu kathu pumarn-
tithuk pumpan-ka, nhini Yile ngay deyida wanku puyn-
mayekumnu da mange wiye nhini-yu. Mu mere ngatha
nuyunmayekumnemenu da mange wiye nhini ngatha,
nhini kardu pana-ka da mange wiye nhini da ngatha
pumabathnu puru nhini-yu."

Jesus Pangamnaruy Ngarra Nukunu Thomas

24 Bere, nukunu Thomas, kardu pana-ya murrinh Didy-
mus pumengkawadhadha purni, kardu pulangay numi
ngarra Jesus nukunu-ya. Bere nukunu nhini-ka kardu
makardu da ngatha-wa da nhini-re-yu ngarra Jesus
pangampirruruyneme ngarra pulangay nukunu-yu.
25 Mu peneme nhini kathu-ka murrinh nhini parramkay-
errneme i pumamnaneme, "Ya Thomas. Ngankuneme-
ka kardu Pule nekineme ngubamkangkarduneme." Mu
nukunu Thomas kathu-ka mampirruneme, "Awu, ngay-
ka mere da ngatha murrinh manarrubath-nukun-neme
kardu wurdamkabirl warda-yu. Mu marra-re warra ngadha
ngay-ka bangkardunu nanhthi muyu ngala nhini ngarra
mange nukunu pubangammarderde i mamadhadhapnu. I
mangurruthap-deyida-nu ngarra da weyi thamul thangunu
parramngurrubang ngarra ngurru nukunu. I nhini ngay-ka
murrinh warda manarrubathnemenu kardu wurdamkabirl
da thathpirr." Mampirruneme.
26 Bere da Sunday tiduk numi nhini warda-ka, kardu pu-
langay nukunu Jesus-ka pubemkangkardurdu-deyida-neme
ngarra thelput inside pirrinedhaneme-yu i nanhthi tuwa
parramkadhawupneme. Mu Jesus-ka pangampirruruy-
deyida-neme pirrim i murrinh warda mampirruneme, "Nga
peneme. Marda nankuneme-ka pekpek warda numa-
bathnemenu nuru." 27 I bere Jesus kathu-ka mamna
ngarra Thomas, "Nga. Nangimathap mange ngay kanhi i
dangimangkardunu. I ngurru ngarra ngay kanhi nangin-
gurruthapnu. Nhinhi-ka mere murrinh nengabaththa nawa

ngay-ka ngurdamkabirl warda? Mu murrinh warda nanga-
bathnu marra kanhi-yu."
28 Bere Thomas kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Yu,
nhinhi-ka kardu Pule ngay ngala thathpirr-wa, i nhinhi-ka
da kangkarl thathpirr kathu thurrinidha."
29 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nhinhi-ka murrinh
warda namngabath nhini-ka damngingkardu weyida nhini-
yu. Mu, kardu wurnangat ngarra mere pubangingkardunu
puru i murrinh deyida pumangabathnu puru-ka, kardu
nhini-ka le patha thathpirr parninu nhini-yu," Jesus kathu-
yu mamna.

Murrinh Kanhi-ka Kardu-nu Murrinh Pumanabathnu Puru Ngarra Jesus

30-31 Bere, Jesus-ka da mange ngala terert thathpirr mer-
radha wurrini-yu ngarra pulangay nukunu wanku pube-
mangkardudhaneme purne-yu. Mu ngay John-ka mange
ngala ngamere da matha ngarntilil ngarra nanhthi buk
kanhi. I murrinh da ngarra mange ngala terert deyida
merradha wurrini-ka mere ngerilildha ngarra nanhthi buk
kanhi-yu.

Mu murrinh kanhi ngarra ngamnarrarilil-ka, nhini nanki-
nu-ka murrinh numanabathnu nuru i the numabathnu
nukunu Jesus-ka kardu Christ-wa, kardu pana-ya ngarra
Yile neki kathu mam da murntak warra purduthuknu da
kanhi-yu. I nukunu-ka wakal ngarra Yile neki nukunu
thathpirr-wa. I murrinh ngay ngamnarrarilil kanhi nanki-
nu-ka murrinh thathpi nukunu da matha numanabathnu
thathpirr nuru, i nhini nanki-ka kardu bere matha wangu
birnu narninu.

21

Jesus Pangampirruruyneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu 7

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangampirruruy-deyida-
neme ngarra pulangay nukunu da ngarra kura ngipilinh
ngala nan-ya Kelili. I murrinh-ka kanhi-wa.
2 Bere, kardu pulangay nukunu Jesus kardu 7-ya ngarra
kura ngipilinh nhini Kelili pardedhaneme. Kardu peneme
murrinh-ka kanhi-wa, Simon Peter, Thomas i murrinh
nukunu numi-ka Didymus-ya, i nukunu Nathanael da
ngarra nan thangunu kathu Keyna da ngarra Kelili-ya,
i piguna nhini wakal ngarra Zebedee nukunu, i kardu
perrkenku deyida.
3 Bere nukunu Simon Peter kathu-ka mampirruneme,
"Ya. Ngay-ka ku ngurlmirl-nu warda nganiruthtuthnu
dhi wangu-wa." I peneme kathu-ka pumamnaneme,

"Awu, ngankuneme deyida wanku paniruthtuthnemenu-yu." Bere nhini thangunu peneme-ka parnamkamardapup-neme ngarra tharntu i pangu warda wangu purnedhaneme ngarra ngipilinh ngala i nanhthi karlay-re parderuth-tuththaneme i ngarra da pankapurl da mana. Mu ku-ka maku da matha pardedhaneme i ku puddamkabayneme.

4 Bere ngarra nanhthi ngunga-re daniruydha wurrini-ka Jesus-ka pangu da kathu pirridha ngarra dimunurdi. I pen-eme nhini kardu pulangay nukunu Jesus-ka pubamkangkar-duneme nukunu-yu, mu kardu mere the pumebaththaneme nukunu-yu.

5 Bere Jesus kathu-ka pirrimpirrukayneme, "Ya peneme. Ku-ka ngurlmirl?" "Awu maku," peneme kathu-yu pumam-naneme.

6 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga. Nanhthi kar-lay pana-ka numadhardaynemenu pangu-re ngarra batbat i ku warda narneruthtuthnemenu." Bere peneme-ka nanhthi karlay nhini-ka pumamkadharday-warda-neme pangu-re batbat i ku-ka ku terert nimin-ya pumamkaruthneme-yu, ku yitthit da matha i nanhthi karlay-ka mere ngarra punguyrurrdhaneme, wurda da matha, ku yitthit nimin-ya.

7 I bere nukunu nhini ngarra Jesus kathu marda merttha wurrini-ka murrinh warda mamna ngarra Peter, "Ya. Kardu pangu karrim-ka kardu Pule nekineme-wa." I ngarra murrinh nhini-re bimnayepup Peter-ka nanhthi kaligu warda bardi i ngarra kura kananthurrk i pangu warda wangu nanakumkumtha dini ngarra Jesus-nu, pirtpirt da matha.

8 I kardu pulangay nukunu Jesus ngamere-ka ngarra tharntu kathu parraneriwakthaneme purne ngarra Peter-yu wunku nanhthi karlay i ku ngurlmirl wunku yitthit purnedhaneme.

9 Bere ngarra dimunurdi manta mana-ka peneme-ka puddamkalal-warda-neme ngarra tharntu kathu-yu i pangu warda wangu purnetharldhaneme i ngarra dimunurdi da mana. I pubamkangkarduneme thungku len da matha wunku ku ngurlmirl denabaththa dini, i mi lawam.

10 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme. Ku ngurlmirl deyida kathu-yu numangabathneme ngarra karlay thangunu kathu."

11 Bere Simon Peter-ka wurdawurl ngarra tharntu i yunginirurrdha wurrini nanhthi karlay nhini wunku ku ngurlmirl ngarra ku pumamkaruthneme-yu. Ku terert nimin-ya ku-ka 153-wa ku yitthit nimin-ya ku ngala ngala nhini-yu, mu nanhthi karlay-ka mere dinirartaldha, wurda.

12 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme.
Kagu mi i ku warda pulathnemenu.” Mu peneme nhini-
ka the warda pumamkabathneme nukunu-ka kardu Pule
peneme-yu, mu mere nangkal ngadha dedharrpudha kardu
nukunu Jesus thathpirr pirridha pangu-yu, mu kardu
perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.
13 Bere Jesus-ka mi lawam manganart i mi warda danirru-
mutmutthaneme wurrini. I nhini thangunu-ka ku ngurlmirl
warda dampirrumutneme.
14 Bere, da nhini-re ngarra Jesus wurdamkabirl thangunu-
ka da-ka perrkenkuneme warda mam nhini-yu ngarra
nukunu pangampirruruyneme ngarra kardu pulangay
nukunu-yu.

1 Thessalonians

1 Ngankuneme-ka ngarramnarrurililneme ngarra
nanki-nu, Paul thangunu Silas i Timothy. Ngankuneme
ngarramnarrurililneme-ka kardu ngarra da nan nukunu
narnam Thessalonica, kardu ngarra Yile neki nukunu
numpan-ya i Pule nekingime Jesus Christ nukunu wanku.
Ngankuneme ngarramnarrudharrpuneme Yile neki
ngumpanka-ka da mange patha manarranu purru i marda
pekpek panarramutnu.

Kardu Ngarra Thessalonica-re Murrinh Pumamnabath Kangkarlmawu

2-3 Ngankuneme-ka murrinh prayer ngumamnarruneme
ngarnamka i ngarramkariparlneme ngarnamka ngarra
Yile neki nanki-nu-yu. Da-ka kanhi-nu-wa nanki-ka nud-
damnayemit numpan ngarra Jesus i marda numanganart
numpan i wurlk ngala numamna numpan ngarra nukunu-
nu-yu. I nanki-ka lurruth ngala da matha nuddamnayemit
numpan ngarra Pule nekingime Jesus Christ wangu-yu. I
nanki-ka the numammath numpan nukunu-ka da nakurlnu
pananmardawithnu da ngarra nukunu wangu dim Heaven-
ya.

4 Nga kardu. Ngankuneme-ka the nganthinkaneme Yile
neki-ka ngala thathpirr marda mangannanart wurran i
memnanmangkart nanki-yu kardu ngarra nukunu-nu-yu.

5 Nga. Ngankuneme-ka nganthinnarrubangneme mur-
rinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu i ngud-
damnarruyithneme. I wunku Ngepan Yile neki deyida
wanku mamngankulurruthneme ngarra murrinh nhini-
re nguddamnarruyithneme-yu. I ngarra nanki warda
kanthinnankarr murrinh nhini-ka murrinh da thathpirr
nhini-yu.

I ngana deyida nanki-ka the-wa nanthin da mange
ngarra ngumedhaneme ngurne-yu ngarra ngankuneme-
re ngardedhaneme ngarra nanki-yu. I da-ka nhini-re-wa
nubangammangkardu-yu murrinh nhini-ka da da thathpirr
nhini-yu.

6 I nhini nanki-ka numamngankurartneme ngankuneme-
yu i ngarra Jesus deyida numangantart nhini-yu. I da nhini-
re kardu-ka da mange tetemanthay pubuninarrapaktha
pardi, mu nanki-ka murrinh ngarra Yile neki da matha
numeyittha nardi, i Ngepan nukunu-ka le warda thathpirr
damnarramut nhini-yu.

7 I nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu da nan
parnam-ya Macedonia i da nan Greece-ka puyemnar-
rayepup ngarra nanki i pumangannantart warda pumpan.
8 Nanki-ka murrinh ngarra Yile neki nukunu nu-
mamnabath numpan. I murrinh nhini da ngarra nanki
thangunu kathu-ka bamlang warda da nan-ya Macedonia
i Greece. I bamlang warda da pana ngangka-re, i nhini
ngankuneme-ka mere deyida ngarra nukun ngankuyeler-
rneme ngarra nanki-nu kardu pangu-yu.
9 I bere kardu wurnangat nhini-ka murrinh warda
puddamnanyith pumpan-ya kardu ngarra marra-re
nanki-ka ngunnungamnankumardaleneme kardu ngarra
ngankuneme-re ngarramnarruruyneme-yu. I ngana
deyida kardu murrinh puddamnanyith pumpan-ka
nanki-ka narnampart warda da mange ngarra nukunu
wangu ku karrath-yu i kumparra warda nubanpak
numpan Yile neki-yu. I mange ngarra nukunu da matha
narrarntiwak numpan-yu, ku Pule ngala da matha thathpirr
dinnhengime-yu.
10 I ngana deyida kardu murrinh puddamnanyith
pumpan-ka nanki-ka nirrimnamardamarda ngarra wakal
nukunu Yile neki-yu purdiwurl-deyida-nu kathu da ngarra
kangkarl thangunu kathu, kardu pana-ya ngarra Yile
neki wurdankabirl-ya, Jesus. Nukunu Jesus nhini-wa
mannhiyibirnungime nekingime-yu i nhini Yile neki-
ka mere warda panhirithinungime ngarra nekingime-re
pirramardatnungime-yu. I nhini-ka mere warda ngarra
purdunhingkarelnu ngarra thungku ngala wangu-yu.

2

*Da Mange Pana Nukunu Paul Medha Wurrini Da Thessa-
lonica*

1 Nga kardu. Nanki-ka the-wa nanthin nhini-ka da mange
patha-wa ngarramnarruruyneme-yu. I ngankuneme-ka
mere nguddenarrupidhaneme murrinh nhini-yu, wurda.
Mu murrinh-ka numanganart da matha nhini-yu.
2 I ngana deyida nanki-ka the nanthin da marra-
re kathu ngarra mere da ngatha ngerrenarruruyd-
haneme ngankuneme-yu, i kardu pana nganaka da
nan Filipi da mange wiye wiye pumengarrudhaneme
parde i murrinh pumengankuwiyewiyedhaneme parde
ngarra ngankuneme-yu. I da mange pana murrinh
pubuyngankumadhaptha-mana-wa-neme, mu Yile neki-ka
mamngankulurruthneme i ngarramnarruruyneme i ngar-
ramnankuyerrneme ngarra murrinh thathpi nukunu-yu

murrinh thathpi patha pana-ya ngarra Kangkarlmawu nukunu.
3-4 Mu nga. Yile neki-ka le da matha dimngarruneme, i nhini nukunu-ka memngankumangkartneme i damngarrumutneme wurlk nhini murrinh ngankuyelerrnemenu ngarra kardu, murrinh thathpi patha ngarra nukunu-ya. I bere nhini ngankuneme-ka murrinh nguddamkayithneme ngumpanka murrinh ngarra Yile neki da matha marda mamngankurtneme wurran-yu. Ngankuneme-ka murrinh mere nguddayithnemenu nga kardu-nu le purungarrununeme, wurda. Mu murrinh nguddamkayithneme ngumpanka-ka Yile neki da matha-nu le paningarrunemenu, kardu pana ngarra mukmuk mangannhimarta wurran-ya. I ngankuneme ngumamnarruneme-ka murrinh numanabathnu nuru i nariwaknu nuru Yile nekiyu. I ngankuneme-ka murrinh mere ngadha thathpi ngerranarrukthukthaneme nguye i mere ngadha ngerranarruyirrarartthaneme nguye, wurda. Mu ngankuneme marda pepe ngumebaththaneme ngurne-ka kardu thathpirr ngarra murrinh da nhini-re ngarramnankuyerrneme-yu.
5 I ngana deyida nanki the numammath ngankuneme-ka murrinh mere ngadha kanthanhinh nguddininarruyiththaneme nguye i ngankuneme-ka mere wertmarnti nguyedhaneme i mere ngadha ku mani nanki ngumenankumartthaneme, wurda. I Yile neki-ka the deyida kanthin nhini-yu.
6 I ngankuneme-ka mere marda ngumenankurtthaneme nerranganku riparldhaneme ngankuneme-yu. I mere ngadha marda ngumenkurtthaneme kardu ngamere pana ngatha-re perranganku riparldhaneme-yu, wurda.
7 Nga. Jesus Christ-ka banngankupakneme ngankuneme-yu ku apostle nukunu-yu, mu nhini ngankuneme-ka mere ngumenankurerdadhaneme nguye murrinh thathpi ngarra nukunu numebaththa nuri-yu, wurda. Mu ngankuneme-ka mange thawath da matha ngurnenarrudhaneme mange nginipunh pana mani-ya kalekale thawath dimnge ngarra wakal bingti nigunu-ya.
8 Mu ngankuneme-ka marda thathpirr ngumamnankurtneme ngarra nanki-yu i nhini-ka nguddamnarruyithneme murrinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu-yu. I ngankuneme-ka ngerremnarrumutneme i ngumamnankumanpi-da-matha-neme ngarra nanki-yu.
9 I nga kardu. Nanki-ka the mana nanthin nawa ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki-yu, ngankuneme-ka wurlk ngala ngardedhaneme da bere matha wangu-ya. I nhini ngankuneme-ka mere warda

ngarra ngumenankurdardadhaneme ku mani-nu i mi-nu-yu
da nhini-re ngarra murrinh ngarrininankuyelerrdhaneme
ngurne murrinh thathpi patha ngarra Yile neki nukunu-ya.
10 I nanki kardu ngarra murrinh thathpi nhini nanthin
numpan-ka the-wa numammath da mange yuthpan da
matha ngumenarrudhaneme ngurne i mere ngadha ngume-
narrurdarrithakthaneme ngarne, wurda. I Yile neki-ka the
deyida kanthin nhini-yu.
11 I nanki-ka the deyida nanthin ngankuneme-ka
bere ngatha wangu ngumenankumanpidhaneme ngurne
nginipunh kardu yileyile mani-ya mammanpi ngarra wakal
nukunu-ya.
12 I ngumenankuyedhaneme ngurne i ngarrininankumar-
darlmurldhaneme ngurne i bere ngatha wangu murrinh
ngumenarrudhaneme ngurne da mange patha da matha
nurunu i nhini Yile neki-ka le da matha pinarranu nhini-yu.
I nhini da nakurl-te-ka da kangkarl wangu nuyunu ngarra
Yile neki i kardu nukunu da matha nuyunanu ngarra da
nukunu ngala lelunhka nhini-ya.
13 I bere kanhi deyida da mange numi-yu, ngankuneme-
ka ngarramkariparlneme ngumpanka Yile neki-yu. Da
marra-re ngarra murrinh thathpi nukunu ngarramnankuy-
errneme, nanki-ka nubinthepup i murrinh warda numam-
math nhini-yu. I nanki-ka the-wa nanthin murrinh nhini-
ka murrinh thathpi ngarra Yile neki thangunu-wa nhini-yu,
mu mere kardu thangunu, wurda. I nhini-ka murrinh yuth-
pan thathpirr-wa nhini-yu. I bere murrinh nukunu nhini-ka
wurdannanthethith warda wurran da mange patha ngarra
Yile neki nukunu wangu-yu.
14 I bere ngarra kardu darrikardu nanki-ka da mange
tetemanthay ngala warda pubannarrapak, nhini nanki-ka
murrinh thathpi ngarra Yile neki weyida numamnabath
numpan nhini-yu.
I da mange tetemanthay ngala nginipunh nhini mani-
ya pumampirra deyida kardu ngarra Yile neki nukunu
ngarra da nan wangu Judea. Kardu nhini deyida wanku
parraniriwaktha purni da mange ngarra Kangkarlmawu
nukunu-yu, i nhini kardu darrikardu pigunu da matha
kardu Jews-ya da tetemanthay ngala pubanpirrapak nhini-
yu.
15 Mu kardu-ka Jews nhini-wa kardu-yu ngarra pumpan-
mat puddantinumi Pule nekingime Jesus-yu i kardu ngalan-
tharr ngalantharr da murntak kardu prophet-ya nhini
deyida wanku punninthuktha-yu. I kardu Jews da
ngatha da mange tetemanthay ngala deyida pubanngar-
rupakneme ngankuneme-yu. Kardu Jews nhini-ka kardu

pumenanarramurlak-da-dha matha purni ngarra kardu wurnangat-yu, i nhini kardu-ka mere le kanamut kuru ngarra Yile neki-yu.

16 I ngana deyida kardu nhini da ngatha murrinh mana-wa pubuyngankumadhapthaneme murrinh ngarra thathpi Yile neki-yu kardu ngarra manangka Jews-nu-yu. Kardu Jews nhini-ka mere marda kumanart kuru kardu manangka Jews-yu murrinh kubiyepup nukun murrinh thathpi Yile neki i nhini-ka manthiyibirnu nukun nhini-yu. Kardu Jews nhini-ka bere matha wangu da mange wiye wiye pumedha purni i nhini-wa da mange wiye ngala warda pamam da tiduk nhini warda-yu murrinh pubanpunthap-yu i nhini Yile neki-ka kuy da matha warda dimpirra nhini-yu.

Nukunu Paul Derraruy-deyida-mana-wa Kardu Da Nan Thessalonica

17 Nga kardu. Ngarra ngankuneme-re ngarnamnankupart-ngadha-neme-ka bere ngatha wangu ngankuneme-yu ngubenayengkarnirnthaneme ngarde ngarra nanki-nu-yu. I ngankuneme-ka kardu ngarnamnarruyeyngka-da-ngatha-neme nanki-nu-yu i ngerranarruruy-dha-deyida-mana-wa-neme, mu wurda.

18 Yu, ngankuneme-ka marda ngumertthaneme ngar-rine ngerranarruruy-deyida-dha-mana-wa-neme. Mu ngay ngathayida Paul ngamam-ka ngenarrarurtuydha-mana-wa ngirrangi, mu wurda, nukunu ku karrath bannganku-mad-hapneme ngankuneme-yu.

19-20 Ngankuneme-ka marda ngumertthaneme ngarde ngubenankungkardudha-deyida-mana-wa-neme-yu nhini nanki-ka le thathpirr-wa narramngarrumutneme-yu, i nhini nanki-ka ngarra Jesus weyida narrarntiwak numpan nhini-yu. I da nakurl-te warda ngarra Pule ngala nekingime Jesus-te purdiwurl-deyida kathu, ngankuneme-ka le warda paningankumardarduknemenu murrinh ngumananemenu ngarra nukunu Jesus-yu da nhini-re-nu-yu. Yu, nanki-ka le patha thathpirr narramngarrumutneme numpanka nhini nanki-ka murrinh thathpirr numanganart nanki-yu murrinh ngarra Kangkarlmawu nukunu-yu ngarramnankuyerrneme-yu.

3

1-2 Ngankuneme-ka kardu ngerranarruruydha-mana-wa-neme, mu wurda nguddamkabayneme. Mu mere ngarra warda ngarnemardamardadhaneme pirdithme-yu, nhini ngankunintha-ka ngurdanninthathuk Timothy warda nhini-yu, i ngankunintha-ka ngangka da wangu Athens

ngininininthadha. Timothy-ka the-wa nanthin kardu pu-
langay ngankunintha deyida nhini-yu, i nukunu-ka wurlk
deyida mamna wurran ngarra Yile neki nukunu-yu, mur-
rinh dampunthelerr wurran-ya murrinh thelerrdhe patha
ngarra Jesus Christ nukunu.

Nukunu Timothy ngurdanninthathuk ngarra nanki-nu-
ka mananmanpinu kardu lurruth ngala thathpirr nurunu
i kardu nuddunayemitnu thathpirr nuru ngarra Kangkarl-
mawu,

3 i mere narnipart nukun-yu, mange nhini thangunu-
ya kardu ngarra da mange tetemanthay pubannarrapak
pumpan ngarra nanki-ya. Mu da tetemanthay nhini-ka
mange-ka mange ngarra Yile neki nukunu ngarra nanki-nu-
yu.

4 Da marra-re ngarra ngankuneme ngardedhaneme
ngarra nanki, murrinh ngumamnarruneme kardu-ka da
tetemanthay pubunhepaknungime parni nhini-ka Jesus
weyida tharntiwakngime thurran-yu. I nhini mange-ka
pumannhe-da-thathpirr-ngime nawa nhini-yu?

5 Nhini weyida ngay Timothy ngurdannarrathuk-yu.
Ngay-ka ngenewerrdha ngardi kardu benankardudha-yu
ngarra kardu namam narnam pana-yu i kardu Jesus da
ngatha kama narrarntiwak narnam-ya. Ngay memnu
mange ngay-yu, “Nukunu ku karrath kama mampuntullul
pangu-yu i ngathayida kama ngurnedhaneme pangu-yu,
wurda kama.”

6 I bere Timothy-ka wurdawurl kanhi wardarra
kem i murrinh wurdanngarrungkarlnintha murrinh
thelerrdhe patha nhini nanki-ka nuddamnayemit da
thathpirr numpan ngarra Jesus-yu i marda thathpirr
numanganart numpan ngarra nukunu-yu i marda
numemnurt numpan ngarra nanki ngatha-yu. I nukunu
mamngarrunintha nanki-ka kardu bere ngatha le narnam
da ngarra marra-re ngankuneme ngardedhaneme
ngarra nanki-yu. I marda thathpirr numanganart
numpan kardu nubangankungkardunu-thathpirr-neme-
yu, mange nginipunh pana mani-ya ngankuneme
ngubanankungkardunu-thathpirr-neme-yu.

7-8 I bere nhini nanki-ka le patha da matha narram-
ngarrumutneme i narramngankuretete-da-matha-neme da
pana ngathayida da tetemanthay ngubangamkardurtneme
ngumpanka marra kanhi-yu i kardu damngankuwethin-
neme wurran. Mu murrinh thelerrdhe nhini ngarra
nanki narrarntiwak numpan Jesus da ngatha-ka, nhini-ka
narramngankuretete-da-matha-neme i marda le thathpirr
narramngarrumutneme nhini-yu.

9 I nhini-ka Yile neki warda ngarramkariparlneme
ngumpanka nanki-nu-yu, nhini-ka le thathpirr damngarru-
mutneme wurran ngarra nanki thangunu weyida nhini-yu.
10 I ngankuneme-ka bere ngatha wangu ngarramkadhar-
rpuneme ngumpanka Yile neki-yu nhini ngankuneme-ka
ngubanankungkardu-deyida-nuneme nhini-yu i puy deyida
wangu nguddunankuyethithnemenu nguru ngarra mur-
rinh Kangkarlmawu nukunu-yu, murrinh pana ngarra
mere da ngatha the numabath nuru.
11 I ngankuneme ngarrampunkudharrpunintha ngar-
nam Yile neki i Pule nekingime Jesus-ka da mayern
pangarrungkarda-deyida-thathpirr-nemenu ngarra nanki-
nu nganarruruynemenu-yu.
12 I ngana deyida ngarramkadharrpuneme ngarnam Pule
nekingime Jesus mananmanpinu-yu marda thathpirr nu-
menurtnu nuru ngala ngala thathpirr i kardu ngamere
deyida wanku marda thathpirr numanartnu nuru-yu. I
nhini nanki-ka kardu ngala thathpirr warda marda nu-
menurtnu nuru mange nginipunh ngankuneme mani-ya
marda thathpirr ngumamnankurtneme ngumpanka ngarra
nanki-yu.
13 I nhini Pule nekingime Jesus-ka mananlurruthnu
warda nhini-yu. I nanki-ka kardu thathpirr warda ngarra
nukunu nurunu i da mange wiye-ka mere numabathnu
nuru da nhini-nu-re ngarra nukunu purdiwurl-deyida-nu
kathu kardu manhibertnungime wunku kardu nukunu
wanku-yu. I nhini-ka panhimardawithnungime ngarra da
kangkarl warda wangu. I nhini nekingime-ka pirramardat-
nungime ngarra Yile neki kumparra warra-yu kardu ngarra
pathanhi-thathpirr-ngime-yu.

4

Da Ngarra Mange Yile Neki Wangu Le Mennhemarda Dim

1 Nga kardu. Murrinh numi kanhi da matha
manarranu punurtalnu warda-yu. Ngankuneme
nguddannankuyethithneme-ka da ngarra mange patha-
nu wangu niyemanu nuru i nhini Yile neki-ka le da matha
pinarranu ngarra nanki-yu. I mange-ka nhini-wa namam
numpan-yu.

Nga, Jesus-ka Pule ngala nekingime, i nhini ngankuneme-
ka ngumanarru-deyida-neme kardu puy deyida wangu
patha nurunu.
2 Nanki-ka the-wa nanthin da mange ngarra ngankuneme
nguddannankuyethithneme-yu, da mange ngarra Pule
nekingime Jesus damngarrumutneme ngankuneme-yu.

3 Yile neki marda mangannanart wurran-ka kardu patha
i tarangka thathpirr nurunu i nenunamutnu, nhini-wa
da mange ngarra Yile neki marda mangannanart wurran
nanki-nu-yu. I mere niyema nukun nuru da mange wiye
pana ngarra kardu nugarn palngun numi nukunu-yu i
kardu ngarra palngun nangkun nigunu numi nukunu-yu.

4 Nga, kardu nugarn. Yile neki marda mangannanart
wurran-ka kardu palngun denginthaletnu da mange yuth-
pan da matha wangu. I da mange patha da matha
kardu palngun-yu thurrungenu-yu, nhini-wa Yile neki-yu
dampamut-yu.

5 I ngana deyida mere nukun lurruth i mange mere wiye
thurrungenu ngarra palngun nhinhi-yu, kardu nginipunh
pana mani-ya pamam pumpan ngarra Yile neki mere the
kumabath kuru-ya.

6 I mere nukun nabert kardu palngun ngarra kardu
nugarn numi nukunu-yu, nhini-ka da mange wiye ngala da
matha nukun nana kardu nhini-yu. Ngankuneme-ka ngu-
mamnankumardawerrneme murrinh nhini-yu da marra-
re-ya, nhini Yile neki-ka da nakurlnu purdunkartelnu
ngarra thungku ngala kardu pana ngarra da mange wiye
nhini pamam pumpan-yu.

7 Yile neki-ka mannhingkarartngime nekingime kardu
ngarra nukunu nukun da matha. I nukunu-ka mere
marda manhertngime ki da mange wiye nhini wangu
pama-nukun-ngime purru-yu, wurda. Mu nukunu marda
mangannhertngime dim-ka kardu patha da matha purru-
nungime i da wiye-ka mere pumabath-nukun-ngime purru.

8 I nga. Kardu nangkal ngatha murrinh nhini kunuku-
ka nhini nukunu-ka murrinh mere kardu thangunu
nungamku nhini-yu, mu nungammaku murrinh Yile neki
da matha nhini-yu, kardu pana ngarra Ngepan nukunu
bannhinginirdingime-ya.

9 I nga, kanhi murrinh numi-yu. Ngay-ka mere ngarra ma-
narra marda numenurtnu nuru-yu ngarra kardu Yile neki
nukunu-yu, nhini nukunu-ka wurdannanthethith wardarra
nhini-yu kardu marda numemnurt numpan-yu.

10 I namam wardarra numpan mange nhini-yu kardu
ngarra Yile neki nukunu da nan parnam Macedonia. Mu
ngankuneme ngumanarrunemenu-ka bere ngatha wangu
puy marda numenurtnu nuru.

11-12 I watmam da matha nurunu. I da ngarra mange
nanki da matha numeyebiyenu nuru. I wurlk niyemanu
nuru, i nhini nanki-ka niranupe nuru ngarra nanki ngatha-
yu. I mere warda nantharrpunu ku mani mi dhepdhep-yu

kardu ngarra ngamere-yu. I bere kardu pana ngarra mere
the kumabath kuru Yile neki-ka nhini-ka pirananthenhnu
warda kardu patha narnam nanki-yu. Nhini-wa murrinh-
yu marra-re ngumamnarruneme-yu.

Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu

13 Nga kardu. Ngankuneme marda ngumamnankurt-
neme ngumpanka-ka the numabathnu murrinh thathpirr
murrinh ngarra kardu purniwuwuptha wardarra. I nhini
nanki-ka mere warda pananmardathinnu i narnikarrknu
kardu nhini-nu-yu, kardu nginipunh ngamere pana mani-
ya pumpankarrk-ya kardu ngarra mere thathpirr the kum-
abath kuru Yile neki-ya.

14 Nekingime-ka the thanthinngime murrinh da thath-
pirr kanhi-yu Jesus yibimpup-yu i wurdankabirl Yile neki
thangunu-yu. I the deyida thanthinngime Yile neki-ka
purduthuk-deyida-nu Jesus-yu kardu puyrrardarripupnu
kardu ngarra purniwuwuptha-yu i ngarra Yile neki-nu
manbertinu purru, kardu nhini ngarra parraniriwaktha
purni ngarra Jesus wangu kardu ngarra birnu-re pardidha-
yu.

15 I nga. Murrinh kanhi ngumanarrunemenu-ka murrinh
ngarra Jesus thangunu damngarrumutneme. Nekingime
kardu ngarra birnu da ngatha thanamngime ngarra Jesus-
te purru-deyida-nu kathu-ka nekingime-ka mere ngarra
nukun pimardawithnungime kumparra-yu, wurda. Mu
kardu ngarra Yile neki nukunu purniwuwuptha wardarra-
ka kardu nhini-wa kardu-yu puyumardawithnu kumparra-
yu ngarra da kangkarl wangu Heaven-yu.

16 Mu da nhini-nu-re ngarra Jesus-te kathu purdiwurlnu-
ka, marra-re warra ngadha-ka, kaykay ngala nimin
pubiyepupnungime-ya. I bere pubiyepupnungime murrinh
ngerren da matha ngarra ku angel ku pule ngala thangunu-
ya. I nhini mana-ka nekingime pubiyepupnungime nanhthi
trumpet warda Yile neki nukunu pirrakaynu nhini-yu. I
Jesus warda kathu purrunu da Heaven thangunu kathu. I
bere kardu pana ngarra purniwuwuptha wardarra i kardu
ngarra birnu-re parraniriwaktha purni Jesus-ka, kardu-
ka nhini-wa puyumardawithnu kumparra-yu i pubamard-
abinu Jesus-yu.

17 I bere nekingime kardu ngarra Yile neki nukunu
i kardu ngarra birnu da ngatha thanambirnungime da
nhini-re-nu-ka, nhini nekingime warda panhimardawith-
nungime i pubamardabinungime Jesus ngarra kalakkalak
i puynawerrnungime ngarra marnirra wunku kardu nhini
ngamere. I nhini thangunu nekingime-ka kardu bere matha

wangu panibirnunungime ngarra Pule nekingime Jesus-yu
da ngarra Heaven wangu-yu.
18 Bere nhini-ka nenuyelerrnu nuru i nenuretetenu nuru
murrinh nhini-yu, i nhini nanki-ka mere warda panan-
mardathinnu i nurukarrknu kardu pana-nu ngarra purni-
wuwuptha wardarra-yu.

5

Numenuwathawatha Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu

1 Nga kardu. Nanki-ka the wardarra nanthin da nhini-nu-
yu ngarra Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-yu, i nhini
ngay-ka mere ngarra nukun deyida manarra murrinh
nhini-yu.
2 Nanki-ka the-wa nanthin nukunu purdiwurlnu-yu
ngarra kardu-re mere da ngatha the pumabath. Nga, kardu
darrarartka mani wurran kathu-ya ngarra kardu-re mere
da ngatha the pumabath, i nhini Jesus-ka mange nginipunh
purru-deyida-nu kathu-ka ngarra mere da ngatha kardu-re
the pumabath ngarra da nhini-nu-re-yu.
3 I kardu piyemanu-ya, "Ya, kanhi-ka da watmam-wa, i da-
ka berengunh-wa." Mu nhini-re-ka Jesus-ka da bere matha
paruynu pirtpirt da matha nginipunh kardu palngun mani
kardu wakal-nu memngelu pirtpirt da matha yidingurr
nungam dim. I da nhini-re Yile neki-ka kardu wiyenpun
paninbetkutnu i bunpakpaknu kumparra warra ngarra
nukunu, i nhini kardu nhini-ka mere ngarra pumamakatnu,
wurda.
4-5 Mu nga kardu. Nekingime-ka tharntiwakngime thur-
ran da mange ngarra Kangkarlmawu wangu-yu, i nhini-ka
mangini thurrannililingime ngarra da tina da matha mani,
i mere purrungime ngarra da thipmam binhi wangu-yu,
wurda. Yu, nanki-ka kardu Kangkarlmawu nukunu-wa i
ngarra da ngunga da matha numpannilili, i nhini-ka mere
warda nubengkabatnu nhini-yu ngarra nukunu-re kathu
purdiwurlnu-yu. Nhini nanki-ka the wardarra numammath
ngarra nukunu-nu-yu.
6 I mere nuyuyekum nukun ngarra Jesus purdiwurl-
deyida-nu kathu-yu kardu nginipunh pana mani ngarra
puyenthekum wardarra nukunu-nu-yu. Mu nuyunabirlbirl
da matha-nu, i numenuwathawathanu i numenuyit da
matha-nu nuyu nhini-yu.
7 Da ngarra thipinhi-ka kardu-ka ngurrnguwarl parnam
i mere narnibirlbirl. I kura murlak parnamkurdugurduk, i
mere kumenuyit kuru.

8 Mu nekingime thurranngime-ka ngarra ngunga da
matha, nhini-ka pumenanuyit da matha-nungime pi. I
nekingime-ka bere ngatha wangu purdunayemitngime
purru ngarra Yile neki-yu i marda pumartngime purru.
I da-ka nhini thangunu-wa pirranhipenungime pani-yu.
I nekingime-ka bere ngatha wangu pinamardamarda-
nungime Jesus-nu purdiwurl-deyida-nu kathu. I da nhini-
nu-re panhimardawithnungime da ngarra nukunu wangu
dim.
9-10 Yile neki mannhingkarartngime nekingime nhini-
ka marda mangannhertngime manhiyibirnunu-wa-ngime
nekingime-yu. Nukunu-ka mere marda manhertngime
ki kunhirikerdek-nukun-ngime-yu, wurda. Mu nukunu-
ka wurdannhethukngime Pule nekingime Jesus Christ
kardu yibinnhepupngime i manhiyibirnungime nekingime-
yu, i nhini da nakurlnu-ka bere matha wangu panibir-
nununungime ngarra da nukunu-yu.
Bere ngarra Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-
ka nekingime-ka kardu birnu da ngatha kama
panibirnununungime i kardu makardu-nu kama-ya
kardu puwuwupnu-wardarra-ngime-ya. Mu kardu-ka
panibirnunu-weyida-ngime ngarra da nukunu-yu da bere
matha wangu-yu.
11 Nhini-ka bere ngatha wangu numenumanpi nuru i
neretete nuru da mange nginipunh marra kanhi mani
namam numpan-ya.

Murrinh Kanhi Ngarra Nungantal Warda

12 I bere nga. Ngankuneme ngumanarruneme-ka bere
matha wangu kardu nubirrayewup nuru i murrinh nu-
marrabath nuru kardu kumparra kumparra pana ngarra
puddannanthethith pumpan murrinh da mange ngarra Yile
neki nukunu wangu i wurlk ngala pumamna pumpan.
13 I da mange patha numarra nuru kardu nhini-yu i kardu
marda numanart nuru, nhini-ka kardu pumamnanmanpi-
wa pumpan nhini-yu. I kardu wurnangat warda ngatha
marda pekpek numenubath nuru nhini-yu mange nanki
ngatha-yu.
14 I nga. Murrinh numarranu wangu i numanmardawerr
wangu kardu ngarra mere wurlk le karni, nhini-ka mange
mere Yile neki nukunu nhini-yu. I nantetete kardu pana
ngarra dampunpethin wurran i numanmanpi kardu ngarra
da tetemanthay pubangarnurt pumpan. I kardu watmam
da matha nururra kardu ngarra terert-yu.
15 I kardu nangkal ngatha kanhingurru-ka mere deyida
thurdunawerl thu kuy-yu. Mu nubunmadhap kardu mange

nhini pamam pumpan-yu. Mu da mange patha da matha
nuru mange nanki ngatha-yu i kardu wurnangat warda
ngatha.
16 I bere matha wangu marda le nuru,
17 i bere matha wangu nuddunayith nuru ngarra Yile
neki-yu.
18 I bere matha wangu nariparl nuru ngarra nukunu-
yu, da pana ngathayida ngarra da patha-re nubangarnurt
numpan i da pana ngathayida ngarra da tetemanthay
nubangarnurt numpan. Nhini-wa da mange nuru ngarra
Yile neki marda mangannanart wurran-yu, nhini-ka Jesus
Christ-ka Pule ngala nanki-wa nhini-yu, i kumparra da
matha nubanpak numpan nukunu-yu.
19 I mere nukun nubumadhap Ngepan Yile neki nukunu-
yu mananmanpinu purru-yu.
20 I mere nukun murrinh narnimapart kardu pana ngarra
murrinh mam wurran, “Ngay-ka murrinh thathpi Kangkarl-
mawu ngurdamyith ngurran.”
21 Mu nubunthap mani murrinh nhini-yu murrinh thath-
pirr kama-ya i wurda kama-ya. I nuddunthap nanhthi da
mange da terert da matha. I bere matha wangu numayit
nuru da patha-yu,
22 i nuntikat nuru da ngarra mange wiye terert nukun-yu.
23 I nhini Yile neki ngarra marda pekpek dannhemut-
ngime wurran-ka ngarramkadharrpuneme ngumpanka
kardu mananmanpinu purru kardu bere matha wangu
patha da matha nurunu. I ngankuneme ngarramkadhar-
rpuneme ngumpanka nginipunh nanki-nu i ngepan nanki-
nu mananngnikatnu purru patha da matha i ngarra Pule
nekingime Jesus Christ da mana kathu purdiwurlnu.
24 Yu bere. Nukunu-ka bere matha wangu mananman-
pinu purru i pirrananpenu purru ngarra nanki-yu. Nhini
nukunu-ka memnanmangkart i nukunu-ka da bere matha
wangu da mange nhini mam wurran ngarra murrinh
nukunu thangunu mam-yu.
25 I nanki-ka bere matha wangu nangarrudharrpuneme
nuru Yile neki-yu kardu mangankumanpinemenu purru
ngankuneme i pirrangankupenuneme purru.
26 I kardu marda le nenumut nuru i pulangay da
matha nuru kardu ngarra Yile neki nukunu-yu, kardu
nginipunh ngathan nanki deyida mani pulangay numam-
pirra numpan-ya.
27 I ngay kanhi Paul marda mangannanart ngurran-ka
kardu murrinh kanhi rit numarranu kardu ngarra Yile
neki nukunu ngatha pumpan-ya. Murrinh kanhi ngay

mamnarra-ka nhini ngay the-wa nganthin Jesus-ka marda
warda ngatha manganart kardu wurnangat pubiyepupnu
puru murrinh kanhi-yu.
28 I ngay-ka ngantharrpu ngurran Pule nekingime Jesus
Christ nanki-nu-yu da bere matha wangu pirrananpenu
purru i da mange patha da matha manarranu purru. Bere
murrinh-yu.

2 Thessalonians

1 Murrinh kanhi-ka ngankuneme thangunu Paul, Silas
i Timothy nanki-nu ngarra da nan narnam Thessa-
lonica. Ngankuneme ngarramnarrurililneme nanki-nu
kardu ngarra Yile neki nukunu narnam pana i Pule
nekingime Jesus Christ nukunu deyida wanku numpan.
2 Ngankuneme-ka Yile neki i Pule nekingime Jesus Christ
ngarramnarrudharrpuneme ngarnam da mange patha
pumanarrununintha pa i marda pekpek panarrumutmut-
nunintha pa.

Jesus Wurran Kathu i Yile Neki Kardu Buynumardapaknu Ngarra Nukunu Kumparra Warra

3 Nga kardu. Ngankuneme-ka bere matha wangu
ngarramkariparlneme ngarnam Yile neki nanki-nu-yu i
nhini-wa mange yuthpan ngumamkaneme ngumpanka-
yu. Ngankuneme ngarramkariparlneme ngumpanka nhini
nanki-ka nuddamnayemit numpan Jesus puy ngala da
matha wangu i marda thathpirr numemnurt numpan puy
ngala da matha wangu ngarra nanki ngatha-yu.
4 Ngankuneme-ka le ngumemnarrumardaneme nanki-
nu-yu, i nhini ngankuneme-ka nguddampirruyithneme
ngumpanka ngarra kardu ngamere ngarra Yile neki
nukunu, nanki-ka murrinh bere ngatha wangu numamyit
numpan murrinh thathpi ngarra Kangkarlmawu nukunu-
yu. I nuddamnayemit numpan-yu da pana ngathayida
ngarra kardu-re pumamnarrarithuk-te pumpan i da tete-
manthay pubannarrapak pumpan-yu.
5 I da ngarra tetemanthay nhini-re-ka ngarra Kangkarl-
mawu da matha nuddunayemitnu nuru kardu manan-
manpinu purru-yu. I nhini nukunu-ka mananmanpinu
thathpirr nhini-yu i mananlurruthnu. I nhini nanki-ka
kardu thathpirr warda nuyunu da nhini-nu-re ngarra da
ngarra nukunu nuyunu. Nhini-wa da mange ngarra Yile
neki marda mangannanart wurran-yu, i da-ka patha-wa
nhini-yu.
6 Yu, Yile neki-ka da mange yuthpan da matha mam
wurran nhini-yu. I nukunu-ka da tetemanthay deyida
purdurrangkarlnu kardu nhini ngarra da tetemanthay
pubannarrapak pumpan-yu.
7 I nukunu-ka mayerrarrnu da tetemanthay nhini
thangunu ngarra kardu-re pubannhepakngime pumpan
da nakurlnu da nhini-nu-re ngarra Pule nekingime Jesus

Christ-te purrunu kathu ngarra da kangkarl thangunu kathu. I nukunu-ka penungkarrnu wunku lurruth ngala wunku ku angel nukunu wanku.

8 I thungku deyida wanku mabathnu purru puwemathnu purru. I da tetemanthay ngala warda burrapaknu kardu pana ngarra "Wurda" pumenadha pardi parraningkatmittha purni Yile neki. I kardu pana deyida ngarra mere murrinh pumenabaththa parni murrinh thathpi patha ngarra Pule nekingime Jesus-yu.

9 I nhini-ka purdunkartelnu warda kardu nhini-yu i da ngarra wiye bere matha wangu parninu pangu da. I mere ngarra deyida pubangkardunu Yile neki-yu i da ngarra patha nukunu-yu i lurruth nukunu-yu.

10 Da-ka nhini-wa pamanu-yu da nhini-nu-re ngarra Jesus-te purdiwurl-deyida-nu kathu-yu. I kardu ngarra nukunu-ka pariparlnu parni i pumenamardatnu ngarra nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra murrinh thathpi nukunu pumamnabath pumpan-yu. I nanki deyida wanku nariparlnu-yu i numenamardatnu-yu, nhini nanki-ka murrinh ngarra nukunu thangunu numamnabath numpan nhini-yu da ngarra marra-re nguddamnarruyithneme ngankuneme-yu.

11-12 Da-ka nhini weyida Yile neki bere matha wangu ngarramkadharrpuneme ngumpanka-yu mananmanpinu purru da mange yuthpan da matha numabathnu nuru da mange ngarra marda mangannanart dim nanki nukunu-yu. I ngana deyida mananmanpinu purru lurruth ngarra nukunu-re da mange yuthpan patha numabathnu nuru ngarra nanki ngatha marda numanganart numpan-yu, nhini nanki-ka murrinh ngarra nukunu thangunu numamnabath numpan. I nhini thangunu warda kardu wurnangat-ka the pumabathnu Pule nekingime Jesus-ka ngala da matha i nhini-ka pariparlnu warda puru nukunu-yu. I nukunu deyida panantiparlnu nanki ngarra kardu nukunu-yu. Mange-ka nginipunh nhini mani-wa Yile neki i Pule nekingime Jesus Christ-yu da mange patha da matha pumamnarrunintha pumpanka-yu.

2

Murrinh Kardu Wiye Thathpirr Paruynu

1 Nga kardu. Ngay-ka ngurdinarrayithnu murrinh da ngarra Pule nekingime Jesus Christ purdiwurl-deyida-nu kathu, i nekingime-ka pubamardabinungime i puynawerrnungime ngarra nukunu-ya.

2 Mu nga. Mere nenuwinhithputh nukun nuru i
mere newerr nukun narni, Jesus-ka mere da ngatha
wurridha. Mu kardu ngamere-ka parramnarrayirrarart
pumpan ngankuneme mana-wa murrinh ngamamkaneme
Pule nekingime Jesus-ka pangarntuy wardarra. Mu wurda,
nukunu-ka mere da ngatha deruydha. Ngankuneme-ka
mere murrinh ngumedhaneme i mere ngerrarilildhaneme
murrinh-yu Jesus-ka pangarntuy wardarra.
3 Mu kardu mere nubirrayepup nukun kardu pana ngarra
murrinh pamam pumpan Jesus-ka pangarntuy wardarra, i
mere nukun kumanankardarrath murrinh nhini-re-yu.

Mu nga, da-ka mange-ka kanhi-wa nimin ngarra Jesus
purdiwurl deyida-nu kathu-yu. Marra-re warra ngadha-ka
kardu wurnangat "Wurda" pumananu ngarra Yile neki i
pangkatmitnu. I nhini thangunu-ka kardu wiye numi nhini-
ka paruynu warda i penungkarrnu, kardu nhini-ya ngarra
da wiye thathpirr pabangnu purru-yu.
4 I kardu wiye nhini-ka ngarra Yile neki thu kuy
purrunanu i kardu warda buynupaknu kumparra warra
pinpewalnu ngala ngarra kardu wurnangat warda ngatha.
I nukunu-ka bunthappepnu purru kardu ngarra Kangkarl-
mawu thathpirr parrarntiwak pumpan-ya i kardu ngarra
Kangkarlmawu thirrukduk parrarntiwak pumpan. I
nukunu kardu ngala da matha buynupaknu purru kardu-
nu pariwaknu puru. I nukunu kardu wiye nhini-ka
panirdinu ngathayida ngarra thelput ngala Yile neki nukun
da Jerusalem wangu. I murrinh parrayirratnu warda i
pamanu warda, "Ngay da matha Kangkarlmawu-yu."
5 Mu murrinh nhini ngay-ka berengunh mamnarra
ngurdamnarrayith ngarra ngardedhaneme da marra-re-ya
ngarra nanki-ya. I murrinh nhini-ka the da ngatha nanthin,
nawa?
6 Kardu wiye nhini-ka mere da ngatha karuy kirra
mu nhini-ka kardu numi deyida kathu marnarda kanam
nhini-yu. I nanki-ka the-wa numammath kardu nhini-yu
marnarda kanam-yu. Mu da nakurlnu kardu wiye nhini-ka
purrunu kathu da ngarra Yile neki-re purdunamurlnu-yu.
7 Kardu-ka da mange wiye wardarra pamam pumpan
nhini-yu. Mu kardu numi da matha mampunnarda kanam
kardu-yu da mange wiye thathpirr piyemanu puru. I kardu
nhini-wa ngarra mampunnarda kanam da nakurlnu-yu Yile
neki-re mabertnu i pangu-nu wangu punguyegaynu.
8 I bere da-ka nhini-nu-re-wa paruynu i penungkarrnu
kardu wiye thathpirr nhini-yu. Mu Pule nekingime Jesus-
ka purrunu kathu i pubatnu kardu wiye nhini-yu nanhthi

ngirtkirt ngarra nukunu-re purduwinu i nanhthi ngarra palarrangnu pengkardinu nhini-re-yu.

9-10 I ngarra nukunu-re kardu wiye thathpirr nhini purrunu kathu wunku lurruth ngala ku karrath thangunu kathu panamutnu i nhini-ka da mange ngala ngala da matha pamanu pani. I nhini kardu wurnangat-ka pumenamardatnu nhini-yu. Mu da mange ngala ngala nhini pamanu purru-ka mange thirrukduk-wa i da mange wiye da matha. I nukunu nhini kardu wiye-ka da mange parrakthuknu pani i parrayirrarartnu pani kardu wiyenpun pana ngarra mere marda pumerttha punni i mere pumenabaththa punni Yile neki-yu. I nhini Yile neki-ka mere warda ngarra menthibirnudha ngarra thungku ngala nhini wangu-yu da ngarra pumpan-yu.

11 Kardu nhini-ka mere marda pumerttha punni murrinh thathpirr-yu nhini Yile neki-ka wurdanpirramurl wardarra murrinh thirrukduk-ka pumammath warda pumpan nhini-yu.

12 Kardu nhini-ka mere marda pumerttha punni murrinh thathpirr-yu, mu da mange wiye da matha le pardidha-yu. I nhini Yile neki-ka da nakurl-nu-re murrinh marranu, “Nanki-ka da mange wiye da matha numedha nardi i nhini ngay-ka ngurdunankartelnu pangu warda wangu ngarra thungku ngala nhini-yu.”

Yile Neki Memnanmangkart i Mamnanthibirnu

13 Nga kardu. Pule nekingime Jesus-ka marda mangannanart thathpirr wurran nanki-yu. I ngankuneme-ka kardu bere matha wangu ngarramkariparlneme ngumpanka Yile neki-yu nanki-nu-yu, nhini nukunu-ka memnanmangkart nanki-nu da ngarra marra-re kathu, kardu mananthibirnunu. I nanki-ka murrinh thathpirr numamnabath murrinh ngarra thathpi nukunu-yu i Ngepan ngarra nukunu warda mamnanthibirnu i mamnanmanpi wurran nanki kardu ngarra Yile neki nukunu ngatha numpan-yu.

14 Yile neki-ka mamnanthibirnu nanki-yu i bannanpak kardu ngarra nukunu da matha ngarra ngankuneme-re murrinh thathpi patha ngarra nukunu ngumamnarrunemeyu. I nhini nanki-ka bere matha wangu narnibirnunu ngarra Pule nekingime Jesus Christ-yu da ngarra Heaven wangu da ngarra lelunhka-ya.

15 I nhini kardu-ka lurruth ngala da matha nurunu i bere ngatha wangu numayitnu nuru murrinh thathpi nhini ngarra ngankuneme nguddannankuyethithneme-yu ngarra thathpi ngankuneme-re-yu i murrinh ngarra ngankuneme ngarrimkarililneme-re-yu.

16-17 I bere ngankuneme-ka ngarramkadharrpuneme
ngumpanka Pule nekingime Jesus Christ i Yile neki kardu
manantetetenu nanki-yu i lurruth panarramutnu. I nhini
nanki-ka kardu bere matha wangu da mange patha nuye-
manu nuru i murrinh patha da matha nurungerrennu.
Yile neki-ka marda mangannhertngime wurran i da mange
patha da matha mannhengime wurran. I le dannhemut-
mutngime wurran da bere matha wangu. I nekingime-
ka the thanthinngime kardu bere matha wangu panibir-
nunungime ngarra nukunu-yu.

3

1 Kanhi-wa murrinh punurtalnu warda-yu. Mu nga,
kardu nangarrudharrpuneme Yile neki ngankuneme-nu
murrinh ngarra thathpi Pule nekingime Jesus nukunu-nu
ngubulangnuneme nguru da pana ngangka-re pirtpirt da
matha. I nhini kardu-ka the pumabathnu i ngala da matha
pubupaknu murrinh nukunu-yu, mange nginipunh nanki
deyida mani murrinh ngarra nukunu ngala nubanpak.
2 I ngana deyida nadharrpunu Yile neki kardu pir-
rangankupenemenu purru ngankuneme, nhini-ka kardu
murlakpun i kardu wiyenpun-ka mere warda ngarra
pumangarrunemenu ngankuneme-yu. Mu kardu terert
thathpirr-ka mere nangkal manabath murrinh thathpi Pule
nekingime Jesus-yu ngarra murrinh nguddamkayithneme
ngumpanka-yu.
3 Mu nga, Pule nekingime Jesus-ka bere matha
wangu mam wurran da mange ngarra murrinh thathpi
nukunu thangunu mam wurran-yu. I nhini nukunu-
ka mananlurruth-da-nu matha purru i pirrananpenu
purru, i nhini nukunu ku karrath-ka mere warda ngarra
mananpiyenu nhini-yu.
4 Pule nekingime Jesus-ka mamngankumanpineme wur-
ran ngankuneme-yu kardu the ngumamnankubathneme
ngumpanka-yu mange pana namam numpan nanki-yu. I
murrinh pana wanku numpanngerren-yu murrinh ngarra
ngankuneme thangunu ngumamnarruneme ngumpanka-
yu.
5 I ngankuneme Yile neki ngarramkadharrpuneme
ngumpanka kardu purdunanthethithnu nanki ngala thar-
rngini deyida wangu da mange pana thathpirr ngarra
nukunu marda mangannhertngime wurran. I ngarramkad-
harrpuneme ngumpanka kardu purdunanthethith-deyida-
nu kardu bere ngatha wangu nuddunayemitnu nuru ngarra
Jesus Christ da matha.

Nekingime Wurlk-wa Pamangime Purru

6 I nga kardu. Jesus Christ-ka Pule ngala nekingime, i kanhi-wa murrinh numi-yu ngarra nukunu thangunu ngumanarrunemenu-yu. Nanki-ka mere nubanlet nukun kardu pana tharrwunngini pana-yu kardu ngarra mere murrinh kumangarrubathneme kuru murrinh ngarra marra-re ngumamnarruneme ngankuneme-yu.

7-8 Mu nanki-ka the nanthin ngarra ngankuneme-yu nu-mangankurartneme nuru-yu. Nga. Ngarra ngankuneme-re ngardedhaneme ngarra nanki, ngankuneme-ka mere thar-rngini ngarnedhaneme, wurda. Mu ngankuneme-ka bere matha wangu wurlk ngala ngardedhaneme i nhini-ka mere warda ngarra ngerranankudharrpudhaneme i ngume-nankurdardadhaneme mi dhepdhep-nu-yu i ku mani-nu-yu. Mu kardu pana ngarra mi dhepdhep parraningarrumut-mutthaneme parde-ka ngankuneme-ka ngarrampirrumut-deyida-neme ku mani mi nhini-nu-yu.

9 Nhini-wa mange ngumedhaneme ngurne-yu, nhini nanki-ka numangankurart-da-nu-matha-neme nuru. Kangkarlmawu wurdanngankuthukneme ngankuneme wunku murrinh ngarra nukunu kardu nanki-nu, i nhini ngankuneme-ka ngerranankudharrpudha-wa-neme nawa mi dhepdhep-nu-yu i numengankurnarnadha-wa-neme nawa? Mu wurda, ngankuneme-ka wurlk da matha ngumedhaneme ngarde i ngarramnankungkarrneme da ngarra mange nhini-nu wangu-yu numangankurartneme-yu.

10 I ngana deyida ngankuneme-ka ngumenarrudhaneme ngarde murrinh kanhi, “Kardu nangkal ngatha mere marda mart wurlk kama kani-ka nhini nukunu-ka mere ngarra kama kulath mi-yu.”

11 I murrinh nhini ngumanarruneme-deyida-nu nhini ngankuneme nguyempirruyepupneme-ka kardu pana par-nam ngamere kardu tharrwunngini bere matha wangu kardu pangannanmath parnam.

12 Mu Jesus Christ-ka Pule ngala nekingime i nhini ngankuneme ngumarrunemenu kardu nhini-yu i murrinh ngumankumardawerrnemenu kardu watmam da matha parninu i wurlk puyemanu puru, i nhini-ka mi warda peyim puyemanu puru nanhthi purrkpurrk i mi dhepdhep-nu-yu.

13 I nanki-ka da mange patha da ngatha nuyema nuru i mere nukun numadhap mange patha pana namam numpan-yu.

14 Mu nga. Kardu ngamere kama pana da parnam mere murrinh kubiyepup i mere murrinh kumabath mur-rinh kanhi-yu ngarra ngarramnarrurililneme nanki-nu-yu.

Mu nhini-ka niranthenhnu kardu nhini-yu i narninpartnu
ngadha, i nhini pigunu-ka yidiwe warda parninu nhini-yu.
15 Mu mere narninpart thathpirr kardu nhini-yu i mere
kumananmardaraki nukun, mu kardu numanmardawerr-
da-nu matha mange nginipunh pana deyida mani ngarra
ngathan nanki numanpunmardawerr-ya.
16 Bere Yile neki da matha da marda pekpek dannhemut-
ngime wurran-yu. Mu ngay deyida Paul-ka ngantharrpu
nganam marda pekpek-nu bere matha wangu panarra-
mutnu purru. I Pule nekingime Jesus ngantharrpu nganam
kardu bere matha wangu pirrananpenu purru nanki-yu.
17 I bere, ngay Paul-ka murrinh tiduk kanhi mange ngarra
ngay thathpirr warda ngarntilil. “Ngay-ka le da matha
ngemnarra nanki-yu.” Kanhi-wa da mange ngarra ngay-
yu ngarntilil murrinh ngarra ngay ngingamnurdarriwup
ngurran-yu, i nhini nanki-ka the warda numabath mur-
rinh ngala kanhi-ka ngarra ngay thangunu. 18 I ngay-ka
ngantharrpu deyida nganam Pule nekingime Jesus Christ
da bere matha wangu da mange patha manarranu purru i
pirrananpenu purru nanki-yu. Bere murrinh-yu.

James

1 Murrinh kanhi ngay ngarntilil-ka murrinh nanki-nu
kardu. Murrinh-ka ngay-ka James-wa. Yile neki-ka Pule
ngala ngay i Pule Jesus Christ deyida wanku. Murrinh
kanhi ngurdannarrathuk-ka kardu ngarra Yile neki nukunu
narnam-ya da pana ngangka-re-ya. Kardu-ka ngarra na-
mam narnam nanki-yu? Berengunh narnam?

Murrinh Thathpi Yile Neki Nukunu Numanabathnu Nuru

2-3 Bere kardu darrikardu ngay, murrinh kangu nub-
ingayepupnu. Murrinh ngurdinarrayithnu-ka murrinh
kardu-re puddunanthadhapnu puru kardu ngarra mana-
wa murrinh numabathnu thathpirr nuru ngarra murrinh
Yile neki wangu-yu. Kardu-ka da mange wiye purunarranu
i pumanarrarithuknu thathpirr parni ngurradhath i da-
ka tetemanthay warda pubunarrapaknu nhini-yu. Mu
nanki-ka the-wa numabath nhini-yu murrinh ngarra Yile
neki da matha numabath thathpirr nuru-yu i nukunu da
matha nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. Mu kardu-ka
mere nukun nunnuwinhat da ngarra tetemanthay nhini
thangunu-yu i ngana deyida Yile neki-ka mere nukun
deyida nunnuwinhatnintha. Mu murrinh ngarra nukunu
da matha numabathnu thathpirr nuru i nhini nukunu-ka
mananlurruthnu warda purru nhini-yu i le da matha warda
narninu.

4 Kardu-ka da tetemanthay da matha pubunarrapaknu
nhini-yu. Mu murrinh ngarra Yile neki da matha numan-
abath thathpirr nuru i nuddunayemitnu thathpirr nuru-
yu. Mu murrinh ngarra nukunu-ka mere narnimapart
murrinh-yu i mere nukun narnipart ngarra Yile neki-
yu. Mu puy da matha wangu numayitnu thathpirr nuru
murrinh ngarra nukunu-yu. I nhini nanki-ka kardu
thathpirr warda narninu nhini-yu. I ngana deyida the
numamabathnu ngarra mange Yile neki thangunu i nhini-
ka murrinh warda numanabathnu nuru nhini-yu.

5 Mu mere ngatha the numabathnu da mange ngarra
Yile neki wangu, nhini-ka nadharrpu warda nukunu nhini-
yu i nukunu-ka pananpinhingkayithnu warda da mange
ngarra nukunu wangu-yu. I nhini nanki-ka pelpith patha
warda nurunu. Yile neki-ka marda mangannanart dim
mange ngarra nukunu panarramutnu-yu, i marda deyida
manganpunart dim mange ngarra nukunu parramutnu-yu

kardu ngarra wurnangat warda ngatha-yu. Nukunu-ka mere kanankamit, wurda.

6 I ngarra nanki-re Yile neki nadharrpunu mange ngarra nukunu wangu-ka, nhini-ka murrinh da matha numabathnu mange nhini ngarra pananpinhingkayithnu-yu. Mu mere numenu nukun mange nanki-yu, "Aa, Yile neki-ka panganpinhingkayithnu kama i wurda kama." Nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu, wurda. Mu murrinh nginipunh nhini ngatha niyemanu nuru-ka nhini mukmuk nanki-ka nginipunh kura ngurntinh mani-wa. Kura ngurntinh-ka kanhi-re wurran i nhini-ka panterda wurran wirrirr-te da numi deyida wangu nawa. Yu, kardu nhini ngarra mere murrinh thathpirr mabath kurru ngarra Yile neki panamutnu pawinhingkayithnu, kardu nhini-ka nginipunh kura ngurntinh mani-wa mammath wurran-yu. I nukunu bemkarnirn wurran-ka pangu wangu i kanhi-re nhini-wa bemkarnirn wurran nukunu-yu.

7-8 Da ngamere ngathayida-ka nukunu nhini-ka marda manganart wurran mange ngarra Yile neki-yu i da ngamere deyida-ka da ngarra mange nukunu da matha marda mart-yu. Nukunu-ka kardu bere matha wangu murrinh mengkarnudha wurrini i kardu mukmuk perrkenku mebaththa wurrini. I nhini-ka Yile neki mere warda dedhart ngarra nukunu warda danidharrpu-yu.

Kardu Ngamere Nanhthi Terert Panthin Parnam i Kardu Ngamere Nanhthi Ngamere Panthin Parnam

9 Bere kardu ngamere-ka nanhthi mirrkat terert panthin parnam i kardu ngamere deyida-ka nanhthi mirrkat kunungingki panthin parnam. Bere kardu pana ngarra nanhthi mirrkat kunungingki panthin-ka nhini kardu-ka le da matha karni, nhini kardu-ka wakal ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

10-11 I kardu pana ngarra nanhthi mirrkat terert panthin-ka Yile neki-ka dampunpinhingkayith wardarra kardu nhini-yu nanhthi mirrkat-ka mere thathpirr pule ngala ngarra kardu nhini-yu. Mu Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr pigunu-yu i nhini kardu-ka le da matha karni nhini-yu. I wakal Yile neki nukunu deyida wanku-yu.

Bere kardu pana ngarra Yile neki mere kurdunayemit-ka mu nanhthi mirrkat terert nukunu da matha wurdamnayemit wurran-ka, nhini nanhthi mirrkat-ka ku pule ngala nukunu da matha nhini-yu. I nukunu-ka kardu bere matha wangu benthengkarnirn wurran ngarra nanhthi mirrkat nukunu-yu. I nhini nukunu-ka kardu bere

matha wangu bangammardarart wurran nanhthi mirrkat-yu. Mu nukunu-ka nginipunh mi purripuluwa da matha mani pangarntuy wurran ngarra da puth wangu-ya. I mi nhini pangarntuy thangunu-ka damkawarnta warda pirrim i lelunh warda pirrim. Mu nhini thangunu-ka mi-ka demkawath warda nanhthi ngunga-re thangunu-yu i mi-ka demlarrin warda nhini-yu. I mange-ka nginipunh nhini deyida mani kardu nhini-yu pupupnu ngarra nukunu-re benthengkarnirn wurran-yu i bangammardarart wurran nanhthi mirrkat-yu.

Yile Neki Mere Ngarra Manantullul Da Mange Wiye-nu

12 Kardu-ka da mange wiye purunarranu i pumanar-rarithuknu thathpirr parni ngurradhath i da-ka tetemanthay warda pubunarrapaknu nhini-yu. Mu murrinh ngarra Yile neki da matha numanabath thathpirr nuru i nukunu da matha nuddunayemitnu thathpirr nuru-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka mere narnimapart murrinh-yu i mere narnipart nukun ngarra Yile neki-yu. Mu da puy da matha wangu numayitnu thathpirr nuru murrinh ngarra nukunu-yu i nhini-ka bere matha wangu narnibirnunu ngarra nukunu da kangkarl wangu-yu, nhini-ka kardu le-wa narni nanki nhini-yu. I nanki-ka kardu wakal Yile neki nukun-wa nhini-yu. I da puy da matha wangu numayitnu nuru murrinh ngarra nukunu-yu i nhini panarramutnu narnibirnunu ngarra nukunu da matha-wa da kangkarl wangu-yu da bere matha wangu-yu. Nhini-wa murrinh thathpi Yile neki mam-yu ngarra kardu nukunu marda pumanganart pumpan-yu. I murrinh nukunu-ka murrinh thathpirr-wa nhini-yu.

13 Bere ngarra nanki-re pumanarrarithuknu puru i da mange wiye pumanantullulnu puru-ka nhini nanki-ka mere niyema nukun murrinh kanhi-yu, “Yile neki-ka mamngirul-lul wurran.” Nga, pirda-wa nhini-yu. Mere niyema nukun nuru thathpi nhini-yu. Yile neki-ka mere ngarra nukun manantullul nanki-yu da ngarra mange wiye wangu-yu, i ngarra kardu wurnangat warda ngatha mere ngarra nukun mantullul-yu, wurda. Mu nukunu-ka patha da matha i mange ngarra nukunu wangu-ka patha da matha nhini-yu. I mere nangkal marullul ngarra kardu-yu.

14 Mu murrinh thathpirr-ka nanki nimin-wa numemnu-rullul numpan mange nanki da matha ngarra da mange wiye marda numanganart thangunu kathu numemnurullul numpan nhini-yu.

15 I nhini thangunu-ka mange wiye warda numammath numpan nhini-yu. I ngarra kardu-re da mange patha

kanipart-ka i da mange wiye mabathnu purru-ka i puy da matha wangu mange wiye pamanu purru-ka nhini ngarra pupupnu-re kardu nhini-ka meninthardarrarrnu warda Yile neki-yu kardu nhini-yu.

16 Mu nga, kardu darrikardu ngay. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Yile neki-ka mere ngarra nukun manantullul nanki-yu da ngarra wiye wangu-yu. Nanki-ka the-wa numabathnu nhini-yu.

17 Mu Yile neki-ka nanhthi patha da matha nanhthi wurnangat warda ngatha dannhemutmutngime wurran. Nanhthi wiye-ka mere ngarra nukun kanhemut, mu nanhthi patha patha da matha dannhemutmutngime wurran ngarra nukunu thangunu kathu-yu, nukunu pana-ya ngarra nanhthi ngunga, merrk i pilinh mampatha.

Nga, nanhthi wul nganaka bere matha wangu wurdammathkath wurran nanhthi ngunga thangunu-yu nawa. Mu Yile neki-ka mere kurdumathkath kurru nginipunh nanhthi wul neki mani-yu. Mu nukunu-ka kardu bere matha dim-yu i nanhthi patha patha da matha dannhemutmutngime wurran.

18 I nukunu dannhemutngime-ka murrinh thathpi ngarra nukunu da matha. I nekingime-ka wakal nukunu-wa nhini-ka murrinh ngarra nukunu weyida thumamnabathngime thurran nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Kardu nekingime kanhi da matha wakal nukunu-yu. Nukunu mannhiwathangime-ka kardu thimpunkuwewalngime ku kanhi kurran-yu. Nginipunh nhini mani thimpunkuwewalngime mannhiwathangime nekingime-yu. Nekingime-ka wakal nukunu da matha i nhini da matha marda merttha wurrini-yu nukunu-yu da marra-re kathu-yu. I murrinh-wa thathpirr kanhi-yu.

Murrinh Thathpi Yile Neki Nukunu Nubinayepup Nuru i Murrinh Ngarra Mamnarra Niyemanu Nuru

19 Bere kardu darrikardu ngay the numabathnu kanhi-yu. Bere murrinh ngarra kardu thangunu nubirrayepup ngala da matha. Mu nuddurrayithnu kunungingki da matha. I mere kenanmardarurr nukun, mu thawath da matha narni.

20 Mu nanki ngatha penanmardarurrnu-ka nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. Nukunu mere marda mart kurru mange pana ngarra demnanmardarurr-yu, mu mange ngarra nukunu-ka patha da matha nhini-yu.

21 I narnipart da-nu-matha da wiye terert ngarra nanthin narnam i murrinh numanabathnu thathpirr nuru murrinh ngarra Yile neki-yu murrinh ngarra dannhemutngime-ya. I kunungingki da matha nubuynupak i da mange ngarra

nukunu da matha nariwaknu nuru i nhini-ka da bere matha
wangu narninu da nakurlnu ngarra da nukunu wangu-yu.

22-23 Nga. Nubinayepup nuru murrinh ngarra Yile
neki nukunu i nhini-ka patha-wa nhini-yu. I ngana
deyida wangu murrinh ngarra mamnarra-ka mange
thathpirr warda niyemanu nuru nhini-yu. Mu mur-
rinh ngatha nubimnayewup numpan i murrinh ngarra
mamnarra-ka mange nhini mere niyema-ka nhini nanki-
ka nerremnukthuk-wa numpan nhini-yu. I nanki-ka
nginipunh kardu pana mani ngarra nanhthi klath ngadha
bemnungkardu-ya. 24 I bere nungardurr warda i pam-
nuyekum warda ngarra kamarl nukunu-yu. I mange
nginipunh nhini mani-ya panthekum nukunu-ya i nanki-ka
nuyenthekum warda murrinh thathpi ngarra Yile neki-yu.

25 Nga. Yile neki mam-ka mange ngarra wiye da matha
narnipartnu warda-yu i nuddunayemitnu nuru ngarra
nukunu-yu, i nhini-ka mange wiye ngarra numammath
numpan-ka pirrananmaputhnu warda nhini-yu. Nhini-
wa murrinh thathpi nukunu-yu i murrinh nukunu-ka
murrinh-wa thathpirr nhini-yu. Bere kardu nangkal ngatha
murrinh ngarra nukunu binayewupnu thathpirr purru i
mere kuyekum murrinh ngarra nukunu i murrinh ngarra
mamna-ka mange thathpirr mam wurran-ka, kardu nhini-
ka kardu le patha da matha paninu nhini-yu. I nhini
Yile neki-ka mamanpinu purru da ngarra mange nukunu
pariwaknu purru-yu i mange patha mananu purru ngarra
kardu nhini-yu.

26 Nga. Kardu nangkal ngatha murrinh kama kanhi mani-
ya, “Ngay-ka ngarntiwak-wa ngurran mange ngarra Yile
neki nukunu-yu.” Mu kardu nhini murrinh wiye kanamkut
kanam i murrinh mampunnarrithak wurran ngarra kardu,
nukunu nhini-ka kardu demnukthuk-wa kanam i mere
thathpirr kariwak kurru mange ngarra Yile neki wangu-yu.

27 Mu mange thathpirr ngarra Yile neki-ka kanhi-
wa. Nanki-ka numannarna-wa nuru kardu pana ngarra
pumampirrarithuk pumpan-ya i da tetemanthay pubangar-
nurt pumpan-ya nginipunh kardu mekmunurr mani-ya i
kardu mamay pana manangka yileyile i kalekale. Kardu-ka
nginipunh nhini mani-wa numannarnanu nuru-yu. I ngana
deyida mere nanlerr nukun kardu pana ngarra da mange
wiye pumammath parnam-yu. Mu narninpart-wa kardu
nhini-yu i mange wiye-ka mere numabath nuru. Nhini-
wa mange Yile neki nukunu-yu. I mange ngarra marda
mangannanart dim nanki-nu mange niyemanu nuru-yu.

2

Kardu Wurnangat Warda Ngatha Marda Numanartnu Nuru

1 Bere, kardu darrikardu ngay. Nanki-ka murrinh numamnabath numpan murrinh thathpi nukunu ngarra Jesus Christ-yu. Nukunu Jesus-ka Pule ngala thathpirr-wa i nukunu-ka patha thathpirr. I nanki-ka wakal Yile neki nukunu-wa. Nhini-ka mere ngatha nankukatnintha nuru kardu numi numi nhini ngatha. Kardu numi ngatha marda numanganart numpan kunungingki-ya i kardu numi ngatha marda deyida numanganart numpan ngala-ya, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu.

2 Nga. Da nginipunh kanhi mani-ya. Kardu narnardi murrinh church-ya. I kardu nugarn wurrinidha wunku nanhthi kaligu patha banardidha wurrini i nanhthi ring patha wanku banamardidha wurrini i wunku ku mani ngala mebaththa wurrini. I kardu nugarn numi deyida wurrinidha kathu wunku nanhthi kaligu murntak banardidha wurrini i nukunu-ka ku mani-ka mananhthi-wa wurrinidha.

3-4 I murrinh kanhi niyemana-ya ngarra kardu pana nanhthi kaligu patha i mani ngala, “Ya kagu. Thaniwup kanhi da ngarra patha.” I ngana deyida kanhi niyemana-ya ngarra kardu pana nanhthi kaligu murntak-ya i ku mani mananhthi-ya, “Ya. Kuguk mup. Nga. Thirranu pangu wangu kama, mu thaniwup kanhi kama.”

Murrinh nhini mani numarrunintha-ka nhini-ka narrampunkukatnintha da numi numi deyida kardu perrkenku nhini-yu nawa. I nanki-ka niranganpunkungkanintha i kardu numi ngala nubanpak i kardu numi pepe nubanpak. Nhini-wa da mange wiye-wa nubenayengkarnirntha nunni-yu i mere mange Yile neki nukunu nhini-yu.

5-6 Bere nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu. Kardu pana ngarra kaligu murntak i ku mani maku-ka nanki-ka pepe nubanpunpak. Mu Yile neki-ka marda-wa manganpunart wurran kardu nhini-yu. Nukunu-ka mampunkarart wakal nukunu-nu-wa nhini-yu. I nukunu-ka kardu ngala warda banpunpak nhini-yu. I kardu-ka murrinh pumamnabath pumpan-yu i parrarntiwak pumpan da mange ngarra nukunu wangu-yu i nhini-ka bere matha wangu parnibirnunu ngarra nukunu da nakurlnu-yu. Nhini-wa murrinh thathpi Yile neki mam-yu kardu ngarra marda pumanganart pumpan nukunu-yu. Mu kardu pana ngarra ku mani ngala panthin pumpan-ka kardu nhini-wa pumamnarrarithuk parnam-yu

i nhini-wa da tetemanthay warda pubannarrapak pumpan-yu. I kardu nhini da ngatha pumpannanmetkut-yu i pubannannurdurdi ngarra murrinh court i ku pule ngala ngala pangu da pirangannanthenhthenh warda pumpan-yu. I kardu nhini wunku ku mani ngala panthin pumpan-ka da tetemanthay pubannarrapak pumpan-yu.

7 I ngana deyida kardu nhini-ka murrinh thathpi pumarnarrithak panam Pule ngala nekineme Jesus-yu.

8 Bere da murntak warra-ka kardu ngalantharr pana Moses danirilildha wurrini murrinh law ngarra Yile neki nukunu. I kanhi-wa murrinh law ngala thathpirr-yu i kumparra-yu. Nga. Nginipunh nhinhi mani ngatha marda nemnurt thurran-ya i nemnurnarna thurran-ya, nhini nhinhi-ka marda nanartnu thurru i nannarna-deyida-nu thurru kardu wurnangat-yu. Nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu i nhini-wa murrinh yuthpan numayitnu nuru-yu.

9 Mu kardu ngamere ngatha ngala nubunpaknu nuru-ka i kardu ngamere deyida nubunpaknu nuru kunungingki-ya kardu nginipunh pana mani kaligu patha i ku mani ngala wanku ngala nubunpak, i kardu pana mani kaligu murntak i mani mananhthi-ka kunungingki nubunpak, mange nginipunh nhini mani-ka mange wiye-wa nhini-yu. Mu mere ngatha pana kaligu patha damangkardu i ku mani ngala wanku mange nginipunh nhini mani, wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka nanki-ka mere numayit thathpirr nuru murrinh law ngala nhini Yile neki nukunu-yu mu numungamparl warda nhini-yu.

10 Nga. Kardu ngatha murrinh law numi Yile neki nukunu numuparlnu-ka nhini-ka nginipunh law terert warda ngatha deyida mani numungantharrath nhini-yu.

11 Mange nginipunh kanhi mani-ya law perrkenku nga. Law numi-ka nugarn palngun-ka mere pumenurithuk purru da mange wiye-yu. I numi-ka mere puynuthuk purru i thu purdinurinuminumi purru.

Bere nanki-ka murrinh law kumparra ngatha numamyit numpan-ya i mere mange wiye numarra ngarra palngun-yu. Mu murrinh law numi ngatha numuparlnu-ka i kardu nunmat nudduntinumi nhini-ka mange wiye da ngatha namam nhini-yu.

12 Mu bere matha wangu murrinh patha yuthpan da matha nururrakutkutnu ngarra kardu i mange patha da matha numarranu nuru, nhini-wa mange Yile neki nukunu-yu. I nhini nanki-ka mere warda numabath nuru da mange wiye ngarra nanki-yu. Yile neki da matha Pule ngala thathpirr dinnhengime-yu i nhini da matha

nukunu marda mangannhertngime dim da mange kardu tarangka purrunungime-yu. I da nakurl-wa-nu nukunu-ka pankararanu kardu mange ngarra nukunu parrarntiwak pumpan-ya i kardu pana mange ngarra nukunu wangu mere kariwak kuru-ya.

13 Mu nhini nanki-ka mange patha da matha numarranu nuru i numanmanpinu nuru kardu-yu nhini-wa mange ngarra Yile neki nukunu-yu i nhini nukunu-ka le warda pinarranu nhini-yu. Mu mere ngatha mange patha numarranu nuru i mere numanmanpinu nuru-ka nhini nukunu-ka mange nginipunh nhini deyida mani manarranu Yile neki-yu. Mange ngarra nukunu-ka yuthpan da matha nhini-yu the numabathnu nhini-yu.

Murrinh Thathpi Yile Neki Numanabathnu Nuru i Mange Patha Numarranu Ngarra Kardu

14 Nga. Darrikardu ngay, nubingayepup deyida kathu. Kardu ngatha kama murrinh kanhi, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki nukunu mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mange mere patha kurrurra ngarra kardu-yu i mere manmanpi kurru, nhini nukunu-ka mere thathpirr manabath kurru murrinh thathpi ngarra Yile neki-yu i nhini-ka mere kimardawith nukun da ngarra Yile neki wangu-yu.

15 Nga. Murrinh nginipunh kanhi mani-ya kardu pana ngarra Yile neki nukunu-ya nanhthi kaligu mananhthi kama panthin parnam i mi dhepdhep kama mami parnam. 16 I nhini nanki-ka murrinh numarranu, “Yu, mampa-ya, nuru warda da ngarra nanki i le warda narni i nanhthi kaligu i mi dhepdhep narnikutnu.” Wurda, nhini-ka mange mere Yile neki nukunu nhini-yu. Nanki-ka mere nerrarramuttha nanhthi-yu i mi, mu murrinh da matha numerradha-ya.

17 Nanki ngatha murrinh kanhi namam numpan, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki nukunu mamnabath ngurran.” Mu nhini nanki-ka kardu mere numanmanpi nuru kardu ngamere, nhini-ka mere murrinh numanabath murrinh thathpi Yile neki nukunu-yu.

18 Nga. Kardu mani ngatha murrinh kanhi kama, “Ngay-ka murrinh thathpi Yile neki mamnabath ngurran.” Mu kardu numi deyida kama, “Ngay-ka da mange patha da matha kardu mampunmanpi ngurran.” Mu nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr manarranu. Nanki ngatha mere mange patha nururra ngarra kardu nhini ngay-ka ngarra-re the mabathnu murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu

numamnabath numpan-yu? Mu nga. Ngay nubangi-
mangkardu da mange patha ngamam ngurran i nhini
nanki-ka the-wa numammath ngay-ka murrinh thathpi Yile
neki thathpirr mamnabath ngurran nhini-yu, nawa.
19 I nanki-ka the mana nanthin-ya Yile neki-ka numi da
matha kanam i bere thathpirr nhini-yu. Mu ku karrath
terert warda ngatha-ka the deyida panthin nhini-yu i
perremmanham parnam i parnawerrerrerr. Mu ku-ka
mere murrinh kumanabath kuru murrinh thathpi ngarra
Yile neki nukunu-yu, wurda da matha.
20 Nga. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mani mam
wurran-ka, “Ngay-ka murrinh ngarra Yile neki mamnabath
ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mere mange patha
kurrurra i mere manmanpi kurru ngarra kardu-yu nukunu
nhini-ka kardu demnukthuk-wa i kanamkawarrang kanam
nhini-yu.
Nga. Nubingayepup murrinh perrkenku kanhi-yu i the
warda numabathnu nhini-yu.
21-22 Kardu ngalantharr murntak nekingime Abraham
nganaka, nukunu-ka murrinh thathpirr menabaththa wur-
rini murrinh ngarra Yile neki-yu i wurdininayemittha
thathpirr wurrini. I bere Yile neki kathu-ka kardu wur-
danthap i mamna, “Thipupnu pana wakal nhinhi-yu Isaac
ngarra palyirr i thawarl thu nayp-te i thurdurinuminu.
Nhini-re-wa mange-yu wakal nhinhi thurdungangkarlnu-
yu.” Bere ngarra Yile neki-re bamkardu Abraham mur-
rinh menabaththa mana i dewarldha mana-wa, nhini-ka
banmadhap warda nukunu-yu. Bere nukunu Abraham-
ka murrinh bere matha wangu menabaththa wurrini Yile
neki i nhini-ka mange yuthpan da matha nhini-yu. I
nhini Yile neki-ka le warda kardinadha ngarra Abraham-
yu i mam, “Nukunu-ka kardu patha nimin-ya Abraham-
yu i murrinh ngarra ngay mamngabath thathpirr wurran.”
Mam Yile neki kathu-yu. Mu nga. Nanki ngatha murrinh
kanhi mani namam numpan, “Ngay-ka murrinh thathpi
Yile neki mamnabath ngurran.” Nhini nanki-ka mange
niyemanu nuru Yile neki murrinh ngarra mamnarra-yu.
Da mange nginipunh Abraham mani mange thathpirr mam
murrinh ngarra Yile neki mamna-ya. Nhini-wa nanki-ka the
numabathnu-yu.
23 Bere murrinh nhini nukunu kardu ngalantharr nan
Moses darntilil da murntak warra-ya murrinh ngarra Yile
neki i murrinh-ka murrinh da thathpirr nhini-yu. Murrinh-
ka kanhi-wa nukunu darntilil-yu, “Nukunu Abraham-ka
murrinh thathpirr menabaththa wurrini murrinh ngarra
Yile neki-yu i wurdininayemittha wurrini i ngarra murrinh

menadha wurrini-ka mange-ka medha da thathpirr wurrini nhini-yu. I nukunu-ka kardu patha da thathpirr nhini-yu.” I nhini thangunu weyida nukunu Abraham-ka pulangay nukunu Yile neki-wa pumenadha punni-yu.

24 Nhini-wa nanki the numabathnu-yu. Kardu pana murrinh ngarra mamnabath wurran Yile neki i mange patha mampirra i mampunpmanpi wurran ngarra kardu-yu, nhini Yile neki-ka mananu warda, “Nukunu-ka kardu patha-wa thathpirr pangu-yu i marda pekpek wurrannga ngarra ngay-yu.” Mu kardu ngatha murrinh mam wurran, “Ngay-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mere mange patha kurrurra ngarra kardu i mere manmanpi kurru, nhini-ka Yile neki-ka mananu warda, “Nukunu-ka kardu mere patha thathpirr pangu-yu i mere marda pekpek kurrunga ngarra ngay-yu.”

25 I kanhi deyida murrinh numi-yu. Murrinh kardu palngun murntak Rahab nganaka. Nigunu-ka kardu wiye kardidha. Mu nigunu-ka kardu nugarn perrkenku mampunkuyibirnunintha kardu ngarra Yile neki nukunu. Nigunu-ka wurdanpunkungathnintha kardu murlakpun nukun. I nhini thangunu-ka wurdanpunkuthuknintha mayern numi deyida-re i nhini-ka pumampunkumakat-warda-nintha nhini-yu kardu ngarra murlakpun nhini-yu. I nigunu-ka mange patha warda mampirrunintha i mampunkumanpinintha kardu nugarn perrkenku nhini-yu. I nhini-ka Yile neki-ka le warda kardingedha ngarra nigunu Rahab-yu. I mam, “Nigunu-ka kardu patha nimin-ya Rahab-yu i marda pekpek wurrannga ngarra ngay-yu.”

26 Bere kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mani mam wurran-ya, “Ngay-ka murrinh ngarra Yile neki mamnabath ngurran.” Mu nukunu kardu nhini-ka mere mange patha kurrurra i mere manmanpi kurru ngarra kardu-yu, nhini nukunu-ka kardu nginipunh yibimpup deyida mani, kardu kanamkawarrang-wa nhini-yu. Mu da thathpirr-ka mange patha da matha nururra ngarra kardu-yu i numanmanpinu nuru.

3

Murrinh Nanhthi Thathpi

1 Nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu. Nanki-ka kardu ngamere da matha marda numa-nartnu nuru kardu nuddunthethithnu nuru. Nga. Yile neki-ka dirranganpunka wurran kardu wurnangat warda

ngatha, mu nekineme ngarra kardu thurdanpunkuyethith-
neme thurran murrinh ngarra Yile neki-ka nhini nukunu-ka
manta da matha dirranganhingkaneme wurran.
2 Bere nekineme-ka mere thathpirr pariwakneme purru
mange ngarra Yile neki-yu da bere matha wangu-yu. Mu
da numi ngathayida-re da mange thampinherrarr thurran
nhini-ka mere thathpirr pubeyengkarnirn nhini-yu ngarra
murrinh-te thurdampirrayithneme thurran-yu. Mu kardu
nangkal ngatha murrinh thathpirr kurduyith kurru da bere
matha wangu nhini nukunu-ka kardu thathpirr-wa nhini-
yu. I thathpi ngarra nukunu mamyit wurran-ka nhini
nukunu-ka memnuyit deyida wurran nginipunh ngarra
nukunu-yu. I kardu nangkal ngatha thathpi nukunu
mamyit wurran-ka nhini nukunu-ka kardu-wa thathpirr
nhini-yu.
3 Nga. The mana nanthin nawa ku nintu-yu. Nan-
hthi bridle bit nganaka thubanthawirdi ngarra ku thathpi
nintu. I thunganthawirurr nganaka i thurdanthawirduy
ku nintu-yu kanhi wangu, pangu wangu ngarra neki
marda thumanganart-yu. I ku nintu-ka thumamyit thurran
nanhthi bridle bit da matha-re ngarra thathpi nukunu-yu.
4 I ngana deyida tharntu ngala the mana nanthin nawa
wunku nanhthi minthil. Wirrirr ngala panterda wurran,
mu ku pule ngala ngarra nanhthi tharntu ngala-ka mar-
lurluy wurran pangu kathu pirrim tiduk nanhthi nan-
ya rudder. Nukunu-ka tharntu marlurluy wurran kanhi-
re i kanhi-re ngarra marda manganart-yu nanhthi nan-te
rudder.
5 Nanhthi bridle bit i nanhthi rudder-ka nanhthi
kunungingki-wa nhini-yu. I nanhthi thathpi nekingime-ka
kunungingki deyida nawa, mu murrinh-ka ngala weyida
thanamngerren-yu.
Nga. Thungku matthith nganaka narilil thungku-ka
kunungingki nawa? Mu naritut ngatha parnu larrin-ka
thungku-ka bamlang-ka ngala warda ngatha nhini-yu i
dempurl wurran da ngala da matha.
6 Murrinh thathpi neki-ka nginipunh thungku deyida
mani mam wurran. Bamlang wurran pana-re-ya murrinh
ngerren ngarra da wiye da mana manhima. I nhini-
ka da-ka wiye da matha nhini-yu kardu ngarra marra-
re nubammat kathu-ya i kardu ngarra nuyuwuwup-da-nu
mana. I ku karrath-ka ku pule ngala wurrannhengime
ngarra thathpi-yu ngarra nekingime-re murrinh da wiye
thurrankutkutngime-yu.
7 Nga. Bere kardu mani-ya ku mampunkathan wurran
ku wurnangat warda ngatha ku murrirrbe-ya, ku wililime,

ku parlakmemnu, ku kanamkertkert-ya, ku ngurlmirl-ya, ku wurnangat warda ngatha mampunkathan-yu, nawa.
8 Mu mere nangkal ngadha mayit i mangkathan nanhthi thathpi-yu, wurda. Nanhthi thathpi-ka bere matha wangu wiye kanam i nanhthi-ka walmamka-wa nginipunh ku pangkuy murlak wunku nanhthi yarrwarl mamparlparl wurran.
9 I nanhthi thathpi-re tharntiparl thanam ngarra Yile neki i thampunthelk thanam murrinh wiye ngarra kardu wunku nanhthi thathpi nhini da ngatha-re. Kardu pana ngarra Yile neki mampunpatha nginipunh nukunu deyida mani-ka nhini-ka thampunthelk thanam nhini-yu i murrinh thumampunnarrithak thanam nhini-yu.
10 Yile neki tharntiparl thanam i kardu thampunthelk thanam i thumampunnarrithak thanam wunku nanhthi thathpi nhini da ngatha-re mu nhini-ka mange wiye-wa nhini-yu. Kardu darrikardu ngay, nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu.
11 Nga. Kura kamarl-ka mange mere nginipunh nhini mani kama kirra. Kura patha i kura lalingkin-ka mere kunguninthawuy ngarra weyi numi thangunu kathu-yu, wurda.
12 I nga numi-yu. Thay kumpampa nganaka. Thay kumpampa-ka mere karuy ngarra mi palathi ngananu-yu. I thay mangkamurr-ka mere karuy ngarra mi kumpampa wangu-yu, wurda. I da lalingkin ngala-ka nhini-ka kura lalingkin da matha nhini-yu i pangu-ka kura patha-ka makura-wa. I nga darrikardu. Da nginipunh nhini mani kurrankadhuk nhini-ya murrinh tiparlti i murrinh wiye-ka mere kunguninthawuy ngarra thathpi numi nhini thangunu-yu, wurda-wa nhini-yu.

Murrinh Da Mange Ngarra Yile Neki Nukunu

13 Bere kardu nangkal ngatha Yile neki thangunu mange ngarra nukunu damnamut i dampinhingkayith i kardu pelpith patha wurran-ka nhini nanki-ka nubangkardunu nuru kardu nhini-yu kardu wurdamnayemit wurran ngarra Yile neki. I nukunu nhini-ka mange patha da matha mampirra wurran ngarra kardu-yu i murrinh da matha thathpirr wurdampirrayith wurran. I nukunu-ka mere mengala kurru mu bere matha wangu darntiwak wurran mange ngarra Yile neki wangu-yu. Nukunu nhini kanthin wurran-ka pelpith patha da matha ngarra Yile neki thangunu-yu.
14 Mu nanki ngatha thathpirr niranganpunke numpan ngarra kardu i wertnumarnti numpan i numemnungala

numpan-ya nhini-ka mange mere Yile neki nukunu thath-
pirr nhini-yu. I kardu ngatha murrinh numarra, “Kanhi-
ka mange Yile neki nukunu thathpirr-wa.” Nhini nanki-ka
kardu narrampirrayirrarart numpan-wa nhini-yu.
15 Mu nanki ngatha niyemanu nuru nginipunh kanhi
mani-ya ningkeningke-ya wertnumarnti i numemnungala
numpan-ya nhini nanki-ka mere pelpith patha thathpirr
numabath nuru nhini-yu. I Yile neki-ka mere denanpin-
hingkayiththa mange ngarra nukunu-yu. Mu nhini nanki-
ka mange ngarra nanki da matha namam numpan nhini-
yu i ngana deyida narrarntiwak numpan mange ngarra ku
karrath nukunu wangu-yu.
16 Bere kardu ngatha panganpunke pumpan ngarra kardu
i wertnumarnti pumpan i pumemnungala pumpan nhini
kardu-ka parrampunkabirr pumpan nhini-yu i thu kuy da
matha i mange wiye da matha numi numi pankarlparl
pumampirra pumpan nhini-yu.
17 Mu ngarra Yile neki-re kardu dampinhingkayith ngarra
mange nukunu wangu ngarra kardu-ya, nhini-ka mange
nginipunh kanhi mani-wa nhini-yu. Marra-re-ka kardu
nhini-ka kardu patha da matha i mange wiye-ka mere
mabath kurru, i nhini nukunu-ka kardu pulangay da matha
wurranpirra ngarra kardu-yu. I nukunu kardu murlmurl-
ngka wurran i bimpirrayewup wurran murrinh ngarra
kardu ngamere i mange patha da matha mampirra wurran
ngarra kardu i mampunmanpi wurran. I nukunu-ka mere
bunpak kardu ngamere ngala i kardu ngamere kunung-
ingki, mu wurdanpunpeparl warda ngatha. I mange ngarra
mam wurran i murrinh ngarra thathpi mam wurran-ka da
thathpirr nhini-yu. Nukunu-ka kardu pelpith patha wurran
Yile neki thangunu-yu i dampinhingkayith mange ngarra
nukunu-yu. I nukunu nhini-ka kardu thathpirr-wa.
18 I nukunu-re kardu nhini ngarra thu kuy banpunthap-
ka nhini kardu-ka patha marda ngala da matha pekpek
pirrimkaneme nhini-yu.

4

Numenukunungingki i Nuddunayemit Nuru Ngarra Yile Neki

1-2 Nga. Thangku-nu bere matha wangu nerramk-
abirr narnam-yu i thu nuyenthuk numpan mange nanki
ngatha-yu? Nga, da-ka kanhi thangunu-wa, nanki marda
numanganart-ka nanhthi terert nawa? Mu nanki-ka
nanhthi-ka mere numart-wa nhini thangunu weyida nanki
nerremkabirr numpan-yu i thu nuyenthuk numpan-yu. I

kardu nimnumawu numpan nanhthi purrkpurrk nhini-nu-yu. I nanhthi nhini mere ngatha nurunumatkut-ka nhini nanki-ka kardu warda nuyemnuthuk numpan nhini-yu i nuddamnurinuminumi warda nhini nanhthi narnamnu-matkut warda nhini-yu. Mu nanhthi purrkpurrk nhini ngarra marda numanganart numpan-ka nanki-ka mere numabath nuru nhini mere weyida nadharrpu nuru ngarra Yile neki-yu.

3 Nanki narrantharrpu numpan Yile neki-ka nanhthi ngarra marda numanganart numpan nanki da matha-nu. Kardu nanhthi-nanka da matha numpan nhini-yu, nhini Yile neki-ka mere ngarra kanarramut nanhthi nhini-yu. Nga. Da-ka mange mere patha nhini-yu nanhthi purrkpurrk ngarra nanki da matha marda numanganart numpan i narnamkut numpan-yu.

4 Mu nanki-ka kardu wiye da matha narnam. Nanki-ka kardu nginipunh palngun deyida mani kanampart ngarra nangkun nigunu-ya i ngarra kardu nugarn numi wardarra kanamngintha. Mange nginipunh nhini deyida mani nanki-ka narnampart Yile neki-yu i narrampunlerr kardu ngarra wiyenpun-yu kardu ngarra mere marda kumart kuru Yile neki-yu, i nhini nanki-ka mere ngarra warda numapulangay ngarra Yile neki-yu.

5 Nanki-ka the-wa numammath murrinh thathpi ngarra Yile neki yibim-yu. Nga, nukunu mam-ka, “Ngepan ngay-ka bannannginirdi wardarra i nhini ngay-ka marda da matha mangannanart ngurran nanki-yu. I nanki ngatha narningipartnu-ka nhini ngay-ka mere warda le ngur-runarranu nhini-yu,” mam Yile neki kathu-yu. I murrinh nukunu-ka murrinh da thathpirr nhini-yu.

6 I nhini nukunu-ka puy da matha wangu manhimanpin-ungime purru marda thathpirr pumartnungime purru. I kanhi numi-yu murrinh thathpi Yile neki yibim-yu, “Yile neki-ka mere le kurruna i mere mamanpi kurru kardu pana ngarra memnungala wurran-yu i mere kurdunayemit kurru-yu. Mu kardu pana ngarra memnukunungingki wurran-ka i wurdamnayemit wurran-ka nhini-ka Yile neki-ka le wurranna kardu nhini-yu i mammanpi wurran.”

7 Nhini-ka Yile neki nubupak Pule ngala thathpirr pinar-ranu i nuddunayemitnu nuru. I bere matha wangu niranat thathpirr ngarra ku karrath-yu i murrinh ngarra thathpi nukunu-ka mere nubinayewup nuru i nhini nukunu-ka kununanmawinhat warda nhini-yu.

8 Mu marda thathpirr numart nuru ngarra Yile neki-yu i nurunangerrennu i murrinh thathpirr numanabathnu

nuru, nhini nukunu-ka purrunarrangerrennu warda nhini-yu i pulangay purrunarranu i bere matha wangu paninu ngarra nanki-yu. I nanki ngarra da mange wiye numammath numpan-ka narnipart warda mange kurran nhini-yu. I mere warda nenuyirrarart nuru mange nginipunh Yile neki nukunu nariwak nuru-yu, mu mange thathpirr nariwaknu nuru mange ngarra nukunu wangu-yu.

9 Mu kardu thathpirr warda pananmardathinnu purru i narnikarrknu da ngarra mange wiye pana-nu numammath numpan-yu. I kampa-ka numadhap warda i le-ka numadhap deyida, mu nubeyengkarnirn nuru ngarra mange wiye pana da matha ngarra numammath numpan. I nhini nanki-ka pananmardathinnu warda thathpirr i watmam warda nurunu nhini-yu.

10 Jesus-ka Pule ngala thathpirr-wa dim nhini-yu. I nhini nanki-ka nubuynupak kunungingki da matha nuruna ngarra nukunu wangu-yu i nuddunayemitnu nuru. I nhini nukunu-ka bunanpaknu kardu nginipunh ngala deyida mani i mananmanpinu warda purru i pulangay nukunu warda purrunarranu nhini-yu.

Yile Neki Da Matha Pule Ngala Dinnhengime

11-12 Nga. Kardu darrikardu ngay. Nanki-ka the-wa numabathnu murrinh kanhi-yu. Nanki-ka da mange ngarra Yile neki narrarntiwak numpan, nhini-ka mere nukun murrinh numenurdarrithak nuru i murrinh numenuwiyewiyenu nuru. Mu Nga. Yile neki da matha Pule ngala thathpirr dinnhengime-yu. I nukunu da matha murrinh ngarra law nukunu dammut-yu. I nukunu da matha murrinh kanhi mam wurran-yu, “Kardu pana-ka mange ngarra ngay wangu damngiriwak wurran. I kardu pangu-ka mange ngarra ngay wangu mere kangiriwak kurru.” Nukunu da matha murrinh nginipunh nhini mani kama kurru-yu, mu neki-ka wurda-wa nhini-yu. Mu neki ngatha murrinh nginipunh nhini mani pama purru-ka nhini-ka wurlk ngarra nukunu mani warda thamam thurran nhini-yu. Neki-ka murrinh law pumeyebiye da matha pumabath purru-yu, mu mere pirranka purru kardu ngarra ngamere-yu murrinh law ngatha kariwak kurru kardu nhini-yu.

I nga, murrinh numi-yu. Yile neki da matha murrinh kanhi mana deyida wanku kama-yu ngarra kardu, “Kardu pana-ka ngay-ka mayibirnu-wa nhini-ka murrinh ngarra ngay mamngabath wurran. I kardu pangu deyida ngay-ka ngurdungkarelnu ngarra thungku ngala wangu, nhini-ka murrinh ngarra ngay thangunu mere mangabath kurru.”

Nukunu Yile neki da matha murrinh nginipunh nhini mani kama kurru-yu, mu neki-ka wurda-wa nhini-yu.

Mange Niyemanu Nuru Mange Ngarra Yile Neki Purdinankanu

13 Nga. Bere nubingayepup deyida kathu. Nanki kardu ngamere-ka murrinh kanhi mani namam numpan-ya, “Marra kanhi kama-ya i thipinhire kama-ya purrunungime da pangu-nu i pinungime da thangku numi. I wurlk ngala pamanungime pani i ku mani ngala panikutkutnungime.” Murrinh nginipunh nhini mani namam numpan-yu kardu ngamere-yu.

14 Mu nanki thathpirr-ka mere the-wa numabath da thipinhire-yu da ngarra kama kama-ya. Nanki-ka mere ngadha the numabath da minthire nuruwuwupnu-yu. Nga. Nanhthi thapak nganaka. Nanhthi-ka pangarntuy i mere pirdith dimyerrarr mananhthi warda nhini-yu. Mange nginipunh nhini mani-ka nanki-ka kardu birnu-wa narnam, mu da mere pirdith nanki-ka nuruwuwupnu-wa.

15 Mu murrinh-ka nginipunh kanhi mani-wa niyema nuru-yu, “Nginipunh nhini mani Yile neki marda mangertnu purdingingkanu nhini-ka ngay-ka kardu birnu da ngatha ngurrunu i da nhini wangu ngununu-yu i nganinu pangu da matha.” Murrinh-ka nginipunh nhini mani-wa niyemanu nuru-yu.

16 Mu nanki-ka kardu thapthap ngala-wa numpan. I murrinh ngala narnamngerren murrinh ngarra da ngarra wangu nurunu i ngarra kardu nanki mange niyemanu nuru, i murrinh nginipunh nhini mani narnamngerren-yu. I nhini-ka wiye-wa nhini-yu. Mu nanki thathpirr-ka kardu nuyenthekum-wa Yile neki-yu.

17 Bere kardu nangkal ngatha the mammath wurran da mange yuthpan da mange ngarra Yile neki nukunu wangu-ya, i kardu-ka mere kariwak kurru mange yuthpan nhini-yu, nhini-ka da mange wiye warda mam kardu nhini-yu.

5

Murrinh Ngarra Kardu Nanhthi Terert-nu Panthin Pumpan

1-4 Bere nga. Nanki kardu wanku nanhthi terert nanthin numpan-ka nubingayepup kathu. Nanki-ka mi dhepdhep terert i nanhthi kaligu terert i ku mani ngala nanthin numpan. Nanki-ka nubemmardarr numpan nanhthi purrkpurrk terert i ku mani ngala nhini-yu, i kardu nanki-ka kardu wertnumarnti-wa.

Nga. Kardu peneme pana nganaka ngarra mi dhepdhep nanki pubenarrumerartaldhaneme punne ngarra mi kadin, nanki-ka, ku mani kunungingki da matha narrampirramut-yu ku numempirrumardum-wardarra-neme. I pen-eme nhini-ka parramkarithi-warda-neme ku mani ku-nungingki nhini-nu-yu. I Yile neki Pule ngala-ya the kanthinpunkuneme kardu parramkarithineme pangu-yu. I nukunu-ka the deyida kanthin nanki-ka ku mani ngala mere nerrarrumutmutthaneme nuyi i ku-ka numempirrumardum-wa-neme i ku mani nanki da matha nukun nhini-yu. Yile neki-ka the wardarra kanthin mange wiye pana thangunu-yu i nhini kardu nanki-ka pananmardathin-wa-nu i narnikarrknu da mange wiye pana thangunu numerradha nunni-yu nhini nukunu-ka purdunankarel-da-nu matha ngarra nukunu thangunu kathu-yu. Mu ku mani ngala pana i nanhthi terert pana ngarra nubemmardarr numpan-ka nhini-ka pawurdupnu warda nhini-yu i nanhthi kaligu terert pana ngarra nubemmardarr numpan-ka nhini-ka ku wungki warda pawurdupnu. I kardu terert the pumabathnu nanki-ka kardu wertnumarnti i kardu mardarr mardarr nhini nanki-ka nubemmardarr numpan i ku mani numempir-ramamnum narnam. I nga. Nanki-ka nanhthi terert pana nubemmardarr narnam-ka da nakurl-wa-nu, mu nanki-ka mere nukun narnibirnu da nakurlnu-yu. Nanki-ka nuruwuwupnu i pananpurdupnu nanhthi nginipunh purrkpurrk nanki deyida mani pawurdupnu-yu.

5 Nanki-ka mange murruwurlngka pekpek da matha numebaththa nunni-yu wunku ku mani ngala-ya i mi dhepdhep terert i nanhthi purrkpurrk terert. I mange nanki da matha nubemnuyengkarnirn numpan i mi dhepdhep ter-ert numpanmurrk. I nanhthi purrkpurrk nubemmardarr numpan. Mu nanki kardu-ka Yile neki-ka bunantikerdek-wa-nu purru nhini-yu i purdunankartelnu purru nhini-yu.

6 I ngana deyida nanki-ka numampunmert kardu pana ngarra mere pumerithuktha parni i murrinh mange nanki ngatha numemnu, “Nga. Peneme kanhi-ka punkuthuk-warda-neme.” I nhini nanki-ka numpanpunmat nuddan-puntinumi warda nhini-yu. I nanki-ka kardu lurruth ngala-wa i nhini peneme-ka mere ngarra kananpinhimardaparl, mu nanki nhini-ka nuddanpuntinumi da matha nhini-yu.

Kardu Watmam Thanthanka Nurunu

7-8 Bere nga. Kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu ngadha. Kardu-ka da mange wiye pumam-narra pumpan, mu nanki-ka bere ngatha nuyunamar-

damardanu watmam ngarra nukunu da mana Pule Jesus kathu purdiwurlnu. Nga. Kardu nginipunh ku gardener mani nganaka. Nukunu-ka mi kamarl bangammirrbirr wurran i dimmardamarda watmam kura yelyel-nu. I nhini thangunu-ka mi-ka pangarntuy i kuguk da ngatha nukunu-yu watmam dimmardamarda mi dhepdhep-nu paruynu. I nginipunh nhini deyida mani ku gardener dimmardamarda watmam mi dhepdhep patha pangu-nu paruynu, nhini nanki-ka bere ngatha nuyunamardamardanu watmam ngarra nukunu da mana Pule Jesus kathu purdiwurlnu. I nenuwirnte thathpirr mange nanki nhini-ka da-ka manta warda ngarra nukunu Pule Jesus purdiwurldeyida-nu kathu-yu.

9 Mu nga. Kardu darrikardu ngay. Mere nukun murrinh nengkabirr mange nanki ngatha-yu i nhini-ka Yile neki-ka mere warda kama nukun, “Nanki-ka mere nangiriwak nuru da mange ngarra ngay wangu-yu.” Mu nanki-ka bere matha wangu nariwak nuru mange ngarra Yile neki wangu-yu, nhini-ka Pule Jesus-ka purrunu kathu manta warda i mananyerryerrnu pi kardu patha i kardu wiye-yu.

10 I nga. Kardu darrikardu ngay. The mana nanthin-ya kardu ngalantharr pangu nganaka ngarra murrinh thathpi Yile neki puddanarrayiththa punni ku prophet-ya. Yu kardu nhini-ya kardu-ka da mange wiye pumerradha punni, mu kardu peneme nhini ku prophet-ka kardu thanthanka watmam da matha punnedhaneme-yu. I nginipunh nhini deyida mani nanki-ka kardu thanthanka watmam deyida nurunu ngarra kardu-re da mange wiye purunarranu-yu.

11 I ngana deyida nekineme-ka the warda thumammathneme kardu ngalantharr nhini ku prophet-ka le da matha punnidha. Kardu kathu-ka da mange wiye pumerradhaneme punne mu peneme nhini-ka murrinh ngarra Yile neki da matha pumeyitthaneme punne i puddininayemitthaneme punne i watmam da matha punnedhaneme i nhini peneme-ka le da matha pardedhaneme.

I ngana deyida kardu ngalantharr murntak pana nganaka nan Job, ku karrath-ka merulluldha kardi i da wiye thathpirr menadha kardi. Mu nukunu Job-ka bere matha wangu wurdananayemittha wurrini ngarra Yile neki i watmam thanthanka da matha kardidha. I nhini Yile neki-ka mange patha da matha menadha wurrini ngarra nukunu nan Job-yu i nanhthi purrkpurrk terert nimin-ya daninamutmuttha wurrini. Mange nginipunh nhini mani-ya nhini nanki-ka nuddunayemit nuru ngarra Jesus i watmam thanthanka da matha nurunu i nhini nukunu Kangkarlmawu-ka kardu

pekpek da matha purrunarranu i mange patha manarranu purru.

12 Bere kardu darrikardu ngay nubingayepup deyida kathu murrinh ngala kanhi-yu. Mere nukun niyema murrinh kanhi-yu, “Kangkarlmawu thathpirr”, i murrinh nginipunh nhini mani-ya. Nhini-ka wiye-wa nhini-yu i nhini Yile neki-ka manarranu warda murrinh kanhi-yu, “Nanki-ka mere thathpirr nangiriwak nuru da mange ngarra ngay wangu-yu.” Mu murrinh thathpi kanhi da matha niyemanu, “Yu”. Nhini-ka murrinh-ka “Yu” da matha nhini-yu. I murrinh thathpi kanhi da matha niyemanu, “Wurda”. Nhini-ka murrinh-ka “Wurda” da matha nhini-yu. I nhini da matha murrinh-yu.

Murrinh Prayer Nurunangerrennu Ngarra Yile Neki

13 Bere nanki kardu ngamere-ka kardu damnanpethin kama kanam-ya i da tetemanthay kama nubangarnurt numpan i nhini-ka nadharrpu-wa Yile neki kardu mananmanpinu-yu. I kardu ngamere kama-ya le patha narnam-ya i nhini-ka narninarel nanhthi thamarl tiparltire ngarra Yile neki wangu-yu.

14-15 I kardu ngamere kama-ya kardu matharr narnam, nhini-ka nirrarrakaynu kardu nugarn pana ngarra Yile neki thathpirr parrarntiwak pumpan. I kardu nugarn nhini-ka purunarranu ngarra nanki da i nanhthi oil mirrithin pumananparlaknu i Yile neki panarradharrpunu kardu patha mananpathanu i ngarra murrinh Jesus wangu pumardarrinenu. I kardu matharr-nanngini-ka Yile neki-ka patha warda mananpathanu i kardu patha warda nurunu nhini kardu peneme nhini-ka da pana weyida murrinh thathpirr pumamnabathneme ngarra Yile neki kardu patha mananpathanu-yu ngarra murrinh-te parramkadharrpuneme-yu. I da mange wiye ngatha numammath numpan-ka nhini Yile neki-ka mananmayerrarrnu warda nhini-yu.

16 I bere nanki-ka nuddunumayithnu nuru mange da ngarra nanki thangunu da mange wiye nanthin numpanyu. I Yile neki warda nadharrpunu da ngarra mange wiye ngarra da mange nanki-nu ngatha-yu i nhini nukunuka mananmayerrarrnu warda i kardu tarangka-nanngini warda nurunu nhini-yu. Kardu nangkal ngatha thathpirr mange ngarra Yile neki pariwaknu purru i purdunayemitnu purru kardu nhini-re ngarra Yile neki padharrpunu purruka nhini Yile neki-ka mange da lurruth ngala mananu purru nukunu kardu nhini-nu-yu.

17 Da mange nginipunh lurruth ngala mamna kardu
ngalantharr nan-nu Elijah ngarra nukunu-re dantharrpu
Yile neki-yu. Nukunu Elijah-ka kardu da matha nginipunh
nekingime deyida mani i wurdananayemittha wurrini
ngarra Yile neki. Bere nukunu Elijah-ka Yile neki dan-
tharrpu kura yelyel-wa-nu madhapnu. I Yile neki-ka
manthap warda kura yelyel-yu i mere wurdithuktha nhini-
yu ngarra nukunu-re Elijah dantharrpu-yu. I kura-ka mere
kaniyelyeldha da pirdithme da thangku perrkenkuneme i
kanganu-wa ngatha.
18 I bere da nakurl-te nukunu-ka Yile neki deyida dan-
tharrpu kura yelyel deyida-nu purruyelyelnu. I Yile neki-
ka damnamut i wurdannathuk warda kura yelyel-yu i
wurriniyelyeldha warda nhini-yu. I nanhthi parnu i mi
dhepdhep-ka pangarntuy deyida nhini-yu.
19 Bere nga. Kardu darrikardu ngay. Kardu ngatha
kanipart da mange patha ngarra Yile neki wangu i kur-
dinungkarelnintha, nhini nanki-ka nuddunayithnu nuru
kardu nhini-yu i nhini nukunu-ka purdunawurlnu warda
ngarra Yile neki-yu i mange ngarra nukunu pariwak-
deyida-nu purru.
20 Nga. The numabathnu kanhi-yu. Kardu nangkal ngatha
purdunayithnu purru ngarra kardu nhini kardu pur-
dunangkarlnu ngarra Yile neki deyida-ya i nhini nukunu-
ka mange patha da matha mamna i mammanpi-wa kardu
nhini-yu. I Yile neki-ka pirramaputhnu warda mange wiye
terert pana kanthin wurran i mayibirnunu ngarra thungku
ngala wangu.

1 John

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Nukunu

1 Nukunu Jesus Christ kardu ngarra murrinh thathpirr kanthin wurran i ngarra nanhthi birnu thathpirr dannhemut wurran, nukunu nhini-wa murrinh kanhi ngarramkarililneme ngankuneme-yu. Ngankuneme-ka murrinh ngubinanayepupthaneme ngarde murrinh ngarra thathpi nukunu-yu i kamarl ngarra ngankuneme thathpirr ngubengkardudhaneme ngarde i kardu ngumedhadhapthaneme ngarde nukunu-yu.

2 Nukunu-ka wurrinidha wurdanthut da putek ngala kanhi i demnungkarr. I ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme nukunu-yu, i bere murrinh warda ngumanarrunemenu ngarra nukunu-yu, kardu pana ngarra nanhthi birnu thathpirr dannhemut-yu i nhini nekingime-ka kardu bere matha wangu birnu paninungime nhini-yu. Da ngarra marra-re kathu-ka nukunu kardidha ngarra Yile neki-wa. I nhini thangunu nukunu-ka wurrinidha wurdanthut da ngarra putek ngala kanhi i demnungkarr i pangamngarruruyneme ngarra ngankuneme.

3 I bere nhini ngankuneme-ka murrinh warda nguddinarruyithnemenu kardu nhini-nu Jesus-yu, kardu nhini ngarra ngubengkardudhaneme ngarde-yu i murrinh ngarra thathpi nukunu ngubinanayepupthaneme ngarde. I nhini nekingime-ka kardu numi da matha warda marda ngala paninungime ngarra Yile neki i wakal nukunu deyida wanku Jesus Christ.

4 Ngankuneme-ka murrinh kanhi ngarramnarrurililneme nanki-nu-ka, nhini-ka nekingime warda ngatha le thathpirr paninungime nhini-yu.

Yile Neki Da Mangini Tarangka i Pilampirdarri Da Matha Mani

5 Bere nga. Kanhi-wa murrinh thathpi ngubimnayepupneme ngarra Jesus thangunu-yu, wakal Yile neki-ya, i ngarra nanki warda nguddinarruyithnemenu-yu. Yile neki-ka da mangini tarangka i pilampirdarri da matha mani, mu da mere mani da thipmam binhi kani, wurda. Nukunu-ka kardu patha da matha kanam da mangini tarangka i pilampirdarri mani.

6 Mu kardu nekingime ngatha murrinh pamangime, “Nganki-ka ngarrarntiwak ngumpan Yile neki.” Mu kardu-ka nekingime-ka thurranngime da ngarra thipmam binhi

da ngatha wangu da ngarra wiye-ya, nhini nekingime-ka
thanthirrarart-wa-ngime thurran nhini-yu i mere thathpirr
pumayitngime purru da mange yuthpan ngarra Yile neki
nukunu wangu-yu.
7 Mu nekingime ngatha purrunungime da ngarra
tarangka i pilampirdarri, mangini Yile neki deyida
mani ngarra da tarangka i pilampirdarri dim-ka, nhini
nekingime-ka kardu mitmit da matha kardu numi da
matha pinungime-yu. I nhini kumulung ngarra Jesus
yibinnhepupngime thangunu-ka, wakal Yile neki nukunu-
ya, pirranhimaputhnu-warda-ngime da mange wiye terert
thumerithukthangime thurrini-yu, i manhitarangka-da-nu-
matha-ngime.
8 I nekingime ngatha murrinh pamangime, “Aa, nganki-ka
mere mange wiye ngumabath nguru,” nhini nekingime-ka
themnuyirrarartngime thurran mange nekingime, i mere
murrinh yuthpan thathpirr purdiyithngime purru.
9 Mu nekingime ngatha panhimardathinnungime
i panardarrirdanungime da ngarra mange wiye
thumerithukthangime thardi ngarra Yile neki wangu-
nu-ka, nhini nukunu-ka pirranhimaputhnu-warda-ngime
da mange wiye terert nhini-yu, i punhimayekumnu-warda-
ngime i manhitarangkanu-warda-ngime nekingime-yu.
Nhini-wa murrinh mam nukunu pamanu-yu, i bere matha
da-ka pamanu nhini-yu. Mange ngarra nukunu-ka da
yuthpan da matha mam wurran-yu.
10 I ngana deyida nekingime ngatha murrinh pamangime,
“Nganki-ka da mange wiye-ka mere numi-re ngumebaththa
ngarni,” nhini nekingime-ka thamamngime Yile neki-ka
kardu danthirrarart wurran, nhini-ka murrinh nukunu
wardarra mannhengime, “Nanki-ka da mange wiye nume-
baththa nardi.” I ngana deyida nekingime-ka mere murrinh
pumayitngime purru murrinh thathpi ngarra nukunu-yu.

2

Jesus Dinnhengime Da Kanganu

1 Nga kardu. Nanki-ka nginipunh wakal ngay deyida
mani. I ngay-ka ngamnarrarilil murrinh kanhi nanki-nu-yu,
nhini nanki-ka da mange wiye-ka mere warda numabathnu
nuru nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha da mange wiye
mabathnu purru-ka, nhini nukunu-ka paninatharrmunu
ngarra Jesus wangu kardu numi pana da matha ngarra
kanganu dinnhengime-ya. Nukunu Jesus Christ-wa kardu
patha da matha kanam i mere medha kani da mange
wiye-yu, wurda. I nukunu-ka kardu ngarra kanganu

dinnhengime i nukunu da matha dimnangerren ngarra Yile
neki nekingime-nu-yu.
2 I nukunu Jesus Christ da matha-re pirrimnhimaputh-
ngime wurran da mange wiye nekingime thangunu-yu.
Mu mere ngatha nekingime, nukunu-ka pirrimpunmaputh
wurran da mange wiye ngarra kardu thangunu kardu
wurnangat warda ngatha-ya.
3 Nga. Nekingime ngatha murrinh thathpi Yile neki
nukunu pumanabathnungime purru, nhini nekingime-
ka kardu warda thathpirr the pumabathnungime purru
nukunu Yile neki-yu.
4 Mu kardu nangkal ngatha murrinh kama-ka, "Ngay-ka
the-wa nganthin Yile neki-yu." Mu nukunu nhini-ka mere
murrinh thathpirr manabath kurru ngarra Yile neki-yu,
nhini nukunu-ka danthirrarart-wa wurran i mere thathpirr
kurdiyith kurru murrinh-yu.
5 Mu kardu nangkal ngatha murrinh thathpirr
mamnabath wurran Yile neki, nhini kardu-ka marda
thathpirr manganart wurran nukunu Yile neki-yu. I da-ka
kanhi-wa the thumammathngime thurran kardu marda
ngala pinungime ngarra Yile neki-yu.
6 Nekingime ngatha murrinh pamangime, "Nekingime-
ka kardu marda ngala da matha thanamngime ngarra Yile
neki," nhini nekingime-ka mange pamangime purru mange
nginipunh Jesus deyida mani medha wurrini ngarra da
putek kanhi-re kardidha-yu.

Murrinh Marra

7 Nga, kardu darrikardu ngay. Murrinh kanhi murrinh
Yile neki nukunu ngarra ngay ngamnarrarilil-ka, murrinh-
ka mere marra, wurda. Mu murrinh-ka murrinh thathpi
murntak ngarra da marra-re warra ngadha nubinthepup.
8 Mu murrinh-ka murrinh nginipunh thathpi marra
deyida mani, nhini-ka the wardarra thanthinngime thurran
murrinh nhini-yu ngarra Jesus thangunu-ya dannhewin-
hingkayithngime. Nukunu-ka dannhingkarrngime da
mange ngarra marda thumemnurtngime thurran mange
nekingime ngatha-yu. I nanki-ka bere matha mange nhini
numedha nardi, i nhini nanki-ka ngarra da tarangka i
pilampirdarri warda narnamlili, i mere warda nurulili
ngarra da thipmam binhi wangu-yu.
9 I kardu nangkal ngatha murrinh kama, "Ngay-ka
ngarra da tarangka i pilampirdarri da matha ngurran."
Mu nukunu kardu nhini-ka thu kuy wurranpirra kardu
ngarra Kangkarlmawu nukunu, nhini nukunu-ka da ngarra
thipmam binhi da ngatha kanam nhini-yu. 10 Mu kardu

nangkal ngatha marda manganpunart wurran ngarra
kardu ngamere kardu Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka
da ngarra tarangka i pilampirdarri da matha kanam, i mere
warda ngarra mangkayipnu purru nhini-yu.
11 Mu kardu pana ngarra thu kuy wurranpirra kardu
ngarra Yile neki nukunu-ya, nhini nukunu-ka kardu ngarra
da thipmam binhi da matha wangu kanam da bere matha
wangu-yu i mere ngarra the menubath kani ngarra wangu
kardu nukunu mamka wurran-yu. I nukunu nhini-ka
mangini kamarrama warda kanam.

12 Nga kardu. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu,
nhini Yile neki-ka da mange wiye pirrimnanmaputh warda
ngarra Jesus-te yibinnhepupngime-ya.
13 I nga kardu yileyile. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-
nu, nhini nanki-ka the-wa nanthin Jesus-yu, kardu pana
ngarra birnu kardidha da ngarra marra-re thathpirr kathu-
ya. I nga kigay. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu,
nhini nanki-ka mere nubinayewup nuru i mere pule ngala
kurrunarra nukunu ku karrath-yu.
14 I nga mamay. Ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-
nu, nhini nanki-ka the-wa nanthin Yile neki-yu. Yileyile,
ngay kanhi ngamnarrarilil nanki-nu, nhini nanki-ka the-wa
nanthin Jesus-yu kardu pana ngarra da marra-re thathpirr
kathu kardidha-ya. I nga kigay. Ngay kanhi ngamnarrarilil
nanki-nu, nhini nanki-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki
nukunu numammath numpan i kardu lurruth ngala warda
numpan. I nhini nanki-ka mere murrinh numanabath nuru
nukunu ku karrath-yu i mere ngarra warda mananyit kurru
nhini-yu.

15 Mu nga kardu. Mere nukun marda numart nuru da
mange kardu ngarra wiyenpun nukunu-yu. I mere deyida
nukun marda numart nuru nanhthi purrkpurrk da matha-
yu. Nhini-wa mere nangkal marda mart kurru Yile neki-yu
i nanhthi purrkpurrk wanku bunkuwethuknintha, wurda.
16 I nga. Mange ngarra neki thanthin thurran-ka da
ngarra mange wiye nukun da matha, i neki-ka da nhini
da matha marda thumanganart thurran-yu. Neki-ka kardu
wertthumarnti-ya, mawumawunnhima-ya i thumemnun-
galangala thurran. I da mange terert nhini-ka kardu
da matha nukun thumammath thurran, mu Yile neki-ka
wurda, mere mabath kurru mange nhini-yu.
17 Bere, kardu wiyenpun nhini ngarra da mange wiye
da matha marda pumanganart pumpan-ka, nhini-ka da
nakurlnu mandarrirdum-da-nu-matha nhini-yu. I da
putek ngala kanhi deyida wanku mardarrirdumnu. Mu

kardu nangkal ngatha da mange ngarra Yile neki nukunu pariwaknu purru-ka, kardu nhini-ka bere matha wangu panibirnunu nhini-yu.

Kardu Ngarra Thu Kuy Wurranna Jesus Paruynu

18 Bere nga, kardu. Da-ka manta warda-wa da ngarra putek ngala kanhi Yile neki-re mardarrirdumnu-yu. Mu marra-re warra ngadha-ka kardu pana thathpirr thu kuy wurranna ngarra Jesus Christ-ya paruynu da ngarra putek ngala kanhi. I nanki-ka the wardarra numammath kardu nhini-nu-yu. Nukunu kardu nhini-ka kardu danthirrarart da matha kanam i murrinh mam wurran, "Ngay-ka Christ-wa." Mu nga. Kardu-ka parnam wardarra kardu ngamere-ya, kardu nginipunh wiye pana mani ngarra Jesus thu kuy wurranna. I da-ka nhini-re-wa the thumammath-ngime da-ka manta warda da ngarra putek ngala kanhi mardarrirdumnu-yu.

19 Kardu ngamere nhini-ka pardidha ngarra ngankuneme da murntak warra, mu mere thathpirr marda ngala ngar-nedhaneme, wurda. Mu kardu nhini ngatha ngarned-haneme marda ngala-ka nhini-ka ngarra ngankuneme da ngatha parnidha nhini-yu. Mu kardu nhini-ka parnamn-gankupartneme ngankuneme-yu i nhini-ka the warda ngan-thinkaneme kardu mere perrangankulerrdha-thathpirr-neme ngarra ngankuneme-yu.

20 Mu nanki-ka da mere thathpirr mange nhini numabath nuru, wurda. Mu Ngepan Yile neki nukunu kanamnan-nginirdi ngarra nanki-yu i nhini-ka the warda nanthin numpan da mange yuthpan thathpirr-yu.

21 I nga. Ngay-ka murrinh kanhi ngamnarrarilil ngarra nanki-nu, nhini-ka the warda numammath numpan mur-rinh yuthpan thathpirr-yu. Mu kardu-ka mere kunankathip kurru nanki-yu, wurda. Nanki-ka murrinh yuthpan thathpirr numammath numpan murrinh ngarra Yile neki thangunu damnarramut-yu. I nukunu da matha yuthpan wurrannarra-yu, i mere kanarrayirrarart kurru, wurda.

22 Mu kardu-ka kanhi-wa kardu ngarra damnarrayir-rarart wurran-yu. Nukunu kardu nhini mam wurran-ka, "Jesus-ka mere Yile neki thangunu, i mere Christ thathpirr nukunu-yu." Kardu nhini ngarra murrinh mam wurran-ka, nhini-wa kardu-yu thu kuy wurranna ngarra Jesus Christ. I dampunkungkatmitnintha wurran Yile neki i wakal nukunu.

23 Bere kardu nangkal ngatha pangkamitnu Jesus-ka, nhini-ka Yile neki deyida damkamit nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh ngarra wakal Yile neki

nukunu manabathnu-ka nhini-ka Yile neki deyida murrinh
mamnabath wurran.
24 I nhini-ka murrinh yuthpan thathpirr numayit nuru
murrinh pana ngarra marra-re nubinthepup. I murrinh
yuthpan nhini ngatha numayitnu nuru, nhini-ka kardu Yile
neki nukunu da matha narninu i marda ngala da matha
narninu ngarra nukunu-yu i ngarra wakal nukunu wanku-
yu.
25 I murrinh ngarra Jesus dannhetngime-ka kanhi-wa,
nekingime-ka bere matha wangu birnu paninungime da
ngarra kangkarl wangu-yu.
26 Ngay-ka murrinh nhini ngamnarrarilil nanki-nu-ka,
mere narnipart nukun murrinh yuthpan thathpirr nhini-
yu. I kardu nhini-nu mamnanmardawerr kanarrayirrart
nukun i kumanankayi nukun da ngarra wiye wangu.
27 Mu nga. Jesus Christ-ka bannannginirdi Ngepan ngarra
nukunu ngarra nanki. I Ngepan nukunu-ka bere matha
wangu nanthin numpan i nhini-ka mere nangkal deyida
kathu kurdunanthethith. Mu Ngepan nukunu da matha
wurdannanthethith wurran-yu da terert warda ngatha. I da
ngarra nukunu wurdannanthethith wurran-ka da yuthpan
da matha i mere kanarrayirrart kurru, wurda. I nhini
nanki-ka nariwak-da-nu matha nuru da mange ngarra
nukunu wurdannanthethith wurran-yu, i nhini nanki-ka
kardu marda ngala da matha warda narninu ngarra Jesus
Christ-yu.
28 I nga kardu. Bere matha wangu mitmit da matha
nurunu i nariwaknu nuru ngarra Kangkarlmawu. I ngarra
nukunu-re purdiwurl-deyida-nu kathu-ka nhini nanki-ka
mere warda yidiwe nuyunu ngarra nubangkardunu-yu,
wurda. I mere warda nemanhamnu nukunu-yu.
29 Nanki-ka the-wa nanthin-ya Jesus-ka kardu patha da
matha wurran. I nanki-ka the deyida numabath kardu
nangkal ngatha da mange patha mabathnu purru-ka kardu
nhini-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

3

Nekingime Kardu Yile Neki Nukunu

1 Yile neki-ka marda thathpirr mangannhertngime wur-
ran, nawa? Yu, nukunu-ka marda thathpirr man-
gannhertngime wurran i nhini mannhengime wurran
wakal nukunu-wa nekingime-yu. Nekingime-ka wakal
nukunu thathpirr-wa thurrannangime nhini-yu. Mu kardu
wurnangat-ka mere the kumanhibathngime kuru kardu

nukunu thurrannangime-yu, nhini weyida kardu mere the
kumabath kuru Yile neki-yu.
2 Yu nga, kardu darrikardu ngay. Marra kanhi-ka
nekingime-ka wakal Yile neki nukunu thurranngime. Mu
mere da ngatha the pumenubathngime nangkal nimin-nu
nekingime-yu da nakurlnu ngarra da kangkarl pinungime-
yu. Mu nekingime-ka the-wa thanthinngime da ngarra
Jesus deyida kathu purdiwurlnu-ka nekingime-ka mangini
nukunu deyida mani purrunungime, i marra nhini da
matha pubangkardunungime nukunu-yu kardu nginipunh
ngarra thathpirr mam kanam nukunu-yu.
3 I kardu nangkal ngatha murrinh nhini the mabathnu
pani-ka, nhini nukunu-ka da mange patha da matha ma-
bathnu purru nhini-yu, mangini nukunu deyida mani Jesus
da mange patha da matha kanthin wurran.
4 Mu kardu nangkal ngatha da mange wiye mabathnu
purru-ka nhini-ka da law ngarra Yile neki nukunu-ka
mungammaparl-wa nhini-yu. I da mange wiye da bere
matha mabathnu pani-ka nhini-ka mere warda wakal Yile
neki nukunu.
5 Mu nanki-ka the-wa nanthin-ya Jesus wurrinidha da
putek kanhi da mange wiye nekingime-nu pirranhimaputh-
nungime purru. I nukunu-ka mere numi-re da mange
wiye wurridha, wurda. Nukunu-ka kardu patha da matha
kanam.
6 I nhini kardu pana ngarra darntiwak thathpirr wurran
Jesus-ka, kardu nhini-ka da mange wiye mere ngarra
mabath kurru nhini-yu, wurda. Mu kardu nangkal ngatha
da mange wiye mabathnu purru da bere matha wangu,
nukunu kardu nhini-ka, Jesus-ka mere da ngatha the
mabathnu purru i mere da ngatha berdurttha nukunu-yu,
wurda.
7 Nga, kardu darrikardu ngay. Mere nubirrayepup kardu
ngarra wiyenpun-yu, kardu pana ngarra parramnarrayir-
rarart parnam-yu. Mu kardu nangkal ngatha da mange
patha i da mange yuthpan mabathnu purru-ka nhini-ka
kardu patha da matha purrunu mangini Jesus deyida mani
patha da matha kanam-yu.
8 Mu kardu nangkal ngatha da mange wiye mabathnu
purru da bere matha wangu-ka kardu nhini-ka kardu ku
karrath nukunu da matha, nhini ku karrath-ka da wiye
da matha mebaththa wurrini da ngarra marra-re kathu i
da wiye da ngatha kanthin wurran. Da-ka nhini warda-
wa Yile neki wakal nukunu wurdanthuk da kanhi-yu da
mange wiye ngarra nukunu-nu ku karrath kanthin wurran
bumayerrarrnu.

9 Nga. Kardu nangkal ngatha kardu Yile neki nukunu-ka,
nhini kardu-ka mere kama nukun kurru da mange wiye-yu
da bere matha wangu-yu, wurda. Nhini-ka Ngepan Yile neki
nukunu-ka kanthin wardarra wurran ngarra nginipunh
nukunu kardu nhini-yu. Mu kardu nhini-ka mere ngarra
mange wiye kama kurru, nhini-ka kardu Yile neki nukunu-
wa nhini-yu.

10 I nga. Kanhi-wa kardu the numabathnu kardu ngamere
kardu Yile neki nukunu i kardu ngamere kardu ku karrath
nukunu. Kardu nangkal ngatha da mange wiye mabathnu
pani da bere matha wangu-ka i ngathan nukunu deyida-ka
thu kuy wurranna, nhini nukunu-ka mere kardu Yile neki
nukunu nhini-yu, mu nukunu-ka kardu ku karrath nukunu
da matha nhini-yu.

Nekingime Marda Pumenurtnungime Purru

11 Murrinh nhini ngarra da marra-re kathu nubinthepup-
ka kanhi-wa, nekingime-ka marda da matha pumenurt-
ngime purru.

12 Mu mere pumarartngime mangini Cain mani ngarra
ngathan nukunu thu panmat-ya da murntak warra-ya.
Nukunu Cain-ka daniriwaktha wurrini ku karrath i da
mange wiye da matha wurrinidha. Mu ngathan nukunu-
ka kardu patha da matha wurrinidha, i nhini nukunu Cain-
ka dirranganke-wa, i da-ka nhini-wa thu panmat ngathan
nukunu-yu.

13 Nga kardu. Kardu ngamere pana ngarra Yile neki
mere le kuruna i ngarra nanki deyida wanku kama kuy
pumpannarra, nhini-ka mere nubengkabat nukun nhini-yu.

14 Mu nekingime kardu ngarra Yile neki nukunu-ka kardu
marda thathpirr thumemnurtngime thurran, i nhini-ka the
thanthinngime mayern yuthpan warda thanalilingime da
ngarra Yile neki nukunu da matha wangu. Mu kardu
ngamere pana ngarra mere marda kumenurt kuru-ka kardu
da ngarra mayern wiye da ngatha pumpannilili i da ngarra
ku karrath nukunu wangu pumpan.

15 I kardu nangkal ngatha thu kuy purrunarra kardu
ngarra ngamere, nhini kardu-ka mangini thu deyida pan-
mat wurdantinumi nhini-yu. I nanki-ka the-wa nanthin-
ya kardu nhini ngarra thu panmat wurdantinumi-ka mere
ngarra da kangkarl wangu kimardawith nhini-yu, i mere
ngarra kanibirnu da bere matha wangu-yu, wurda.

16 Nga. Jesus-ka marda thathpirr mangannhertngime
wurran i yibinnhepupngime nekingime-nu-yu. I da-
ka nhini-wa nukunu dannhengkarrngime kardu thathpirr

marda mangannhertngime wurran-yu. I nhini nekingime-
ka pumarartngime Jesus i marda thathpirr pumenurtngime
purru i purrunuwuwupnu-ngathayida-ngime nekingime
ngatha-nu-yu.

17 Nga. Kardu pana mani wunku ku mani ngala kama
kanthin wurran-ya, i the kanthin kardu darrikardu nukunu
ku mani maku i mi mami medeyi punganpirntay parnam.
I kardu nhini ngatha mere manmanpi kardu ngarra dar-
rikardu nukunu-ka nhini nukunu-ka mere thathpirr marda
deyida mart Yile neki-yu.
18 Nga kardu. Kardu thathpirr marda numanart nuru i
numanmanpi nuru kardu ngarra ngamere. Mu mere da
matha murrinh thathpi nuyema, “Nganki kardu marda ngu-
manganpunart ngumpan i ngumampunmanpi ngumpan.”
Mu kardu thathpirr numanmanpi i da-ka nhini-wa kardu
thathpirr marda numanart-yu.
19 I da-ka nhini-wa mange-yu the pumabathnungime
purru-yu kardu ngarra Yile neki nukunu-yu. I nhini da
matha mukmuk tarangka i marda pekpek wunku puman-
abathnungime purru ngarra nukunu Yile neki wangu-yu.

20 Bere nga. Mukmuk nekingime ngatha kurdinheyith-
ngime da mange wiye thumammathngime thurran-ka,
nhini-ka Yile neki warda purdinayithngime nhini-yu. Mur-
rinh nhini thubimnumayepupngime thurran ngarra muk-
muk kathu-ka murrinh-ka kunungingki-wa nhini-yu. Mu
Yile neki-ka ngala-wa i da ngala da matha the kanthin,
nhini-wa murrinh purdinayith-yu.
21 Mu mukmuk nekingime ngatha kurdinheyithngime
da ngarra wiye mere pumabathngime purru-ka, nhini-
ka mukmuk tarangka i marda pekpek da matha wanku
thumamnabathngime thurran ngarra Yile neki wangu-yu.
I nhini-ka mere warda ngarra pemanhamnungime ngarra
murrinh purdinayithnungime-yu.
22 I ngana deyida nekingime murrinh ngarra nukunu
da matha thumamnabathngime thurran i mange yuthpan
da matha thanthinnangime thurran i nhini-wa le tham-
namutngime thurran Yile neki-yu. I bere nhini ngarra
padharrpunungime thangku nanhthi-nu ngatha-ka, nhini
nukunu-ka panhemutnungime nhini-yu.

23 Bere nekingime-ka kanhi-wa murrinh thathpirr
pumanabathngime-yu. Nukunu Jesus Christ-ka wakal
Yile neki nukunu-wa, i ngarra nukunu da matha
purdunayemitngime purru, i murrinh ngarra nukunu da
matha pumanabathngime purru nhini-yu. I nekingime-ka

marda da matha pumenurtngime purru mange nginipunh
Jesus mani murrinh mannhengime-ya.
24 I kardu nangkal ngatha murrinh Yile neki nukunu
manabathnu purru-ka, kardu nhini-ka kardu mitmit da
matha purruninthanu. I nekingime the thanthinngime
kardu marda ngala thurrannangime ngarra Yile neki, nhini-
ka Ngepan nukunu wanku bannhenginirdingime nhini-yu.

4

Murrinh Ngarra Ngepan Yile Neki Nukunu

1 Nga, kardu darrikardu ngay. Kardu ngamere pamam
pumpan murrinh kanhi-yu, "Ngepan Yile neki nukunu-ka
kanamnganninirdi i nganthin ngumpan i murrinh ngarra
nukunu nguddamyith ngumpan." Kardu terert da matha
da pana ngangka-re-ya pamam pumpan murrinh nhini-yu,
mu kardu-ka murrinh parranthirrarart-wa parnam. Mu
nanki-ka kardu warra ngadha nuddunthap mani, nhini-ka
Ngepan Yile neki kama-ya kanampunnginirdi i ku ngepan
numi kama kanampunnginirdi-ya.
2 I da-ka kanhi wangu-wa the numabathnu-yu Ngepan
Yile neki ngarra kardu kanampunnginirdi kama i wurda
kama. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi mabath i kur-
diyith, "Jesus Christ-ka wurdanthut da kangkarl thangunu
kathu i kardu thathpirr wurrinidha da ngarra putek kanhi-
yu," nhini kardu nukunu-ka kardu Yile neki nukunu-wa
nhini-yu, i Ngepan nukunu-ka kanamnginirdi.
3 Mu kardu nangkal ngatha mere murrinh nhini mabath
i mere kurdiyith, kardu nhini-ka Ngepan ngarra Yile neki
nukunu-dha mere warra kaninginirdidha. Mu ngepan
numi wardarra kanamnginirdi, ku ngepan nhini nimin-
ya ngarra kardu wiye nhini thangunu ngarra Jesus Christ
thu kuy wurranna-ya. I nanki-ka berengunh the wardarra
nanthin-ya ku ngepan wiye nhini-yu paruynu-yu da ngarra
putek ngala kanhi-yu. Mu ngay murrinh manarranu-ka ku
ngepan ngarra kardu wiye nhini-ka kanhi wardarra kanam
ngarra putek kanhi.
4 Mu nga kardu. Nanki-ka kardu Yile neki nukunu-
wa i nhini nanki-ka kardu lurruth ngala numpan kardu
ngarra pangu nibimpunpewal kardu parramnarrayirrarart
parnam-ya. Mu Ngepan Yile neki nukunu ngarra
kanamnanninirdi-ka nhini-ka lurruth ngala da matha
nanthin numpan, nibimpunpewal ngala da matha kardu
ngarra pana ngepan nukunu ku karrath kanampunnginirdi
da pana ngangka-re-ya.

5 Kardu nhini-ka kardu ngarra putek kanhi nukunu
parnam. I murrinh puddamyith pumpan da kanhi-nu-yu
i kardu da kanhi thangunu pubimpirrayepup pumpan. I
murrinh da kanhi da matha puddamyith pumpan, mu mere
kudduyith kuru murrinh Yile neki nukunu-yu, wurda.
6 Mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu nhini kardu
ngamere Yile neki nukunu deyida-ka pubinnheyepup-
ngime pumpan murrinh ngarra nekingime-yu. Mu kardu
ngamere pana ngarra mere Yile neki nukunu-ka mere
kubinheyepupngime karni nhini-yu. I da-ka nhini-wa
the thumammathngime-yu kardu ngarra nimin kanampun-
nginirdi Ngepan Yile neki kama-ya i ngepan ku karrath
nukunu kanampunnginirdi kama-ya.

Yile Neki Marda Mangannhertngime Wurran

7-8 Nga, kardu darrikardu ngay. Kardu marda da matha
pumenurtngime purru nhini-ka mange Yile neki thangunu-
wa dannhemutngime. I nukunu-ka marda mangannhert-
ngime wurran nekingime-yu. I nukunu-ka manhimanpin-
ungime purru bere matha wangu marda pumenurtnungime
purru. Nga. Kardu nangkal ngatha marda manganpunart
wurran kardu ngarra ngamere, nhini nukunu-ka the thath-
pirr kanthin Yile neki-yu i nhini nukunu-ka kardu Yile
neki nukunu-wa nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mere
marda manart kardu ngarra ngamere-ka nhini nukunu-ka
mere the mabath Yile neki-yu, wurda.
9 Bere nga. Da-ka kanhi-wa Yile neki dannhingkarrngime-
yu mange ngarra marda mangannhertngime wurran-yu.
Nukunu-ka wakal nukunu da matha wurdanthuk da kanhi-
yu i yibinnhepupngime, i nhini nekingime-ka kardu bere
matha wangu warda birnu paninungime ngarra da nukunu
wangu-yu.
10 Yile neki da marra-re-ka marda da matha
mangannhertngime-yu, mu nekingime da marra-re-ka
mere marda thumertthangime nukunu-yu, wurda. Nukunu
da matha marda mangannhertngime wurran i mange-
ka nhini-wa da mange nukunu-yu. I bere wakal nukunu
wurdanthuk kanhi i yibinnhepupngime. I nukunu Yile neki-
ka da mange ngarra wiye warra thanthidhangime thurrini-
ka pirrimnhimaputh-warda-ngime ngarra nukunu-re Jesus
yibinnhepupngime-yu.
11 Mange-ka nginipunh nhini-wa Yile neki marda
thathpirr mangannhertngime wurran, nhini nekingime-ka
marda da matha pumenurtngime purru.
12 Mu nga. Kardu-ka mere ngadha nangkal bengkar-
dudha Yile neki-yu, wurda da ngatha. Mu marda ngatha

pumenurtngime purru-ka, nhini nekingime-ka marda ngala
da matha thanamngime wunku Yile neki, i nhini nukunu-
ka manhimanpinungime purru marda da matha pumenurt-
nungime purru puy ngala da matha wangu.

13 Yile neki-ka Ngepan nukunu dannhemutngime ngarra
nekingime i da-ka nhini warda the thanthinngime marda
ngala da matha thanamngime ngarra nukunu ngatha-yu.

14 I ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme wakal Yile
neki nukunu-yu ngarra wurdanthuk da kanhi-yu. I nhini
ngankuneme-ka murrinh warda nguddampirruyithneme
ngumpan murrinh ngarra wakal Yile neki nukunu kardu
pana ngarra manthibirnunu kardu ngarra da putek ngala
kanhi-yu.

15 Bere nga. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi
pamanu purru-ka, “Jesus-ka kardu wakal Yile neki nukunu-
wa.” I nhini kardu nhini-ka ngana deyida mitmit wurran-
nintha ngarra Yile neki i Ngepan nukunu wanku kanam-
nginirdi i kanthin warda wurran nhini-yu.

16 I nekingime the thanthinngime thurran Yile neki-
ka marda thathpirr mangannhertngime wurran i nhini
nekingime-ka thurdamnayemitngime thurran ngarra
nukunu wangu-yu. Yile neki-ka marda mangannhertngime
wurran i mange-ka nhini-wa da mange nukunu-yu.

Nga. Kardu nangkal ngatha Yile neki marda manganart
wurran i kardu ngamere deyida wunku marda man-
ganpunart wurran, nhini kardu-ka mitmit wurrannintha
ngarra Yile neki-yu i Ngepan nukunu wanku kanamnginirdi
i kanthin warda wurran nukunu kardu nhini-yu.

17 Yile neki wurdannhiyethithngime wurran-ka marda
pumartnungime purru nukunu-yu ngala da matha wangu i
kardu deyida wanku marda pumenurtnungime purru ngala
da matha wangu. I da nakurl-te ngarra nekingime pir-
ramardatnungime ngarra Yile neki-ka nhini nekingime-ka
mere warda pemanhamnungime nhini-yu, wurda. Nhini-ka
ngarra putek kanhi thanamngime-ka mangini Jesus deyida
mani thanamngime kanhi-yu.

18 Bere Yile neki-ka marda mangannhertngime wurran
nekingime i nhini-ka mere warda pemanhamnungime
nekingime-yu. Nukunu-ka marda thathpirr mangannhert-
ngime wurran, nhini nekingime-ka mere penhamnungime
da nhini-re ngarra pirranatnungime kumparra ngarra
nukunu-yu, wurda. Mu kardu pana ngarra the pumemnu-
bath pumpan Yile neki-re purdunkartelnu pirra i pirran-
muluputhnu pirra ngarra thungku wangu, kardu nhini da
matha kemanham kuru ngarra Yile neki-yu. Nhini kardu

nhini-ka mere thathpirr marda kumart kuru Yile neki-yu i
mere thathpirr marda kumanart kuru kardu ngamere-yu.
Mu nekingime-ka kardu marda thumanganpunartngime
thurran, i Yile neki deyida marda thumanganartngime thur-
ran, i nhini nekingime-ka mere warda pemanhamnungime
nhini-yu.
19 Nekingime marda thumanganartngime thurran Yile
neki-ka nhini nukunu thangunu da marra-re marda
mangannhertngime-yu.
20 Kardu ngatha kama murrinh kanhi, “Ngay-ka Yile neki
marda manganart ngurran.” Mu kardu nhini-ka mere
marda thathpirr manart kardu darrikardu ngarra nukunu-
yu, nhini kardu-ka ngathayida danthirrarart-wa kanam.
I kardu mere ngatha marda mart darrikardu nukunu
ngatha ngarra bamkardu wurran, nhini nukunu-ka mere
ngarra deyida marda mart Yile neki-yu ngarra mere wunku
bangkardu kani.
21 Bere nga. Kanhi-wa murrinh-yu ngarra Jesus
dannhemutngime-yu. Kardu nangkal ngatha marda manga-
nart wurran Yile neki, nhini nukunu-ka darrikardu nukunu
deyida wanku marda manart kurru.

5

Nekingime Thunungampewutngime Nukunu Ku Karrath

1 Bere kardu nangkal ngatha murrinh manabath Yile
neki-re wurdanthuk Jesus, i nukunu-ka Christ-wa, kardu
nhini-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I Yile neki
ngatha marda thumanganartngime thurran-ka, nhini-ka
kardu ngarra nukunu deyida marda pumanartnungime
purru.
2 I ngarra marda-re thumanganartngime thurran Yile
neki-ka i ngarra murrinh nukunu wunku thumamnabath-
ngime thurran, nhini-ka kardu ngarra nukunu deyida
marda pumanartngime purru nhini-yu.
3 I Yile neki ngatha marda thathpirr pumartngime purru-
ka, nhini-ka murrinh nukunu pumanabathnu-thathpirr-
ngime purru nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu-ka mere
tetemanthay nhini-yu ngarra pariwaknungime purru-yu,
wurda.
4 Nekingime-ka kardu ngarra nukunu-wa nhini-yu, i
nukunu-ka mannhilurruthngime wurran da ngarra wiye
terert piwewalnungime. Nekingime-ka ngarra Jesus da
matha murrinh thumamnabathngime thurran i thur-
damnayemitngime thurran, i da-ka nhini-wa thunungam-
pewutngime ngarra nukunu ku karrath-yu i da wiye terert
kanhi-yu.

5 Yu, kardu pana ngarra murrinh thathpirr
pumamnabath pumpan Jesus-ka wakal Yile neki nukunu,
kardu nhini da matha punungampewut nukunu ku karrath-
yu i da wiye terert kanhi-yu.
6 Bere nga. Jesus Christ-ka da kanhi wurrinidha
wunku kura i kumulung. Nukunu wurrinidha da
kanhi-ka paluwewunu kura patha-re, mu mere nhini da
matha-nu wurrinidha-yu. Nukunu-ka daluwewu kura
patha-re i kumulung nukunu deyida pinthanhiwudha
ngarra nukunu-re yibimpup-yu. I Ngepan Yile neki
nukunu mannhengime wurran-ka murrinh nhini-ka mur-
rinh thathpirr-wa. Nukunu-ka murrinh thathpirr da matha
mannhengime wurran-yu. 7-8 Bere, Ngepan Yile neki
nukunu-ka dannhemutngime murrinh thathpi yuthpan
ngarra Kangkarlmawu nukunu. I ngana deyida ngarra
kura patha i kumulung nhini thangunu kathu-ka kardu-ka
the warda thanthinngime murrinh nhini da ngatha ngarra
Kangkarlmawu nukunu-ka, murrinh thathpirr-wa nhini-yu.
Yu, ngarra Ngepan Yile neki nukunu, kura patha nhini,
i kumulung nhini thangunu-ka, the warda thanthinngime
murrinh nhini ngarra Kangkarlmawu nukunu-ka, murrinh
thathpirr-wa nhini-yu.
9 Nga. Nekingime-ka thubimpirrayepupngime thurran
murrinh ngarra kardu thangunu parrannhiyelerrngime
pumpan. Mu murrinh ngarra Yile neki thangunu kathu-ka,
nhini-ka murrinh ngala thathpirr-wa, murrinh dimpewal-
wa nhini-yu. I murrinh ngarra nukunu thangunu kathu
wurdannheyithngime wurran-ka murrinh ngarra wakal
nukunu da matha nhini-yu.
10 I bere, kardu nangkal ngatha murrinh mamnabath
wurran wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka murrinh
the kanthin wurran murrinh marda-re-yu Yile neki-re
murrinh wurdamnayith wurran, i the kanthin murrinh
thathpirr nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha mere
murrinh manabath Yile neki, kardu nhini murrinh mam
wurran-ka Yile neki-ka danthirrarart wurran, nhini-ka
mere murrinh manabath kurru murrinh ngarra Yile neki
thangunu wurdamyith Jesus-yu.
11 I bere kanhi-wa murrinh Yile neki mam-yu. Nukunu
dannhemutngime-ka kardu birnu thathpirr thurranngime.
I nhini nekingime-ka da bere matha wangu panibirnunu-
warda-ngime da ngarra nukunu wangu-yu. I da
birnu thathpirr nhini ngarra dannhemutngime-ka nhini-ka
ngarra Jesus thangunu yibinnhepupngime.
12 I kardu nangkal ngatha mitmit wurrannintha ngarra
wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka da birnu thath-

pirr kanthin wurran i da bere matha wangu birnu paninu.
Mu kardu nangkal ngatha mere marda ngala kurrunintha
ngarra wakal Yile neki nukunu, nhini nukunu-ka mere
mabath kurru da birnu thathpirr nhini-yu, i mere nukun
warda panibirnunu da bere matha wangu-yu.

Nekingime Panibirnunungime Da Bere Matha Wangu

13 Bere nanki kardu ngarra numamath thathpirr numpan
wakal Yile neki nukunu i narrarntiwak numpan nhini-ka
kardu the thathpirr numabathnu nani i bere matha wangu
narnibirnunu, nhini weyida ngay ngamnarrarilil-yu.
14 I nekingime-ka mere pemanhamngime purru ngarra
Yile neki-nu-yu murrinh purdinayithnungime purru. I
ngarra marda ngala-re thurranngime ngarra nukunu-ka
nhini-ka marda pumartngime purru da ngarra nhini-yu
ngarra nukunu deyida marda manganart wurran-yu. I
nhini nukunu-ka murrinh binnhemayepupngime wurran
murrinh ngarra thurdamnayithngime thurran-yu.
15 Nukunu-ka bere matha wangu binnheyewupngime
wurran ngarra nekingime-re murrinh thurdamnayith-
ngime thurran-yu, nhini-ka the deyida thanthinngime
murrinh panhidhartnungime-yu, murrinh ngarra thangku
ngatha padharrpungime-yu.
16 Bere, kardu darrikardu nanki ngatha nubangkardunu
kawinhikat kama i da mange wiye kama kani, nhini nanki-
ka nanadharrpunu Yile neki i purdinawurlnu i da mange
yuthpan deyida purrunu. Mu kardu ngamere deyida-
ka parnampart thathpirr puddarntinumi Yile neki-yu i
da mange wiye ngala da matha pamam parnam. Mu
mere narradharrpu nukun Yile neki-yu kardu wiyenpun
thathpirr nhini mani-nu-yu.
17 Nga. Da pana ngatha da wiye pamangime-ka nhini-ka
da wiye da matha nhini-yu. Mu kardu mere terert warda
ngatha panipartnu thathpirr Yile neki-yu i da mange wiye
ngala piyemanu parni nhini-ka puruwupup-da-nu matha
nhini-yu.
18 Mu nga. Nekingime-ka the thanthinngime thurran
mere ngarra mange wiye pama-nukun-ngime pani da bere
matha wangu-yu, wurda. Mu nekingime-ka kardu Yile
neki nukunu-wa i Jesus-ka dirrangannhipengime wurran
i nhini nukunu ku karrath-ka mere ngarra kama ngarra
nekingime-yu.
19 Nukunu ku karrath-ka ku pule ngala dimpirra kardu
terert da matha da ngarra putek ngala kanhi-yu. Mu
nukunu-ka ku mere pule ngala nekingime nhini-yu, wurda,
mu nekingime-ka kardu Yile neki nukunu-wa nhini-yu.

20 I ngana deyida the thanthinngime thurran wakal
Yile neki nukunu wurdanthut da kanhi-yu i dannhiwin-
hingkayithngime Yile neki da matha Pule ngala thathpirr-
yu. I nhini nekingime-ka marda ngala warda thurranngime
ngarra nukunu i wunku wakal nukunu Jesus Christ-yu.
Yile neki da matha ku Pule ngala thathpirr-yu i nukunu
da matha birnu thathpirr dannhemutngime-yu. I nhini
nekingime-ka kardu bere matha warda wangu panibir-
nunungime ngarra nukunu-yu.
21 Nga kardu. Nanki-ka nginipunh wakal ngay deyida
mani i murrinh tiduk kanhi manarranu-ka mere nariwak
nukun nuru da mange wiye i da mange thirrukduk-yu, mu
Yile neki da matha nubupaknungime nuru kumparra ku
Pule ngala nanki-yu purrunarranu-yu.

Revelation

1-2 Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra Yile neki-re Pule
ngala thathpirr pinhenu-yu i ku karrath i kardu ngarra
nukunu parrarntiwak pumpan-ka purdunkartel da matha-
nu purru nhini-yu.

Bere Yile neki kathu murrinh kanhi damnamut ngarra
Jesus Christ kardu ngarra nukunu-nu murrinh marranu.
I nukunu Jesus-ka kanthinnhingkarr thathpirr warda
murrinh-yu. I bere Jesus kathu-ka ku angel ngarra nukunu
murrinh kanhi-yu damnamut. I ku angel kathu-ka ngarra
John banperdi da warda nirn bangamnirn nukunu John-
yu, kardu ngarra wurlk menadha wurrini Jesus-nu-yu. I
nukunu John-ka darntilil terert warda ngatha murrinh
thathpirr warda ngarra Yile neki nukunu-yu, murrinh
ngarra nukunu bangamnirn-te-yu bamkardu.

3 Bere kardu nangkal ngatha rit pamanu murrinh kanhi-
ka nhini nukunu-ka kardu le da matha paninu. Kardu
nangkal ngatha biyepupnu i mayitnu murrinh kanhi i
nukunu nhini-ka kardu le deyida paninu, nhini-ka da manta
warda ngarra Yile neki Pule ngala thathpirr pinhenu-yu.

Murrinh Kanhi-ka John Thangunu Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu-nu

4 Bere ngay John murrinh kanhi ngamnarrarilil-ka nanki-
nu kardu ngarra Yile neki nukunu kardu ngarra da town 7
narnam da ngarra ngala nan-ya Asia.

Bere Yile neki-ka mange patha da matha manarranu
purru i panarramutmutnu purru marda pekpek da matha,
nukunu nhini-ya ngarra marra kanhi kanam-ya i da murn-
tak da matha warra kanam i da nakurlnu purdiwurlnu
kathu. I ngana deyida ngarra ku Ngepan 7 thangunu mange
patha i marda pekpek panarramutnu, ku nhini-ya ngarra
kumparra warra parnamkadhuk ngarra Yile neki dim-ya.

5 I nukunu Jesus Christ deyida wanku da mange patha
manarranu purru i marda pekpek panarramutmutnu
purru nukunu nhini-ya ngarra murrinh thathpirr mannhe
wurran-ya, i kardu pana nimin-ya ngarra marra-re thath-
pirr wurdamkabirl-ya. I nukunu nhini-ya kardu thathpirr
birnu bere matha wangu paninu, i kardu Pule ngala
thathpirr dimpirra kardu ngarra pule ngala ngala terert
warda ngatha.

I nukunu-ka marda thathpirr mangannhert wurran, i
yibinnhepup i pirrinnhimaputhngime wurran da mange

wiye ngarra neki thumerithuktha thardi nanhthi kumulung
ngarra nukunu-re pirriwudha-ya.
6 I nukunu-ka bannhipak neki-yu kardu ngarra Yile
nukunu, i kardu ngarra murrinh nukunu-nu pumar-
ranu purru-yu ngarra kardu, i da-ka nhini-re-wa wurlk
pumananu purru-yu. Nukunu Jesus-ka ku Pule ngala
dinnhengime bere matha wangu. Mu nga mampa. Da bere
matha wangu pariparl-da-nu-matha-ngime nukunu-yu. I
nhini da matha wangu da mange pirranu-yu.
7 Nga. Nukunu Jesus-ka purdithutnu purrurdarrirdur-
dinu kathu ngarra kalakkalak i kardu wurnangat warda
ngatha pubangkardunu nukunu-yu i kardu pana wanku
ngarra thu pumpanmat nukunu-ya pubangkardu-deyida-
nu-yu. I kardu wurnangat bere ngatha warda nanhthi du
werr warda parninakarrknu da ngarra putek ngala kanhi-
ya. Yu, da-ka mange-ka nhini da mange pamanu-yu.
8 Bere Yile neki mam, “Ngay da matha Pule ngala
thathpirr-yu. Ngay da matha mamyit ngem da wurnangat
ngala kanhi warda ngatha, da ngarra marra-re kathu-yu i
ngarra da panirikerdek-da-nu mana.” Nhini-wa murrinh
Yile neki mam-yu, nukunu pana ngarra marra kanam-ya i
da murntak da matha kanam-ya i da nakurlnu purdiwurlnu
kathu.

John Bangamnirn Da Nirn Jesus Christ Bamkardu

9 Bere nga. Ngay-ka John pulangay nanki-yu. I ngay-
ka ngarntiwak ngurran Jesus-yu nginipunh nanki deyida
mani narrarntiwak numpan, i da-ka nhini weyida kardu-
ka pumannherithukngime pumpan-ya i da tetemanthay
pubannhewakpakngime pumpan. Mu nekingime-ka bere
ngatha wangu murrinh thumamnabathngime thurran i
mere nukun panipartngime nukunu Jesus-yu.
Nga. Ngay-ka ngamnarrarilil ngem da ngarra ngalburnu
kanhi wangu da nan-ya Patmos. Ngay-ka kardu nganinthel-
errdha ngardi murrinh ngarra Yile neki i murrinh Jesus
nukunu i nhini weyida kardu ngay puddanngithuk da
kanhi-yu.
10 Bere da-ka da Sunday-wa i Ngepan Yile neki nukunu
mamngiyit ngala da matha i da nirn kanhi bangamnirn-
yu. Bere ngay-ka binthepup murrinh ngerren lurruth tiduk
ngarra ngay kathu murrinh nginipunh nanhthi trumpet
mani pirrimkay.
11 I murrinh ngerren nhini-ka mamnga-wa, “Thar-
ililnu ngarra nanhthi puk da ngarra ngay terert kanhi
nganhingkarrnu-ya. I thurdurrathuknu warda kardu
ngarra ngay da ngarra town 7 parnam-ya, da nan Efesus,

Smerna, Pergamum, Thiatira, Sardis, Filadelfia i Laodecia.”
Murrinh ngerren nhini-wa mamnga-yu.

12 I bere ngay-ka memmirl warda kardu bengkar-
dudha nangkal murrinh kardu kanamngangerren ngay-
yu. Bere ngarra memmirl thangunu-ka ngay-ka bamkardu
nanhthi ngarra thungku lem nukun, nanhthi-ka 7-wa
pirriningkadhuktha-yu nanhthi ngarra thungku lem nukun.
Nanhthi-ka damlarrang-wa nhini-yu. 13 I da ngarra kan-
ganu nanhthi 7 nhini pirriningkadhuktha-ka kardu numi
pirridha-yu. I kardu nhini-ka methapkadha pirri kardu
nhini-ya da ngarra putek ngala kanhi wurdanthut. I
nukunu-ka nanhthi kaligu bamam banardidha pirri ngarra
me da mana. I nanhthi belk nanhthi damlarrang-ya
menamardalarrdha pirri.
14 I pemarr nukunu-ka bamam thathpirr nginipunh
kalakkalak mani, i kamarl ngarra nukunu-ka nginipunh
thungku mani puniwemaththa dini.
15 I me nukunu-ka danimelarrangtha pirri ngala da
matha. I murrinh ngerren nukunu-ka nginipunh kura
lalingkin mani lurruth dimmerrmerr-ya.
16 I ngarra mange batbat-te-ka nanhthi pilinh 7 meyit-
tha pirri. I ngarra thathpi nukunu-ka nanhthi sword
banadhawirdidha pirri, nanhthi-ka kerrkerrk-wa ngurru
perrkenku-yu. I thimu nukunu, thamurru, wulumu, terert
warda ngatha daningkalarrangtha pirri ngala da matha
nginipunh nanhthi ngunga mani.

17 I bere ngarra ngay-re nukunu bamkardu-ka, ngay-ka
bammat ngarra me nukunu i kardu panngirte nginipunh
ngepan ngabimpup mani. Bere nukunu-ka mange batbat-te
mamngithap i mamnga, “Mere thenham. Ngay da matha
mamyit ngem da wurnangat ngala kanhi warda ngatha
da ngarra marra-re kathu-yu i ngarra panirikerdek da-nu
mana.
18 Ngay thathpirr nimin birnu nganam-yu. Ngay-ka
ngabimpup, mu nga, ngay-ka kardu birnu deyida nganam
i bere matha wangu birnu nganinu. Ngay da matha
da mamnginikat ngem-yu ngarra kardu-re pumpanpuwup-
yu. I ngurdanpunthukthuk ngem-yu da ngarra wiye nhini
wangu-yu.

19 “Mu nga,” mamnga nukunu nhini kathu-yu. “Tharilil
warda wangu ngarra nhinhi marra kanhi damkardu-yu i
ngarra nhinhi dangkardunu-yu.
20 Nga. Nhinhi-ka damngimangkardu mana-ya ngarra
mange batbat-te-yu meyittha ngirri nanhthi pilinh 7-ya.
I damngingkardu mana-ya da ngarra kanganu ngirridha

nanhthi pana thungku lem nukunu-yu nanhthi damlarrang-ya. Nga. Nhinhi-ka mere nemartadha, mu ngay-ka ngur-dumpameriyithnu warda ngarra nanhthi pilinh 7 nhini-nu-yu i ngarra nanhthi 7 thungku lem nukunu-yu. Nanhthi pilinh 7 nhini-ka ku angel 7-wa ngarra kardu ngay pangan-punpe parnam-yu ngarra da town 7 nhini-yu. I nanhthi 7 nhini thungku lem nukunu-ka kardu ngay-wa da ngarra town 7 nhini parnam.”

2

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Efesus

1 “Mu nga. Thanarilil wangu,” mamnga deyida. “Murrinh kanhi ngurdimpayithnu-ka ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Efesus.” Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra nanhthi pilinh 7 meyittha pirri ngarra mange batbat-te i kardililidha ngarra nanhthi 7 pana thungku lem nukunu nanhthi damlarrang-ya.

2 I bere nukunu nhini mam-ka, “Ngay-ka the-wa nganthin ngarra namam narnam-yu. Nanki-ka wurlk ngala narnam-nga ngay-nu-yu i bere ngatha wangu murrinh numamnga-bath narnam ngay-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka mere marda numanart nuru kardu wiyenpun nhini ngarra murrinh pamam pumpan, ‘Nganki-ka ku apostle-wa.’ Mu murrinh-ka ngathayida parranthirrarart parnam. I nanki-ka kardu-ka nuddanpunthap-wa i the warda nanthinpun kardu parranthirrarart parnam-yu.

3 I ngay-ka the nganthinnan nanki-ka kardu bere ngatha wangu murrinh numamngabath narnam da pana ngath-ayida da tetemanthay nubangarnurt-yu. I mere ngarra ngadha numedhaptha le wiye narnidha, wurda.

4 “Mu nga. Da numi da matha ngay mere le nginarra-yu. I da nhini ngay-ka mere marda thathpirr numangert nuru nginipunh da marra-re mani kathu marda numengerttha nurni.

5 Nga. Nuddiyerrnu mani da mange ngarra marra-re marda thathpirr numengerttha nardi i mange nginipunh nhini deyida mani nuyemanu nuru da nginipunh marra-re mani numedha nurni i nuddingawurlnu thathpirr ngarra ngay. Mu mere ngatha nhini nuyema-ka nhini ngay-ka ngununarranu warda wangu i mananmartnu nanhthi pana ngarra thungku lem nukunu.

6 “Nanki-ka mere marda numanart nuru da mange wiye ngarra kardu pana pamam pumpan kardu nan-ya ngarra

nukunu Nicolas parrarntiwak pumpan, i da-ka patha-wa
nhini-yu namam numpan-yu. I ngay deyida wanku mere
marda mart ngurru da mange nhini-yu.
7 “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka,
nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh
kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu
ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu
nangkal ngatha bere matha wangu mayitnu purru murrinh
ngarra thathpi ngay da matha, i pangiriwaknu purru da
mange ngarra ngay wangu, nhini ngay-ka ngurdungkanu
nukunu-yu mi ngarra thay birnu nukunu pulathnu-yu da
murruwurlngka pangu da ngarra Yile ngay nukun dim.”

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Smerna

8 “Mu nga. Thanarilil wangu,” mamnga. “Murrinh kanhi
ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu
dirranganpunpe kanam da nan Smerna.” Murrinh kanhi-
ka kardu pana thangunu kardu ngarra bere matha warra
kanam. Kardu nhini-ya ngarra yibimpup-ya i birnu deyida
kanam.
9 Nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin kardu pumam-
nantithuk parnam-yu i da mange wiye pumamnarra
parnam-yu i nanki-ka da tetemanthay warda nubangar-
nurdurt numpan nhini-yu. I ngay-ka the deyida nganthin
nanki-ka nanhthi purrkpurrk ngamere da matha nanthin
numpan, mu da thathpirr-ka nanki-ka kardu berengunh-wa
numpan, nhini nanki-ka kardu Yile ngay nukunu-wa nhini-
yu. I ngay-ka the deyida nganthinpun kardu pana ngarra
murrinh thathpi pamam pumpan-yu, ‘Nganki-ka kardu
Jews-wa.’ Mu kardu-ka manangka Jews-wa nhini-yu, kardu
nhini-ka ku karrath da matha nukunu nhini-yu. I ngay-ka
the nganthinpun kardu nhini murrinh pumamnanpiyewiye
pumpan-yu.
10 “Mu nga. Kardu-ka mere nenmanham ngarra kardu-re
da tetemanthay pubunarrapaknu-yu. Mu nga, nukunu ku
karrath-ka bunanthadhapnu purru nanki-yu i nanki kardu
ngamere-ka bunannurdinu ngarra jail warda. I da nhini-
ka da tetemanthay warda nubardurtnu nhini-yu. Mu da-
ka mere pirdith narninu pangu-yu, da 10 da matha nhini-
yu. Mu murrinh ngarra ngay da matha numangabathnu
nuru da pana ngatha ngarra thu punanthuknu puru, i nhini
nanki-ka da bere matha wangu birnu narninu da ngarra
murruwurlngka nhini Heaven-ya.
11 “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka,
nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh

kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu
ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re. I kardu
nangkal ngatha bere ngatha wangu murrinh ngarra ngay
da matha mangabathnu purru-ka, i ngarra ngay da matha
paringiriwaknu purru-ka, nhini nukunu-ka mere warda
ngarra kunu ki ngarra da thungku ngala wiye nhini wangu-
yu."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Pergamum

12 "Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdim-
payithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirran-
ganpunpe kanam da nan Pergamum." Murrinh kanhi-
ka kardu pana thangunu ngarra nanhthi sword kanthin
pirrim, nanhthi-ka kerrkerrk-wa ngurru perrkenku-yu.
13 Bere nukunu mam-ka, "Ngay-ka the nganthin da ngarra
nanki narnam-yu ngarra ku karrath pule ngala dimpirra
kardu terert nhini-yu ngarra da town nanki-yu. Mu nanki-
ka murrinh ngarra ngay da matha numamngabath numpan
i mange ngarra ngay narramngiriwak numpan. I da nhini-
re ngarra kardu ngay nan-ya Antipas thu pumpanmat-ka
nanki-ka mere narningiparttha, wurda. Nukunu Antipas-ka
murrinh ngarra ngay da matha daninthelerrdha wurrini.
14 "Mu da mange ngamere ngarra nanki namam numpan
ngay-ka mere le ngurrunarra nhini-yu. Nanki kardu
ngamere-ka da mange ngarra nukunu Balaam narrarn-
tiwak numpan, kardu pana-ya ngarra kardu nan wur-
danthethith Balak da mange wiye da murntak warra-
yu. I nhini nukunu Balak-ka mampuntullul dampunpin-
hingkayith warda kardu Jews da mange wiye nhini-yu, i
nhini kardu Jews-ka pardimurrktha mi dhepdhep ngarra
Kangkarlmawu thirrukduk thangunu parranirramutmut-
tha purni, i kardu palngun i kardu nugarn pumenangkap-
daptha pardi.
15 I nanki kardu ngamere deyida-ka da mange thirrukduk
narrarntiwak numpan kardu ngarra nukunu nan-ya Nico-
las.
16 "Mu nga. Narnipartnu warda da mange wiye nhini-
yu i da mange ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru.
Mu mere ngatha mange wiye nhini narnipartnu-ka nhini
ngay-ka ngununarranu warda wangu mere pirdith thu
sword wanku thathpi ngarra ngay banthawirdi ngarrim-ya,
i nhini-ka thu warda puythuknungime nhini-yu.
17 Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka,
nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh
kanhi ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu

parnam da pana ngangka-re. I kardu nangkal ngatha bere matha wangu mangabathnu purru murrinh ngarra ngay i da mange ngarra ngay pangiriwaknu purru-ka, nhini ngay-ka mi dhepdhep numi deyida nganamutnu ngarra Yile ngay thangunu mi pana ngarra dimkamnum, mi nan-ya mi mena. I ngana deyida nganamutnu nanhthi palyirr bamam wunku murrinh nukunu marra punganardarrinu i mere nangkal deyida the pumabathnu murrinh marra nhini nukunu-yu."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Thiatira

18 "Nga," mamnga. "Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Thiatira." Murrinh kanhi-ka ngarra wakal nukunu thangunu Yile neki, kardu pana-ya ngarra kamarl thungku mani puniwemaththa dini i me danimelarrangtha pirri ngala da matha.

19 Nukunu mam-ka, "Ngay-ka the-wa nganthin ngarra namam narnam nanki-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-ka marda numanganngert numpan i murrinh numamnga-bath numpan i wurlk numamnga numpan i mere le wiye narnidha. I da mange nhini-ka da mange thathpirr warda namam numpan mange mere marra-re mani numedha nurni.

20 "Mu da mange kanhi-nu-wa ngay mere le nginarra-yu. Kardu palngun wiye pana kanam nan-ya Jezebel, nanki-ka mere ngarra ngadha numengedha nuddingkareldha. Nigunu mam wurran-ka, 'Murrinh ngarra Yile neki nukun wurdamyith wurran.' Mu nigunu-ka murrinh ngathayida danthirrarart wurran. I nigunu-ka dampirrakthuk wurran kardu ngarra ngay-yu da mange wiye wangu i nhini kardu-ka pumpanmurrk warda mi dhepdhep Kangkarlmawu thirrukduk thangunu parranirramutmuttha purni. I kardu nugarn i palngun-ka da mange wiye warda pamam pumpan nhini-yu.

21 Ngay-ka mamnge nigunu nhini-yu mammardawerr da murntak warra da mange wiye kaniparttha mana-wa. I ngay-ka ngardingemardamardadha da mange wiye kaniparttha-yu, mu nigunu-ka wurda da matha. Nigunu-ka da mange wiye kardu ngarra nugarn ngamere le da matha kardidha nhini-yu.

22 I bere nhini ngay-ka matharr ngala warda ngange-mutnu i kardu pana deyida wanku kardu ngarra mange wiye pumengedha pardi-ya. Mu kardu nhini ngatha da

mange wiye ngarra nigunu mere ngatha parningepartnu-
ka, nhini-ka yidingurr ngala da matha panlututnu pani
kardu nhini-yu.

23 “I ngana deyida ngay-ka thu ngunmatnu i ngurduntin-
uminuminu kardu pana ngarra da mange wiye ngarra
nigunu parrarntiwak pumpan-yu, i nhini kardu ngarra
ngay-ka da pana ngangka-re the pumangibathnu warda
ngay da matha nimin ngarra kardu the mampunmabath
ngurran marda i ngarra mukmuk-yu. I nanki ngatha da
mange ngarra nigunu nariwaknu da-nu ngatha nuru-ka
nhini ngay-ka ngunantikerdek deyida-nu nhini-yu.

24-25 “Mu nga, kardu da ngarra nan Thiatira narnam.
Nanki kardu ngamere ngarra mere nariwak nuru da mange
wiye ngarra nigunu wangu, i mere nerrangkathantha pepe
thathpirr da mange wiye ngarra ku karrath nukunu, nhini
ngay-ka murrinh manarranu nanki-ka bere ngatha wangu
numabathnu thathpirr nuru da mange patha nhini-yu
ngarra numedha nurni-yu, i ngarra ngay da mana ngununu
kathu. Bere matha murrinh thathpi ngay-yu i mere deyida
manarranu murrinh tetemanthay, wurda.

26-27 “I kardu nangkal ngatha bere matha wangu mur-
rinh ngarra ngay mangabathnu purru i da mange ngarra
ngay da matha pangiriwaknu purru-ka, nhini ngay-ka
bupaknu kardu nhini-yu kardu pule ngala pirranu ngarra
kardu wurnangat nginipunh pana deyida mani Yile ngay
banngipak Pule ngala ngay-ya. I nukunu kardu nhini
ngarra pangiriwaknu purru-ka kardu pule ngala da matha
pirranu i kardu manyitnu thathpirr purru wunku thu
thay mabathnu pi. Mu kardu nhini ngatha thu kuy
parninganu ngarra ngay-ka, kardu pule ngala nhini-re-ka
puntikerdek da matha-nu i punpuwurrkpuwurrk da matha-
nu pani nhini-yu nginipunh nanhthi klath deyida mani
bangkawurrknu ngarra thu thay thangunu.

28 I kardu nhini da ngatha ngay-ka nanhthi pilinh ngala
nganamutnu.

29 “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka,
nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh
kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu
ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re-ya.”

3

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Sardis

1 “Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdim-
payithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirran-
ganpunpe kanam da nan Sardis.” Murrinh kanhi-ka kardu
pana thangunu ngarra ku Ngepan 7 i nanhthi pilinh 7
kanthin pirrim.

Nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin ngarra nanki
namam numpan-yu. Kardu puddamnanyith pumpan-ka
kardu pirtpirtnanka nanki-yu i mange ngarra ngay narram-
ngiriwak numpan. Mu wurda, nanki-ka mere nangiriwak
nuru mange ngarra ngay-yu, i mere thathpirr narniwirt-
pirtka, mu kardu nginipunh nirrimpup mani nanki-yu.

2 Mu nhini-ka narniwirtpirtkanu thathpirr nuru-ya.
Nanki-ka kardu kununingki da ngatha narnampirt-
pirtka marra-yu i kununingki da ngatha narramngiriwak
numpan. Mu nhini nanki-ka kardu lurruth ngala da
matha nuru nhini-yu. Ngay-ka bamnanmangkardu ngurran
mange mere thathpirr nariwak nuru mange ngarra Yile
ngay nukunu wangu-yu. Mu mange ngarra nanki namam
numpan-ka mange mere thathpirr patha nhini-yu, wurda
da matha.

3 I bere nuddiyerr nganaka murrinh ngarra ngay murntak
nubimngayepup i numengabaththa nurni. I numangayit
deyida nuru murrinh nhini-yu i narnipart warda da mange
wiye-yu. Mu da mange wiye nhini ngatha mere narni-
partnu ngatha-ka, nhini ngay-ka nganarraruy-da-nu-matha
da ngarra mere the numangibathnu-yu, i nubengingka-
batnu nhini-yu.

4 “Bere nanki kardu ngamere da ngarra Sardis narnam
pana-ka da mere da ngatha numerithuktha narni. Mu
nanki-ka da mange ngarra ngay da matha narraningiriwak-
tha nurni-yu, nhini nanki-ka ngarra ngay warda purrulil-
inungime da nakurlnu-yu wunku nanhthi kaligu bamam
nurubangurrnu.

5 I kardu nangkal deyida bere ngatha wangu murrinh
thathpi ngarra ngay mayitnu purru i da mange ngarra
ngay pangiriwaknu purru-ka kardu nhini deyida wanku
buyrdurdinu-yu i purrubangurrnu nanhthi kaligu bamam-
yu. I ngay-ka mere mayerrarrnu murrinh ngarra nukunu
ngarra buk-yu, nanhthi buk pana-ya ngarra murrinh
dimkadhuk kardu ngarra bere matha wangu birnu parninu.
I ngay-ka Yile ngay mananu i ngarra ku angel nukunu, ‘Nga.
Kanhi-wa kardu ngarra ngay-yu.’

6 “Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka
nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh
kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu
ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re.”

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Filadelfia

7 “Nga. Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdim-
payithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirran-
ganpunpe kanam da nan Filadelfia. Murrinh kanhi-ka
kardu pana thangunu kardu patha da matha i kardu
thathpirr kanam. Kardu pana-ya ngarra ‘Yu’ mannhe
wurran, ‘Da ngarra Yile neki-nu pimardawithnu kama-ya’ i
‘Wurda kama’, mannhe-ya. Nukunu nhini-ka ngarra tuwa
mani pirrim, wunku nanhthi ki kanthin pirrim. I ngarra
nukunu-re tuwa madharlnu-ka kardu mere nangkal deyida
padhap nhini-yu. I ngarra nukunu-re tuwa padhapnu-ka
kardu mere nangkal deyida madharl nhini-yu.”

8 Bere nukunu mam-ka, “Ngay-ka the nganthin ngarra
nanki namam numpan-yu. Ngay-ka the nganthinnan nanki-
ka kardu mere lurruth ngala nuru. Mu nanki-ka murrinh
thathpi ngarra ngay numangabaththa i nanki-ka mere
narningipartttha ngay-yu. I nhini ngay-ka mamnarradharl
nanhthi tuwa nanki-nu-yu i mere nangkal deyida kadhap
da nhini-yu.

9 “I nga. Kardu pana ngarra kardu Jews pamam pumpan-
ka, kardu-ka wurda-wa kardu parranthirrarart da matha
pumpan, nhini-ka kardu-ka ku karrath nukunu da matha.
Yu, kardu nhini-wa ngay mankunungingkinu-yu i man-
tirdanu ngarra nanki purunarranu-yu i nhini-ka murrinh
pumanarrabathnu puru-yu. I kardu nhini-ka the warda
pumananmathnu nanki da matha kardu ngarra ngay marda
mangannanart ngem-yu.

10 I kardu ngarra ngay deyida mamnarra-ka ngay da
matha nangiriwaknu nuru-yu, i da mange nhini-ka namam
wardarra numpan. I nhini ngay-ka ngirrananpenu ngani
nanki-yu da ngarra nhini-nu-re da tetemanthay ngala
nhini purrunu kathu. Yu, kardu terert warda ngatha da
tetemanthay ngala pubardurtnu da ngala nhini-nu-re-yu. I
ngay ngurdunanthadhapnu-yu i kardu wurnangat warda
ngatha da ngala kanhi-re kurran ngurdunthadhapnu-yu.

11 “Mu bere ngay-ka mere pirdith ngurdiwurlnu kathu-
yu, nhini-ka bere ngatha wangu numangabathnu nuru
murrinh thathpi ngarra ngay-yu i da mange ngarra ngay
nangiriwaknu nuru-yu. I nhini Yile ngay-ka nanhthi patha
da matha panarramutmutnu-yu i kardu ngarra ngamere-ka
mere ngarra kumananmatkut nukun nanhthi patha nhini-
yu.

12 “Bere kardu nangkal ngatha bere ngatha wangu may-
itnu purru murrinh ngarra ngay i da mange ngarra ngay
wangu pangiriwaknu purru, nhini ngay-ka bupaknu kardu

nhini-yu da ngarra Yile ngay nukunu, i nhini nukunu-ka mere warda ngarra panipartnu da nhini-yu. I Yile ngay-ka bere matha wangu paninu ngarra nukunu nhini-yu. I nhini ngay-ka murrinh ngarililnu ngarra nginipunh nukunu kardu nhini-yu murrinh ngarra Yile ngay nukunu i murrinh ngarra da nukunu, da nhini-ya Jerusalem marra-ya. I murrinh marra ngay deyida wanku ngarililnu ngarra nginipunh ngarra kardu nhini-yu. I da Jerusalem marra nhini-ka Yile ngay purduthuknu da Heaven thangunu kathu.

13 "Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re."

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu Thangunu Kardu Da Ngarra Nan-nu Parnam Laodecia

14 "I nga," mamnga deyida. "Thanarilil wangu murrinh kanhi ngurdimpayithnu ku angel pangu-nu kardu ngarra ngay-nu dirranganpunpe kanam da nan Laodecia. Murrinh kanhi-ka kardu pana thangunu ngarra murrinh thathpi yuthpan thathpirr wurdamyith wurran i da terert kanhi mamnawatha Yile neki-nu-ya."

15-16 I nukunu mam-ka, "Ngay-ka the nganthin ngarra mange namam numpan-yu. Nanki-ka kardu mere thathpirr marda numangert nuru nhini-yu, i mere thathpirr thu kuy nurunga. Mu nanki-ka kardu kanganu-wa ngatha narnam nhini-yu. Nanki-ka mere nginipunh kura lalingkin mani i mere nginipunh kura patha mani, mu nginipunh kura mir-turl da matha mani nanki narnam-yu. I kardu ngatha kura mirturl bagurduknu-ka nhini kardu-ka panibebenu-wa. I nginipunh nhini mani ngay-ka nganinanbenu warda nhini-yu, nhini nanki-ka kardu ngathayida narnam kanganu-wa ngatha. I nhini ngay-ka mere le kinarra nanki-yu.

17 I nanki-ka murrinh kanhi namam numpan, 'Nganki-ka berengunh-wa ngumpan, i nanhthi terert nganthin ngumpan i nganki-ka da mange yuthpan da matha ngu-mammath ngumpan.' Mu wurda-wa nhini-yu, ngay ngamam-yu. Nanki-ka kardu mere le patha thathpirr narni i nanki-ka mere mange yuthpan thathpirr nuru, i mere thathpirr nangiriwak nuru i mere thathpirr the numangibath ngay-yu.

18 "Mu murrinh kanhi manarranu-ka ngarra ngay da matha nurunganu kathu i nhini ngay-ka da wiye ngirranan-maputhnu ngurru, i nhini-ka kardu patha warda nurunu i

da mange ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru i the
thathpirr numangibathnu nuru ngay-yu.
19 Ngay-ka murrinh lurruth ngala ngurdamnarrayith i
mamnanthe, nhini ngay-ka marda thathpirr mangannanart
ngem nanki-yu. Ngay-ka murrinh lurruth ngala ngurdam-
pirrayith ngurran i mampunthe ngurran kardu pana ngarra
ngay marda manganpunart thathpirr ngem-yu. Mu nga.
Ngarra ngay da matha nangiriwaknu nuru i mange wiye-
ka narnipartnu warda nhini-yu.
20 "Ngay-ka ngempamardamarda nhinhi-nu thangidhar-
rpunu ngarra nganinhinginirdinu. I ngarra nhinhi-re
thangidharrpunu-ka ngay-ka nganinhinginirdinu i neki-ka
le warda paninu. Nga, nginipunh kanhi mani-ya. Ngay-ka
ngarrim outside ngarra tuwa ngarra thelput-ya i nganmat
ngarrim i ngarrimpakaykay. I nhinhi ngatha dingayepupnu
i tuwa nangadharlnu-ka nhini ngay-ka nganirdinu ngarra
nhinhi i marda ngala warda pimurrknu mi dhepdhep.
21 "Kardu nangkal ngatha murrinh ngarra ngay da matha
mayitnu purru i da mange ngarra ngay pangiriwaknu
purru-ka, nhini nukunu-ka da nakurl-te-wa ngininthanu
ngarra ngay. I ngankunintha-ka ku pule ngala ngala warda
ngininthanu nhini-yu mange nginipunh ngay deyida mani.
Ngay-ka bere matha wangu murrinh thathpi Yile ngay
nukunu menabaththa ngurrini i marra-ka Pule ngala warda
ngemnintha wunku nukunu.
22 "Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka,
nhini-ka bere matha wangu numayitnu nuru murrinh
kanhi-yu murrinh ngarra Ngepan ngay thangunu kardu
ngarra ngay-nu parnam da pana ngangka-re."

4

Da Heaven Bangamnirn

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bangamnirn deyida i
da kangkarl mamka i dhi-wa kathu nanhthi tuwa menad-
harldha dini ngarra da Heaven kathu. I murrinh thathpi
ngerren nhini da ngatha ngarra marra-re deyida mani
binthepup nginipunh nanhthi trumpet mani-ya murrinh
deyida mamnga, "Nga. Thunu kathu thimardawithnu kanhi
i nganhingkarrnu da ngarra nakurlnu pamanu."
2 Bere nhini thangunu Ngepan Yile neki-ka manganngirta
kanthinngimardawith warda i bere bamkardu dhi-wa pir-
ridha da chair ngala ngarra Yile neki dim-yu, wunku kardu
wanku dinidha-yu.
3 I nukunu nhini-ka danilarrangtha dini ngala da matha i
tarangka wunku bukmantharr tarangka da matha dinidha.

I da ngarra chair ngala nhini dampegat-ka ku kanamkek
dinikektha ku green one-ya.
4 I daniwegat deyida dini-ka da chair 24 kardu ngarra
ngalantharr ngalantharr 24-ya pirrinidha-yu kardu ngarra
Yile neki nukunu. I nanhthi kaligu bamam pubanardur-
didha pirrini pirrinibangurrdha i nanhthi crown pubanaw-
erdurdidha pirrini nanhthi damlarrang-ya.

5 I da ngarra chair ngala nhini thangunu kathu-ka thu
malarntath dinimamaththa i thu malarntath "tar" medha
pirri i dinimirrmirrdha. I kumparra warra-ka thungku
7 punidharrbirldha wurrini, thungku nhini-ka ngarra ku
ngepan 7 ngarra Yile neki nukunu.
6 I kumparra deyida warra-ka nanhthi nginipunh
lalingkin tarangka thathpirr mani pankarara
yungurrkurrktha-yu. I ku deyida ku birnu birnu-ya ku
4 dampegat da ngarra chair ngala nhini-yu ngarra ngurru
perrkenku-yu. I ku nhini-ka kamarl terert da matha
damnginingkap ngarra nginipunh-yu kumparra i tiduk
kathu-yu.

7 Ku kumparra-ka nginipunh ku lion mani medha pirri,
i ku numi-ka nginipunh ku puliki mani medha pirri, i
ku numi deyida-ka kamarl nukunu-ka nginipunh kardu
medha pirri, i numi-ka nginipunh ku tiwungku mani
wurrinibarlbarldha-yu. 8 I ku birnu birnu 4 nhini-ka wunku
nanhthi murrirr wanku, nanhthi-ka six six-wa, wunku
nanhthi kamarl terert wanku ngarra nithi murrirr kangkarl
i pepe pumebaththa pi-yu. I da ngunga da thipinhi-ka
da bere matha wangu nanhthi thamarl pardireldhaneme.
Nanhthi-ka tharrmanthi-ka kanhi-wa, "Patha, patha, Pule-
ka patha da matha thathpirr. Nukunu-ka lurruth ngala
thathpirr. Nukunu-ka kanam da matha warra murntak
i kanam da matha marra kanhi i da bere matha wangu
paninu."

9-10 I ngarra ku birnu birnu-re nanhthi thamarl tiparlti
nhini pardenareldhaneme-ka kardu ngalantharr ngalan-
tharr nhini 24-ka pubananawaththa pirrini kumparra
warra i parraniriparldha pirrini kardu nhini-nu ngarra da
chair ngala dinidha kardu da ngarra bere matha wangu
kanam. I nanhthi crown pigunu-ka pubuniwakpaktha
pirrini kumparra warra ngarra da chair ngala nhini-yu. I
nanhthi thamarl-ka kanhi-wa pardinareldha-yu, 11 "Nhinhi
da matha Pule ngala nganki-yu. Nhinhi da matha patha
thathpirr-yu i lurruth ngala-yu. Nhinhi da matha nganki
ngarrimnhiriparl ngarrim-yu, nhini nhinhi-ka da terert da
matha nampatha i da terert da matha namyit thurran."

5

Ku Lamb Bamkardu

1 Bere ngay-ka bamkardu kardu pana ngarra da
chair ngala kem-ka nanhthi peypa pampekarl meyit-
tha dini ngarra mange batbat nukunu, i murrinh-ka
kumparra i tiduk kathu yungurrkurrktha-yu. I nanhthi-ka
denadhaptha-wa pirri nanhthi wunku letetmam 7-yu, nhini-
ka mere nangkal mani madharlnu.

2 I bamkardu ku angel lurruth ngala i murrinh lurruth
ngala pirringerrentha, "Ya. Nangkal nimin kardu thathpirr-
yu ngarra nanhthi letetmam punguwirtpirtnu i madharlnu
nanhthi peypa pampekarl pana-yu?" Medha pirri.

3 Mu kardu-ka wurda da matha, mere nangkal ngadha
ngarra da Heaven thangunu i da putek ngala kanhi
thangunu i mere nangkal ngadha kardu ngarra purni-
wuwup thangunu-yu, wurda da matha. Mere nangkal
ngadha kardu thathpirr da pana-re nanhthi peypa nhini
medharldha-yu i rit medha-yu.

4 I nhini ngay-ka du ngala warda ngardikarrktha, nhini-
ka kardu mere nangkal ngadha nanhthi peypa pampekarl
nhini medharldha-yu i rit medha-yu.

5 I bere kardu ngalantharr numi kathu-ka mamnga, "Mere
thikarrk, mu nga. Kardu-ka numi kanam-yu, kardu Pule
ngala-yu, kardu pana ngarra pamam pumpan-ya ku lion
ngarra kardu yek Judah thangunu. I nukunu nhini-ka kardu
darntethbath King David. I nukunu-ka thu puninthuktha
wurrini ngarra kardu wiyenpun-yu i nungamput warda
nukunu-yu. Nukunu nimin nanhthi letetmam 7 punguwirt-
pirtnu i madharlnu nanhthi peypa pampekarl nhini-yu."

6 I bere pana da marda nganangurr ngarra da chair
ngala-ka bamkardu ngay-yu kardu pirridha, nginipunh ku
lamb mani medha pirri kardu thangunu thu pumpanmat
nukunu nhini-yu. I ku birnu birnu 4 i kardu ngalantharr
ngalantharr-ka dampegat ngarra ku lamb nhini-yu. I ku
lamb nhini-ka nanhthi wilmurr 7 i kamarl 7 mebaththa
pirri. Nanhthi kamarl 7-ka nhini-ka ngepan 7 ngarra Yile
neki nukunu, ku ngepan nhini ngarra wurdanpunthuk da
ngarra putek ngala kanhi warda ngatha.

7 Bere ku lamb nhini-ka wurrinidha i manganmart
nanhthi peypa pampekarl ngarra mange batbat thangunu
kardu ngarra chair ngala nhini dinidha.

8 I bere manganmart thangunu nanhthi peypa pampekarl-
ka kardu ngalantharr ngalantharr 24 kumparra warra
pubamnawath ngarra ku lamb-yu. Kardu-ka nanhthi
nginipunh kitta mani wanku pumebaththa pirrini i nanhthi

bol wanku nanhthi damlarrang i lelunh nanhthi kangunu patha dininganamardadha, nanhthi kangunu patha nhini-ka, murrinh prayer ngarra kardu Yile neki nukunu thangunu kathu pardinangerrentha.

9 I bere kardu ngalantharr ngalantharr-ka nanhthi tharrmanthi marra warda pardinareldha ngarra ku Lamb wangu-yu. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi-yu, “Nhinhi kardu thathpirr i patha thathpirr. Nhinhi da matha nanhthi peypa pampekarl nartnu i thunguwirtpirtnu nanhthi letetmam-yu. Kardu-ka pumpannhibat i kumulung nhinhi thampunpewu kardu wurnangat warda ngatha-nu, nhini kardu-ka puddinawurlnu ngarra Yile neki kardu da pana ngangka-re thangunu kathu i kardu murrinh wurnangat nhini thangunu kathu, i darripi pankarlparl nhini thangunu kathu. 10 Kardu nhini-wa thurdanpunkarl ngarra Yile nekinu warda. I kardu-ka wurlk puyemananu puru nukunu-nu. I pule ngala ngala pururranu kardu ngarra terert ngamereya parnam ngarra da putek ngala kanhi.”

11 I bere ngay-ka memmirl i bamkardu ku angel wurnangat warda ngatha punidhaluttha dini i bimpirrayepup nanhthi tharrmanthi pardireldha. Ku angel nhini-ka parraniwegattha pi ngarra da chair ngala nhini da i ku birnu birnu 4-ya i kardu ngalantharr ngalantharr.
12 I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi pardireldha-yu, “Pariparlneme ku Lamb ngarra kardu-re thu pumpanmat. Nukunu da matha kardu thathpirr i nukunu da matha lurruth ngala-yu. Nukunu da wurnangat warda ngatha mamyit dim. Nukunu mange patha patha mam wurran. Nukunu da matha patha thathpirr. Nukunu da matha Pule ngala thathpirr i nhini-ka pariparlneme nukunu-yu.”

13 I bere ngay-ka bimpirrayepup warda kardu wurnangat ku wurnangat warda ngatha ngarra da putek ngala kanhi parnam i ngarra lalingkin parnam i ngarra da Heaven parnam i kardu ngarra purniwuwuptha wanku pardireldha-yu. Kardu i ku wurnangat da matha da pana ngangka-re pardireldha-yu. I kanhi-wa nanhthi tharrmanthi pardireldha-yu, “Kardu pana ngarra da chair ngala dim i ku lamb wanku, nekingime-ka bere matha wangu pankuriparlninthanu pani penintha pana-yu. Penintha-ka Pule ngala thathpirr-wa i patha thathpirr i lurruth ngala.”

14 I ku birnu birnu 4 nhini-ka pumamka-warda-neme, “Yu, nhini da matha mange pirranu-yu.” I kardu ngalantharr ngalantharr-ka pubampirruwathnintha i parrampunkuriparlnintha penintha nhini-yu.

6

Ku Lamb Yunganiwirtpirttha Kardi Nanhthi Letetmam Ngarra Nanhthi Peypa Pampekarl

1 Bere ngay bamkardu warda ku Lamb yunganpirt nanhthi letetmam numi nanhthi kumparra-ya ngarra peypa pampekarl-yu. I binthepup warda murrinh mam ku birnu numi-yu murrinh ngerren nginipunh punimerrdha pirri. “Kagu,” mam.

2 I pangu wangu bamkardu dhi-wa kathu ku nintu bamam-yu wunku kardu pinthanhinganardarridha wunku nanhthi thamul punarra meyittha dini. I kardu numi kathu damnamut nanhthi crown i ngarra pelpith warda bamperdi. I nukunu-ka puy nadha dini pangu warda wangu daniwirntedha tharra thu-nu thu punuputnu.

3 Bere nhini thangunu ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi deyida yunganpirt i ku birnu numi deyida bimnayepup i mam, “Kagu.”

4 I ngana deyida ku nintu numi dhi-wa kathu bamkardu ku bukmantharr-ya wunku kardu pinthanhinganardarridha. I kardu numi kathu damnamut thu sword ngala i lurruth ngala kardu-nu ngarra putek ngala kanhi manmartnu nanhthi marda pekpek, i nhini-ka thu kuy warda pubedhamarartalnu puru mange pigunu.

5 I bere ku Lamb-ka nanhthi letetmam numi yunganpirt i bimnayepup ku birnu numi i mam, “Kagu.” Memmirl ngay-yu i bamkardu ku nintu thipmam warda kathu kurran wunku kardu pinthanhinganardarridha wunku nanhthi scale meyittha dini.

6 I murrinh nginipunh ngerren mani warda binthepup pangu kathu ngarra kanganu ku birnu birnu 4-ya. I mam, “Mi lawam i mi rice kunungingki ngatha dannirramutka ku palyirr-ka ngala da mana dannirrawinturt-yu.” I mamna deyida murrinh ngerren mani-yu, “Mere nukun thumengnang thay olive-yu i thay mi grape-yu, pirda.”

7 I nhini thangunu-ka ku Lamb-ka yunganpirt nanhthi letetmam numi warda, 4 mam-ka nhini da. I ku birnu numi deyida bimnayepup i mam, “Kagu.”

8 I ngana deyida bamkardu ku nintu colour wiye wiye, wunku kardu pinthanhinganardarridha. I murrinh nukunu-ka yibimpup-wa pumenadha purni-yu. I nukunu wanku nan-ya mintilbith puningkayiththa tharra-yu. I kardu numi kathu lurruth ngala dampirrumutnintha penintha nhini-yu kardu terert-nu thu punkurikerdeknunintha mu mere kardu terert thathpirr. Nginipunh kardu 4 mani pirrini pangu-ka kardu numi puninininthabat. I kardu

4 mani pirrini kanhi wangu-ka kardu numi puninintha-
bat, mange nginipunh nhini mani-re-wa punkurikerdek-
nunintha kardu da ngala pana nganka-re-yu thu thangunu-
ya, mi thangunu mami-ya, matharr thangunu-ya i ku
murlakpun thangunu banlelenu purru.

9 Bere nhini thangunu ku Lamb-ka nanhthi letetmam
numi warda yunganpirt, 5 mam-ka nhini da. I bamkardu
ngarra da altar pepe ngepan terert pirrinidha kardu
ngarra Yile neki nukunu kardu ngarra thu thangunu
purninthuktha purni. Ku ngepan nhini-ka murrinh ngarra
Yile neki nukunu pumenabaththa purni i murrinh pud-
danarrayiththa purni murrinh Yile neki nukunu kardu
birnu-re pardidha-yu, i da-ka nhini-re weyida kardu thu
purninthuktha-yu.
10 I ku ngepan terert nhini-ka lurruth da matha pardi-
nakaykaydha i pumenadha pardi, “Pule, nhinhi da matha
ngala thathpirr-yu i patha thathpirr-yu. Mu minthire
kardu thunthuknu-yu i thu thurdurrawerlnu-yu kardu pana
ngarra thu purninganthuk thangunu-yu da ngarra putek
ngala pangu-yu?”

11 Bere kardu numi deyida kathu nanhthi kaligu bamam
danirramutmuttha wurrini ngarra ku ngepan terert nhini-
yu. I Yile neki kathu mampirra, “Kuguk da ngatha nuyu
kunungingki i kardu ngarra ngamere deyida kardu ngarra
ngay punthuk-deyida-nu mange nginipunh nanki mani
purninanthuktha purni-ya. Ngay-ka ngamam wardarra
kardu thangku numa thu punthuknu-yu i mampunkarart
wardarra kardu ngarra ngay punthuknu-yu. I kardu
nhini ngarra ngay puntikerdeknu-ka i nhini warda kardu
wiyenpun thu ngunthuknu-yu.”

12 I ngana deyida bamkardu ku Lamb nanhthi letetmam
numi yunganpirt, 6 warda mam nanhthi nhini-yu. I da
putek ngala-ka dinirangkaltangkaldha ngala da matha i
nanhthi ngunga-ka wurdarduy thipmam warda i nanhthi
merrk-ka wurdarduy bukmantharr nginipunh nanhthi ku-
mulung mani pirridha.
13 I nanhthi pilinh terert-ka wurriniyimpurrdha kangkarl
thangunu kathu ngarra da putek ngala-nu kanhi, nginipunh
mi ngarra thay mani pirrimyimpurr ngarra wirrirr ngala-re
wurran.
14 I nhini thangunu-ka da marnirra-ka pampekarl i din-
narrirdum warda nhini-yu. I da palyirr ngala ngala terert
warda ngatha i da ngalburnu terert warda ngatha pumpan-
nurdurr pubemlang ngarra da kurrankadhuk kanhi warda-
yu.

15 I kardu pana ngangka-re-ka puninkawerrdha warda
kardi ngala da matha i tharra punnidha pangu wangu i
parnardi pumarnarri ngarra weyi palyirr kardu-yu. Ku
pule ngala ngala warda ngatha, kardu ngalantharr ngalan-
tharr, kardu wunku ku mani wurnangat, kardu ngathayida
parnam-ya, kardu wurnangat warda ngatha pumarnarri
ngarra da weyi palyirr-yu.
16 I kardu-ka pardirrakaykaydha ngarra da palyirr ngala
ngala-nu i pumerradha pardi, “Thinganthibi i thurdun-
ganngath kardu pangu nukun ngarra da chair ngala
kem i ngarra ku Lamb wanku kardu pana ngarra
purdungankartelnu-ya.
17 Nhini-wa da ngala pangarntuy warda-yu i penintha
pangu-ka damnintharithi warda ngarra nganki-nu-yu, i
pungankuthuknu-warda-nintha penintha kathu-yu, nhini
nganki-ka da mange wiye ngumerithuktha ngardi i mere
nangkal warda birnu nganinu nhini-yu.”

7

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu ku angel 4
pedhaneme ngarra da putek ngala kanhi ngarra ngurru
ngurru 4. Ku-ka nanhthi wirrirr 4 pubemardabidhaneme
pe i nhini nanhthi wirrirr-ka mere warda wurridha pangu
wangu ngarra da putek ngala kanhi i ngarra lalingkin i
ngarra nanhthi thay.
2 I bamkardu deyida ku angel numi dimmardawith pangu
kathu ngarra ngunga pangarnturtuy wurran wunku nan-
hthi kanthidha wurrini kardu-nu magim marranu purru. I
nanhthi nhini-ka ngarra Yile neki thangunu kathu-wa kardu
pana-ya ngarra bere matha wangu dim-ya. I ku angel nhini-
ka pirrimpirrukayneme lurruth ngala ngarra ku angel 4
nhini ngarra Yile neki lurruth dampirrumutneme da putek
ngala i lalingkin-nu pubatnemenu.
3 I mampirruneme, “Nga. Mere nukun nubatneme da
putek ngala, lalingkin i thay, mu kardu pana ngadha
warra magim nguyemanu wulumu kardu ngarra Yile neki
nukunu.”
4 Bere ngay-ka binthepup kardu thangku numa ngarra
nanhthi magim pumebaththa purni-yu. Kardu-ka 144,000-
wa kardu yek 12 ngarra Jews nukunu-yu.
5 Kardu ngarra yek Judah nukunu-ka 12,000 pumebaththa
purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Reuben
nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni nanhthi magim-yu.
Kardu ngarra yek Gad nukunu-ka 12,000 pumebaththa
purni nanhthi magim-yu.

6 Kardu ngarra yek Asher nukunu-ka 12,000 pumebaththa
purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Naphtali
nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni nanhthi magim-
yu. Kardu ngarra yek Manasseh nukunu-ka 12,000 pume-
baththa purni nanhthi magim-yu.
7 Kardu ngarra yek Simeon nukunu-ka 12,000 pume-
baththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Levi
nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni nanhthi magim-yu.
Kardu ngarra yek Issachar nukunu-ka 12,000 pumebaththa
purni nanhthi magim-yu.
8 Kardu ngarra yek Zebulun nukunu-ka 12,000 pume-
baththa purni nanhthi magim-yu. Kardu ngarra yek Joseph
nukunu-ka 12,000 pumebaththa purni nanhthi magim-
yu. Kardu ngarra yek Benjamin nukunu-ka 12,000 pume-
baththa purni nanhthi magim-yu.
9 I nhini thangunu-ka memmirl pangu wangu bamkardu
dhi wangu kardu wurnangat nimin-ya dinidha-yu, i kardu
mere nangkal mani puyntiwudha nhini mani-yu, wurda.
Kardu-ka kardu da pana ngangka-re thangunu-wa kardu
murrinh wurnangat nhini thangunu kathu, i darripi
pankarlparl nhini thangunu kathu. I kardu-ka kumparra
warra pidha ngarra da chair ngala nhini i ku Lamb wanku.
Kardu-ka pibangurrdha-wa i mulurn nithinu nginipunh
nanhthi wath mani pumeyittha pi.
10 I lurruth ngala pikaykaydha i pumedha pi, “Yile neki
da matha mannhiyibirnungime-yu. Nukunu-ka ngarra da
chair ngala-wa dim-yu. I nukunu ku Lamb deyida wanku
mannhiyibirnungime-yu.”
11 I ku angel wurnangat deyida parriniwegattha pi ngarra
da chair ngala nhini-yu i ngarra kardu ngalantharr ngalan-
tharr i ku birnu birnu 4-ya. I ku angel wurnangat nhini-ka
pubamnawath kumparra warra i parrarntiparl warda Yile
neki-yu.
12 I pumedha pirrini, “Murrinh-ka nhini da thathpirr
kardu pumamna-yu. I nganki deyida ngariparlnu Pule
ngala kanhi dim ngarra da chair ngala kanhi. Nukunu da
matha patha thathpirr i nukunu da matha mukmuk ngala
thathpirr. Nukunu-ka lurruth ngala i nukunu da matha
ngala thathpirr. I nganki-ka bere matha wangu ngariparlnu
ngarni nukunu-yu.”
13 I bere kardu ngalantharr numi kathu-ka mam-
nga, “Thangku kardu kibimkadhuk kanhi-yu, kardu
kibimmangurr-yu i ngarra-dha kathu-wa?” Damngidhar-
rpu.
14 Mu ngay-ka mamna, “Pule, mere the mabath ngay-yu,
mu nhinhi da matha the nampunmath-yu.”

I nukunu-ka mamnga, “Nga. Kardu pana kibim-ka kardu ngarra da tetemanthay ngala nimin pardidha ngarra da putek ngala pana i mere parniparttha parni Yile neki-yu. I ku Lamb-ka mampunmayerrarr mange wiye pigunu-yu kumulung ngarra nukunu-re-yu, i da-ka nhini weyida kibimmangurr pana-yu.

15 “I kardu-ka kumparra kibim pana-yu ngarra da chair Pule ngala nukunu i wurlk pumamna pumpan bere matha wangu-yu da ngunga i da thipinhi-ya da ngarra patha nukunu thathpirr-yu. I Pule ngala pana ngarra da chair ngala dim-ka bere matha wangu paninu ngarra pigunu pana-yu i pirranpenu pani.

16-17 “I ku Lamb pana ngarra da chair ngala kanganu-ka mannarnanu pani i mankayinu purru da ngarra kura kamarl ngarra birnu nukunu, i nhini kardu-ka bere matha wangu birnu parninu. I kardu-ka mere deyida medeyi parninu i kura mere deyida pentalalnu pani. I kardu-ka mere deyida penturrnu pani ngarra nanhthi ngunga thangunu-yu, i nanhthi dernturr thangku nanhthi kama kathu. I Pule ngala nhini-ka mankayerrarrnu kamarl kakpa du thangunu i kardu-ka mere deyida panmardathinnu i mere deyida yidingurr parninu.” Ku ngalantharr nhini mamnga-yu.

8

1 Bere ku Lamb-ka yunganpirt nanhthi letetmam numi, 7 warda mam nhini-yu. I da-ka watmam warda pirridha da ngarra Heaven da kunungingki ngadha-yu.

2 I bere memmirl pangu wangu i ku angel 7 bamkardu, ku nhini-ya ngarra Yile neki bere matha wangu pibimkaneme kumparra warra ngarra nukunu-yu. I kardu numi kathu danirrumutmutthaneme pirri nanhthi trumpet 7.

3 I ku angel numi deyida kathu wurrinidha i pirret ngarra da altar damlarrang wunku nanhthi bol mani meyittha pirri, nanhthi damlarrang-ya. I kardu numi kathu damnamut nanhthi kangunu patha pinartaknu i mardarringkarnunu wunku murrinh prayer kardu Yile neki nukunu thangunu ngarra da altar pirrim pangu warra kumparra ngarra da chair ngala.

4 I nanhthi warnak kangunu patha-ka dimmardawith warda wangu wunku murrinh prayer ngarra kardu Yile neki thangunu-yu ngarra mange nukunu thangunu ku angel nhini-ya ngarra kumparra warra pirridha ngarra Yile neki.

5 Bere nhini thangunu ku angel nhini-ka manganart nanhthi bol nhini-yu i kanammardawu thungku ngarra da altar thangunu-yu i nungamku warda ngarra da putek ngala

kanhi. I nhini-ka thu malarntath warda “Tar” medha pirri
i dinimirrmirrdha i dinimamaththa i da putek ngala kanhi-
ka dinirangkaltangkaldha.
6 I ku angel 7 nhini wunku nanhthi trumpet 7
pumeyiththaneme pe-ka nanhthi trumpet pathunu-warda-
neme.
7 I bere ku angel kumparra-ka danthu warda nan-
hthi trumpet nukunu-yu i nhini-ka kanamyel warda kura
yelyel ice-yu i thungku wanku wurrinimumtha wurdan-
thut wanku nanhthi kumulung menangkarnudha wurrini
ngarra da putek ngala kanhi-nu-yu. I da putek ngala
tharrngini-wa ngatha dempek-yu i thay terert tharrngini
dempek i parnu terert warda ngatha dempek.
8 Nhini thangunu-ka ku angel numi warda danthu nan-
hthi trumpet nukunu-yu i nhini-ka thungku ngala nimin-ya
nginipunh palyirr therretherren mani wurdanthut kathu-
yu i bammat ngarra lalingkin i da lalingkin ngala tharrngini
wudammath kumulung warda.
9 I ku ngurlmirl i ku ngarra lalingkinmawu parnam ku
terert tharrngini purniwuwuptha-yu. I nanhthi tharntu
terert tharrngini danidhamnumtha wurrini.
10 I ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet
nukunu i nhini-ka nanhthi pilinh ngala numi dimmat
wunku thungku wurrinimumtha i bammat ngarra ngipilinh
terert i ngarra kura kamarl.
11 I murrinh nukunu pilinh ngala nhini-ka thithimarnti-
wa. I kura patha terert pangu warda ngatha wurdammath
kura thithtimarnti warda i kardu terert tharrngini purni-
wuwuptha kura nhini pardigurdugurduktha.
12 I bere nhini thangunu ku angel numi deyida-ka danthu
nanhthi trumpet nukunu i nhini-ka nanhthi ngunga, merrk
i pilinh-ka wiye wiye tharrngini warda purnidha i mere
perralarrangtha nginipunh marra-re mani, mu nanhthi-
ka kununingki piwunkadha-yu. Nanhthi ngunga-ka mere
pirridha nginipunh marra-re mani-yu, mu kununingki
ngadha mere danilarrangtha ngadha pirri, i thipmam da
matha pirridha. I nanhthi merrk i pilinh-ka mere deyida
perrangkawiptha nginipunh marra-re mani, mu da thipinhi
kununingki ngadha-ka thipmam da matha pirridha-yu.
13 I bere ngay-ka kangkarl mamka bamkardu ku tiwungku
wurrinibarlbarldha kangkarl i lurruth wurrinikaykaydha
i medha wurrini, “Kardu thingarru. Kardu thingarru.
Kardu thingarru. Da-ka da wiye thathpirr pirranu kardu-
nu-ka ngarra ku angel perrkenkuneme pana-re warda
pathunemenu nanhthi trumpet-yu. Ku angel nhini-ka

pathunemenu warda nanhthi trumpet i da-ka mardathin ngala-nu thathpirr warda kardu pangu-nu-yu.”

9

1 I ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi trumpet nukunu, 5 warda mam ku angel nhini-yu. I bamkardu warda ngay-yu nanhthi pilinh dimmat thangunu pirridha ngarra putek ngala kanhi. I kardu numi kathu damnamut nanhthi ki ngarra nanhthi pilinh-nu nhini-ka padharlnu da weyi pewerti pangkuy ngala nimin-ya, nanhthi ngarra weyi mere beyebirr ku-ya.

2 I bere nanhthi pilinh nhini-ka nanhthi ki-re dantharl warda ngarra da weyi ngala nhini-yu i bere warnak ngala da matha yunganawuydha dini i nanhthi ngunga-ka damkap da matha nhini-yu.

3 I ngarra warnak nhini thangunu kathu-ka ku thalarrithay punganawurrdha purni i puddanathutthuttha purni ngarra da putek ngala kanhi-nu. I kardu numi kathu dampirramut nanhthi lurruth i nanhthi mawuye nginipunh ku dalmarnti mani kardu-nu pannerdenu puru.

4 I nukunu nhini kathu-ka mampirra, “Nga. Mere nukun narnimurrk nanhthi parnu i nanhthi mulurn-yu, mu kardu da matha nannerdenu nuru i yidingurr narramutmutnu nuru kardu pana da matha ngarra mere ngadha kumabath kuru nanhthi magim ngarra Yile neki nukunu ngarra wulumu pigunu-ya.

5 Kardu nhini da matha nannerdenu nuru-yu nginipunh ku dalmarnti mani i yidingurr ngala narramutmutnu nuru da merrk 5-nu da matha, mu mere nukun nurduntinuminumi nuru.”

6 I ngarra da merrk 5 nhini-re-ka kardu-ka yidingurr ngala da matha pumabathnu puru i nhini-ka kardu warda marda pumartnu puru puruwuwupnu. Mu wurda, mere warda kurruwuwup nukun.

7 Ku thalarrithay nhini-ka mangini ku nintu mani mardaparl pidha thu kuy-nu. Ku-ka nanhthi pumenawedhaththa pi mangini nanhthi crown mani nanhthi damlarrang-ya. I kamarl pigunu-ka nginipunh kardu mani pumedha pi.

8 I nanhthi pemarr-ka pangkuy nginipunh kardu palngun mani pumebaththa pi-yu. I dimu-ka ngala-wa mangini ku lion mani.

9 I nanhthi mangini steel mani pubanardurdidha pi-yu ngarra marda, thamul bamardabinu. I murrirr pigunu-ka pubewinhitputtha pi nginipunh ku nintu i chariot mani pumpan thu kuy-nu.

10 I miyernu pigunu-ka nginipunh ku dalmarnti mani
pumedha pi. I nanhthi lurruth i nanhthi mawuye pume-
baththa pi ngarra miyernu kardu-nu pannerdenu puru i
yidingurr ngala parramutmutnu puru da merrk 5-nu-ya.
11 I ku pule ngala ngarra ku thalarrithay nhini-ka murrinh
nukunu-ka nan-wa Abaddon murrinh Hebrew-ya i nan-wa
Apollyon murrinh Greek-yu. Murrinh kanhi-nu-ka kardu
murlak thathpirr-wa murrinh-yu. Nukunu-ka ku angel
wiye-wa i nukunu ku-ka pule ngala ngarra da weyi pewerti
ngala nhini nukunu.
12 Da nhini-re ngarra ku thalarrithay yidingurr ngala
parranirramutmuttha purni ngarra kardu-ka, da-ka nhini-
ka da wiye ngala kumparra-wa. Mu da wiye perrkenku
deyida kathu kurrannintha kardu-nu-yu.
13 Bere ngana deyida ku angel numi danthu nanhthi
trumpet nukunu, 6 warda mam ku angel nhini-yu. I ngay-ka
binthepup murrinh ngerren ngarra da tikune 4 ngarra altar
thangunu, da altar damlarrang pana-ya ngarra kumparra
warra pirrim ngarra Yile neki-yu.
14 Murrinh ngerren nhini mamna ngarra ku angel
ngarra trumpet danthu. I mamna, “Nga. Thur-
dunkurerethterethneme ku angel 4 pana ngarra pumam-
punkudharrkirrkneme ngarra ngipilinh da nan Euphrates i
thurdunkuthuk-warda-neme.”
15 I bere ku angel nhini ngarra nanhthi trumpet danthu-
ka wurdanpunkurerethterethneme ku angel 4 nhini. Ku
4 nhini-ka pumenuwathawathadhaneme pe thu-nu i pir-
rinemardamardadhaneme da nhini-nu-re ngarra ku angel
numi nhini wurdanpunkurerethterethneme. I bere wur-
danpunkurerethterethneme thangunu-ka ku angel 4 nhini-
ka purnedha-warda-neme kardu-nu thu punkuthuknemenu
puru, kardu terert tharrngini-ya.
16 I ku soldier wurnangat da matha wanku purnidha ku
nintu wanku. I ngay-ka binthepup kardu thangku numa
kardu-yu, kardu-ka 200,000,000-wa.
17 I ku nintu nhini i kardu pana purninganardarridha-
ka ngarra ngay-re bamkardu da nirn-te-ka mangini kanhi
mani-wa. Kardu i ku nintu pubanardurdidha purni-ka
nanhthi steel ngarra marda pigunu nanhthi bukmantharr
nginipunh thungku mani, i blue i yellow. I ku nintu
pelpith-ka nginipunh ku lion mani pelpith. I ngarra thathpi
thangunu kathu-ka thungku i warnak yunganawuydha
wurrini-yu, i warnak kangunu wiye wanku.
18 I kardu wurnangat nimin-ya purniwuwuptha ngarra
thungku i warnak ngarra ku nintu thathpi thangunu yun-
ganawuydha wurrini-yu.

19 Ku nintu-re-ka purninthuktha ngarra kardu thu
thathpi-re-yu. I miyernu pigunu ku nintu-ka mangini ku
pangkuy mani wunku pelpith, i ku pelpith pangkuy nhini-ka
pubenleledha purni kardu i yidingurr parrinirramutmuttha
purni.
20 Mu kardu ngamere nhini ngarra mere puyinthuktha
ngarra thungku i warnak ku nintu thathpirr thangunu-re-
ka, kardu bere ngatha wangu da mange wiye pumerithuk-
tha pardi. Kardu-ka mere parniparttha da mange wiye
nhini-yu i mere puddananawurldha ngarra Yile neki-nu-
yu, wurda da matha. Mu kardu bere matha wangu
parranirrariwaktha pardi ku ngepan wiye wiye. I nan-
hthi bere ngatha wangu pumewathadha pardi nanhthi
Kangkarlmawu thirrukduk nanhthi gold one-ya, nanhthi
silver one-ya i nanhthi bronze one-ya, i nanhthi thay
thangunu-ya i nanhthi palyirr thangunu. Nanhthi nhini-
ka mere ngarra karnibirlbirl i mere ngarra kubiyepup
i mere ngarra karningerren, mu nanhthi-ka ngala ngala
pubuniwakpaktha purni i pubanarrawaththa purni i pud-
danarrayemittha purni nanhthi nhini-nu-yu.
21 I kardu nhini da ngatha-ka mere deyida parniparttha
da mange wiye terert warda ngatha. Mu kardu-ka bere
ngatha thu puyenanuthuktha pardi i nanhthi yerrernti-re
pirinureldha pardi i purninumatkuttha palngun i nugarn
karnabuy purnimatkuttha i darrarart pumenangkardar-
rararttha pardi.

10

1 Bere nhini thangunu-ka ngay bamkardu ku angel numi
deyida ku lurruth ngala ngarra da Heaven thangunu kathu
wurdanathuttha wurrini i kalakkalak daniwegattha wur-
rini i ku kanamkek diniwekektha ngarra pelpith nukunu-
yu. I kamarl nukunu ku angel nhini-ka daningkalarrangtha
wurrini mangini nanhthi ngunga mani. I lawali nukunu-ka
mangini nanhthi yuthpan tetemam mani wunku thungku
wurrinimumtha.
2 I nanhthi peypa pampekarl kunungingki meyittha wur-
rini, nanhthi-ka kunungingki menadharldha wurrini. I
nukunu-ka me batbat-te banpak ngarra lalingkin i me
thakunh-te banpak ngarra da putek pangkin.
3 I lurruth ngala warda pirrimkay memmardangurrk
nginipunh ku lion mani memmardangurrk. I pirrimkay
thangunu-ka ngay-ka binthepup thu malarntath 7 “Tar”
pumedha pi pingerrentha.
4 I thu malarntath 7 nhini “Tar” pume thangunu pi-
ka ngay-ka murrinh ngerilildha warda-wa, mu binthepup

murrinh ngerren da Heaven thangunu kathu. I mamnga, “Ya, mere nukun tharilil murrinh ngarra thu malarntath pana pumedha pi-yu, murrinh nhini-ka dederrk-wa.”

5 I ku angel nhini ngarra ngay bamkardu pirridha ngarra lalingkin i da putek pangkin-ka dampirnturt warda nithi batbat nukunu-yu.

6 I murrinh warda mam, “Yile neki mampatha da kangkarl i da terert kurrankadhuk pangu i da putek ngala kanhi deyida mampatha i da terert kurran kanhi-yu i da lalingkin deyida mampatha nukunu-yu, i ku da terert kurrankadhuk nhini-yu. I nukunu-ka kardidha da murntak warra ngarra mere da ngatha mewathadha da terert kanhi, i nukunu-ka da bere matha wangu paninu.” I nukunu-wa mam, “Ngay-ka mere ngewinhimekpak nukun puy deyida wangu kardu wiyenpun-yu ngunthuknu ngurru.

7 Mu da nhini-nu-re ngarra ku angel numi ku 7 mam-ya nanhthi trumpet nukunu pathunu-ka da terert nhini ngarra Yile neki da matha the kanthin-ka nhini-ka da purrunu warda kathu. Nukunu-ka murrinh merradha wurrini ngarra ku prophet da murntak warra da terert nhini-yu,” ku angel nhini kathu mam-yu.

8 Bere nhini thangunu-ka murrinh ngerren da Heaven thangunu kathu ngarra marra-re binthepup-ka murrinh deyida dimngangeng, i mamnga, “Nga. Thurruna pangu i namartnu nanhthi peypa pampekarl mentharl yibim ngarra ku angel nhini thangunu ngarra lalingkin i da putek pangkin karrim-ya.”

9 I bere ngay-ka ngurrininadha ku angel nhini i ngan-tharrpu nanhthi peypa pampekarl kunungingki nhini-nu-yu. I nukunu kathu-ka mamnga, “Nga. Nabath warda i thulathnu wangu. Nanhthi-ka kanthanhinh-wa thathapnu ngarra thathpi nhinhi nginipunh ku thithay mani, mu nanhthi-ka thithimarnti-wa ngarra thithurduthnu ngarra kurnthik nhinhi panirdinu-yu.”

10 Bere nanhthi peypa pampekarl kunungingki nhini-ka manganmart warda i ngulamath. Nanhthi-ka ngan-thap kanthanhinh nginipunh ku thithay mani ngarra thathpi ngay-yu. Mu ngarra ngenthuduth thangunu-ka nanhthi-ka thithimarnti-wa ngarra kurnthik ngay-yu wurdannganthardu-yu.

11 I ku angel nhini-ka mamnga deyida, “Nhinhi-ka mur-rinh Yile neki nukunu deyida thurdirrayithnu thurru da pana ngangka-re. Murrinh ngarra nukunu thurdirrayithnu thurru murrinh ngarra mange nukunu marranu purru-ya ngarra kardu wurnangat da pana ngangka-re i ngarra ku

pule ngala ngala i ngarra kardu terert ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i darripi pankarlparl-ya.” Mamnga nukunu ku angel nhini-yu.

11

Murrinh Ngarra Penintha Yile Neki Kathu Wurdan-punkuthuknintha

1 Bere nhini thangunu-ka kardu numi kathu damngamut nanhthi thay pangkuy. I mamnga, “Nga. Thurrunu pangu i thuwurrnu thay pangkuy-re da church ngala ngarra Yile neki nukunu i da altar deyida wanku. I thuntiwunu kardu ngarra church ngarra nukunu-nu pibiwat-ya kardu pana da matha ngarra parrarntiparl parnam nukunu-yu.

2 Mu mere thuwurr nukun nanhthi fence ngarra dampe-gat pirrim pana ngangka-re-yu. Da nhini-ka Yile neki dampirramut kardu ngarra mere kariwak kuru nukunu-yu. I kardu nhini-ka pubayimpurrnu puru da nhini-yu i da thelput terert deyida wanku ngarra da Jerusalem kurrankadhuk pubayimpurrnu puru-yu. I da-ka merrk-ka 42-wa da mange nhini puyemanu puru-yu.”

3 I Yile neki kathu-ka mam, “Da nhini-nu-re-ka ngay-ka ngurdunkuthuknunintha kardu perrkenku kardu ngarra ngay wunku murrinh ngay maninthabathnu tharra. Penintha nhini-ka nanhthi kaligu wurdurdulkmam buyninthardurdinu tharra i murrinh ngarra ngay pankuyelerrnunintha purru da merrk 42-nu-ya,” nukunu kathu-yu Yile neki mam.

4 Kardu perrkenku penintha nhini-ka kardu nginipunh nanhthi thay olive mani-wa, i penintha-ka nginipunh nanhthi thungku lem nukun mani pirrimnintha kumparra warra ngarra Yile neki kardu pana-ya ngarra Pule ngala dim da putek ngala kanhi.

5 I kardu nangkal ngatha penintha nhini-ka marruwerluynintha-ka, nhini-ka thungku da matha ngarra thathpi penintha kathu pungiwuynu-yu i pinaninthapeknu kardu nhini-yu. I mange nginipunh nhini mani-ya kardu nangkal ngatha marruwerluyninthanu-ka kardu nhini-ka pupup da matha-nu nhini-yu.

6 Yile neki-ka nanhthi lurruth ngala nimin-ya dampir-rumutnintha. I ngarra penintha-re murrinh Yile neki nukunu purdirruyithnunintha ngarra kardu-nu-ka nhini-ka kura yelyel buninthadhapnu. I penintha mani-ka kurdininthamath kura patha i nhini-ka kumulung warda. I penintha mani-ka da wiye wiye kunguninthabang ngarra da putek ngala kanhi i yidingurr ngala karrumutmutninthanu

ngarra kardu wiyenpun i kunkuthukninthanu. Mange-
ka nginipunh nhini mani-wa manintha, marda ngatha
maninthart-yu.

7 Bere ngarra murrinh thangunu penintha nhini
damninthartal ngarra kardu-ka ku walmamka nhini
warda kathu yunganpirruwuynintha ngarra da weyi
pewerti nhini thangunu kathu thu-nu punkuthuknunintha
i purdunkurinuminumininthanu penintha nhini-nu-yu.

8 I bere puninthapupnu thangunu-ka ku nginipunh
penintha-ka puninthangurrkurrknu pilampirdarri ngarra
mayern ngarra da Jerusalem nhini, da nhini da ngatha
ngarra pumamkale ngarra Pule neki-yu. Da nhini-ka
mangini da perrkenku nhini mani-yu da nan-ya Sodom i da
Egypt da pana-ya ngarra kardu parriningkatmittha purni
Yile neki-yu.

9 Bere ku nginipunh penintha-ka puninthangurrkurrknu
pangu-yu da perrkenkuneme-ya i da kanganu. I kardu
wurnangat da matha kardu da pana ngangka-re thangunu
kathu ngarra murrinh wurnangat nhini thangunu kathu
i darripi pankarlparl-ka pubangkardunu ku nginipunh
perrkenku nhini-yu. Mu kardu wurnangat warda ngatha
murrinh puyemanu puru, “Wurda da matha, nganki-ka
mere ngubankubirrnuninta ku nginipunh pana-yu.”

10 I kardu wurnangat da matha le thathpirr parninu da
nhini-re-yu nhini penintha-ka puninthapupnu warda nhini-
yu. I kardu-ka nanhthi purrkpurrk pathapatha penumut-
mutnu parni mange pigunu ngatha-yu. Kardu-ka le warda
parninu nhini penintha-ka yidingurr ngala yungannintha-
bang, i kardu terert puninkuthukthanintha purne ngarra
murrinh Yile neki-re puddanarruyiththanintha purne-yu.

11 Bere ngarra ku nginipunh penintha yuninthangur-
rkurrktha da perrkenkuneme i da kanganu thangunu-
ka, ngirtkirt ngarra Yile neki thangunu kathu kanam-
punkunginirdinintha i kardu-ka wurdamninthangkabirl
deyida i demninthawirnturt warda penintha nhini-yu. I
bere kardu-ka pubampunkungkardunintha penintha nhini-
yu i puninkawerrdha warda kardi ngala da matha kardu
nhini-yu.

12 Bere nhini thangunu penintha nhini-ka murrinh
bimninthayepup murrinh ngerren lurruth ngarra da
Heaven thangunu kathu. I mampirrunintha, “Nga.
Thininthamardawith kathu kanhi.” I bere penintha nhini-
ka dimninthamardawith warda wurrinininthardarrirdur-
didha ngarra kalakkalak ngarra kardu wiyenpun nhini-re
pirankubaththanintha pe-yu.

13 I da nhini-re-ka da putek ngala kanhi-ka dini-
rangkaltangkaldha ngala da matha i thelput ngamere
ngarra da nhini Jerusalem-ka diniyimpurrdha i kardu terert
purniwuwuptha, kardu 7,000-ya. I kardu ngamere-ka per-
renham ngala da matha i panganmathenh warda Yile neki-
ka lurruth i ngala da matha, i nhini-ka parraniriparldha
warda pardi nukunu-yu.

14 Da-ka nhini-wa da wiye ngala numi-yu, da perrkenku
warda mam-yu. Mu da wiye numi da tiduk-ka, da-ka manta
warda kathu purrunu kardu-nu.

Ku Angel Tiduk Nimin Danthu Nanhthi Trumpet-yu

15 Bere ku angel tiduk warda danthu nanhthi trumpet
nukunu, ku 7 warda mam-ya. I nhini-ka murrinh ngerren
lurruth ngala pirriningerrentha da Heaven thangunu kathu.
I pumam, “Pule ngala nganki i Pule numi pana ngarra
da putek ngala pana wurdanthut nan-ya Christ, penintha
nhini-ka ku Pule ngala thathpirr dimnintha ngarra da putek
ngala pana i ku Pule ngala pininthanu da bere matha
wangu-yu”.

16 I kardu ngalantharr nhini 24 ngarra Yile
neki pirrinedhaneme-ka pubamnawath-warda-
neme perremkawinhimardardumneme i Yile neki
parrineriparldhaneme parde nhini-yu. 17 I pumamkaneme,
“Pule, nhinhi da matha ngala thathpirr-yu i lurruth
ngala. Nhinhi-ka da murntak thanam i da bere
matha wangu thanam marra kanhi-yu. I ngankuneme
nganhiriparlnemenu-ka da mange ngala nam thurran-ya,
nhini-ka ku Pule ngala thathpirr warda thantet nhinhi-yu.

18 Kardu pana ngarra murrinh nhinhi mere murrinh
pumempabaththa puyi-ka kardu parranimpariyithidha
purni ngala da matha. Da nhini-ka marra kanhi warda
nhinhi-ka tharrarithinu warda ngarra kardu wiyenpun-yu.
I nhinhi-ka kardu wurnangat warda ngatha duymardawak-
paknu kumparra warra ngarra nhinhi i murrinh narranu
mange ngarra kama narranu thi. I kardu wiyenpun pana
ngarra thu purninthuktha pardi kardu terert nhini, nhinhi-
ka thunthuknu warda kardu wiyenpun nhini-yu. Mu kardu
pana ngarra wurlk pumempadha pardi i murrinh thathpi
nhinhi pumempabaththa purni i puddanarrayiththa purni-
ka, nhini-ka nanhthi patha patha warda tharramutmutnu
thurru kardu ngarra pana nhinhi-ya, kardu ngala ngala-ya
i kardu ngarra ngathayida pardidha-ya.” Pumamkaneme
kardu ngalantharr ngalantharr 24-ya.

19 Bere murrinh nhini thangunu-ka da thelput Yile neki
nukunu da kangkarl wangu-ka mentharl warda nhini-
yu. I nanhthi box Yile neki nukunu-ka dhi-wa pirridha
inside-yu, nanhthi box pana-ya wunku murrinh law Yile
neki nukunu dimnganamarda-yu. I nhini thangunu-ka
thu malarntath dinimamaththa i thu malarntath "Tar"
medha pirri i dinimirrmirrdha, i da putek ngala kanhi-ka
dinirangkaltangkaldha. I nhini-ka kura yelyel ice kanamyel
warda.

12

Kardu Palngun i Ku Kanamkek Pangamngintharuy

1 Bere nhini thangunu-ka da marra da mana bamkardu
ngay-yu memngadharl da kangkarl-yu. I da-ka kardu
palngun-wa pangu pirridha-yu i nanhthi trith nigunu ba-
nardidha pirri-ka nanhthi-ka ngunga-wa. I nanhthi merrk-
ka pirridha pepe ngarra me nigunu, i nanhthi pilinh 12-
ya menalularrdha pirri ngarra pelpith nigunu, nginipunh
nanhthi crown mani-ya.
2 Nigunu-ka kardu putput pirridha i damlutut warda. I
du pirrikarrktha yidingurr wanku.
3 I bere nhini thangunu-ka da marra deyida bamkardu
memngadharl da kangkarl-yu i dhi-wa pirridha ku
kanamkek-yu ku ngala nimin-ya. Ku-ka bukmantharr-
wa wunku pelpith 7 i nanhthi crown 7 banawerdurdidha
pirri. I nanhthi wilmurr 10 mebaththa pirri. 4 I nanhthi
miyernu nukunu-re-ka nanhthi pilinh terert tharrngini
pirrinpuththa pirri ngarra kangkarl thangunu kathu i
nanhthi-ka pubanawaththa pi ngarra da putek ngala kanhi.
Ku kanamkek nhini-ka pirridha kumparra warra ngarra
kardu palngun putput nhini-yu, ku pirringemardamar-
dadha kardu wakal pangu-nu buybatnu i nhini kardu
pulathnu warda.
5 Bere nigunu-ka bamngebat warda kardu wakal nugarn.
I nhini thangunu-ka kardu numi kathu kanthinnamardaw-
ith ngarra Yile neki-nu wangu ngarra da chair ngala dim.
Bere nukunu kardu wakal nhini-ka purdirurturtnu i ku
Pule ngala pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i
kardu manyitnu thathpirr purru wunku thu thay mabathnu
pi.
6 I kardu palngun-ka da numi warda wangu nungampin-
hat ngarra da darrinpirr pularn-ya, da ngarra Yile neki-re
mamngewathawatha-yu. I pangu da paninu da terert-nu-
yu, da merrk 42. I Yile neki-ka pirrapenu pani nigunu-yu
da pangu da.

7 Bere nhini thangunu-ka dintulkut warda thu kuy puyen-
thuk da Heaven wangu. Ku angel ngala nhini nan Michael i
ku ngarra angel nukunu wangu-ka thu puyemkathukneme
ngarra ku kanamkek ngala nhini i ku angel wiye wiye
nukunu.
8 Mu nukunu Michael-ka lurruth ngalanintha wurrinidha.
Nukunu-ka pamninthathuk ku kanamkek ngala i bangam-
talal i nukunu da Michael wurranput-yu.
9 Nukunu-re Michael-ka nungamku warda ku kanamkek
ngala nhini-yu ngarra da putek ngala kanhi-nu, i ku angel
nukunu wanku pirrimpunputh. Ku kanamkek ngala nhini-
ka, ku-ka pangkuy murntak nganaka da ngarra murntak
warra thangunu, ku nan-ya karrath, ku Satan-ya, ku
pana ngarra bere matha wangu dampirrayirrarart wurran
ngarra kardu wurnangat.

10 I bere nhini ngay-ka binthepup warda murrinh nger-
ren lurruth ngarra da Heaven thangunu kathu. I mam
murrinh-yu, "Yile neki-ka manthibirnunu warda kardu
ngarra nukunu-yu. Nukunu-ka Pule ngala thathpirr-wa i
nukunu-ka nanhthi lurruth ngarra nukunu dannhingkarr.
I wakal nukunu Jesus Christ ku Pule ngala warda pirranu
ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I ku karrath-
ka punnungamku warda i puddankarel warda ngarra da
Heaven thangunu kathu, ku pana-ya ngarra bere matha
wangu kumparra warra yingamardatattha kardi ngarra
Yile neki i murrinh menpiyewiyedha wurrini kardu ngarra
Yile neki nukunu. 11 Kardu ngarra Yile neki nukunu-ka
lurruth ngalanintha purnidha ngarra nukunu ku karrath-
yu nanhthi kumulung ngarra ku Lamb-te thangunu i
murrinh thathpi patha-re puddanarrayiththa purni. Kardu
nhini-ka kardu bere ngatha wangu da mange ngarra Yile
neki nukunu da matha parraniriwaktha purni da pana
ngathayida ngarra ku karrath-te-ya kardu puninthuktha
wurrini.
12 Da-ka nhini-ka le da matha narninu kardu ngarra da
Heaven narnam-yu, mu da-ka wiye thathpirr pirranarranu
kardu ngarra da putek ngala kanhi-nu i lalingkin narnam,
nhini-ka ku karrath-ka wurdamnarrathut ngarra nanki-
nu warda wangu-yu. I nukunu ku nhini-ka darntithi
demmardarurr ngala da matha, nhini nukunu-ka the warda
kanthin da-ka manta warda i Yile neki-re thu pubatnu
purdurinuminu nukunu-yu." Mam murrinh ngerren nhini
kathu-yu.

13 Bere ku kanamkek ngala punnungamku thangunu-ka,
nukunu nhini-ka wert kanam ngarra da putek ngala kanhi

pangarntuy. I mangantha warda kardu palngun ngarra
wakal nugarn nhini bamngebat-yu.
14 Mu Yile neki kathu-ka nanhthi murrirr perrkenku
damngemut ngarra ku tiwungku thangunu kardu punubarl-
barlnu pangu da wangu da ngarra nhini mamnge-
wathawatha warra-yu. I pangu da paninu da merrk 42-nu,
i Yile neki-re pirrapenu pani nigunu pangu da, nhini ku
kanamkek ngala-ka mere ngarra warda mabertnu nigunu
nhini-yu.
15 I bere nhini ku kanamkek ngala-ka dimme dampin-
hipak warda ngarra thathpi kathu-yu kura ngala nginipunh
kura ngipilinh mani kardu palngun nhini wurdiparldha.
16 Mu da putek-ka dimparnta i dinthuduth warda
kura ngala nhini-yu ngarra ku thathpi kanamkek ngala
thangunu-yu, i da nhini-wa-re kardu palngun mammanpi-
yu.
17 Mu ku kanamkek ngala-ka damngerithi ngala da
matha, i bere nukunu-ka kanampart nungardurr kardu
palngun nhini-yu i pangu warda wangu nadha dini thu
punthuknu wakal ngamere ngarra nigunu, kardu pana-ya
ngarra murrinh Yile neki nukunu pumamnabath pumpan
i puddampirrayith pumpan murrinh thathpi ngarra Jesus
nukunu.
18 I ku kanamkek ngala-ka pirridha pangu ngarra
dimunurdi ngarra darrimurn.

13

1 Bere nhini thangunu-ka, ngay-ka bamkardu ku wal-
mamka wurrinidha ngarra lalingkin thangunu kathu. Ku
nhini-ka pelpith 7 mebaththa wurrini wunku nanhthi
wilmurr 10, i nanhthi crown 10 banawerdurdidha wurrini
ngarra nanhthi wilmurr 10 nhini-yu. I ngarra pelpith 7
nhini-ka murrinh wanku mebaththa wurrini, murrinh-ka
7-wa murrinh wiye wiye ngarra Yile neki-nu-yu.
2 Ku walmamka nhini-ka ku nginipunh leopard mani ku
medha wurrini-yu. I me nukunu-ka nginipunh me ku nan
mani bear bangammerta, i thathpi nukunu-ka nginipunh
ku thathpi lion nukunu mani. Bere ku kanamkek ngala
kathu-ka nanhthi lurruth nukunu damnamut ngarra ku
walmamka nhini-yu i ku pule ngala banpak-ya kardu-nu
manyitnu purru, i da wurnangat warda ngatha wanku
damnamut.
3 Ku pelpith numi ngarra ku walmamka nhini-ka nanhthi
ngerri wiye numi nanhthi ngala da matha mebaththa
wurrini i ngamam mana-wa ku yungipuptha mana-wa, mu

wurda. I kardu wurnangat warda ngatha da pana ngangka-
re thangunu kathu piraretettha purni ku walmamka nhini-
yu i parraniriwaktha purni.
4 I kardu-ka parraniriparldha pardi ku kanamkek ngala-
yu, nhini nukunu-ka nanhthi lurruth ngarra nukunu
thangunu damnamut ngarra ku walmamka-yu. I ku
walmamka deyida parraniriparldha pardi. I murrinh
pumenanudha pardi kardu-yu, “Ya. Ku walmamka-ka
lurruth ngala nawa? Kardu mere nangkal mani thu kubat
nukunu-yu. Nukunu-ka kurruput da matha.”
5 I ku walmamka nhini-ka dirrinuretettha kardi mange
nukunu-yu i thapthap ngala kardidha. I murrinh wiye da
matha merdarrithaktha wurrini ngarra Yile neki-nu wangu-
yu da merrk terert da-nu matha, da merrk 42-ya. Mu Yile
neki-ka mere dedhawidhaptha ngarra thathpi nukunu-yu
da nhini-re-yu.
6 I ku nhini-ka murrinh wiye da matha merdarrithaktha
wurrini ngarra Yile neki-nu, i da ngarra nukunu kanapup-
ya, i kardu ngarra nukunu ngarra da Heaven parnam-ya
mendarrithaktha wurrini.
7 I ku nhini-ka thu lurruth puninthuktha wurrini ngarra
kardu Yile neki nukunu i wurriniwutputtha nukunu-yu.
Yile neki-ka wurdannamurl nukunu-yu. I nukunu ku
nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha menyittha wurrini
ngarra da putek ngala kanhi-yu, kardu da pana ngangka-
re thangunu-yu, kardu ngarra murrinh numi numi terert
thangunu i kardu ngarra darripi pankarlparl-ya nukunu
nhini ku pule ngala dinirradha-yu.
8 I kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek
ngala kanhi parnam-ka parraniriwaktha purni ku nhini-
yu i parriniriparldha purni. Mu kardu pana da matha
ngarra Yile neki nukunu-ka wurda, mere perrariparldha
i mere perrariwaktha puyi ku nhini-yu, nhini murrinh
ngarra pigunu-ka dimkadhuk ngarra nanhthi buk kardu
ngarra birnu bere matha wangu parninu. Nanhthi buk
nhini-ka ku Lamb nukunu-wa ku pana-ya ngarra kardu
wiyenpun-te pumpanmat murntak warra-yu. I murrinh
ngarra pigunu-ka diningkadhuktha wardarra da murntak
thangunu kathu da nhini-re-ya ngarra Yile neki-re mere da
ngatha mewathadha da putek ngala kanhi-yu.
9 Bere nanki ngatha murrinh kanhi nubiyepupnu-ka,
nhini-ka bere matha wangu numayit nuru murrinh kanhi-
yu.
10 Bere Yile neki-ka marda manganpunart kama dim
kardu ngarra nukunu kardu ngamere-ya da ngarra jail-
nu parnirdurdinu, i nhini-ka da-ka ngarra jail parnirdurdi

da matha-nu nhini-yu. I ngana deyida Yile neki marda manganpunart kama dim kardu ngarra nukunu kardu ngamere-ya puruwuwupnu thu sword-te-yu, i nhini-ka da-ka kardu ngamere-re thu punthuknu kardu nhini-yu thu sword-te-yu. I da-ka nhini-ka kardu ngarra Yile nukunu-ka pumayitnu puru tetemam da matha murrinh ngarra nukunu-yu, i mere karnipart nukun nukunu-yu, mu bere matha wangu puddunayemitnu puru ngarra nukunu da matha wangu.

11 Bere nhini thangunu ngay-ka ku walmamka numi deyida bamkardu. Ku-ka ngarra putek thangunu kathu yingamlart. I ku nhini-ka nanhthi wilmurr perrkenku mebaththa wurrini nanhthi wilmurr nginipunh ku thip mani, i ku murrinh nukunu wurriningerrentha-ka nginipunh ku kanamkek ngala mani.
12 Ku-ka ngala-wa i nanhthi lurruth wanku mebaththa wurrini. Bere ku nhini kathu-ka pirridha manta ngangka da ngarra ku walmamka numi nhini-ya. Bere ku walmamka ngarra putek thangunu kathu-ka mampirra warda ngarra kardu wurnangat warda ngatha, “Nga kardu. Ku walmamka numi karrim kanhi da matha-ka nariparlnu nuru i nariwaknu nuru ku nhini-ya wunku ngerri-we wiye kanthin wurran.” Mampirra.

13 Bere ku walmamka nhini yingamlart ngarra putek thangunu kathu-ka da mange ngala ngala medha wurrini. Nukunu ku nhini-ka thungku ngala da matha mamkayeye ngarra da kangkarl thangunu kathu i kardu wurnangat pubangammangkardu.
14 Mange ngala ngala nginipunh nhini mani wunku nanhthi lurruth ngarra nukunu menadha wurrini-yu ku walmamka numi nhini-nu. I nukunu ku nhini-ka mange danirrakthuktha wurrini kardu terert da ngarra putek ngala kanhi-yu mange lurruth pana thangunu kanthirradha wurrini-yu. I ngana deyida nukunu ku nhini mampirra ngarra kardu, “Nga. Nanhthi ku statue numawatha nanhthi ngala-ya nginipunh ku walmamka numi mani-ya ku pana-ya wunku nanhthi ngerri-we kanthin wurran thu sword thangunu, mu mere yungipuptha.” Mampirra.

15 I nukunu ku walmamka tiduk-ka nanhthi ngepan birnu thathpirr damnamut ngarra ku nanhthi statue pumam-patha nhini-yu. I bere ku nanhthi statue nhini-ka pir-ringerrentha warda i mampirra ngarra kardu, “Ya. Kardu nangkal ngatha mere pengawinhipingkarlnu ngarra ngay-nu-ka nhini kardu nhini-ka pupup da matha-nu.”

16 I murrinh deyida mampirra, “Kardu wurnangat warda
ngatha nanhthi magim numabathnu nuru ngarra mange
batbat kama i ngarra wulumu kama.” I bere nhini
thangunu-ka kardu wurnangat da matha nanhthi magim
pumebaththa purni nginipunh ku pule ngala ngala-ya,
kardu ngarra ngathayida pardidha-ya, kardu wunku ku
mani ngala pumebaththa purni i kardu wunku ku mani
maku pumebaththa purni. Kardu wurnangat warda ngatha
nanhthi magim pumebaththa purni.
17 I kardu pana da matha wunku nanhthi magim pume-
baththa purni-ka nanhthi i mi thelim pume purni i peyim
pume purni-ya. I nanhthi magim nhini-ka nanhthi-ka
murrinh nampa nukunu ku walmamka nhini nukunu.
18 I nga. Thawath da matha nubeyengkarnirnnu ngarra
murrinh nampa nhini-nu-yu. I kardu nangkal ngatha kardu
mukmuk patha wanku-ka nhini nukunu-ka the mabathnu
nanhthi murrinh nampa nhini ngarra ku walmamka
nukunu-yu. Nanhthi murrinh nampa nhini-ka murrinh
ngarra kardu pumebaththa purni i murrinh nampa-ka 666-
wa.

14

1 Bere ngay-ka memmirl i dhi-wa kathu ku Lamb pirridha
kangkarl ngarra da palyirr nan-ya Zion, wunku kardu
terert nimin-ya, kardu 144,000-ya. Kardu nhini-ka murrinh
wanku pumebaththa purni ngarra wulumu pigunu. Mur-
rinh nhini ngarra wulumu-ka murrinh-ka ku Lamb i Yile
neki deyida wanku wurriningkadhuktha-yu.
2 I bere murrinh ngerren binthepup warda da ngarra
Heaven thangunu kathu, murrinh nginipunh kura ngala
mani diwu i mangini thu malarntath mani “Tar” medha
pirri i nginipunh kardu mani nanhthi nginipunh kitta mani-
te pumeringerrentha pardi.
3 Bere kardu wurnangat nhini-ka pidha pangu warra
kumparra ngarra da chair ngala nhini, i ngarra ku birnu
birnu 4-ya, wunku kardu ngalantharr ngalantharr 24 nhini-
ya. I kardu-ka nanhthi thamarl marra pardireldha, nanhthi
thamarl mere nangkal nimin ngadha dengkathantha. Mu
kardu wurnangat nhini da matha kardu 144,000 nanhthi
marra nhini parramkathan-yu, kardu pana nimin-ya ngarra
Yile neki-re mampunthibirnu ngarra da putek ngala kanhi
thangunu-ya.
4-5 Kardu nugarn wurnangat nhini-ka kardu patha da
matha thathpirr pidha. Kardu peneme-ka mere ngadha
pumenthadhaptha puyi kardu palngun-yu, i kardu-ka mere
ngadha perrayirrararttha puyi, mu da mange yuthpan da

matha purnidha nhini-yu. I kardu-ka da mange ngarra ku Lamb da matha nukunu parrantiwak pumpan-yu. Mu kardu nhini-ka ngarra da putek ngala kanhi-re pardidha-ka Yile neki-ka mampunthibirnu kardu ngarra nukunu da matha nukunu i ku Lamb wanku-yu. Yile neki-ka mampunbekut kardu nhini-yu kardu ngarra kumparra nukun da matha purunu.

Murrinh Ngarra Ku Angel Perrkenkuneme Pumamkaneme

6 Bere nhini thangunu ngay-ka bamkardu ku angel numi wurrinibarlbarldha kangkarl wangu wunku murrinh thathpi patha mebaththa wurrini. Murrinh thathpi nhini-ka murrinh bere matha wangu pirranu. I murrinh nhini-ka purdirrayithnu kardu ngarra parnam da putek ngala kanhi, kardu wurnangat da matha da pana ngangka-re-ya i kardu ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i kardu darripi pankarlparl-ya.

7 Bere ku angel nhini-ka mampirra warda, murrinh lurruth-yu, “Nga. Yile neki da matha murrinh numanabath nuru i nariparl nuru nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra da kangkarl mampatha, da putek ngala pana, da lalingkin i kura patha. Nukunu-ka kardu wurnangat warda ngatha bunpakpaknu pi marra kanhi kumparra warra ngarra nukunu i murrinh pamanu ngarra kama marranu pi kardu nhini-yu.” Mam ku angel kathu-yu.

8 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda daniri-waktha wurrini ku angel kumparra-yu. I nukunu mam murrinh nhini lurruth-yu, “Da town ngala nhini nan-ya Babylon, da-ka dimyimpurr thathpirr warda. I kardu pana ngarra da nhini pardidha-ka da mange wiye thathpirr pumerithuktha pardi i palngun i nugarn karnabuy pumena-nurithuktha pardi i pumentulluldha pardi kardu ngamere-yu da mange wiye-nu pumedha pardi-yu.”

9 I bere ku angel numi deyida daninkuriwaktha-warda-nintha wurrini ngarra ku angel perrkenku nhini-yu. I nukunu ku nhini-ka mam murrinh lurruth-yu, “Nga. Kardu nangkal ngatha perruwirntiwaynintha ngarra ku walmamka-ka, i nanhthi ku statue nukunu wanku-ka, i nanhthi magim nukunu pumabathnu puru ngarra wulumu kama i ngarra mange kama,

10 kardu nhini-ka the thathpirr pumabathnu Yile neki-ka parrarithi da matha-nu ngarra kardu nhini-nu-yu. Kardu nhini-ka pepeknu wunku yidingurr ngala da matha ngarra thungku ngala nhini, thungku dernturr nimin-ya i thungku yellow one wanku kangunu wiye. I ku angel patha patha i

ku Lamb wanku piranbathnu puyu kardu wiyenpun nhini-
yu ngarra penturrnu pani-yu.
11 I nanhthi warnak ngarra thungku ngala nhini
thangunu-ka nanhthi bere matha wangu pimardawirrithnu
pi da kangkarl wangu-yu. I kardu nhini ngarra thungku
ngala parningkadhuknu-ka mere ngadha banyuknu pani
nanhthi yidingurr thangunu-yu da bere matha wangu,
kardu pana-ya ngarra ku walmamka parrarntiwak
pumpan-ya i nanhthi ku statue nukunu wanku i nanhthi
magim nukunu pumammath pumpan." Mam ku angel
kathu-yu.
12 I bere da-ka nhini-ka kardu ngarra Yile neki nukunu-
ka tetemam da matha nawirntenu nuru nanki kardu pana-
ya ngarra murrinh thathpi Yile neki nukunu numamnabath
numpan i ngarra Jesus da matha narrarntiwak numpan.
13 Bere nhini thangunu ngay-ka murrinh ngerren
binthepup ngarra da Heaven thangunu kathu. I murrinh
ngerren nhini-ka mamnga, "Nga. Murrinh kanhi tharililnu.
Kardu pana ngarra Jesus parrarntiwak pumpan-ka kardu
nhini-ka le warda parninu ngarra puruwuwupnu-re-yu."
I Ngepan Yile neki nukunu-ka mam warda murrinh-yu,
"Yu, murrinh da thathpirr nhini-yu. Kardu nhini-ka wurlk
pumenadha purni Jesus-nu, i nhini-ka kardu banyuknu
warda pi ngarra wurlk ngala nhini thangunu pardidha-yu.
Nukunu Jesus-ka patha da matha panirranu kardu nhini-
nu-yu ngarra wurlk ngala pumenadha purni nukunu-nu."

Murrinh Ngarra Kardu Mi Benintharartaldha Wurrini

14 I bere ngay-ka memmirl i dhi-wa kathu nanhthi
kalakkalak bamam pirridha bamkardu ngay-yu wunku
kardu dininganardarridha. I kardu nhini-ka methapkadha
dini kardu nhini-ya da ngarra putek ngala kanhi wurdan-
thut. I nukunu nhini-ka nanhthi crown banawerdidha dini,
nanhthi damlarrang-ya. I nanhthi nayp kerrkerrk wanku
nanhthi pangkuy meyittha dini nanhthi welemarnarri-ya.
15 I bere ku angel numi warda kathu yungawuy
ngarra thelput Yile neki nukunu i lurruth pirrim-
nakay ngarra kardu pangu-nu ngarra kalakkalak pangu
dininganardarridha-yu. I mamna, "Nanhthi nayp nhinhi
nabathnu thurru pangu warda wangu i darartalnu thurru
mi pangu kemkadhuk-yu. Mi-ka mi thungku demmay
warda i da-ka pangarntuy warda mi darartalnu thurru
i thadhakthuknu thurru ngarra da putek ngala pangu-
yu." 16 I bere kardu pana ngarra nanhthi kalakkalak
dininganardarridha-ka wurriniwattha da ngarra putek
ngala kanhi i mi warda bentartaldha kardi i ngarra mi

bangantikerdek da mana i mi warda danidhakthuktha wurrini. Mu mi nhini berartaldha wurrini i danthakthuk-ka mangini kardu-wa panpunperr kardu da ngarra putek ngala kanhi thangunu.

17 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda kathu yungawuy ngarra thelput Yile neki nukunu ngarra da Heaven wangu nanhthi wanku nayp pangkuy meyittha wurrini nanhthi welemarnarri-ya.

18 I bere ku angel numi deyida yungawuy ngarra da altar ngarra Yile neki nukunu. Ku angel nhini-ka ku pule ngala dimna ngarra thungku pirrimum ngarra da altar nhini-yu. I nukunu-ka murrinh lurruth pirrimnakay ngarra ku angel numi ngarra nanhthi nayp pangkuy meyittha kardi. I mamna, "Nga. Nanhthi nayp nhinhi nabathnu thurru pangu warda wangu ngarra da putek ngala pana i darartalnu thurru i thadhakthuknu thurru mi grape mi thungku demmay-yu kemkadhuk pangu-yu."

19-20 Bere ku angel nhini-ka wurrinidha pangu-yu i mi berartaldha kardi mi grape-yu i kanammardawu warda ngarra da weyi ngala mi ngarra grape nukunu-ya. I nhini-ka me-re nariyerrktha wurrini i ngarra mi kakpa da mana wurriniwudha da ngarra weyi ngala nhini thangunu kathu-ya da outside wangu ngarra da Jerusalem. Mu mi grape nhini nariyerrktha wurrini-ka nginipunh kardu wiyenpun-wa da ngarra putek ngala kanhi. I Yile neki-ka nantiyerrktha wurrini i ngarra kumulung da mana danirurtuydha, nhini nukunu-ka dampirrariyithi ngala da matha kardu ngarra wiyenpun nhini-nu-yu. I nanhthi kumulung warda wurriniwudha ngala da matha nginipunh 2 metres mani pewerti-yu i pangkuy-ka nginipunh 300 kilometres.

15

Ku Angel 7 Wunku Nanhthi Wiye Wiye Pubebaththaneme Pe

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da marra da mana memngadharl ngarra da kangkarl kathu. I ngay-ka memmardat ngala da matha warda nhini-yu. Dhi-wa pedhaneme ku angel 7-yu wunku nanhthi wiye wiye wunku yidingurr ngala nukun pumebaththaneme pe kardu kanhi-nu parramutmutnemenu ngarra da putek ngala kanhi parnam-ya. Nanhthi wiye wiye 7 nhini-ka da tiduk nhini-nu ngarra Yile neki-re warda parrarithinu kardu da putek ngala kanhi-nu parnam.

2 I bere memmirl i bamkardu da nanhthi nginipunh lal-ingkin tarangka thathpirr mani pankarara wunku thungku

mengkarnudha pirri. I kardu terert pingkadhuktha manta
ngangka da ngarra da tarangka nhini, kardu pana-ya ngarra
parriniwirntedha purni i mere perrariwaktha puyi ku
walmamka-yu i nanhthi ku statue nukunu i mere pume-
baththa puyi murrinh nampa nukunu ngarra nginipunh
pigunu-yu. Kardu-ka wunku nanhthi kitta mani pumeyittha
pi ngarra Yile neki-re dampirramut-yu.
3 I nanhthi tharrmanthi tiparlti pireldha-yu, nanhthi thar-
rmanthi ngarra Moses nukunu, kardu pana-ya ngarra wurlk
menadha wurrini Yile neki-nu. I nanhthi tharrmanthi numi
deyida pireldha-yu nanhthi ngarra ku Lamb nukunu-ya. I
kanhi-wa nanhthi tharrmanthi nhini-yu, “Pule, nhinhi-ka
ngala thathpirr i lurruth ngala da matha. Da mange ngarra
nam thurran-ka ngala da matha i namnganmardat thurran.
Nhinhi-ka Pule ngala thathpirr ngarra kardu wurnangat
warda ngatha thimngarra i da mange ngarra nhinhi-ka
yuthpan da thathpirr nhini-yu. 4 Pule, kardu wurnangat
da matha murrinh pumampabathnu puru i panhiriparlnu
puru. Nhinhi da matha patha thathpirr-yu. Kardu ngarra
da terert pana ngangka-re thangunu-ka pempawirntiwaynu
puru i pubuympawathnu parni ngarra nhinhi, da mange
patha patha thathpirr ngarra nhinhi thamngankarr.”
5 Bere nhini thangunu ngay-ka memmirl da thelput Yile
neki nukunu da kangkarl wangu-ka mentharl warda nhini-
yu i dhi-wa pirridha da ngarra Yile neki dinidha-yu.
6 I bere ku angel 7 purnedha-warda-kathu-neme ngarra
thelput Yile neki nukunu wunku nanhthi wiye wiye wunku
yidingurr ngala nukun kardu-nu pumerrubaththaneme
purne. Ku-ka nanhthi kaligu tarangka pubanardurdid-
haneme purne nanhthi danilarrangtha wurrini wunku
nanhthi belk pumenamardalalarrdhaneme purne nanhthi
damlarrang-ya.
7 I ku birnu numi kathu-ka nanhthi mangini bol mani
nanhthi 7 nanhthi damlarrang-ya danirrumutmutthaneme
pirri ngarra ku angel 7 nhini-yu. Nanhthi bol 7 nhini-ka
wunku nanhthi wiye wiye dininganamardadha mandhalet-
yu, nanhthi wiye ngarra Yile neki-re pawinhipaknu ngarra
da putek ngala kanhi. Nukunu-ka kuy dimpirra kardu
pana-nu ngarra bere matha wangu pumarntithuk pumpan-
yu. Nukunu nhini ngarra bere matha wangu kanam-ka
dampirrariyithi warda nhini-yu.
8 Bere da thelput Yile neki nukunu-ka mammardadhalet
da matha nanhthi warnak-yu, nhini-ka nukunu weyida
dinidha nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i danilar-
rangtha dini ngala da matha. I kardu mere nangkal nukun
kanirdi ngarra thelput nukunu, mu ngarra ku angel 7 nhini

pawinhekpak da-nu mana nanhthi wiye wiye 7 nhini-yu
ngarra nanhthi bol peneme thangunu-yu.

16

Ku Angel 7 Nanhthi Wiye Wiye Parramkawinhekpakneme

1 I bere ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren
lurruth ngarra da thelput Yile neki nukunu thangunu
dinirrungerrenthaneme ngarra ku angel 7 nhini-nu-yu. I
murrinh ngerren nhini kathu-ka mampirruneme, "Nar-
nuneme pangu i nanhthi wiye wiye ngarra nanhthi bol
7 thangunu-ka nawinhekpaknemenu nira ngarra da putek
ngala pangu-nu, nhini Yile neki-ka dampirrariri thi warda
dim kardu pangu-nu."

2 Bere ku angel kumparra wurrinidha i nanhthi bol
nukunu warda dampinhipak i pirrimputh nanhthi wiye-
yu ngarra da putek ngala kanhi-yu. I nhini-ka nanhthi
lirrwi wiye wiye terert da matha wunku yidingurr ngala
parranirurtuydha purni ngarra nginipunh kardu nhini
ngarra nanhthi magim ku walmamka nukunu pumebaththa
purni, i perranitaywaydha purni i parriniriparldha purni
nanhthi ku statue ngarra ku walmamka nukunu-ya.

3 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda damp-
inhipak i pirrimputh nanhthi wiye ngarra nanhthi bol
nukunu thangunu ngarra lalingkin-nu wangu. I lalingkin-
ka wurdammath nanhthi kumulung warda, kumulung thip-
mam nginipunh ngarra kardu yibimpup mani yibimpup-ya.
I nhini thangunu-ka ku wurnangat warda ngatha ngarra
lalingkin parnam-ka purniwuwuptha warda nhini-yu.

4 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi, ku 3 warda mam
nhini-yu, nanhthi bol nukunu dampinhipak i pirrimputh
nanhthi wiye ngarra kura ngipilinh i kura kamarl, i kura
nhini-ka wurdammath warda nanhthi kumulung.

5 I ngay-ka binthepup warda murrinh ku angel thangunu
wangu wurdananayiththa dini Yile neki-nu-yu, ku angel
pana-ya ngarra kura patha nukun pule ngala dim. I nukunu
kathu-ka mamna, "Pule, da mange nhini ngarra kardu
wiyenpun nampirra thim-ka da yuthpan da matha nhini-
yu. Nhinhi da matha patha thathpirr. I nhinhi da matha da
murntak thanam i da bere matha wangu thanam marra-yu.

6 Kardu wiyenpun nhini-re thu purninthuktha pardi
kardu ngarra nhinhi-ya i kardu prophet-ya i kumulung-
ka panthiwudha warda purni kardu ngarra nhinhi-ya. I
nhini-ka kumulung warda thampirramut kardu wiyenpun
nhini-yu pubagurduknu-yu. Nhini-ka pubamkathap warda-
wa nhini-yu."

7 I murrinh ngerren numi warda binthepup ngarra da
altar thangunu kathu. I murrinh ngerren-ka mam, "Yu Pule,
da mange nhini ngarra nampirra thim-ka da-ka yuthpan da
thathpirr nhini-yu."

8-9 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi, ku 4 warda
mam-ya, nanhthi bol nukunu dampinhipak i pirrimputh
nanhthi wiye ngarra nanhthi ngunga wangu. I nanhthi-
ka dernturr ngala warda nimin-ya pirridha-yu i kardu-
ka denenturrdha wurrini, i nhini kardu-ka parrinithelktha
pardi ngarra Yile neki-nu wangu, kardu pana-ya ngarra
nanhthi wiye wiye nhini wurdanpirrathuk-yu. Mu kardu-ka
mere parnipartha da mange wiye ngarra pigunu-yu i mere
pubuypaktha Yile neki-yu ngarra Pule ngala pigunu-nu-yu i
mere perrariwaktha puyi nukunu-yu, wurda da matha.

10 Bere nhini thangunu-ka ku angel numi warda, ku 5
mam warda nhini-yu, dampinhipak i pirrimputh nanhthi
bol ngarra nukunu thangunu-yu pangu da wangu ngarra da
nukunu ngarra ku walmamka kanapup-ya. I da-ka nhini-
ka thipmam binhi warda pirridha kardu pana-nu ngarra
ku walmamka nhini parriniriwaktha purni-yu. I kardu-ka
pubenadhanmeleledha warda pardi ngarra themen pigunu
nanhthi yidingurr ngala thangunu wanku.

11 I murrinh wiye parranithelktha pardi ngarra Yile neki-
nu wangu ngarra da Heaven dim, nhini-ka yidingurr ngala i
lirrwi terert thangunu pumebaththa purni-yu. Mu kardu-ka
mere parnipartha da mange wiye ngarra pumerithuktha
purni-yu, wurda.

12 I bere ku angel numi warda, ku 6 mam-ya, dampin-
hipak nanhthi wiye pirrimputh ngarra nanhthi bol nukunu
thangunu pangu-nu wangu ngarra kura ngipilinh ngala
nhini nan-ya Euphrates. I bere kura ngipilinh nhini-ka yun-
gankabang warda tumtum. I nhini-ka ku pule ngala ngala
ngarra pangu kathu ngarra nanhthi ngunga pangarnturtuy
pirrim-ka pumpankath warda ngarra ngipilinh nhini-yu thu
kuy-nu warda.

13 Bere nhini thangunu ngay-ka bampunkungkarduneme
ku ngepan wiye wiye ku 3-ya. Ku-ka wiye da matha thath-
pirr i ku-ka nginipunh nganga mani-wa pumedhaneme
purne. Ku nhini-ka punganawurrdhaneme pe ngarra
thathpi nukunu ku kanamkek ngala, thathpi nukunu ku
walmamka kumparra i thathpi nukunu ngarra ku wal-
mamka tiduk deyida wanku, ku pana-ya ngarra murrinh
danirrayirrararttha wurrini ngarra kardu ku ngarra wal-
mamka kumparra nhini-nu-yu.

14 Ku ngepan wiye perrkenkuneme nhini-ka da mange
ngala ngala pumedhaneme purne i purnewatthaneme da
pana ngangka-re da ngarra putek ngala kanhi. I ku-ka
kardu pule ngala ngala wurnangat warda ngatha purn-
errukaykaydhaneme kardu puyuwerrnu puru. I kardu pule
ngala ngala nhini-ka punnungardurr i pubemkardurdu
numi da thu-nu warda, mu kardu pangu-ka Yile neki numi
da matha piyethuknuneme.
15 Bere Jesus kathu-ka mam, “Nga, ngay-ka ngurdiwurl
deyida-nu kathu da ngarra mere the numangibathnu,
i ngay-ka nubengingkabatnu kama. Mu nhini nanki-
ka kardu bere matha wangu nuyungabirlbirlnu i mere
nuyungiyekum nukun ngay-nu-yu. I kardu nangkal ngatha
pingamardamardanu pingabirlbirlnu ngarra ngay ngur-
runu kathu-ka, kardu nhini-ka le da matha paninu nhini-
yu. I ngay-ka mere bengkabat nukun kardu nhini-yu i nhini
nukunu-ka mere warda yidiwe kurrunu.”
16 Bere ku ngepan wiye perrkenkuneme nhini-ka
purnunkuwerrdha-warda-neme purne kardu pule ngala
ngala da pana ngangka-re thangunu kathu wunku ku thu-
wunma ngarra peneme nukun. I kardu-ka pubemkardurdu
da ngarra nan pumamna parnam-ya Armageddon, murrinh
Hebrew-ya.
17 Bere nhini thangunu-ka ku angel tiduk, ku 7 warda
mam-ya, nanhthi bol nukunu dampinhipak pirrimputh
nanhthi wiye ngarra marnirra wangu. I bere murrinh
ngerren lurruth dimngeng ngarra da chair ngala thangunu
kathu ngarra da thelput Yile neki nukunu pirringanamar-
dadha. I murrinh nhini-ka mam, “Bere matha-ya.”
18 I thu malarntath warda dinimamaththa i thu malarn-
tath “Tar” medha pirri i dinimirrmirrdha. I da putek ngala
kanhi-ka dinirangkaltangkaldha ngala da matha thathpirr.
Da putek ngala-ka mere ngadha dinirangkaltangkaldha
murntak warra-yu nginipunh nhini mani-yu i da ngarra
marra-re thangunu kathu ngarra Yile neki-re mampatha da
putek ngala kanhi-yu.
19 I da ngala nhini Babylon-ka diniwarntartadha warda
da perrkenkuneme-wa memyerryerr-yu. I da terert warda
ngatha da pana ngangka-re-ka wurriniyimpurrdha-yu. Yile
neki-ka dampirrariri thi ngala da matha kardu pana nimin-
nu da nan pardidha-ya Babylon. I nukunu-ka thu lurruth
ngala da matha panpunthuk kardu nhini-yu i bangamyim-
purr da matha da nhini-yu.
20 I da ngalburnu terert warda ngatha
wurrinirdarrinumdha-yu, i da palyirr ngala ngala deyida
wanku wurrinirdarrimnumtha-yu.

21 I nhini thangunu-ka kura yelyel ice kanamyel. Kura ice
nhini-ka kura ngala da matha i yitthit nginipunh nanhthi
palyirr ngala ngala mani-ya, i kura-ka ngarra kardu wangu
wurriniyimpurrdha benpelerrdha wurrini-yu. I kardu-ka
murrinh wiye warda parrinithelktha pardi ngarra Yile neki
wangu-yu. Nhini nukunu-ka kura ice kura lurruth ngala da
matha wurdanpirrathuk-yu.

17

Murrinh Ngarra Kardu Palngun Wiye

1 Bere ku angel numi wunku nanhthi bol nhini ngarra
dampinhipak-ka wurriningadha warda kathu i murrinh
mamnga, "Kagu. Ngay-ka nganhingkarrnu da mange
ngarra-re Yile neki pubatnu da town ngala nhini Babylon
pangu karrim-ya manta ngarra ngipilinh terert-ya. Kardu
pangu-ka kardu wiye thathpirr parnam kardu nginipunh
pana mani palngun ngarra nugarn terert kanamkamumuy
wurran.
2 I kardu pule ngala ngala terert da pana ngangka-
re thangunu kathu purnidha da ngarra ngala nhini-nu-
yu i pardingkapuptha deyida purni ngangka da ngarra
da mange wiye wiye pana panthin parnam. I kardu
nhini ngarra da Babylon parnam-ka pumentulluldha warda
purni kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek
ngala kanhi, i nhini kardu-ka da mange wiye warda
pumampunmart."
3 Bere Ngepan Yile neki-ka manganngirta ngala da matha
i ku angel nhini-ka mengibertidha wurrini da pangu warda
wangu da darrinpirr pularn-nu. I pangu da bamkardu
ngay-yu kardu palngun dinirdarrilaladha ngarra ku wal-
mamka nhini da, ku bukmantharr-ya wunku pelpith 7 i
nanhthi wilmurr 10 i wunku murrinh wiye wiye ngarra Yile
neki-nu ngarra nginipunh nukunu mebaththa wurrini-yu.
4 Kardu palngun nhini-ka nanhthi trith bukmantharr i
nanhthi purple banardidha dini, wunku nanhthi mikilik,
nanhthi ring, i nanhthi ngarra ring the nukunu, nanhthi
terert da matha nginipunh nhini mani mengkadhuktha dini,
nanhthi damlarrang-ya, nanhthi palyirr lakakkakmam i
nanhthi langkalangka thangunu-ya. I nanhthi kap deyida
wanku meyittha dini nanhthi damlarrang-ya wunku nan-
hthi wiye wiye manthalert-yu, da mange wiye nhini-ya
ngarra nugarn terert kardingkamumuydha wurrini.
5 I murrinh deyida yungurrkurrktha ngarra wulumu
nigunu murrinh yibimkamnum-ya. Murrinh nhini-ka
kanhi-wa, "Da Babylon-ka ngala-wa. Ngay-ka kardu ngala
ngempirra ngarra palngun wiye wurnangat warda ngatha.

I da mange wiye terert thathpirr-ka ngarra ngay thangunu
kathu.” Murrinh yungurrkurrktha-yu ngarra wulumu
nigunu-yu.
6 I bere ngay bamkardu kardu palngun nhini-ka drangkin
warda medha dini kumulung kardu terert thangunu kardu
ngarra Yile neki nukunu dinigurdugurdukdha-yu, kardu
nhini-ya ngarra kardu wiyenpun-te thu purninthuktha
pardi-ya, murrinh ngarra Jesus thangunu weyida pudda-
narrayiththa purni-yu. I ngarra ngay-re bamkardu nigunu-
ka ngay-ka memmardat ngala da matha nhini-yu.
7 Bere ku angel kathu-ka mamnga, “Thangku-nu nem-
mardat thim pana-yu? Nga, ngay-ka ngurdimpameriyithnu
kardu palngun pana-yu i ku walmamka pana deyida wanku
pelpith 7 i nanhthi wilmurr 10 ngarra nigunu kanannarrila.
8 Nga,” mamnga. “Ku walmamka nhini damkardu-ka ku-
ka birnu kardidha da marra-re-yu, mu ku-ka maku warda-
wa marra kanhi-yu. Mu da nakurl-te ku nhini-ka paruy
deyida-nu ngarra da weyi pangkuy ngala nhini thangunu
kathu pungiwuynu. I purrunu pangu warda wangu i Yile
neki-re warda nukunu purdurinuminu-yu. I kardu wurnan-
gat da matha pubangkardunu ku walmamka nhini paruy
deyida-nu i kardu-ka pumemardat da matha-nu. Kardu
nhini-ya murrinh ngarra pigunu-ka mere kungurrkurrk
ngarra nanhthi buk pana kardu ngarra bere matha wangu
nanhthi birnu parninu. Nanhthi buk nhini-ka ngarra
Yile neki-re dampuntilil kardu ngarra nukunu da murntak
warra-yu ngarra da mere da ngatha mewathadha da putek
ngala kanhi. Kardu-ka kardu nhini-wa wunku manangka
murrinh ngarra buk-ka nhini-wa pumemardatnu ngarra
ku walmamka nhini paruy deyida-nu-yu, ku walmamka
nhini-ya ngarra marra-re kathu kardidha i marra-ka maku
ngadha.
9 “Nga. Thawath da matha deyengkarnirnnu murrinh
mampanu-yu,” nukunu ku angel kathu-yu mamnga. “Ku
pelpith 7 ngarra ku walmamka nhini kanthin pirrim-ka
da-ka da palyirr ngala 7-wa ngarra kardu palngun nhini
kanapup-yu. I ngana deyida ku pelpith 7 nhini-ka ku pule
ngala 7-ya.
10 I kardu pule ngala 5 nhini-ka kardu purnewuwuptha-
wardarra-neme nhini-yu. I kardu pule ngala numi-ka
dimpirra warda marra-yu, i kardu pule ngala numi deyida-
ka da nakurl-te pule ngala pirranu da mere pirdith da
matha-nu.
11 I ku walmamka nhini ngarra da murntak warra
kardidha i marra kanhi ku maku warda, nukunu nhini-
ka purdiwurl deyida-nu kathu i ku pule ngala numi nhini

pinu-ka ku 8 warda pamanu nukunu nhini-yu. I ku nhini-
ka pankurlerrnemenu ngarra ku pule 7 nhini-yu, mu da
nakurlnu-ka nukunu nhini-ka purrunu pangu warda wangu
i Yile neki-re warda purdurinuminu-yu.
12 "I nga," ku angel mamnga. "Nanhthi wilmurr 10 nhini
damkardu-ka nanhthi-ka kardu pule ngala ngala 10 ngarra
mere da ngatha pirrinirradha ngarra kardu-yu. Mu da
nakurl-te kardu 10 nhini-ka kardu pule ngala puyurranu da
mere pirdith-nu wunku ku walmamka wanku-yu pirranu-
yu.
13 Kardu pule 10 nhini-ka kardu wurdammukmuk numi
da matha marda ngala peneme-nu. I nanhthi lurruth
panamutnemenu ngarra ku walmamka-yu i parlerrnemenu
ngarra nukunu-yu.
14 I peneme nhini-ka thu kuy purunanu ngarra ku Lamb
wangu i kardu ngarra nukunu deyida wanku, kardu pana-
ya ngarra nukunu mampunkarart i parrarntiwak pumpan-
ya. Mu ku Lamb-ka kunuputnu i nhini nukunu-ka dimpun-
pewal da matha ngarra kardu pule ngala ngala terert warda
ngatha."
15 Bere ku angel-ka murrinh deyida mamnga, "Nga. Kura
ngipilinh pana ngarra kardu palngun wiye nhini kanapup-
ka kura ngipilinh nhini-ka kardu-wa, kardu wurnangat
warda ngatha da pana ngangka-re thangunu kathu kardu
ngarra murrinh numi numi parnamngerren-ya i kardu
darripi pankarlparl-ya.
16 I ku pule ngala ngala 10 nhini damkardu wunku ku
walmamka wanku-ka, peneme nhini-ka thu pubatnemenu
kardu palngun wiye nhini-yu. I pumamatkutnemenu nan-
hthi purrkpurrk ngarra nigunu wunku trith nigunu i nhini
nigunu-ka kardu marlang warda purrunu. I nhini thangunu
peneme nhini-ka dhepdhep warda parnimurrknemenu ni-
gunu nhini-yu i pinnapeknemenu ngarra thungku warda
nhini-yu.
17 Yile neki-re bunkuwerdinemenu mukmuk ngarra
nukunu thangunu, i nhini peneme-ka da mange ngarra
nukunu thangunu kathu puyemananeme puru i marda
ngala puyemanemenu puru i penungkulerrnemenu warda
puru. I ku pule ngala ngala 10 nhini-ka nanhthi lur-
ruth ngarra peneme kathu panamutnemenu ngarra ku
walmamka-yu. I nhini ku walmamka-ka ku pule ngala
pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha i ngarra
Yile neki dere matha pamanu 'bere matha'."
18 I mamnga deyida ku angel kathu-yu, "Kardu paln-
gun wiye nhini damkardu-ka, nigunu-ka da ngala nhini
Babylon-wa nhini-yu. I kardu ngarra da nhini parnam-ka

mampunyit pumpan kardu pule ngala ngala terert da matha da pana ngangka-re-ya," mamnga.

18

Da Babylon Dimyimpurr

1 Bere nhini thangunu ngay-ka ku angel numi deyida bamkardu wurdanathuttha warda wurrini ngarra da Heaven thangunu kathu wunku nanhthi lurruth ngala mebaththa wurrini. Nukunu ku nhini-ka danilarrangtha wurrini ngala da matha ngarra da putek ngala kanhi-nu-yu.

2 Nukunu-ka lurruth pirrimkay i mam, "Da ngala nhini da Babylon-ya da-ka dimyimpurr warda nhini-yu. Kardu ngarra da nhini pardidha-ka kardu makardu warda pangu-yu, mu ku ngepan wiye wiye da matha i ku murrirrbe wiye wiye parnapup warda da nhini-yu.

3 Kardu pana ngarra da nhini pardidha-ka da mange wiye da matha pumerithuktha pardi i pumentulluldha purni kardu ngamere, i nhini kardu ngamere-ka da mange wiye deyida pumerithuktha warda purni-yu. I ngana deyida kardu pule ngala ngala terert da pana ngangka-re thangunu kathu da mange wiye nhini da ngatha pumebaththa purni wunku nigunu-yu. I kardu ngamere deyida da nhini pirridha-ka wunku nanhthi i mi thelim pumerradha purni. I ku mani ngala nimin-ya pumenmatkuttha purni kardu nhini thangunu-ya, kardu ngarra da Babylon pardidha-ya. Kardu nhini ngarra da Babylon pardidha-ka kardu wertpumarnti-wa purnidha nanhthi purrkpurrk terert-nu-yu."

4 Bere nhini thangunu ngay-ka murrinh ngerren numi warda binthepup ngarra da Heaven thangunu kathu. I murrinh ngerren nhini-ka mam, "Nga, kardu ngarra ngay. Narnipart i nunnurdurrnu warda da ngala pana Babylon-yu. Mere nantiwak nukun nuru kardu wiyenpun pana i mere nukun numabath nuru da mange wiye nhini-yu. Da mange wiye pana ngatha numabathnu nuru-ka nhini nanki-ka nanhthi da wiye nukun deyida kanarraruy nhini-yu.

5 Kardu pana ngarra da ngala pana-ka mange wiye ngala da matha pumerithuktha thathpirr pardi-yu, i Yile neki-ka the kanthinpun kardu nhini-yu."

6 I murrinh ngerren nhini da ngatha mam deyida, "Kardu pana ngarra da Babylon parnam-ka da mange wiye deyida ngarra kardu ngamere pumerradha purni, nhini nanki kardu ngarra ngay-ka da mange wiye deyida numarranu

nuru nginipunh kardu pana mani da mange wiye pumer-
radha purni ngarra kardu ngamere-yu, mu puy deyida
wangu numarranu nuru lurruth ngala da matha.
7 Kardu pana-ka pumemnungala i nanhthi terert da
matha parranidhakthuktha pardi i kardu bangampunmar-
dan thathpirr warda nhini-yu. Nhini nanki-ka ngala da
matha nunthuknu nuru kardu nhini-yu wunku yidingurr
ngala narramutmutnu nuru. I kardu nhini-ka murrinh
pumemnu pumpan kanhi mani-ya, ‘Nekineme-ka ku pule
ngala ngala thimneme, i kardu le da matha thanamneme
nhini-yu. Nekineme-ka kardu mere nginipunh mekmunurr
mani ngarra nangkun nigunu kanampart-ya i dammar-
dathin dim-ya, wurda da matha, nekineme-ka mere ngadha
du panikarrkneme, wurda,’ pumemnu.
8 Mu Yile neki-ka kardu purduntinuminuminu kardu
nhini-yu ngarra da ngunga numi nhini da matha-yu.
Nukunu-ka nanhthi wiye wiye purdurradhukthuknu pi
ngarra kardu nhini wangu-yu, i nhini kardu-ka math-
arr warda panikutnu, i medeyi punguwirntaynu parni, i
kardu-ka du warda thathpirr parnikarrknu nhini-yu. I
nhini thangunu kardu-ka penpeknu warda pani thungku
thangunu. Yile neki-ka lurruth ngala da matha dim i
nukunu-ka lurruth da matha purduntinuminuminu warda
kardu wiyenpun nhini-yu, i da-ka mange-ka yuthpan da
matha marranu pi kardu ngarra nhini-yu.

9 “I kardu pule ngala ngala terert warda ngatha ngarra
pardingkapuptha ngarra kardu wiyenpun nhini ngarra
da Babylon pardidha-ka, kardu nhini-ka pubangkardunu
nanhthi warnak ngarra da ngala nhini Babylon-ya pepeknu-
yu, i nhini kardu-ka du warda parnikarrknu da nhini-nu-yu.
10 I kardu nhini-ka da ngathparr wangu piranu kardu
penhamnu ngala da matha da mange ngarra-re da
ngala nhini pepeknu i purdurinuminu-yu i kardu wanku
punintinuminuminu-yu. I kardu nhini-ka murrinh puye-
manu, ‘Kardu thingarru, da-ka wiye da matha nhini-yu
kardu pangu-nu-yu. Da-ka ngala da matha Babylon-ya i da
lurruth wanku pirridha pangu-yu, mu mere pirdith i da-
ka nhini-ka manangka da warda i kardu makardu warda
nhini-yu.’

11 “I bere kardu pana deyida ngarra nanhthi thelim
pumerradha purni ngarra kardu wiyenpun nhini-nu, kardu
ngarra Babylon-ya, kardu pana deyida wanku panmar-
dathinnu i du parnirrakarrknu-yu, nhini-ka mere nangkal
numi warda peyim pumarranu nanhthi ngarra purrkpurrk
pigunu thangunu-yu.

12 Nanhthi thelim pumerradha pardi-ka nanhthi gold-ya,
nanhthi silver, nanhthi palyirr lakakkakmam-ya, nanhthi
langkalangka-ya, nanhthi kaligu patha, nanhthi purple i
bukmantharr-ya. I nanhthi thay wanku thelim pume
purni wunku kangunu patha wunku, i nanhthi ngarra
kardu ngamere thangunu pumewathadha purni nanhthi
ngarra thay thangunu, nanhthi wilmurr thangunu, nanhthi
tilililmam pankarlparl, i nanhthi palyirr tetemam thangunu
ngarra pumewathadha purni.
13 I kardu nhini da ngatha-ka thelim pume purni-ka nan-
hthi purrkpurrk wunku kangunu patha wunku. Nanhthi
ngamere-ka pinnangartaktha pardi, i nanhthi ngamere-ka
nanhthi mirrithin. I kura wine wanku thelim pume purni,
i nanhthi oil, mi lawam, mi yimun, ku puliki, ku thip, ku
nintu i nanhthi cart wanku. I kardu deyida wanku thelim
pume purni kardu pana-yu.

14 "I kardu pana ngarra nanhthi thelim pumerradha
purni-ka murrinh pumarranu ngarra kardu wiyenpun
nhini wangu-yu kardu da ngarra Babylon-ya. 'Ya. Nan-
hthi terert pana ngarra nanki marda numerttha nurni-ka
nanhthi-ka mananhthi warda nhini-yu. Ku mani nanki
i nanhthi purrkpurrk lakakkakmam ngarra nanki nume-
baththa nurni-ka nanhthi-ka mananhthi warda nhini-yu,
i nanki-ka mere deyida narnikutkutnu nanhthi nhini-yu,'
pumarranu kardu pana kathu-yu.
15 I kardu nhini da ngatha ngarra nanhthi thelim pumer-
radha purni i ku mani ngala pumenmatkuttha purni ngarra
kardu wiyenpun nhini thangunu kathu-ka, kardu nhini-ka
da ngathparr wangu piranu i penhamnu ngala da matha da
mange ngarra-re kardu wiyenpun nhini-yu puruwuwupnu-
yu. I kardu nhini-ka panmardathinnu pi i du warda
parnirrakarrknu nhini-yu.
16 I kardu nhini-ka murrinh puyemanu, 'Kardu thingarru.
Da-ka wiye da matha nhini-yu kardu pangu-nu-yu ngarra
da Babylon parnapup-ya. Kardu pangu-ka nanhthi kaligu
patha da matha pubanardurdidha purni nanhthi purple
i bukmantharr, i nanhthi gold i palyirr lakakkakmam i
nanhthi langkalangka pumebaththa purni-yu.
17-18 Mu da-ka mere pirdith i nanhthi nhini-ka mananhthi
warda nhini-yu i kardu-ka makardu warda nhini-yu.'

"I bere kardu ngamere deyida wanku ngarra tharntu
terert pardidha, ku kaptan i kardu ngamere deyida
ngarra tharntu-re pumpanwat-ka nanhthi warnak nhini-yu
pubengkardu ngarra da ngala nhini Babylon pepeknu-yu.
I kardu-ka da ngathparr kathu pirabathnu pira da ngala

nhini pepeknu-yu. I murrinh puyemanu, ‘Da mere ngadha
numi kirra da ngala nginipunh da pana mani karrim-ya.’
19 I kardu nhini ngarra tharntu-ka parninuwewunu
nanhthi putek-yu ngarra pelpith pigunu nhini-ka pan-
mardathinnu weyida pi. I kardu-ka du parnirrakarrknu
i murrinh puyemanu, ‘Kardu thingarru. Da wiye da
matha nhini-yu kardu pangu-nu-yu. Nekineme kardu
ngarra tharntu-nhimawuneme-ka nanhthi terert thumer-
rubaththaneme thurrini da nhini-re-yu i ku mani ngala
thumenkumatkutthaneme thurrini kardu pangu thangunu-
yu. Mu da mere pirdith i da pangu-ka manangka da warda
nhini-yu, i nhini kardu-ka makardu-nhenanthaneme warda
nhini-yu.

20 “ ‘I nga. Nanki ngarra da Heaven narnam-ka le da
matha narninu, nhini-ka da Babylon ngala wiye nhini-ka
manangka da warda i kardu wiyenpun nhini-ka makardu
warda nhini-yu. I nanki kardu ngarra Yile neki nukunu-
ka i kardu apostle i kardu prophet-ya nanki deyida wanku
le narninu-yu. Kardu wiyenpun pangu-ka da mange wiye
pumenarradha purni ngarra nanki, i nhini Yile neki-ka
wurdanpuntinuminumi warda kardu nhini-yu.’ ”

21 Bere nhini thangunu-ka ku angel lurruth ngala man-
ganart nanhthi palyirr ngala numi nanhthi yitthit-ya i
nungamku pangu warda wangu ngarra lalingkin. I mam
nukunu-yu, “Mange nginipunh nhini mani nanhthi palyirr
ngunungamku lurruth-yu, da ngala nhini Babylon-ya, da-ka
lurruth deyida purruyimpurrnu-yu i mere deyida pirranu
da nhini-yu.
22 I kardu pangu-ka mere nangkal deyida nanhthi kitta
mani pumaringerrennu parni i nanhthi trumpet i nanhthi
flute mere deyida pathunu pani, i kardu-ka mere deyida
parnirelnu nanhthi tharrmanthi-yu da pangu-yu, wurda
da matha. I ngana deyida kardu-ka mere nangkal deyida
wurlk paninu da pangu-yu i mere nangkal deyida mi
pumawathawathanu pani.
23 I thungku lem-ka mere deyida pirramumnu da pangu-
yu. I kardu-ka mere nangkal deyida marrit pamanu pani
nhini-yu. I kardu ngala ngala pangu ngarra nanhthi
thelim pumedha purni-ka mere deyida thelim pumarranu
puru nhini-yu. I kardu mere nangkal deyida nanhthi
yerrernti pirantelnu parni nhini. I mere nangkal warda
parrayirrartnu parni nhini-yu.”
24 I ngana deyida kardu wiyenpun pangu-ka purninthuk-
tha purni kardu ngarra Yile neki nukunu i kardu proph-
et-ya, i kardu ngamere deyida wanku purninthuktha purni

da murntak warra-yu, kardu da pana ngangka-re thangunu kathu. Mu da marra kanhi-ka da pangu-ka manangka da warda i kardu wiyenpun nhini-ka kardu makardu warda ngarra Yile neki-re thu panpunmat wurdanpuntinuminumi thangunu-ya.

19

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka murrinh ngerren terert binthepup murrinh nginipunh kardu wurnangat mani murrinh lurruth da matha pirriningerrentha da Heaven wangu-yu. I kanhi-wa murrinh pumedha pirrini, "Mampa, Yile neki da matha pariparlnu purru. Nukunu-ka ngalawa i lurruth ngala da matha. I nukunu-ka mannhiyibirnungime nekingime-yu. 2 I nukunu-ka bangamyimpurr da ngala pangu-ya Babylon, i da-ka yuthpan da thathpirr mange nhini mampirra-yu. Kardu pangu ngarra da nhini pardipuptha-ka ngala da matha pumerithuktha pardi. I kardu-ka pumentulluldha pardi kardu ngarra da pana ngangka-re thangunu kathu da mange wiye deyida-nu. I kardu pangu ngarra da Babylon-ka kardu ngarra Yile neki nukunu deyida purninthuktha pardi i da-ka nhini weyida Yile neki-re panpunthuk kardu pangu-yu."

3 I bere kardu nhini da Heaven murrinh pirriningerrentha-ka murrinh lurruth deyida pumam, "Mampa, Yile neki da matha pariparlnu purru. Da pangu-ka da bere matha wangu dempurl dim, i nanhthi warnak-ka bere matha wangu dimmardawirrith."

4 I nhini thangunu-ka kardu ngalantharr ngalantharr 24-ya, i ku birnu birnu 4-ya perrenanintaywaydhaneme warda kumparra warra ngarra Yile neki-nu-yu i parriniriparldhaneme pirrine nukunu-yu, kardu pana-ya ngarra da chair ngala dim. I pumamna, "Yu, nhini da murrinh thathpirr-yu. Nganki deyida nganhiriparlnu ngarni Pule."

Ku Lamb Marrit Warda Mamngintha

5 Bere nhini thangunu ngay-ka binthepup murrinh ngerren ngarra da chair ngala nhini thangunu kathu. I murrinh nhini mam-ka, "Mampa, nekingime kardu wurnangat warda ngatha pariparlnungime purru Yile neki-yu. Nanki ngarra wurlk namamna numpan, i nanki ngarra murrinh nukunu numamnabath numpan, nanki kardu ngarra pule ngala ngala numpan i nanki kardu ngamere deyida wanku, nekingime kardu wurnangat warda ngatha pariparlnungime purru nukunu-yu."

6 Bere nhini thangunu ngay-ka binthepup murrinh terert murrinh nginipunh kardu wurnangat mani

pardingerrentha-ya, murrinh nginipunh kura ngala mani
diwu, i thu malarntath mani “Tar” medha pirri. I murrinh
nhini-ka pumedha pi, “Mampa, pariparlnungime Yile neki-
yu. Nukunu da matha dinnhengime Pule ngala thathpirr-
yu.
7 Le da matha paninungime. Nukunu da matha pari-
parlnungime purru, nukunu da matha ngala thathpirr-
yu. Nhini nukunu ku Lamb-ka pangarntuy warda i kardu
warda marrit manginthanu kardu ngarra palngun nukunu-
yu. Kardu nhini-ka kardu wurnangat warda ngatha ngarra
Yile neki parrarntiwak pumpan i kardu-ka pirrimmar-
damarda warda.
8 Yile neki-ka dampirramut wardarra nanhthi kaligu ba-
mam, nanhthi lakakkakmam-ya, nanhthi pubuyrdurdinu-
yu. Nanhthi kaligu tarangka nhini-ka mangini da mange
patha patha mani ngarra kardu Yile neki nukunu pumedha
purni-yu.”
9 Bere ku angel kathu-ka mamnga, “Murrinh kanhi thar-
ililnu, ‘Kardu pana-ya ngarra Yile neki-re pirrakaynu i mi-re
parnimurrknu ngarra nukunu-re ku Lamb marrit pamanu,
kardu nhini-ka le da matha parninu-yu.’ ” I ku angel kathu-
ka murrinh numi deyida mamnga, “Nga, murrinh nhini-ka
murrinh da thathpirr ngarra Yile neki thangunu kathu-yu.”
10 I bere ngay-ka bamnabat warda kumparra warra
ngarra ku angel nhini-yu i ngeriparldha warda nukunu-
yu. Mu nukunu kathu-ka mamnga, “Awu, pirda. Ngay-ka
mangini nhinhi da matha mani ngarrim kanhi-yu. Neki-
ka ngarra Yile neki-nu wurlk thumamna thurran, mange
nginipunh kardu wurnangat deyida mani ngarra nukunu-
yu wurlk pumamna pumpan, kardu pana-ya murrinh
ngarra Jesus nukunu pumamnabath pumpan-yu. Nhini-ka
Yile neki da matha duynawathnu thurru-yu i thariparlnu
thurru-yu.” Mamnga ku angel kathu-yu. Murrinh nhini
ngarra Jesus nukunu-ka murrinh thathpirr-yu i lurruth
ngala-yu. I murrinh-ka nhini da ngatha ngarra kardu
prophet puddanarrayiththa purni-yu da murntak warra-yu.

Kardu Ngarra Ku Nintu Bamam Dininganardarridha

11 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da kangkarl
memngadharl warda i dhi-wa kathu ku nintu bamam pir-
ridha pangu-yu. I kardu pana ngarra dininganardarridha
murrinh pumamkawadha pumpan-ka “Kardu Yuthpannhi
Thathpirr”. I da mange ngarra nukunu-re thu panpunthuk
wurran kardu ngarra wiyenpun-ka da-ka mange nhini-
ka yuthpan da thathpirr nhini-yu. 12 I kamarl ngarra
nukunu kardu pana-ya nanhthi nginipunh thungku mani

puniwemaththa dini. I nanhthi crown terert banawerdur-
didha dini ngarra pelpith nukunu-yu. I murrinh wanku
yungurrkurrktha ngarra nukunu-yu, mu nukunu da matha
the kanthin murrinh nhini-yu, i mere nangkal deyida the
mabath murrinh nhini-yu.
13 I nanhthi kaligu pangkuy ngarra banardidha dini-ka
nanhthi kumulung wunku menanginidha dini. I murrinh
nukunu kardu nhini-ka kanhi-wa "Murrinh thathpi Yile
neki thangunu kathu".
14 I ku thu-wunma ngarra da Heaven thangunu kathu-ka
parriniriwaktha purni nukunu nhini-yu ku nintu bamam
bamam-te-yu, wunku nanhthi kaligu tarangka bamam pub-
anardurdidha purni-ya.
15 I ngarra thathpi nukunu thangunu kathu-ka nanhthi
sword kerrkerrk banadhawirdidha dini, i nanhthi nhini-
re-wa thu punthuknu kardu wurnangat-yu. I nukunu-
ka ku Pule ngala warda pirranu ngarra kardu wurnangat
warda ngatha i kardu manyitnu thathpirr purru wunku
thu thay mabathnu pi. Yile neki-ka kardu lurruth ngala-
ya i nukunu-ka dampirrariri thi dim ngala da matha ngarra
kardu wiyenpun nhini-yu, i nhini-ka kardu pana ngarra
ku nintu bamam dininganardarridha-ka thu lurruth da
matha punthuknu purru kardu wiyenpun nhini-yu, i ngarra
kumulung da mana purruwunu-yu.
16 I murrinh ngarra nukunu-ka yungurrkurrktha nanhthi
kaligu pangkuy ngarra nukunu i ngarra lawali nukunu
wanku. I kanhi-wa murrinh yuninthangurrkurrktha-yu.
"Ku Pule ngala thathpirr ngem-ya, kardu kumparra ngem-
punpewal ngarra kardu pule ngala ngala terert warda
ngatha-yu."
17 Bere nhini thangunu ngay-ka memmirl i bamkardu
dhi-wa ku angel numi pirridha-yu ngarra nanhthi ngunga.
I nukunu-ka lurruth pirrimpirrakay ngarra ku murrir-
rbe terert purnibarlbarldha-yu. I mampirra, "Kagu, ku
nuyuwerrnu ku ngen narnimurrknu ngarra Yile neki warra
mamnarrawathawatha nanki-nu-yu.
18 Kagu, ku ngen narnimurrknu warda, ku ngen ngarra
kardu pule ngala ngala-ya, ku soldier ngala ngala thangunu-
ya, i ku thu-wunma terert-ya, i ku nintu terert thangunu-ya,
i kardu pana ngarra pinthanhinganardarrilala thangunu-
ya. Ku ngen ngarra kardu wurnangat thangunu kathu,
kardu ngala ngala-ya i kardu ngamere pana-ya, ngarra
ngathayida pardidha-ya, ku-ka narninmurrknu warda."
19 Bere, ngay-ka bamkardu warda ku walmamka-yu, i
kardu pule ngala ngala wunku ku thu-wunma pigunu kardu

puyemperr warda da pana ngangka-re thangunu kathu thu-nu purunanu ngarra kardu pana ku nintu bamam-te dininganardarridha i ngarra thu-wunma nukunu-yu.

20 Mu nukunu-re kardu nhini ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka mangarnta warda wangu ngarra ku walmamka nhini-yu i ku walmamka numi deyida mangarnta ku pana-ya ngarra murrinh danirrayirrararttha wurrini ngarra kardu ku walmamka kumparra nhini-nu-yu. I ku birnu da ngatha-re pangu da wangu pirrimpunkuputh-nintha ngarra thungku ngala nhini-ya, thungku ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-yu, thungku dernturr nimin-ya i thungku yellow one wanku warnak kangunu wiye. Ku walmamka nhini ngarra murrinh tirrukduk danirrayirrararttha wurrini murrinh ngarra ku walmamka kumparra-nu-ka, nukunu-ka da mange ngala ngala da matha mengkadarrathkaththa wurrini ngarra kardu wurnangat pana-ya ngarra nanhthi magim ku walmamka nukunu pumebaththa purni i kardu ngarra pubanawaththa purni i parraniriparldha purni nanhthi ku statue ku walmamka nukunu-yu.

21 I nukunu kardu nhini ngarra ku nintu bamam dininganardarridha-ka thu puninthuktha wurrini ku thu-wunma terert da matha nanhthi sword nhini-re-yu ngarra thathpi nukunu thangunu kathu banadhawirdidha dini-yu. I ku murrirrbe terert warda ngatha pardinmurrktha ku ngen ku nginipunh-ya kardu nhini thangunu-yu. I ku murrirrbe-ka bere matha wangu marda pardidha.

20

Kardu Puddamkabirl Deyida

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu ku angel wurdanathuttha wurrini ngarra da Heaven thangunu kathu wunku nanhthi ki meyittha wurrini da weyi pewerti pangkuy ngala nhini-nu-yu nanhthi ngarra weyi mere beyebirr ku-ya. I nanhthi chain yitthit deyida wanku meyittha wurrini-yu.

2-3 Bere ku angel nhini-re-ka mangarnta warda ku kanamkek ngala-yu, ku pangkuy murntak, ku karrath-ya, i mandharrkirrk warda nanhthi chain-te ku nhini-yu. I bere ku angel-te-ka nungamku warda ku kanamkek ngala-yu ngarra da weyi pewerti pangkuy ngala nhini-yu. I ku kanamkek ngala nhini-ka pangu da matha paninu da pirdithme nimin-ya, da thangku 1,000-ya. I nhini thangunu-ka ku angel nhini-ka danthap warda thathpirr da weyi pewerti ngala nhini-yu, nhini ku kanamkek ngala-ka mere

ngarra deyida payirrarartnu purru ngarra kardu-yu da thangku 1,000-nu-yu. Mu da thangku 1,000 nhini thangunu-ka ku angel nhini-re-ka purdurerethnu ku kanamkek ngala-yu i paninu ngadha da kunungingki-nu-yu i da mange wiye ngarra nukunu deyida pamanu purru.

4 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka memmirl i bamkardu da chair ngala ngala wunku kardu pirrininthadha pangu da. Yile neki-ka nanhthi lurruth dampirramut ngarra kardu nhini-yu i nginipunh kardu pule ngala mani banpunpak-ya kardu ngarra wurnangat nhini-yu. I ngana deyida ngay-ka bampunkardu ku ngepan-yu kardu pana thangunu-ya ngarra pelpith pubenthamarartaldha purni-ya, nhini-ka murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu weyida pumenabaththa purni i murrinh thathpi ngarra Jesus nukunu puddanarrayiththa purni-yu. I kardu nhini-ka mere ngadha pubananawaththa puyi i mere perrariparldha puyi ku walmamka-yu i nanhthi ku statue nukunu-yu. I kardu nhini da ngatha-ka mere pumebaththa puyi nanhthi magim ngarra ku walmamka nukunu ngarra wulumu i mange pigunu-yu, wurda. Mu kardu nhini-ka kardu puddamkabirl deyida i pule ngala ngala warda pirrinidha-yu wunku nukunu Christ-ya da thangku terert nhini-nu-yu da 1,000-ya.

5-6 Kardu nhini-ka kardu kumparra-wa ngarra Yile neki-re wurdanpunkabirl-ya i kardu-ka le da matha parninu nhini-yu, kardu ngarra Yile neki nukunu-wa nhini-yu. I Yile neki-ka mere purdunkartel-nu-wa kardu nhini ngarra da thungku ngala wangu-yu, wurda. Mu kardu nhini-ka wurlk puyemanu puru ngarra Yile neki-nu i nukunu Christ-nu wanku, i kardu nhini-ka pumanyitnu puru kardu terert-yu wunku nukunu Christ da thangku terert nhini-nu-yu da 1,000-yu. I da thangku 1,000 nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha ngarra purniwuwuptha-ka kardu-ka Yile neki-re puddungkabirl-deyida-nu nhini-yu.

7 Mu da thangku 1,000 nhini thangunu-ka ku angel nhini-re-ka purdurerethnu ku karrath-yu ngarra da weyi pewerti ngala nhini thangunu-yu.

8 I nukunu ku karrath-ka da pana ngangka-re purruwat deyida-nu kardu ngarra wurnangat warda ngatha da ngarra putek ngala kanhi i mange mankadarrathkathnu purru i parrayirrarart deyida-nu purru kardu nhini nan-ya, Gog i Magog. I nukunu-ka punperrnu kardu wurnangat nhini-yu thu kuy-nu-yu ngarra Yile neki-nu wangu-yu. Kardu nhini ngarra punperrnu-ka kardu wurnangat nimin-ya kardu pudhalut da matha purru-ya mangini nanhthi darrimurn

mani-ya.

Yile Neki-re Purdungkarelnu Ku Karrath Ngarra Thungku Ngala-nu Wangu

9 Bere kardu wurnangat nhini-ka puyuwerrnu i pawegatnu puru kardu ngarra Yile neki nukunu da ngarra nhini-ya ngarra nukunu marda manganart dim, da Jerusalem-ya. Kardu nhini-ka puyuwerrnu thu kuy-nu, mu Yile neki kathu-ka thungku purdurrathuknu da Heaven thangunu kathu i kardu-ka penpek da matha-nu warda nhini-yu.

10 Bere nhini thangunu Yile neki-ka purdungkarelnu warda ku karrath-yu pangu warda wangu ngarra thungku ngala, ku pana-ya ngarra kardu danirrayirrararttha wurrini. Bere nukunu ku karrath-ka ngarra thungku ngala pangu da paninu wunku ku walmamka perrkenku nhini-ya parnenemenu da bere matha wangu-yu. Thungku nhini-ka thungku ngala nimin-ya i ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-ya, i thungku-ka dernturr ngala wunku i thungku yellow one wanku nanhthi kangunu wiye. I peneme nhini-ka bere matha wangu penkururrnemenu ngala da matha parne wunku yidingurr ngala da matha.

Kardu Wurnangat Warda Ngatha Kumparra Warra Piranu Ngarra Yile Neki

11 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da chair ngala nanhthi bamam-ya, wunku kardu dinidha-yu. I bere da kangkarl i da putek ngala kanhi-ka dinnarrirdum-wardanintha i da-ka mere deyida pirangidha nhini-yu.

12 I bere memmirl pangu wangu i bampunkardu kardu ngarra purniwuwuptha-ya kardu ngala ngala-ya i kardu ngathayida pardidha, kardu wurnangat warda ngatha kumparra warra pidha ngarra da chair ngala nhini-yu. I bere nukunu nhini ngarra da chair ngala dinidha-ka medharlurldha warda dini nanhthi buk terert-yu. I murrinh warda mam ngarra pamanu kardu nhini-nu-yu, nhini-ka da ngarra mange kardu pumedha purni-ka, nhini-ka wurriningkadhuktha wardarra ngarra nanhthi buk terert nhini-yu. I nanhthi buk numi deyida mantharl-yu nanhthi buk wunku murrinh kardu ngarra bere matha wangu birnu parninu-yu.

13 Kardu-ka kardu wurnangat warda ngatha pingkadhuktha pangu-yu kumparra warra ngarra da chair ngala nhini-yu. Kardu ngarra da putek ngala kanhi thangunu-ya, i ngarra lalingkin thangunu purniwuwuptha-ya. I kardu wiyenpun terert warda ngatha ngarra purniwuwuptha wardarra pingkadhuktha pangu-yu. I nukunu nhini ngarra

da chair ngala pangu dinidha-ka murrinh warda mam
ngarra pamanu kardu nhini-nu-yu, nhini-ka da mange
ngarra pigunu pumedha purni-ka ngarra nanhthi buk nhini
wurriningkadhuktha wardarra-yu.
14-15 I nhini thangunu-ka nukunu nhini-ka wurdan-
punkartel warda ngarra thungku ngala wangu kardu
wiyenpun nhini-yu ngarra murrinh pigunu mere kungur-
rkurrktha ngarra nanhthi buk nhini wunku murrinh kardu
ngarra bere matha wangu birnu paninu. I kardu wiyenpun
nhini-ka da bere matha wangu parninu ngarra thungku-yu.
Thungku nhini-ka ngala da marda nginipunh da lalingkin
mani ngurru-ya. Mu kardu nhini wunku murrinh pigunu
diningkadhuktha ngarra nanhthi buk nhini nanhthi birnu
nukunu-ka, nhini-ka mere wurdinkarteldha kardu nhini-yu
ngarra thungku ngala wangu-yu, wurda da matha.

21

Yile Neki Mampatha Da Putek Marra I Da Kangkarl Marra

1 Bere nhini thangunu-ka ngay-ka bamkardu da kangkarl
marra warda pirridha i da putek marra warda ngala kanhi
pirridha. Da kangkarl murntak i da putek ngala kanhi
murntak-ka da-ka manangka da warda dinnarrirdum nhini-
yu.
2 I da marra bamkardu da ngala-ya i da-ka patha
da matha. Da-ka wurdanathuttha wurrini da Heaven
thangunu kathu ngarra Yile neki thangunu kathu-ya. Da-
ka nhini murrinh-ka Da Jerusalem marra-ya, da lelunhka
nimin da marra nhini-yu, da nginipunh kardu mardinhpuy
mani wunku nanhthi kaligu marra mani bardi ngarra
marrit-te mamngintha nangkun nigunu-ya.
3 I ngay-ka binthepup warda murrinh ngerren lurruth
ngarra da chair ngala nhini thangunu kathu. I murrinh
ngerren nhini-ka mam, “Da marra kanhi warda wangu-ka
da Yile neki nukunu-ka da ngarra kardu ngarra nukunu
nukun. I nukunu-ka pinu ngarra kardu nhini-yu i kardu
nhini-ka kardu ngarra nukunu warda parninu nhini-yu.
Yile neki da matha pinu ngarra kardu nhini-yu i Pule ngala
pigunu pirranu-yu.
4 I nukunu-ka kamarl kakpa du terert kardu ngarra
nukunu thangunu mankayerrarrnu pi. I kardu-ka mere
nangkal deyida pupupnu, i mere deyida panmardathinnu
i mere deyida yidingurr parninu, nhini-ka da putek ngala
kanhi murntak-ka dinnarrirdum warda nhini-yu.”
5 Bere kardu pana ngarra da chair ngala dim-ka murrinh-
ka kanhi-wa mam-yu, “Nga. Ngay-ka nanhthi da terert

marra, da wurnangat warda ngatha mampatha ngem." I nukunu kathu-ka mamnga deyida, "Murrinh kanhi tharilil. Murrinh-ka murrinh thathpirr-wa i kardu-ka murrinh pumabathnu puru."

6 I mam nukunu-yu, "Ngay-ka kardu bere matha warra nganam. Ngay da matha mamyit ngem da wurnangat da matha da ngarra marra-re kathu-yu i ngarra panirikerdekda-nu mana. Bere matha-ya. I kardu ngatha kura pentalalnu pani-ka, nhini ngay-ka kura ngarramutmutnu ngani kura-ya kura ngarra kamarl thangunu kathu i kura ngarra nanhthi birnu nukunu-ya."

7 I mam nukunu nhini-yu, "Kardu pana ngarra murrinh ngay da matha pumamngabath pumpan, i da mange ngarra ngay da matha parramngiriwak pumpan-ka, nhini ngay-ka ku Pule ngarra kardu nhini da matha ngirranu-yu i kardu nhini-ka kardu wakal ngay parninu.

8 Mu kardu pana ngamere ngarra marda kupkup panthin pumpan, i kardu mere thathpirr kangiriwak kuru, i kardu mere murrinh kumangabath kuru, i kardu ngarra peyemnuthuk pumpan, i kardu pana ngarra da mange wiye da matha parrarntiwak pumpan, i kardu pana ngarra palngun i nugarn karnabuy pumenanurithuktha pardi, i kardu pana ngarra nanhthi yerrernti pangantel pumpan i kardu pana ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parrarntiwak pumpan, i kardu pana ngarra parranthirrarart pumpan, kardu terert nhini-wa da pigunu-ka da thungku ngala da matha parninu, da thungku ngala nhini ngala da marda nginipunh lalingkin mani ngurru-ya, i dernturr thathpirr i thungku yellow one wanku warnak kangunu wiye-ya. Kardu nhini-wa ngarra Yile neki-re purdunkartelnu ngarra thungku ngala nhini wangu-yu i da bere matha wangu pangu penturrnu parni."

Da Jerusalem Marra Wurdanthut Da Heaven Kathu

9 Bere ku angel numi wunku nanhthi bol ngarra nanhthi wiye thangunu dampinhipak i pirrimputh-ka wurriningadha i murrinh mamnga, "Kagu, ngay-ka nganhingkarrnu kardu palngun nhini ngarra ku Lamb marrit manginthanu-yu."

10 Bere Ngepan Yile neki-ka manganngirta ngala da matha i kanthinngimardawith da palyirr pangkuy thathpirr i banngipak-ya. I pangu da damngingkarr da patha niminya da Jerusalem-ya da ngarra Heaven thangunu kathu wurdanathuttha wurrini ngarra Yile neki thangunu kathu.

11 Da nhini-ka danilarrangtha wurrini ngala da matha nginipunh nanhthi palyirr lakakkakmam mani da tarangka da matha nhini-yu ngarra Yile neki-re thangunu kathu-yu.

12-13 Da nhini-ka da fence kangkarl i tetemam da matha
daniwegattha wurrini wunku nanhthi gate 12 i wunku
ku angel 12 piranginikatthaneme pe ngarra gate nhini-yu.
Nanhthi gate-ka 3 kanhi wangu, i nanhthi 3 ngurru kanhi-
re-yu, i nanhthi 3 deyida ngurru pangu kathu-yu i nanhthi
3 ngurru pangu-re-ya. I ngarra nanhthi gate-ka murrinh
wanku wurriningkadhuktha-yu murrinh-ka kardu ngarra
yek 12 ngarra da Israel thangunu-yu.
14 I nanhthi fence ngala nhini pirridha-ka ngarra nanhthi
palyirr ngala ngala nanhthi 12-ya pepe-wa pidha-yu wunku
murrinh wurriningkadhuktha-yu murrinh kardu ngarra
apostle 12-wa ngarra ku Lamb nukunu-yu.

15 Bere ku angel nhini ngarra murrinh mamnga-ka nan-
hthi nginipunh thay pangkuy mani meyittha pirri, nanhthi
damlarrang-ya, i nanhthi nhini-re-ka puwurrnu warda da
ngala nhini-yu wunku nanhthi fence i gate.
16 Da ngala nhini-ka medha pirri nginipunh nanhthi
box mani i ngurru 4-ka puddampeparl da matha nhini-yu.
Bere ku angel nhini-ka pannurr warda da nhini-yu wunku
nanhthi pangkuy nhini-re-yu, i da-ka pangkuy thathpirr-
ya 2,400 kilometres, i ngala da marda thathpirr-ya 2,400
kilometres, i da kangkarl thathpirr-ya 2,400 kilometres.
17 I da fence warda pannurr, da nhini-ka 60 metres
kangkarl-yu.
18 Da fence-ka da palyirr lelunhka nimin-ya mampatha-
yu, da tarangka da matha nhini-yu. I da ngala nhini-
ka nanhthi ngarra gold thangunu mampatha-yu i da-ka
danilarrangtha ngala da matha nginipunh nanhthi klath
mani pirrimamathmamaththa-yu.

19 I nanhthi palyirr ngala ngala 12 nhini ngarra da ngala
nhini diningkalaladha-ka, nanhthi-ka lelunh da matha
nhini-yu. Nanhthi palyirr kumparra-ka nanhthi tarangka
da matha. Nanhthi numi-ka blue nginipunh marnirra mani,
i nanhthi numi-ka green, i nanhthi numi-ka green numi
deyida.
20 I nanhthi numi-ka bukmantharr i bamam, i nanhthi
numi-ka bukmantharr, i nanhthi numi-ka yellow, i nanhthi
numi-ka blue nginipunh lalingkin mani-ya, i nanhthi numi-
ka yellow nanhthi lakakkakmam, i nanhthi numi-ka green,
i nanhthi numi-ka purple, i nanhthi numi-ka purple numi
deyida.
21 I nanhthi gate 12 nhini-ka nanhthi nan thangunu
langkalangka thangunu mampatha. Nanhthi gate-ka nan-
hthi langkalangka binhi binhi thangunu da matha nhini-
yu. I da mayern nhini yibimngurrkurrk-ka nanhthi

gold thangunu mampatha da tarangka da matha nhini-yu
nginipunh nanhthi klath mani yumamathmamaththa.
22 Mu da church ngala-ka ngay-ka mere bengkardudha
pangu-yu mere pirrangidha da ngarra nhini-yu, mu Yile
neki i ku Lamb weyida dinininthadha pangu-yu. I Yile neki-
ka lurruth ngala da matha dinidha pangu-yu.
23 I nanhthi ngunga-ka mere delarrangtha i merrk-ka
mere dengkayiptha da ngarra nhini-yu, wurda. Mu Yile
neki i ku Lamb weyida danininthalarrangtha dini pangu-
yu nginipunh thungku layit ngala da matha mani nhini-yu.
24 I penintha-ka parraninkularrangthanintha pe kardu
wurnangat warda ngatha-nu da pangu-yu. I kardu pule
ngala ngala da pana ngangka-re thangunu kathu nanhthi
patha patha pigunu-ka pumabathnu puru puburdurdinu
puru da ngarra ngala nhini-yu.
25 I nanhthi gate ngarra da ngala nhini nukun-ka, nanhthi-
ka bere matha wangu pumedharlurlnu pira, nanhthi-
ka mere ngadha pedhawupnu, wurda, nhini-ka da mere
thipinhi da matha pirranu nhini wangu-yu.
26 I kardu-ka nanhthi patha patha pardurdinu puru
pangu-yu.
27 Mu nanhthi wiye-ka mere kardurdi nukun kuru da
ngarra nhini-yu, wurda da matha. I kardu pana ngarra
da mange wiye pumarntithuk pumpan i murrinh parrarn-
thirrarart pumpan, kardu nginipunh nhini mani-ka mere
ngarra karnirdurdi nukun ngarra da ngala nhini-yu, wurda
da matha. Mu kardu pana da matha wunku murrinh
pigunu wurrankadhuk ngarra nanhthi buk ku Lamb nukun
nhini da matha kardu parnirdurdinu-yu ngarra da ngala
nhini wangu-yu i da bere matha wangu birnu parninu.

22

1 Bere nhini thangunu ku angel nhini-ka damngingkarr
warda kura ngipilinh kura ngarra nanhthi birnu nukunu-
ya. Kura nhini-ka daningkararadha pirri i tarangka da
matha. I kura wurriniwudha ngarra da chair ngala
thangunu kathu da ngarra Yile neki i ku Lamb nukunu
dimnintha-ya.
2 Kura ngipilinh nhini-ka wurriniwudha kanganu da
ngarra mayern ngala da Jerusalem marra nhini-ya, wunku
nanhthi thay wurriningkadhuktha da ngurru ngurru-re-
yu, nanhthi thay pana-ya ngarra nanhthi birnu kardu
nukunu-ya. I ngarra merrk marra pinthanhibardi-ka mi-
ka denabaybay warda. I nanhthi mulurn ngarra thay nhini
thangunu kathu-ka kardu-nu patha pumanpathanu puru.

3 Mu kardu nhini ngarra Yile neki-re wurdanpunkartel
ngarra thungku-ka, kardu-ka mere karni nukun ngarra
da marra ngala nhini-yu. Mu da chair ngala da matha
ngarra Yile neki nukunu i ku Lamb nukunu-ka pirranu
pangu da nhini-yu. I kardu-ka ngarra Yile neki wangu
pubuynawathnu puru ngarra nukunu-yu i pariparlnu puru
i wurlk pumananu puru nhini-yu.
4 I kardu nhini-ka pubangkardu puru kamarl ngarra
nukunu-yu Yile neki-ya. I murrinh ngarra nukunu-ka
pingkadhuknu ngarra wulumu kardu ngarra nukunu-nu-
yu.
5 I da thipinhi-ka mere deyida pirranu da pangu-yu. I
kardu-ka mere deyida paribirlnu thungku lem-yu, i nanhthi
ngunga-ka mere deyida pirranu da pangu-yu, wurda da
matha nhini-yu. Mu Yile neki weyida parralarrangnu pi
kardu nhini-nu-yu i kardu-ka nginipunh ku pule ngala ngala
puyunu da bere matha-nu wangu-yu.

Jesus Purdiwurl Deyida-nu Kathu

6 Bere ku angel kathu-ka mamnga, “Murrinh kanhi-
ka murrinh thathpirr-wa i murrinh-ka nhini da matha
thurdunayemitnu thurru-yu. Yile neki pana ngarra Ngepan
nukunu wurdanpunthuk ngarra ku prophet da murntak
warra-ya, nukunu nhini-wa ku angel nukunu warda wur-
dannarrathuk ngarra nanki-ya kardu ngarra nukunu-yu
kardu panankarrnu ngarra pamanu warda da nakurlnu-yu,
da mere pirdith-nu-ya.”
7 “Nga.” Jesus kathu-ka mam. “Ngay-ka mere pirdith
ngurdiwurlnu kathu. I murrinh kanhi ngarra nanhthi buk
ngala kanhi-ka murrinh-ka ngarra pamanu-yu da nakurl-
te-nu-yu. Kardu nangkal ngatha murrinh kanhi biyepupnu
i murrinh mabathnu pani-ka, nhini kardu nhini-ka le da
matha thathpirr paninu nhini-yu.”
8 Bere, ngay John-wa murrinh terert kurrankadhuk kanhi
binthepup i da terert bengkardudha ngurrini da ngarra
nirn-te bangamnirn-yu. I bere ngarra da terert kanhi
binthepup i bamkardu thangunu-ka ngay-ka ngemnawin-
hipingkarl i bamnabat warda kumparra warra ngarra ku
angel nhini ngarra da terert kanhi damngingkarr-yu, i
ngeriparldha warda nukunu-yu. 9 Mu nukunu kathu-ka
mamnga, “Awu, pirda. Ngay-ka mangini nhinhi da matha
mani ngarrim kanhi-yu. Neki-ka ngarra Yile neki-nu wurlk
thumamna thurran, mange nginipunh kardu nukunu mani
ku prophet-ya i kardu pana mani ngarra murrinh thathpi
nanhthi buk kanhi thangunu pumammath pumpan-yu.

Nhini-ka ngarra Yile neki da matha thenawinhipingkarlnu duynawathnu thurru-yu i thariparlnu thurru-yu.”

10 I murrinh numi deyida mamnga ku angel kathu-yu, “Murrinh kanhi-ka murrinh mere dederrk kanhi-yu, nhini-ka mere nhinhi da matha nukun nabath. Mu murrinh kanhi-ka kardu wurnangat da matha-nu pubiyepupnu puru nhini-ka da-ka manta warda da ngarra terert kanhi kurrankadhuk-yu paruynu-yu.

11 I kardu pana ngarra pumarntithuk pumpan-ka kardu-ka da bere matha wangu pumarithuknu puru. I kardu pana ngarra da mange wiye pumammath pumpan-ka kardu nhini-ka da bere matha wangu da mange wiye pumabathnu puru. I kardu pana deyida ngarra da mange patha patha pamam pumpan-ka kardu-ka bere matha wangu da mange patha puyemanu puru. I kardu pana ngarra da mange yuthpan thathpirr Yile neki nukunu parrarntiwak pumpan-ka, kardu nhini-ka da bere matha wangu da mange nhini pariwaknu puru-yu.

12 “I nga.” Jesus-ka mam. “Ngay-ka ngurrunu kathu da manta warda wunku nanhthi manarrabathnu ngurru. Nanhthi patha patha nganarramutmutnu ngurru ngarra kardu patha nardidha-yu. I nanhthi wiye wiye ngarramutmutnu ngurru ngarra kardu wiye pardidha-yu.

13 Ngay-ka da murntak da matha nganam i da bere matha wangu nganam. I ngay-ka mamyit ngurran da terert warda ngatha da ngarra marra-re thangunu kathu i da bere matha wangu da terert da matha mayitnu ngurru,” mam nukunu-yu.

14 Bere kardu nhini ngarra Yile neki-re mampunmayerrarr da wiye i tarangka warda pumpan-ka, kardu nhini da matha parnirdurdinu da ngarra lelunhka nhini-yu ngarra nanhthi gate wangu-yu. I mi warda parnimurrknu mi ngarra thay nanhthi birnu kardu nukunu-yu i da bere matha wangu birnu parninu. I kardu nhini da matha le thathpirr parninu nhini-yu.

15 Mu da outside ngarra da marra ngala nhini-ka kardu wiyenpun da matha parninu-yu. Kardu nhini-ya ngarra da mange wiye pumedha purni-ya, kardu yerrerntidhay-ya, kardu ngarra palngun ngamere pumentithuktha purni-ya, kardu ngarra purninthuktha purni kardu-ya, i kardu nhini ngarra Kangkarlmawu thirrukduk parraniriwaktha purni-ya i kardu nhini-ya ngarra murrinh parranirrayirrarartha purni kardu wurnangat nhini-ka outside dere matha pumiligatnu parni.

16 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida mam, “Ngay Jesus-ka ku angel ngay ngurdannarrathuk ngarra nanki-

yu kardu wurnangat warda ngatha-yu murrinh kanhi-
nu purdinarrayithnu purru-yu, kardu ngarra ngay-nu-yu.
Ngay-ka kardu ngarntethbath ngarra King David thangunu.
I ngay-ka nginipunh nanhthi pilinh ngala mani ngamam
ngem."
17 Bere Ngepan ngarra Yile neki nukunu thangunu i kardu
palngun ngarra ku Lamb nukunu-ka pumamnangintha
ngarra Jesus, "Kagu. Thurru kathu." I kardu terert ngarra
murrinh kanhi pubiyepupnu-ka kardu nhini-ka murrinh
deyida puyemananu ngarra Jesus wangu, "Kagu. Thurru
kathu." I kardu nangkal ngatha kura peralalnu pani-ka,
kardu nhini-ka purrunu deyida kathu i panigurdurduknu
kura nanhthi birnu nukun. I kardu nangkal ngatha kura
nhini marda manganart dim-ka, nhini nukunu-ka kura-ka
panigurdugurduk deyida-nu nhini-yu.
18 Nga. Ngay John-ka mananmardawerrnu kardu terert
da matha ngarra murrinh kanhi nubiyepupnu murrinh
ngarra da nakurl-te pamanu-ya. I nga. Kardu nangkal
ngatha murrinh kanhi mardarririthuknu-ka, nhini Yile
neki-ka panamutnu ngarra kardu nhini-yu da wiye wiye
kurrankadhuk kanhi murrinh ngarra buk kanhi-yu.
19 I kardu nangkal ngatha murrinh mayerrarrnu murrinh
ngamere kanhi-ka, nhini Yile neki-ka mere kanamut nukun
mi ngarra thay nanhthi birnu kardu nukunu thangunu-yu,
i nhini-ka mere kani nukun warda da bere matha wangu-
nu-yu i mere ngarra kanirdi da lelunhka nhini-yu.
20 Bere kardu pana ngarra murrinh kanhi dannhemut
ngarra kardu wurnangat warda ngatha-ka, nukunu-ka mur-
rinh mam, "Yu, ngay-ka ngurdiwurl da-nu thathpirr kathu
da mere pirdith," mam nukunu-yu. Yu da-ka mange da
thathpirr pamanu nhini-yu, i nhini nekingime-ka murrinh
pumananungime, "Pule Jesus, kagu, thurru kathu."
21 Bere ngay John-ka ngantharrpu nganam Jesus-yu kardu
da bere matha wangu da mange patha manarranu purru i
pirrananpenu purru nanki-yu kardu ngarra nukunu-yu. Yu,
da-ka mange da thathpirr pamanu nhini-yu. Bere murrinh-
yu.